

113.

IESVS KRISTVS

Maros Vásárhelyi
A Világ Kezdetitől &c

Kassa 1623

gis vitt

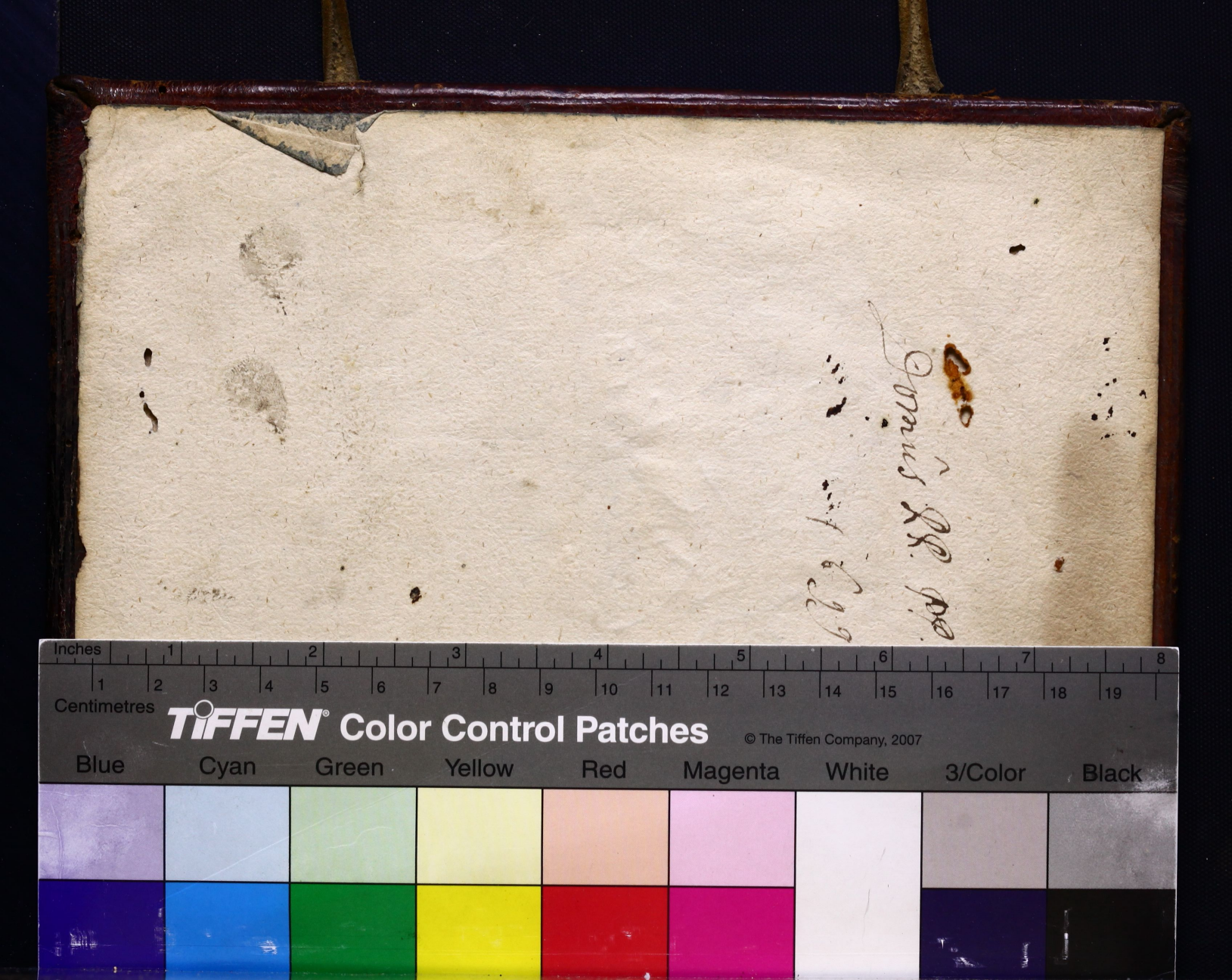
Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

N 8514

ELSŐ RESZE.

Bibliotheca Lycei R. Claudiopol. 1831.

AZ TESTI ZEN-VEDESNEK IOZAGA ES IVTALMA.

Az Testi ſenvedeſt Iſten parancsolya.

PARANCZOLA AZ ISTEN ADAMnak, Paradiczomnak minden fajából egyel, az ionak kedighlen, és gonoznak tudojanak fayából ne egyel mert valamely nap aból eſzel, halallal halz meg. Geneſ. 2. verſ. 16.

A huſt, vérel ne egyétek. Gen. 9. verſ. 4. Levit. 11. Actor. 15. verſ. 29.

Paranczola Iſten Moyſes által Izrael fiainak, ſok fele allatoknak huſaitól és véreinek ételitól, hogy magokat meg tartoztatnak.

Az Apoſtoli gyülekezet, Hieruſalembe végeze hogy az balvanyoknak aldoztatot huſtól magokat meg tartoztarnak, vér italtól, és foytot allattól.

Az teſti ſenvedeſnek jutalma vagyon.

MOyſes, minek vtánna negyven napig böytöle volna, az Sinai hegyen, Iſten ugyaival irt törvént véve. Exod 24. & 34.

Negyven napi böytöleſe után, imadſága által Illies Propheta, az egheknek Czatornait meg uittia. Bal Prophetait le vagattya. Palaſtyaval Iordan vizet két fele valaztya, es tüzes zekerbe az eghbe fel viretik. 3. Reg. 17

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Domus RR. PP. Claudiopolitanorum.

1699.

N 8 F 14

ELSŐ RESZE.

Bibliothecae Lycei k. Claudiopol. 1831.

AZ TESTI ZENVEDESNEK IOZAGA ES IVTALMA.

Az Testi ſenvedeſt Iſten parancsolya.

PARANCZOLA AZ ISTEN ADAMnak, Paradiczomnak minden fajaból egyel, az ionak kedighlen, és gonoznak tudojanak fayaból ne egyel. mert valamely nap aból eſzel, halallal halz meg. Geneſ. 2. verſ. 16.

A huſt, vérel ne egyétek. Gen. 9. verſ. 4.

Paranczola Iſten Moyſes-által Izrael fiainak, ſok fele allatoknak huſaitól és véreinek ételitól, hogy magokat meg tartoztatnak. Levit. 11.

Az Apoſtoli gyülekezet, Hieruſalembe végeze hogy az balvanyoknak aldoztatot huſtól magokat meg tartoztatnak, vér italtól, és foytot allattól. Actor. 15. verſ. 29.

Az teſti ſenvedeſnek jutalma vagyon.

MOyſes, minek vtánna negyven napig böytölt vólna, az Sinai hegyen, Iſten uyaival irt törvént véve. Exod 24. & 34.

Negyven napi böytöleſe vtán, imadſága által Illies Propheta, az egheknek Czatornait meg nittia. Bal Prophetait le vagattya. Palaſtyaval Iordan vizet két fele valaztya, es tüzes zekerbe az eghbe fel vitetik. 3. Reg. 17

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Dani. 10 vers. 19. cap. 9 Luc. 2

Daniel Prophetanak testi szenvedesi után, a czudalatos almoknak magyarazati jelentetnek, Christus testbe jövetele mutattatik, és az vtólso itiletnek elöl járo jelei, Fejedelemségeknek változasi.

Sz. Anna asszony mivel hogy az Vrnak szólgal vala imadságokba és böytölesekbe, Christus felöl prophetala.

Az kik Istennek szólgalnak testi szenvedesre kötelesek.

Num. 6.

A Kar ferfiu, akar asszonyallat, mikor fogadast tésznek hogy megh szentelteszenek, és az Vrnak szentelik magokat, bortol magokat meg tartoztassak, és mindenektül à melyek meg reszegithetik az embert.

Ierem. 35 vers. 19.

Ennek peldazattyara dicziretnek Istentól à Rechabitak, kik attyoktól vót testamentomot meg tartak, hogy soha öröcke bort ne innanak.

Matt. 3. Marc. 1. Matth. 11 vers. 18. Luc. 101

Kereszteló Sz. Ianos à puztaba, erdei mezei és saskaval él vala, minek elötte Christus Vrunk el jövetelinek utat kezitene. Kiról Christus az Sidoknak monda, el jöt Ianos nem évén és nem iván, és mondgyak hogy órdöge vagyon.

El boczatvan az Vr Tanitvanyit ez világra prædikallani, monda nékik. Egyétek és igyátok à mi azoknal vagyon. Az az, meg elegedgyetek azzal à mit tünéktek adnak.

Az Isten szólgainak kéveſel kél meg elegedni.

3. Reg. 14. Daniel. 14.

Ieroboam feleſége, Achias Prophetanak mézet és kenyeret vizen.

Abacuc Prophetatól küld Isten Danielnek az Orozlánok vermebe, pepet és kenyeret.

Iohan. 6. Marci. 6.

Valamenisser Christus, az népet meg elégitette etellel az puztaba, halat, és kenyeret adot.

Exod. 15.

Az testi népnek, Izrael fiainak az puztaba, mikor az Manna felet husért kialtananak, hust ada haragyaba, de sokak ételekbe meg fuladanak.

Az testi szenvedes győzödelemnek ezközi.

Iudic. 13.

AZ Angyal Manue feleséget minek elötte mehebe fogadna Samsont, böytöleseinek és maga viseleseinek modgyára tanittya.

Három ßáz embernek mertekletes italaval meg ßabadita Isten Gedeon által, Izrael fiait, Madianitak rabságitól. Iudic. 7.

Iosaphat Király, miért hogy bôytele és egyebeknekis bôytôlest hirdettete, gyözedelmes lön ellenségin. 2. Par. 20. vers: 3.

A tißta Iudith özvegy aßßonynak bôytelese és cilicium hordozasa Holofernesnek feyet véve. Iudith 13.

Izrael fiai ketzer Benjamintól meg gyözetetven, böytelesek által nyerenek gyözedelmet. Iudic. 20.

Izrael fiai böytölesek által lönek gyözedelmesek az Philisthæusokon. 1. Reg. 7.

Minek elötte üdvözitönk az Sathanal megh ütköznek negyven eyel, és napal böytele. Matt. 4.

Az testi ßenvedes imadságnak ereje.

MOnda Raphael Angyal Thobiasnak, io az imadságh az bôytölesel. Tobiæ 12.

Mond Esdras, böytölest hirdeték, hogy magunkat ßenvedtessük az Vr elöt, és ö tüle kériünk igaz vtat nékünk, és az mi fiainknak, és az mi joßaginknak. 1. Esd. 8. vers. 21.

Könyörgenk ugy mond Esdras az mi Istenünknek, és böytölenk azért, és jól esék minékünk. vers. 23

Ennek példazattyaba, Ester Királyne aßßony böytölese vtán, ßóla Asuerus Királlyal. Ester. 4.

Az testi ßenvedes, bünnek még boczanattyara ezköz.

A Chab minek vtánna megh fenyegettetet vólna Illies Propheta által az Vrtól, megh alazvan magat, böytöle, és hammuba üle, kiért az Isten meg engeßteltetek. 3. Reg. 21. vers. 27. 29.

Ninive varosnak el sülyeztesenek még változtatasa, az Vrtól böytöles által nyerettetik. Ionæ 3.

Az testi ßenvedes, sok példak által erösitetik.

EGyebeknek példajara, felette haßnos az maga meg tartoztatas, mint David czelekedek, kinek mikor nagy veßedelem alat, á Bethlehembeli

2. Reg. 23. verſ. 16. *kutbol kivánta vizet el hoztak volna az vitézek, nem akará meg innya, hanem az Vrnak aldoza.*

2. Maca. 6. *Eleazar inkáb akara megh öletetni, hogy ſem mint ſokak botrankozaſara életenek meg tartaſaval, titkon dizno huſt ennek.*

2. Maca. 7. *Amaz het Machabæus attyafiak anyockal együt, inkab akaranak zörnyü halalockal meg öletetni, hogy ſem mint egyebek gonoz példajara, dizno huſt enni, az Vr paranczolattya ellen.*

Actor. 10. *Noha ßent Peter eheznek, és lataſaba ſok tiztatalan éledellel kinnaltatnek az Vrtól, nem akara mindazáltal enni.*

Ael. lib. 3. *Romaiaknak és Lacedæmoniaknak törvények vala, hogy ſenkinek ne vólna ßabad vaczoralni à mint akarna, ſem az mikor kivánna: ez által tartoztattyak vala à népet tobzodaſtól, és mertekletes életre tanityak vala.*

Spartiatabeli Liſandernek, mikor Iöniaba menne, ſok ajandekok közöt hozanak egy ökrötü egy nagy pogacsaval. Nézven à nagy pogaczat, kérde, mire való vólna az à nialankság, monda az à ki hozta vala, hogy mézból, ſaytból, és egyeb ßerzamokból kézitetet vólna. Monda Liſander: annak adgyatok à ki effele czemegevel ßokot élni, mert ez az étel, nem illet io maga viſelö embert. az ökret meg nyuzata hazaja ßokaſa ßerént, meg fözete es kedveſen meg éve.

Nagyobik Ciruſtól mikor gazdaja kérdene mit kellene kéziteni, monda: csak kenyeret, mert ugy mond remenlem hogy folyo viz mellet vacsoralom. Cœlius lib. 9. cap. 13. Antiquit.

AEgyptusbeli Papok felette keves ételüek valának, bort nem ittanak, és huſt nem éttenek, igen ritkan éttenek kenyeretis hogy gyomrokat ne terhelnek, csak paret olayal ßoktanak vala enni, tikmonyal, és teyel élnek vala hus helyen, és harmad napig ſemmit nem eßnek vala.

Perſiabeli Maguſok, ſemmit nem ßoktanak vala enni liztnel, és parenal egyebet.

Indiabeli Gymnoſophiſtak, almát és liztet éßnek vala.

Licurgus, Lacedæmonbelieknek ily törvént ßaba, hogy kiczinſégeitól fogva oly mértekletes életre tanitatnanak, és oly éledeleckel taplaltatnanak, ki nem háſat tóltene és teryeztene, hanem vaſtag, és keſkeny derekat nevelne magaſſagra. Xenophon in laconicis.

Indiabeli Phraotes Királt, kérde Apollonius mi eledellel ßokot vólna élni? monda, anni bort ißom, menyt ßoktam aldozni à napnak. Egyebek

vada-

vadazasokba fogot allatockal ßoktanak élni, énnékem aba magam gyakorlasa elég; eledelem pare, és palma gyümólcznek à beli és gyümolczók. Cœlius lib. 5. cap. 6.

Epaminondas mikor az egéz varos nagy vigaságba vólna, réßegségbe, és minden bujaságnak követesebe, csak egyedul ßomoru abrazattal vala nagy gondólkodasba. Azonba barati közül egy eleibe talalkozek és kérde Mi dologh vólna az, hogy csak ö egyedül ily ßomoru gondolatba vólna? hogy ugy mond, tü tunyak és réßegesek lehessetek. Fejedelemhez mélto felelet, hogy az io Fejedelemnek leg inkáb ackor kellene vigyázni mikor, az köz nép io lakasnak elégüedet.

Athenasbeli fejedelmet Thimotheust vaczorara hiva Plato, el hagyvan Fejedelmi külömb külômb étkeknek nagy kezületit, Academia ßokasa ßerint kézitetet mértekletes és kéves ételre nagy örömest mene. ki étele vtán hazahoz teruen, mond baratinak: ha ki Platonál vaczoralik, annak, masod napis iól vagyon dólga.

Leontichidastól kérde egy ember miért az Spartiabeliek oly kéveset innanak? mond, hogy ne más tanáczkozzek erettünk, hanem mi magunk.

Zeno Philosophus csak nyers allatockal él vala, igen vékony kontôsbe járvan, bor helyebe vizet ißik vala, hogy tanitvanit maga példaja által mértekletes életre tanitana.

Antonius Bassianus Caracalla, mikor attya halala vtán Czáßari méltosagra koronaztatot vólna, mindenkor magat vitézi közöt ßokta vala gyakorlani, merö fegyverbe öltözven gyalog jár vala, és önnen maga nagy sokaig à zazlot hordozza vala. Még mikor megh faradvan satoraba kelletet menniis, gyönyörüséges ételtöl ugy magat megh tartoztatta, hogy töb vitézivel együt azon kenyeret enne, kit ö maga sütet vala, hammu álat, fa pohárból ißik vala, igy tartia vala meg io égességét, és vitézivel köz életet viselven mindenektöl ßeretetik vala.

Darius Király mikor futasaba zavaros vizet à meg hólt testek közöt jüt vólna, mond: soha gyönyörüsegesb italt nem ittam ennel, mert az elöt ßomjuság nélkül ßokot vala inya.

Ptolomæus AEgyptusbeli Király, mikor orßágat járna, és egyzer nem érkeztenek vólna el az éledeleckel, egy házba, egy darab kenyeret véven, semmi étel annál gyönyörüsegesbnek nem lattatot.

Istvan Király Lengyel orßagba nagy puzta helyeken menven hadaval,

Muzka Czaßar ellen, helye ßállaſának nem leven, avagy tabora jartataſának, köz vitézit látvan hogy ennenek, ebſégébe kenyeret ker vala tőlök, és elottok nagy édeſdeden meg éßt vala.

Carus Narbonenſis Czaßar, Perſiabeli Király ellen nagy hadal indulvan, mikor Perſiaba erkezet volna, népet à paſiton le telepite, mondvan, hogy mindnáiajan vigan laknanak, mert ez után ſemmi fogiatkozaſok nem lenne, kezevel mutatvan ellenſége földen való böſéget, magáis paſitra le ülven vetemeni maghól ßalonaval kéßitetet fazakat elo hozattia, és aból nagy gyönörüſégel éßik.

Adrianus Czaßar, hogy vitézinek gyenge ßokaſokat el ronthatna, nagy mélegſégnek el tavoztataſáért agakból czinált hayleokat el rontata és földből czinált hazaczkakatis el tórete, minden fele nyavaliaknak ßenvedeſere magat ada példaiúl, vitézi közöt járvan gyalog huz ezer lepeſni földon: ſator nélkül kün éßik vala ßalonnat és ſaytot, etzetel elégitetet itala vala, avagy czügör, maslas.

Azoknak példai, kik ſok ideig étel nélkül élhettenek.

Exod. 34. verſ. 28. 3. Reg. 19.

MOyſes Propheta az Syna hegyen negyven napig ſem évék ſem ivek, az után meg anni napig.

Illyes Propheta járvan Oreb hegyeig, kit Iſten hegyenek nevez az iras, negyven napig nem ét.

Matth. 4.

IESVS üdvözitönk negyven napi böytöleſebe nem ét.

Sz. Agoſton iria Caluſanusnak egy ember felol, ki ö idejebe negyven napigh étel nélkül vólt. Haſonlot ir Petracha Velenczebe lako emberről. Fulgoſius.

Egy tizenket eßtendös leányzoról irja Sigebertus in Cronicis An. D. 823. hogy Huſveti Communio után elößör, étel nélkül tiz hólnapig vólt, annak utánna minden étel ital nélkül, ezenközbe az Vrnak ß. teſtet gyakran hoza véßi vala.

Sz. Lyduina ßüz, harmintz egéz eßtendeig anni éledelt nem ét, mely harmad napig egeſſeges embernek elég lőt vólna. Surius ex Brugmanno.

Colonіaba, Friderіc Czáßar idejebe vólt egy aßßonyállat, ki gyakorta étel ital nélkül vólt, neha huz napigh, neha harmintzig. Alb. de animalibus.

Ezen Magnus Albertus iria, egy Melancholicus ember felol, hogy hét egéz hetig ételnelkül volt, csak masod nap ivot keves vizeczket, kit o maga látot.

Hiſpaniaba egy leányzoról iriák, hogy ſemmit nem ét, csak vizet italal élt, huſonket eſtendös koraig. Cœl. lib. 13. cap. 24.

Peruſiumba, Palumba nevü ßüz huz eſtendös ſemmit egyebet nem ét, az Vrnak ß. teſtenel hét eztendeig. Fulg. lib. 1. cap. 2.

Negyedik Eugenius Papa idejebe, egy Gallus Iacob, iro deák, Romaból Hieruſalembe való zarandok járaſába, nagy eskuveſel mondotta, hogy ſemmit nem iüt. Idem.

Anno 1460. Nicolaus Helvetius öt gyermek attia leven, annak vtánna feleſegetul külön lakvan, tizenöt ezendeig ſem ét, ſem iüt: Iſtennek ßólgálvan eyeles nappal imadſágaba, kinek Iſten nagy ſok jövendö dólgockat megjelente. Fulg. lib. 1. cap. 3.

Ariſtoteles iria in lib. de ebrietate, egy Andro nevü emberről, hogy teliyes életebe ſoha nem ivot.

I[illegible] viator, Romai Nemes ember, vénſegebe ſemmit nem ivot.

Neapoliba Cælius iria hogy az Tomacel nemzetſegból ſenki nem ivot. lib. 13. cap. 24.

Lás töb példat in tit: Böytöleſeknek és ſanyaru életnek példairól.

ZEno Cittiæus, Oraculumtól kerde, életet mint rendelhetne leg jobban: Mond az Iſten ἐυτυχεστάτοις τοῖς νεκροῖς ha az halottakhoz haſonloßint viſelz.

Diogenes Cinicus ſokta vala mondani, hogy az Iſteneknek tulaydonſágok legyen, ſemminelkül nem zükólkodni, azokis kik Iſtenekhez haſonlatoſok akarnak lenni nem zükólkodnek. Laertius.

MASODIK RESZE.

AZ AIANDEKNAK KIVANSAGA VEZEDELMES.

A szabad életnek szabadságat el veszi.

Gene. 14. Abraham nem akará el venni Sodomabeli Király ajándekit, kit nyert vala ellensegitől, hogy ne lattatnek el adni szólgalattiat.

Daniel. 5. Daniel Prophéta minek vtána Bóldisar Királynak megh magyarazta vólna, az czudálatos falan való irást, sok ajándekot akara adni, de nem vette el, mondvan: à te ajándekid legyenek tied, es az te hazadnak ajándekit másnak adgyad.

Az Ajándek az igaz itiletet el fordiuya.

Num. 23. Balam Prophéta el veven Balach Király ajándekat, megh akaria vala átkozni az Izrael népet, noha az elöt intetet vala az Argyál által, hogy átkozásra el ne indúlna.

2. Reg. 16. vers. 4. Siba ajándek hozása okalón David genoz itiletinek Miphiboseth felöl, hogy ioságat neki ada.

2. Mac. 4 vers. 34. 47. Matth. 28. Menelaus arany edenyeket adván Androniusnak Onias Papot megh öleti, es az pénzért mellyet Ptolomæusnak igirt vala, meg öleti vadoloit.

Actor. 24 Christus Koporsoia örizó vitézek nagy summat vönek à Papi feiedelmektöl, és Christus tessenek eyel való el lopasát hirdetek à városba.

Felix tiztartó tartia vala S. Pált fogságba, remelven szabadulasáért való fizetesét.

Az Ajándek vesedelemnek tüzet fel geryezti.

Iudic. 3. vers. 17. AOD ajándek hozása Movab Királyanak Eglonnak, meg ölete Eglont.

Iudic. 16. Dalila Philistæusok ajándekaért el arula Samsont, megfogata, és szemeit kü tolyáta.

3. Reg. 15. Asa Iudának Királya ajándekért meg szegete Benadab Királyal Siriabelvel, Izrael Királya ellen az sziget, Izraelnek nagy romlasára.

1. Mach. 12 Triphon ajándek miat meg czálatek Ionatas Papi feiedelem, vissza küldven vitezit, ezer emberrel menven csak Triphonnál Ptolomaidaba, hólot be teven à Kaput, mind le vágatanak, és megfogak Ionatást.

2. Mach. 4. Menelaus Iasontól el veven à pénzt, meg csala, és tisztiból le vete.

Aki

A ki Iſten ajandekat pénzen adattya az Simoniat czelekedik.

Samuel Propheta fiainac vetkei valánac è fele Simoniac. 1. Reg. 8.

Gezi Eliſæus Propheta ßólgaia, Naman után menven Propheta hire nélkül ſok ruhat. és pénzt vön magánac, meg gyogyulaſaért, kiért bel poklosſágal véretec meg. 4. Reg. 5.

Iaſon Onias attiaſia Papi fejedelemſégért Hieruſalembe, nagy ſumma pénzt igire Antiochus Királynac, kit megünyere, de végre haſoulo Simo[illegible]tuſtól zanki vettetic. 2. Mach. 4.

[illegible]on az ßent Lélek ajandekit pénzen akaria vala megh venn[illegible], kinec ß. Péter mond, à te pénzed te véled legyen néked [illegible]. Actor. 8.

Haßnos neha az ajandek, gyülöſégnek meg enyhiteſére, es alamiſna gyanant adni ſegényeknek avagy Iſten ſolgainak.

Iacob Patriarcha ajandekot külde Battyanac Eſaunac, hogy haragiat engeßtelne. Gen. 33.

Az Vr tißteſſegére ſok ajandekokat adanac, Izrael fiai à puztaba, az békeſég ßekrenienek ekeſſégére. Exod. 36.

Sababeli Kiralyne Aßßony nagy ajandekot ada Salamon Kiralynac. 3. Reg. 10.

Aman megöletéſe vtan ki Izrael fiainac halalos ellenſége vala, ſok ajandekot oztanac Izrael fiai az ßegény népnek. Eſter. 9.

Nagy ajandekrac böczüle Chriſtus az özvegy Aßßonyallatnac két fillyeret, kit maga kereſetiből Templum epületire erezte à peſtelibe, kinel több életére való pénze nem vala. Mar. 12. v. 43

Teſtorides ßallaſára be fogada Homerust nagy hizelkedéſel, hogy verſeit tőle el lophatna.

Macedoniabeli Phülöp Kiralynac nagy ajandeki es hizelkedeſi megh vévec Görög Orßagbeli hatalmas Varoſoknac ßabadſagit, kimiat ily példa beßédkele, Görögh Orßagba. Auro Philippi everſam Græciam. pont. de Liberalitate.

Q. Coponius egy hordo bort ada annac à ki altal tiztet kivan vala maganac, kiért meg ſententiaztaték Romai Tanacztól Alex ab Alex. lib.

3. cap. 11. Didius Iulianus Mediolanensis, megh öleteſz vtan à vitezektöl, Pertinax Czaſari birodalomra ajandekoc altal menè. Sulpitianus és Iulianus, egy mas közöt ajandekokal az birodalom felet veſzekedének, ugy hogy mindenic viteznek két két ſaz aranyat igirnének, ha ötet valaſztanac à Csaſarſágra, és igy à vitezek eggyikhezis mennek vala, maſikhozis, jelentvén mennyivel igért volna többet eggyik az maſiknal, mondvan: Iulianus nekünc ennyit igér, te pediglen mennyit igérz. Iulianus nem apronként kezde felverni fejedelemſégre valo kivanſágat mint Sulpitianus, hanem egyſzer smind ötven aranyal többet igirenekie, kiket megh fizetvén Iulianus à vitezektöl mindgyart Czaſarſagra emeltetek. Xiphilinus in Iuliano.

Egy Gallus nemes ember, tizen egyedic Laios Kiralyna [illegible] Lovat ajandekoza, nagy ajandekot varvan érte Kiralytól, kinek K[illegible]öy repat ada ajandekon.

Palamedesnek, mikor az Görögek nagy ſok velek valojo tetemenyeért adot ſednének, hogy neki ajandekon adnac, nem akara el venni, mondvan: Nem veſzem, mert tüs ennekem engedetlenek vadtoc, ſegényeke akariatoc tenni magatokat. Philoſtratus.

Pittacusnac, ki egy vala az hét Görög Orſzagi bölczek közzül, mikor Mitylenaiak ſok ezer ſanto földet adnanac ajandekon, monda: Ne adgyatoc ennekem annyit, kiért ſoc irigim legyenek, hanem czak ſazat, ki ez vtan jelencze à tü en hozzam valo akaratotokat, es az en tü hozzatoc valo igaſſágomat.

Vgyan ezen Pittacus Creſustól nem akara el venni nagy ſumma pénzt, kit nekik küldöt vala. Laertius.

Cimon Miltiadis, mikor latna mindeneket, hogy minden ember csak maga jovainac halazoi volna, Ariſtides es Ephialetes kivül, ö egyedul magat minden ektelen kereſtöl megh tartoztata, es mindeneket fizetés nelkül egéz életébe ſóla és czelekedek. Egy Gazdag Barbarus fö ember Kiralyatol el futvan es Athenasba iüvén, mikor nagy Gazdagſagaért ſok hizelkedectöl ſorgalmaztatnec: Cimonhoz menuen ket viragos Pohárt megh tölte. egyiket Darius pénzevel, maſikat aranyal, hogy ajandekon néki adna; kit mikor Cimmon latot volna, moſolyodek, kérdven az embertöl? Mint akarna Cimonal élni, mint bárattiavale, avagy mint bereſevel? Monda Ræaſaces mint baratomal. Monda Cimon vid el tehát ezt, mikor ſükségh leſſen mint bárátomeval ackor élek ezèckel. Plutarch: in Cimone.

Diotarus Galatak Királya elemedes ember leven hivata hozza kisse-bic Marcus Catot, mikor Asiaba menne: hogy neki ajanlana gyermekit és hazat kinec minec vránna sok kulömb kulömb ajandekokat elö hozatot vólna hogy néki adna, felette igen kérven hogy tüle el venne, vgy megh haborita, nagy sok kereseuel, hogy mikoron estve hazahoz be állot vólna, io regel három orakor el mene. De mikor egy napi járo foldet el ment volna, Király leve'evel eggyut sockal tob ajandekot találá állásan, kérven az Király levelebe hogy ne utalna megh ajandekit. avagy akar csak barátinac engedne hogy el venne, de még igy sem veve el ajándekit. Plutarchus in vita Cruc. Strabo lib. 12.

Lisander Lacedamoniai Király leánianac mikor Dionisius Siciliabeli Tyrannus nagy drága öltözö ruhakat küldöt vólna, nem veve el, mond ván. ne talamtan ezekmiat az en leánim rutabaknac láttattanac. Cœl. lib. 16. cap. 9. vide plura fol. 262.

HARMADIK RESZE.

AZ TVNYASAGNAK VESZEDELMES VOLTARÓL.

AZ reſtek és tunyak méltan feddettetnek Attioktól, Vroktöl, és Meſterekrö'.

Mint Iacob Patriarcha meg fedde reſtſégekért fiait, miért ugymond el halgattiatoc à buza vetelt. Gen. 42

Ioas Király Hieruſalembe megh feddi az Papoknac tunyaſágokat, az Vr templomara való gondviſeletlenſégekért. 2. Par. 24 verſi 6

Az hivolkodokat megh feddi Chriſtus az ezeledes ember példaiaba, kik nem munkalkodnac vala.

Ionus Propheta, nagy veſſedelembe alusic vala batran à barkaba, kit meg fedven az barkus meſter, fel kelt vigyazaſra és imadſágra Ionæ 1:

Megh dorgalia IESVS Petert à tob tanitványockal, hogy egy oraig nem vigyá-hatanac vele. Matt 26 verſi. 40

Az hivolkodas ſok gonoſſágnak oka.

Num. 11. IZrael fiai munka nélkül élven Angyaloknac kenyereuel, morgolodanac az Vr ellen, AEgyptusbeli hitvan éleſégeket kivánvan, kiert ßörnyen meg büntettetenek Iſtentöl.

2. Reg. 11 David Király hazaba való hivólkodaſaba, paraznaſágba, és gilkoſſágba eſék, kibe nem éſet volna, ha hadaval együt mezei vigyázasba lót volna.

1. Reg. 26. Reſtenörzi vala Saul Királyt az ö hadnagya Abner, kiért Davidtól, (ki Vrat, ßolgaia gondviſeletlenſége miat meg ölhette volna,) még feddettetik.

Iudic. 16: Samſon aluva fogattatot meg Dalila ólebe.

2. Reg. 4 Iudic. 4 Isboſeth Saul Király fia alüa agyaba oletetik meg. Siſara be fedezue veretic által egy Aßßonyállatol.

Az tunyaſág és gondviſeletlenſég büntetest erdemel.

Num. 21 Tüzes Kigyockal büntettetenec meg Izrael fiai à puztaba, reſtſégekbe való morgaſokert Iſten ellen, hogy teſti kivánſágokat nem tolthetnec.

Matt. 25 Az el ßunyadot ßüzekekiknec lampaſoc el alußic vala, ki rekeztetnek az vö legény menyegzöitol.

Matth. 25 Meg fedde az Vr áz haßontalan ßolgat, megis büntete, ki tunyaſága miat Vra pénzet nem ßaporitotta vala.

Apoc. 3 verſ: 15 Az Iſteni ßolgalatba való reſt egyházi embert, ki ſem hidegh, ſem meleg nem vala, meg feddi az Vr, és fenyegeti hogy ßáiaból ki okadgya.

Nagyob veßedelmes dögh nem talaltatic ez világhon, embereknec romlaſokra az hivólkódasnál minden fele rendec közöt. Hólot ennek ugy mint kútfejeböl ßármaznac hazájaknac arulaſi, alattomba ellenſégek közöt való tanáczkozaſoc, és minden fertelmes életnek vndoc ſepreie. Ez okon nagy ezeſſégel az Lacedæmoniajak minden tized nap múlva, egyhelire hivattiac vala az iffiuſágot mezitelen vétkeztetven, hogy magokat gyakorlánac tuſakodaſokba: kik közül ha kik gyengeknec látatnac vala avagy lágy termeßetueknec, meg veretetnek, és törvénybe ideztetetnec vala Sab.

Floren-

Florentinusoknaka ez valaßokaſoc, hogy ha valakic kozuloc hivólkodasba találtatnánac, okat kerdven tuniaſágoknac, és nem adhatvan elegedendot, feje vetelre ſententiazac vala avagy városokból kiüzic vala. Sabellicus lib. 6. cap. 1.

Athenasbeliek nem külömben büntetic vala az hivólkodo embereket mint ha nagy vétkeket czelekedtenec volna. Val. Max.

Cleomenestol kérdven mi okért az Argiusokat mikor Lacedæmoniahal hadat viselnenec le nem vágtac, holot le vághattac volna öket, monda: Ingyen se kivánnac hogy azoc eltorleſſenek, hogy legyen az mi iffiainknac gyakorlot. Ertven az eſſes hadnagy, az iffuſágnac nagy romlaſának következeſet, hogy ha hivólkodura adnac magokat.

Apius Claudius ugyan azont mondotta az Romabeliekről, hogy iob volna munkalodnioc hogy ſem mint henielnyek, holot hadakozaſokba gyakorlatatnánac joßagos czelekedetekre, békeſéghe pediglen gyönyöruſeges eletre hailanánac és bujaſágra, ki miat egez népnek romlaſa következnec. Val. Max.

Anabathæusoknac törvéniek vala, hogy à ki közülöc tuniának és reſtnek találtatot, és à ki attiatól marat joßagat meg emeztette volna, megh buntetetnek. Alex ab Alex.

Sardoai törvény volt, az hivólkodoc, tuniac és reſtek ellen, hogy minden munkalodaſokról és életekről ßamot adnanac. Act. 4

Az Romabeliekrel pediglen ha ki ßanto földet, ßölöet, avagy gyümölczözöfait tuniaſága miat el hadgya vala, à Cenſoroktól megh büntetetnenec.

Socrates azokat nevezi vala hivólkodoknac kic kotzkát játzodnac vala, lakaſokat gyakorlánac, és teſti buja életet követnec vala. Xenoph. I. memo. & in 2.

Macarius Apatur hogy puztaba laktaba hivólkodasba ne eſnec, egic rokaból maſikra hordgia vala à fövenyet.

Diogenes Cynicuſis az ö lako hordoiat álas fel forgatta, mikor egyeb dolga nem volt. Laert.

Solon ki adot törvénye által, az Areopagitaknac meg paranczólta vala, hogy meg látnac ki ki mint munkalkodnec, és az hivolkodokat megh büntetnek. Plutar.

Antonius Pius Czaßar ſzeretteſeket el vonßa vala az hivolkodoknac, mondvan, hogy ſemmi nehézeb és kegyetlemb dologh nem találtatnec azoknál, kic az kez iát megh emeztenec, ſemmit helyebe nem munkalkodvan.

Dorotheus Thebabeli barát, napal à tengerből követ ſéd vala, hazaczkat czinálvan belőle, kibe az jöveveniket be fogadhatna, kic hazaczkat magoknac nem epithetnec vala. Eyel pedighlen Palma fa levélből köteleczket tekert, es azokból koſarokat kötet, el advan azokat eledelt kéßit vala maganac annac az arraval. Ez ſoha nem lattatot magatol nyugodni. Zozom. lib. 6. cap. 29.

Democritustól, mikor kérdenec mi különbſégh volna az hivolkodo, és munkalkodo közöt, monda: mint az kegyes közöt, és ißlentelen közöt.

Diogenest mikor intene egy ember, hogy immar ßünnek megh munkaitól, holot igen vén embez volna, monda: Ha à pallia futasba volnéc, az czelhoz közel, vallyons, futaſomba megh kelleneé laſſudnom? avagy inkab erölkodnom hogy hamareb el ériem? Laert; lib. 6.

Scipio Naſicanac mikor mondanac, hogy immar az Romai dologh felette jol volna, ho ot Carthagot el rontottac, és az Görögeket ßolgalattyoc ala haytottac, monda: Söt inkab felette félelmes dologhba forogh ugyé mikor ſemmi ellenſége nem lattatic lenni az következendö hivolkodásért, ſok gonoſſágoknac kutfeieért. Lás töb peldat fol. 264.

Hildelricus Franczia Kiralt reſtſégeért, es tunnyaſágaért le vetec Kirali meltoſighból, és Kalaſtoromba küldéc. Ranulphus lib. 5. cap. 25. Polycronici.

Edovardus Angliai Kiralt, tunnyaſagaért Feleſége megh fogattya az Angliai Vrackal, és tömlöczbe be vetteti, holot megsoletic. Polid. lib. 18.

Maſodic Frideric Czaßar, Frideric Bécz Orßaghi Fejedelmet, Becz Orßaga Kirallya valaßza, ki minec vtanna, Kirali meltoſághoz meltatlan dolgokat czelekednec, Kiralyſagától megh foßtatic.

NEGYEDIK RESZE.

AZ ISTENI IGAZ TISZTE-letről.

ISTENT imadni kel es tißtelni igaz ajandekokkal. Cain és Abel aldozánac az Vrnac az foldnec gyümölczéből. Iſten Abel aldozattyára tekinte, nem Cainera, mert leghjobat nyaia közül aldoza Iſtennec, Cáin pedíglen nem. Gen. 4.

Noe Oltart czinalvan, tizta barmot, és eghi madarat aldoza Iſtennec, kinec kedvesen veve Iſten illattyat. Gen. 8.

Abraham eggyetlen egyfiat, kez vala megh aldozni az Vr paranczolattyára. Gen. 22.

Salamon Király huſzon két ezer barmot áldoza Iſtennec az Templom ſenteléſekor, kire az Vrnac dücziſége leſálla, es ſáz huſzon két ezer juhot. 3. Reg. 8.

Az Maguſoc be menvén az házba, imádac az gyermeket, és ajándékot adánac neki. Matt. 2.

Imadſaggal kel tißtelni az Vrat.

ENOS vólt elsö, Adam fiai közul, ki ſegitſégül hita Iſtent könyörgéſe által. Gen. 4.

Salamon Király kezet ki terieztvén földre le térdepelvén imadgya vala à Templomba az Vrat. 3. Reg. 8. v. 54.

Izrael fiai minec vtanna fogſágból megh ſabadultánac volna, negyſer éiel, nappalis annyiſzer imádkoznac vala. Nehem. 9.

Az bel poklos imadá IESVST, mondván: Vram ha akarz meggyogithacz engemet. Matt. 8.

Zebedeus fiainac Annya, iöve Ieſushoz imádvan, és kérvén valamit tőle

1. Reg. 1. *Anna Samuel Propheta annia, keserves ßivel imadgya vala az Vrat.*

Iohan. 9. *Az vakon ßületet ember térdre esvén imáda IESVST.*

Matth. 28. *Az Tanitványoc sól tamadása vtán, imádac IESVST.*

Az Isten tißteltetik Templom epületeckel, és Oltarockal.

Gen: 8. *NOE Oltart czinálvan kedves aldozattal áldozéc Istennec.*

3. Reg. 8. *Salamon Király Templomot epitvén az Vrnac Oltárockal egyetembe, minden kônyôrgesebe meg halgáttatéc az Vrtol, az Templom megh ßentelesénec napian.*

Az Vrnac epitetet ház, Imadságnac haza.

1 Reg: 1. *Elcana bizonyos napokba fel megyen vala, Siloba az Vrnac békeség ßekrenienec helyére, és imádkozic vala.*

Act. 9. v. 10. Act. 17. v. 2. *Soc helyen Sidosagba gyülekezetnec (holot minden Innep nap Isten akarattyanac tudakozasara egybe gyülnec vala) epitetic vala.*

Luc. 7. v. 5. *Szazados Poganyis az Sidoknac gyülekezetekre Sinagogat epitetet vala, kinec tekintetire keric vala IESVST hogy kônyôrgéset meg halgatna.*

Act. 3. v. 1. *Sz. Peter és ßent Ianos kilencz Orara mennec vala fel Templomba imadkozni.*

3. Reg. 18. vers. 11. *Illyes Propheta tizen két kôuet hozata, Izrael fiainac tizen két nemzetinec emlekezetire, és aból czinala Oltart, és azon aldozéc Istennec.*

Istent kel imadni békeség ßenvedésnek kegyelmeért, és megh ßabadulasért.

Exod. 4. *HAlvan Izrael fiai, hogy megh tekintette Isten az ö kemény rabsagokat, ar czul le borulvan imadak.*

Exod. 12. *Minek utanna elö ßamlalta volna az Isten Moysesnec az Husveti baraninac etelit, es annac Innepe napianac megh ßentelesét, és mikeppen ö érettec Ægyptusba, minden elsö ßulôttet megh öletet volna, megh haitvan magát az nép imada az Vrat.*

Mikor

Mikor Samuel Propheta aldoznec, megh ſabadita Izrael ſiait Iſten az Philiſtæuſoktól. 1. Reg. 7.

Tobias mikor hallotta volna Raphael Angyalnac beſzédit, miért probaltatot volna Iſtentől vakságal, jo czelekedeti mellet, foldre le borulvan, nagy hála adáſſal harom oraig diczirek az Vrat. Tob. 12.

Sz. Iob halván ſörnyü romlaſit veſzedelmivel eggyüt joſaginac és fiainac, monda: Mezitelen jöttem ki Annyam mehéből, vizontag mezitelen oda megyek. Iob. 1. v. 21.

Az Vrnak egyedül adatik az ſzüből valo Imadſag és Iſteni ſolgalat.

AZ te Vradat Iſtenedet imadgyad és czak néki ſolgaly. Deu. 6. v. 13.

Manue aldozatot akarvan tenni az Angyalnac. Mond az Angial: Ha aldozatot akarz czelekedni, adgyad azt az Vrnac. Iudic. 13.

Mikor Izrael ſiai aranyból öntetet boriaknac imadaſára mennec vala, Thobias ackor Hieruſalem Templomába megyen vala imádkozni. Thob. 1.

Noha Nabuchodonozor Királytól megh vala tiltva hogy ſenki egyéb Iſtentöl ne kérne, hanem czak tole, és hogy az balvanyt, melyet ö fel emeltetet vala, imadnac, erös Paranczolat alat megh hadta vala: mind az altalinkab akara halalt valaztani Daniel két tarſaival, hogy ſem mint balvant imadni. Dan. 3.

Darius birodalma alat meg vala hagyva mindeneknec, hogy harmintz napig ſenkitöl, ſemmit ne kérnenec, hanem czak Királytól. Kit Daniel meg nem tarta, haromſzor napiaba imadkozic vala terden alüa Hieruſalem fele Iſtenhez. Dan. 6. v. 10.

Sz. Pál és ſz. Barnabas meg tiltac à népet, hogy nekic ne tennénec aldozatot, ſe ne imádnac öket. Act 14.

Az Angyal ſz. Ianos Evangeliſtat megh tilta, hogy ne imádna ötet hanem az Iſtent. Apoc. 22.

Az Sidoknal oly böczületbe vólt az ſzent Vrnac neve, hogy azt ſoha nem mernec nagy meltoſágaért emliteni, hanem à Tetragrammaton neu helyen, Elohimot, avagy Adonait mondanánac.

Romabeli Poganyoc varoſok oltalmara, avagy egyeb varoſoknac megh ſallaſára, Romaiáktól tiszteltetet Iſteneket ſoktanac vala ki hini.

Cambises Perſiai Király mikor Cyrus gyermec koraba iob Attiahoz menne Mediaba Aſtiages Királyhoz, azt ada neki paranczolatba mint Xenophon iria. En tölem tanuld megſiam, hogy ſe közönſéges helyen, ſe magadnal egyéb dologhoz ne kezdgy, hanem elöſor, aldozátot tégy, és az jövendö mondóc által erczed az Iſtenec akarattiat. Mert az emberi nemzet rakva tevélygéſſel. De az Iſtenek kic mindenkoron voltanac, és mivel hogy mindeneket jól tudnac ielen valot, el multakat, és jövendöket ſegitſégül hivatatvan, jelen vadnac tanaczokba az emberekuec, kiknec kegyeſſegekért kegyelmeſec: Ielec által megü jelentic mit kellyen czelekedni, és mitöl kellyen magokat tartoztatni. Xenoph. lib. 1. Pædiæ Cyri.

Licurgus Lacedæmoniac törvény rendelöie, nem akará irt törvényet elöſör ki adni az köſſég közi, minec elötte, fö fö embereckel Delphuba nem menne, hogy Iſtentöl meg értené, ha jobes haßnosb volnae Spartabelieknec, az ö törvény iráſa ßerént valo életec avagy nem. Kit mikor meg értet volna hogy jobb volna azzal à törvényel valo életec. Vgy hirdetete ki törvenyt, ezokaért hamunac, és Iſtentelennec itile lenni, ha ki az Pithium oraculum által meg eröſsitetet törvénynec nem engedne. Xenoph. in Laconum Repub. Plutarch. in eius vita, Strabo lib 6. Val. Max. lib. 1. cap. 3.

Nagy haboruſágocba Romabeliec ſoktac vala kérdeni, az jövendö mondókat, es az oraculumokat, miczoda Iſtenec által ſabadithatatnánac megh ez jelen valo nyavalyaktól, avagy következendöktöl. Es mikoron az jövendö mondoc, mondottac volna idegen Iſteneknec Romaba valo hozaſával, nagy ſorgalmatoſſággal megh czelekedic vala. Igy Hannibal győzedelmére és Romai birodalomnac ki terjeszteſére, az Iſteneknec nagy Annya, hozatatec Romába Phrigiaból, és nagy Templomal meg tiszteltetec. Arnob. lib. 7. contra gentes.

Vgyan azon Romabeliek ütközeteknec elein, az Iſteneket kericz vala, aldozatoc által, minden hadac népe az ütközeten aluan à napot imadgyac vala.

Azvy hazáſoc özue nem adatnac vala, minek elötte Iſtenekhez valo áitatoſſágokat meg nem mutatnac, és Futinus Iſtennek ólébe valameny ideig nem ült volna. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 24. hogy az leanyzo menyegzöének io aldáſat tüle meg nyerhetne.

P. Si-

P. Scipio Africanus soha közönseges dologra magat nem adgya vala minek elötte Iupiter Cellaiaba nem ulne, holot az Istен akarattiát érti és veßi vala iria lib. 6. Livius Dec. 3. Plutarchus in eius vita. Val. Maxim. lib. 1. cap. 3.

Siracusabeli Dion, Plato tanaczából inditatéc varoßának megh ßabaditaßára Dionißius Tyrannus kezéből, mindeneknec elötte aldozatot tevén Apollonac, az vtan hadat indita, kit meg győzvén Speußipus segitségével à varba fel ßorita onnát ki vévén ßanki vete. Plut. in Dione.

Marcus Cœlius Balbinus es M. Clodius Pupienus, Maximinuſoc kegyetlenßéghe ellen feiedelemme valaztatának Romai tanacztól, kik egyeb keßületec közöt az Istenecnec Hecatombet fogadanac, hazaioc ßabadulaßáért, az az, ßaz Oltar epiteßt, kiben ßaz fő oktalan állátokat aldoznac vala, ugy mint Orozlányokat, Saßokat, kit hiven beis tellyeßitenek. Fulgentius lib. 1. cap 3.

Sotherus Antiochus Siriabeli Király, mikor Hieruſalem varoßat meg ßallotta volna, az üdöbe mikor Sateros Innepet illenyec kel vala az Sidoknac: Heted napig valo ſriget kérenec tule az Hieruſalembeliek az Innepnek megh illeßéért, kit nem czak megh nem engede nekic, hanem egy aranyus ßarvu bikatis külde az varos kapuiára, ſoc arany edenyeckel az Papoknak, kérvén és paranczolvan nekic, hogy aztis Istennec aldoznac. Fulgoßius lib. 1. cap 1.

Alexander Seuerus Pogan fejedelem elöt, mikor az kereßtiénec közöt és az Poganoc közöt vetekedes tamadot volna egy helyről, holot à kereßtiének Isten tißteletire Templomot epitettenek vala, az elot pedighlen korczoma haz vólt vólna, ily valazt ada mind à két felnek: Hogy jobb, azon à helyen Istent tißtelni hogy ſem mint Korczoma hazat epiteni. Idem ibidem.

ÖTÖDIK RESZE.

AZ HIZELKEDESNEK VESZEDELMIRŐL.

Num. 16. CHORE Dathan és Abiron hizelkedni akarnak Izrael fiainac Moyses ellen nagy vagalmazással, kik elevenen pokolra vetetetnek mind ioßagival egyetembe.

3 Reg. 22. Achab Király hamis Prophetai hizelkednek vala Király győzedelmérül, kiknec hivén, megh ólettetek, és az ebek nyalac fel véré.

2. Reg. 15. Abßolon hogy Attia birodalmat magához kapczolhatna, mindeneknek ßépen ßol vala, és jo törvényhez valo igaz ügyet mondgya vala, megis öleli valo ôket, hogy Attyat gyülößégbe eitene Izrael fiai előt, ki gyakorta törvént nem ßolgaltat vala: de végre maga halalával ßoc megh czalatatot Izrael fiait le vagata.

2. Reg. 1. Egy hizelkedő Iſiu megh ôle halalos ſebebe Saul Kiralt, és meg foztvan Davidnac elsö hirt hoza Sauul halaláról, ezért le vagátatik Davidtól.

2. Reg. 4. Két Iſtentelen fő Tolvay, megh ôle hazába Isboſetet Sauul Király fiat, és feiet David Királyhoz vivek, ezekis ßörnyü halállal öletének meg.

2. Mach. 4. Alcimus Izrael fiainac aruloia, ki Papi fejedelem akar vala lenni, monda Demeter Királynac, el veßtette Iudas Attiafiaival eggyüt baratidat.

Act. 12. Herodes beßéde utan fel kialta az nép mondvan: Iſten ßava és nem emberé. Nem advan Iſtennec tißteſſéget Iſten Angyalatól halálos betegséggel büntetetic, és férgektől betegségébe meg emeztettetic.

Az hizelkedők, embernek ßemébe ßépet adnak, hata megé meg ßolyak.

Matt. 22 AZ Phariſæuſoc IESVST ßemebe igaz Meſternek, és jo czelekedönek mondgyac vala, hata mege pedighlen vermet àſnac vala, meg akarvan fogni beßédébe.

Suidas. Ariſtippus Socrates tanituanya, mikor barattyaért törekednec Dionißius Tyrannus elôt haßontalan, terdét kapa Dionißiusnac, és azt meg ölelvén kivanságat megnyere. Kinec mikor ßemére vetnek hizelkedéſet, monda: Nem en vagyoc azoka, hanem Dionißius kinec füele térden vagyon.

Publius Africanus köz ember mikor betegségébe hizelkedéſel mondana, à Czaßárnac, hogy ö örömeſt Czaßar egeſſégeért meg halna, czak meg gyogitatnek, minek utanna Czaßar meg gyogyult volna, hogy hazugságba ne maradna igiretibe, meg ólete. Dion.

Mene-

Menesthеus legh elsô az emberec közöt hizelkedeséuel Athenasbelieknel Theseustól orßagat el véve. Plutarch. in Theseo.

Demades ózve hiuatuan Athenasbelieket, paranczola hogy Alexander iratatnek tizen harmadic Istennec, kit haluán à kösségh nagy Istentelenségnec itilven lenni, ßáz tallentummal büntetek meg, hogy Alexandert halándo ember léven, az meniei Istennec kezibe mérte vólna ßámlalni. Atheneus lib 6. cap. 6. *Aeli. de vana Hist. lib. 5.*

Athenasbeliek Timagorast követséghbe küldec Perßiaba Artaxerxes Királyhoz, es mikoron nagy ajandekokat vöt volna Artaxerxestöl, kit nem czelekedtenek vala Thebasbeli követec, sem pedighlen Lacedemonibeliek, Perßiaiaknac hizelkedô ßokáßokat követuén. Athenasbeli néptöl vadoltatek à tanacz elöt, es megh ölék. Ielentuén azzal, hogy à kouetnek tißta kezénoc kellyen lenni az ajándektól, mint az tißta Aßßony-állatznac mas firßunac Vra kivül valo ajándekanac el veteliért, tißtatalan ßemélynek itiltetic. Haßonlo-képpen az à ki mas ideghen nemzetnek ajándekat, és zalaghat maganal tartia hazaia arulaßának kételkedeßetöl nem ohattia magat. Holot ßoha az fösvenyeßéghbe igazalhatátoßagh nem talaltathatik. Publius Aerodius ex Demosthene Plut. in Pelopida.

Augustus Czaßar nagyob veßedélmesb dolghot nem tart vala az hizelkedekvel. Vgy annyira ha ki kößönetibe, feiét megh haitattia, Polotaiából ki taßigaltattia vala. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 19. Az VR nevét mind egy atkot ugy hallya vala. Es nagy erôs Decretom által megh tilta, hogy ßenki ötet gyermeki közül, sem vnokai közül, sem trefaba, sem bizonyába ne mondana Vránac.

Sigmond Czaßar mikor mondana, hogy ugy gyülölne mint az peßtißt az hizelkedôket: Monda Brunonius Neronenßis, lám ßenkit ugy nem ßerecz, mint az hizelkedót. Mond á Czaßar, igaz az, de termeßet ßerént mikor inkab akarod el tavoztatni, annal inkab tißteled Te sem vóltal vólna ßokaigh en velem ha erkölczömhöz nem ßabtad volna magadat. Aeneas Silvius de dictu Sigiß. Lás töb peldat fol. 282.

HATODIK RESZE.

AZ TISZTESSEG KIVANASBA SOK FELE VESZEDELMEK VADNAK.

Num. 12. AZ tiſteſſeg kivanas ragalmazasnac tüze, magat egyebeknel jobnac alittia: Mint Aaron es Maria Moyſes Nenye, ſolanac Moyſes ellen, mint ha Iſten nékic ſolot vólna, kiért Maria mindgyart Iſtentül, bel poklosságal veretéc meg.

Num. 16. Chore, Dathan, es Abiron Izrael népe közöt feiedelemſéget kivánvan, Moyſeſt az nép elöt ragalmazac, kiért ſörnyü romlaſal el veſſenek.

2. Reg. 15. Abſolon attia birodalmat kivanvan, gondviſeletlenſégéröl vadolya vala Izrael fiai elöt, kiért nagy gyalazatal meg hala.

2. Mac. 14. & Cap: 15. Alcimus Izrael aruloia, magánac kiuanvan az feiedelemſéget, Iudaſt gyalaza, és ſoc verontasnac oka lón, ugy hogy, egy nap Iudáſſal Demeter Király népébe harmincz öt ezert Nicanor al egiüt had viſelő feiedelméve!, le vagattata.

Az tiſteſſégh kivanásból gyakorta artatlan vér ontatatik.

Iudic. 9. ABIMELECH barati által Vrra emeltetvén, hetven attyafiait meg ólete.

3. Reg. 12. Ieroboam ſolgaból Királlya emeltetek, ki Iſten ellen ſokat vete, és ſoc gonozt czelekedéc, kiért ſörnyen maradekiual eggyüt Iſtentül megh büntetetéc.

4. Reg: 11: Atalia özvegy Kiralyne aſſſony, hogy egyedül vralkodhatnéc minden Király magot megh ole, de végre ö is ſörnyü halállal megh oletek.

1. Mach. 16. Ptolomæus hogy vralkodhatnéc, ſo Papi feiedelmet fiaival együt meg óle.

3. Reg: 16. Zacharias Király ellen arultatast tön Sellum, Vrat megh ólvén, egy hólnapig lón Király, és megh óletik.

3. Reg. 10. Zamon haſonlo keppen Vrat megh ólvén, hét nap vralkodék.

Az tiſteſſég kivanok magok hanyok vetők.

ADONIas David fia, minek elötte attya megh halna, monda: En vralkodom attyam helyen, kit annac vtanna megh ólete Salamon Király. 3. Reg. 1.

Nabugodonozor gondolattiába mondgya vala, hogy az egéz földet birodalma ala vetne, de gondolattia egy özvégy aſſonyallattól megh kiſſebedek. Iudith. 1.

Halla Seron hogy Iudas az hiveknec gyülekézetit özve gyüitötte, s-monda: Nevet ſerzek magamnac, és megh düczöitetem az orſagba, és megh gyözöm Iudast, de ez kerkedſég veſedelmére eſek. Iudith. 13. 1. Mach. 3.

Az Vraſag kivanok keves ideig vralkodnak.

ZAmbri meg ólvén Vrat, hét napig vralkodic. 3. Reg. 16.

Ptolomæus, Alexander orſagat birni akarvan, minek vtanna Alexandert meg gyözte és orſágaból ki üzte volna, czak harmad napigh éle. 1. Mach. 11.

Iaſon kivánnia vala az ſö Papi feiedelemſéget kiért igire Antiochus Királynac haromſaz hatvan talentum ezüſtöt, és ſoc egyebet: kit megh nyervén à Kiralytol, rövid vraſágalön, mert Menelav magánac töb ſumma igiret által tulaidonita az feiedelemſéghet, kit vizontagh Liſimachus attiafia ki vete fejedelemſégéból. 2. Mach. 4.

Callipedes Gorögh Poeta mikor tudomanyáual maganal felette bóczületeſnek tetzenek. Ageſilaus Király eleibe mene, nagy kérkedſégghel, köſönte maga mutogatáſſal, itilvén magába, hogy Királtól nagy tiſteſſéggel bóczültetnek, de mikor Király nagy dolgokba volna foglalatos, és Callipedeſt nem láthatna: Monda Callipedes: Király, nem lattatol engem ismerni, sem ki legyek nem hallottad? Monda nevetve Ageſilaus, nem de nem te vagyé amaz czuf Callipedes; Raviſ.

Appion Grammaticus Alexandriai oly maga hanio vető volt, hogy annac halhatatlanſágot igirne, à ki az ö tudomaniat követne.

Marſius Trombitas annÿ mago hanyo veto volt, hogy Apollot Trombita fuuáſra merte hini.

Seſſoſtris Ægyptusbeli Király oly kevélyſégre jutot vala, hogy megh gyózetet Királyokat zekerbe fogna, és ugy triumphalna

Varus Pergeus annyt hit vala az bizelkedöc ßauanak, hogy magaval el hitetne, hogy ö mindeneknel ßeb volna, meſterſéggel, és ereiével mindeneket fellyül haladna, ſöt még à Muſac ſem éneklenének ü nalanal gyónyörüſégesben.

Polydamas bai viuo oly bator ßüu volt, hogy mégh az közal el hanyotlaſától ſem retteget, itilvén magába, hogy aztis megh tarthátna hatáual, azonba rea omoluan, megh nyomattatik.

Heraclides Philoſophus ſarkant tartot hazával, kit hólta után megh hagyot vala, hogy koporſoiába tetetnek, jelentuén, hogy az által Iſtenek közibe ment volna.

Hanno Carthagobeli mádarakat fog vala, és arra tanitia vala, hogy azt mondanak, Iſten az Hanno idestoua boczatuan óket.

Iulius Czéſar oly maga tizteſſég kiuano vala hogy valamit ü mondana töruény helyet lenne.

Domiciánus hánnya uala à Romái tánáczba, hogy ü adta legyen Atiának és Báttiának az birodálmat: és Vri neunek örül vala, ſöt Iſtenekis. Euſebius iria, hogy elsó volt üki Vrnac és Iſtennec neueztette magát.

Nero méghaz hólnapokrac neueketis megh àkara ualtoztatni, magatiſteſſége kivanaſáért. Aprillist Neronak neuezuén, Romat Neropolisnak. Suetonius.

Maximinus Czéſaris oly maga düczöſége kiuáno volt, hogy azt akarta, hogy kezet és labat meg czokolna az Romai tanacz.

Actius Poeta Camenak Templomaba nagy magos Statuat czináltata magának, noha ö maga kiczin termetü volna.

Neſtorius Eretnek mihelt Conſtantinapoli Patriarcha lön, nagy kevélyſégébe maſod nap az egéz köſſég hallatara, mindennek maga hanyaſſal veteſel igiri vala menyorßagot.

Manes Eretnek hirdeti uala, hogy ö ßüztül ßületet, és Iſteni tizteletet kiuan uala magának.

Paulus Samosatenus Eretnek ſegény emberbul gazdagſágra menven, ſenvedhetetlen kevelyſégre nevekedét, utzakon jaruan tudományat hannya veti vala, és iro Deakival valamit közönſéges helyen mond vála, fel irattia vala: Hæc Raviſius.

Hermocrates Philoſophuſtól kérduén Macedoniai Philep Király Katonaia, mint lehetne hires ez világon, monda à Philoſophus hogy ha valaki azt az embert meg öli, à ki nagy jeles dolgokat czelekedet; mert mikor arról emlekezet vagyon az fő emberrol, arrólis leſſen emlekezet, à ki megh olte. Halvan ezt az Katona meg óle az Királt. Diod. lib. 16. Val. Max lib. 8. cap 15.

Herodius Agrippa Király Huga latuan Agrippanac Caligula Czaſárnal mindenekbe elömenetit, az ő Vránac pedighlen Herodesnek czak két feiedelemſégébe valo vraſágat, indita Herodeſt arra, hogy ö Romaba menne Caligulához, hamis vadoláſokal, kit megh értvén Agrippa követet külde Caiushoz, és arulaſáról kit czelekedet vala, Atrabanus Medus Királlyal vadola, kiért ſanki vetteték orſaghából Herodes mind Herodiáſſal együt. Adde plura fol. 257. Ioſephus in antiquitatib.

HETEDIK RESZE.

MINT KELLYEN AZ IO BARATSAGOT EGY MAS KŐZŐT MEG TARTANI.

AZ igaz baratſagh és atiaſiuſagh közönſéghes jonac vigaztaloia mind lelki mind teſti dolgokba.

Laban ózue hiuan baratit Iacob Patriarcháuac ada leányat nagy örömmel. Gen. 29.

Ionathas ſereti vala Davidot mint az ő lelkét, és ruháiat le vetvén, néki ada. 1. Reg. 18.

Ennek példazattiára diczíri az VR, az hamis Safart, hogy az alnokſágnac kereſetibul magának barátokat ſerzet volna. Luc. 16.

Luc. 11. *Hasonlo képpen az ßükölködö barátról, ki eyfelkor barattiához menuén kenyeret kér, mezünet jot baráttia ßükségére.*

Baratságoson valo beßélgetéssel.

Exod. 33. *Minden titoc tanaczoknac megjelenteſével. Mint Isten ßol vala Moyseßel ßinről ßinre, mint ember barattiával.*

Esther, 5. *Aman özue hivan barátit, jelentuén néki minden gazdagságát, fiainac seregit, jo és gonoz ßerenczeiét.*

Iob. 2. *Halvan Iobnac barati harman, minden gonozt, mellyek történtenek vala néki, latogatni és vigaßtalni menének.*

Ioan. 13. *Christus Urunk baratinac neuezi tanituányt, mindeneket meghisjelent néki, menyorßágnac titkos dolgaival, és attia végezéſéuel együt.*
Ioan. 15.

Azigaz baratſag alhatatoſſágot kivan.

Ruth. 1. *RVTH monda Neominas valahoua mégy, oda megyek, valahol meghallaz, ott allok meg.*

1. Reg. 31. *Saul aprodgya, anagy fegyuer hordozoia, Sáulal együt hélt megh, fegyuerel által véruen magat.*

2. Reg. 3. *Tégy baratsághot velem, monda Abner Davidnac, és en veled leſsek.*

2. Reg. 17. *Chuſa Arachites Dauid barattia, Dauid ellen valo gonoz tanaczat elforditia, kit Dauid veſedelmére adot vala Absolonnak Achitophel.*

Az Istenteleneknek barátſagat el kel tavoztatni.

2. Para. 19. *MOnda Iehu Propheta Ioſaphat Királynac, ki az Istentelen Achab Királyal együt ment vala hadba: Az Istentelennek adez segitſeget, és azokal tartaz baratſágot, kic gyülölik az Istént, ezokaért haragot érdemlez vala, de jo czelekedet találtatod benned.*

Luc. 23. *Két Istentelen ember, Pilatus és Herodes IESVS halalába, egy más közöt baratſágot ſerzének.*

Mikor Orestes és Pylades Taurica tartományba mentenek vólna, Orestes dühösségénec meg enyhitesére, ki meg olte vala anniat, és lelki ismeretitül furdáltatuan, meg ßelhut vala, mind ketten az ot valo Királyiol meg fogatáttanac, ugy mint kic onnat el akártac vólna à Pallas képet lopni. A Kiraly elöt Orestes találtatéc bizonyságot altal okánac à lopasnac. Kit halálra sententiaza. Mikor nem tudhaina mellÿc uólna az Orestes, Pylades magat mondgya vala Orestesnec, ügyekezuen azon, hogy ü öletetnec meg barattiáert. Orestesis magat halálra adgya vala, monduan magat Orestesnek, lopasatis megh valuan. Cic. in Lelio. Damon és Pythias Pythagoras tanitvany: Kic kózül égÿket ugy mint arultatasnac ketségès vóltaért megh akaria uala ôletni Dionisius Tyrannus Siracusabeli, ki mikoron hazahoz ment vólna, joßaganak és marhaiànac el rendelésére, ugy mint immar meg sententiaztatot, addigh à màsic kézes lön érette, ha arra à napra megh nem jüne, mely napot megh öletesére rendelt vala Dionisius, tehat azért az kezes öletetnek megh. Mikor az napia és oraiais jelen volna, kibe megh kel vala halni, mindnyàian nagy bolondsagaért ßidalmazzac vala, hogy halalra magat kéßesitette vólna barattyaért. Az pedighlen semmit nem kételkeduén barattia husegérül, batorsàggal vala. Azon barattia az oràra elö iüuén, kire megh sententiaztatot vala, hogy kezes barattia hütit megh ßabaditànà. Cic. in Offic.

Ovid. lib. 4. de Trist.

Thimagoras, Meletes Athenasbelit annira ßerete, hogy annac paranczolattiàra nyakat ßakaztotta.

Theseus és Pyrithous egy mas közöt ugy megh erôssitettec uala baratsàgokat, hogy egy mastol valhatatlanoc ualanac, kikrül az Poetac azt iriac, hogy Pokolbau együt mentenek.

Darius Kiraly anira ßereti vala, Megabizus Persat, hogy kette metzuén à poma granatot, azt mondotta legyen, à mennÿ magh abba volna, annÿ Megabizot kivanna. Herodotus.

Mennÿ ßerelme vólt, Bogesnek Xerxes Kiralyhoz, meg teczik abból, hogy minden marhaiat Xerxeshez valo ßerelmeért, megh egetete magaual együt.

Achilles magaba el vegezte vala, hogy soha Troiai hadba ne menne, Agamemnon Kiralyra valo haragiaba, ki Briseidet feleséget el ragadta vala: de mikor értette volna hogy ßerelmes barattiat Patrochlust megh ölte

vólna Hector, hadba mene meg sem sünek miglen barattia halalaért megh nem ólne Hectort. Proper. lib. 2. Stat. lib. 4.

Virg. lib. 9.

Nisus Hirtacus fiaes Eurialus szerelmes baratoc kik Æneasért Turnussal harczoltanac, mikor Eurialust Rutiliusoc meg ölték volna, el szálada Nisus jo futo léuén, baratia szerelmeért ellenségire vizza tért, meghu torla baratia halálat, az utan barátia hólt testénel magat által vén.

Alexander oly szeretetel vala Ephestiohoz, hogy hólta után az Varosoknac bastiait le rontadta, louakat és ózuereket meg nireted, kóz vitezi közul nagy banatyáért sokat megh ölete, és temetésekor tiz ezer talentumot oztod ki. Plut. & Arrianus.

Bithyniai Király Nicomedes oly szeretetel vólt az Romaiákhoz, hogy hozzáioc kepest magat megh tanóltadta, hasonlo süueged viselet, es Romabeliek szabadosánac hiuatatna magat.

Trajanus Czaßar Licinius surráual annyi valhatatlan baratsághot tartod, hogy mikor arulasáért be vadoltatod vólna nála, házához ment, vele egyut ebédlet, annac oruos Doctora kezébe adta legyen szemet, Borbeliánakis feiét. Ezek utan baratihoz fordulvan. Mibe vadolhatiátoc tóbe surat?

Asmundus és Asuitus oly baratságosoc vóltak egy mashoz, hogy Asuitus nyaualyai miat megh emészteték betegségébe és meg hala, Asmundus eleuenen vele magat eggyut temetetetel egy koporsoba. Saxo Gram.

Eusebius Cæsarienſis Püspök annyra szeredte az ö Præsbiteret Pamphilust, hogy vezetek neuet az ö neuétül vedte legyen magának.

Ioannes Casianus és Germanus Baratoc valhatatlan budoso tarsoc vóltanac, egy akaradtal egy szandeckal. El járuan Scythiat, Palestinat, Mesopotamiat, Capadociat, Ægyptust, Thebaist &. Cass. lib. 1. Collat. cap. 1.

Bona neuü süz Aegyptus hatariba egy Kalastoromba szolgal vala Istennek, és midón egy az szüzek közül halálra betegedet vólna, kit feledte igen szeret vala, könyörge Istennek, hogy vele egyut azon nap megh halhatna, es szerelmes tarsánac lenne uti tarsa, kit meghu nyere Istentül, mert azon nap megh hala, és azon koporsoba temetteték. Mar. libro 3 cap. 2.

Philippus Macedoniai Király, mikor hallotta vólna Hipparchus baratia halálat, és egyebek mondánac elote, hogy ideie volt halalának. Mon-

da: ennekem bizonyára üdö elöt latatod megh halni, holot elöb holt legyen megh, hogy sem mint en tülem baratsághoz melto jutalmot vehetet volna. Plutarchus.

Augustus Czaßar minden barati felet kettöt ßereted inkab C. Mæcenast halgatasáért. Agrippat békeség ßenvedeseért.

Az Gallusoknal elein oly ßeretetek vala ßolgaknac Vrokhoz, hogy megh hólt Vrockal együt kivántac megh égetetni. Alex. ab Alex lib, 3. cap 7.

Publius Catienus Philotimus mikor Patronusától Testamentomba mindenjoßagánac örökese löt volna Patronusa temetésékor elevenen á tüzbe veti magat, hogy vele együt meg halna kit életébe ßeretet vala. Sabellicus lib. 3. cap. 8 ex Plinio, lib. 7. cap 36.

Az Aegyptiusoknal oly tarsaságnac neme vala, kit együt halo tarsaságnac neueznek vala ily tôruényel, hogy ha egÿknec valami nyaualyáia tortinec, kibül halála köuetkeznec, magat megh kel vala ölni, mint Antonius és Cleopatra.

Egy vitez Cn. Pompeius alat vitezkeduén atiafiat tudatlan ellene valo harczolasába megh öle, és mikor mind ellenséged megh foztana, atiafiának ismeruén, nagy átkockal atkozza vala az Isteneket, és gyözedelmeked: ki viue az harcz helirül és draga ruhába takaruan, és tüzbe vetvén azon fegyuerel magat által veri, kiuel egy Verbeli atiafiat megh ölte vala. Val. Max. lib. 5. cap. 5.

Phocion Atheniensis Antipaternek kemény beßéddel felel: hogy méltatlan dologhba kiuánnya vala barátságát, monduan: Anti-pater nem jo en velem barátoddal élni, és hizelkedöuel együt. Plut. in Phoc.

Publius Rutilius, egy baratya mod nélkul, és tiztesség köuül valo kivansagára mikor nem haiolna. Mond à barátia, mi haznom baratságodba, ha mire kérlek nem czelekeded? Mond Rutilius sőt inkab mi közod volna én hozzam, ha mit tiztesség ellen czelekednem. Val. lib. 6. cap. 4.

Augustus Czaßar vala mikor meg haragzik vala, Mecænas szava által megh enyhitedtetik vala. Egy üdökor mikor haragiába nagy sokakat halálra sententiazot volna, és az sokasag miat hozza nem mehetne, egy leueleczket iria, kibe ez vala irua: Kely fel immar Hoher: Kit Czaßar el oluasuan Czaßari ßekébül fel kele. Dion. Cassius in August.

Amasias

Amasias Aegyptusbeli Király, mikor Policratesnek Samai Királynak mindenekbe nagy elömenetit látna, vele valo baratságat, megh vete leuele által, hogy ily baratianak nagy jo szerencziéjének elömeneti utan ha történnetből le vetetnek, mondhatatlan nagy bánatia ve következnek. Sab. lib. 4. cap. 8. Las tób helyes ezekhez.

NYOLCZADIK RESZE.

AZ ISTENI SZERETETRŐL.

Az Isteni szeretet bűnnek megh boczanattyat érdemli.

Deu. 5. v. 10. *Mikor Isten Moyses által törvént akárna ki ádni, monda: En vagyok az VR, ki irgalmasságot czelekedem azokkal, kik szeretnek engemet, es megh örizik az én paranczolátomat.*

Minden paranczolatnak feie az Isteni szeretet, szeressed ugy mond Moyses à te Vradat Istenedet tellyes szüueddel.

Luc. 7. *Magdolnának monda Iesus megh boczátatnac neki sok bünei mert igen szeretet.*

Az Isteni szeretet félelemmel és böcsű-lettel tartatik meg.

Deut. 10. *MOnd Moyses Izrael fiainac: Mit kiuan mostan Izrael à te Vrad Istened te tuled: hanem hogy felyed à te Vradat Istenedet, es jary az ö utaiba, és szeressed ötet, es szolgaly à te Vradnac Istenednek tellyes szüveddel.*

Iosue soc inteſi utan monda Izrael fiainac, ezt ſorgalmatoſon megh oltalmázzatoc, hogy ſereſſetek az tü Vrátokat Iſtenteket. Iosue 23.

Sz. Pal mondgya à ki Iſtent nem ſereti, atkozot legyen. 1. cor. 16.

Dauid tellyes ſüuéuel diczirte az Iſtent, és ſerette az Iſtent, à ki teremptette ötet. Azért mondgya maga felül, ſeretlek tégedet Vram én erőſſegem. Eccl. 42. Pſal. 17.

Sz. Pal felette igen ſereti vala IESVST, mondvan: ki valazt el minket az Chriſtus ſeretetitül. Rom. 8.

Ioannes Gualbertus Florentiai Nemes, mikor mezőrül varosba iüue, nagy ſokad magával, törtinetbül elol találá, az ki nem régen meg olte vala atiaſiat, kinél tób nem vala, és annak gilkóſſa elótte egy fele ſem mehetne, Kardot vonuan ellene, hogy atiaſia halalat megh torlana. Az gilkos térdre eſék elóte, es könyörge neki à megh feſult IESVS ſerelmeért, hogy néki meg kegyelmezne. Fel geriet haragiat megh tártoztatá, haluan nagy feiébe valo kéreſét, kardgyat hüuelyébe botzáta, es ellenſéget be viué à Templomba, és helyheſtete az foſulet elot. Czuda dolog, nagy ſokemberek lattara, à foſuletnek feie megh haila, mivan valo jeleket aduan, hogy nagy jo neuen vedte vólna ellenſégének megh kegyelmezét ö érette. Mely czelekedetet latuan Ianosu magaba téruén, minden joſagát el ada, és házàját el hagya, hogy annal nagyob ſeretetit mutathatna Vrahoz, és ſerzetés életre ada magát. Fulg. lib. 4. cap. 1. Polid. lib. 7. cap. 2. de inventione rerum.

Chriſtoph Martyr, mikor Samiajak tiztartójától nyakon veretet vólna, monda. Vizza ütném én tenéked azt, ha kereſteny kegyeſſégh nem tartoztadna.

KILENCZEDIK RESZE.

FELEBARATIA SZERETETIRŐL.

Mint

Mint kellyen embernek ſeretni felebarattyat.

Gen. 18. AZ igaz atiafiui ſeretet akkor mutatatik megh igazan, mikor imadkozunk éredtek ha ſinte gonoſzok.

Abraham Patriarcha ſorgalmatoſſon eſedezik vala Sodománnak meg tartaſáért az Vr elöt.

Exod. 32. *Moyſes Prophetа ugy ſereti vala ellene veted Izrael fiait, hogy nagy meréſegel mondana az Vrnak: Auagy ezt à vétket boczasd megh nekik, auagy töröly ki engemed az élö könyubul, kit irtal.*

Matt 18. *Chriſtus ugy akaria vala feleberàtiad ſeretetni, hogy ha hetuen hetzer ellene vétneis meg boczàtana.*

Luc. 23. *Chriſtus magà peldàia àltal imadkozek à kereztfan ellenſégeért.*

Act. 7. *Haſonlóképpen ſz. Iſtuanis.*

Mint magat ugy kel felebarattiat ſeretni.

Gen: 4: CAin meg feddetetèk Iſtentül, hogy azt monda: *Mi nem örizöie vóltam én az én atiamfianak.*

Num. 11. *Moyſes ugy ſereti vala akar mellyketis Izrael fiai közül, hogy kivànna mindent prophetàlni mind ö magàt, noha tiſteſſége ebe meg kiſſebednek valamenyre à nép elöt.*

Num. 14. *Felebaratia jovàért, az Vrtól igirteted nagyob Vraſàgat, megh vete Moyſes.*

1. Reg 18. *Ionathas lelke Dauidhoz ragazkodot vala, kit ugy ſeret vala, mint ſàiat lelkét.*

Nyavalyaba ſanakodni kel.

Iudic 21. IZRAEL fiai nagy romlàsat làtuan Beniaminnak, kiket le vaghtak vala, es keueſſen maradtanak vala közülök, ſanakodanak raitok.

2. Reg. 18. *Dauid Kiràly, keſerueſſen fira, haluan ellenſége halàlat.*

Cap. 19: *Igyan azon ſeretetid mutata nagy ſiraſaval Abſolon halalat ertven, ki kergetöie vala, és feleſégenek megh ſeplöſitöie, és fiànak gilkoſa. Fiam ugy mond, ſzerelmes fiam Abſolon, ki adgya ennekem azt, hogy en te eredted meg hallvak, Abſolon ſzerelmes fiam, Abſolon.*

Szükségébe segitségel kel lenni.

NEhemias nagy szeretit mutata Ierusalembeli kösségh höz, kiket az rabságból megh hozot vala, sáiát joßagából taplallya vala, egyebeketis arra intuén. 2. Esd. 5.

Tobias sokakal jól czelekedik vala, és segit vala sokakat, kiért az Király haragiábais eset vala, ugy hogy halálra kereßetnek. Tob. 1.

Ily ßeretete vólt az Samaritanusnak, ki barmára veuen az meg sebesitetet embert, ßallaßára vitte. Luc. 10.

Az igaz attyafiui ßeretet nem ßemély valogato, sem maga ioua keresö.

MIkor Izrael fiai barmokat adtanák vólna Moyßesnek, az VR ßolgalatiára ßekereckel együt, nem oztá rokonßági közе, hanem az Levitaknak, kik az Vr ßolgalatiára ualaztáttanac vala. Num. 7.

Moyßes ßemmi fö tiztet nem adot fiainac.

Mikor ez világból ki mulnek Moyßes, kére az Vrat, hogy Izrael fiainac, gonduiselö feiedelmet adna, nem neuezuén senkit fiai közül, auagy rokonßági közül. Num. 17.

El oztuan Ioßue Canaan földet Izrael fiainak, maga nemzetßégének leg kißebet ada. Ioßue 17.

Chriſtus Vrunknac noha ß. Ianos és ß. Iacab teſt ßerént valo atyaßiai valánac, mind az által fö Papßágot juhai legelteteßére nem biza reaioc, hanem Peterre. Peter, ugymond IESVS, ßereczé engemet? Monda Peter: Te tudod Vram hogy ßeretlek: Legelteßd az en juhaimat. Neked adom menyorßágnac kolczat. Iohan. 21.

Nem keßereg mod nelkül gyermeke auagy attyaßa halálan.

HEly fö Papi feiedelem haluan két fia halálat az hadba, nem annyra, bankodék, mint mikor halla az Vrnac ßekreniének pogan kezbe valo eßeßét, kit hogy halla, zekérül le eßvén, nyaka ßakada, es ßörnyü halálal meg hala. 1. Reg. 4.

2 Reg. 12. *Dauid minek vtanna értette vólna fia halálat, fel keluén ſomoru helierül, vigaſágot mutatá.*

2. Reg. 13. *Ioab megh fedde Dauidot, fia halálaért, mod nélkül valo jaigataſáért.*

2. Mach. 7. *Machabæuſoknac annya hét fia ſeme elöt valo ſörnyü kin ſenuedéſeken, meg nem keſeredéc: Hanem inkab biztatá öket, az Iſten törueniének megtartaſáért valo ſenuedéſre.*

Teſti attyafiat ugy kel ſeretni hogy az Iſten tiztieſſége felyeb böczültetteſſék.

2. Mac. 15. *IVdu Machabæus harczoluan à pogánockal, nagyobra böczüle à Templom megh maradáſat, hogy ſem mint feleſéget, és gyermeket egéz hadáual együt.*

Matth. 12. Mar. 3. Luc. 8. *Szoluan IESVS az ſeregnek, mondanac neki, hogy ot vólna annya és atiaſiai: Monda IESVS: Kiczoda az én Annyam, auagy az én Atyamfiai kiczodak?*

Az ki, ugy mond, (ki terieztuén kariat tanituánÿra) czelekedi az én Atiam akarátiat, ki menyorſágba vagyon, az, az en Atyam, Annyam, és Nénem.

Luc. 2. *Mikor tizenkét eztendös korába fel ment vólna ſüleiuel Ieruſalemzbe, és ot maradot vólna à Templomba, ſülei hire nélkül, és soc buſuláſoc utan harmad nap mulua megh találtac vólna à Templomba, és panaſolkodnék ſ. Annya, miért czelekedte vólna azt, monda: Nem tudgyatoc valaé hogy azokba kel énnekem el jarnom, melliek az én Atyamé.*

Az teſti ſeretet akadallya az lelki vigaſztaláſnak.

Matth. 16. *SZENT Peter ögaz vallaſáról mondgya CHRISTVS: Böldogh vagy Simon Ionasnac fia, mert ezt nem à Teſt, ſem az Vér telentette teneked, hanem az en Atiam ki menyorſágba vagyon.*

Gal. 1. *Sz. Pál mikor teczet annac à ki engemet az én Anyamnac mehébül el valaztot, es hiut az ö kegyelme altal, hogy en bennem megh jelentene az ö fiat, hogy Euangeliomot hirdetnek à Pogánoc közöt; mindgyárast nem engedek, à teſtnek és az vérnek.*

Paulinus Püſpök Olaz Orſágnac nagy rablásakor Guttuſoc miat, minden Püſpöki jouedelmet el ada, ugy hogy, még czak maga élete ſükségére ſem tekintene, hanem mindeneket ſegényeknek oztana, és rabóknak valtſagára adna: az mint ſz. Agoſton iria gazdag Püſpökböl nagy ſegénie lőt, az után ő magatis el fogac à pogànoc. Es az Vrnac igy könyörög vala. Vram ne kinoztaſſam aranyért, és ezüſtért, te tudod hova tőttem azokat. Viſſontag ugyan azon tartomant à Vandaluſoc meg rablac, és mikor egy özvegy aſſzony, fia váltaſágáért könyörgene néki, mindeneket el fogyatvan, az özvegy aſſzony fiáért magat ada rabſágra. Africaba menuen azért Vra kérteze lön ki Király vey vala, de mikor Prophetiai ajandek által, Király halalat vrának meg jelentette vólna, és à Király ő maga almai közőt látta vólna eyel Paulinuſt, ket Biro közőt ülni, és kezéből Oſtorat ki láttatot vólna venni, megh iſmertetuen, nagy tiſteſſéggel el boczátatic, minden varoſi népet ajándékon megh advan néki, kik rabſágba valának. D. Greg. lib, 3. dialog.

Serapion apatur egy pogány varosba menuen Chriſtus prædicalaſáért, ki kergettetic, annac utánna vizza téruen azon varosbeli embernek ſólgalatra magat pénzen el adgya, ezenközbe ſólgalatia ideien Vrat meg teriti, pénzet vizza ada, meg az után mashoz megyen vala, azzalis haſonlóképpen czelekedek.

Abraham Remete, midőn attiafia gyermeke arvaſághba maradot vólna, véle együt puztaba megyen, kit kiczinſégetól fogva Iſteni áitatos diciretekre tanita, és ſent eletbe fel neuele, külon mellette való czellacskaiaba, kit alattomba az Satan egy iſiu ſzerzetes által megh czala, és fertelmeſſégbe eſuen, nagy ſégyenletbe nem mere battia ſzemei eleibe menni, hanem egy varosba zokec hólot közönſéges tiztatalan életre adgya magat. kit mikor Abraham Remete eſzébe vot vólna, hogy huga el ſzökőt, nagy keſeri ſiráſt tön, el veſzet juhoczkaiáért, kit Chriſtusnac nevel vala: kezde ſzive zakadna gondólkodni mint varoſokról varoſokra menuen megh találhatna. Meg változtata azért ruháiat és nagy ſorgalmatoſſágal való kereſeſe után megh találya. toſti gonoz kereſetiből ki vonnan, ſzép inteſivel és Iſtennec irgalmaſſágának bizonyos igiretivel vizza vizi elobi czellaiaba, minden felől cellaia aytaiat be raka és igy igaz pœnitentia tartaura hoza: kinec pœnitentia tartaſa, Iſten előt oly foganatos lön, hogy ez bünös aſſzonyallat által czudakatis czelekedek. Sz. Ephrem iria mint ő üdeiebe tőrtint

dólgot, kinec Abraham Remeteuel nagy ismeretsége vala, soc egyeb tôrtint dólgoknac elő ßámlalasaval.

Vitalis nevü barát Alexandriaba közônséges bordel hazakba megyen vala, meg ßerzóduen az tiztatalan ßemeliekel, hólot egéz eytzaka imádkozik vala: Azonba ßol, és prædikál vala, az undoc életnek fertelmessegérül, és ßôrnyü büntetésérül, kic közül nagy sokakat meg terit vala, mely czelekedetért sokaknàl nagy gyalázatba forogh vala, mint ha testi czelekedetre menne közikbe, semminek itiluén, maga hamis gyalázatiat felebaratia üduességeért.

Hasonloképpen czelekedec Panufius Apaturis, ki amaz hires neues tiztátalan ßemélt Taist, Istenhez terite, ki mikor testi vele valo czelekedetre reitek helyet tettetne keresni, holot senki ketten ôket ne lathátna, soc titkos heliekre hordoztatéc, Tais, végre mond Panufiusnac. It senki töb Istennel nem lat. Ez ßon, meg ala Panufius, kérde ha hinnëé Istent, ki elöt semmi el nem reitettethetic, az ki joknac jutalmot, és gonoßoknac büntetést adna? Monda Tais, vallom. Miert tehat, mond az Apatur, ezt tuduan, hogy egy keues ideigh valo gyönyörüségért, mind magadat, mind azokat, kic te veled vétkeznek örôk gyôtrelemre boczátod? Ez ßot haluan magába tère Tais és keseruesen kezde sirni, életet megh jobita, bötöléssel és saniáru pœnitentia tartással.

Sanctulus Apatur értuén egyházi ßolgaiat hogy az Longobardusoc el fogtak, és nem léuén annÿ költsége, kiuel meg valthatna, látni megyen az tömlöczbe, ily ockal, ha tórtinetbül ßolgaia el ßabadulna be boczatak hózza hogy ü màga feiet veztene el érette: azon éiel Diaconussat el ßabadittia, másod nap kôtése ßerént, mikor feie vetélere ki vitetnek, latuã feie vetelekor az Hoher kezébe ki rantot pallost, fel kialt, : Sz. Ianos, tarcz meg à fegyvért. Azontól à Hohernac minden kezeinec inai megh tartoztatánac, ugy hogy, meg sem mozdithatna kariat. Ily nagy czudat látuan, az Apaturat el boczátac, kinec imadsága által vizontag, à Hoher karia, meg gyogiula: Az Apaturnac aiandekokat akar annac adni, de semmit tülec el nem vón egyebet az raboc ßabadulasáról.

Carpus sz. Pal Apostol tanituania, kirül sz. Dienes Areopagita emlekezic iruan Demophilus barátnac: Mikor egy Istentelen Pogan, egy megh tért kereztièn embert, baluanÿ imadásra vizontagh haitot volna, ily nagy

bezzu-

bozzusagáért, kery vala Christustól mindeniknek veßedelmét, ugy hogy egyebrül nem gondolkodhatnek sem imadsága közöt, sem nyugodalma közöt, hanem sörnyü halálokon. Ezen Carpus lata egy üdökor lelki latasába, mind à kettöt az ördögektül pokolba vonatatni, mely latasába, mikor reaioc valo nagy bozzusagába gyönyörkednéc, söt ö magais latatnéc segiteni veßedelmekre, fel tekinte az eghre, lata Ieſuſt Angyaloknac ſokaſagáual, à föld fele közelgetni, hogy azokat az örök tüznec kinyaitól meg ßabaditana, egyknec azoc közöl kezét meg ragaduan, monda Ieſus Carpusnac: üz immar engemetis, mert kéz vagyoc, vizontag ßenuedni az embereknec ßabaduláſokért. Te laſſad, ha te neked haznodra leßen, ebbe az mélyſégbe kigyockal valo lakáſodat az Iſtennel valo lakáſſál czerélned. Ezeket mond ſz. Dienes én hallottam, és igaznac hiſem. Ieſuitac ſzerzetinek fundaloia ſz. Ignatiusis midön fele barátiat gonoz életérül, gyakorta haßontalan intette volna, teli nap egy hideg toba be megyen torkáig éjel mezitelen, holot czak közel ſokot vala tiztátalan ßemélyhez menj az à barátia, mikor zokaſa ßerént ot menne megh ſolitia Ignatiusis, mondvan: meny el, meny el boldogtalan ember, it en addig gyötröm teſtemet, miglen à te ßokot gonoz czelekedetidnek kegyelmet nem nyerek Iſtentül. Mély ſot haluan baratia, czudala hozza valo ſeretetit, életet meg jobita. Maffeius in vita S. Ignatÿ.

Sz. Catalin Aſſony mikor Maxentius Antiochiai kegyetlen feiedelemnek kereztiénec ellen valo Iſtentelen decretomat hallotta volna, hogy mind azoc meg öletetnénec, kic tüle neuezet napra hamis Iſteneknec Templomába nem mennénéc, es baluányokat nem imadnac, mindenec hallatára, monda Maxentiusnac. A te Iſtenid mind baluanyoc és oktalánoc, mind te tüled eztelenség, ily paranczolatnac ki adása, mind azoknac niluan valo bolondságoknac jele, kic azokat tiztelic, kicbt sem hallas, sem értelem ninczen. Az egy megh feßitetet Chriſtuſt kel imadni, ki mindeneknek bünet meg boczathatia, kinec fulet az büno ſöknec könyörgeſére meg haitatatnac. Mely nyluan valo vallas tételért tömlöczbe vetetetuen, Maxentius feleſéget, fohadnagyáual együt meg teriti: és mind azóckal à bölczeckel, kiket Maxentius ellene gyüitetetet vala Martyrumságot ßenuede.

Sz. Anaſtaſia noha Romabeli Iſtentelen ferſiunac hazas tarſul adatot volna: mind az által az atiaſiui ßeretetbe annira munkálodot, hogy azokat, kiket erös fogſágba tartanac vala az pogan feiedelmec joßagából segitene,

tomloczekbe látogatna, fogságoknac kötelett czokolgatna, Martyrumságra batoritana, végezetre ily nagy szeretetit véréuel peczetlene.

Niuellaba Maria neuü Azzonyallat, hazas tarsánac tanaczul ada, hogy szent életbe magokat foglalnac és szüzeseget tartananac. Kic ily akaratokba eluen, Ispotaliokba ßolgalnac vala ßegénieknek, bel poklosoknac, és egyeb büdös fekelieseknek: kicnec felebaratiahoz valo ßereteteket, czudac által az Isten megis bizonita.

Bona neuü ßüz Ægyptusba ßüzek Kalastormába lakuan, midôn egyet azoc közül, kiket ßeret vala latna hogy betegségénec nagy volta miat halálra valtoznéc. Könyörge az Vrnac, hogy együt lenne vele halála, megis nyere Istentül, kic mind egy nap az vilagi keserüségbül, mennyei bodogságra vitetének.

Theodora ßüz Alexandriaba, egy vitezel atiafiui ßeretetnec czelekedetibe vetekedek. Ez ßüz kereztiéneknec nagy üldözésébe, bordeli hazba vitetek à Pogánoktul, hogy ot meg fertezteſſéc, kihez mindeneknec elöte egy ismertelen vitez ember be megyen. Ez tanaczul ada à züznec, hogy ruhaiat vele meg valtoztassa, kibe ez fertelmes helrül ki menyen, és ßüzességet meg oltalmazza: kit meg czelekedék à ßüz, és minden bantas nélkül ki megyen. Kit minec utánna meg ismertenec vólna, halálra sententiaztatec. Ezt mikor fóuetelre vinec, lata à ßüz, hagy ö érete öletetnec megh, mond nagy fel ßoval: En vagyoc az, á ki halálra itiltettem, nem ez. Az vitez azt haluan, monda: En sententiaztattam halálra, nem te. Kic mikor sokaig haláloc felet, egy mas közöt vezekednénec, mind ketten együt Martyrumságnac szent koronaiáual koronaztatánac meg, feiec vételéuel.

Poganoknak peldai.

DRomichetas Getak Kirallya Lisimachus Kiralt, mikor meg fogta vólna, ki ellen hadakozic vala, meg mutatuan neki ßegényseget es nemzetinek nyaualyas vóltat, mond Lisimachus, é fele halandoc ellen ne hadakozzal, hanem inkab baratod gyanant ély velec. Ezt haluan Dromichetas, nagy aiandekockal meg aiandekozá Lysimachust, el boczatuan, baratiának fogada. Strabo lib. 7. Augustus Czaßar az mely orßágokat hadakal megh veßen vala, keues tartománytól meg valua, kiktül hadi töruény ßerént valamit el veßen vala, vizont mindeneket meg adat vala, auagy idegeneknec oztia vala. Birodalma alat valo feiedelmeket, és Királyokat egy mas kôzöt ba-

ratsá-

ratságos képpen akaria vala, hógy éllyenec, egy mas nemzetségébül kiuannan, hogy magoknac hazas tarsot vennénec, kiket nem külömben tart vala, mint birodalmánac tagait. Suetonius.

Marcus Au. Probus, annira ßeretôie vólt az eggyes atiafiui ßeretetnek, hogy töb beßédi kôzöt gyakorta azt mondana, hogy nem volnánac ßükségesec az vitezlö rendek, ha ellenkezö felec nem vólna, ki egyébet életébe az békeségnel nem láttatot keresni, kiért gyülölségbe esek à gonoßoknal.

Alexander, ellenséget Porus Kirait, nagy sebeibül megh gyogitata, az utan baráti kôzze ßamlála, tôbjoßágal megh ajandekoza, hogy sem az elôt birt. Ketzer Persiai Varosba be menetelibe, mindenkór pénzt oztatot az Aßßonyállatoknac, à terheseknec két annyit adatot.

Scipio, kit Africanusnac neueznec, hólta utan Carthagobelieknec, kiket haddal meg gyözôt vala, harminc harom font aranyat hagyot.

Nagy Pompeius maga költsegéuel, Athenasbelieknec ehségeknec idején, nagy segitségel vólt.

Lucius Lucullusnac oly ßeretit iriak az jôueueni bólczékhez, kic Romába ßantalanon ßoktanac vala menni Görög Orßágból, hogy azoknac gazdalkodasaért Görögök ki fogo partianak neueznek udvarat.

Vespasianus Flavius nagy sok varosokat külömb külömb orßágokba, mellyek fold indulasoc miat le töretettenek, auagy el sullyedtenek vala, vyionnan költségéuel fel epiteti vala.

Egy ellene ßolónak, ki bó költségét feddene, monda, hadgy bekét az kôßség kenyérrel valo legeltetésének.

Vgyan ezen Vespasianus megh ßegényedet fô tanaczbeli rendeknec öt ßaz sestertiumot oztata

Egy Tragædia czinalo Mosternec, négy ßáz sestertiumot adot, két hegedüsnec százat.

Titus Vespasianusnac annyra jo czelekedetekre valo ügyekezeti vólt, hogy mikor egy napnak estuién meg emlekezet vólna, hogy az nap senkinek semmit nem adot, jelen allo barátinak mond. Baratim ezt à napot el vesztettük. Ki nem czak tüle kerôknek nem adot, hanem ö magais sokakat onzolt, hogy tüle keröt kérienec. Az mely forödebe ö maga feredik vala, gyakorta az köz népetis be boczátatta. Betegeknek gyogyulásokra valo oruosságokat adatot, és kerestetet.

Traianus Czazar semmi hamu kereſetbül valo jövedelmet tarhazába be nem engedet vitetetni. Mindeneket ajandéc által hozza edeſit vala: tizteckel fö népeket, Varoſokat ſabadſágoknac privilegiomiual.

Plinius Orator, Quintilianus leányanac, ki hazaſitaſara, ötuen ezer ezüſt pénzt adot.

Theodoricus Czaßar minden eztendöbe huz ezer köböl buzat oztot vala ki az Romaiaknac.

Aurelianus Czaßar az köſſég közül mindennek ruhat oztot.

Nerua Czaßar Romaiac életének meg tartaſara nagy ehſégnek ideién, ötuenſzer valo ßaz ezer ezüſt pénzt oztot ki, annac felette az tanacz Vrac közül valaztot, kic ßanto földet vennének, es azokat oztanak ßükölködéknec. Szegény emberek gyermekit, közönſeges jövedelembül taplaltatia vala, Olaz Orſzagnac minden Varoſiba.

Paula neuü Aſzſzonyallat, egéz Romai megh veretet hadnac buzat oztot, es mindeniknek uti költſéget adot. Liuius.

Kereſtiének peldai.

Szent Cyprianus minden joſzagat el ada, és ſzegényeknek oztata.

Eligius Noviumbeli Püſpök, ki Püſpöksége előt ötues vólt valamit keze munkaiual talalt, azt mind ſzegényeknek adgya vala.

Epiphanius Salaminiai Püſpök minden Püſpöki jövedelmét ſzegényeknek ozta.

Athenasbeli Egyed, magat ruhaiatól megh fozta ſzükölködő ſzegény kuldusnac ada.

Paula ſz. Azzonyallat Vra halála utan minden joſzagit el áda, és ſzegények taplalaſara rendele, és az maradekából Bethlehembe züzeknec Kalaſtormot epite.

Szent Miklos Püſpök egy ſzegény embernec leaninac annyi pénzt ada iegy ruhaiokra, hogy tiztéſégeſen ki hazaſitotta, kiket attioc ſzegényſége miat gonoz életre ſzant vala adni.

Lucina Romai ſzüz kereztiének et maga költſégeuel taplallya vala, es Martyrok teſtét Maiorabatemzti vala.

Prudentiana, es Paraxedes kereztién ßüzeczkec Romaba, örökségekbül ßegénieket taplálnac vala. Ezen peldac vadnac az adakozaſnac joſágirül fol. 10. lib. 2.

TIZEDIK RESZE.

ELLENSEGEKHEZ VALO SZERETETNEK PELDAI;

IOSEPH Patriarcha attiaſainac ellene valo dühöſſégeket, nagy ajandekockal, és otalomal fizete meg ßükségeknek idején. Gen. 37.

Moyſes, huganac ellene valo tamadáſat, es ragalmazáſat, kiért azon oraba Iſtentül bel poklossagal veretet vala megh, Iſtenhez valo könyörgéſe által meg giogita. Num. 12.

Izrael fiai, kik Moyſeſt agyon akarac verni à puztába, és dühöſſégec elöt, az békeſégnec ßekreniébe ßaladuan, Iſten haragiának ellenec valo fel geriedeſeért imádkozéc, foldre le boruluan.

Dauid Kiraly, egy nehanizor Saul Kiralt meg ölhette volna, kitül, halára kergettetik vala, de ſoha kezét ellene ki nem niuyta, ſöt aztis ßeme elöt le uagata, à ki halálos ſebébe, maga kertére Saul Királt meg ölte vala. Azokatis ßornyü halállal meg ölete, kik Saul fiat Isboſethet, hazába megh ölék, ki Dauid ellen hadakozic vala. 1. Reg. 18. 24. 26.

Az Iſtentelen Ieroboamt meg fedde, baluani imadáſaért az Iſten Prophetaia, kiért fegyueret rantuan à Propheta ellen, az baluányoc oltára elöt, hogy le vagia, keze azon ßempillantasba meg ßarada, ugy hogy magahoz nem vihetne: könyörüluén raita, à Propheta, könyörge Iſtennec, és azon orába kariának megjöue ereie. 3. Reg. 13.

Haſonlo képpen czelekedénec Chriſtus tanituanu ellenſegeckel, kiktül üldöztetnec, veretetnec, köueztetnec, és meg öletetnec vala, azokért imádkozuan, Chriſtus paranczolátia es peldaia ßerént. Act. 7.

Venuſtianus Tuſciabeli tiztarto meg foguan Sabinus Püſpökét, Exuperantiuſſal, és Marcelluſſal, à kereztién hütnec prædicaláſaért, ſoc külömb külömb kinzaſoc utan, két ßolga tarſit meg ölete, Sabinusnac két kezet el

vagata, azon orába Venustianus, nagy ßeme fai lalomma veretic meg Istentul. Ily nagy niaualyai közót forduluan sz. Sabinushoz, könyörgeni kezde meg gyogiulasáért. Sabinus el feletkezuén minden ßenuedesirül, Istennec könyörge, ellensége gyogiulasaért, es azon oraba megh gyogitatec, kit vele valo jo czelekedet által Christusnac niere, és Martyrumsaga ßenuedésebe hasonlo kinoknac ßenuedesébe biztatà.

Pergentius és Lórincz neuü két atiafiac, Decius Czaßar ideiébe, mikor az kereztién hütért veretetnénec, és az Hoberoknac kezec megh alunánac, ez két Martyr imádkozéc kezec gyógiulasáért, el feletkezuen ßornyü kinzásokról.

Sz. Iános és sz. Pal egy atiafiaknac, Romába Iulianus Apostata idejébe, kereztieni hütekért, mikor Terentianus tiztartotól feiek vetetet volna, ónnen hazokba, holtoc utan imadkozanac, hogy Terentianus fia, meg ßabaditatnéc az ördögektul, kik gyótric vala, feiek vétele utan.

Sz. Christoph Martyrt, midón Dago Király, ßórnyü kinzasoc utan, ozlophoz kótóztette vólna, és nilackal lóuóldeztetne, egy az el lot nilac közül vizza forduluan, az Királynac ßemét meg sebesite, sz. Christoph verevel meg kenuén, meg giogitatec, kitezért halála utan, nagy tiztességel temetete.

Nazarius és Celsus gyermekec, mikor kereztien hütekert az tengerbe vetettenec volna, nagy haboru tamada, es latac à poganoc, hogy az haboc teteien jarnanac, kónyörgenec neki, ily nagy veßedelembul valo meg ßabadulásokert: Kiket mikor halojokba vettenec volna, minden haboruc meg czendezedenek.

Spiridion Püspóc, hazaba orrokat megh foguan, sok jeles intesi utan, intette óket, hogy effele gonoz czelekedetektul magokat óltalmaznac, es meg ßunnénec, ajandekokat ada nekic, es bekesegel el boczattia.

Felix nevü barat sz. Gergely iria, oly kegyes ember vólt, hogy mikor kertezségébe czébe vette volna, nagy sok kertébe való kar uallásit, paranczola egy kigyonac, hogy az kerten czinalt látroktól valo rest urizne, de senkit meg ne sertene. Latuan az or ki à kertbe ßokot vala jarni, à nagy kigyot, meg jede, és tövisec közze ugréc, holot meg akada, kit reggel à bokroc közöt találuan Felix, meg ßabadita, és pareual meg terheluen, el boczáta, monduan: hogy az mit jo akaratiából örómest adna, bunnel azt ne keresne.

Hasonlonac iriac Odo Apaturatis, kitul egy Or eyel louat el lopa, és rea fel ulvén, sem az loual el nem mehete, sem le nem ßalhata, kit találuan raita uletébe, regel à ß ember, baratságosképpen meg fedde, pœnitentiára indita, és költ séget aduan neki, bekéuel el boczáta.

Amos neuü Remete, midón alamisnából giüytöt, azzu kenieret cellajából el ueztene, két kigyot allata hazaczkaia aitaia melle, ugy mint örizőket; mikor azért ßokot gonosságokat akarnac czelekedni az Orrok, az kigyoknac mérges lehelletektül, foldre az aito elöt, hölt eleuenen le esénec: Kiket fekúue találuan à Remete kezeknel fogua fel emele, és atiai intesiuel pœnitentiára hoza, és ßerzetéssec életénec köuetesére indita.

Maxentius neuü Apatur Kalastormat megh akaruan foztani, Clodouæus Király hadabeli vitezec hatalmasul, maga ellenü fegyuereket rantuan, hogy meg olnéc, fel emelt karioc, mindgyart meg mereuedéc, némellyec koboroluan ezek nélkul meg allanac, kic Maxentius imadsága által mindnyáian meg gyogitátanac.

Elphegus Cantauriai Ersec, Roma fele akaruan menni, mikor Ausonia neuü Varosba érkezet vólna, mindenektul meg foztatéc, varosbólis ki vettetéc, azonba, varosbelieknec hazocfedelei egyßer s-mind egni kezdenec, vétkeket ez sz ember ellen, és azért valo büntetéseket ezekbe véuén, utanna mennec, vizza hiuan, kónyörgénec neki, hogy imádkoznéc az tüznec megh oltasaért, kit nagy kegyessen megh czelekedék, minden bozzusagh tételekrül el feletkezuén, és az tuz tellyességgel el aluuéc. Kiért soc ajandekot akarnac vala néki adni, de cziak tüle el vont joßagoczkaiánac meg adasáual meg elegedéc.

Vgyan ezen ßent az aldot, kenyér által dôgh, haláltól környül véteteket megh ßabadita. Kic tengerrül Cantauriai varosba rohántanac vala, és az varosbeli népet job rézre, ßerzetés barátockal eggyüt le vagtanac vala, és Templomokat fel gyuitottak vala: Kiket Isten ßörnyü gonossagokért megh büntetet vala, ugy hogy megh emeztetetnenec nagy Isten ostoritól, ezekértis imádkozéc, es minden nyaualyaioktol megh ßabadulanac.

TIZENEGYEDIK RESZE.

AZ IO ANGYALOKROL ES AZOKNAK TISZTIRŐL.

Az jo Angyalok tizte az, hogy jŏuendŏ dolgokat meg jelenczenek.

Gen: 18. ABRAHAM Patriarchanac, harom Angyal jelenec meg, Sodomának és Gomorrhának veßedelmét jelentuén, és Saránac fiat igiruén eztendőre.

Iudic. 13. Samsonnac ßületéßét, és fogantatáßat jelenti az Angyal, Manue feleßégének, életének is modgyat, ki meg ßabadítana Izrael nepet.

4. Reg. 1. Illyes Prophetának, jelenti az VR, Angyal által, hogy Ochozius Kiraly kŏuete eleibe menne, és meg mondana, hogy agyába, kibe fekŭnec meg halna.

Dan. 9. & 10. Daniel Prophetának czuda jŏuendŏ dolgoknac titkait, jelenti megh, az Angyal.

Luc. 1. Zacharias Papnac, megh jelenik Gabriel Archangyal, fogantatáßat jelentuén ß. Ianosnac.

Luc. 1. Szűz Marianac, ugyan azon Angyal meg jelenic, üdŭözitónk fogantáßat hirdetuén.

Mar. 16. Luc. 21. Matt. 26. Iohan. 21. Act. 1. Magdolnának, és vele valo Aßßzonyállatoknac, jelenti az Angyal Chriſtus fel tamadáßat.

Az Apoſtoloknac, jelentec az Angyaloc, CHRISTVS itiletre valo jŏuetelit.

Az Angyal által, ß. Ianosnac Pathmos ßűgetbe, jelenti Iſten, czudálatos dolgoknac titkait.

Az Angyaloknak tißti, az artatlanok nak oltalmazáßa.

Sodo-

SOdomaból, az igaz Lothot haza népéuel együt, ki vißik az Angyaloc, minek elote el ſuliedne. Gen. 19.

Raphael Angyal, Thobiaſt az hal el nieleſétül megh oltalmazza. Tob. 6,

Sarat az Aſmodeus ördögtül megh ßabaditia. Nagy Thobiaſt vakſagtól, meg gyogittia. Tob. 7, & 11.

Az Angyal Azariashoz tarſaiual együt le ßalla, az eghô kemenczébe, ôket vigaztaluan, es oltalmazuan à ſebes tüztül. Dan, 3.

Sz Petert, meg ßabaditia Herodes tömleczébül. Act. 11.

Az jo Angyalok tartoztattiak az embert, gonoz czelekedettül.

ABrahamot meg ßolita az Angyal, hogy fiat megh ne ölne, és meg ne aldozna, mas aldozatot mutátuan néki. Gen. 22.

Balam utiat, meg álla az Angyal, hogy Izrael fiainac atkozaſára ne menne. Num. 24.

Mikor Ioſeph el akarna ßüz Mariat hadni, értuén terhes vóltat, megh tartoztata, artatlanſágat bizonituan ſzent Lelektül valo fogantataſáual. Matth. 1.

Az jo Angyalok tanittiak az tudatlanokat.

LAta Iacob Patriarcha álmába, egy laytoriat feiénel, ki mind az egigh fel ér vala, kin ala s-fel jarnac vala az Angyaloc, kire az VR Iſten könyöklöt vala: Ki által tanittatic vala, mely ßorgalmatos gondgya vólna Iſtennec, az ô hiueire. Gen. 28.

Egy az Seraphin Angyaloc közül repüle Eſaiashoz, és megh tiztita nyeluet az ßolasra. Eſa. 6.

Meg tanita az Angyal, az együgyü Paztorokat, mint kellyen meg találni, az ßületet IESVST. Luc. 2.

Meg tanita Ioſephet, az Angyal almàba, hogy fel venne éyiel az gyermeket, és az Anyat, és Ægyptusba futna, mert Herodes kereſi à gyermeket, hogy el vezeſſe. Matth. 2.

Az jo Angyalok hadakoznak az emberekért, testi lelki ellenségtől oltalmazvan.

Exod. 14. *AZ Angyal al vala Izrael népe tabora közöt, es Ægyptusbeli Kiraly tabora közöt, hogy oltalmazna Izrael.*

4. Reg 6. *Eliseus Prophetaual, soc Angyaloc valánac, kic oltalmazzac vala, ellensegnec seregitül.*

2. Mac. 11. *Mikor Iudas, es pogan Timotheus közöt, nagy harcz vólna, lattatánac az Angyaloc, fegyuerbe louokon ülni, oltalmazuan Machabæust.*

Az jo Angyalok meg feddik az vétkes embereket.

Iudic. 2. *IZrael fiait, meg feddi az Istennec Angyala, hogy Canaan földen lakokal friget vetettek vala, es eskunésel fogadot baratságot. Elö ßamláluan nekic, Istennec velek valo jo tetemenit.*

2. Reg 24. *Nagy dög halals boczata Isten Dauid vétkeert, Izrael fiaira: Kikre mikor latna Dauid, hogy az Isten Angyala, kezet ki terieztette vólna, es öldöklene à népet, monda: En vagyoc à ki vetkeztem.*

4. Reg 19. *Egy eyiel el iüuen, az Istennec Angyala, ßáz nyólczuan öt ezert vaga le, Sennacherib taboraba.*

2. Mach 3. *Heliodorust, megh vere az Isten Angyala, ki à Templom foztasára jüt vala Hierusalembe.*

Act. 12. *Isteni diczíretet, akaruan magánac Herodes venni, meg veretik az Angyaltól.*

Az jo Angyalok biztattiak, az felelmeseket.

Iudic. 6. *GEdeont biztata az Angyal, minek elöte ellenségel ßembe menne, hogy ketsegbe gyözedelme felöl, ne esnek.*

Gen. 21. *Agart, budosasába mikor Saratol ki üzetetet vólna fiaual együt, Ismaelel, vigaztala az Angyal.*

3 Reg. 19. *Iezabel öldöklese elöt futuan Illyes Propheta, az Angyal ételel latogattia, es erössiti.*

Abacuc Prophetat, Iuda foldebül fel viuen az Angyal, Babilloniaba vißi, es Danielnek etelt ad, az Orozlánoc vermebe. Dan. 14.

Minec utanna, à kesertó Sathan el ment volna Iesus elöl, el iüuen az Angyaloc ßolgálnac vala. Mat. 4.

Iesus imadkozuan à kertbe ßenuedese elöt, az Angyaltól vigaztaltatik. Luc. 22.

Az jo Angyalok, jora izgattiak az embereket.

AZ Istennek Angyala, ki viuen az Apostolokat az tömleczbül, paranczollya nekik, hogy batorságal ßolyanak az kőssegnek. Act. 5.

Az Angyal izgata Phulopet, monduan: kely fel, es meny el del fele, Candiai Királyne aßßony Hopmestere meg teritesere. Act. 8.

Az Angyal inte Cornelius ßazadost Cæsareaba, hogy el küldene Peterert, es hiuatna Iopeból, az üdüsseg utanac tanulasára. Act, 19.

Az jo Angyalok vézerlik az embert, az örök életre, ez figurak altal.

RAphael, vizza hoza bekesegel kis Tobiast, nagy soc joßagockal attiahoz nagy örömmel. Tob. 11.

Vizza teruen Iacob Mesopotamiából, attia lákofoldere, az Angyaloktól békesegel nagy sok joßágal vitetetik, es őriztetik ellensegitül. Gen: 32.

Azert monda Isten Moisesnek, ime, en el boczatom az en Angyalomat te elötted, ki tegedet be vigyen az igiret foldere. Exod. 23.

Monda Iudith, meg őrizet engemet az Vrnac Angyala, ot letembe, es vizza tertembe, mikor Holofernes feiebe viue Betuliaba. Iudith 13.

Lön, ugy mond Iesus, hogy meg halna Lazar, es az Angyaloktól vitetnek Abraham kőbelebe. Luc. 26.

Pachomius Remete, midőn egyßer imadkoznek, megh ielenek neki, az Isten Angyala, monduan: Pachomij az Vrnak akarattia az, hogy ő neki tizta ßüuel ßolgaly, es az te neked adatot tanusagnak formaia ßerent, mindéneket tanicz, in Vitis Pat. ex Metaphraste Suius. Tomo 3. ßerzetésec regulaiat, irua ada, az Angyal Pachomiusnak.

Egy vén Remete, megh betegedéc cellaiába, és nem léuén, ki neki ſolgalna, nagy betegen fel kél neha, és à mit cellaczkaiaba talal vala, meg eßi vala, végezetre ſemmi eleſége nem léuén, és harmincz napia betegségénec el muluan, mikor ſenkitül meg nem latogatatnéc, hozza küldé az VR, az ó Angyalat, ki heted napig ſolgala neki: végre meg emlekezenec rola, távól lakó Remeték, és mondanac egy maſnac, jertek menyünc à vén emberhez, és latogaſſuk meg, ne talam meg betegült. Es mikor el érkezuén, zörgettenec vólna, el mene tüle az Vrnac Angyala. Azonba fél ſoual kialta, az vén ember, és monda: Menyetec el innet atiamfiai, kic mikor aitaiat ſarkából ki vetetéc vólna, és be menuén, kérdenec, miért kiáltot vólna, monda: Harmincz napia el muluan betegſégémnec, ſenkitül meg nem latogatáttam, heted napia ma, hogy az VRnac Angyala ennékem ſólgal, tü ide jöueteleteken, el mene. Ezeket monduan, békeſégel el nyugouéc, az Vrba. In vitis Pat.

Egy Remete à puztába laktába, inya valo viztül, tizenkét mélyföldnire lakic vala, houa ſominſága el mulatni kelletic vala menni, midón égyſer el faradot vólna, vén ember léuen utába, monda magába, mi ſükségh nékem, enny földre faradnom vizért, it czináloc hailekot, á viz mellet. Azonközbe hatra tekintuén, lata egy embert, ſamlalni az ü lepéſet. Kerduen az Remete: Ki vagy te, monda: En vagyoc, az Iſten Angyala, á végre küldetetuén, hogy lepeſedet meg ſamlállyam, es teneked jutalmot adgyac. Kit haluan az Remete, magába meg erőſsóduen mezzeb teue még, annalis lakó helyet. Vitis Pat. Lasd többet fol. 263.

TIZENKETTŐDIK RESZE.

AZ GONOZ ANGYALOKROL.

Mi legyen ügyekezetek, az gonoz Angyaloknak.

Az go-

AZ gonoz Angyaloc, gyötric az embereket, kinec peldazatia mutatatic Saulba, kit gyotor vala Istен engedelmebül gonosságaért. 1. Reg. 16.

Szent Iobot gyötre teſtébe, keményſékelieckel, marhaiába, és fiaiba. Iob. 1. & 2.

Canaanbeli pogan, aſſonyallatnac leanya gyötrötetic vala, az gonoz Angyaltól. Matth. 15.

Hasonlo képpen, gyötrötetic vala azü, à ki taitekot tur vala, és fogait czikorgatia vala. Mar. 9.

Az gonoz Angyaloknak hatalmok vagyon, az buia természetű embereken.

EZ Asmodeus ördögh öle megh Saranac het fériet, kic teſti gyónyörüſégeknec kiuanſagából vették vala, hazas tarſul Sarat. Tob. 6.

Maria Magdolnából het buia ördögöt üzet vala ki Ieſus, kiknec teſti kiuanſagaért adatot vala. Mar. 16.

Az gonoz Angyal, minden gonozra ázgatia az kiuel bír.

AZ embert kegyetlenne teſſi, mint amaz iſsonyu kegyetlen ördögöc, kikmiat senki nem mehet vala békénel el az uton, kiket Chriſtus ki üze es diznokba kereczénec, mert az teſti buiaſágba heuerök, hasonlok az diznokhoz. Matth. 8. Luc. 8.

Azertis mondatatnac az Vrtól tiztátalan lelkeknec, mert minden rutſágal be toltic azokat, kiken hatalmoc vagyon. Luc. 11.

Vakoka, es ſuketeke teſsic az embert, hogy àjot ne lathaſſac, es ne halhaſſac, üdueſſegekre valojokat. Matt. 9.

Az gonoz Angyalok hazugságnak alkotoi.

MInt az Achab Kiraly Prophetaiba, kik hazugságot jöuendölénec Achabnac. 2. Para. 18.

Noha neha igazatis mondanac, mindazáltal nem kel hallani, mert àmèz al it merget tart, mint Ieſus meg vete, az ördögh tanaczat ebezeſebe, Matt. 9.

kibe tanacsúl adgya vala ha Isten fia volna parancsólna à kóveknec és kenieréke lennenek.

Luc. 9. Vizontag mikor IESVS felöl uallást tenne hogy ő volna Isten fia, megfeddi öket hogy halgassanac.

Az gonoz Angyalok rettegik az Isten paranczolattyat.

Act. 16 Act. 19 SZENT Pál, Isten igie és hatalma által üzi ki az Leányból, az keresskedö ördöget. Sót csak kezi ruhai általa ki üzetetnek vala.

Az Sidokról kic idestova járnac vala, Sceva nevu Papi fejedelemnek hét fiai, kenßerituen az ördöget ki menni Nazaretbeli IESVS neve által, ki Pál prædikal, kiknec felel az ördög: IESVST ismerem, Pált tudom: tu pedigh kic vattoc? reiaiok rohanuan az ördöngös ember, és zagatuan öket mezitelen ßaladnac ki à hazból.

Act. 19. vers. 13. Sz. Peter Nero Csaßar elöt minenü Angyali legyenec Simon Magusnak bizonittia, ki ő ellene Czaßar elöt Angyalokat mond vala, hogy tamaztana, de nagy retteneees ebeket indita Angyaloc helyen, hogy è czelekedetivel mutatna azt hogy ö néki eb Angyali volnánac. Abdias discip. Apostolorum in vita S. Petri.

Maria Oegniacumi mikor egy io akaro barattyat értette volna, hogy soc képen az czalard ellenséghtól el hitetet volna Angyali abrazatba, kinek megh jelentc vala almai közöt, jövendö dólgokat jelentuen, néha megü feduen vetkeiról, néha reáis botsatuan, hogy ezek által magánac kotelezhetne, vegezetre gonoßúl megh eitette volna, hogy ha ez à Christus ßólgalo leánya eleit nem vötte volna könyörgeseuel; monduán néki hogy azok à latasoc nem Angyali látasoc, hanem czalard ördögi dolgoc volnánac, amaz pedighlen ellene bizonittia vala igaz mondasat, és vele való io cselekedetit. Ezokon à ßuz buzgo imadságra aduán magat eyel, kenßerite azon keserto ellenséget, hogy czalardságat ki jelentene. Ki mikor kenßeritesböl Angyali czalard abrazatba eleibe állot volna. Kérde Maria. ki volna? és kinec hiuatatnek, nagy rut ki fordúlt ßemeivel kezde nézni. En uagyoc az à kit te átkozot imadságidal, kenßeritettel ide jüni, ki az én barátomat erövel, el akarod tülem vinni. En alomnac hivattatom. En sokaknac megh jelerem az ßerzetesek közül, és nagy sokakat el hitetek, soc vigaztalosok-

kal kerkedekenieke rezek. Aztu az en io akaro baratomat el kezdet ugye-kezetitól, ßinte el vonzom vala, kit te én tülem el ragadal. Iacobus Vitriacus ex quo lau. Sar. tom. 3.

Sz. Antal Kalaßtromahoz menuen egyzer az ördögh, és az ayto elöt nagy ßörnyü emberi abrazatba meg jelenic, kinec feje lattatik vala az eghet erni, mikor ayto zorgeteſe után ki ment vólna hozza ß. Antal, és kérdene ki vólna? Monda, én Satan vagyoc: kérde ß. Antal, mi járasba volna ot? Monda az ördögh. Miért engemet ok nélkul üldoznek à baratoc? Miért atkoznac engemet à kereßtien népec? Mond sz. Antal, igazan czelekedik, mert à te gyakor czalardßágid miat haborgatatnac. Monda à Sathan, en semmit nékic nem mivelec, hanem ö magoc, magokat haborgatiac. En igen ßegény e lettem. De kérlec nem oluaßtade. Quia defecerunt frameæ inimici in finem, & civitates eorum deſtruxiſti. Ime im már ſemmi helyem ninczen, egy varoß sem biroc, semmi fegyverem nincsen, minden nemzetßégh közöt és minden varosba CHRIßtus neue hirdetetic, à puztaku baratoc ſeregiuel környül vetetettenek, ö magoc, magokat otalmazzac, és énnékem beket hadgyanac. Sz. Athanaßius in vita Antoni.

Vgyã azon ß. Antal monda, az Vr tudgya az en züuemnek titkait hogy nẽ magam kerkedſégemert mondom, hanem à ti haznotokért, keveſet ſokacból elö ßámlaluan, menyzer engemet az ördögöc dicsirtenek, mikor én tülem az Vr neuebe atkoztatnac vala. Menyzer Nilus folyo vizenek arradaſat jovendelic vala, mikor én tülem azt halliac vala, mi közötek hozza tü nékted. Menyzer engemet fegyveres vitézek képebe, ſcorpiokal, lovackal, oktalan allatokal és Kigyockal környül vöttenek és az én házamat, kibe udlek be tölric vala, mikor én enekelenec. Hi in curribus & in equis, nos autem in nomine Domini magnificabimur, mindgyart Chriſtus irgalmaſſaga el kergeti vala öket.

Egyzer nagy világoſſágal el juven mondánac. Antal hozzad jöttünc, hogy megh mutaſſuc néked az mi feniesſégünket, és én ßemem be hunivan imadkozom uala, nem akaruan látni az ördögi fenyeſſéget, és nagy hirtelen az Iſtentelen vilagoſſág el enyzic vala.

Egynehány holnap múlua elöttem enekeltenec, és az irasból egymas közöt kerdezkedtenec, én mint egy süket nem hallom vala. A Kalaßtormot néha meg mozdittiac vala, én pedíglen alhatatos elmevel az Vrnac könyörgöc vala. Gyakorta nagy zorgéſeket, gyakorta tanczolaſokat, gyakorta ſú-

völtéseket teznec vala, es az en imadságim közót, az ô ßauoc ßiralmasnac latatik vala.

Hidgyétec meg fiaim., az mit tünektec mondoc, lattam reha az ördógöt, nagy magos testbe, ki magat Isten ereiénec meri vala mondani, es gonduiseléſénec. Es monda ennékem: Mit akarz, hogy en te neked aiandekozzac Antal? En pedighlen mentól nagyobat pökhetec, ßaiaba pökec. Christus neue által magamat fel fegyuerkeztetuén ellene, azonba nagy abrazatal kezem közül ki ßalada.

Mikor bôitólnec, barat abrazatba latatot en tülem kenyeret hozni, illyen beßédeckel akarta el hitetetni, hogy ennem, es hogy valamit testemnec kedueznec: Teis ember vagy, és emberi gyarloſágal korryül vetetetel: nyugodgiec megh, valamenire az munka, hogy ne kóuetkezzéc à betegségh.

Mindgyart megh iſmerem, az álnac kigyonac hiruat abrazattiat, es ottan magamot ßokot Christus erösségére aduan, mint á fust az ablakon, ugy ki eniezec. Nagy gyakorta à puztába aranyból tórit megh veti vala, mellyet azért czelekedic vala, hogy auagy tekintetemel meg kötelezne, auagy illetésembe megh ferteztetne. Mikor ueretetném, kit nem tagadok, mert gyakorta veretettem az ördógóktül, eneklec vala. Senki engemtt el nem valazthat à Christus ßeretetitül, mely mondáſokra, egy mas kózót dühöskeduén, nem az en hatalmom által, hanem az Vré által, el kergeretnec vala, ezeknec igaz voltan ſenki ne kételkedgiéc. S. Athan. in vita Antonij.

TIZEN HARMADIK RESZE.

AZ FEL TAMADASROL, ES LELEKNEK HALHATATLANSAGAROL.

Gen. 22. Cap. 37. Cap. 50. Exod 3.

ABraham hólta utan, az ü népéuel mondatic együt lenni. Iſaac, és Iacob, haſonloképpen:

Monda Isten Moyſesnec: En vagyoc Abraham Istene, Iſaaké, és Iacobé.

Christus Vrunc bizonitia, az meg hólt atiaknac életeket. Nem olvaſtátoké, úgy mond, az hallottaknac fel tamadáſa felöl, mely mondatór Iſtentül ti nektec. En vagyoc Abraham Iſtene, és Iſaac Iſtene, és Iacob Iſtene: Nem holtac Iſtene, hanem élőké. Matt. 22.

Az lelkeknek bizonyos helyek vagyon holtok utan.

A Pokol, és az Paradicsomnac gyonyörüſége.

Az regi ſent atiaknak ez hely felöl valo értelmek, Chriſtus el ſőueteli előt.

Mikor Iacob Patriarcha, hallotta vólna Ioſephnec halálat, és vérbe keuert ruháiat latta vólna, monda: alamegyec az en fiamhoz bánattal pokolba. Gen. 37.

Haſonlo képpen ſol, Beniamot mikor buza venni kérnec, Iacob Patriarchatol. Gen. 42. & 44.

Sz. Iob, ha ſenuedec à pokol az en hazam, és sötétbe vetettem meg az en agyamat. Iob. 17.

Sz. Dauid, nem hagyod az en lelkemet pokolba. Pſal. 15.

Mond Iſten, menyen el Aaron az ü népeihez. Num 20.

A te népedhez viteteltetu, monda Iſten Moyſesnec. Num. 27.

Az alſo pokolból, ki ragadtad az en lelkemet. Pſal. 85.

Ha pokolra alá ſálloc, jelen vagy. Pſal. 138.

Pokolra ala vized, meg vizza hozod. Tob. 13.

Az pokol felöl.

CHore, Dathan, és Abiron, megh haſaduan az föld, eleuenen pokolra mennec. Num. 16.

Ragad ki, mondgya vala Dauid Iſtennec, az én lelkemet pokolból. Pſal. 48.

Forditáſſanac á bunöſöc pokolra, mindnyaian kic Iſtent el feleitic. Pſal. 9.

Az alnac nemzetecnec végec ſőrnyuſeg. Sap. 3.

Az ö romlaſánac nagy zorduleſemiat nemzetſégeket megh inditac, mikor pokolra vinnem ütet, azockal kic à toba ala ſállanac vala: Ezech. 31.

Az gazdagnac peldaia, az Vy Teſtamentomba ki pokolba temetetic. Luc. 16.

Vgyan azon pelda által, jelenti Christus Vrunc, az jüuendó életnec, auagy öröc halalnac bizonyos allapatiat.

Esa. 14. *Nabugodonozoról mondgya Esaias, az pokol az te eljóueteledbe meg haborodot.*

Az Vy Testomentomba menyorßagot em legetik vala, az Christus hiuei.

Act. 7. *SZent Istuan, mikor köueztetnec, mondgya vala, Vram Iesus ved hozzad az en lelkemet.*

Philip. 1. *Szent Palis, azt suhaitia vala, monduan: kiuanoc el ßakadni à testül, es Christussal lenni.*

Ioan. 17. *Ezeket bizonitia Christus igireti, és imadsága, atiam azt akarom, hogy ahul en vagyoc, ot legyen az en ßolgamis.*

Luc. 23. *Az toluainaku monda à kereztfan, bizony mondom, ma velem léß paradiczomba.*

Apoc. 3. *A ki meg gyózi, mond ß. Ianosnal, le ültetem en velem, az en attiamnac ßekibe.*

2. Cor 5. *Sz. Pal, vigaztaluan az hiueket mond: tudgyuc, hogy ha ez földi lakasbeli hazunc el romol, hogy Istentul uagyon epuletünc, nem kezel czinalt haz, hanem öröcke valo.*

Ezen hütbe es vallasba volţanak az fel tamadas felöl, az regi ßentek.

3. Reg. 17. *ILlyes Propheta, mondgya az meg hólt ózuegy aßßony fianac lelkénec, jüiön vizza ennec az gyermeknec lelke.*

1. Reg. 28. *Saul Kiraly, hitte az lelkeknec életeket, noha ü maga gonoz vólt, és Istentelen, mikor Samuel Propheta lelket kiuána, hogy neki megh jelennék, ki megis jelenéc.*

4 Reg. 4. *Eliseus Propheta, gazdaia aßßony gyermeket fel tamazta, holta utan.*

4 Reg. 13. *Vgyan az ü testét hólta utan illetuén, egy hólt ember teste, fel tamad.*

Tob. 2. *Monda Tobias, ßenteknec fiai vagyunk, es azt az életet variuk, melyet ad az Vr azoknac, kic hütöket nem valtoztattak meg töle.*

Tobias azt mondgya vala az Vrnak, paranczold békességbe vetetni az en lelkemet. Tob. 2.

Az vén Eleazarus mondgya vala azoknac, kik az Isten töruenÿtül el akariak vala hitetni, az Isten kezét, sem elevénségembe, sem halalom utan el nem kerülhetem. 2. Mac. 6.

Az hét attiafiak, kik egy mas utan ßórnyü halállal megh öletnek az Istentelen Antiochus Királytól, nagy bizodalommal vallyak vala, testek fel tamadasat. 2. Mac. 7.

Sz. Iob hasonlo képpen, tudom ugy mond, hogy az en meg valtom él, és az te utolso napon à földbül fel tamadok, és vizontag az en bôrömmel környül vetettetem, és az en testembe megh latom, az en Istenemet. Kit önnön magam megh latom, és az en ßemeim megh nézik, és nem mas, es ez à reménségh éltetet az en köbelembe. Iob. 19.

Ezechiel Prophetanak, az VR paranczolattiából, az mezöbe megh ßarat czontoknac, egybe zórdülése husal és bürel megh telesék, és meg eleuenedék fel tamadast utan. Ezech. 37.

Bólcz Salamon mondásais, terien vizza à por az ü földébe à honnet valo, es à lelec menyen az Vrhoz, à ki teremptette utet Eze. 12. v. 7.

Az Vy Testamentomba Christus Vrunk peldaia, es az Apostoloké bizonittiak, az fel tamadast.

CHRistus Vrunc, az ózuegy aßßonyfiat, fel tamaztia, mint ha cziak alunec, egy ßauaual. Luc. 7.

Az meg holt feiedelem leaniat, kinec fel tamaztasára attiától hiuattatot vala, mint ha alunec, kezénel fogua, fel tamaztia. Mar. 5. Luc. 8.

Az negyed napi meg büzhüt Lazarnac testét, hasonloképpen fel tamaztia. Cziak azt mondua: Lazar jüi ki. Matt. 9. Ioan. 12.

Hasonloképpen, az Saducæusoc ellen, bizonittia az fel tamadást, és az fel tamadasbeli állapatot. Mat. 22. v. 31.

Sz. Peter vizontag, mikor fel támazta az kegyes, Istenfélö Thabita Aßßont. Act. 9. v. 40.

Lazar, es à Gázdag peldáia mutáttia, az lelkeknec, àz mas világon valo életeket. Luc. 16.

Kik ez vilagon holtok utan, fel tamadtanak.

3. Reg. 17. Illyes Propheta, Sarephta varoſábeli ózuegy gazdaia aſſony meg holt fiat, fel tamaztia.

4. Reg. 4. Eliſeus Prophetais, gazda aſſonyfiat fel tamaztia, kit Iſtentül gazdaſagáért, kért vala neki.

4. Reg. 13. Egy meg holt ember teſtet el akaruan temetni, toluaioktól va'o jetekbe, à kic temetni viſic vala, vetuen Eliſeus Propheta koporſoiába, és ezontiat illetuén, az meg holt ember talpára al.

Matt. 9. Mar. 2. Luc. 5. Luc. 7. Mar. 5. Luc. 8. Ioan. 11. Act. 9. Chriſtus Vrunc egy feiedelem meg hólt leanyat kezén foguan, fel tamaztia. Az ozvegy aſſony meg holt fiat Naim varoſaba, Lárus leaniat. Lazart Bethaniaba, negyednap elót meg holtat, es el temetetet.

Chriſtus Vrunc fel tamadásakor, nagy fold indulas lón, és koporſoc meg nitáttanac, halottac fel tamadtanac, es ſokaknac megielentenec.

Act 19. Sz. Peter, Tabitha kegyes, és Iſtenfélő aſſonyallatot ſegéniec kereſére fel tamazta.

Sz. Pal, meg kóuezteteC Lyſtriaba, és à varosból ki vonátatec, tanuany teſtet körnial vevén fel kel. Annac utanna, mikor Prædicatioiat feli korig niuytotta vólna, Eutichus neuü ifiu el ſuryaduan, es az ablakról nagy magos helyrul le eſék, és meg hala, kit ſ. Pal fel tamazta.

Act. 20. Sz. Marton, minec elóte Puſpoksegére hiuatatnéc, magárac kiczin cellaczkat szinala, Gallinaria neuu ſügerbe, holot egy kerezteletlen ifiuual lakic vala: Ez mikor harmad napi ſ. Marton tavul letébe, keméry hideg lelesbe meg hólt volna, és vizza tertébe halua találta volna, fel tamaztia, es meg kereztel, ki az utan ſoc eztendeig élt.

Vgyan ezen ſ Marton, mikor egy falun által menne, és jaigátaſt hallana egy háznal, be téruén, à haz gazdaia ſolgaiat halua lata lenni, ki magat fel akaztotta vala, konyorgeſe által fel tamaztia. Seuerus Sulpit. teſtis.

Marcelluſt Tudertiniabeli embert, Fortunatus Puſpók fel tamaztia, ki fel tamadáſa útan jelente teſtébe, lelkenec vizza tereſebe nehez keduet, holot à nyugodalomrac helyére immar be vitetet vala. D. Gregorius in Dialogis ex quo Marulus.

Catholdus annya Athena, mikor ßülne, ßüleſébe meg hal, azon Catholdus ßületéſe vtan annyat meg óleluén, meg eleueniti. Rauiſius.

Richardus Comes, mikor egy éjel be menuén á Templomba, imádkoznec, találá egy ſelliet vagy koporſot, kibe egy meg hólt teſt fekzic vala. Mikor à Comes imádkoznéc, nagy zörgéſel kijü à ſelyébul az meg hólt ember, es kariait ki terieztuén, mint ha meg ólelne à Comeſt, hozza megyen, maga homlokara kereztet vetuén, és keruén, hogy tüle el tauoznéc, ki ellen fegyueret ki vonuan, darabról darabra vagdala. Ranulphus lib. 6. cap. 7. in polycronio.

Sz. Benedec, egy nehany halottat tamaztot fel. Greg. Turon.

Maurilius Andegaui Püſpöktül, fel tamaztatot gyermec meg kerezteltetic.

Harom ember fel tamaztatic ſzent Hieronymus, kóntöſe által.

Sz. Germanus, tanituanya fel tamaztatik.

Fridelinus, fel tamaztia Vrſus Claronenſiſt.

Petriconius Nemes ember, ß. Staniſlo Püſpoktül koporſoiából holta utan, ſoc eztendó mulua fel tamaztatic, bizonyſag tetélre, kit Boleſlaus Kirá'y, eleibe vün, holot egéz tanaczaual ózue gyült vala. Cron.

Amelius, Angyal paranczolattia altal fiait megh ölte vala, es azoknac véréuel meg tiztitotta vala, Comes Aluernenſis baratia bel poklos fiat, kit feleſége felette igen nehez neuen vön tüle, de mikor imadkoznec Amelius, fiait eleuenen találá, az agyba egy máſſal jaczodozuan: Vincen. lib. 23. cap. 166.

Aurea Apacak feiedelem aßßonynac egy ſafar Apaczaia megh haluan, kire kolczait bizta vala, fel tamazta, kitül ßamot veuén, vizontagh nyugodni boczata. Vinc. lib 23. cap 6.

Ouo gyermec fel akaztatot, Vulfranus könyörgéſe által fel tamáztatik.

Gregorius Turonenſis iria, hogy Maximus Remenſis Püſpöc koporſoja elöt, vakoc megh gyogitáttanac. Egy kiczin megh holt gyermeczket ßulei, az ßent koporſoián el hagyuan éjiel, reggel eleuenen találtyac. Ezen Autor mondgya, hogy ez á gyermec immar ö ideiébe öreg ember léuén, neki beßéllette.

Arbogaſtus Dagobertus Királynac meg hólt fiat, fel tamáztotta.

Pogánioknak peldai.

EGY Glaucus neuü ember, meg hala, es mézes oruossag által, meg eleuenedec nagy sokac czudaiára, kinec latasára soc Doctoroc özue giüluén, Draco neuü fünec ereie által itilec megh eleuenedetnek. Eras. in Adagio.

Xanthus Historicus iria, hogy az megh öletet sárkanynac kölyket, az annya egy fuuet hozuan, megh eleuenitette legyen, mely fuuet Balninac neueznec, vizontagh ugyan azon fuuel megh eleuenitec Thilontis, kit az Sarkany meg ölt vala. Arabiabais egy fü altal iriak, hogy à meg hólt ember meg eleuenedet. Plinius lib. 25. cap. 2

Aristeas Proconnesius, nagy sokzor holt meg, es vizont meg eleuenedet. Herodotus Plut. in vita Romuli. Plin. lib. 7 cap 52.

Heraclides iria, hogy egy aßßonyallat heted napig halua fekût, es az utan fel tamadot legyen. Plin. lib. 7 cap. 52 Capuaból egy megh hólt ember testét, mikor à mezöre temetni ki vinnek, megh eleuenedet, és ü maga laban hazához vizza ment. Aquinumba hasonlo dolga törtint masnakis.

C. Cœlius Tuberot, tizt viselô embert, mikor hólta utan égetni ßokasoc ßerént ki vinnec, megh eleuenedet, ex Messale Rufi testimonio idem Auctor scribit.

Attilius Consulsagh viselt ember, mikor hólta utan à tüzre tetetet vólna, à tüzbül kialtia vala Pædagogussa segitséget, de kesô vala, mert az nagy langnac miatta meg nem ßabaditathatéc. Plin. lib. 7. cap. 52.

Hasonloképpen törtinec dolga Lucius Lamiasnakis, ki holta utan egy nehany napal à tüzre vitetuén, à tüz közepibül kialt vala. Val. Max. lib. 1. cap. 8.

Enarchus az Doctoroktól hóltnac itiltetuén, nem soc üdö mulua meg eleuenedet, és azokat az lelkeket meg fedde erössen, à feiedelem ördög, kic lelket testétül el valáztottac vólna, holot nem ötet kellet vólna el hozni, hanem mast Nicauda ßigyartot, ki azon nap betegségbe esuén, megh hala. Plut. in lib. de anima: Fulgos. lib 1. cap. 6.

TIZEN NEGYEDIK RESZE.

AZ ISTEN IELENESIROL,

Az Iſten ſokſor jelent meg az embereknek, hogy oktatna őket.

ADamnac meg jelenéc Iſten, minec elóte vétkeznec, intuén az meg tiltot fanac gyümólczenec ételitül. Gen: 2:

Caint inte gonoz czelekedetirül, és az bünnec el tauoztataſáról, és minec utanna meg ölte vólna Abelt, keményen meg fedde. Gen. 4.

Noet az vizózen elót inte, hogy barkat czinalna, modgyat czinalaſanakis megh jelente, hogy be menne, es ki jüne belöle paranczola. Gen. 6: 8 9.

Abrahamot inte, hogy lakta foldbül ki menne, és nemzetſegi közül.

Sokzor meg jelenéc Moysesnec, tanituan mint kellene ki hozni Izrael fiait Ægyptusból. Exod. 3: & cap. 19.

Haſonloképpen czelekedéc Ioſueuel, tanituan, mint kellyen hadakozni, és feiedelemſéget viſelni, Izrael fiai közót. Ioſue. 14. 17. & 13:

Az ß. lelec, tüzes nyelu képebe jelenic megh az Apoſtolokon, hogy buzgo geriedeſel prædikalanánac. Act. 2.

Peternec imadſagába megh jelenec, hogy tanitana, Cornelius megh tereſérul. Act. 10.

Sz. Palnac meg jelenec é végne, hogy miképpen Hieruſalembe prædikálot vala, ugy prædikálana Romabais. Act. 23.

Meg jelenik Iſten, hogy az bűnősőket meg ſedgye.

ADamnak és Euanac, minek utanna vétkeztenec vólna, megh jelenek, meg feduén őket, az kigyot megis atkozza. Gen. 3.

Cainnak meg jelenéc, meg feddi attiafia gilkoſſagáról. Gen. 4.

Gen 20. *Megjelenik Abimelechnec almába, monduan: Ime meg kel halnod, az Aſſzonyallatért, mellyet el vöttél, mert Vra vagyon.*

3. Reg. 15. *Salamonnac megjelenik, es megſeddi bunéirül.*

Mikor Saul Damaſcusba menne, megjelenik Ieſus, es megſeddi, miért kergetne ötet.

Megh jelenik Iſten azoknak, kik ötet keresik, iutalmotis igir.

Gen 15. *Abrahamnac minec utanna nemzetſége közül kijüt vólna, és Canaan földen megh telepedet vólna, monda: Az te magodnac adom ezt à földet. En leſſec te neked felette igen nagy jutalmod.*

3. Reg 3. *Megjelenik Salamon Királynac, monduan: Kéry tülem à mit akarz, ki bölczeſéget kére tüle, és meg nyere.*

3. Reg. 9. *Minec utanna à Templom epületit el végezte vólna, megh jelenik Iſten Salamonnac, monduan: Meg halgattam à te könyörgeſedet.*

Megjelenik Iſten azoknak, kik hozza folyamodnak oltalommal.

Gen. 31. *Mikor Iacob Patriárcha Eſautól rettegne vizza tértébe Moſopotamiából, ſokzor jelenik, meg batorituan ötet, Labannaktú megh hagya, ki nagy duböſſégel üzi vala Iacobot, hogy ſemmi kemény bezédet ne ſollana neki.*

2. Reg. 2. *Mikor Dauid ellenſégiuel ütkezetre keſſülne, mindenkor megjelent az Vr neki, es oltalmot igirt neki.*

Meg jelenik Iſten bizonſag tetelért hogy hidgyenek az emberek.

Mat. 3. Luc 2. Mar. 1. *Mineku tanna CHRISTVS meg kereztelkedet vólna, megh jelenéc az Atia menyorſágból, monduan. Ez az en ſzerelmes fiam, kibe ennekem keduem tölt.*

Matt. 17. *IESVS ſine valtozaſába à tabor hegyen, meg jelenik az tanituániaknac, monduan: Ez az en ſzerelmes fiam, kibe ennekem keduem tolt, ötet halgaſſatok.*

Meg

Megielenik keſerves ßiueknek vigaßtalaſara.

IAcobnak nagy rettegeſebe Eſautol, megielenik ſok vigaztalaſokkal, és czudakal. Gen. 28

Chriſtus üduezitönk, megjelenik az ſiránkozo Magdolnánac fel tamadáſa utan az koporſonal. Az utan Peternec, az két Emausba menö tanituáninac, és ſoc tanituánioknac. Mar. 16. Matt. 28. Ioan. 20.

Sz. Iſtuánnac megníta az egheket, magatis megh mutatá állani az Iſten jobia felól vigaztalaſára. Act. 7.

Sz. Ianos ßanki veteſébe, láta Ieſuſt hét arany giertya tarto közöt fénieskedni. Apoc. 1.

Megjelenik probalaſnak okaért.

ABrahamnac megh jelenik, paranczolvan fiaual valo aldozattiat probalaſáért. Gen. 22.

TIZEN ÖTÖDIK RESZE.

CZVDALATOS IELENESEKNEK PELDAI, MELLYEKET ELŐ SZAMLAL SOK Auctorak Iraſibol Collector Theatri vitæ humanæ.

THeodoricus Arrianus eretnec Kiralt, látta egy Iſtenfélö Remete Sicilianac Lipara nevü ßügetebe, abba az mely vérembe vetetni, honnat langhjü ki, Ianos Papától, és Simmachus fö tanacz Vrtúl megh kötöztetue, kiket ez Iſtentelen Kiraly megh öletet vala, az kereztién hütért.

Ez latasnak igaz vólta meg tetzék, mert azon latasnac napian holt vala meg Theodoricus.

Eumorphus Romabeli Gallus neuü, özvegy aßßony fia, halala oralan kezde kialtani; Sieſſetec ſolgaim, hiatoc ennekem Opitius Iſtuant, mert ime az hajo mind az kettönkét varia, hogy Siciliaba által menyünk, maid el indul, az vitorlatis immar fel vontac, kit ſolgai itilik vala, hogy cziak betegségbeli nyaualiaia miat mondana. Mond ſolgainac vizontagh nagy haragal. hidgyetek nem bolondoskodom: hanem ſietue menyetekel, es minden kéſedelemnélkül meg ezelekedgyetek. El menuén ſolgai, utakba hallak, hogy az orába hólt vólna meg az Opitius Iſtuan, vizza téruén, Vrokatis halua találak.

Mikor Gottuſok Olaz Orßágot rablanac, es foztanak, egy Reparatus neuü Romai, gonoz és feſtet erkölczü ember, holta utan, mikor ſiratatnek, hertelen meg eleuenedek, es körüle állóknac monda, küldgyetek Lórintz Martyr Templomahoz mit cselekedec Tyburtius Pap, mert látam, hogy à tüzre veteték, és erőſſen süttetéc: Lateék mas tüzetis meg gerieztetuén, kinek langainac magaſſága az eghig láttatik vala fel erni, mely langhol ßozat adatéc, kiè vólna az gyötrelem. Ezeket monduan, mindgyart megh nemul, azon oraba Tybartiusis halua találtatéc, gonoz es feſtét erkolczü egyházi ember. Kiknec gonoz életeknek igaz büntetéſec egyebeknec peldaiára adatattanak, hogy haſonlo feſtet erkölczoktül magokat oltalmazuan igaſſágba, es ßentſégbe élnének.

Iſtuan neuü Romabeli fó ember midön Conſtantinapolyba méne, utaba halálos betegségbe eſuén meg hal, kit uti tarſai hazaiába vizza akaruan vinnie, hertelen beli ki metzö Meſſert rem talaluan, maſod nap haláia utan meg eleuenedik, ſokeztendeigh éluén az utan: Czudálatos dolgokat holta utan beßélet, mint pokol fele vonatatot vólt, es pokolbeli biro eleibe, mikor vitetet vólna, biro ſolgai meg fedetetteneć, hogy nem azért küldetettenek, hanem Iſtuan kouacz neuü emberért, ki neki ſomßedgya vala. Ki minek utanna meg eleuenedet vólna, azon napot eßébe tartuan, erte ſomßedgyanac ki muláſat. Ki noha ennÿ ſórnyü kinokat latot vala pokolba, életét mindazáltal meg nem jobituan, ez utans oda vitetéc.

Gülielmus neuü tizen ót eztendós gyermec lattetéc éjeli almai kózöt, mint ha egy fényes ruhaiutól vitetet vólna az pokolnak kinyara, es ot

látta

látta vólna, külömb külömb embereknek kinzásokat. Es hogy az nagy lang közepibe, ülő órdög eleibe vitetet vólna, es ot egy undok abrazatu órdögtül keményen büneirül vadoltatot, kinek minden gonozra valo izgatását kouette volna, de az elot valo nap meg gyont büneirul, ingyen sem emlekezik. Ez okon az fényes ruhaiutol intetteték, hogy magára szent kereztet vetne, kit meg czelekeduén minden veßedelmitul meg ßabaditaték. Vincent. lib: 27. cap. 84.

Romaba sz. Gergely Kalastormába, egy barátot, atiafiais kôuetet vala ßerzetés életre, ki nem ßiue ßerént adta vala magat Isteni ßolgalatra, hanem inkab testi ßükségének el tauoztatasáért, az mint ó maga sz. Gergely iria. Ki vilagi gonoz ßokot erkölczet, kemény terméßetit, czel czapásat, es egyeb hituan ßokásokat nem akara meg valtoztatni, sok intesek utanis. Végre dog halálba halálra betegedéc, és mellette imádkozo baratoknac mond: menyetek el innet, miért nem hadtoc el nyelni amaz sarkánynac, kinek langalo ßaiába feiem immar be vettetet, és ugy mint vas czikorgo heaiual ôzue töretetuén erötlen uagyoc. Mennyetek el kérlek, mert tü it letetekbe tellyeßégel megh nem emézthet, és ezokaért inkab kinoz. Kinec mikor mondanac, hogy ß. kereztnek jegieuel mágat megjegyzene, Mond az, hogy vethetem ream, holot kezeimet, es labaimat farkaual ôzue kötötte. Ezt haluan à baratok nagy sirassal földre le boruluan, aitatos könyörgésekkel kezdenek érette imádkozni, mely imadságok utan meg kezde kônyebedni, Istennek halákat ada, hogy az atiafiak imadsága által, ily fertelmes ellenségnek torkától meg menekedet vólna, életének megh jobitásat igiruén, ha meg gyogitatnek, kit megis czelekedék.

Iconiumbeli Kalastoromba, mely Tongalatonnak neueztetik vala, egy kép mutato barat, ki nagy sok ideigh külsô tetetése ßerént, ßentnek mutattia vala magat, ki midôn halálos betegségbe eset vólna, özue hivan Kalastorombeli ßerzetéseket, monda: Lassátok mire vit engemet az kép mutatas: Gyakorta tettetem vala, mint ha bôitölnek, holot tiekon eßem vala, mostan az ellenségnek adatattam. Ime egy nagy kegyetlen kigyo ózue kötöt mindenestul, ime nagy undok feiét, reitek helyen euö ßamba be öltötte, és véremet ßopuan halálos mordosásiual lelkemet ki vonza, ezeket monduan, megh hal.

Chrisoarius, Romabeli gazdag, Istentelen ember, mikor betegségbe esett volna, es meg gyogiulasárol ketségbe kezdet volna esni, nagy utálatos abrazatu ördögöc állanac eleibe, kik kegyetlenül zorongáttiac vala, kiknec rettenetes bizoniuságoc miat megh remulvén fia segitséget siruan keri vala, idestoua hanyuan magat az agyba. Es noha senki körüle valo barati közül, nem latia vala, mind az altal, mely kegyetlenül kinzatatnéc, nagy hanyko-dásiba könyen itiletet tehetnec vala, kiknec akadot volna kezekbe. Végezetre latuan, hogy elöte allo baratinac segitségeket hiaba kiuánna, fordul az ördögökhez, monduan: Akar cziak reggelig adgyatoc friget, békeséget, ez sok közöt niaualyas lelket ki vonac az ßegény testbul. Mar. libro 6. cap. 14.

Mediolanum Temploma gondviselöie, midön Genuaba meg hólt volna, és Syrius Martyr Templomába temetet volna, az Templom örizöi éyiel nagy kialtásoc miat fel serkenvén, latac, hogy labánal fogua, nagy kialtással vonnac ki à testét à templombol. Ily latásoc miat meg remulenec, ki ki mind czellacskaiába megyen, regel fel kelvén, koporsoiát hova temettetet vala, meg nituan, és testét nem találuan, Templom kuuul ßemleluén, megh találac labai ózue kötöztetuén à czinterembe.

Romába egy festo ember, sz. Ianuarius Templomába temetetet vala, azon éyiel à Templomba, nagy jaigatas hallatatec, regel koporsoiat megh nituan, egyebet ruhaiánal nem talalánac. D. Gregorius in Dialog. lib. 4. cap. 54.

Sabiniai tartományba, egy Apaczáról iria sz. Gergely lib. 4. dial. cap. 52. Ki noha ßüzeseget epen meg tartotta vala, mindazáltal nyeluet ragalmazasoktól megh nem tartoztatuan, hólta útan latatot az segestiérestul, éyiel az Oltar elöt kette vagatatni, felsö derekat tüzel meg emeztetni, álso reßet pedighlen testénec epen megh maradni. Regel az Oltárhoz menuen, hogy bizonságat latasánac latna, nagy égetésnec jelet lata az Oltaron.

Caroli Martellus, feiedelemnec karhozátiat, láta lélekbe valo el ragatatasába, Eucherius Aurelianumi Püspöc, hogy az also pokolba égetetnec; kérduén az Angyalától Eucherius, miért gyötrötetnec ez az ember: mert ugymond egyházbeli marhákat, kiket az aitatos emberec, Istentizteßégére, és lelkec valtságokra adtanac vala, el koborlotta. Mely Eucherius magahoz iüuén, hiuata sz. Bonifaciust, es Fulradust, sz. Dienes Calastromából, hogy Martellus koporsoiához mennénec, ha testet koporsoba nem talál-

nac hinnek bizonnyal latasánac igaz vóltat, kinec koporsoiat megh nituan, egy ißonyu sarkany láttatéc belöle ki menni, az koporso pedigh nagy égetes miat meg feketedet vala. Baron. in Annalibus. A. D. 858.

Nyolczadik Benedek Papa, holta vtan meg jelenik Humbertus Corsesnek à puztába laktába, kiuel életébe baratságoson élt vala, üluén egy fekete louon. Kit megh ßolituan az Ersec, kérdi: Te vagyé à Benedek Papa, kit mi regen tudunc, hogy meg hólt. Mond neki: En vagyoc az à boldogtalan ember. Kérdi az Ersec, mint vagyon dolgod? Felette igen gyötrötetem. De bizom az Istennec irgalmassagába, hogy röuid nap meg ßabaduloc. Kérlec tégedet, meny el az en heliembe valáztatot Papához, és mond meg neki, hogy az mely pénzt ladába rekeztettem, és à földbe el astam, megh neuezvén à helyet, vegye ki, es én érettem ozza az ßegénieknec, mert ez ideig valo alamisna oztas, ki ragadomanyból giuytetet vala, ennekem semmit nem haznalt. Ezt haluan az Ersek, hiuen meg czelekede, ezek utan ö magaü barata lön Platina. Antoninus lib. 16. cap. 1. Martinus in Cronico ex Petro Diacono.

Dunstanus Cantauriai Ersec, Angliai Királynac buiaságinac, megh feddeseért, mikor ßanki vetésbe menne: nagy hahotaual kezde neuetni az ördög à Czinterembe holot altal megyen vala. Mond Dunstanus: Semmit ne óruly az en ßan kivetesémen, mert vizza téresembe inkab kezdez bankodni. Ez utan, nem sok üdö mulua, Király meltosagából le vettetéc à Kiraly, vizza hiuattatéc Dunstanus ßanki vetesébul: Ki mikor Templomba aitátoson imádkoznéc, nagy sereg ördögöt lát vigan tanczolni elöte. Kiktül ßorgalmatoson tudakozec, mi dologert vólna ily ßokatlan vigaságoc? Mondánac, hogy á Király lelkét vinnec karhozatra. Ezt haluã az Ersec, nagy keserü sirással kezde imádkozni à Kiraly lelkénec meg ßabadulasáért, meg sem ßünec köniörgesétül, es keserues fohazkodásitól, miglen az Vr kegyelmes akarattiából értene, az ordögöc torkából ellensége lelke ßabadulását. Vizza teruén az ördögeknec Seregi nagy orditással mondanac. O hütetlen ember, ki minden veled valo jo tetemenyünkért mindenkor halaadatlan vóltal, az te bozzu allásodért jöttünk vala, örömet ez elöt mondani ellenséged örök veßedelmérül, te gonoz morgasid miat, nagy ßegienünkre vizza kelle ternünc. Kiknec paranczola Dunstanus, hogy igazat mondanánac, mondánec neki, hogy ó tülec Angyaloknac erei vették legyen el a Király lelket pœnitẽtia tarto helire vitetetuén. Mond Dunstanus: Ha az ember vétet Christus ellen, En

ellenemis vétet. De mint hogy Christus meltoztatot meg engedni, enis megh engedec, miczoda vakmeroſégtekelmeritik tis azt megh feddeni. Vincent. lib. 24. cap. 77.

Vrunk ſületéſe vtan 671. eztendöbe, Sigebertum mellet, egy Drithelmus neuü ember kegyes és Iſtenfélö, halálra betegeduén, meg hal. Kinec feleſége mikor regel ſellicie mellet üluén keſeregne, meg eleuenedik. Ez nagy halhatatlan czudat latuan ſokan, kik özue gyültenec vala, meg remülenek, es el kezdenec futni: de minec vtāna bizoniába valo meg eleuenedéſét lattac volna, hozza közolgetének. Azomba mond à feleſégénec, ne fely, mert életem meg adatot, de mas módal, hogy ſem mint az elöt éltem. Ki ſellieebül fel keluén Templomba megyen., holot nagy ſokaig aytatoſon imadkozec, vizza tér házához, és minden joßagat harom vézre ozta, feleſégénec, fiainac, és maga ßamára. Maga rézet ßegenieknec ozta. Annac vtanna, Mailros neuezetü Kalaſtoromba mene, és baráta lön, ki ßerzetés életébe minenü ſaniáru életet pœnitentiaual tartot, egéß életeig lataſának ßörnyüſége mindeneknec pelda vala. Vincent. lib, 23. cap. 119. Autoninus Titulo 13. c. 3.

Lengyel orßagba, egy Nemes ember (mint Cromerus iria lib. 9 Chriſtus ßuleteſe utā 1276 eztendöbe) vala ragadozo, es Iſtentelen, ki mindeneknel nagy gyülöſégbe vala gonoz eletiért. Ez halálra betegeduén, mikor egyhazi emberektül intetetnec, hogy Iſtenéhez térne, es annac biznec irgalmaſſagaba, ki az bünöſökért hölt volna meg. Monda: Nincz touab az kegyelemnec helye, mert immar igaz Iſten itiletibül, az órdögeknec adattatom hatalmokba. Azonközbe à környül allokról nagy ueréſégnec hallatec dobogaſa az betegnec teſtenis nagy kek jegyec latatának. Szoua meg fogatéc, és igy örök veßedelmére muléc ki ez világból.

Chriſtus Vrunc ßuleteſe utan 1370 eztendöbe, Neapoliba ſzent Damokos ßerzetinec, Gardgiania iria, hogy Completorium utan, Frater Antonius Senaibeli, ki ebelö háznac megh kezitéſénec gonduiſeloie vala, be menuén az ebellö házba, lattia minden felöl aztalokrac ßerzeteſeckel valo meg rakodáſat capaiokba, mint ha ételnek ideiére gyültenek vólna. Ezt latuan, nagy hamar Gardgyanaboz megyen, ily czuda dolgot megh jelent néki. Itiluén az Gardgyan, hogy cziak almot hüueliezne, uégre mindazaltal ſok inteſe utan meg gyözetetéc à Fratertöl, ala megyen, és ſemeiuel latuan, vizza tér, és özue giüyti Kalaſtormaba lèuö fo fö baratokat, kiknek ez czudalatos dolgot megh jelenti, kinek tanaczul adgyak, hogy Papi oltozetbe

fel óltózne, és Christusnac testèt erekliebe kezèbe venne, es az egèz Kalastorombeli barátockal eggyüt közikbe menne. Ez jo, es üduóssèges tanacz ßerènt be mene a Refectoriumba, annac igy ßol, à ki leg fó helyen lattatik vala ülni, kènßeritlec titeket az eló Istennec neuere, kit kezembe tartoc, mondgyatoc meg ennekem, mi okon jóttetek ide

Ez mondas utan, az VR elöt czukliaiokat valamenÿre megh böczületiért boczátac, ès egyßers-mind fel állanac, magokat megh haituan, mèg heliekre ülènek. Es mond az, à ki leg fôuebnec lattatic vála: Mi mindnyaian ez ßerzetbeli baratoc vóltunc, ès nagyob rèzre Gardgyanoc, Doctoroc. Mesterec, Bacalaureusok ès egyèb tiztekbe forgot ßerzetèsec, kik mindnyaian karhozatra itiltettünk, tiztessègecknec kiuanásaèrt, kevèlysègèrt, irigysègèrt, ès egyèb effele vètkekèrt. Istennek pediglen rendelèsébul boczatattunk ide, hogy tütóket, és az tób ßerzetéseket intenük, hiuataloknac tekintetire, és annac elégtetelire; Mert azoc, kik ez ellen czelekednec, mindniáian el karhoznac, és öröc tüznek langiaira vetetetnec. Kinec igaz voltara, kapaiokat le boczatuan, latatánac langackal kórnyül vetetetteknec. Ez ßok utan, az à ki közôtoc fó vala, kezével jelt aduan az aztalon, egyßers-mind el enyzenec. Es az egéz Kalastorombeli ßerzetesec nagy félelembe lónec. Refert Martinus Delrio disquis: Magicarum lib. 6. cap. 2. sect. 3. quæst. 3.

Christus Vrunc ßuletése utan 1599. mint azon auctor iria, ki Neapolibol küldetet barattia leuelébül oluasta. Tôrtinec, ugy mond, mikor à te leueledet ennekem megh adac, Közülünc egy Frater, ki Philosophiat oluas vala, az tudnia illik, ki annac elötte Salernitanumbeli Kalastoromba Gardgyanságot viselt vala, hogy ackor beßéllene ennékem ß. életü Frater Tyberius felol. Midón ez egyßer Gardgyansag viseltébe ßokas ßerént latogatna az ßerzetés attiafiakat, ha agyokba vólnanaké éyel az Refectoriumon által menuèn, lata egy eghô gyertiat, és egy magas helyrül fel ßoual oluaso ember ßauat, à tóbi pediglen ßokas ßerént ßolgalnac vala, az le ülteknec. Végezetre, àz ki prædikal vala, kezéuel jelt aduan az aztalon, monda: A tiztesség kiuanas, és à tobzodas vjt minket pokolra: Es ezt monduan, el enyzenec, kinec keze ütesénec helie még mostis megh tetczik az aztalon.

Egy ßent eletü ßerzetés, latta egy gonoz életü embernec lelkét az ôrdógôktül tüzes lanczockal meg kötóztetni, ki miért hogy halala oraia elét

ſerzetés ruhába öltözet vala, ſz. Benedec Apaturtól megh ſabaditatec, monduan az ördögöknec, lám ez az ember az en ſerzetés öltözetembe ſemmi bünt nem czelekedet. Ex Cron. Caſsinenſi refert Collector Theatri vitæ, lib. 4. volumine 3.

Caſsinabeli ſerzetés Gebeizoni neuü, mikor egyſſer imádkoznéc, lata egy fő ördögöt nagy ſok ördögöktül környül vetetetni, es vigan tanczolni elöte. Kérdi ez Iſtenfélő ſerzetés, mi okon vigadnának: Mond az fő ördög: Ado lelken vigadunc, kit kötözue vizünc pokolra. Ezt haluan à barat, nagy aytatoſon kezde könyörgeni Iſtennec, Ado lelke megh ſabaduláſáért, kiuel ez világon élteébe nagy ſzeretettel élt vala Nem ſok vartatuan vizza téruén az ördögöc ſornyú vereſségel megh ſaniargatac Gebeizoniuſt: Monduan neki egy ordögh, miért az Vrat kérted imadſágod által, hogy ez niluan valo gonoz ember megh ſabaditatnéc, kit mi nekünc adot vala: De mind ezen vereſségec közötü, mikor aytatoſon imadkoznéc, monda neki az Angyal: En, és az en tarſaim munkalkodtunk Adonért. Ex Cronico Caſs. lib. 3. cap. 47.

Iordan feiedelemnec Iaros neuü fia, gonoz életü, ſz. Benedek ſerzetinec ruhazattiába öltözéc, és ſz. Benedek koporſoiánal azon orába megh hal, kinec temetéſe utan, egy parazt ember Kalaſtoromból ki menuén, lata egy nagy magos undoc abrázatot, ki niuytatot vziaual, és körmeiuel vezzőt tartuan kezébe, rettenetes tekintettel. Ez vndoc állat, fel kialtua monda: Iay nékem Benedec, Iay nékem Benedec, miért az en ſolgaimat mindennap magadhoz vonſod, es engemet ily kegyetlenül kergecz. Es ez utan mond à paraztnac: Tégedet moſt el ragadtalac, ha ma az Kalaſtoromba nem öltél vólna, és az Kalaſtoromnac keniere köbeledbe nem volna. Cron. Caſsin. lib. 3. cop. 39.

Romai Ianos Papa attiafia Iſtuan, hólta utan meg jelenic panaſzolkoduan nagy kinyairól. Mindazaltal, ha Cluniacumbeli Odilo Apatur en éretem imádkoznec, megh ſabadulnéc. Odilonac iruan à Papa, mind addigh imádkozéc, miglen meg ſabaditatnéc. Sigebertus

Henrich Claudus Czaſárnac halála, meg jelentetik egy Turingiabeli erdöbe lakozo Remetének, ki mikor cellaiának ablakáról ki nézne, nagy ſereg ördög jelenik megh, kiket kerduén à Remete kic legyenec, mondanac, mi ördögöc vagyunc Bambergaba ſietünc, hogy Czaſar lelkérül meg vételkedgyünk. Paranczol à Remete nekic, hogy vizza tértekbe neki meg jelentenec,

mint löt vólna dolgok. Vizza téruén azért nagyon kezdénec panaßolkodni, hogy az megh süttetet Lórincz, fontba vetette czelekedetit Czaßárnac, és egy nagy fazakat eló hozuan, kit elein Merſpurgiai Templomnac ajandekozot vala, meg niomta legyen gonoz czelekedetit. Legenda S. Lau. Henrici vita: Vide plura exempla in Theatro volum. 3 lib. 4.

Sigmond Király, ideiébe mikor Loſonczi Iſtuan houas el földébe nagy haddal Tórökóc, és Olahoc ellen ment vólna, holot Loſonczi az harczon el eſet, és egéz magyar Tabor meg veretet vala, nagy ſokan az harcz utan, maſod es harmad eztendó mulua, mentenek vólna Magyaroc teſtekbül rakot halmok latni: Az teſtec közül ßozatot hallánac, I E S V S neuét, és Mariáet kialtuan. Fel hanyuan czontokat, egy ep feiét talalánac, az megh rothadot teſtec kózót. Ez értuén rayta czudalo embereknec jelen léteket, mond: Mit czudálkoztoc en raytam, Kereztién vagyoc, ki mindenkoron ßüz Mariánac ßolgáltam, és è hadba gyonatlan holtam meg. Az én nagy aßßonyom, kinec oltalma alat éltem, nem engedi, hogy az örócke valo kinakra vetteſſem, it ez ideig megh tartot nyeluem ßolaſáual, hogy vétkeimet megh gyonhaſſam: Menietec el azért, es ennekem hyatoc Papot. Kerdic azok mi modal érdemletted ezt, ßüz Mariától. Mond az, ennekem ßokáſom volt minden eztendobe, hét Innepet megh illenem, és bóitelni, és magamat neki ajánlani. Ez ßo haluan Papot hiuánac, ki minek utánna megh gyont vólna, az Vrba el niugouék. Bonf. lib. 3. Decad. 3.

Chriſtus Vrunc ßületéſe utan, ezer harom ßaz hetuen hat eztendóbe némely egyházi emberec, ßent Ferencz ßerzetinec kôzülöc valo ki törleſérul tanaczot tartanac, kire egy nehany Püſpókótis gyűitenec. Vgyan azon varosba vala egy fo Templom, kinec üueg ablakin ket öreg kép vala iratatua ſz. Ferentzé, es ſz. Palé, ſz. Pal képe kezebe fegyuer leuen, ſz. Ferenczebe kerezt. Ejel az ſegeſtieres lattatec ily ßot hallani ß. Pal képétol. Mit miuelz Ferencz, miért nem oltalmazod à te ßerzetedet? Mond ß. Ferencz, megyek ſemmim egyeb kereztnel ninczen, es ez engemet békeſégnec ßenuedeſére int. Kezde az Apoſtol inteni ß. Ferenczet, hogy ily nagy bozzuſágat el ne ßenuedne, kezébe valo tórt neki aduan. Ily hallaſſal megh iede az ſegeſtieres, meg vir raduan, Templomba be megyen, es bizonyoſon láttia, hogy egy mas kozót à képec meg valtoztattac czimereket. Sz- Pal kezébe à kerezt, ß. Ferencz kezébe pediglen veres tór, ki még vérrel czepegne. Mely czuda dolgon, mikor magaba gondolkodnec, mit jegyzene, azonba kezdec hirdet-

ni, hogy az, az Püspök azon éyel halua talaltatot, ki fö oka vala, Szent Ferencz ßerzeti ellen valo haboruságnac, fele veteleuel.

Ez segestieresü latásat, es hullásat beßélle mindeneknec, megis mutata az ablakon valo képeketis. Platus de bono status Religiosi.

Cyrillus Hierusalembeli Püspök, abba az leuélbe, kit szent Agoston Doctornak ir, Szent Hieronymus Doctor holta utan valo czuda tetelirül, kit Bethlehemi Kalastoromba temettenek vala, azt iria: hogy az üdöbe kezdet vala neuekedni egy eretnekségh, kibe azt hitetik vala, hogy az halotaknac lelkec, sem boldogságot, sem kint nem latna közönséges fel tamadásig, ez okon tagadgyak vala az purgatoriumotis. Ez üdö alat megh jelenik szent Hieronymus Eusebius tanituányánac, és megh paranczolia neki, hogy azt az sakot, kit életébe testen viselt vala, tenne az nap megh holt harom ember testére, ki altal életre fel tamadnánac: Hogy azok altal karhoztattatnánac azok az eretnekségek. Nagy sokasag ez jelenésnec ki hirdetése utan özue gyule à Templomba, kiknec jelen letekbe, az megh holt emberec fel tamadánac, és bizonságot tönek mindenec hallottara, az lelkec allapattia felol, kiknec lelkeket sz. Hieronymus minden helliekre el vitte vala holtok utan. Huzad nap mulua mondanac, hogy vizont el nyugodnának az Vrba, mind Eusebiussal eggyüt: Ez üdö alat, nagy pœnitentia tartások által, miczoda kinokat holtok utan ßenuedtenec legyen, peldaloc által bizonittiak Hæc Cyrillus.

Egy Illyes neuü barat, ki szent Hieronymussal baratságos képpen élt vala, mint az üdöbeli Cyrillus iria latta egy Anconitabeli Puspöc lelket vitetni az VR ßeki eleibe, onnat vizontag gyöniörüseges életeért, és feslet erkölczeért, pokolba vitetni.

Vgyan ackor latta Theodosius tanaczbeli embernekis lelkét vitettetni az Purgatoriumba, ki szent Hieronymusnac kiualtképpen valo tiztelóie vólt: kiknek egy napon törtint haláloc ezeknec latasának igaz voltat jelenték.

Szent Gergely Papa iria Dialogusba, minek elötte ô papaua ßenteltetnec, még Apatursagába egy az alatta valo baratok közül, Iustus neuü halalra betege duén, egy vilagi attiafianak jelenti, ki Copiosusnac neueztetik vala, hogy neki harom aranya vólna, kit senki nem tudna. Mely dolgot

meg ertuen szent Gergely, tőb Kalastorombeli baratokal eggyüt, mindenektül megh utaltatéc, mely fogadása ellen valo czelekedetit ertuén azon attiafiatol, hogy ki tudattatot, felette igen kezde bankodni, mind gyalazattiaért, mind pediglen Isten ellen tői fogadása ellen valo czelekedetiért. Azomba megh haluan azon harom aranyal eggyüt az ganeba temetéc, monduan: A te penzed legyen te neked veszedelmedre, egyebeknec rettentő peldaiára. Mindazáltal.

Pretiosus neuü barat, ki azon Kalastoromnac Præpositussa vala, minden nap harmincz napigh aldozéc, büneinek megh boczanattiáért. Ez napokbe teluén, azon Iustus eyel megh jelenik Pretiosusnak monduan: ez ideig gyötrelembe voltam, matót fogua, tudgyad hogy az szentnek tarsaságába megyek.

Ianos neuü puztaba lako barat beszéllette, Anselardus Pictauiumbeli Püspökrec, hogy hallotta egy tzteletes vén embertül, ki hertelen almabol felserkenuén paranczolatbol halla, hogy imadkoznec Dagobertus Franczia Kiraly lelkeert, ki azon oraba holt vala megh. Ez mikor imadságra adta volna magat, lat az tenger közepin, nagy seregh ördögöt allani, kik az Kiraly lelkét egy haioba ragaduan vissik vala, az gyötrelemnek helyére, Dagobertus lelke kialttia vala, ß. Martont, ß. Mauritiust, es ß. Dienes Martyrt, hogy ellenségi ellen, lennének segitségel. Ezenközbe nagy haboru leuen, nagy vilagosságal harom fenies ruhaiu emberek közelgetének hozzaia, kik az ördögök kezébül ki ragaduan, az egh fele kezdec vinni. Robert. Gaguinus.

Vgyan ezen Dagobertus Kiraly lelkérül iria, Sigebertus A. 645 est. Vrunc ßuletése utan, hogy az Vr ßeki elöt vadoltatot nagy sok ßentektul, templomoknak pusztitasáért, es azokba valo josagoknac ragadozasáért, kit az ördögöc pokolra akaruan vinni, sz. Dienes Martyr eleikbe aluan, megh ßabadit, büneirül valo pœnitentia tartásat eleibe aduã, es hogy Isten tiztességére, ß. Pal, és ß. Peter Apostoloc tiztességére templomot epitene. Naucl. Generat. 21.

Vrunc ßuletése utan 1096 Vormacia mellet, nagy sok éyel es napal, lattatanac fegyueresec, ide sloua viargalni, es ot egy közel valo hegyre à honnat elößoktanac valajüni, meg oda menni. Egy Limburgi barat sok töb tarsokat venuen melleie, egy éyel azon hegyre fel megyen, ß. kereztnec jegieuel magat meg jegyezuén, ki mikor közel volna hozzaiok, kenßeriti az ß. Haromsag Istẽ neuére azokat, hogy kiczodac legyenek neuetket meg mondanak.

Monda egy à sereg közül, mi élö vitezec seregi nem vagyunc, hanem embereknek lelkek, kik regenten vitezkedtünk ez vilagi feiedelmek alat, es it öletettünk meg. Az mi fegyuerünk, louaink, es öltözetünk, kik mi nekünc bünök czelekedetire okot adtanac vala, mikor élnénk, azok mostan mi nekünk gyötrelminknek jelei. Valamit mi körülünk lattoc, à mind tüz, noha tü nem lattiátok à tüzet. Kérdi à barat, ha valami modon segitethetnéneké? Mondanak egy sser s-mind, imadkozzatoc, imadkozzatoc, imadkozzatoc érettünk. Ez sok utan lattatec az egéz hegy langalni. In Cron. Hirsagiensi, ex Theatro vitæ humanæ.

Egy ember Valleria tartomaniának hatariba megh hal, minek elötte Seuerus pap hozza érkeznec, kit ezen Seuerus sirással valo könyörgèsiuel megh eleuenite. Kérduén Seuerus az embertül, mint lött volna dolga holta utan, mond: sockal feketeb allatoktól ragatattam va'a èl az sereczeneknel, kiknek orrokbol, sáiokból langjú vala ki: Ezektül nagy sötét, es darabos helyen hordoztattam, azonba sép fenyes ifiakra találéc, kik által tülök megh sabaduléc, es vizont testembe küldének, azt monduan, hogy Istentul Seuerus pap nierte legyen meg, ki buneirül vallast téuen, vizont heted napra meg hal. Mar. ex D. Gregorio.

Plato de Republica iria, lib 10. egy emberfelöl, ki az hadba el eset vala, es tized nap mulua, mikor à testek fel vetetetnenek, hogy el temetetnenek, ennek egyedul teste, minel hogy még megh nem kezdet volna rothadni, mint à töb testek, ez okon, hogy nagyob tiztességel temetetnek el haza vitetik. Tizen kettöd nap mulua, mikor tüzre vitetetnek, pogan sokas sserent, meg eleuenedet, es rettenetes latot dolgokat beszellet, miket pokolba iuruan latot volna. Val. Max. lib. 1. cap. 8. Et Macrobius in Somnio Scipionis.

Epemenidesrül iria Diogenes Laertius, hogy attia juhoc utan küldette legyen à mezöre del utan, hogy be haitana öket, az pedigh egy barlangba teruen, ötuen eztendeig alut legyen.

TIZEN HATODIK RESZE.

MOD NELKŭL VALO TEKINTETEKNEK EL TAVOZTATASAROL.

Az ektelen tekintetek, nagy okai minden Iſten paranczolatinak meg vtalaſinak.

EVA tekintuén az megh tilrot fánac, giümolczénec ßép voltat, megh kiuána, kit megh euén, halàlos vétekbe eſék az Vr paranczolattia ellen, Adamotis meg czala. Gen 3.

Cham, miért hogy attianac mezitelen teſtét ektelenül tekintette vala, megis neuetuén, megh atkoztatéc. Gen. 9.

Felte Abraham életet, feleſége ßépségeért Ægyptus foldèbe valo budosasába, es azért monda, ha latnac tégedet az Ægyptusbeliek megh olnec engemet, és tégedet meg tartanac. Gen. 11.

Dina Iacob leanya, modnelkül nezuén Canaan földèbe valo népeknec tanczoláſokat, el ragattatic, és meg ßeplöſitetic, ki miat ſok vér ontas kouetkezic, es Iacobnac nagy buſuláſa. Gen 34.

Herodes, miért hogy modnelkul tekinte leaniánac tanczoláſat, annac kedueért igiruen mindeneket neki, à mit kérne, Kereztelö ſz. Ianosnac feiet keri talnièron, hogy neki adaſſec.

Az modnelkŭl valo tekintet minden gonoſſagnak gerieztöie.

AZ elsö vilagi emberec, latuan az embereknec leáninac ßepſéget, à kiket akarànac feleségül vönec magoknac, kiért az Vr monda: az en lelkem, nem marad az emberekbe, mert teſtec: banom hogy teremtettem. Gen 6: verſ. 6.

Gen. 38 *Latuan Iacob fia Iudas, Thamart egy kerezt uton allani, ki neki menie vala, fel ekesitetetet, vétkezéc véle.*

Gen. 39. *Putiphar felesége latuan Iosephnec ékes termetit, buia termèßetre inditatéc, kiért artatlanul soc kemény rabságot ßenuede Ioseph.*

1. Reg. 11. *Dauid lata Berßabét, hogy meztelen mosna magat, ellene fel geriede, házába viteti: Kibül paraznáßaga, és gilkoßßága köuetkezic, mely vétekért soha fegyuer házaba megh nem ßünec, maga agyas saiat fiatol megh ferteztetéc, fia hugával vétkezéc, kiért Abßolontól meg öletic.*

Iudit. 10. *Holofernes latuan Iudith aßßony ßepßegét, fel geried ellene, kitül feje vetettetic.*

Dan. 13. *Az Babyloniaba való két hamis vén birac, latuan Suſanának ßépßeget, buia termèßetekre inditatnac, kiért annac utanna meg öletnec.*

Maſsiliabeliec, közönßéges jatekokba, auagy Comædiakba, nem ereztenec vala egy czufotis, hogy azoknac latuan nyalaßßágokat, teßti haßonlo czelekedet kiuansagára ne adnanac okot az jelen valo nezoknec. Valerius Max. lib. 2. cap. 1.

Lacedæmoniaknal, az aßßonyállatoc házokbol ki menuén, be fedic vala orczáiokat, hogy egyébek buiaßágára okot ne adnának. Ludo. Viues de Chriſtiana fœmina. lib. 2.

Atalanta, ki minden Peloponeſiumbeli ßüzeket, ßepségéuel felyül haladna, ferßiaknac tekintetektül magat el reiti vala, havem ha történet ßerént valakire akadot volna, kiualtképen vadazaßába. Kinec ßüzeßége megrontaßára, mikor két Centaurus ifiu, Hillæus és Rhœtus leßt vetettenec volna az erdöbe, eßébe veuén Atalanta, ßüzeßége oltalmáért, mind à kettöt megöle nilaiual Aelian. lib. 1. de varia Hiſt.

Fauna, Faunus Kiraly feleſége, ſoha életébe töb ferßiat Faunuſnal nem latot. Lud. Viues.

Cyrus, Perßiai Kiraly meg tilta, hogy eleibe ne vinnec, egy rab aßßonyállatot, kinel ßeb nem vala az aßßonyallatoc közöt, hogy tekintetibe, megh ne fogatatnéc.

Pericles, Athenasbeli feiedelemnec, mikor Sophocles Tragœdus biroſag viſelesbe tarſul adatot volna, midon egyßer gyermekeknec ßépségekrül emlekezetet tenne, monda Pericles: A bironac nem ezak kezét kel meg tartoztatni, à pénznec kiuanſagatól, hanem ßemeitis buiaßágnac tekintetitül. Val. Max. lib. 4. cap. 3. Plut. in vita pericli.

Nagy Alexander, mikor Darius Persiai Kiraly feleséget, hugat, és leanit rabságba tartana, felette ßép ßemélieket, ingyen sem akara latni, ektelen dolognac itiluén aßßony embereknec ßerelmétül meg fogatatni, kit ferfiac meg nem gyózhettenec. Athen. lib. 13 cap. 27. Basilius de liberal. studijs.

Vgyan azon Alexandert, mikor Antipater vaczorára hitta volna, es vaczoraia közót, egy eneklö ßép ßemélyel énekeltetne. Monda Alexander. Antipater, te ez aßßonyállatot ßeretedét meg valla, monda Alexander, Oh lator mindgyart ki vigied ez lakodalombol az aßßonyallatot. Plutarchus in Apoph Regum.

Antigonus, Asiabeli Kiraly, mikor eßébe vötte volna, fianac Phülepnec ßallásat, kibe harom ifiu ßemély vala, semmit nem ßola, hozza hiuatuan à ßallas oztot, monda fia elôt, mikor vized ki az en fiamat, innet az ßoros helirül. Plut. in Demetrio.

Asiai Kiraly Antiochus, Ephesusból ki mene mindgyart, hogy egy ßep ßüzel, mely Diana papia vala, ne vetkeznec. Nagy ezesen itile jobnac lenni, ellenségetül tauól lenni, á kit elig giózhetne meg, egyéb modon, hanem elötte valo el menetellel.

Ptolomæus Triphonhoz akaruan jüni, egy ekes termetü aßßonyállat, meg tilta monduan: En tülem meg tiltotta Nenem, hogy ßép aßßonyállattal ne beßéllenec. Aelianus de varia Hist.

Az regieknel, oly bóczületes vala az ßemérmetésseg ßüzec közöt, és aßszonyállatoc közót, hogy azoknac nezesec nem vala ßabad, hanem cziak attioknac, és ferieknec. Tiztatalanságnac itiluén, ha ki külómben czelekedet vólna, es azt garadiczanac tartiac vala, a feslet erkólcznec. Erasmus in Apoph.

Az Romabelieknel, taborba nem ßabad vala azzonyállatoknac lenni. Hazoknal oly ßemermetésec voltanac, hogy sem az atia fel serdült gyermekiuel eggyüt nem ferednec, sem vei napaual, ektelen dolognac itiluen mezitelenek latni. Alex. lib. 2. cap. 25. & lib. 1 cap. 12.

Sz. Marton Püspöc, mikor egy szent életü ßüzet ment vólna latni, hozza nem boczatuan szent Martont, maga mentesére, monda: Sz. Attiam, imadkozzal érettem, mert soha ferfiutól nem latogattattam. Szent Marton ezt haluan, halat ada Istennec, hogy ez ßüzbe, ily ßüz akarat találtatot: Mar. lib. 4. cap. 8.

Sz. Demien huga, ki ſz. életet viſelt vala tellies életebe, holta utan megjelenic ſ. Demiennec mondvã, hogy nagy giötrelembe volna, okat kerdi ſz. Demien, lam, ugy mond, ſz. életet viſeltel ez foldon? Mond az huga: Ez az oka, hogy egyſzer cellamba aluan, hallam tanczoloknac énekleſeket valami edeſſegel. Es miert hogy életembe arrol pœnitentiat nem tartottam, tizen órod napig kelletik az purgatoriumnac gyötrelmét ſenuednem. Florentius Harlemius Carthuſianus in Chriſtiana Inſtitutione lib. 2. cap. 25.

TIZEN HETEDIK RESZE.

AZ RAVAZ ALNAKSAGNAK VESZEDELMES VOLTAROL.

Az alnakok ördögöknek ezközi, ki elsö lön az emberi nemzetnek romlaſára hazugſagáual együt.

Gen 3. AZ alnakoc az együgiüeket proballiac à gonozba. Mint az ördög kigyo képébe (ki minden oktalan állatoc közöt rauazb vala) Euat probala, nem Adamot ki ezesb, és bölczeb vala.

Iob. 1. Hogy körieben meg czalhatna Iobot az ördögh, és Iſten ellen fel haberithatna atkozaſáual, egyſzersmind minden felöl nagy romláſnac hirmondoit küldé hozza.

Az alnakok jo tarſaſagoknak romlaſára ügyekeznek, vy modot keresuén czalardſágoknak.

Gen. 29 30. LAban, Iacob Patriarchanac ſolgalattiának beret ſok képpen ügiekezéc czalardul meg valtoztatni, egyc leanyat maſikért adni.

Gen: 31. Laban, mikor Iacob Patriarcha ſatoraba keresſne baluániat, ſaiat leaniától rauaſſágal meg czialatec.

Iacob Patriarchat meg czialac fiai, Ioseph ruhaiat verbe keueruén, kit pénzen adtac vala el, az aros nepeknec, hogy el bitetetnec vele, hogy a puztába à vadac ettéc meg. Gen. 37.

Gabaonitac uy ßerzet alnakságal czialac meg Iosuet, és Izrael fiait, mint ha mezze foldrül jötec volna, azzu kenierel, ßakadozot laboc beliuel, hogy kónieben kegielmet niernénec. Iosue 9.

Sok fogdoso czalardságal kérdezec à Phariseusoc, az vakon ßuletet embert, kit IESVS meg giogitot vala, hogy megh tagadna, Iesustól valo giogyulásat. Ioan. 9.

Az alnakok, sok képpen tűnnek, hogy baratokat meg czialhassak.

DINA attiafiai, nagy alnakságal baratságot vetenec Sichennel, ki feleségül vötte vala magánac hugokat, kit el ragadot vala, attiafiuságokért körniül metéluén magokat, egéz varossal: Kiket annac utanna éyel be menuèn varosokba, mindle vagánac Gen. 34.

Sedechaiz Bal Prophetaia, vas ßaruot czinaltata, teteti ezzel magat Isten Prophetaiánac, kiuel Achabot megh cziala, monduan: Ezeckel az ßaruockal ßelezted el Siriat, holot abba az hadba meg öletic. 3. Reg. 22.

Alnakul adgyac vala magokat az Pharisæusoc IESVS tarsasagába, monduan: Mester, tudgyuc hogy igaz vagy, és az Istennec utat igasságba tanitod, beßèdèbe meg akariac vala fogni alnakul. Matt. 22.

Ez okon vendégsegekbeis gyakran hijac vala. Igy hozac eleibe az paraznaságba találtatot azzonyállatotis. Ioan. 8.

Sok alnak tanáczokat forgatnak à kegyetlenek, az alatok valok ellen, hogy el veßessek őket.

PHarao Kiraly sok alnac tanaczot tart vala, Izrael fiai ellen, hogy őket el vezthetne. Exod. 1. & cap. 12.

Nagy alnakul akara Saul Kiraly el vezteni Dauidot, neki aduan leániat feleségül. 1. Reg. 18.

Nagy alnakságot gondola az Istentelen Iezabel, hogy el veztene jobagyat Nabothot, saiat örökségeért, mint ha megh atkozta vol- 3: Reg. 21.

na az Kiralt, és az Istent, hamis tanukat alatuan ellene megh ölete.

4. Reg. 21. Athalia Kiralyne azzony, hogy egyedül uralkodhatnéc Iudanac nemzetségen, meg öle à Kiraly fiait.

Mat. 2. Herodes Kiraly feltuen az ßületet Iesustól Kiraly birodalmat, megh öle Bethlehembe, es annac tartomaniába minden apro gyermeket.

Sok czalard alnakságot gondolnak az Istentelennek, hogy egy mast el veßessék.

1. Reg. 13. AZ Philistæusok alnakul gondolak Izrael népe közöt, az kouacz miuet meg tiltac, hogy fegyuert ne czinalhassanak, hogy hamareb és könieben öket meg giozhesséc.

2. Reg 13. Hogy alkolmatosban megh ölhetne Absolon Ammont, miért hogy hugat meg ßeplósitete vala, nagy lakodalmot kezite, es réßegségebe meg öle

4. Reg. 18. Nagy alnakul Sennacherib ßol vala Ierusalembeli népnes, fel ßoua mindeneket igirvén, hogy könieben meg vehetne az varost, és meg czalhatna az koz népet, kik az fokon valának.

Dan. 6. Az Persiabeli fö emberek, alnakul leseskednec vala Daniel élete ellen, ingerluén à Kirallyat oly Decretumra, kit Danielt tudgyak vala, hogy meg nem tartana, Istene tiztessége ellen

Act. 14. Nagy alnakul vétetet vala körniül sz. Pal, Listris varosba: holot az elöt aldozatot akaruac vala neki tenni, annac utanna pedigh megh köuez tetéc.

Act. 25. Vgyan azon sz. Palt, nagy alnakul akariac vala ki venni, jo ßin alat az tiztartotól az Sidok, hogy meg ölnek.

Az alnakok magok belsö gonossagat külsö kép mutatással fedegetik.

2. Reg. 11. DAuid Kiraly, el akaruan fedezni paraznaságat, nagy alnakul Vriast ki ackor jöt vala meg á Taborbol, hazához akaria vala küldeni, hogy felesegéuel nyugodnéc.

2. Reg. 13. Halhatatlan alnakságot gondola Ammon hugának meg ßeplósitesére, betege téuén magat.

Törvény ßölgaltatas alat, Dauid Király birodalmat, alnakul kivania vala Abßolon, mindeneknek beßédet joválvan. 2. Reg. 15.

Aldozat kepebe Arany Bortakat öntete Ieroboam, hogy az népet könnieben az Hieruſalemi templomba való meneteltöl el zakázthatna. 3. Reg: 12.

Ket vén Biro Babilloniába Törvény ßzólgáltatasba gonoz zandekbalönek Suſanna ellen. Dan. 13

Plinius iria libro. 25. cap. 8. hogy nemelliek titkos tanáczokat el fedezzek. Titimalus fünek tejevel iratnac követek teſtere, ki meg záradvan teſteken, ha hamuval megh hintetetnek mind megh tetzenenek az irot bötük.

Architas ßzokta vala mondani, ha nagy ßzorgalmatoßßágal kerezis halat, elig találz csaklia nélkul, haſonloképpen embertis nehezen találz olyat, kibe valami elégites ne legyen Aelian. de varia Hiſtor.

Suidas iria hogy à Gorogök közöt három fele nemzet, tökelletlenſegeért forog vala pelda beßzedbe, Cretaiac, Ciliciaiak es Capadociaiak, kikről mondgyác vala τρία κακιστα κάππα, triplex Cappa Peſsimi. Cœlius lib. 18. cap. 30.

Megarenſis dologhac mondattatic vala, valamely dolog alnakſágai tractaltatik vala, es nem igaz büſegből, Suidas.

Sicilliabelieket eſzeſeknek mondgyác vala ravazſágokert.

Cecropus nemzetek oly ravazak es álnakok vóltánac, hogy még Iupitertis ügyekeztenek meg czalni.

Cleomenes Spartabeli Király, heted napi friget teven az Arginuſokkal, frigiekhez bizván, es nagy hatran el aluvan, ejel taborok raüt, es nagy ſokakat le vágata közzülök nemellyeket rabſágra uün. ki mikor hütetlenſegerol ſzidalmaztatnek monda: hogy az ej, nem vólt be foglalva à frighe, ez okon à mit ſzenvedtenek azokat mind Iſtenec es mind az emberek javoliac, Cœlianus.

Dionißus tyrannus hogy meg értene felöle beßedeket és ügyekezeteket az alata valoknak: Muſicas aſzſzonyállatokat tiztatalan ſzemelleket hozza hivata, veluen azok hogy meg ajándekoztatnánac, de reménſegekbe meg czalatattának, mert mindeniket külön meg kinoztata, hogy meg mondánac ßeretöiöknec Király ellen való ügyekezeteket, kiktöl mindeneket meg értven azok közül nemelieket megh ölete, némelieket zanhivettete. Poliænus lib. 5.

Vgyan azon Dionisius, varabol ki menuén, vara örizetit kinczeuel együt ajanla Andronusnac, kit Hermocrates Dionisius sogora gyakorta izgat vala, hogy az varat neki adna, kinczel együt. Minek utanna Dionisius egy nehany nap mulua megh jöt volna, semmit nem haluan Androtol monda: hogy ó egyebektül mindent megh hallot volna: mind az altal ó töleis akarna valamit hallani, ki leg fö képpen ügyekezet volna, tauól letébe artalmara lenni. Andro ez ßo által meg czalatatuan, Hermocratest be vadola. Dionisius Androt meg ölete, hogy hamar neki meg nem mondotta volna. Hermocratest tömleczbe be vetete, megh nem öletuén, miért hogy huga vala nala.

Vgyan azon Tyrrannus akaruan érteni, kik bannac az ô birodalmat, Olaz orßagba haion menuén titkon, hirdete, hogy Dionisius meg öletet volna vitezitül. Azok kik banniac vala az ö vraságat ezt haluan, nagy örömbe lönec, ki ki mind arrol beßéluén. Kiket meg foguan mind le vagata.

Licinius Vallerianus, Decius kegyetlen Czaßar alat feiedelemséget biruan nap niugatba, Ez az kereztiénec ellen, felette igen giühös ködéc, kik közül némellieket mezitelen mezel meg kenet vala, és az napnac forro meleg sütesére ki teßi vala, hatra kötuén kezeit, hogy az legyektül czipdestetnenec: némeliet nagy giöniörüséges kertbe vitet vala, gyenge agyba feketuén es hogy onnat az agybol fel ne kelhetne, seliem sinorockal ßép gyengen be haloltatik vala, kihez (mindeneket à kertbül ki hiuatuan) egy felette ßép ßemélt be küld, hogy annac testi bünre valo kiztetesébül, Christustol el ßakaztana. Latuan à Christus viteze, testi fel indult gonosságtól, hogy egyéb képpen ez ßemtelen ßemélynec ektelen tapogatási miat, megh nem menekedhetnec, maga nyeluet el harapuan, az tiztatalan ßemélynec orczaiára pöki, kinec faidalma miat minden fel geriedet testi indulati meg ßünénec. Avent. lib. 2. Annalium Boiorum.

Nero kegyetlen Czaßar, regi Románac ektelen hazait latuan, és azok heliébe vy Troiat akaruan fundalni, nagyob rézet alattomba Románac meg giuytata, ki hat eyel és napal eguen, nagy sok jozàgokat meg emézte, minden fele pogany Templomockal együt. Ez nagy egésnec Romaiac közöt valo kar vallast, es busulast, hogy az kereztiének ellen fordithatna, az kereztiéneket hirdeti, hogy meg gyuitottac volna Romat, es ez okon, nagy sokat artatlanul le vagata közzülöc. Cornelius Tacitus. Suetonius.

Diocle-

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁR

Diocletianus Czáſar egéz Kereztyenſéget, el akara veztení, mind nap kelétbe mind nap nyugotha, elsö probat maga taboraba akaruan tenni, meg hirdetete hogy valaki az hamis Iſteneknec áldoznec, azokat tiztekbe meg tartana, à kik pedíglen nem akarnánac, fizeteſeket le tennec, de evel nem elégedven ſornyuc inokra vitetetenec keveſen egy elöſſer, de annac utánna ſántalanon. Euſebius lib. 8. cap. 4.

Maximinus kereztienec üldözöie ideiebe vala egy Theotecnus ördönges, kereztieneknec nagy ellenſége, ez minden modon azon ügyekezic vala mint à kereztienec vadoltathatnánac à Czáſarnál. ki egyeb czalardſága közöt Iupiter balványából az ördög által, ſöltat vala, hogy Iupiter azt kivánia, hogy á varosból az kereztienec mind ki üzeteſſenec mint neki nagy ellenſegi. Euſeb. lib. 8.

Maximus Czáſar minden birodalma álat való varoſokba balvani imado papokot rendele, hogy azok Czáſar kedveért az kereztienec ellen mindent gondólhatnánac, kickel öket el vezthetnec, ſabadon hagyvan hogy mindeneket à kiket akarnánac közülöc megh ólhetnenec. Euſeb. lib. 8. Nicephor. lib. 7. cap. 26.

Iulianus Apoſtata látvan hogy kegyetlenſégével nem fogyathatna az kereztieneket, czalardſágot gondóla hogy megh tiltana, hogy az kertztieneknec ne lenne ſcholaioc, azt magaban vegezuen, hogy az pogánoc ellen való iraſoknac olvaſaſa nem vólna haſznos, mikor az önnön magoc iraſocból ellenec való bizonſágoc vetetnenec, és ezért à közönſéges Academiakról el foga az Galilæuſoc gyermeket, (mely nevel CHRIſtus bozzuſágara neveztetnec vala à kereztienec:) hanem czak azoknac kik az Iſten aſſonyokat és Iſteneket tiztelnec. Ruffin. lib. 1. cap. 32.

Az kereztien Püſpökoc Hunnericus Arrianus Király alat valóc özze hivatatanac hogy meg eskünnenec arra, à mi egy özze takarua való papyrosba meg vala irva, az kik meg eskünnenec jutalom igirtetic vala; és tiztekbe való helyheztetes. De mind egy ſivel, és ſáial fel kiált van mondanac mi kereztienek vagyunc és ſólgai az Anyaſentegyháznac, mi az egy Apoſtolt hünel máſt nem tudunc. Victor.

Stabellius Miſon mikor vitezineknagy ſockal vólna ados özze hivan hadnagyokat monda nékik, hogy ö néki nem vólnanac ſükségeſek à vitézec hanem czak az hadnagioc, ha mikor ſükölködnek megh ö általoc eleg vitézt

gyuithetne. Itilven az hadnagyoc hogy azt à pénzt kivel az vitézeknec ádos vala ö nékic adna, nagy hamar el ereztek őket. Midőn ezek egy keves nap múlva hozza mentek vólna vitézek fizeteseert, monda, sem az trombitas tancz nélkül, sem az hadnagyoc vitezek nélkül nem vólnanac jok. Arist. in Oeconomicis dispensat. las tőbet fol. 254.

TIZENNYOLCZADIK RESZE.

AZ FŐSVENYSEGNEK VTALATOS VETKEIROL.

Az fősvéniek es gazdagságnak ßeretői, patuarosok, es nyughatatlanok.

Gen. 13 *ABraham és Loth ket atiafiak, marhaioknac bősége miat együt nem lakhatanac, egyik az másik paßtora veßekedése miat.*

Gen. 26 *Isaac meg sokasodvan marhaiba, ßomßedival nem lehet vala bekeséges paßtori miat.*

Luc. 12 *Ezokaért üdvezitönk nem akara oßto lenni ket atiafiak joßági közöt, mikor kérnec hogy jelen lenne, kiket pirongatasal elis külde elöle.*

Az fősvények soha megh nem elégedhetnek.

Gen. 4. *ENNEK jelentesere Cain várost epite magánac, Abel mezön való lakasal meg elégedic vala.*

Iudit. 1. *Meg győzven Nabugodonozor Arphaxadot Medusok Királyat, aval meg nem elégedek: hanem az egéz földet birodalma ala akara vetni.*

Matt. 19 *Az iflu gazdag ki IESVS hoz ment vala tanácz kérdeni üdvessége felol, hogy halla, hogy mindeneket el kellene adni, és ßegényeknec adni, nagy ßomoruan el megyen IESVS elol.*

Luc. 8 *Ezek ellen monda IESVS, az mag vetö példabeßedet, kik tövübe esnek ki miat meg foytatnac és gyümölczet udvességekre nem hozhatnac.*

Hasonloképpen à gazdag példaiat ki azt mondgya vala gabonaianac bö termesenek ideien, el megyek és el rontom czüromet és nagyobat czinalok. Luc. 12

Mikor ß. Pál egy ördöngos Leányból ki üzte vólna az ördöget, kinek jö vendö mondasa által kereskednec vala gazdaioc, okai lonec hogy ß. Palt és Sillat meg vezöznec. Actor. 16

Egy kereskedö Demeter nevü embernek panaßólkodasa miat, ß. Pal ellen Ephesus varosba nagy tamadas lön, ki ezüst egyhazat epit vala Dianánac, nagy költséet oztvan à miveseknec, mint ha az ep ület ellen ßólot vólna ß. Pal. Actor. 19

Az fösvények pénzért való örültökbe, el fordittyak az igaz itiletet.

MOnda Iethro Moyses Ipa, valaz á nép közül tanaczokat melled, Isten feloket, kik az fósvénséget gyülölic. Exod. 19

Balam, Beor Király fizeteseért, atokra akaria vala az Isten népenek áldasat változtatni. Num. 24

Samuel Propheta fiai fósvénységek miat nem járanac attiok utaiba. 1. Reg. 8

Az Nabot örökssége lön oka, hogy hamis bizonságoc miat megh ölötetnek. 3. Reg. 21

Az Christus koporsoia örizö vitézek, pénzért meg tagadac Christus fel tamadasat, azt költven, hogy ejel alutokba, loptac el tani tváni. Matt. 28

Miért hogy ß. Pal Felix tiztartonac valtságaért pénzt nem adot vala, noha tudna artatlanságat, fogságba hagia tizti letetelebe. Actor. 24

Ioßágnak kivánsága miat sokak halalt ßenvednek.

ACHan gazdagságnac kivánsága miat atokba esek, kiért egéz Izra el népe meg büntettetek: annac utánna ö magais meg öletek. Iosue 7.

Nabal, fósvénysége miat Dauid követit meg pirongatvan, haza népestól el veßet vólna, ha Abigail eßes aßßonyállat, eleit nem vette vólna ajandekival, Dauid eleibe menven. 1. Reg. 25

Nabot meg akaruan tartani örökséget kit Achab Király pénzen kér vala tüle, oka lón hogy meg öletetnek. 3 Reg. 21

3 Reg. 2 *Semeinec meg kegyelmezet vala Dauid, de Salamontól megh paranczóltatec, hogy ki ne menne Ierusalemból, mert megh öletetnec. ßólgai el ßökuen, feie vetetetic fősvènysége miat, mert varosból ki mene Király paranczolattia ellen.*

1. Mach. 4 *Ezért tilta megh Iudas Machabæus hadakozo tarsait az prædatól harcz után, tudvan hogy nagy veßedelmek ßoktanac törteni à prædakból.*

Az Ioßágnak kivánasa arultatasba forog gyakorta.

Iudic. 16 *DAlila Samsont az ö feriet, pénzen ada el, kit az elöt tetet vala hogy ßeretne.*

Matt. 26 *Iudas, CHristus Vrunkat pénzre való örültebe arula el, kit az elöt ßeret vala.*

Az fősvénysęgról mint nagy romlasnak ezkőziról meg kel feddeni az fő népeket.

1 Reg. 15 *SAVLT meg fedde Samuel Propheta ezokáért, hogy Isten paranczolattia ellen leg jelesb marhakat magánac tartot vala az hadba, mely fő oka lön romlasanac haza népevel együt.*

Nehem. 5 *Nehemias igen meg fedde az gazdag Sidokat, kik az ßegényeket usoraval meg nyomtac vala.*

1 Macc. 11 *Ptolomæus Alexandert meg fedde hogy orßágat fősvénységel birna.*

4. Reg. 5 *Geizit meg fedde Eliseus Propheta à gazdagságnac kivánságaról, és miért hogy akarattia ellen sok pénzt vot vólna el Naman Sirustol, bel poklosságal megü veretec.*

Luc. 16 *Szörnien büntettetic pokólba az fősvény gazdagh, ki Lazarnac még czak aßtalaról való hulladekokat sem ad vala.*

Luc. 14. *Az joßág vevöc, gyüitöc, és kereskedöc, ki rekeztetnec az nagy vaczoratól.*

Actor. 5 *Ananiasba és Saphiraba peldajöc vagyon ez világi gazdagoknac, kik ßörnyü halallal ßent Peter labai elöt le esven meg halánac.*

Posthumius Regilensis hadba küldetetuen fő Kapitánságra, vitézitól kövel agyon veretic, hogy vitézeknec igirt prædat megh nem adta vólna. Livius lib 4.

Bellisſarius vitézi kik Gottuſoc ellen Roma varoſat megh ſallottak vala, megh ólic Kapitániokat, mert fizeteſeket megh tartia vala, gabonat vitézeknec minden nap nagyob arron adatuan. Egnat: lib. 9. cap. 10.

Peſcennius Niger, mikor Galliat birná egy tizedeſſet meg kövéztete, ki vitézinec hopenzeket meg tizedli vala. Fulgen: lib. 6. cap. 3.

Alexander Severus egy fóſſólgaiat megfezitete, ki egy embertúl ſáz aranyat vót vala el, kinec ſólgalt vala nyelue által az udvarba.

Vgyan ezen Seuerus közónſégel meg hirdettete, hogy ſenki ne menne eleibe, à ki, ajándekot venne el, auagy egyeb ragadományal élne. Ha ki ily vetekbe talaltatnec ſemmivel egyebel nem fizetne fejenel. Fulgoſius. lib. 6. cap. 3.

Ezen Czáſar értven hogy egy, barati közül czaznál valo törekedeſet maſért pénzen el adot volna, megfogatuan és egy ozlophoz kötöztetuen, fuſtel megölete azt kialtatuan, à ki fuſtot el ad, fuſtel büntetetic. Aelius Lampridius.

Zeloibes Magyaroc Királya huz ezer magáual menuen Chaudus Perſiabeli Király ſegitſégere az Romájak ellen, megh ólétetic közel minden népeuel Chauduſtol, mivel hogy mind az ket ellenkezo feltól ajándekot vót volna el. Romájaktól Chaudus ellen, és Chauduſtol Romájac ellen. Sigebertus in Chronico.

Henricus harmadic Czáſart le vetec méltoſágabol az Német Vrac ezokon, hogy egyhazi tizeket pénzen adna el, és ſiat helyheztetec helyebe Fulg. lib. 1. cap. 1. & lib. 6. cap. 3.

Egy fóſvény uſoras emberről iria Magiſter Ioannes de Villa Abbatis Sabinienſis, hogy mikor nagy ſokzor intetetnec egyhazi embertúl pœnitentia tartasra, azt mondgya vala mindenkor, még elég üdöm vagyon à czelekedetre. végre látuan az pap veſſedelmét, annál inkab izgattia vala büneinec iſmeretire, de azomba ez bünbe hevero ember, elmeiebe hértelen el ragattatic mint ha meg hólt volna. ki mikor magahoz jot volna elótte alvan à pap megis pœnitentia tartasra intene. Mond à beteg ò pœnitentia hul vagy? ez utan pœnitentiat nem tarthatoc az igaz biro itileti ſerént, mert mikor pœnitentiat tarthattam volna nem tartottam.

Iacobus de Vitriaco iria, hogy mikor egy fóſvény Vſoraſt az egyhaz omber, nem vihetne arra, hogy minden hamiſſan kereſet joſágat meg adna Ez özze hivan feleſéget, gyermekit, és baratit, mond nékic. A pap azt

mondgya ennekem, hogy en nem uduezülhetec, ha mindeneket meg nem ado: azoknac akarattioc ßerént, kiktül el vettem. De akar mit mondgyon à Pap en az Istennel békeséget ßerzes. Ki ily Testamentomot tün, harom rézre oztuan pénzet, egyc reßet feleségénec, masikat fiainac, harmadikat ladába rekezte, megh eskutuén haza népet, hogy azt à pénzt vele egyut temetnec, hogy ha az bironac ellene valo haragiat latna, lenne honnat meg engeztelni. Mind ezec megh léuén, à mint paranczolta vala, egy az ßolgalo leány közul, monda egy ßeretöiénec, ha engemet feleségül hozzad vez, megh tanitlac, mint lehes gazdag, kire ßeretöie fogadast téuén, megh jelenti nagy sok kinczel valo el temetèsét gazdaiánac. Ez mikor éjel fel költ volna, es à gazdag koporsoiat megh nitotta volna, hogy pénzet el vinne, lata nagy ißonyu bekakat tuzes pénzeket az el temettetet embernec ßaiába be tólni, vizontag also réßen, meg ki folni, meg ßaiába be tólteni. Latuan ily ißoniuságot be czinalia koporsoiat, es nagy félelemmel el megyen, es meg jelenti, mint volna dolga az el temetet gazdagnac.

Hasonlo fósuenyrül oluasni, hogy holta utan, lattattanac az ôrdôgec serpenióbe, megh oluaztani à gazdag pénzet, es torkaba önteni, monduan: Araniat ßomiuhoztal, araniat igyal.

Egy kertez felól az regi atiaknac életébe iriac, ki minden munkait ßegénieknec oztia vala, cziak annyt hagyuan maganac keresmeniébul' menyuel itilne hogy meg érne. De nem soc üdo mulua ellenségnec czalardsagatol kôrniül vetetuén, mondgya vala ßüuébe: Szerez valami kôltseget magadnac, hogy mikor meg venhedel auagy betegségbe esél, legyen mibul élned, kit meg czelekedéc, es egy korsot mèg tólte pénzel. Tórtinec hogy egyßer meg betegednec, es labai megh rothadnánac, kinec gyogitasára minden gyütót pénzet Doctorokra el költe haßontalánul. Ez utan egy hires Doctor eleibe juuén, monda neki, ha labaidat el nem vagatod, egéz tested meg rothad. Kinec tanaczára haioluan az betegh, kéz lön labait el vagatni. De azon ejél magahoz teruén pœnitentiat kezde tartani, nagy fohazkoda sockal elóbi czelekedetirül, es monda siruan: Vram emlekezél megh az en elóbi kegyes czelekdetimrül, kiket kertembe czelekedtem, kibül ßegenidnec adakozom vala. Mikor azt mondana, eleibe alla az Isten Angyala, es monda neki, hol vagyon à mely pénzt gyüitetél? es hol vagyon à te remènséged, melyrül végeztel? Monda è kertez: Vétkeztem Vram, boczas meg ennekem, ez utan nem czelekedem. Ackor illetuén az Vrnac Angyala labat mindgyart

meg

meg gyogyula. es regel fel keluén, mezeiébe mene, ßokot munkaira. El jüue azonba à Doctor vas ßerßamiual, hogy labait el messe, kinec mondanac regel ki ment mezébe munkalkodni. Kin felette igen czudalkozec az Doctor, es utanna ki mene à mezóbe. Kinec kapalásat latuan, diczire az Vrat ily nagy jo voltaért.

Azon sz. Atiac életébe iratatic, hogy midôn egy puztába lako Remete közel valo varosba kötöt kosárokat vit volna el adni, kit ü maga czinalt vala. Ez le üluén egy gazdag fosuény haza elot, ki halálos betegségbe fekßik vala, lata ez vén Remete nagy fekete louakat, es az louok hatan rettenetes allatokat ülni, mindeniknec egy bottia leuen kezébe, kik mikor à gazdag aitaia eleibe jüttenec volna, louokat kün hagyuán az ayto elot, ö magoc nagy sietségel be menenec à hazba, kiket mikor latot volna à gazdag, nagy fel ßoual kialta, monduan: Vram, ne hadgy engemet. Azoc pedighlen mondanac neki: Most emlekezel Istenrül, mikor az nap meg homaliosodot te neked. Miért ez oratol fogua életedbe nem kerested otet, míg napnac fénießége vala? Ebbe mostan az oraba ninczen réßed à reménségbe, sem vigaztalasba.

Magister Robertus de Licio iria in suo Quadragesimali: Lattam egy embert halála oráian gyótrötetni, ki felette gazdag vala, kit bün nelkül nem gyuitot vala. Ezt mikor intenec, hogy lelke üduessége're viselne gondot, nem örömest hallia vala. De söt inkab agiába magat forgatuan suhait, es ordit vala, azt monduan: Oh mennyt munkalkodtam, hogy kinczet giuytenec, es ime mas öruendez az en kénczeimen. Oh en gazdagságim, oh én pénzeim, oh en vigaságim, ki bir ez utan titeket, es kinec hagialac titeket: ezek közöt veßét lelket ki boczata.

Magister Ioannes Nider in suo Formicano iria lib. 3 cap. 5. egy gazdag kuldus felól, kit Constantiaba az Ispotaliba tartanac vala, ez fósuénysége miat reitégeti vala, nagy summa ezüstit, ki mikor halalához közel volna kiuáná, hogy neki, záb liztbül kását föznénec. Kit meg czelekeduén es egiedül agiába fel üluén, keniér helien à kása közöt ezüst pénzeit el nieli vala, kinec étele közöt, meg fuladuan, ßegéniül el hala.

TIZENKILENCZEDIK RESZE.

AZ ISTEN IGIENEK HALLASAROL.

Az Isten igiet hittel kel halgatni.

Mikor Aaron az Isten akaráttiat jelentette volna Izrael fiainac hünec neki, és arczal le eſuén imádac.

Exod. 4.

Sokan haluan az Apoſtoloc Prædicaláſát, az ſent lélec el jóueteli utan, hünec.

Act. 4.

Az Pogánoc háluan, hogy Pal es Barnabas prædicálana, öruendezuen hünec.

Act. 13.

Be menuèn Pál à giülekezetekbe, aitataſſágal hállyac vala tanitáſát, èsbiznec vala neki.

Act, 19.

Az Isten igiet aitatos ſzüuel es figyelmeteſen kel halgatni.

Mikor Eglon Királyhoz be ment volna Aod, monda az Királynac, Isten ſzaua vagyon nálam, kit te nèked mondgiac, az Kiràly hàluan, fel ke e jekibül nagy bóczületet tèuèn nèki.

Iud. 3.

Heli ven fó Papi feiedelem tanita Samuelt kis gyermec koraba, mint kellene felelni Istennec. Szoly ugy mondV ram, mert hallia à te ſzolgad.

1. Reg. 3.

Eſdras oluaſſa vala regeltül fogua az törueninec igyt, es az kòſſegnek füle fel emelue vala

2. Eſd. 8.

Nagy bóczületesen halgattia vala Maria CHriſtusnac igiet, laba alat üluèn.

Luc. 10.

Egy mast feddi vala à ket tanituani, hogy IESVS magyaràzattiàt hallottac vala utonjartokba, hogy ötet meg nem iſmertek volna.

Luc. 24.

Samariaba prædikaluan Philóp, az nép aitatoſon halgattia vala. Act. 8.

Az Iſten igienek hallása czelekedetel valo hitelt kivan.

MONda a nép Moyſesnek egy ſoual, mindeneket megh czelekedünc, a mit mondot az VR. Exod. 19

Monda Iob, hallomásal hallottalac tégedet, és ez után mond, pœnitentiat tartoc, periebe és hamuba. Iob. 42.

Herodes noha Iſtentelen vala, mindazaltal örömeſt halgattia vala, kereztelö ſ. Ianoſt, és ſokakat czelekedic vala az ö inteſébul: Mar. 6.

Monda IESVS, minden az ki halgattia az Iſten igiet, és azt megh czelekedi, haſonlitatik az emberhez, a ki házat epiti köziklan. Matt. 7.

Az aſſonyállat fel kialtaſára ki IESVSnac monda, hogy boldogh az, az meh, a ki tégedet hordozot, és az czecz, a kit ſoptal: Mond IESVS, ſöt inkab boldogoc azoc, a kik halgáttiac az Iſten igiet, és megörizik azt. Luc. 11

Sz. Iacab, legyetec czelekedöi, az iginec, nem czak halgatoi, megh czaluan magátokat. Iacob. 1.

Az Iſten igienek ſüböl valo halgataſa gonoz czelekedetöl meg tartozſattia embert.

ISTEN mondgya Ieremias Prophetanac, ne vond meg az igit, hogy halyak és meg térienec. Ierem. 16

Ionas prædicaláſa, juta az Niniue Királya fülébe, ki egéz varoſal együt meg téré, és pœnitentiat tarta. Ionæ 3.

IESVS prædicalasára Peter, Iacab, és Ianos el hagyanac mindeneket és köuetec IESVST. Luc. 5.

Latuan az Apoſtoloc, hogy prædicalásoc által, ſokan meg térnének, mondanac az ſokaságnac: Nem melto dolog, el hadni az Iſten igiet, és aztaloknac ſolgalni: Noha az az áztal ſegéniteke, és ozuegyeke vala, hogy aual mutatnac, hogy haznosb vólna az Iſten igienec prædicalása, akar mely irgalmaſſágnac czelekedetinelö. Actor. 6.

Az Angyal inteſe, és ſ. Peter prædikalása Corneliuſt meg terito. Actor. 10

Lidda barſon ſöuö aſſonyállat ſ. Pál prædicatioiára meg tér, Act. 16.

Act. 17. *Sz. Pál prædikaluan az ha'ottac fel tamadaſáról Dioniſius Areopagita megtér.*

Az Iſtentelenek nem akariak hallani az Iſten igiet, hogy megnetérienek:

Exod. 2. MOYSES monda Iſtennec, Izrael ſiai nem hallanac engemet, hogy hallana Pharaho?

Ezec. 3. Monda Iſten Ezechiel Prophetanac, Izraelnec haza, nem halgat tégedet, mert engem nem akarnac hallani, mert boſſſonto ház.

Act. 7 Act. 17. *Az Sidoc, be dugak fulöket, hogy Iſtuan ſzauat ne hallanak.*

Némelieck, mikor ſ. Palt hallottac volna, az halottaknac fel tamadaſáról prædikalani, neuetik vala.

HVZADIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOKNAK SOK KIVANSAGIROL.

Az aſſonyallatok mindenkor könyen haiolnak az meg tiltot dolgoknak kivanſágira.

Gen. 3. EVA elsö lön, à ki az meg tiltot fának gyümölczét meg kiuána, Vrának is ada.

Gen. 19, Lotb feleſége, paranczolat ellen hatra tekintuén, ſo baluánia valtozik.

Gen. 34 Dina Attia hire nelkül, és battia akarattia nelkül, akaruan latni annac az nemzetſégnec aſſſony emberit, meg ſeploſitetik Sichemtól.

Gen. 39. Ioſeph termetet meg kiuánuan Putiphar feleſége, paraznaſágra ingerli vala à ſuz iſiat.

Szapo-

Szaporodaſra nagy kivanſágok vagyon, az aſſonyallatoknak.

SARA itilvén, hogy Abrahamtól nem lenne magzattia, ſolgalo leaniat adgya Abrahamnac, hogy magot fogadna. Gen 16.

Rachel latuan Nenienek mehe giümölczét, monda Iacobnac, adgy fiat ennekem, mert ha nem adcz, meg halok. Gen. 30.

Anna magzatnac kiuanſága miát, keſeruesen ſir vala, imádkozvan, és böitólvén. 1. Reg. 1

Felette ſorgalmatoſok az aſſonyallatok fioknak előmenetekről.

ELiſeus gazdaia aſſony, nagy ſiràſſal Eliſeus hoz megyen, és keri, hogy meg hólt fiat fel tamazza. 4. Reg. 9

Tobias feleſege, minden nap ki megyen vala az vtra, nezuén fianac hazajönetelit. Thob. 10.

Canaanbeli aſſonyállat annÿra kiuánia vala, leanya egeſſégét, hogy ſemtelenségre vetuén magat, IESVS vtan kialt vala, nagy ſoual, és untattia vala. Matt. 15.

Zebedeus fiainac annya, fiainac előmenetekért, könyörög IESVSnak, hogy egÿk job keze felol ülne orſagaba, maſik bal keze felöl. Matt. 20

Az aſſonyallatok hŭ dŭczŏſégnek kivanoi.

AXA Chaleb leanya, nagy fohazkodáſokat téuén attia előt, mikor oztana Canaan földet, kerdi attia, mi dolga vólna: Aldaſt kiuánoc atiam. Délre valo földet adtad ennekem, ad nekem ſarazál együt, az nedues földetis. Iosue 15.

Iezabel Nabot ſöleiét kiuánuan, megh ölete érette, hogy ôuee teheſſe. 3. Reg. 21

Titok tanáczoknak viſgaloi az aſſonyallatok.

Iudic. 14. DAlila Samſon feleſége, addig hizelkedéc Samſon utan, hogy ereiének nagy vóltat mibe allana meg jelentene.

Vgyan azon Samſon elsö feleſége, titoc tanáczat mit jegyzene meſeie, feleſége hizelkedéſére, megh magyaráza, kit feleſége Samſon ellenſéginek meg jelente.

Az Aſſonyallatok à boſſu allaſra hailandok.

Eſter. 9. ESTER Királyne aſſony, nem elegedék megh Aman halaláual, hanem

Mar. 6. gyermekitis, barátsual együt, meg ölete.

Annyra ſomiuhozza vala Herodes feleſége, kereszteló ſz. Ianos halálat, hogy inkab valaztana fcie vetelet, hogy ſem mint orſágának felét.

Luc. 18. Chriſtus Vrunk peldaul hozza elo az aſſonyállatot, ki az Iſtentelen birot untattia vala, ellenſégirul valo bozzu alasra.

Az Aſſonyallatok ſüuök titkait nem tarthattiak titkon.

Gen. 24. MIKOR Rebecat kérdetteć vólna Abraham ſolgaia elöt, ha el akar

Act. 12. naé meni véle, hogy Iſaac feleſége lenne, ſemmit nem varakoduan mond, el megyek.

Sz. Peter tomleczbül valo ki ſabadulása utan, az töb kereztiének-hez menuén éjel, es az aiton zörgetuén, nem nita meg ſz. Peternec az aytot à leany, hanem nagy örömmel be futuan à házba, ſz. Peter jelen voltat birdete.

Egy Acco neuüaſſonyálatról iriak, ki midön tükörbe nézne, es abrazattiat latna, azal ſokot vala beſélleni. Eraſ. in Adagÿs ex Suida.

Scithiabeliek egéz Aſiat, tizen öt eztendeig, feguereckel meg vénén feleſégektül, köuetec küldetenec hozzaioc, hogy ha hozzajok nem jünénec, közel valo nemzetec által magzátokat fogadnánac, hogy el ne vezne az Scithiai nemzetſégh feniegetuén öket, kiért vizza terénec feleſégekhez. Sab. lib. 1. Ennead 8.

Nagy Alexander ideiébe, haluan az Amazonok Királyne Aſſorya Alexander hiret, egÿk louagianac ſarniáual orſagából ki menuén, mikor kö-

zel

zel volna Alexander, taborához kóuetit küldi hozza, izenuén jóuetelit Amazonoc Királyne aßßoniánac, ki Királlyal ßembe akarna lenni. Ez midön hozza èrkezet vólna, loua határól le ßaluan, nagy batorságal két lanczáiat két kezébe tartuan, megh néze Alexander abrazattiat, kitül kérduén Alexander, mi kiuansága vólna: monda, ha neki teczenek, magzatot kiuanna tüle, hogy orßága órökösséget neki hadna. Curtius.

Deiotarus Galatabeli Király felesége, mikor eßébe vötte vólna, hogy nem foghatna magot az Királytól, leg föueb leaniat ßolgaloi kôzül, Királynac aianla, kitül egy nehany fiai lönec, kiket az Kiralyne aßzony, mint sáiat fiait, ugy tarta, és Vra holta utan orßágat nekik ada. Fulg. libro. 6 cap. 7.

Iudith, elsö Vladislaus Lengyel Király felesége, mikor sokaigh lakot vólna Vrànal, és magtalan voltan kesergene: Cracai Lampert Püspöktül intetetec, hogy küldene kóueteket Narboniai tartomániba ß. Egyed Kalastormába, holot ß. Egyed teste niugzik vala: El külde azért kóuetit, nagy sok ajandekockal, hogy sz. Egyed köniörgése által, nierne magzatot, kiért az ot valo Baratoc, harmad napi böitolest téuén, meg jelentetek, egy vén baratnac, hogy à mit Istentül kiuantac, megh vólna igirve. Iudith ßüle ez utan Boleslaust, de Iudith negyed honapra ßulése utan, ki mulec ez világból, ezen udo alat minden joßágàt ßegénieknek ozta. Crom. lib. 5.

Herodotus iria, hogy Darius Kiral felesége Atossa nevü, inditotta legyen, hogy Görögek ellen hadat inditana.

Troiábeli aßzonyállatok, mikor varosoknac, megh gyuitása utan, férieckel együt, nagy sok ideig tengeren valo budosásokat meg untac volna, egy partra ki ßaluan, nagy gyorsaságal Vrok tavol letébe, haloiokat megh giuytac, kik mikor az tüz tamadasanac oltasára sietnénec, feleségek apolgatásiual meg enyhitetec, kar vallásokról valo ßomoruságoc. és hogy arra vitetetnénec, hogy ugyan azon helyen várost epitenénec. Plutar. de claris Mulieribus cap. 1.

Antonius Caracalla Romai Czazar, megh giözuén Celtica nemzetet, kiknec feleségit rabságra adata, ezek mikor kérdetetnénec az Romabeliektól, ha inkab kiuánnaké halálokat, auagy el adásokat? Mondanac, hogy inkab akarnánac meg halni, hogy sem mint élni: Kiket mikor el adtac vólna, szabadságoknac el vezteſénec banáttia miat, ès ßolgalatnac igaia miat, ô magok magokat meg ölec, elözörfiokat meg öluén. Dion. Nicæus.

Amazonok megh gyózetetuén à Gorogóktul, midón rabságra vitetetnének à tengeren, haiobaleuő, Górögeket mind le vagak. Herodot. lib. 4.

Progne, Athenasbeli Kiraly leania, ki Thraciabeli Királynak adatot vala hazasságra, huga meg ßeplósiteseért, meg öle maga fiat, Vranak meg fozete, és meg ada enni.

Thraciabeli aszzonyállatok Orpheusre valo bozzuságokat, kegyetlen zaggatásockal ki töltic, ki ferieket ßép éneklesiuel mindenüt utanna vonßa vala. Alex. lib. . cap. 14. Genialium dierum.

Lemniai ferfiak, mikor rablani mentenek vólna Thraciaba, nagy sok aszzonyallatokat rabságra hozanac, és azt hirdetec, hogy azokat feleségül vennek, meg bozzonkodának elöbi feleségec, egy éjel mind meg ölek Vrokat Sabellicus lib. 5. Enneadis Primæ.

Regina Sardium, miért hogy Vra mezitelen mutatta vólna meg, egy vitez embernek, é nagy gyalázatert, ugyan azon vitezel meg ölete Vrat, és ahoz feleségül mene. Herodotus lib. 1.

Olimpias, Macedoniai Phülöp Kiraly felesége Vranal, ketségesse tevén tiztaságat, ugy hogy még Alexandert sem mondana tüle valonak, és ez okon el valuan tüle, Cleopatrat heliébe feleségül hoza Epidaurus Király leaniat. Pausanias nenü ifiat ingerle, ez nagy boszszuságnak büntetesére, hogy Phülöp Kiràlt meg ölne, Alexander hiréuel. Guido Bitur.

Francisca Bentiuola ket embert rendele, kik Vrat meg ölnek, latuan az aszszoniállat, hogy Vra magat ßörnien oltalmazna, az ket gilkos ellen, ragaduan maga tórit oldaláról, Vrat altal veri. nagy bozzuságból erre vitetetuén holot az elöt Vra hütit masnak adtá vólna, minek elotte ötet el venne. Fulg. lib 6. cap. 1.

Egy aßzonyállat ertuén Vrának tiztatalan életet, ejel Vra titok testet ki meczi, magat aual mentuen annak utanna, hogy ö Vranak adot hütit hiuen meg tartana, Vra pediglen huti ellen vetet volna. Fulg lib. 6. c. 1

Althea, hogy két fia halálat megh torlana, harmadik fiat ö maga meg öli, ki meg ölte vala ket attiafiat, de nagy banattiaba hertelen valo czelek detiért, magat fel akaztia. Ovid.

Egy terhes azzonyállat Britania hataraba, mondhatatlan nagy kiuanságal kiuan vala föt ember hust, kit Vranak megh jelentuén, mint ha megh kellene halni, ha nem ehetnek, ez halhatatlan dologról ügiekezik Vra el verni, de gonoz, és meg gyózhetetlen kiuansaga miat, ket eztendös gyerme-

ket,

ket, meg öluén, kette vagia, felét fel vetuén, azonba Vra haza lúuen, el almelkodik, oly nagy gonosságan feleségének, ragaduan gyermeke felet, es tüz mellöl meg fött testet ki viuén ſ. Vincze kopor ſoiához vizi, nagy keſerü könyorgéſſel teuén, ez gyermeknek fel tamaztaſáért, kit megu nyere, egéz Britania ezudaiara. Refert Gardianus Peſtienſis Vngarus in ſuo libro Gemmæ fidei, ex quo Collector exemplorum.

Colosvarat, egy aſzzonyallat nagy kiuanſágaba eleuen kűui halat vevn à piaczon, mig piaczon valo Cintermen altal megyen, eleuenen mind meg eßi.

Mas aſzzonyallatról olvasni, nagy kiuansága miat elö ember testébül akaruan harapni, harom ſalatot, Vra vagy arron meg ſzerzödik az emberrel, kinek testébül kiuan vala harapn. Theatrum vitæ humanæ.

HVZON EGYEDIK RESZE.

AZ KEREZTSEGROL.

AZ kereztiének kereztſége jegyzi, az regi Izrael fianak veres tengeren valo által menetelet ſaraz labal. Pharaho, jegyzi az ördöget követoinel együt, ki à tengerbe el meritetik az az à kereztvizbe. Exod. 13. 1. Cor. 10, 2

A vizen, kibe Helißeus Propheta ſot boczata az az CHriſtus kegielmet, hogy jo izuue tenne. 4. Reg 2.

Naman, hetzer valo feredèſe az Iordan vizébe, holot bel pokloſſagától meg giogyul, es az ſ. lélekrek hat fele lelki aiandekat, bölczeſégnek aiandeka, értelemnek tenáczna, tudomanynak, alhatatoſſágnak, Iſteni tiszteletnek, es felelemnek. 4. Reg. 5. Eſa, 11. Gal. 5. Iocl. 2.

Az Prophetaktól hirdettetet.

KIontok reatok, mond az Iſten, tiszta vizet. Las tób helyet. Ezech. 16 meg moſſalak. &c. Ezech. 36.

Matt. 3. *Sz. Ianos prædicalotta, kerezteltis az Iordan vizebe. Las tob heliet Esa. 41. Ioel. 3 forras megyen valaki, & Zach. 13. fons patens. &c.*

Az kereztségnek Sacramentoma erőssitetik az Christus kereztin.

Ioel. 1. 7. *AZ CHRISTVS IESV Snak vére tiztit megh minket, minden büntül.*

Apoc. 1. v. 5. *Meg mosot minket az mi büneinktül, az ő verebe*

Rom. 6. v. 3 *Valakik meg kereztelkedtünk, az ő halalába kereztelkedtünk megh.*

Kereztségnelkül senki nem üdvezülhet.

Ioan. 3. *HA ki vyonnan nem ßületik viztül és ß. lélektül, be nem megyen mennieknek orßagába.*

Tit. 3. v. 5. *Vduezitet minket, az meg mosogatasnak uytasa altal.*

Az kereztségnek modgya.

Matt. 28. *Menietek el, taniczatok minden nemzetet, meg kerezteluen őket atianak, fiunak, es ß. lélek neuébe.*

Az kereztség melle hüt kivantatik.

Mar. 16. *A ki hißen, es meg kereztelkedik, üduezül.*

HVZON KETTODIK RESZE.

AZ ISTEN ALDASIROL.

Az Isten kiket ald meg?

Az kik ſent hazaſſába élnek mag voknak ſaporodáſiba.

Megh alda Iſten Adamot, és Evat, monduan, neuekedgyétec, és ſaporodgyátoc. Gen. 1.

Noet ſiaival együt, meg alda Iſten. &c. Gen. 9.

Az Iſtennek aldaſi azokon, kik paranczolatinak engednek.

MOnda Iſten Abrahamnac, meny ki ſuletet földedbül, és megh áldalac tégedet, és nagya tezlec. Gen. 12 & 17.

Ki vivén IESVS tanituánit Bethaniaba, az olai hegyre ki teriezt-vén kezet, meg alda öket. Luc. 24 Act 1.

Az keſerüſégbe levoket megh aldgya Iſten.

KI vetuén Abraham házából Iſmaelt, Sara akarattiára: Mond Iſten Abrahamnac: Ime megh áldom ótet, megh öregbitem, és megh ſokaſitom. Gen. 17,

Az keſerüſeg ſenuedet Iob monda: Legyen áldot az Vr, és mindenekért, ket annyt ada neki Iſten.. Iob. 42.

Megaldgya Iſten az igaz kereſetet.

Meg álda Iſten Iſaakot, es meg gazdagodéc.

Monda Iacob az Angyalnac, ki vele küzdik vala, el nem boczatlac, miglen megh nem áldaz, és megh álda ótet, ugyan azon helyen. Gen. 32

Meg álda Iſten Iob keze munkáiat, és az ô örökſége neuekedéc. Iob 1.

Meg áldgya Iſten, az igazaknac czelekedeteket, az megh fizetésnec helyen. Iöuetek elen Atiamnac aldotti, vegyetek az orſágot &c. Matt. 25.

Az vendég fogadokat megh aldgya Iſten.

Meg alda Iſten Abrahamot, ki vendég fogado vala.

Lottot, ki hozza Sodoma veſſedelmébul, ki uton jarokat hazaba be fogada, és gonoſok ellen oltalmazza.

Gen. 30 *Megh alda Labannac joßagit, Iacob Patriarchaert, mint mondgya neki Iacob: Keues marhad vala, mikor te hozzad jöuec, és most meg gazdagultal, az en ide jöuetelemért.*

Gen. 39. *Pharahot meg alda Isten, orßagáual együt Iosephért.*

2. Reg. 6 *Az VR meg álda Obededom házat, az békeség ßekremeért, kit háznal tart vala.*

HVZON HARMADIK RESZE.

AZ EMBERNEK ALDASIROL.

Az Istent aldani kel embernek gyözedelemnek aldasáért ellenségin.

Gen. 14 *Mikor Abraham vizza térne, az öt Király gyözedelmetül, eleibe mene Melchisedech Salembeli Király, es monda: Legyen áldot az magasságbeli Isten, ki oltalma alat az ellenségec kezedbe vadnak.*

Iudic. 5. *Gyözedelmések löuek Sysaran, Delbora es Barach, és énekeluén, mondanac vala, à kik ßabad akaratotockal eleteteket adtatoc, Izrael közül veßedelemre, az Istent aldgyátok.*

Psal. 147 *David Király, mikor ellenségét meg gyözte vala, igy énekle: Legyen áldot az en Vram Istenem, à ki tanittia az en kezeimet az hadakozasra.*

Iudith 13 *Ozias, mikor lata volna Holofernes feiét, meg álda Istent.*

1 Mac. 4 *Mikor Iudas Machabæus meg gyözte vólna ellenségét, oltart epituen, meg áldak Istent menyorßágba, à ki segitette öket.*

2 Mach 3 *Midón Heliodorus, ki az Templom kincze foztasára iöt vala, Hierusalembe, az Angyaloktól megh ostoroztatot vólna à Templomba, halakat adánac Istennek.*

Macha-

Machabæus, és à kik vele valánac, latuan az Istentol nekik kuldetet segitséget, egyut áldac az Istennec irgalmasságat. 2 Mac 10

Aldani kel Istent, az ö aiandekiért.

Mikor Hiram hallotta volna, Salamon beßedit, monda: Legyen aldot az Isten, ki Davidnac eßes fiat adot. 3. Reg. 5

Mikor Esdras megh nitotta vólna à könyvet, hogy à népet tanitana, áldac Istent. Neem 8

Látuan Esdras Artaxerxes Király io ßüet az Sidokhoz, monda: Legyen aldot, az mi atiainknac Istene, ki à Király ßüuébe adta, hogy megh düczöitene az Vrnak házat. 1 Esd 7

Tobias bölczeségre tanituan fiat, monda: Minden üdöbe aldgyad az Istent. Thob. 3.

Mikor Daniel bölczeséget, és jöuendö dolgoknac, meg jelenéset vötte vólna Istentül, monda: Legyen aldot az Isten, ki bölczeséget ad. Dan. 2

Tobias, inti vala fiat ßorgalmatoson, hogy io tetemeniért, halákat adna Istennec. Tob 12

Tobias ßeme vilagáért, hálat ad Istennec.

Zacharias Pap, halákat ad Istennec, nielve meg odasáért. Luc. 1.

Minden jo tetelieért aldani kel Istent, ki az el kezdet joba véget adot.

Salámon, minek utanna el végezte vólna, az Templom epületit, monda: Legyen áldot Izraelnek Vra Istene, ki ßolotal Davidnac az en atiamnac, es el végezted az ö kezébe. 3. Reg. 8.

El végezvén Ierusalem falait, Esdras alat, mondanac az Levitak: Kellie tec sel, és aldgyatoc az mi Istenünket mind öröcke.

Be töltvén igiretit az ß. Lélek, kit Simeonnac igirt vala, ölébe veue IESVST, es meg aldvan ötet, monda: Mostan boczatod el Vram à te ßolgadat, à te beßéded ßerint, bekeségel. Lucæ 2

Raguel, es az ô felesége, értuen Tobiasnac leania, mellet valo egességet, áldak az Istent.

Io gondviselö paßtornak, es feiedelemnek valaztasáért, aldani kel Istent.

3 Reg 5 *Hiram halvan, hogy Salamont valáztottac David helyébe, az Királyságra, monda: Legyen aldot az Isten, ki Davidnac bölcz fiat adot.*

1 Esd 7 *Latuan Esdras, Artaxerxesnek io ßüuet, alda az Istent, ki ily ßüuet adot vólna á Királynak.*

Aldani kel Istent imadsag közöt, kivalképpen Templomba.

Tob 3 *Sara, Raguel leania, nagy keserüségibe imadsági közöt, áldgya vala az Istent, monduan: Legyen aldot à te neved Vram, ki mikor meg haragzol irgalmasságot czelekedel.*

Luc. 24 *Christus menybe meneteli utan, az tanitványoc, az templomba imadkozuan, aldgyak vala az Istent.*

Keserüségböl valo meg ßabadulasért aldani kel Istent.

Tob 8 *Raguel feleségiuel együt, aldgya vala Istent, hogy az ördögtül Tobias megh nem oletet volna, leaniok mellet, mint az [illegible], het Vrat megh ölte vala.*

Ananias tarsaiual együt, hogy az eghö kemenczének tüze, nem artot vala nekik, aldgyac vala az Vrat.

Dan 3 *Nabugodonozoris, ki öket bele vettete vala, látuan az Isten otalmat, dicziri vala az Istent.*

1 Petri 1 *Sz. Peter Apostol, halákat ad vala keserüségekbül való meg ßabadulásokért, monduan: Aldot legyen az Isten az mi Vrunk IESVS CHristus attia, irgalmasságnac attia, es tellyes vigaztalasnac, à ki minket vigaztal, minden keserüseginkbe.*

Poganoknak peldai.

Stoicus, bolond Philosophusok, noha Isteneknec halákat ßoktanac vala adni, mindazáltal, nem azert, hogy itilnek köniorgések által, valami ke-

gyelemre valo hailásokat, hanem, hogy ily allapatba rendeltettenek volna az Istenektül. Azt tartuan, hogy à mit egyzer az Istenekel végeztenec, azt sem kóniörgésel, sem aldozátockal el nem valtoztathatni.

Romabelieknec ßokások vala, hogy valamenißer ellenségek ellén gyözedelmesen hadakoztanac, mind ferfi, mind aßßonyállat ekesen fel öltözik vala, es Templomokba mennec vala halaadasra. Alex. ab Alex. libro 5 cap. 26.

Vgyan azoknac feiedelminek ily törvéniek vala, hogy Pessinumba mennek vala, az Istenek annyahoz, fogadásoknac elégtetelire. Val. Max. lib. 1. cap. 1.

Caius Iulius Czaßar, Gallusok ellen valo sok hadakozási utan, tizen öt napig valo halaadásokat rendele, hogy diczíretes gyözedelme lot volna. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 26.

Cicero à tanáczba rendele, C. Octavius ßerenczes gyözedelmeért, minden Templomokba, ötuen napig valo halaadásokat. ibidem.

HVZON NEGYEDIK RESZE.

EMBERI ALDASOKKIVEL EGIK az masikot aldgyak.

Aldani kel azokat, kik igaßágért hadakoznak, es ellenségeken gyözedelmet veßnek.

MElchisedech, meg aldgya Abrahamot, à gyözedelemért, ki igaßágért harczolt vala ot Királlyal. Gen 14

Sisarat, hogy Iahel meg ölte vala, aldotnak mondatek minden aßßonyállatok közöt, és az ö satoriba. Iudic 5

Ozias, meg alda Iuditot, monduan: aldot vagy te az Vrtól minden aßßonyállatok felet è foldón. Iudit 13

Meg kel aldani az atiaknak fiokat.

Gen 27 MEG alda Isaac Iacobot, monduan: adgyon neked az Isten az egi harmatbol.

Gen 48 Iacob Patriarcha, meg alda Iosephet, ket fiaival együt, aldgya meg monda, Isten ezeket à gyermekeket, annac utanna, minden fiait meg alda.

Tob 7 Mikor Raguel Sarat Tobiasnac adta volna, meg alda, monduan: Isten legyen veletek, ki titeket ozve adot, és tölcze be az ö aldásat.

Vendegit aldani kel embernek.

Gen. 47 IAcob Patriarchat, be viven Ioseph Pharahoboz, meg alda ötet, és kérde hany eztendos volna.

Tob. 7 Raguel meg czokola Thobiast, nagy örömnek miatta siruan, es monda: Legy aldot te fiam, mert jo, es jeles ember fia vagy.

Luc. 1 Szüz Maria Erseberh aßzonyhoz menuen, fel kialt, aldot vágy te aßßonyallatok közöt, és aldot à te mehednek gyümölcze.

Az egyhazi embereknek meg kel aldani, az alatok valokat.

Num, 6 MOnda Isten Moysesnek, ald meg Izrael fiait. Monda Moyses, aldgyon meg tégedet az Vr Isten, és örizen meg tégedet.

Levit. 9 Ki nyuituan kezet Aaron à népre, meg alda öket.

Nem czak az joktol aldatnak az emberek, hanem az gonoßoktolis.

Num. 23 Monda Balach Királynak Balam, aldasra hozatatam, nem kel meg tártoztatnom az aldaßt, nemis lehet.

3 Reg. 8. Fordita Salamon orczáiat az egéz gyülekezetre, es meg alda az egéz Izraelnek gyulekezetit.

2 Par. 16 Mikor David aldozatot töt volna, meg alda à népet, az Vrnac neuébe

Az ßegénieknek aldani kel azokat kik vele iol teßnek.

MONda Moyses à népnek, ne maradgyon nalad az ſegény zalaga éjel, hogy aluvan az ruhazatba meg aldgyon tégedet. Deut. 24

Latuan Noemi, hogy meg böczülette volna Booz az ö menit: Legyen aldot az Vrtól, mert azon kegyelmet melyet mutatot vala az elóknek holtaknakis mutatta. Ruth 2

Az joknak czelekedöit aldani kel az emberekneк.

HIvata Ioſue, Ruben és Gad nemzetſègit, es Manaſſes fel nemzetségit monda nekik. Mindeneket megh czelekedtetek à mit Moyſes paranczolt, meg alduan öket, és el boczata. Ioſue. 22.

Miért hogy Ruth iol czelekedet vala, es tiztan, meg alda ötet. Ruth 3.

Meg alda Heli Annat az ö ferieivel együt, ki Samuelt Iſten ſolgalattiára adta vala. 1 Reg 2

Meg ieléntuén Davidnak, hogy az Iabes Galaaditaiak el temettek volna, Sault monda: aldottak legyetek tü az Vrtol, kik ezt az irgalmaſſágot czelekedtetek. 2 Rege

HVZON ÖTÖDIK RESZE.

AZ ISTENNEK EMBEREKHEZ valo jo voltaról.

Az Iſtennek jo tetemeni azokhoz, kik imadkoznak à bünöſökért.

ABraham imadkozuan Sodomabeliekért, noha magaba iſmeri vala, mondnelkül valo untataſat, mind az által, ha tiz igazát talalt volna Sodomába, Abraham kereſére el nem fulyeztette volna. Gen 18

Exod. 32. *Mónda Isten Moysesnek, ez az nép kemény nyaku, erez el engemet, hogy haragudgyek meg az en bozzu allasomnak haragia, hogy el veszessem ó-ket, kikért imádkozik vala Moyses.*

Ierem. 7. *Hasonlot mond vala Ieremias Prophetanak, mikor imádkoznék az népért.*

Az keserűségbe es kesertetekbe levőket kegyesen vigaztallya.

Gen 18 IACOB *Patriarchat Esau üldözésetul kegyelmessen meg oltalmazza:*

Exo. 33. *Vizza tertébe Mesopotamiabol felelmébe batorita.*

3 Reg. 17 *Szol vala Isten Moysessel, mind barattiával sokzor, oltalmazuan, ragalmazoi, es ellene tamadtak ellen.*

Illyes Prophetanak szükségébe az hollok husst, es kenieret hoznak vala napiaba.

3 Reg. 19 *Vgyan azon Prophetanak faradsagába es üldözésébe Angyala altal à puztába kenieret, es vizet vitele*

Daniel 3 *Azariasal tarsaival együt, lata az eghő kemenczébe Nabugodonozor az Istenfiat:*

Dan 14 *Abacuk által Danielnek, az Orozlanyok vermébe, eledelt külde Isten Angyala által,*

Matt. 14 Ioan. 13. *Sz. Peter tengerbe valo merüléséből ki ragadgya.*

Actor. 7. *Tanituaninak IESVS menybe menetelivel szent léleknek reaiok jöuetelit igiri.*

Sz. Istuannak kesertetibe, es hamis vadolasába, meg nittia az egheket es magat meg mutattia.

Sz. Ianos Evangelistat, szanki vetesébe à Pathmos szügetébe, sok jelenések altal vigaztallya.

Dan 13 *Susannat utolso szükségének gyalazattiából, Daniel Propheta altal hamis törvénytól, es haláltól meg oltalmazza.*

Lucæ 23 *Az Tolvainak segitségul valo hivasaért, paradicsomnak vigasagat igiri.*

Ionæ 2. *Ionast, az Ceth halnak gyomrabol kegyelmesen ki hoza.*

Kegyelmes azokhoz az Isten, kik igazan élnek.

IAcob Patriarcha, bizvaſt mondgya vala, jo eletiert az Vrnak, el nem boczátlac tégedet, miglen meg nem aldaz. Gen 38

Monda Ezechias Király, az VR mind azoknak meg kegyelmez, à kik ôtet tellyes ſzüuöckel kereſik. 2 Par. 30

Tobias melle ada ſzolgalo Angyalat, ki minden utiba, megh orize hiven, és nagy gazdagsággal attiahoz vizza hoza. Tob. 5

Az artatlan Suſannat, az ket hamis birak itiletibül kegyeſen ki ſzabadita. Dan 13

Magdolnának pœnitentia tartaſába otalma lön, az ragalmazo Sidok ellen. Luc. 7

Haſonlo képpen otálmazza Zachæuſt az Sidok morgáſa ellen.

Tanituánit meg feddi, Maria Magdolna czelekedetirül, ki alabaſtrum kenetet ônte IESVS feiére, mikor ellene zugolodnanak.

Tanituánit, à kertbe meg otalmaza az fogságtól, monduan: boczáſſatok el ezeket. Ioan. 18.

Az Iſten tizteſſégeért valo hadakozasba ſegiti az Iſten az ő hiveit.

ENgede Iſten Ioſue paranczolattiára, mikor megh allata à napot, mîglen ellenſégit mind el nem veztene. Ioſue. 10

Gedeon kereſére, ketzer ádajelt à gyapiuba, jelentuén az által, hogy ellenſégin diadalmos lenne. Iudic. 6.

Machabæus, és kik vele valának, ketzer ſegitteténekmegh Iſtentül. 2 Mac 13

Kegyelmes az Vr Iſten az megterö bünöſökhöz,

DAVID pœnitentia tartaſára, meg kegyelmeze Iſten, mikor vétkeiről Nathan Prophetától meg feddetetet volna, monduan: Vétettem az Vrnak monda az Propheta, meg kegyelmezet. 2 Reg. 12

Noha David Király maradeki, ſokzor vétettenek vala, Iſten ellen, mind az által Davidért, meg kegyelmez vala nekik. 3. Reg. 11

Noha Ionas meltan büntéttetnek Iſtentül engedetlenſégeért, mindazáltal, az Ceth halat kezité el nyeletéſére, hogy vizontúl ki okadna. Ionæ 2

Sz. Mathe hivatalya utan, nagy ſzeretettel eſſik Ieſus az bünöſökkel

Luc. 7. *Magdolnának ſiraſára, minden vétkeit megh boczattia, noha az Phariſæuſok morgánának magokba.*

Ioan 6 Lucæ 15 *Az ehezőket, meg elegiti à puztába, nagy ſeretetel.*

Az tekőzlő ſiunak peldaia, mely kegyelmes legyen, jelenti.

Lucæ 10 Matt. 18 *Az el veßet juhnak peldaiának meg kereſeſébe,*

Az tolvaiok kezébe akadot ember peldaia által.

Az fizethetetlen adoſſágnak peldajába.

Luc. 19 *Zachæus meg téreſébe.*

Luc. 23 *Az tolvai kereſére, hogy orßagába róla meg emlekeznek paradicsomot igiri.*

Luc. 22. *Petert haromßor valo meg tagadaſáért, el nem veti, ſőt fő paztora teßi juhainak.*

Ioan. 21 *Thamaſt, nem hiven fel tamadáſat, kegyeſen magat meg mutatuan, dorgalia.*

Ioan. 20 *Sz. Palt kergetőiet le veti, lováról megh vakittia, és annak utanna megh teriti.*

Actor. 9. *Manaſſes Királynak megh térő könyörgeſére Babiloniai tömleczbül Kiralyſágra viſſi.*

Az betegekhez, kegyelmes az Iſten meg gyogitvan őket.

Act. 10. Matt. 8 Mar. 9. Eſa. 38 IESVS üdvezitönk, környül jaria vala Iudæat, betegeket gyogitvan.

Az bel poklost, meg gyogituan.

Az verkorſágbeli aſſonyállattol magat meg hagyuan illetni.

Ezechias Királt halálos betegségébül meg gyogita.

HVZON HATODIK RESZE.

ISTEN ELLEN VALO KAROMLASNAK VETKEIROL.

Az

Az karomlok, ſok képpen meg bün-tetetnek Iſtentül.

EGY azzonyállatnak fia Izrael leany közül, az VR paranczolattia ſerént meg kóueztetik az karomlasért. Levit: 24

Sennacherib Király ſolgainak karomláſi, felette igen ellene lőnek Iſtennek, ezokaért Vrok taborába, egy éjel Angyala által, ſáz nyolczvan öt ezert vagat le. 4 Reg. 19

Az karomlok, Iſten ellen hamiſſat ſolá-nak, es Iſten ellen hadakoznak.

MOnda Heli fiainac, ha vétkezik ember, ember ellen, könyen meg engezteltethetik, ha pedig Iſten ellen, ki imádkozik érette? 1 Reg 2.

Felette igen meg fedde Nathan Davidot, hogy ő miatta ellenſégi Iſtent karomlottak. 2. Reg. 12

Nagyob véteckel meg nem ölethete az Iſtentelen Iezabel Nabothot, mint hogy azt mondatna, hogy Iſtent karomletta. 3 Reg 12

Az karomlok mentől inkab feddetetnek és intetetnek annal gonoſabak.

EZechias Király, meg tilta à népnec, hogy ſenki ſemmit ne felelne Sennacherib ſolgai karonmláſira, ki az varos fokan valának. 4 Reg. 14

Mikor Ieremias feddene à népet, az balványoc aldozati miat, mondánac: nem hallyuk az Vrnac ſavat, hanem aldozunk az menyei Királyne azſonynak. Ierem. 44

Az karomlas, nagy kevélyſégbül far-mazik.

MOnda Nabugodonozor, az harom iſiunac: Kiczoda az az Iſten, à ki meg ſabadit titeket, az en kezembül? Dan. 3

Achiorra meg haraguuec Holofernes, ki az Iſten hatalmaſſágat hirdeti vala, es monda: miért hogy Propheta által, hogy Izrael Iſtentül megh otalmáztatik, meg mutatom, hogy ninczen Iſten è foldon, hanem czak Nabugodonozor. Iudit 6

2 Mach. 15 *Mondanac az Sidoc Nicanornak Isten vagyon menyorßágba, ki paranczollya az ßombatnac meg illeset, monda, enis hatalmas vagyoc é földön ki paranczolom fegyvert fogni.*

Az hŭtŏtlenek, es Istentelenek karomlyak, es gyalázak Istent.

Matt. 12 *Mikor Iesus az ôrdöget ki üzte volna, à némából, mondanac az Sidoc, az Beelzebub ördögöc fejedelme által üzi ki az ördögeket.*

Matt. 27 *Fuguén Iesus à kereztfan, karomlyac vala ótet azoc, kik ot elô mennec vala, monduan: Vach ki el rontod Isten Templomat. Szabadicz megh te magadat.*

Act. 13, 18. *Az Sidoc ellene, mondanak vala azoknac, melyec Páltól mondatatnac vala karomlvan.*

Iustinianus Czaßar, ha ki esküzic vala Istennec valamely tagaira, avagy haiára, auagy ha karomlast ßolot volna, meg öleti vala. Auctor Col. sexta titulo sut non luxurientur.

Ha ki az Isten neuét, gonoz végre emliti vala, auagy à ßenteket, auagy azockal esküesre él vala, tüzes vasat beliegül nyomnac vala homlokára. Sz. Laios Király, Franciai ideiébe, ki elöt, mikor egy hasonlo vétecbe találtatot emberért, könyôrgenénec fo Vrac, monda, hogy ö azt à belyegsütest örömest homlokan viselne, ha à beli büntetés altal, megh tiztitatnec Francia, az Isten ellen valo karomlástól. Aemilius lib. 7.

Franciai Phülöp Király ideiébe, végeztetéc azoc ellen, kik az Vrnak neuét karomlanac, hogy vizbe vetetnenénec, de bele le nem öletetnénec. Vgyan ackor végeztenec vala, hizelkedöc udvarhazugi, czufoc, es egyeb tragarsag ßerzöc, auagy vigásag teuök ellen, hogy Király udvarától tavól lennénec. Cronic. Franc.

Velenczébe, egy tiztatalan azzonyallat, ki az ßenteket megh atkozta vala, minek utanna az varosból ki ßokót vólna, tiztanacz végeze, hogy ha valahul velenczések joßagába megh kapathatnec, feie vétetnec, es az utan meg égettetnec. Bemb. lib. 12. Hist. Venetæ.

An. 1569 eztendö, Agentinaba ket vitez tômleczbe vetetet vala, egyik réßegsegebe valo, Isten ellen valo karomlasért, az masik hadnagya valo ellen czelekedetiert. Az karomloért, noha soc jeles fó emberec töreked-

nénec, mivel hogy jo vitez emberis vala, réßegſégheis vetet vala Iſten ellen, életét mind az altal megh nem nyerhetéc, hanem nyelve nyakon vonatéc ki.

Athenasbeliek miért hogy az napot Iſten gyanant tartiac vala, es Anaxagoras tüzes köuec mondana, halálra itiltetik è mondáſért. Ioſephus lib. 2. contra Appium.

Protagoras Abderites Sophiſta, felette hires bölcz ember, miért hogy iraſánac elein ezt az ſententiat irta vala, az Iſtenec felöl, ſem hogy legyenec, ſem hogy ne legyenec, ſemmi ßom ninczen, ez iráſért Athenasból ßanki vettetéc, és az ô konyueni à gyulésbe meg égetetének. Cœlius lib, 22. cap. 1.

Melos ßügetet, ezokon Athenasbeliec mind el puztittiac, miért hogy ſemmi Iſtenec nem vala azoknac. Vgyan ottan meg fogadot vala, Diagoras ki Athenasba lakéc, ki miért hogy Athenasbeli Iſteni tizteleteket ot lakuan meg utalna, es nagy ſokakat religioioktol el ßakaztot vala, es titoc Iſteni tiztelethez valo dolgokat, az köſſégnek ki jelentet vala, kit nem ßabad vala mindennec tudni, ßanki vetettetéc, jutalmat igiruén annac, az ki ezt az Iſtentelen embert, auagy megh ölne, auagy megh fogna. Ariſtophanes in Avibus.

Stilpo Philoſophus, miért hogy azt mondotta vala, Minerva balvanyáról, hogy nem Iuppiter czinalmánia volna, hanem Phidiae, á ki faragta vala, birákhoz hiuatatuan, noha igazan valo ßolaſáról magat igázan mentene, mindazáltal, é fele Cavillatio nem teczec nekik varoſokból ki kuldec. Laert. lib. 2.

1607. 14 Novemb. Lengyel orzagba, egy kereztyén Templomba Püſpöc, hire nelkul egy eretnec fö Nemes azzonyállatot, kinec birodalmokba vala à ßentegyház akaránac el temetni, nagy keßulettel, ellene monduan es kialtuan, az ot valo Plebanos, ket eretnec Calviniſta prædicatort à teſt mellet be vinec, kik közül egyk az egéz tartomániba legh hiresb, fel aluan prædicalasra, kibe nagy Iſtentelen karomláſokat ßola, az ot valo képek felöl, de kiualtképpen Bodog azzony kepe felöl, czentokovtaba ki tizteltetik, nagy ſoc czudak által, nevetuén, es ektelen ßockal karomluan. Az temetes utan, mikor Templomból ki menne, ſoc embereckel együt, az uton aluan hat be fogot jeles lo, egy hintoba koczíſoc raitoc üluén, ez Iſtentelen Prædicator, mikor ot menne elö, nagy buſuláſſal egyßers-mind rea rohánnac à lovac ſemmi vereſégec által megh nem ßünénec, miglen fogockal el nem zaggatnac, es tellyeſſégel megh nem ölnec. Senkit mind annÿ oltalmazo ſokaſag

kŏzül, meg nem ſertuén az egi karomlánal. Kik minec u. anna Iſtenem, es az ŏ ſentin tŏt bozzuſágokat megh allottac volna, azon orába ollyac lönec, mint à zeligh baránnyoc. Hæc in villa Giorki Domini Niemeræ in Diœceſi Rendiſsimi Epi Luceorienſis.

HVZON HETEDIK RESZE.

AZ SZŭZESSEGROL.

Az ſŭzeſſég jamboroknak tarſaſagába tartattatik meg.

Míg Dina atiaval, es attiafiaival együt lön, meg nem ſeplŏſitetée.

Gen. 24.

Az ſŭzeſſég tŏreſért, keményen meg bŭntetetnek az emberek.

Gen. 34 *SIchem meg ſeplŏſituén Dinat, ez undokságért bozzut aluan attiafiai, egéz varoſſal együt le vagatatik.*

Num, 31 *Madianitac le vagatáſa utan, paranczola Moyſes, hogy mindeneket le vagnánac ſŭzeken kŭŭül.*

2 Reg. 13 *Amonon Thamar meg ſeplŏſiteſeért, ŏletetik meg lakodalomba Abſolontól.*

Iudic 19 *Az egy Levita feleſége meg ferteztetéſeért, Beniamin nemzetſégébül töb vagatik le hetuen ezer embernel.*

Az ſŭzeſſégnek tiztaſagának oltalmaért halalt job ſenvedni, hogy ſem mint gyalazatba élni.

Ioſeph

IOSEPH ékes termetü ifiu levén, mikor az asszonyától bünre oztokelternek, inkab akara rabságot fel venni Pharaho tömleczébe, hogy sem mint neki engedni. Gen. 39

Sara ugy szereti vala az szüzességet, hogy bizodalommal mondana: te tudod Vram, hogy soha ferfiat nem kivantam. Tob 3

Susanna felette igen szorgalmaztatuan, az ket Istentelen birotól, mind meg szabadulasáual, mind gyalazattiáual, mindazáltal inkab akara gyalázatba esni, hogy sem mint nekik engedni, noha mezitelen, es egyedul volna. Dan 13

Az egyhazi szolgak, es kik szabad akarattiok szerént fogadtak tizta életet, kötelesek á szüzességnek meg tartasára,

Az kik az Papoknak kenyerébe eznek vala, kit az VR magának melegen tetet vala, az Oltarra, azzonyembertül tiztaknac kel vala lenniek. 1 Reg. 22

Mikor Elisæus Propheta gazdaia azzonyal akar vala szolani, szolgaia által szol vala. 4 Reg 4

Az özvegy asszonyallatoknak tiztan kel elniek.

IVdit aszszony, Vra halála utan, mas ferfiat nem akara ismerni, be rekesztvén magat szolgalo leanyival, agyekan czilicziumot viselvén, es böitoluén minden nap. Iudit 8

Anna azzony az vy törvénybe, het eztendeig éluén Vráual, az utan nyolczvan negy eztendeig özvegységet visele, szolgaluan éjel nappal Istennec áz Templomba böitöléssel, es imadságal. Luc. 2

Nem elég az szüzességnek viraga ö magaba az üdvességre.

CHristus Vrunk á tiz züznek peldazattiába jelenti, az szüzesség mellé bölczeségnek is értelmét kiuántatni, jo czelekedeteknek fogyhatatlan eghö lampasiual, hogy ki ne rekezteséenek az vö legény menyegzöitöl. Matt. 25

Essenus

Eſſenus nemzetek régen Syriaba aſzſzony embernelkül élteneк. Plinius l. 5. cap. 17.

Penelope, Vlyſſes feleſége, huz eztendeigh ſemmi ígiret által Vra tavol letébe tizta életet meg nem ſegienite, ſem feiedelmek házaſag kereſére meg nem haila. Ovid. lib. 3. Eleg. Pen.

Daphne Peneus leania, annyra ſzeretöie vòlt ſüzeſſégének, hogy ſemmiképpen nem akara férhez menni. Ovid. lib. 1 Metam.

Plato iria de Reſpub. Asbilus nevü ember rül, hogy tellyes életébe ſüzeſségét, meg tartotta futaſába valo könyebségeért. es bay viuaſaért

Samiaba, Mars Istennek Papiai, magokat megh hereltetik vala, hogy ſüzen ſolgalhatnanac az balványinac. Alex. ab Alex. lib. 4: cap. 17.

Czyanya ſüz, réſſeg attiatól éjel megſſeplöſitetic, ki attiat haianal fogva, aldozatra vona, hógy meg öllye raita töt gyalázatos kiſſebségért, akkor ſörnyü dögh haláltól Siracuſomat megh mente, ilyjeles czelekedetiért. Plutarchus.

Medulina ſüz, Romaba ſötétbe éjel rézeg attiatól, meg kiſſebitetuén, azon czelekedetibe, á leany éjel gyüreiét vjaból ki vonya, hogy az altal megh ismerhetne, kitül gyalaztatnec meg. Attiat gyüreiérol, meg ismeruén, oltar elot altal veri. Plut.

Nagy Alexander, Darius Czaßart, meg gyözvén, feleséget rab leaniual, ingyen ſem akara illetni. Curt. lib. 3. Gel. lib. 6. & octavo.

Democles nevü, ékes ſemélyü gyermec, mikor eßébe vötte volna, hogy Democritus Poliorceſtel Pogan feiedelemtül, fertelmes czelekedetre kivántatnec, latuan, hogy ſemmiképpen meg nem menekedhetnec, egy nagy forro üſt vizbe veti magat, es ot valo kiuyaba inkab akara meg halni, hogy ſem mint tiztaſága ellen feiedelme kedvébe lenni.

Ambeas nevü, oly ſzeretöie volt ſüzeſſégénec, hogy noha kellemes termetü feleſége löt volna, mindazaltal, ſoha nem illette teſte indulattiából. Ælianus apud Volat.

Apollonius Philoſophus Tianæus, gyermekſegetül fogua, teſte indulatit, annyra megh ſanyargatta es rontotta vala, hogy bizonyos jegyek altal ſüznek itiltetnek. Cœl. lib. 8. cap. 6.

Clytomachus, ugy gyülölte az teſti czelekedetet, hogy meg oktalan állatóknak felekezeteket ſem nezhette.

Diogenes Tragædus, ſoha feleſéget teſti indulatból nem illette. Ælian. lib. 4.

Hippo nevü Görög aſſßony, mikor ezébe vötte vólna, hogy hajoſoc meg akarnac kiſſebiteni, ßegyén vallása elöt, à tengerbe ugrik. Val. Max.

Syrithia, Danuſok Királya leanya, ſoha ker ösnec czak köuetit ſem akarta ßemével latni. Saxo lib. 7.

Chio ßügetbeli azzonyállatok, oly ßeretöi vóltanac tiztaſágoknac, hogy ſoha közöttök paraznaſág nem hallatot. Plut. de virtute mulierum.

Melanius nevü ferſiu, annyra gyülolte az aſßzonyallátokat, hogy erdökön és mezökön egy ebeczkeievel vadazaſával élt, haza ſem bibattac.

Darius Király leanya, Vra holta utan, Daikájat megh öletette, hogy férhez valo menetelit adna tanáczul.

Xenocrates Philoſophus, oly tizta életü vólt, hogy mikor egy tiztátalan leanyzo probalaſáért felet kérte volna tóle agiánas, megh engeduén, és mellette fekuuén, illetni ſem akarta, kiról ez tiztátalan ßemély, maſod nap azt mere birdetni, hogy balványtól es nem ferſitól jüne. Laert. Val. Max. de Continentia.

Ictus nevü Pogan, bai viuo, tudvan, hogy bujaſag miat, ereje megfogyatkoznec, ezokon, hogy bait batorſágosban juhaſſon, tellyes életébe ßüzen maradot.

Hypolitus Thæſeus fia, mikor moſtoha annyától tiztatalanſágra öztökeltetnec, ſemmiképpen nem engede. Seneca.

Bellerophon Corinthusbeli Királyfia, mikor Görögöc Királyne aſßzonyától, teſti czelekedetre ingertetnec, ſemmi kereſi által nem akara vele közösülni. Tortellius.

Sophronia, Nemes Romai aſßzonyállat, mikor értette vólna, fertelmes ügyekezetet Decius Czaſßárnac, maga Vrától fegyuert kéruén, magat által veri.

Lucretia, meg ßeplöſitetuén Tarquiniuſtól ily raita tót gyalazatért, magat megöli.

Pub. nevü iſiu Romába, kit Lucius Papyrius tart vala, nem engeduén Vra vndoc ügyekezet.nec, tömleczbe vetetuén, nagyſok vereſégeket ßenved.

Pub. Scipio, Africanusnac Carthagonac romlasa utan, egy kellemés abrázatu ßüzet hozanac à vitezec, kit illetni ſem akara, hanem attiának ßüzen meg ada. Gellius lib. 6. cap. 8.

Cajus Grachus, míg Sardiniai ßügetet birta, sem tiztátalan ßemély házába be nem ment, sem aztalanal ékes termetü ifiac pohárat nem töltetzék. Idem.

Regi Némétec feleségi, oly tizta életet viseltenec, hogy mikor megh győzetettenec vólna, kerec Mariustól, hogy á Vesta ßüzek közi vitetetnénec, holot ökü oly tiztak vólnának, mint azoc, kit mikor meg nem nyerhettenec vólna, azon éjel magokat mind megfoitac. Val. Max. & D. Hieron. ad Geruntiam.

Pontius Afidianus értuén, hogy leanya mesterétül megh ßeplöſitetet volna, mind á kettöt meg öli. Val. Max.

Publius Mevius, egy ßabadoſſat, kit felette igen ßeret vala, egy leanya czokiaért meg ölte. Val. Max.

Quintus Fabius Servilianus, leanya ßüzeſégérül kételkeduén meg öli, az utan ßabad akaratiával ßanki vetéſre megyen, ily nagy gyalázattia elöt.

Conſtantinus Czaßar, Chriſipus neuu fiat meg ölette, hogy moſtoha annyat, teſti czelekedetre akarta inditani.

Elsö Henrich Czaßar, feleſégével tellyes életebe ßüzen élt Sinegundával. Egnatius.

Spurinus ifiu, mikor kellemes tekintetü abrazattiával, mind ferfiakat, mind azzonyallátokat bujaſágra inditana, maga akarattiából nagy ektelenül orczájat, es ajakat meg metéle. Val. Max. de Verecundia.

Veturius, tömleczet, vereſéget, es ſok fele kinokat inkab akara ßenvedni, hogy ſem mint teſti vétekbe eſnek. Val. Max. de Pud.

Sz. Agoſton, még hugával ſem akart lakni, hogy teſti indulátoktól, inkab megtartoztathatna magat.

Baldaracha ßüz, noha idegen nemzetbül valo leany volna, es igen ßegéry, mindazáltal ſemmi igireti altal, Otto Czaßar kivanſagának nem akara engedni ßeplöſiteſeért.

Origenes, Adamantius ßemérem teſtet el meczette, hogy teſti indulattól magat meg otálmazna.

Amianus, Alexandriai Püſpöc, ki ß. Mark Evangeliſta utan, birta az ot valo Püſpökſéget, hogy maga gondolatlan tekintette volna elötte el ment aßzonyállatot, maga ßemét ki verte. Sabellicus.

Pion Auſonius, Apatur tanitványa, mikor nenye betegségébe, hazahoz ment volna, ßeme be hunyua, mas ember vezérléſe altal beßellet vele, és gy vizontag házából ki ment. Sabel.

Tyrinus

Vrſinus Nurſiabeli egyházi ember, eſsébe veuén halálos agyába, hogy feleſége (kit régen el hagyot vala egy más akarattiából Iſteni ſolgálatért) hozzá jot volna, es ötet illetne, monda, távozal el aſszonyállat, mert megh tellyeſſégel meg nem alut á tűz.

Sz. Hillarius Apatur, ſokta vala mondani, mikor teſti indulátoktól haborgatatnec, meg torlec, és meg emeztelec, hogy az ételrül nem á gyönyorúſégrul gondolkodgyal.

Evagrius Apatur, teſti kivanſáginac győzedelmére, ſok fele ſanyaruſágokat gondol vala, ebſéget, téli nap, hideg, kutakba valo üleſec, mint ſ. Bernardus á tóba. Sz. Benedek á tövisſek közöt, ſ. Ferencz télbe az hóba. Sabellicus.

Pachumius Apatur, tövis bokroc közöt, mezitlab jart, hogy teſti gyönyörúſégnec tövisſes gondolatit, tövis által verne ki. Marulus.

Szent Pál Apoſtol, teſti indulatinac gondolatit oſtorozas által, győzi vala megh.

Első Leo Papa, mikor Húſuet napian communicaltatna, egy aszszonyállatól keze megh czokolaſáért, teſti indulatoktól haborgatátvan, maga kezét el vagya.

Sz. Hieronymus, maga felöl azt irja, emlekezem, hogy éjet napa töttem, megh ſem ſuntem mellyem vereſétül, miglen megh nem jüne, az Vrtól meg ſeddetetet haboruknac czendeſſége.

Sz. Erſebet, Magyarok Kirá ya leanya, hazaſſagába reitek helyen, magat oſtoroztáttia vala ſolgalo leantval. Marulus.

Nicetas Martyr, Maximilianus Nicomediai Király fia, attiától ſok kin ſenvedeſi utan, az kereztién hütért, egy meg vettetet ágyba vettetik, holot meg kötöztetuén, egy tiztatalan ſemélt küldenec hozza, ki miat erezvén magába utálatos tapogatasa miat teſti indulátiat, nyelvet el harapuan á tiztátalan ſemély orczaiára püki, kivel mind maga indulattiat meg győzi, mind á tiztátalan ſemélt elöle el kergeti. Sabel. lib. 5. cap. 6.

Sz. Thamas Aquinas tiztátalan ſemélt, kit Attia fiai hozza küldettenec vala, hogy tizta eletébe meg rontatnéc, üzöggel ki kergeti házából.

Egy ſuz Bruxellisbe, nagy keſerues ſiraſt tön, egy ſent életü ember elót, hogy egy Papot árczul czapot vala, és véret boczatota vala, miért hogy meg akarta volna czokolni, es ſégyenitéſre ingerlene, aval fenyegetvén az

tób egyházi emberec hogy Romába kelletnec menni odozátra, sok beßédec után mondac neki: Ha valamely Pap ez után, meg akarna czokolni, özve fogvan öklöder, ßemétis ki veried, ßüzeßéget meg tartaßáért. Ex lib. exempl. liſtinct. 5.

HVZON NYOLCZADIK RESZE.

BŭNBE VALO ESETROL.

1 Cor. 10 NAGY sokzor törtinik, hogy még az igaz emberekis halálos vétekbe eſnec, gondviſeletlenſégec miat. Azért mondgya ß. Pal, à ki fen ál, meg lassa, hogy el ne eſſék.

Gen 3 Az mi elsö atiaink artatlanok levén, tizta helyen eſénec el.

Gen. 14. Loth igaz ember levén, az gonoßoc közöt, jambortál és kegyesen éluén veßedelmekbul meg ßabadul, reßegſégebe vétkezik gyermekivel.

2 Reg. 11 David, Iſtennec ßive ßerint valaztot embere, hivolkodaſába parazna ſágba eſéc, annak utanna gilkoſſágba, jambor es hüßolgaiat feleſégeért meg ölete.

Iudas Ieſus tanitvania, és ſafára meſteret el arula.

Matt. 26 Peter nagy atockal, es esküéſſel, meg tagada, hogy nem vólt ö tanitvanya, ſem iſmerte ötet.

Iſtentül meg ajandekoztatot emberekis gyakran el eſnek.

Eſa, 14 AZ Angyalok, nagy ſok joßágockal Iſtentül meg ekeſitetuén teremptéſeckor, halaadatlanoc leuén, el eſénec, magokba fel fuualkoduan.

3. Reg. 11 Salamon, nagy bölczeſégnec jeles ajandekival, Iſtentül fel tizteltetuén, ez világnak czudaiára aßzony ember, ßerelme miat, Iſtenét meg tagada, es Pogánoknac balvanit imáda.

Az erös Samsonis, ki egy ßamár állal ezer embert öle meg, és városnac kapiat valan egy hegyre fel vitte, egy aßzonyállatnac ßerelme miat, mind erejet, mind ßeme világat, mind életet el vezte. Iudic. 15

In lib. de septem donis, egy tolvait, mikor ellenségi kergetnénec, kik elöt latvan, hogy el nem ßabadhatna, magat le veti à foldre, ki terjeztuén karjait kerezt modra, mond: meltan meg érdemlem az halált, mert az Istent sok képpen meg bantottam, nagy bünösnek valuan magat, kére mind azokat nagy untatàssal, hogy Istenen töt bozzuságat, minden tagaiba megh büntetnek. Vala pediglen ot közel valo tartomániba, egy magának loko remete, ki nagy sok eztendeig, nagy pœnitentia tartasba élt vala, és böttölésbe. Ennek meg jelenti Isten latasába, mint vitetetnec à tolvainac lelke az Angyaloktól énekléseckel menyorßágba. Ezt latuan, Istennec ily nagy kegyelmességen halat nem ada, hanem magába meg haraguan, monda: azt mivelem, hogy egéz életemet, enis gyóniörüséges életbe foglalom, es minden gonosságra magamat adom, hogy nekemis igy legyen dolgom, mint ennek à tolvainak utolsó oramon életemnek. Mikor ez ily elö ßamlalt akarattal menne, ez világi foitalan életre, egy pa'on által akarvan menni, à toba esék, es ot az ördögöktül, meg foitatik, es pokolra vitetik.

HVZON KILENCZE DIK RESZE.

A GYONASROL.

Az igaz gyonas maga czelekedetinek vadolása, az igaz egyházi ember elöt.

ADAM atyank, minek utanna vetet volna, inti vala az Isten, hogy maga vétket meg ismervén, vadolna magat, de ö azt nem gondolvan Istenre harita vétket, es Evara, mondvan: Az mely aßzonyállatot ennekem adtal, ö adot ez fánac gyümölczébül, es meg öm. Az aßzonyállatis az kigyora kene büneit. Gen. 3.

2. Reg. 12 *DAVID Kiralt megh ſeduén Nathan, megh valla nilvan bogy vétkezet.*

2 Reg. 24 *Az népnek megſamlaltataſában nilvan megh valla büneit, kiért az öldöklő Angyal vagya vala népét.*

Matt. 13 *Kereztelö ſent Ianosbozjü vala, Iudanac mindennépe, megh valvan az ö bünöket.*

Luc. 17 *Ennek peldazattiába, monda Ieſus az bel pokloſoknac, mennyetek el mutaſſatok meg magatokat, az Papoknak.*

Az igaz gyonaſnak, bűnnek megh boczanattiának remenſégével kel lenni, nem ketſégbe eſéſel.

Gen. 4. *CAinnak gilkoſſága megh iſmereti, nem haznala büne boczanattiára, mert ketségbe eſuén, monda Iſtennek, nagyob az en alnokságom, hogy ſem mint boczánatot érdemlene.*

Matt. 27 *Iudas megh valla bünet, hogy az artatlan vért el arulta, de ſemmit nem haznala, mert ketségbe eſék.*

Az igazan valo gyonaſnak tulaidonſága az, hogy oly ügyekezettel legyen, hogy többe haſonlo vétekbe ne eſſék.

Exod. 10. 14 *PHAraon Királynak, miért hogy nem lön igaz töredelme büneir ül, voha bünöſnek vallana magat Moyſes elöt, nemis vala tökélletes akarattia, haſonlo vétkeknek el tavoztataſára, azért ſornyü jegyek altal, megh veretec, es mind népeſül az veres tengerbe boritatek.*

1 Reg. 15. *Haſonlo képpen Saul, mikor fedetetnek Samuel Prophetatól, megh iſmerven vetkeit, nem lön tokelletes ügyekezeti, es akarattia büneineke! hagyaſára, mint mikor Davidnak artatlanſágat bizonyal latna, es fogadna,*

1 Reg. 19. 24 *hogy ſoha többe nem kereſne ötet halálra, ſoha mind az altal halala g megh nem ßünek kergeteſetül.*

1 Reg. 22 *David, Nathan ſeddeſere monda, vetkeztem. Monda Nathan, az Vris megh kegye'mezet, mert ſoha haſonlo vétekbe nem akara eſni, ſöt annyra bana, es keſerge ily nagy eſetit, hogy konyhullataſual agyat ejel meg öttözi vala, mint az kenyeret, ugy eſi vala.*

Az

Az igazan valo gyonas utan, gyakorta gondolkodni kel azokrol, az meg boczatot bűnökrűl es keſergeni.

Dávid tellyes eletehe ſiratuan, gondolkodik vala, mondua: Peccatum meum contra me eſt ſemper. Vizontag: Cogitabo pro peccato. Pſal. 50 Pſal. 37

Az gyonaſra, es igaz tőredelmeſſégre gyakorta ſok nyavalyak kénſeritik embert.

AZert mondgya vala ſz. David. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum.

Vizontag: Minek utanna nyavalyáiok meg ſokaſodot az utan ſietenek hozzad. Pſal. 82

Izrael fiai az tüzes kigyoktól, minek utanna megh ſanyargattattanak volna, mondanak. Vetkeztünk, mert te ellened ſzóltunk. Pſal. 15

Az Philiſteuſoktól meg ſanyargatatuan Izrael fiai, es Ammon fiaitól, akkor mondak, vetkeztunk. Num. 21 Iudic. 4

Akar mely ſent életűek legyenek az emberekis ſükſég az gyonas.

NEemias, igaz es ſzent eletü ember monda: En, es az en atiaimnak haza vetkeztünk, alnakságot czelekedtünk. Neem. 1

Az harom ifiu Babilloniaba, kik ſzent eletet viſelnek vala, es minden fertéztetesnelkül eluen, boitólnek vala, mondanak alazatoſon, vetkeztunk, alnokſagot czelekedtünk. Dan. 3

Daniel Propheta ſzent életü leuen, kinek Iſten czudalatos dolgokat, Gabriel Angyal altal jelent vala, monda: Imadkozam az Vrnak, es vallaſtók, es mondek, kerlek Vram Iſten, ki nagy vagy, es rettenetes, meg őrizven az te fogadaſodat, es irgalmaſſagodat. Azockal, kik teged ſzeretnek, es kik az te paranczolatidat megőrizik. vetkeztunk, alnakságot czelekedtunk el tavoztunk tőled, az te paranczolatidtol el hajlottunk, es az te itilet dol. Dan. 9 v. 4

Az het Machabæus fiai, kiket Antiochus kegyetlenül kinoz vala, mondanak, miltan ſzenuedunk, mert vetkeztünk. 2. Mach. 6

Egy gonoz, és Istenteleu Kastéliba lako Nemes emberrul iria, Ioannes Iunior Dominicanus, hogy latuan egyßer seregel menni, sok rendbeli emberekbet, kerdi hova mennenek? mondanak, egy ßent életü emberhez megyünk gyonasra. Ez kezde magaba gondolkodni, hogy neki sokal meltob volna gionasra menni, hogy sem mint azoknak, mivel hogy mindenkor ragadozo voltam, es Istennek minden paranczolatinak altal hagoia: Mas felol pedighlen mondgya vala gondolattia, hogy az ö gyonasa neki semmit nem haznalna, mert azokert melto pœnitentiat nem tarthatna. Mind az altal magat megh gyözven el mene. Kitül mikor kerdette volna az sz. atia, ha het eztendeigh valo pœnitentia tartast, fel vehetneé? Monda, nem tarthatok annyi ideig. Az utan kérde ha harom eztendeig, egy eztendeig, auagy het holnapig, ha pœnitentiat tarthatnaé? Monda nem tzelekedhetem aztu. Annak vtanna kérde, ha minden büreinek meg boczanattiáért, egy eyel vigyazhatnaé Kastelia elöt valo puzta Templomba. Monda azt meg tzelekedem. Mond neki à giontato atia, ki ne meny azért az egéz ejel à Templombol, akar mi dolgod törtinekü.

Vizza tervén Kastéliaba, mikor az puzta Templom elöt menne, gondola magába, most job, hogy be tölcz az pœnitentiat, hogy sem mint ez utan, ki tudgya, talam meg nem czelekedned az utan. Le ßalvan azert lovárol, az aitohoz köte lovat, ö maga pedighlen az Oltar eleibe alla, es imadkozek. Azonba el közelgetuén, az ey azon tartománybeli ördögök mind özue gyülének: Kik közül, ki nagyobnak lattatik vala à többinel, mond: Ma egy baratunkat el veztettük, ki mindenkor mienk volt, de ugy, ha az neki adatot pœnitentiat a' atatoson be tölti.

Vagyone valaki mi közöttünk oly, á ki ötet kü tudgya valami okon à Templombol vinni. Mond egy, ha ennekem paranczolod, ki vißem. Ackor mindgyart magat tüntete egy huga abrazattiába, kinek tanaczaual ßokot vala élni minden dolgaiba. El jöve azert à Nemes emberhez á Templomba es monda neki: Mint maradtal egyedul it è puzta helyen ota'om nelkül, nem tudode, hogy ezek sezekellenségid. Kik ha tégedet it talalnának, darabrol darabra vagdalnának. Miért tzelekedtel ily nagy bolondságot. Iüj ki hamar innet, es menyünk à Kastéliba. Mond à vitez, ennekem ez vagyon meg hagyva pœnitentiaba, hogy ez egéz éjel innet ki ne menyek, azert innet semmiképpen ki nem megyek. Mondanczki à rénye abrazatu ördög, haßomat meg nem fogadod, soha ez utan tanaczot te neked nem adok, es minden dolgaid-

ba ellenkezûd léßek. Monda à Nemes ember: Valamint leßen dolgom, vigyázoc ez éjel bûnemnec hoczanattiáért, ki sem megyek. Vizza tervén, nagy ßegiénnel az ördög monda: En semmi modon meg nem győzhetem igy, sig czelekeduén vele.

Kérde masodßor az ördög, ha talaltatnéc oly közülöc, ki meg czalhatna monda egy, hogy ha neki paranczolna, ő meg czalna. Menyel mond. El menuén ezis feleseége abrazattiába tünven, ket kiczinded gyermeket, ket karjára vevén palaßt nelkul, es haja ßagatua viuen eleibe, monda. A te ellenségid à Kaztelt meg vevec, es minden jovaidat el viuéc, es minden foglaidal egyût, es engemet sajat hazambol nagy gyalazattal ki üzének. De ha hamar utarnoc megy az embereckel, kik még megh marádtanac, el érheted mindeneket ßabadithacz, feleségedneki gyalazattiáért bozzut alhacz. Enneki hasonlo képpen fe'ele, mint az masiknak. Mond á felesége, ha el nem jüz, ihol ket fiadat el vetem, es soha többe gondgyokat nem viselem, es nagy zördüléssel eleibe vete à padimontomra. Mind ezeket latuan à Nemes ember, fel sem kele imadkozo helyéről. Ezis vizza tére az fejedelem ördöghoz, paronkoduan es monda: Keménieb az Adamas kőnel, meg beßéluén neki, mint akarta volna ki vinni à Templomból. Monda à fő ördög. Meg győze tettünké?

Harmadßoris kérdi, ha volna közöttöc oly, ki à Templombol ki czalhatna. Monda egy, sem ez, sem az elsô, nem tudnac á keserteshez, de ha paranczolod én meg czalom. Ez ördög tettete, mint ha mindenec meg gyultan ac volna az Templom körul, mint az földel egyût à bokroc, ugy hogy az Templom aitaian latatnec à lang be czapni, es az ablakokon. Azonba kezde az ördög kialtani, jöuetec, jöuetec, segélyetec meg oltani à tüzet. Kit noha hallana à Nemes ember, mind azaltal helyébül ki sem mozdula. Azt latvan az ördög, monda à Templom aitaiáról, miczoda ember vagy te, nem de minden jambor ember nem segitie az tüzet meg oltani? Azt itilede, hogy te Istentul meg halgattatol, ki ennyjonac meg égeset engeded. Mond à Vitez: Semmi dologért ki nem megyec, mert ennekem azt hadtac pœnitentiaba. Nagy ßégyenére el mene, meg monduan azis, mint jart volna.

Vizontag kérde à fő ördög, ha még valaki találtatnec közüllöc, ki valami modal Templomból ki vehetne, hogy mindnyáian ßégyent ne vallanánac. Paránczola ismet egynec, hogy ßerenczet probálna, ez Pap abrázat-

bá tünuen, az egy házba harangoza, az utan giertiakat meg gyuttuan, kezde az Oltart keſziteni: Nézvén azonba à Nemes ember ſemébe, es monda neki: Nem te vagy illyen fillyen vitez? Monda, en vagyoc. Mond neki à Pap, te excommunicatus vagy, mert illyen helyen gyuitaſt tottél, ezért s-ezért az czelekedetért. Menj ki innet hamar, mert addigh veternyet nem mondoc, miglen innet ki nem mégy. Annakis haſonloképpen felele è vitez, mint à tobbinec, es igy ezis nagy gyalázatal el pironkodik elöle. Regel lovára ülvén Kaſtellyába mene, feleségét, gyermekit, es ménjet azon allapatba találá, kibe hadta vala. Ez vitez alhatatoſſága Iſtentül megh jelentetéc az attiaknac, hogy azon éjel negy Koronat nyert volna, negy fó keſértetetnek győzedelmeért.

Egy Apacza, fejedelem aßzonyról olvasni, ki vnokáiat Kalaſtoromba tartia vala mellette, ez egy iſiat megh keduelvén, noha teſti vétket nem czelekedhetet vala vele, mivel hogy alkolmatoſſágot, gonoz indulattiának czelekedetire nem találhatot vala. Azonba meg betegüluén, ſenkinek ſemmit nem jelentuen, meg ſem gyonuan, ily magába el tökéllet gonoz gondolattiat, meg hal, itilvén mindenec, hogy ßüz volna. Kit ßuzeſégeért, es jo maga viſeléſeért ül vala az fejedelem aßzony, hogy ßent volna. Ejeli imadſága közöt, kiványa vala érette valo eſedezéſſel Iſten elöt, hogy lathatna. Azonba eleibe hozatec, ket fertelmes lélektül, monduan: hogy ô örök karhozatra vettetet volna, mert gonozra valo akarattiat, megh nem gyonta volna. Ex lib. exemp. diſtinct. 9.

Vgyan azon könyvbe olvashatni, ket utonjaro ßent életü emberrül, kik mikor egy varoskába jutottanac volna, holot vala egy aßonyállat, ki attiaſiaval vétkezet vala, titkon, mely vétket, nagy ßégyenletébe nem mere gyonni, az ot valo egyházi embernec. Ezeket, ugy mint idegeneket, mikor latta volna az Templomba, ß. aldozat tételekbe, mond magába, ezek idegenec, engemet nem iſmernek, nekik büneimet meg gyonom. Ez aßſzonyállat gyonaſákor à Papnak tarſa ellenekbe alvan, es ráiok nezvén, valamenißer halálos vétkeit meg vallya vala, mind annyßer egy nagy varas beka lattatik vala ki eſni ßaiából, es ßökdeczelven ki menni az egyházbol. De az felyül meg nevezet paraznaſágat, ßégyenletibe megh nem mervén gyonni, lata az gyonto atiának tarſa, hogy mind azok az bekac, egy nagyob utálatoſſal latatának vizza jöni, az aßonyállathoz. Mikor egy melyföldnire mëtenek volna, à

varo.

varostol, minenü latast latot volna, mikor az aßßont gyontatna, meg jelenti tarsa à gyonto atiának. Ezt halvan nagy felelembe eséc, es monda valamit à gyonasba el titkolt. Azonnal vizza tervén, hogy meg teritene, megh foltatvan, halva találak. Mely dolgon nagy bánatba esénec, imadságra es böitölésre aduan magokat, keruén az Vrtól, hogy nekik meg mutatna mit jelentet volna ez à latas.

Harmad nap be telven, az aßßonyállat egy sarkanyan ülvén, megh jelenik, ket kegyetlen kigyo nyakat által ölelvén, köbelét ßopuan, ket undok czirke beka vala az ket ßemen, ßaiából tüzes langolo kenkövet fu vala, ket nagy eb ragia vala ket kariat, es ket tüzes nyl boczáttatik vala ket fulébe. Kit hogy láttanac, felette igen meg jedenek. Monda az aßßonyállat: Ne félyetek Isten barati, en vagyok az, az atkozot aßßony, ki tunektek ez elöt valo napokba meg gyontam vala, de mivel hogy ily bünömet el titkoltam gyanásomba, mind örocke erre à kinra itiltettem. Monda à gyonto attia: Kénßeritlek tégedet az élö Istenre, mond meg ennekem, mit jegyezzen è ket külömbözö gyötrelem. Az melyeket lattok az en haiam közöt, azok gyötrenec, haiamnac ekessége ért. Az varas bekak ßemeimen buia tekintetimnec kinyai. Az mérges nilac, fuleimbe ragalmazásoknac, énekléseknec, es tiztátalan hallasoknac gyötrelmi. Az ket czeczemen valo kigyo, tiztátalan illetéseknec kinzoi. Az ket karomrago ebec, gonoz czelekedetimnek büntetöi, mert Christus ßegényenek nem adtam joßagimbol alamisnat, hanem ßeretöimnek oztottam jovaimat. Ez sarkany kin ülök mondhatatlan nagy kegyetlen gyötrelmeckel gyötór, ßaiaimat égeti, es minden beleimet, tiztátalan czelekedetimért. Monda vizontag az gyonto attia, kérlec, mond meg ennekem, miért leg inkab büntetetnec az emberec: Mond az aßßony: Az aßßonyállatoc negy kivalképpen valo okért mennec pokolra, buja terméßetekért, frü öltözetekért, varaslásokért, es gyonásokba valo ßemérmetessége kért Ez utan kerduén, ha mi modal segittethetnenec, ily nagy kinbol valo ßabadulasra, nagy hertelen ßemek elöl, el ragadgya az sarkany, es pokolra vizi. Ex lib. exempl.

Ioannes Iunior Dominicanus azt irja, egy tökélletes hazas emberrül ki feleségéuel magzat nelkül él vala. Mind ketten könyörgenek Istennek, hogy adna nekik magzatot, fogadast téuén, hogy Isteni ßolgalatra adnac. Kit Istentül megh nyerénec, beis töltéc fogadásokat, ßerzetésec közi aduan. Es mivel hogy, tób fiok nem vala, egy mas akarattiából, joßágokat ßegé-

nyeknec oztac, ugy annyra, hogy ſegéniec atianac hiuatatnánac. Ezenkozbe egy fiu ſoluan az aſſonyállatnak ſeme meg akada, es teſti vétekbe eſéc, es meg ter hefedéc, kit meg ölvén, agya alat el temete, azonba meg nem ſünuen ſokot alamusnaiától. Meg halvan Vra, nagyob batorſágba magat buiaſágnak ada, vizontagh terehebe eſuén, haſonlo képpen megh öli ſuleteſekor az gyermeket. Végre betegſéghe eſuén, intetek gyonasra, kit ſemminek alitvan meg hal es pokolra vitetetik. Fia halvan anya halálat à Kalaſtoromba, kezde ſünetlen imadkozni érette, böitölni, miſet mondani, es magat vereſégek által oſtorozni. Egyzer nagy áitatos imadſági kőzót, megjelenik az annya, ket retteneteſ ſarkant ſoptatuan, es az egéz teſtét gyötörvén. Kérdi mint volna dolga: Monda, hogy karhozatra vetetet volna ſemérmeteſſegeért, hogy gzonaſába vétkeit meg nem mondotta volna, mert valahul az igaz gyonas ninczen, ot az egréb jo czelekedet haßontalan. Kérdi annak felette, mit iegyez az ket ſarkany. Az mely magzátokat ſoptatnomkel vala, azokat ket kezeimmel megh öltem, azert adatattanak ennekem örök gyötrelmemre.

Egy órdöngös ember vitetet vala, egy ſent életü emberhez, ki mikor paranczolna, hogy az ördög ki menne az emberbul, es ki volna neve, megh mondana. Mond, mi it harman vagyunk, engemet neveznec ſünek be ſegezóienec, tiztem az ennekem, hogy az bünösnec ſivét be záriam, hogy bunerül ne leheſſem töredelme. Hogy ha pedig töredelmeſſége lenneis, tehat az en velem lako atiamfia, ki hivátatik ſaia be ſegezönec, kinek minden ügye kezeti azon vagyon, hogy meg ne gyonhaſſec. De hogy ha ſinte meg téreis, es meg gyonekis, harmadik atiamfia nevezetik tarſoli be ſegezóienec, ki azon munkalkodik, hogy gonoſzul kereſet marhat meg ne adgyon. Es ez mindenikünknel tób haßonal forgodik. Mert hogy, ha ſinte meg gionanaki es töredelmek lenne à bünöſoknec, igen ritkan találtatnac olyatenoc, kik tellyeſſégel hamiſſan kereſet joßágokat meg adnának.

Egy fertelmes, es utálatos bünbe heuerö emberhez mene, egy ſent életü Remete, ki immar halálra betegedet vala, hogy gyonáſat meg hallana, monda annak à bünös ember, ki mind leanyáual, nenieivel, annyáual vétkezet va'a, es töb ſantalan teſti undokságot czelekedet vala, meny el tülem, mert nagiob az en alnokságom, hogy ſem mint irgalmaſſágot nierrec Iſtentül. Mond az Remete, ſzerelmes fiam, ne mond azt, mert hidgied, hogy az gionasnac, es pœnitentia tartasnac, oly ereie vagyon, ugy ha banod, gono z

czele-

czelekedetidet, hogy Istentül minden buneid meg boczátatnac. Monda az: Nagy dolgod mondaz. Mond az Remete. Czeleked meg azt, à mit én te néked mondoc. En meg foztom magamot minden érdemumtul à te büneidért, hogy ne kételkedhessel, se ketsegbe ne essél. Kit megh fogaduan à bünös, czereluén egy mas közót valo czelekedetekrül. Monda à Remete az embernec ßamlald elö immar gonoz czelekedetidet, hogy tudgyak azokról pœnitentiat tartani. Ki mikoron minden vétkeit elö ßamlálta volna, semmit azoc közul el nem titkolvan. Mond az Remete: Banode ezeket à vétkeidet, hogy czelekedted, hogy ebül à te gionasod ßentséget érdemlien. Monda az bünös, banom, es ugy gionom, hogy érdemes legyen. Es igy odozameg á Remete, attiánac, fiunac, es sz. lélek nevébe. Halála utan egy holnapal, megh jelenec à Remeténec, monduan, hogy üdnességnec utába volna. Kérdi à Remete, az en érdemim felöl, kitül magamat megh foztam, mint lön dolgod, mond az, az Isten te neked azt ket annyra megh sokasitotta, miért hogy az által en tülem el vetted, à ketségbe esést, es hogy en hozzam nagy ßeretetednec jelet mutattad.

Robertus Licio iria in suo Quadrageſimali egy Istentelen gonoz Nemes emberrül, ki sok ellenségitül kornyul vetetetuen, sokellenec tot boszzuságert, kik az orába meg akarac ölni. Latuan az á Nemes ember hogy meg kellene halni bizonnyal. Monda azoknac nagy könörületes ßoval. Kerlec titeket az Istenert, hogy egy keveſſe az en halálomat halázzatoc, miglen valamely Papnac büneimet meg gionhassam. Felelenec azoc ez halogatásodba semmi nem kel, feltven hogy barati altal azonba kezekbül megh ne ßabaditatnec, kinec mikor mondanac, hogy ntakat ki niuitana feie vetelere, monda: VR Isten, te tudod az en akarátomat. Az en lelkemet ßüz fianac aianlom, ez alat feie vetettetik. Vala pedíglen ot valo közel varosba, egy ördöngös, ki elot, mikor nagy örömmel mondanac, hogy ily nagy Tyrannusnac halála, es veßedelme, nagy iovokra lot volna sokaknac. Mond az ördög, az ö halála nem veßedelmere lött. Mert egy szava által, kit halála ideien monda üdvezitetet

Egy barat Neapoliba, ez elöt huz esztendövel, nagy rettenetes Isten itületi ßerent testestöl es lelkestöl ragadtatot pokolba. Ennek levén egy fo Neapolibeli Nemes ember lelki fia, sok tob emberec közót, kinec szokta vala halgatni gyonásoʒat. Ez halálra betegeduen hivattia giontato atiat, kit szo-

kása ßerént, czak könnyen testi vétkeiért ßokot vala megh odozni, meg nem fedvén azon vétkeirül, kit nagy sokzor megh gyonik vala Ez nagy ßép lelki vigaztalásokba beteg embert hagyvan, haza megyen. Azonba ugy mint ket ora mulva estve fele meg hal. Ezen Nemes embernek lelke, Isten czudálatos engedelme ßerént masod magáual nap nyugat utan, megyen az Kalastorom aitaiára czengetuén, kibez ki menuén az aiton allo, mond neki, kérlek az gyonto attiat hidgy elö, hogy menyen az Nemes emberhez, mert felette ighen el nehezedet. Mond az aiton allo: Lám nem réghen iöt onnat, nagy jol hagyuan. Mond az, meny el mond megh neki, hogy ily utolso ßükségébe ne hadgya. El menuén az gyonto attiahoz, megh jelenti nagy kivansággal valo hivatallyat, mond az, nem régen jöttem tüle, lam semmi nehez lelki ismeretre valo dolga ninczen, meg gyont, es czendez lelki ismeretbe hadtam, auual megh éri, most solozmamat végezem. Viszsza teruén az ayton allo, megh mondgya az gyonto attia valaz tételét. Mond az neki, semmi képpen innet el nem megyek, mighlen ki nem jü, mond meg az Gardgyanak: Ily nagy untatasat nem türhetuén Gardgyan akarattiából, masod ßerzetes magaual el küldetik. Ki menuén az aiton ßövetneckel elötte menuen egÿk, mikor egy utzan altal mentenek volna, mond neki az Nemes ember, ki orczaiat nagy fekete palastal valamenÿre be fedte vala, megh nituan elötte, ismerzé engemet? Amaz rea tekintuén, nagy almelkodua mond, ismerlek. Mond á Nemes ember, tudode, kiczoda ez, à ki ßöuetneket vißi? Mond à barat, nem tudom. Mond az: ördogh az, ki en érettem, es te éretted iüt, hogy pokolba vigyen, mert ha te engemet, az en vétkeimrül megh feddetel volna, kibe gyakorta estem, magamat megh sem iobituan, en azoktól el tavoztam volna, de te azokat semminek alitottad, azert en te nagy engedelmességedért karhoztam, te pediglen en érettem karhozol, ez ßot monduan, fel viven à barátot az órdög testestól es lelkestól pokolba viue. Az barat tarsa ily rettenetes dolgot latuan, jetébe azon helyen le esék, es virrattigh ot feküek, kit találvan az emberek regel, holt elevensegbe fel veßik, es Kalastormába be vißik, ki annak utanna magahoz iüuen, ezen törtint dolgat az gyonto atiának egyebek peldaiára meg beßélle.

Egy emberrül olvasni in libro exempl. distinct. 9. Kinek fia har-

mintz ket eztendeig imádkozek lelkéért, ez ezten lo be telven, fianak megh jelenik, monduán, hogy nagy giótrelmet ßenvedne. Kérdi fia, ha anny eßztendótul fogva imadßága nem haznalt volnae neki? Mond az attia, nem haznalt. Mond az, tehat karhozatba vagy? Mond az attia: Fiam, el nem karhoztam, hanem Purgatoriumba vagyok, holot felette igen kinzátatom, miglen mind fillyerról fillyere megh nem fizetek buneimért. Miért tehat nem haznalt te neked, az en imadßágom? Mert ez idó alat, mindenkor halálos bunbe voltal. Hogy lehet az attiam, ha minden eztendóbe meg gyontam, az Vrnak teßtetis hozzam vóttem? Mond az attia, ha ßinten minden eztendóbe megh gyontalá, mindazaltal meltatlan éltel az Sacramentomockal. Mert az te gyonasod igaz nem volt, mert nem ßeretetbúl czelekedted, hanem czak imily amoly ßokasból. Gyonasodat negyuen napi utolßo hetre halaztottad feltuen az utan gyalazátodat, ha ackor megh nem gyonnal, az utanis magadat ßemmibe megh nem iobitottad. Ebbúl ki tetzik mind anny idótul fogua, hogy igaz iobulasodra valo ügyekezeted nem volt. Es ez idó alat te neked czak egy bunódót sem boczátotta meg Iſten. Ezt halvan à fia, életet megh iobita mind erkólczébe, mind ruhaiba, es egyebekbe, nagy töredelmeßségel. Ez utan ugy imadkozek attiáert, es ki ßabaditta à gyótrelemnek helyerúl.

Egy Doctorról iria Ceſarius in ſuo dialogo, hogy midón halalához kózelgetet volna, lat egy órdogót allani az háznak ßegeletibe, kinek igy ßol: Mit állaz te it utálatos oktalanßag? Kénßeritelek tégedet az elő Iſtenre, mond meg, mi vagyon ez világon tinektek nagyob bantaßtokra? Mond az órdógh, az mi erónket ßemmi dologh ugy megh nem fogyatkoztattia, mint az giakor gyonas. Refert Pomerius in ſuo Quadrageſimali.

Egy réßeges emberrúl iria azon Pomerius feriæ 2. Dom. Paßionis, hogy mikor grakorta valo reßegßegit megh gionta volna, pœnitentiaul azt hadgya neki az gyonto attia, hogy bort ne innek. Mond az réßeges, azt en megh nem türhetem. Tehat miczoda pœnitentiat akarz fel venni? Monda hogy ßoha vizet ne igyam. Meg engedi az Confeßarius. Ez nem ßok idó mulva mezze utra éreduen, felette igen megh ßomiuhozek, es noha az uton io forráßokat talalt volna, mind az altal nem akara innya azokbol, az fel vót pœnitentiaért, kiért betegßégbe eßuén megh hal, es az igaz pœnitentia tartaßért idvezült.

HAR-

HARMINCZADIK REZSE.

BIZODALOMMAL VALO SZOlasrol és czelekedetrŏl.

Exod. 5 *NAGY batorságal kel az bünösöket meg feddeni. Moyses batran feddi vala Pharahot.*

2 Reg. 12 *Batorságal, es modgyáual fedde meg Nathan Davidot büneirül.*

3 Reg. 18. 21 *Illyes Propheta, batorságal feddi az Istentelen Achab Kiralt büneirül, megis fenyegeti.*

Act. 7, *Sz. Istuan nagy batorságal fedde meg az Sidokat, sziuóknek kemenysegirül.*

Kŏvetségeket batorsággal kel megh mondani.

4 Reg. 1. *ILLYES, akarattiat Istennek nagy batorságal jelenti Ochozias Kiraly kŏuetinek betegsege felöl, monduan: Azt mondgia az VR, az agybol, az melire fel mentel le nem szalalz, hanem halállal halz meg.*

4 Reg. 3 v. 13 *Eliseus Propheta monda Ioram Királynak: Mi kozóm vagyon veledmeny à te atiad es anyad Prophetaihoz èl az seregeknek Vra, kinek elótte allok, hogy ha nem tekintenem Iosaphat Iuda Királia szemeliet, ingen sem hallotalak volna, sem read nem tekintettem volna.*

Batorsággal kel hadakozni az igasságert es az harczokon batoritani az felelmeseket.

2 Par. 32. v. 7 *EZechias Kiraly, biztattia vala hadakozo nepet, özve giuituen Hierusalem piaczára. Sennacherib Király ellen, mert ugy mond, sockal toben vadnac velünk, hogy sem mint aval. Mert aval hus kar vagion*

mive-

mi velunk pedighlen az mi Vrunk Istenunk, mi segitségünk es érettunk hadakozik.

Nagy batorsága vala Neemiasnac, kit sok fele ellenségi haborgatás el kezdet ugiebe meg nem jeztheték. Neem. 4.

Iudit aßßony, nagy batorságal indul ki, egy ßolgalo leanyáual Bethuliabol Holofernes feie vételére.

David gyermec leuén, batorságal indul Goliad ellen, monduan: te en ellenem fegyverrel jüz, kopiaual es paisal. En pedighlen te hozzad megyec az seregeknek Vra nevébe. 1 Reg. 17. 45.

Iudas Machabæus, latuan ellenec valo ellenseginek sokaságit, monda, tavol legyen az, hogy el fussunk az mi dücziségünknec gyalázattiára, ha el jöt ideie halalunknac halyunc meg az mi atiank fiaiért. 1 Mac. 9. 10

Iudas kemény harczot teuén ellenségi közöt tarsai el futuan, végre latuan vitezi harczolasat vizza térnec à harczra, es megh gyözik az ellenséget. 1 Mac. 11. 73.

Az Isten igiet batorságal kel prædikalani nem kel gondolni emberi tekintettel.

MArdochæus nem akara Amanac Isteni tiztességet tẽni, noha ezokaért halálra kereßetnec, Esther Királyne aßonial, batorságal ßol vala az igaßságnac otalmaért, kinek paranczolais, hogy élete veßedelme alatü, az kegyetlen Asuerus Királlyal ßembe lenne Izrael fianac ßabadulásokért. Ester. 4

Az vakon ßületet ember, nagy mereségel hirdeti vala CHristus vele valojo tetet nem gondolvan à Sidoc fenyegetésecckel. Ioan. 9

Sz. Peter, ki CHristust egy ßolgalo leany elót meg tagadta vala, egéz gyülekezetbe vallast teßen rola az sz. lélek eljöveteli vtan. Matt 26

Nagy batorságal szent Pal prædikala CHristust à gyülekezetbe, es az nép közöt. Act. 2 & 3 Act. 9. 17. 19.

Batorságal kel embernek süksségébe fele barattiához folyamodni.

BErsabe bemene Davidhoz batorságal, keruén hogy az ö fia emeltetnék Kiralyságra David helyébe fogadua ßerént. 3 Reg. 1

Matt. 20. *Zebedæus fiainac annya, batorſágal mene Ieſushoz fiai elomenetekért kóniöröguén.*

Nagy batorſágal jarul Ieſushoz, az Cananeabeli aßzonyállat, leanya egeſſégeért.

Ioan. 13 *Nagy bizvaſt kérde ſz. Ianos Chriſtuſtól, ki volna aruloia, hogy neki meg jelentene.*

Matt. 27 *Ioſeph batran megyen Pilatushoz, Ieſus teſte kereſeert, hogy kerezt faról le tenne.*

Engedelmeſſégeket batorſágal kel jelenteni es hűſégel Vrokhoz, avagy baratiokhoz.

Ioan. 11. *CHriſtus üduezitönk Iudæaba akarvan menni, holot tudgya vala az Sidoknac ellene valo gonoz ßandekokat: Mond Thamas à tanituányoknac, menyünk el mijs, halyunk meg vele. Hüſéget akaruan jelenteni.*

Act. 5 *Monda Peter az Sidok tanáczinac, inkab kel Iſtennek engedni, hogy ſem mint embernek.*

Scithiabeliek Darius Perſiai Királynac ajandekon küldenec, madarat, egeret, bekat, es nilakat, es midón rendbe allanánac lovagok es gialogoc, mint ha meg kellene ůtközni Dariuſſal, azon közbe egy nyul fel ugrec az ket ſereg kőzöt az Scithiabeliek kergetni kezde kialtozvan, Darius tudakozik mi oka legyen kialtozo indulatoknac, mikor értette volna az nyul kergeteſeról hadánac czak meg neueteſet ßeme előt, el futa elötöc, hogy ily merez népel, ne kelletnec meg vini. Herodotus lib. 4.

Iphicrates Athenasbeliek had viſelő feiedelmét, mikor à gyülekezetbe kérdene oratioia közöt egy Rhetor, ki volna hogy annÿra magába fel fual kodot volna louas vólnae? Nehez fegyueres vitez volnae? auagy jo lőuö, a vagy fel kez pais viſelö? Monda: Egÿk ſem vagyoc azoc közül, hanem mind ezeknec tudoc paranczolni. Stob ſermon. 2.

Dercyllides Lacedæmoni, midón Lacedæmonbeliektül Pyrrhus Királhoz követſéget küldetet volna, es Pirrhus nagy kemeny feniegetö beßeddel paranczolna, hogy Cleonimus Kiralt, kit ßanki vetetenec vala, hazáiokba fogadnak. Monda Dercyllides: Ha Iſten vágy, nem igen felünk te tüled, mivel hogy igaz ügÿünk vagyon, es ez okon Iſten ſemmi hamiſſágot ellenünk nē gondol. Ha pediglen ember vagy, nem kel anÿra tüled felnünk. Fulg. l. 3. c. 7

Egy Lacedæmonibeli viteznec Paisan egy legy vala czimerül fel iratva kinek mikor mondanac, hogy az à czimer igen kiczin volna, kit az ellenség meg sem lathatna, monda az, hogy ö ily közel akarna menni ellenségéhez, hogy sokal nagyobnak teczenek az ellenségnec á legy, hogy sem mint volna. Idem.

Egy Santa vitez, mikor feddetetnec mas viteztül, miért santan jöt volna az hadba, monda, harczolni jöttem, nem futni.

Mas viteznec, mikor Perſiai hadnac ſantalan nyilaitól az napnac fénye mondatnec meg homalyoſodni, monda, jol vagyon arnyek alat joban vihatunk. Val. Max. lib. 3. cap. 7.

Ageſilaus Lacedæmoniak Királya elsö ifiusagába, mikor hallotta volna Perſiai hadnak Görög orſágba valo jöuetelit, kit egéz Görög orſag retteg vala, varos népénec magat ajanla, hogy keues népel mind anny hadnak eleibe akarna menni, es à Perſakat auagy megh giözne, auagy tiztelſéges békeſégh zerzéſſel hazajüne. Ily bator ſunek nagy voltába megh batorodánac, az Lacedæmonbeliek tiz ezer fegyuereſt adának neki, ki Aſiaba által menuén Perſiai eröt megh vere, vizza hiuatuan hazaiába jöue egéz hadáual nagy vigan. Fulg. lib. 3. cap. 7. ex Plut.

Nagy Alexandernec, mikor mondanak, hogy Darius Czaſar ö ellene harmintz Myriades népel jüne, (egy Myrias tiz ezert teſen) mond Alexander, egy ſakacz ſok juhtol nem fél. Ant. Meliſſa. part. 1. ſerm. 37.

Vgyan Alexandernek mikor mas mondana, Darius hadánac nagyob voltat, hogy ſem mint az öuet. Monda, az juhokis, noha ſokan vadnac, mind az altal czak egy Farkaſtól is megfogattatnak. Ibidem.

Alexandert mikor Hadnagy vitezeknel ragalmaznac, hogy ſerenczeiét kotzkára vetne, es vitezeknec ſatorokba valo ſavokat Alexandernec meg vinnek, monduan, hogy ellenségektól vöt prædaiokat nem vinnek be Kiraly hazába. Monda Alexander, nagy bator ſivel, jo jel ez à mit mondotok giözedelméſeknec ſauok az, ez hadba vala Dariusnac tizer valo ſzaz ezer embere. Viteziis batoritak ez ſokaſag ellen Alexandert monduan. Bizal Király, megh ſe jedgy ellenségidnek ſokaſágin, mert az ellenség el nem viſi az mi ſarnyunk auagy karunk alat valo büzt. Cœlius lib. 24. Antiq. lect. cap. 13.

Antigonus Királynak egy vitez monda: hogy eleb állana ellenſége elöt, mivel hogy ſok haioi volnánac ellenſéginec, mond à Király, engemet egyedul hany haio ſamba ſamlaz? Ful. lib. 3. cap. 7.

Vgyan azon Antigonus, mikor Macedoniai Kiralyſágra váláztatot volna, halvan ſokaknac ellene valo zugolodáſokat, magába bizvan, az egéz nép elöt le teve Koronáiat, es Király palczáiat, monduan: Ha ki meltobnac itilteken nalamnal ez orſag birodalmára, adgyatoc annac akarátotoc ſeránt, mind az Koronat, mind à palczat, elo ſamláluan ezek elöt minden velek valo jo czelekedetit, es minden diczíretes hadviſeleſit. Ez nagy bátorſagáért, érdemle azt az egéz néptól, hogy vjonnan fel venne az Királyſágot, söt ugyan könyörgenek is neki. Mellyet ſemmiképpen fel nem vön addig, miglen az partoſokat meg nem büntetnec. Ful. lib. 3. cap. 7.

Delphinum oraculum, mikor el olvaſtatot volna Athenasba, együt jelent ki az varos értelmetól külömbözne. Ez tudakozas közót, fel kel közülöc Phocion monduan, hogy ö volna egyedül, az kinec nem teczenec ſemmi azokba, à mit ök czelekednének. Plutarchus in Phoc.

Vgyan azon Phocion kérdeték az Oratóroktól, mi jot czelekedet volna ö az közönſégnec: monda, ſemmit egyebet nem annal, hogy mig tü nektek Hadnagyotok voltam, ſenki temetéſen nem mondatot temeteſról valo Oratio, hanem az kik meg halnac vala eleiknek koporſoiokba temetetnek vala.

Caius Fabricius, mikor Pyrrhus Királyhoz küldetet volna, es azt akarna Király, hogy barati közót elsö helire ülne, monda neki Fabricius ſugva: Nem illik'é te hozzad Pyrrhe, mert à kik moſtan az te mi voltodat czudálnak és tégedet tiztelnec es böczülénec, mikor engemet tudnac, ki volnec, és megh probaltanac volna, en tülem inkab akarnánac biratátni, hogy ſem mint te tüled, mely Fabriciusnac igaz beſeden nem czak megh nem haborodec, à Király, de söt inkab kedueſen véne, es az fogliokat kikért jöt vala aiandekon el boczata. Ful. lib. 3 cap. 7.

Probus Czaſar, mikor vitezektól Czaſarſágra váláztatot volna akaratlia ellen, monda: Vitezec az en birodalom nem kedüetek ſeránt valo leſsen, ſem en velem meg nem alkhattoc, mert hogy en tü nektec hizelkedgyem arra en ſoha nem vitettetem. Ful. lib. 6. cap. 4.

HARMINCZ EGYEDIK RESZE.

FELEBARATIA ESETIN VALO SZANAKODASROL.

Az rabokon kŏnyŏrŭlni kel és meg ſabaditáſokrol ſorgalmatoſon gondolkodni.

ABRAHAM halvan Loth rabſágat, ſanakoduan raita, minden keſedelemnelkül ſabaditaſára indul, meghis ſabadita ſokegieb rabockal együt, ŏt Kiraly kezébül. Gen. 14

Izrael fiai ket ſaz ezer aſſonyállatot, gyermekeket és leanyzokat, kiket meg fogtac vala meg ruhazánac, ételt, és italt aduan nekik, el boczáttac hazokhoz. 2 Par. 28.

Tobias, felette igen ſanakodik vala az rabokon, kiket éleſégel taplal vala. Tob. 1 & 2

Abimelech ſánuan Ieremias Prophetanac kemény rabságat idegen nemzet leven, meg ſabadita à tömlötzbül. Ier. 38.

Eſther Királyne aſſony, haluan nemzetinek nagy keſerüſéget, életét halálra vete, hogy nemzetinec ſegitſégel lehetne. Eſter 4

CHriſtus tanituani ſanakodnac vala az Canaanbeli aſſonyállatnac leanyáert valo kialtaſan, es kérik vala Ieſuſt, hogy el boczátana. Matt. 15

Hogy lata Ieſus Mariat ſirni Lazar halaláért, ſanákoduan ŏs ſira, es Lazart fel tamazta. Ioan. 11

Ieſus ſzent annya keſerüſegen ſanákodec à kereztfan, es ſzent Ianosnac ajanlá. Ioan. 19

Farattakon es vton jarokon éſedezni kel es ſegiteni.

Iudic. 8 MEG farat tarſain eſedezvén Gedeon, kik ellenſégeket kergetik vala, eledelt kér nekik.

2 Reg. 2. *David tarſain kóniörüluén, kik őrizetire hagyatáttanac vala ruhaſoknac, egy aranyt valo rezt adata az ellenſégtől nyert prædabol azoknakis.*

Szanakodni kel az halotakon, kivalkepen kik halálos bűnbe holtak meg.

Iudic. 21 ISrael fiai Beniamin le vagaſan ſanakodánac es ſiránac raitoc, noha ő tőlök felette igen meg bantáttanac vala.

2 Reg. 18. *David felette igen ſanakodec, es nagy jaigatással ſirata Abſolon halálat, tuduan hogy lelkében meg holt legyen.*

2 Mac. 4 *Antiochus noha Iſtentelen vala, mindazaltal ſanakodec Onias fő Pap halálan, tuduan hogy artatlanul ôltec meg.*

Szanakodni kel az bűnbe megh keményedteken, békeſéggel ſenvedvén boſſuſag tételeket.

1 Reg 15. SAMVEL ſirattia vala Saul Kiralt ſanuan, tuduan, hogy az Vrtól el vettetet.

Matt. 16 *Ennek peldazattiára hoza be Ieſus az ados ſolganac kegyetlenſégének büntetéſet, ki felebarattian nem akara könörülni, hanem tomleczbe uettete.*

Az özvegyeken es arvakon eſedezni kel, vigaztalvan őket.

3 Reg. 17. ILLYES Prophéta özvegy gazdaia aſſonynac keſerues panaſolkodasat fia halaláért vigaztala es fel tamazta neki.

4 Reg. 4. *Szanakodec Eliſæus Prophéta az ados özvegyaſſony keſergeſen, kinek gyermekit adoſſagaért el akariac vala venni, es olainac böſégéuel meg aian dekoza, kit el aduan az aſſony meg fizete adoſsinac.*

2 Mac. 3. *Onias Pap felette igen ſanakodec mikor hallotta volna, hogy Heliodorus à Templomot meg akarna foztani, es az özvegyekle tőt pénzet onnat el akarna vinni, ſőrnyen à Templomba meg veretetik az Angyaloktól Heliodorus ugy hogy mas viſi ki à Templomból.*

Latuan Ieſus ſirni az özvegy aſſßonyállatot, kinec egyetlen egy fia temetni vitetik vala, könyörülven raita fel tamazta fiat. Luc. 7

Peter lata ſirni az özvegyeket Tabita aſzony halaláért, ki nekik ruházatot ozt vala es élelt, kereſekre fel tamaztia nekik. Act 9.

Mikor attiafiait avagy nemzetſégit veßedelembe lattia hogy forognak ßanakodni kel raitok es ſegiteni.

Nehemias halvan Hieruſalembelieknec keſerüſégeket, es nagy fogyatkozáſokat ſira raitoc, es ſegitſégel lon nekik. Nehem. 1

Ieremias Propheta felette igen ßanakodec Hieruſalem romlasan, es nagy jaigatáſſal ſira raitoc. Tren. 1

Latuan Ieſus Hieruſalem iouendö ßörnyü romláſat, ßogokuan ſira raita. Luc. 19

Szegényeknek ßükſegin eſedezni kel es ſegiteni.

IOB maga fe'ól mondgya vala: Az hallo ful haluan boldognac mond engemet, mert az ßegént meg ßabaditottam.

Felette igen haznos ßegényeken könyörülni az iöuendö itiletnec gondolati áltat, mikor Ieſus az io czelekedetet ßamlálya elö az üdueſſegre. Matt. 25

Meg ßanuan Ieſus harmad napigh vele valo maradáſokat a népnec à puztába, eledelt ad nekik. Mar. 6 Ioan. 6

Az betegeken ßanakodni kel, es azokat vigaztalni es ſegiteni.

PEldaul hozza Ieſus az Samaritanuſt, ki az ſebes embert fel veßi utába barmára tevén, be kötven ſebeit borral, es olaial, es ſzallasra viuen gazdaianac vele valo banáſat fizetéſeért aianlya. Luc. 10

Szanákodec Ieſus az nyavalyas süketen es neman, kit ſeregbül fél fele viuén meg gyogit. Matt. 9

Haſonlo képpen ſzanákodec à gutta ütöttem, kit agyába Ieſushoz vünec felebaráti, es vigaztáluan meg gyogittia. Las tób peldákat Ieſus czudairól. Marc. 7

Vton jarokon ßanakodni kel, es házában be vinni nyugodalomra.

Gen. 18 *ABraham ßanakoduan harom ferßian ſatorába be viſzi, labokat megh moſſa eledelt kezituen nekik.*

Gen. 19 *Loth Sodomába ßanakodec uton jarokon, hazába be vizi, es az Iſtentelenektől oltalmazza.*

Luc. 24 *Ieſus üduezitönket vton jaro képébe ket tanituany kenßeritic velec ßallaſokra eſtue fele be menni.*

Egyed Apatur Arelatumbeli nagy áitatoſon könyörge Iſtennec Caroly Kiraly vétkeinec meg jelenteſéért, kit ſemmiképen nem akar vala gyonasaba megh vallani, ßanakoduan ez okon valo veßedelmeről. Imadſága közöt az Oltaron egy Cedulaczkan meg jegyezve találá à Kiraly vetket, kibe meg vala irva, hogy az ö könyörgeſéért az à bün megh boczátatnec, ha az Király is büneiért igazan bankodnec.

Pacumius Apatur, mikor ßerzetéſec közül valakit ezébe veſzen vala, hogy à Satantól meg gyözetetet volna, mind addigis nyughatatlanul könyörög vala Iſtennec, miglen pœnitentiara valo megteréſét nem latna.

Piamon ſz. életü Pap barat Scithioticai Kalaſtoromba, mikor egyßer az oltaron aldoznec, lata az Vrnac Angyalat à barátoknac neveket fel jegyzeni egy könyvbe, némely iraſt pedíglen vizontag ki törleni. Ily latasat meg ielentuë az töb ßerzetéſeknec, kiknec neveketis latta volna ki törleni, meg értuë azért bünöket, az egéz Kalaſtorombeliekel mind addigh ſanyargátta magat, miglen boczánatot nyere Iſtentül, es azon Angyalt vizont latna be irni neveket, kiket az elöt ki törlöt vala.

Monica, ſzent Agoſton Doctor annya, meny ßántolan ſiráſi es fohazkodáſi közot könyörgót Iſtennec, fia megh tereſéért. Szent Agoſton bizonyſagh. Kinec megh tekintuén az VR gyakor ſirasat, ieleneſbe mond neki: A hul te leſz, fiads ot leßen. Ezen Monica nagy ſiráſſal aianla fia Manicheus eretnekségébül valo meg teritéſét, es érette valo könyörgeſét ſzent Ambrus Doctornac. Mond ſzent Ambrus: Lehetetlen dolog, hogy fia el vezne ennyi ſiráſokért.

HARMINCZ KETŐDIK RESZE.

AZ IO TANACZNAK HASZNAIROL.

Az tökélletes es Iſten félő embereknek jo tanáczit megh kel fogadni, es az jo Angyaloket.

AZ Angyaloc tanaczul adac Lothnac Sodomából valo ki menéſét, kit vei haluan meg nevetének, es el vezének. Gen. 19

Loth feleſege ßo fogadatlanſágaért, ſo halvania változéc.

Ruben jo tanáczat Ioſeph ßabadulasaért nem fogadac töb attiafiai, meg keſergetetenec, ßemekre hanyvan Ioſeph előt Aegyptusba. Gen. 41

Loth nem fogada az Angyal intéſet, hogy az hegyekre menne, es az közel valo varoſokra azert eſéc azon éjel, es az köuetkezőkőn fertelmes vétekbe egy barlangba. Gen. 19

Sok nyavalyak követik azokat, kik attiok fiainak jo tanaczokat nem fogadgyak.

LOTH vei Sodomába veſzénec, nem fogaduan Loth haſznos tanáczat. Gen. 19

Ruben tanáczul adgya vala à töb attiafiainac, hogy Ioſephet ne bantanac, hanem attioknak meg adnac, de nem fogadac. Gen. 37

Beniamin nemzetſege nem fogada Izrael fianac jo inteſeket, hogy az fertelmes latrokat kezbe adnac, azért vagatánac le toben hetuen ezernel. Iudic. 20

Pilatus feleſége jo tanáczat ad vala Pilatusnac, hog Ieſus halalában ne leledzenec, de nem fogada, hanem meg öle CHriſtuſt hamis itiletel. Mat. 27

Az bölczeknek tanáczit megh kel fogadni.

Tob. 4 Num. 14 — TOBIAS mondgya vala fianac, az bölcz embertül kéry tanáczot.

Izrael fiai Moyses Propheta tanáczat nem fogaduan, nagy gyalázátokra meg veretenec ellenségektól.

5 Reg. 12 — Roboam Salamon Király fia az eßes tanáczoknac nem fogada inteseket, hanem vele fel tartot ifiaknac, ezokáért nagyob réßet el vezte orßagának.

Dan. 4 — Daniel jo tanaczat ad vala Nabugodonozornac, kivel az Istennec fel geriet haragiat ellene le ßallitana, hogy tudnia illik alamisnat adna, de nem fogaduan, baroma valtoztatéc, es mezön barmokkal funet eneć het eßtendeigh.

1 Mach. 5 — Iosephus es Azaria nem hünec Iudas Machabæus tanaczának, es el veßének.

Hü baratinak tanaczit megh kel fogadni.

Iudit 5 — IO tanáczot ad vala Achior Holofernesnec taborába leuén, mellyet nem fogaduan meg öletetéc es tabora meg veretik.

Ier. 40 & 41 — Godolias feiedelem nem fogada hü baráttia tanáczat, hogy az aruloktól magat meg otalmazna Ismaeltól, es meg öletek.

1 Mac. 9. — Iudas Machabæus jo tanáczit vele hadakozo barátinac, megh nem fogaduan el veßze.

Ellenségnekis neha haßnos tanáczat jo meg fogadni.

2 Reg. 2 — MONDA Abner Asaelnec, meny el tülem és nejü utannam, hogy ne legyec kételen az foldhöz ßegezni tégedet, kit nem fogaduan által veretik.

Szent Damokos ßerzetibeli Iordanus, kißent életet vißel vala Gardgyarßagába, meg betegedek egy ezez ßerzetes, kit Priornak ßoktanac nevezni tuduan Iordanusnak maga teßte ellen valo keménységet. Mond: Attiam,

ßuaség, hogy mindenekbe engedelmes legyen a beteg az orvosnac, ha meg akar gyogiulni. Annakokaért noha az mi ßerzetünknec, feie legy gonduiseléſedről valo ßorgalmatoſſágnac beket hadgy. Es en kezembe bizad magadat, es ennekem engedgy. Kit ha meg czelekedel rövid üdön ket ſégnelkül meg giogyulz. Nagy alazatoſſágal haluan mindenekbe engedelmeſſéget igiri. Ezt ßerzetec ßokáſa ellen, jo tollas parnából vetet agyba fekzeti. Azon éjel az ördög Angyali abrazatba neki, meg jelenik monduan, nagy czudalkozáſſal. Ezé à Iordan mindeneknel nagy hires neues? Prædikatoroc ßerzetinet feiedelme es feie? Ketelkedném, ha regenten az elot tégedet nem iſmertelek volna. Oh mely ßemtelen, es alavaloia löttel, ki mint ha egy az földes Vrak közül megh ekeſitetet tollas agyba fekzel? O bodogtalan menenü peldat adz à te ßerzetedbeli atiafiaknac? De mindazaltal az Iſten te roladel nem feletkezet, ki engemet te feddéſedre, ide boczátot. Kely fel azert az agybol es mindgyart, à földre fekúdgyel: El enizuen az ördög Iordanus fel keluén agiából à földre fekzic, meg viradua à Prior foldön találuan keménien meg fedde. Es vizontag kinßerite az ßent engedelemnec érdemére, hogy à meg keßitetet agyba fekünnec. Iſmet maſod éjel el viuen az ördögh haſonlo abrazatba inkab meg fedde hogy ſem mint elsö éjel, paranczoluan hogy agyabol ki menne. Maſod nap latuan vizontagh à Prior, hogy à foldön fekünnec beßédel igen megh dorgaluan monda: Czudalom à te egiügyuſégedet, hogy ne mondgyam ballgatagſagodat, hogy ki nem czaktesti nyualadra, hanem lelkedreis engedelem ellen czelekedel. En bizonságom az menynec földnec terempto Iſtene, hogy az egéz világért nem akartam volna igy vétkezni Iſten ellen, es az ßerzet ellen. Ezt monduan nagy ſiraſt kezde tenni, kit latuan Iordanus labaihoz eſik nagy könyhullatáſſal, es meg beßéli neki mindé latasit, kiért azt czelekedte volna, anagy inkab megh czalatáſſat. Paránczola ezek utan vizontag à Prior meg nehezitetet tagainac hideg miat à földön valo fektébe, hogy az agyba tetetnec. Harmad éjelis el jöuén az ördögh, es ßokot feddeſéhez akaruan kezdeni, mond Iordanes: Oh alnak emberi nemzetnec ellenſége, ßemtelen eb. Oh utálatos Beſtia, mint merted az en együgyü voltomat meg trefálni, mint ha ßerzetemnec ßokas töruényet velem meg tartatni akarnad, es ßemébe pökuén elöle el kergeti. Leander Albertus, ex quo Delrius lib. 4. diſq. Mag. cap. 1. q. 3. ſect. 5.

Egy ßüzröl 1590 eſztendöbeli hiſtoriabol iria azon auctor. ibidem

folio 144. hogy az ördög ejel meg ielenik sz. Orsola aßszony képébe kereztel es sok ßüzeknec seregiuel monduan neki: Lattia az Iſten, es ßereti ezt à te tiztaſágodnac ügiekezetit: De muel hogy felette nehez atiad haza ba, enny sok zür zavar közöt megh otalmazni veßedelemnelkül, azért kuldot minket, hogy tégedet vigyünk az ßüzeknec Kalaſtormába, hogy azoc közöt minden gondtol tavol levén ßolgalhas ö neki. Ez ßüzeczke az VR nagy io voltabol feluen ördögi czalardſágtól, sz. Kereztnek ieleuel magat meg iegyezuén, meltatlannac itiluén magat, ily latáſra es tiztelſégre. Monda annac felette, en tü nektec nem igben hihetec ßép igiretetekbe, felek czalardſágtoktol. De hogy ha Iſtentöl valo köuetséghtec vagyon tiztellyetek ez ßentec tetemit kit nyakába viſel vala. Czudálatos dolog térdekre le eſuén nagy alazátoſon tiztelec, ez czelekedetek utan, annal inkab kezdec kiztetni hogy ſietne, az el menetélre. Mond à ßuz az en lelki atiam hire nelkül ennekem ninczen ßabadſágom hogy ſemmit czelekedgyem, nemis illik hogy ejel hoza menjek. Menyetek hozaia tü es mondgyátok meg à tü köuetségteket. Hogy meg virrad enis ßébe leßek vele, es tanaczánal élek. Ez fe'elet utan nagy bozzuſágal es agyarkodáſſal, ſok ßidalmazáſok utan el hagyac à Leanyt.

HARMINCZ HARMADIK RESZE.

GONOZ TANACZNAK EL TAVOZTATASAROL.

Gonoz aßßonyallatoknak hizelkedö tanacztol az eßes embernek magat megh kel oltalmazni.

ADAM atiankuac Eva eztelen tanáczot aduan hogy az meg tiltot fának gyümölczébe ennec, paradiczomnac gyönyoruſéget nagy ſok Iſtentul vöt joßágockal együt el vezte.

Puti-

Putiphar feleſége, nagy hizelkedéſel tanáczul adgya vala Ioſephnec, hogy ßüzeſéget el veztene, de nem fogada. Gen. 39

Vrat pedighlen hamis vadolasáual artatlan büntetésre indita Ioſeph ellen, es meg tömletzeztete. Ibidem

Salamon feleſégi hizelkedö tanácziual, el ßakazta Salamont az Iſten tizteletitöl balváyioc imadására. 3 Reg. 11

Athalia Iſtentelen aßßonyállat, el terite fiat Ochoziaſt az igaz Iſten tizteletitül, kiért annac utanna lehutól meg oletéc. 2 Par. 22

Bolond tanáczot ad vala Iobnac à feleſége, kitül keminyen megh dorgaltatéc, nemis viue tanáczat. Iob 2

Az Iſtentelen Herodes parazna felesége, gonoz tanáczot ada leanyánac, hogy Herodeſtöl Kereztelö ſz. Ianos feiét kérne talnieron. Mar. 6

Gonoz tanáczok miat az fejedelmek es egyházi emberek alatok valoktol meg czalatatnak.

AARON Papnac gonoz tanáczot adánac Izrael fiai, áz borju baluany ötetésre es imadasra. Exod. 22

Artax erxes alatta valoc tanaczibol inditatéc az Iſten Templomának epületinec megh tiltaſára, kit annac elotte meg engedet vala. 1 Eſd. 4

Gonoz tanáczot adanac Ammon Kiraly fianac ßolgai, David Király höueti ellen, kiket attioh halalánac vigaztalaſára ßeretetbül kul löt vala David, ektelenül mint ha knek löttec volna meg czufoltatánac, ki miat ßantalan ezer ember le vagatatéc. 2 Reg. 10

Gonoz tanaczot adnak az Iſtentelenek az joknak, hogy azokatis Iſtentelenſegre vonyak.

BALAM tanáczot ada Balach Kiralynac Izrael fiainac veſedelmekre, hogy leanyoc es feleſégec àltal paraznaſágra inditanac, kiért ſok ezer fö ember Izrael fiai közül egy nap fel akaztatéc az VR paranczolattia ßerént, ö magais gonoz tanaczaual le vagatéc. Num. 24

Ionadab gonoz tanáczat ada Ammonnac, hogy Thamart hugat megh ßeplöſitene, kiért az utan huga batiától meg öletik Ammon. 2 Reg 14

Ama

Esther 5 *Aman barati gonoz tanaczot adának, hogy nagy akazto fat czinaltatna kire Mardochæust fel akaztatna, hogy ötet nem akara imadni, kire annak utanna ó maga fel akaztaték.*

1 Mac. 4 *Antiochus Kiraly ideiébe gonoz tanáczot adanak Istentelen Izrael fiai közül, az kösségnec hogy poganoc törueinyinec ßokaſat hoznac be Izrael fiai közе kiért Istentül annac utanna meg büntetteténec ſok vér ontáſockal.*

Act 13 *Elimas ördongös ember, gonoz tanáczot ad vala, az Proconſulnac, hogy ßent Pal tanitáſat ne halgatna, es neki ne hinne, kiért á biro előt vakſágal veretéc meg az Istentelen Elimas.*

Act 14 *Mikor ſzent Pal Liſtrube nagy tiztesſéghe volna Barnabáſſal együt egy nehany Istentelen tanáczot ada az kösſégnec, hogy óket meg köueznéc.*

Neha az eßes emberekis, kiket Isten megh vakitot gonoz tanaczot adnak.

2 Reg. 17 *ARChitophel, kinek tanácza David Kiraly ideiébe oly böczületes vala, mint Isten tanácza: Gonoz tanaczot ada Abſolonnac attia ellen. Kiert az utan nem leuen foganatos tanacza Abſolonnal magat fel akaszta.*

Eſai. 19 ier. 38 *Pharaho bölcz tanaczi bolond tanaczot adanac Pharahonak.*

Sedechias Kiraly tanaczi gonoz tanáczot adnac vala az Királynac, hogy meg öletne Ieremias Prophetat.

Dan. 6 *Darius Kiralynak gonoz tanaczot adnac vala fő hadákozo vitezi, hogy oly Decretumot adna, hogy ſenki harmintz napigh egy Istentül ſe kérne ſemmit, hanem czakö tüle, hogy Danielt el vezthetnec, kiért annac utanna á minenü vermet munak aſtak vala, magok nyaka ßakada bele.*

Az főſvények gonoz tanaczot adnak gyakorta nyereſégeért.

2 Mac 4 *AZ Istentelen Menelaus gonoz tanáczot ada Andronicusnac, hogy az fő Istenfelö Papi feiedelmet meg öletne hogy ö birhatna tiztit.*

2 Mac. 4 *Ptolomæus, Menelaustól pénzért el hitetteték Antiochus előt, holot ſok vétkeiről igazan vadoltatnec, törekedéc hogy mind azoktól meg menekednec, mint ha irigyſégbül vadoltatnek, es ſok artatlanokat meg ölete, kik igazan vadolyak vala gonoſſágaért.*

Mikor Pompeius magnus Iulius Czaſsartól meg győzetet volna, Aegyptusba futa, holot az Kiraly tanáczi nem egyezhetnek vala felele, némelyek tanaczul aduan hogy Kiraly orſsagába fogadna: némelyek nem itilik vala haznokra befogadasat. Ezenközbe egy Theodotus neuü Protator, ki Kiraly elot kedues vala, tanáczba hiuatatek, ez mind az ket tanáczot fel fordita, artalmasnak itiluen, azó tanáczat pedíglen monda leg haznosbnak lenni, tudnia illik mivel hogy immar orſsagába jöt volna öletetnek meg, mert à holtak ſenkit meg nem marnak kinek tanaczára ily hatalmas Vrnac feie vetettetik. De nem ſok idö mulua Iulius Czaſsar ellenek hadakozuan à tanaczadokle vagattatának. Theodotus pedighlen, budoſsura es külsö ſegényſegre jutuan Iulius Czáſsar halála utan Brutuſtól meg öletetik. Plut. in Bruto.

Athenasba Theorides neuü pogan Pap Demoſteneſtól vadoltatek es halálra karhoztattatek. Az Areopagitakról hogy ſolgaknak gonoz tanáczot adot volna hogy Vroknak czalárdoc lennenek lopok es hamiſſak. Plut. in Demoſt.

Regi Kiralyoknak, es Vraſag kiváno fö embereknek ſokaſok volt, azokat felette ighen gyulölni, kik ajandekokat ſoktanak volna örömeſt el venni sót affeleket jeles rendelt varoſokba es egyeb birodalmokba meg ſoktanak vala büntetni, ezekért valo eſedezéſek es törekedeſek haſsontalan vala. Holot effele embereknec ſüuek hallandonak latatnec, törvényeknec, ſabadſágoknak es hazaioknak arulaſarai.

Archilochus Poeta Lacedæmonbeli, noha Spartabeli nemzet volna, mind az altal varosbol ki üzetek czak ez vers iraſáert, hogy azt akarta volna el hitetni, hogy hadba haznosb embernek életet meg tartani, hogy ſem mint fegyveret. Kibul tanuſágot vehettenek volna ſokak reſtségre, es tunyaſagra, hogy ſẽ mint hazaios otalma es ſabadſaga mellet valo tizteſſéges halalra. Ful. l. 6. c. 3

Vgyan ezen Poetanak könyueit varoſokbol ki hordotac, mivel hogy nẽ keves tiztatalanſagal elegitetet vala meg. Nem akaruan fioknac elmeieket oly dolgoknac tanuſagaual eleſiteni, melyec à jo erkölcznec tiztaſagat meg ferteztetnek. Idem. Hieron, Siracuſai Epicharmus Comicus Poetat megh büntete, hogy feleſége elöt faitalan verſet énekelt vala. Fulg. lib. 6. cap. 1.

Romabeliek Alsetus es Philiſcus Epicuruſokat varoſokból ki üzec, hogy ſok fertelmeſſégeknek okai valanak az ifiak lattara, meltatlannak itilven azokat jamborok közöt valo lakasra, kiknek buiaſagok természetnek törvényet meg haladnak. Aelian. lib. 9. de varia Hiſtoria.

Ovidiuſt Auguſtus Czaſsar örök ſanki vetésbe külde fertelmes verſinek irasáért, ki be felette ſok jeles erkölczü ifiak meg czalatatának

HARMINCZ NEGYEDIK RESZE.

ISTENI VIGAZTALASOKROL.

Az Iſten vigaztallya az ő paranczolatinak alázatos kővetőit.

Gen. 13. 13: 15

HALVAN *Abraham Iſten akarattiat hogy lakta földéből ki menne, meg czelékede ſeretetel, kiért ſok vigaztaláſockal, es igireteckel vigaztaltatéc.*

Exod. 17 Num. 11 Exod. 24

Izrael fiai halvan Iſten akarattiat, hogy kivána tülök à puztába valo aldozat, engedelmeſec lonec, negyven ezert eztendeig minden munkáiok nelkül à puztába Angyaloc, kenyerevel tarta Iſten, es vizet ada italokra az kő ſálból.

Az keſerves ſiveket vigaztallya czendeſſéget aduan.

Pſal. 93

SZent *David mondgya vala:* Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam. *Mikor Saultol kergetetnek.*

Gen. 38, 31. 32

Iacob Patriarchat, attiafia elöt valo futasaba ſok vigaztaláſockal latogattia.

Moyſesnek Aegyptusbol valoſzanki veteſébe juh paztorſagába ſok jelenſégek altal mutattia magat az Iſten.

Eſther 8. & 9.

Izrael fiainak nagy ſomoruſágokat mikor Aſuerus Decretumából lekel vala vagatatniok egéz orſzagába. Mardochæus es Eſther által megh ſzabaditua, nagy örömre fordita.

Mikor

Mikor Izrael fiai Babilonia fogságba valának, több Prophetak által vigaztaltattanak, hogy sem mint Salamon Kiraly idejébe, békességeknek idején. 1 Reg. 24. 25 Ier. 1 Ezech. 4 2 cor. 1

Sz. Pal Apostol sok vigaztalásokba vala Istentül, keserüségi között, monduan, mint bővölködnek a Christusnak ßenuedesi mi bennünk, ugy Christus által bővölködik az mi vigaztalásunk.

Sz. Ianos Evangelistanac az Pathmos ßügetébe valo ßanki veteségbe, több vigaztalási voltanac hogy sem mint mikor Christussal együt jart e földön. Apoc. 1 & per totum.

Vigaztallya Isten az pœnitentia tartokat es testi ßenvedésekbe levőket.

NEGYVEN napi bőtöle között sok vigaztalásokkal Moyseſt latogata Isten a Sinai hegyen. Exod. 24

Illyes Prophetat budosasaba az hollokal legeltete, az özuegy aßszonyal, es Angyala által. 3 Reg 13

Mikor Ieſus tanituani éjel ßél veztól az tengeren nagy veßedelembe hanyatatnána, megh jelenik Ieſus es be megyen hozzáiok vigaztalvan őket. Matt. 14

Sz. Palt Angyala altal vigaztala hajo veßedelmébe. Ez ejel ugy mond meg jelenék nekem az Angyal, monduan: Ime neked ajandekoztam mind ezeket kik veled hajoznak. Act. 27

Vigaztallya Isten az ő neveért hadakozokat.

MONDA Isten Iosuenac, ne fely, el nem hadlak tegedet, batorodgyal meg, es legy erős. Iosue 1

Machabæus es kik vele valának hadakozo ferfiak, latuan velek lenni Isten segitséget őruendezének, es alduan az Vrat meg batorodának. 2 Mac. 10 & 11

Vigaztallya Isten az tőmleczbe levőket es varosokba ellenségektül kőrnyűl vetetteket.

EZechias Kiralt vigaztala Isten, mikor Ierusalem varosa Sennacheribtól meg ßallatatot volna, Angyalat bocztatuan, ki egy éjel ßaz nyolczvan ezer embert vagata le ellenségnec taborába. 4 Reg. 19

Iudit 13 *Izraelfiai mikor Bethuliaba Holofernestől kornyul vetetenek volna, meg vigaztala Iudit aſſony gyözedelmével.*

Sz. Petert Herodes tömleczébe Angyala altal vigaztala.

Act. 23 *Szent Palt vigaztala Iſten rabſagába ejel monduan: Legy alhatatos, mint en rolam Hieruſalembe bizo ſigot töttel, ugy tegy Romaban. Vide plura Actor 6*

Vigaztallya az Vr azjo czelekedetbe levőket es az igazakat.

Tob. 8 *Tobiaſt es Sarat vigaztala Iſten ſok keſerüſegec utan, nagy ſokaldáſiual.*

Dan. 13 *Daniel Prophetat jo czelekedetiért boczátatuan az Orozlányoc vermébe vigaztalya Angyala által ellensegit el veztuén.*

Daniel által meg ſzabadita Iſten Suſannat az hamis törvenynec veſedelmébul, hogy tiztaſágat meg tartotta.

Ioan. 20 Act. 2 *Ieſus nagy böſéges vigaztaláſockal meg latogata ſomoru ſivöket tanituáninac fel tamadása utan, es az ſzent lelek el kuldesébe Pünkösd napian.*

HARMINCZ ŐTŐDIK RESZE.

ISTEN FELŐL VALO ELMELKEDŐKNEK ERTELMEKET ELESITI ES vilagoſittia az Iſten.

Az kik Iſten akarattianak követeſére adgyak magokat, el hagyuan teſti kivanſágoknak el mulando vigaztaláſit, hogy ſzabadosban Iſteni ſolgalatba leheſſenek foglalatoſok, azokat Iſten czudálatos ielenéſeckel oktattia es vigaztallya.

ENnek peldazattiába el hagyuan Abraham attiafiait, sok kiualtképpen valo jelenéſek altal oktáttatéc es Iſtenbe valo bizodalomba eróſitetek. Gen. 18

Illyes Propheta fútuan az Iſtentelen Iezabel elöt ſok Iſtennec vigaztaláſual eröſsitetik, ez vilag ellen valo tuſakodusra, végre tüzes ſekerbe fel is vitettetik az eghekbe. 3 Reg. 19

Sz. Pal miért hogy Ieſus akarattiára mindeneket el hagia bölczeſégnec titkos értelmére tanitatik harmad eghig valo fel emelteteſébe. 2 Cor 11

Sz. Ianosnac egyedül letébe ezudalatos bölczeſéget jelent megh Iſten az Pathmos ſügetbe, ſanki veteſébe, kit nem jelentet vala embereknec tarſaſagába. Apoc 1

Az czendez elmeknek Iſten felöl valo gondolatokba nagy aldáſok adatátnak.

ESau nyughatatlanſagaval megh nem talala azt mint Iacob czendez elmeiével attia házába meg nyere. Gen. 27

Iacob Patriarcha egyedül valo budosasába ejel köuet feie ala tenen nyugodalmába, lata egy laitoriat az eghig feie felet fel erni, kin az Angyaloc alá s-fel iarnac vala, kire az Iſten könyoklot vala. Gen. 28

SARA aſzſzony leany áual együt felsö házába megyen vala imadságra. Tob. 3

Daniel házába be menuen eleli czendeſségbe titkos dolgokat ert vala Iſtentöl. Dan. 2

Maria Magdolna Iſten felöl valo elmelkedesébe, Martha ſorgalmatoſſagánal felyeb böczülretik Ieſustól.

Peter egyedül valo imadſagába el ragatátuan pogánoc meg tereſeröl tanuſágot veſſen. Act. 10

Kik elmejeket Iſtenhez akariak emelni ſüklég hogy magoknak valo helyet valázzanak.

ISACH haza nepetöl tavol akaruan lenni, ki megyen mezeibe elmelkedni egyedul. Gen. 24

Altal menuen Iacob az Iordan vizet, lata az Iſtennec Angyalának vele valo küzdeſét. Gen. 32

3 Reg. 27 *Illyes Propheta fel akarnan tamaztani az megh holt özvegy gazdaia aßßonynac fiat egyedül be ßegeznén à hazat imadkozik az megh holt gyermeknel.*

4 Reg. 4 *Hasonloképpen czelekedik Elisæus Propheta David akarnan egyedul elmelkedni, mond, ki ad ennekem ßarnyat mint à galambnac, es el repülnem*

Psal. 34 *meg nyugzom. Ime mezze megyec el futuan, es à puztába maradec, varom vala azt à ki engemet üdvezit.*

Mat. 14 *El boczatuan Iesus à népet fel mene egyedül imadkozni à hegyre.*

Az jo lelki es testi gondviselők elmelkednek alatok valo jo gondviseléſről.

Exod. 3 ENnec peldazattiába Moyses az ó juhait az puztanac belsö hatariba legelteti, holot elmelkeduen, tüzbe meg jelenik Isten.

Exod. 18 *Monda Moyses Ipa Moyſesnec, te legy azokba melyek nezik az Istent à nép elöt.*

Exod. 19 *Mikor az egyházi jo gonduiselő Istenel külön beßél meg tanitatik népeknec igazgatására, mint Moyses fel menuén Istenhez az Sina hegyére minden Cæremóniakra meg tanitatek.*

Exod. 33 *Az Isten lelki elmelkedeſekbe ßol az io egyházi emberekkel mint barat baratiával. Moyſes peldaiába.*

Luc. 1 *Zacharias belsö Templomnac Sanctuariumiába aldozuan Gabrieltol vigaztaltatek.*

Isten az jo ßan elmelkedéſeknek jelenik meg.

Exod. 12 MOYSES negyuen napig ſem euéc ſem ivek Istennel beßélgetuén.

3. Reg. 19 *Illyes Propheta az angyaltol vizel es pogaczával megh elegitetuén negyuen napig iar ételnelkül.*

Tob. 3 *Hogy az Istentül imadſagába meg halgatatnek Sara harmad napigh böitole.*

Dan. 9 *Daniel böiteleſi es ßenuedeſi utan, czudálatos lataſokat ielent megh Isten Angyalá altal.*

Act. 9 *Sz. Pal vakságába nem evén harmad napigh, Isteni elmélkedéſekbe fo-*

glal-

glalvan magat, megh gyogitatek, es annak utanna sok jeleneseckel erössitetik hütibe.

Imadsagába embernek Isten felöl kel emelkedni, kivaltképpen Templomba enekleſi közöt.

SAmuel Prophetanak meg jelenik Isten gyermec korába mikor az bekeségnec ßekreniébe nyugodnec, es jouendo dolgokról prophetaltattia. 1 Rég. 3

Daniel Prophetanac imadsági közöt megh jelenik Gabriel Angyal, es monda neki, hogy meg tanitanálak tegedet, es értetted azért jöttem. Dan. 9

Együt leuén az tanituányok Pünkösd napian az sz. Lélek reaiok ßalvan mindenekre meg tanita CHristus igireti ßerént. Act. 2

Az Isten felök elmelkednek imadságokba felebarattiok ßabadulaſáért

IVdith fel menvén felsó hazába elmelkedik vala imadsági közöt miképpen ßabadithatna meg Izrael fiait az kegyetlen Holofernes duhossegetól. Iudit 8.

Esther Királyne aßßony latuan Izrael fiait oly nagy keserusegbe, le vetvén Királyne ruhaiat, Ciliciumba öltözec es imadkozec boitolessel, mint ßabadithatna meg nemzetit. Bsther 4

Ezechiel mikor az rabok közöt allana, lón raita az Vrnak keze. Ezec. 1

Sz. Gergely Papatól Petrus Diaconus bizonyságot teßen, hogy mikor dictalna nagy sokzor lata az szent Lélek galamb kepebe feien ulni.

Arany ßaiu szent Ianost szent Pal Apostoli iriac, hogy nagy sokzor irása közöt, es tanitasa közöt tanitotta legyen kihez felette nagy aitatosságat mutattia vala.

Sz. Thamas Aquinas midön az ßent irasnac egy nehez es feithetetlen helyére akadot volna, es magat abba faráztana ejel halla Reginaldus, ki azon kamarába fekzik vala, kivel beßéllene, mely beßélles utan hia Reginaldust, es nagy sokakat dictala neki semmit nem kesuen sem mulatuan gondolatiba mint annak elötte ßokot vala dictalni. Reginaldus sz. Thamas labathoz esuén kére, hogy tule el ne titkolna, kivel beßélgetet volna azon ejel, kinek ke-

reſére meg győzetetuén monda, hogy ſent Pal Apoſtollal beſéllet, es ő magyarazta meg neki az nehez irasbeli akadat.

Hermannus Contractus ſüz Maria teve bőlcze. Haſonloképpen Rupertus Apaturat Tuitienſis.

Magnus Albertus mikor tizen hat eztendős korába ment volna be ſz. Damocos ſerzetibe es kéſedelmes elméie volna az tudományoknak tanulasara, maga gyalázattian meg buſulvan laitorat keßit, hogy ki hagna az Kalaſtorom falan éjel, holot lattaték neki negy tekintetes aſſzonyállatoknak abrazattia, nagy böczülletes abrazatuak, kik közül, egyk, mikor egyßer fel akar vala hagni le veti va'a, à maſik vizontag maßzor: Midőn harmadßoris az fel hagaſt probalna az harmadik aſſonyállat kerdi tule mit czelekedneк, Kinek okait jelentuén, mondgya neki az az aßzonyállat, ezeknek beket hadgy es ſegitſéget keri az negyediktől kit Iſten annyanak neueze. Engeduén beßédének Albert ßüz Mariahoz forduluan, kegyeſen fogattatik, kérduen menenü tudomant kivanna inkab, Philoſophiaté? avagy Theologiat? Mond Albert, Philoſophiat. Mond ßuz Maria, legyen ugy à mint kivánod, de mivel hogy ezt à tudomant az en fiam tudomanyánal fellyeb boczüled utolſo életednec réßebe minden tudomanyadtól meg foztatol es moſtani allapathoz haſonlo lez. Ezek utan valamit olvas, auagy hal vala Albert, mindeneket ért vala, auagy ha mi oly nehez quæſtiora akad vala bodog aßzony által megh tanitatik vala: Kinek tudomaniánac nagy volta az egéz kereztiénſégbe hires lőn ſok eztendéig tanitvan fő Academiakba, de harom eztendo elöt minek elötte meg halna, mikor Scholába olvasna nagy ſok halgatoi elöt minden bölczeſéget el feleite, mint törtint volna dolga meg beßéluen mindenec elöt. In Annalibus Prædicato.

Vdo Hiſtoriaia nyluan valo dologh, kinek ſemmi elméie nem leuen bodog aßſony altal nagy bólczeſéget nyere, ki altal Magdeburgi Puſpökségreis fel mene, de gonoz élete miat: eyel az tiztátalan ſemély mellől fel vetetuén es az Magdeburgi Templomba, ſentek gyülekezetibe CHRISTVS Vrunktol meg ſententiaztatek, es egy ſentől feie veteték kinek vére moſtis meg tetzik à Padimontomon.

HARMINCZ HATODIK RESZE.

FELEBARATIANAK DORGALASAROL-

Mint kellyen modgyaval es hazonal embernek felebarattiat megh feddeni.

Az attiafiui kegyes feddes kŏnyŏrŭltességbŏl lessen hassnos.

MInt Abraham, minek utanna megh esküt volna Abimelechnek, hogy nem artana, sem neki, sem maradekinak, az irgalmassag ßerént mellyet czelekedtem te veled, az utan fedde megh Abimelechet hogy kuttiaiat vötte volna tüle. Gen. 21

Nagy irgalmasságot czelekedének Iudas es Ruben Iosephel, mikor az töb atiafiak meg akarnak ölni hogy meg ßabaditak jo tanáczockal kezekbül, meg tartoztatuan kezeket attiokfia veretól. Gen. 31

Megh feduen Phines fő Pap tarsaival együt Iosue akarattiából, Gad Ruben es fele nemzetséget Manasesnek, hogy vj oltart epitettek volna az VR akarattia ellen, ugy mint kik azzal jelentenek, hogy Izrael fiainak törvenytol el akarnának ßakadni. Kiknek elég tételeket ertuén, meg elegeduén vizza terenek Iosuehez, monduan: Az mi eros Vrunk Istenünk ô maga tudgya, es Izrael együt megh erti ha ezt az Oltart epitettük, el ßakadasnak okaért ne örizen meg minket, hanem meg büntessen mostan. Iosue 22

Ionathas David mellet ßolvan attiának Saulnak, mind attiat megh örizi az gonoz ßandektól, mint Davidot à haláltól. 1 Reg. 19

CHristus Vrunk ennek az nagy irgalmasságnak czelekedetinek ßép modgyat adgya: Ha ugy mond ellened vot à te atiadfia, te közöttöd es ö közötte, fed meg ötet, ha tégedet hal meg nyerted à te atiadfiat. Matt. 18

Az at-

Az atiafiui feddesnek ßeretettel kel lenni nem haragbol, sem gyűlölségből.

Gen. 13: A Braham, Loth Pastori közöt czendezen es ßeretetből ßerez feddése altal békeséget, közönséges jot aduan eleibe atiafianak.

3 Reg. 12 Nagy okossagal pelda beßéd altal fedde megh Nathan Davidot parasznaságáról, nem haragbol, sem fenyegetésből.

Iudit. 8 Iudith aßßony kegyesen fedde megh Bethuliabeli népet, hogy az Vrat probalnac ha segitségek nem érkezneć öröd napra megh adnac Holofernesnek az varoßt.

Act. 2 & 4 Sz. Peter modgyaual fedde meg az Sidokat az Apostolok hamis itileteiről, es Christus halaláról meg terituen közülök tobet harom ezernel.

Rom. 3 Sz. Pal Apostol nagy ßeretettel fedde meg az Romabelieket.

Apoc. 3 Sz. Ianos az Asiabeli Puspopoket vétkekről ßeretettel feddi meg pœnitentiara intuén.

Az gonossagba megh keményeteket czendezen kel az jora inteni, avagy el hadni hogy karomlast ne tegyenek.

Gen. 19 LOTH Patriarcha nagy ßép ßokal es igiretekkel akaria vala az Sodomabelieket azel kezdet gonossagrol meg teritem de nem fogadak.

Iudic. 19 Exod. 2 Mikor egyet Izrael fiai közul kegyesen inteue Moyses, hogy ne veßekednek attiafiaual, bozzu beßédekre inditaték, ßemére vetuen Moysesnek gilkossagat, kiért budosuba esék Moyses.

Iudic. 20 Izrael fiai heaba feddek meg Beniamin nemzetséget, az Levita feleségen tôt gyalazátért, sot inkab ellenec inditak.

Ioan. 9 Szépen feddi es inti vala az kemény nyaku Sidokat az vakon ßuletet ember, kit Iesus megh gyogitot vala, de nem fogadak sót ki vetéc az giulekezetből.

Az Isten felök mikor meg feddetetnek meg fogadgyak, es magokat meg jobitsiak.

Exod. 18 MOyses Propheta Ipatol Iethro pogan Paptol, meg feddeteć, heaba valo zorgalmatoságir ól, noha Istënec ß. ember vala midazaltal meg fogada

Boldisar Kiralt meg fedde Daniel Propheta attia peldaiabol, czendez ßivel halla söt nagy sokaiandekockal meg akaria vala tiztelni. Dan. 5

Az kemény nyakukat az igasságnak okaért neha meg kel feddeni kedvezes nelkül.

Nagy buzgoságal feddi meg Illyes Propheta, az kemény nyaku Izrael fiait. Ha az Isten VR kouessétek, ha az Bal kouessétek kötet, mit santaltok ket fele. 3 Reg. 18

Nagy buzgoságal feddi vala Elisæus Propheta Ioram Kiralt, egéz tabor elöt, es Iosaphat Kiraly elöt balvani imadasáról 4 Reg 3

Kereztelö ßent Ianos keményen feddi vala az kevély Pharisæusokat, mérges kigyoknak kólikeinec monduan. Matt. 3 Luc. 3

Herodes Kiralt nagy batorságal feddi vala paraznasagárol, nem ßabad ugy mond te neked tartanod az mas ember feleségét. Mar. 6 Matt. 14 Luc. 23

Az kerezt fan fügö tolvai, meg feddi tarsat Iesus karomlasáért

Sz. Istuan az Sidokat nagy buzgoságal meg feddi keménységekről, es Isten ßolgainak üldözeséről. Act. 7

Az egyhazi embereknek meg kel feddeni az alattok valoknak vétkeit.

Szent Pal Thimotheus Püspöknec megh hadgya hogy halgatoit bünökről meg fedgye, megis ßidalmazza es dorgalya.

Monda Ozias Királynak Azarias Papi feiedelem, nem te tizted az hogy az Vrnak aldozatot tegy hanem az Papoké. 2 Par. 26

Meg kel feddeni azokatis kik az anyaßentegyhaz ßerzesit meg nemtartiak.

MEGH fedde Esdras Izrael fiait az rabságbol valo ki ßabadulas utan, hogy idegeni nözetekbül vöttenec volna feleségeket, elis hagyata velek 1 Esd. 9 & 10

Meg kel feddeni az ßegények nyomorgatoit.

Nehem. 5 NEhemias megfedde az Sidoc közöt valo fő embereket, hogy az ſaczokat nem à gazdágokra hanem az ſegényekre vetik vala.

Innepnap nem illeſeért meg kel feddeni az nêpet.

Nehem. 1 NEhemias megh feddi vala azokat kik ſombat nap terheket hordoznak vala.

Az hazugokat meg kel feddeni.

Act. 5 SZent Peter megh fedde Ananiaſt, es Saphirat hazugſágokért, kiért hertelen halállal megis öletének.

Megh kel feddeni az gonoz pelda adokat.

Act. 13 SZent Pal keményen megh fedde Elimas neuü ördöngöſt ki el akaria vala hitetni à Kiraly birot.

Meg kel feddeni az Simoniacuſokat.

Act. 8 MInt ſent Peter megfedde Simont, ki az ſent Lélek ajandekat pénzen akaria vala meg venni.

Meg kel feddeni az paraznakat.

1 cor. 5 Mint ſ. Pal megfedde az Corinthus varosbelieket.

Az perpatvaroſokat.

1 Cor. 6 VGyan ſent Pal megfedde az Corinthus varosbelieket az poganok előt való törvénykedeſért.

Az ſentſégnek böczületlenſégeért

1 Cor. 11 MEGfeddi ſent Pal az Corinthus varosbelieket az Chriſtus vaczoraiânak böczületlenſégeért.

Az hűtőtlenségért.

Mint ßent Pal meg fedde à Corinthus varosbelieket, hogy az fel tamadaſt nem hinnek. 1 Cor. 15

Az kik igaz tanitokat nem bőczűlik az mint illik.

Mint ßent Pal meg feddi à Corinthusbelieket hogy az hamis Apoſtolok-nak ßauokat hinnek, az övet pediglen hatra vetnék. 2 cor. 9

Meg kel feddeni az ßerzetéſeket kik vilagi dolgokba atyak magokat.

MEG feddi ßent Pal az Galatabelieket, kik minek utanna az Evangeliomot vöttek volna, az törvénynek Cæremoniaitis meg akariak vala tartani. Galat. 3

Meg kel feddeni az tunya halgatokat.

Mint ßent Pal meg feddi az reſt Theßaloniaiakat. 2 Theſſ. 3

Meg kel feddeni az réßegéſeket.

AZ réßegeſeket ßükség megh feddeni, nem ackor mikor réßegek, mert ne talam à bor miat töb gonozt czelekednenec, hanem joßan korába. Mint nagy eßeſen Abigail aßßony Nabal bolond Vrat, minek utanna megh joßánodot volna, mit czelekedet legyen David követiuel eßébejutata. 1 Reg. 25

HARMINCZ HETEDIK RESZE.

HEABA VALO ERTEKEZESEK-nek haßontalan voltaról.

Az nyughatatlan elmeiŭ emberek mindenkor vy dolgoknak keresői.

Gen. 3 *MInt Eva mi legyen az jo es gonoz meg akara tudni, noha halála nekül vegére nem mehetne azért czalatek megh mikor ßorgalmatoson nézne ßép voltat.*

Acto. 1 *Az tanituanyoknac utolso itiletnek napiaról valo ßorgalmatos értekezéseket, megh feddi Iesus. Nem tü dolgotok ugy mond az idóknek auagy ßempillantasnak tudasa, mellyet atiam az ö hatalmába helyheztetet,*

Act. 17. *Athenasbeliek mindnyáian, es az jöueuenyek vy dolgoknak ertekezöi auagy mondoi valának.*

Az nyughatatlan elme nagyra vago.

Gen. 34 *AZ nyughatatlan elme maga veßedelmére haborusagára vy dolgokat akar érteni. Mint Dina Iacob Patriarcha leanya akaruan latni az ot valo nemzetségnek aßßony emberit, kiért el ragatatek Sichemtól es meg ßeplösitetik.*

Luc. 20 *Az Sidok sok czudait latuan Iesusnak, megis jelt akarnac vala latni az eghbül.*

Matt. 16 Luc. 23 *Herodes ßorgalmatoson kiványa vala Iesust latni hogy jelnek mutatasat lathatna.*

Az nyughatatlan elme mutogattia magat.

Exo. 19 v. 12 2 Par. 26 *MEG hagya Isten Moisesnek hogy az népnek meg paranczolna hogy az hegyre fel ne mennének es az hatart altal ne hagnak.*

Ozias Kiraly akaruan magat mutatni, hogy öis aldozatot tehetne Istennek, mint egy Pap, de be'poklossagal meg veretek.

Az nyughatatlan elmének bŭnŏkrŏl va-

la pœnitentia tartasat kel hirdetni.

SZent Pal prædicatioia utan Ephesusba kik elmeieket heaba valo dolgoknac tudasiba faraztottak vala könyueket elő hozuan, mindenek lattara meg égeték. Act. 19

Sz. Pal az ifiu özvegyeket mondgya hogy ßerzetések közibe be ne végyek, mert nyughatatlanok hazrol hazra jarok, zozattiárok. 1 Tim. 5

HARMINCZ NYOLCZADIK RESZE.

AZ DEZMAKROL.

Minden ember tartozik joßagibol dezmat adni.

ABRAHAM dezmat ada Melchisedechnek, mert ISTEN Papia vala. Gen. 14

Az Istennec meltan adatik az dezma, mert ö ad kenyeret, es ruházatot: Mint Iacob Patriarcha fogadast tön Istennek, hogy mindenekbül kit Isten neki adna dezmat adna. Gen. 28. v. 22

Az dezma fizetést az VR paranczolattia ßerént nem kel meg tartoztatni varakodasba. Ne kesél ugy mond dezmadat meg adni es sengeidet. Num. 18

Az dezmanak kit Isten ßamára adnak jonak kel lenni, es valaztotnak. Num. 18

Az egyhazi embereknek dezmackal kiket Isten ő ßamokra rendelt meg kel elegedniek. Deut. 18 v. 1. Num. 18

AZ egyhazi embereknek à dezmakbol ßegényeket kel taplalni. Deut. 14 v. 29.

A dezmakat az egyhazi embernek házához kel vinni, ha mezze vagyon az egyházi embertol mindeneket adgyon el pénzen, es ot à helyen ha [illegible] Deut 24

2 Par. 23 *Az egyhazi emberek kik dezmabol élnek nem kel kulsó ßantasba, vetésbe magokat, anagy egyeb dolgokba fogl'alni, hanem czak lelki dolgokba.*

HARMINCZ KILENCZEDIK RESZE.

AZ SZIDALMAZASNAK ES CZVfolásnak el tavoztatasárol.

Az czufolok az egyűgyűueknek haborgatasára, noha nem mindenkor űgyekeznek, mind az altal gyakran artalmokra vadnak.

Iudic. 8 v. 6 GEdeont meg venetüén Sochotbeli ferfiak kiktol éleséget ker vala, vele valo keues népnek, kickel uzi vala faraton Madian Kirá'it, Zebét, es Salamanat. Nagy romlásokra esék, mert vizza teruen gyözedelmesen le vagia öket, kiket le nem vagot volna ha megh nem nevettek volna ötet.

verſ. 16

1 Reg. 22 *Az bolond Nabal Davidot haragra indita ellene meg czufoluan kôuetit, es hazabol gyalazatal ki boczáta, es hogy ha Abigail felesége eleit nem vötte volna ajandekival es könyorgesiuel haza népestől le vagatatot volna.*

4 Reg. 2 *Elisæus Prophetat kopazsagáért megh nevetuén à gyermekek, meg atkoztatánák à Prophetatól, es az meduektol el ßagatatának.*

Az gonoßok megh nevetik az joknak czelekedetit.

2 Reg. 6 1 Par. 13 Neh. 4 DAvidot meg nevete felesége Michol Saul leanya, mikor David vigadna az Vr békeség ßekrenye elöt, kiért magtalanságal veretik meg. *Saraballach es Thobias, mikor Hierusalem megh romlot varos falait*

epite-

epitenek Izrael fiai meg neveték: Mint az iok mikor jo ßágos czelekedetekbe munkalkodnak meg nevetetnek à gonoßoktol. 1 Mach. 7

Nicanor latuan az Istennek aldozatit Izrael fiai közöt meg nevete.

Az jo ßerenczebe levők megh nevetik gyakran az keserűeßeket.

MEG vakulvan Tobias jo czelekedeti közöt, rokonßagitol nevetetik vala monduan: Hul vagyon moßt à te reménßeged kiért alamißnat tez vala. Tob. 3

Iobot nagy faidalmi közöt es banatiba neveti vala feleßége, monduan atkozd meg az Istent es hal meg, Iob 2.

Vdvezitőnket nagy kinyai közöt, à Kereztfan nevetetik vala az Istentelen Sidoktól. Mat. 27

Az egyhazi emberek es ßerzetéßek meg nevetetnek ez vilagiaktol.

IZrael fiai megh nevetek Ezechias Kiraly követit kik altal intetetnek vala az Vrnak aldozattiára. 2 paral. 30

Meg nevetik vala az Istен Prophetait vgyan azon Izrael fiai czufolvan őket. 2 par, 36

Az Sidok nevetik vala az Apoßtolokat mikor ßok nyelveken ßolnának monduan őket reßegeknek. Acto. 2

Mikor az Athenasbeliek hallottak volna ßent Pal tanitasat az fel tamadas felől nevetik vala. Act. 17

NEGYVENEDIK RESZE.

AZ RAGALMAZASNAK VETKEIROL ES BŰNTETESEROL.

Az Istentelenek ragalmazzak az igazaknak czelekedeteket, hamißágot kőltuén reaiok.

Puti-

Gen. 39 Putiphar felesége artatlanul kolte Iosephre, hogy ötet meg akarta volna ſeplöſiteni.

Pharaho ragalmaza Moyſeſt monduan, niluan valo dologh az hogy gonoſſágot gondoltok.

Exod. 10 Num 23 Effele ragalmazok gonozbak Balamnal, ki megh akara atkozni az Iſten népét.

Tob 3 Sara ſolgalo leanya ragalmaza aſſonyat ſemébe, es ſidalmazza monduan ferfiak gilkoſának.

Dan. 13 A ket hamis biro Babiloniaba nagy halhatatlan ſégyent költenek az artatlan Suſannara.

2 Mac. 4 Az arulo Simon, gonozul ragalmazza vala, az ſent eletü Onias Papi fejedelmet.

Act. 7 Halhatatlan dolgot költenek ſent Iſtuanra az Sidok hogy ötet megh ölhetnek.

Az ragalmazas irigieknek fegyuerek, az igazak romlaſára.

1 Regũ 29 Achis Kiraly elöt ragalmazak Davidot az fö emberek, irigykeduén elömenetelit.

Iere. 38 Miért hogy Ieremias Propheta megh mondotta vala Sedechias Kiralynak hogy az varos meg vetetik, az hadakozo fejedelmek irigységbül el akarak vezteni à Prophetat.

Dani 3 Dan 6 Izraelnek ellenſegi ragalmazak Izrael fiait Nabugodonozor elöt, hogy Danielel együt nem imadnak az ö Iſtenit, es hogy Kiraly decretoma meg utalok volnanak.

Matt 9 Lucæ 16 Act 19 Acto 21 Act 17 Az Phariſæuſok irigykeduén Ieſusra, ſokzor ragalmazak àz nép elöt.

Sokzor ſent Pal Apoſtolt ragalmaztak az Epheſusbeliek.

Az Sidoktól Ieruſalemi Templomba.

Athenasba az poganoktól

Az ragalmazok keményen meg bünteteinek.

Num 17 MARIA Moyſes nenye ragalmazaſáért belpokloſſágal büntetteték megh.

mely nem annyra lattatik vala büntetésnec lenni, mint orvosságnac hogy véreknec sokaságabol ki boczatnec, es ennek utanna eßesbeknec talaltatnánac lenni, vérec fogyatkozaßával. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 13.

Servilius Cepio Consul, mikor Cimbruſok ellen vakmerőképpen harczolt volna, kik Olaz orßágba rohántanac vala, es azon à hartzon nyoltzvan ezer embert el veztette volna, Romai kosségh paranczolattiábol joßága el adatatec, tiztit le vonac közönséges tömletzbe vetetuén megh hal, onnat halva ki vonuan mind el ßagattatek. Livius lib. 67.

Mikor Neocæßareat megh ßallotta volna Ioannes Comnenus Czáßar Alexius fia. Ennek kißebik fia attia hirenelkül taborbol ellenségekhez kozelb menuén es reaiokokleluén, az egéz tabort közel mind hartzra indita az ifiu vakmerőßége, ßegiteni akaruan hogy ellenséget között el ne vezne, némelyec az ifiunac batorßága latuan haßonlo emberség czelekedetre inditatánac. Kinek bator ßüuet az had népe elöt diczirvén attia, az utan ßatorába be menuén es hanyot homlok le feketuén jol meg oßtoroza, hogy hirenelkül ily vakmerőßégre vetete volna magat. Nicetas Choniates de Imperio Ioannis.

NEGYVEN HARMADIK RESZE.

TEMPLOM EPŭLETIROL.

ISTEN tiztességére valo egyházac epületibe, nagy ßorgalmatosnac kel embernec lenni, mint Salamon Kiraly czelekedéc Hieruſalembe. 2 Reg. 6. 7

Izrael ßi tinac noha sok ellenségi valánac rabßágoknac meg ßabadulasa utan, mindazaltal az Istentemplomat elöb epitek meg hogy sem mint hazokat 1 Esd. 3

Az egyhaz meg ßenteleßének nagy vigaßágal kel lenni.

3 Reg. 8 ENnec figuraiába avagy peldaiába Salamon Kiraly, nagy keßülettel, es vigaſágal ßentele meg Hieruſalem Templomat kit epitet vala.

1 Mach. 4 Machabæuſok győzedelméſec leven ellenſégeken mondanac, ime megh törettettenec az mi ellenſeginc, kik meg ferteztettéc à Templomot: Menyünk fel moſt meg tiztitani es meg vyjtani.

Az Templomnak meg ferteztetéſetől igen meg kel magat oni az embernek.

2 Mach. 15 AZ Machabæuſok Nicanor ellen hadakozuan, inkab feltik vala à Templom ferteztetéſét, hogy ſem mint magoc eleteket, auagy feleſégeket, auagy gyermekeket.

4 Reg. 11 Azért viteti ki Ioiada Papi fejedelem az Iſtentelen Athalia Királyne aſſzont onnat az Templombol, hogy ot megh ne ölhetnéc, ki miat à Templom meg ferteztetnek.

1 Mac. 10 Demeter Kiraly Privilegiomot ada Pogan fejedelem leuen, hogy valaki Ieruſalemi Templomba futna, (eſetibe) meg ne fogattatnék.

Act. 21 Noha ſz. Pal ellen az Sidoc megh dühüttec vala, mindazaltal à Templom böczületiért nem akarac ot meg ölni.

Az ßentegyházba tizta ßüuel es teſtel kel menni.

Exo. 31 MIkor Aaron fiaiual együt be akar vala menni az békeſég ßekreniébe, kezeit es labait még moſſa vala.

Num, 4 Nem ßabad vala mindennec be menni mégh az Levi nemzetſég közülu à békeſég ßekrenyébe, hanem à tiztaknac, kik illethetnec az Iſten ßolgalattiára rendelt edenyeket.

Mat. 21 Chriſtus Vrunk ki üze à Templombol az Kolomparokat monduan, az en hazam imadſagnac hazánac hivattatik.

Az Iſten Templomaba gyakorta kel menni kivalképpen az egyhazi ßolgaknak.

Tob. 1 TObias még iſtuſágba gyakran fel megyen vala Hieruſalemi Templomba, noha meßſze földön laknec.

Meg hadta vala Isten Moyses altal, hogy ot lennénec az Levitac ſünetlen à békeſég ſekrenie körül es ot halnánac. Num 3 v. 6

Samuel Propheta aluſsik vala az Vrnac Templomába, à hol vala az békeſégnec ſekrenye. 1 Reg. 3 v. 3

Peter es Ianos fel mennec vala az Hieruſalemi Templomba kilentz orára, es ackor gyogitac meg az Benna embert. Act. 3

Az Candiabeli Kiralyne aſſzonnac Hopmeſtere ſereczen orſságbol fel megyen vala Hieruſalembe à Templom latogatni, es ſekerében ülvén olvaſſa vala Eſaias Prophetat, kinec tanitaſára küldetéc az Angyaltol Phülóp. Act. 8

Az Templomba kel menni Isten akarattia halgataſára es kövétéſére.

AZ Sidoc minden ſombat nap, es egyeb Innep napokon, fel gyülnec vala à Templomba az Isten törvenÿnec halgataſára

Chriſtus Vrunk gyermek korába fel menuén ſüleiuel az Innep napra Doctoroc közöt, hal, es kerd vala. Matt. 26 v. 55 Mar. 14 v. 49

Chriſtus mikor prædicalani kezdet volna, à Templomba minden nap prædikal vala.

Az Apoſtoloc minden Innep nap be mennec vala à gyülekezetnec helyére prædikaluan Ieſus felöl. Acto. 9 Act. 14 v. 1

Monda az Angyal az Apoſtolokÿnac meg nituan éjel az tömlötz aitaiat à hol fogva tartatnac vala: Menyetec el, allyátoc à Templomba es ſolyatoc á köſségnec, ez eletnec minden igie felöl. Act. 5 v. 19

NEGYVEN NEGYEDIK RESZE.

AZ EGYHAZI RENDNEK VAlaztaſárol.

Az egyhazi fö rendnek valaztaſa elöt imadkozni kel Iſtennek, hogy oly ßemelt adgyon az ö gyülekezetinek vezerleſére, ki Iſten tiztesſéget kereſe.

Num. 26 *MOyſes Propheta halalához közelgetuén, az Vrnac könyörge, hogy jo gondviſelot rendelne az ſokaſag eleibe.*

Iudic. 1 *Ioſue halála utan imadkozánac Izrael fiai az Vrnac, jo gondviſelö vezérekert.*

Acto. 1 *Mikor az Apoſtoloc, Iudas helyebe maſt akarnánac valaztani, hogy ßamok be tellyeſednec, ket tanituant allatanac elö, kiért könyörgénec az Vrnac, hogy mutatna meg kit valáztot volna à kettök közül Iudas helyébe.*

Az kik közöt valaztasnak kel lenni, ßükſég hogy azok Iſtenfelök es igazak legyenek.

Num 17 *MEG hagya Iſten Moyſesnek hogy Izraelnec fo fö nemzetitol veßſzöt venne be az békeſégnec ßekrenlébe, ki ki mind meg jegyezuén vezzejét Aaron vezzeie egyedül à tóbi közöt maſod napra meg viragzec, jelentuen hogy ötet valaztotta volna mind azoc közul az ö ßolgalattiára.*

1 Reg. 16 *Iſtennec kivaltképpen valo paranczolattiára kene meg Davidot, még gyermek korába à Kiralyſágra Samuel Propheta.*

Act. 14 *Sz. Palt es Barnabaſt, kiualtképpen valo jelenéſe altal Iſten paranczola az Apoſtoloknac hogy à tóbi közül ki valaztanac az ö munkaira.*

Bekeſeg ßeretöknek kel lennie azoknak kik valaztatnak:

Exod. 18 *IEtro Moyſes Ipa monda Moyſesnek hogy oly embereket valaztana igaſſag ßolgaltataſára à kösſég közöt, kik bölczek volnánac Iſten felök, kikbe igaſſag talaltatnek.*

1. Reg. 9. 10 *Sault mikor Iſten valazta à Kiralyſágra jo vala, es Izrael fiai kôzöt nem vala job.*

2 Reg. 2 *Saul halála utan az Iſtenfel ö Davidot valaztak à Kiralyſagra*

Monda David halalához közelgetuén, az en fiaim közul valaztotta Istен Salamont. 1 Par. 11. 28 vers. 5. 4 Reg. 10

Monda Iehu levele altal Samariabelieknec, valazzátoc az leg jobikat az tü Vratok fiai közul ki attia helyet legyen, es hartzolyatok à tu Vratok hazaért.

Elő hiuan Ieſus tanituanit valazta azok közül tizen kettőt, kiket Apoſtoloknac neveze. Matt. 10 Luc 6. Acto 6

Valaztak az ſokaſag közül az Apoſtolok Istuant tellyes hütüt, kivel az ſz. Lelec vala.

Az eghyázi fő rendeket kiket valaſztani kel maga biroknak kel lenni, kik otalmazzák az alatok valokat.

Latuan Izrael fiai Gedeonnak bator ſünet es hadakozáſat, mondanac neki: Vralkodgyal mi raitunk, es valaztac Vrocka, es vezérecke. Iudic. 8

Mondanak Izrael fiai Ionatasnak: Ime miolta à te atiadfia meg holt, ninczen hozza foghato ki, ki menyen ellenſegünk ellen. Moſtan azért tegedet valaztunk helyebe fejedelme. 1. Mach. 9

Neha gonoz fejedelmekis valaztattatnak az népnek bűntetéſeért.

Abimelechet barati valazták fejedelemſégh viſeléſre, ki gonoſſul czelekeduén, valaztáſokat igen meg banak. Iudic. 9

Az fak közöt valo valaztasbeli peldabeſſéd felette ighen illeti az fejedelmeknec valaztáſit. Iudic. 9 v 8

Nagy Istennek itiletiből valaztatéc Ieroboam Kiraly Izrael fiainak tiz nemzetinec, ki az Istен tizteſſégétől el foga à népet. Es ſok verontaſok miat meg oſtoroztatának. 3 Reg. 12.

Conſtantinus Czaſar ideiébe Myrabeli Püſpök meg hala, es mikor nem könyen találtatnec arra az meltoſágra valo gonduiſelo. Holot az anyaſſentegyhaz mind külsö üldözéſek miat felette igen haborgatatnec, mint ſok eretnekségek miat ideſtoua ſaggatatnec: Végezec az oda gyült Püſpökök es Papok magokba, hogy valaki eloſſor maſod nap regel à Templomba be menne, az

lenne Püſpökök. Azon ejel az egéz egyhazi rend imadkozec Iſtenrec hogy Iſtenfelö es kegyes ſemélt valaztana à Püſpökségre. Sz. Miklos ſemmit nem tuduan az egyhazi rendek végezeſébe, jo regel ſokaſa ſerent az Templomba mene, es Püſpökségre valaztatik ki noha felette igen ez veletlen valaztas ellen tuſakodnec, mind az altal, akarattia ellen fel kelletéc venni, es varoſi polgarbol egyhazi Feiedelemſégre menni. Gilo. Cogn. lib. 6. Narrat.

Szent Agoſton Doctort Vallerius Hipponenſis vén Püſpök mégh éltébe Püſpök tarſánac valazta, iruan ezö kivanſága felöl Numidiabeli tiztartonac, kinek Hippon varoſai tiztartasa alat vala: Ki latuan Valerius levelet nagy hamarſágal Hipponba jöue, annac utanna közöluén ügyekezetit az egyházi embereckelis, es à töb varosbelieckel: Mindenec egyes akarattiáual nem czak Püſpök tarſanac rendelik hanem Püſpökségreis fel ſentelik. Ki jol lehet ez ſokatlan valaztasnac ellene mondana Püſpöke eletébe, mind az altal ſok bizonyſágoc altal mind Africaba, mind Tengeren tul valo orſágoknac ſokaſokbol, engedni kelletec valaztaſánac. Poſsidonius in vita D. Auguſt.

Auguſtinusis immar még vénheduén eletébe mas Püſpököt valazt tarſul melle. Epiſtola centéſima decima.

Arany ſaiu ſzent Ianoſt egéz Conſtantinapoli egyházi rend kóſſégel együt valaztia à Püſpökségre Czaſar akarattiábolis. Socrates lib. 6. cap. 2. & Zozomenus lib. 8. cap. 2.

Romaba ſ. Peter miért hogy egyedul nem erkezik vala kereztiénec prædikalaſára, es Poganſágnac kerezteleſére. Ket Püſpököt rendele Linuſt es Cletuſt. Mikor halalához közel volna Kelement ſentelı maga helyébe Püſpöke, es neki ajanlya az Iſten Anyaſentegyhazat, es Romai ſeket ezeket monduan az igiket. Azon odozatra es kötözéſre valo hatalmot adok te neked, kit ennekem adot Chriſtus, hatra vetuén minden dolgokat, mind teſtit mint örökſégedet joſsagidal együt, imadſágoddal es prædikaláſoddal ügyekezél, haznalni à népnec. Kelemen ily nagy tereh viſeleſtöl magat menti vala. Monda ſ. Peter, czak magadnac akarzé haznalni, es az Vrnac népet, az habok közöt hagyod, holot nekik ſegitſégel lehetz, mind ezek közöt magat nagy alazatoſſon viſelvén Kelemen, Cletusnac es Linusnac ez tizt viſeleſt engedi, Platina.

Anthe-

Antherus Papa Martyrsága vtan, mikor Romai Papa valaztasárol gondolkodnánac az hivek. Fabian feién lattaték egy feiér Galamb, mint Christus feien à Kerezt viz felet az ſent Lélek Platina.

Mikor Iſiabik Iuſtinus Czaſar halalos betegsegébul valamenyire meg könyebedet volna, ugy hogy büneit megh iſmerhetne, es Orſzagánac job gondviſeléſe elótte forgana, ózve hivata Orſzag tanaczit es az Papi Feiedelmet egyebeckel, megh nituan Czaſari palotáiat. Tyberiuſt Czaſari Koronaual meg koronazza es Czaſári meltoſágos felsö ruháiat nyakába veti, es nagy felſoval monda. Tyberij emnek à ruhánac fényeſſége megh ne czallyon tégedet, ſe pedighlen ez el mulando arnyeknac nagy keſuleti, kik miat en nyavalyas meg czalattattam, mag im allapattiárol el feletkezvén, kiért melto lóttem végbetetlen kinokra. Te kérlec az en buneimet megh jobiczad, melyet ugy czelekedel, ha az Orſzágot igazan es kegyeſen birod: Es ha nem tellyeſégel engedtz ezeknek mutatuan az elótte allo Feiedelmeket, es tanáczokat. Mert ezek azok kik engemet erre az keſerüſégre hoztanac. Végre monda, tiztellyed Tyberij az Iſtent es az ö Annyaſzentegyházat, hogy teis egyebektól tiztelteſſel, es végen aſſonyodat, moſtan pediglen annyadat. Az kiknek joſágok vagyon tarczak megh, az kiknek ninczen te adgy, mint egyebekre magadrais tekinteted legyen. Arrolis megh emlekezel ki voltal az elót, es ma mie löttel, ne kevelkedgyel, ſe ne vétkezzel. Tekinczed az en peldamat ki voltam az elót, es moſtan mie löttem. Az ſegényeket ſereſſed, es alamisnalkodáſoddal ſegiczed. Ezeket monduan az Puſpök imadſágat el monduan mindnyáian Ament mondanak. Ezek utan Tyberius térdére eſék Czaſar elót monduan: Ha akarod leſſek ha nem akarod nem leſſek. Felele Iuſtinus, az Iſten az ki menyet es foldet teremptette mindeneket az miket el feleitettem hogy te neked megh mondgyak jutaſſa eſedbe, es tégedet ſentſéges felelmével taniczon, hogy ó altala te neked mindenek igazan es bodogul legyenek Evag. lib. 5. cap. 13 Niceph. lib. 17. cap. 40.

NEGVEN ŐTŐDIK RESZE.

AZ PRÆDIKALASNAK Bő CZűLEtirol, haznairol es haßontalan voltarol.

Nem mindenkor foganatos az tanitas, auagy az jora valo intes, mikor belső jora valo indulat nem talaltatik emberbe.

Gen. 4 verſ. 6. 9.

CAin Iſtentül intetetuén, es tanitatnan joßágos czelekedeteknek jutalmára ſomoruſagába, nem lön foganattia, sőt gonozab lön az utan mert meg ölejo czelekedetiért attiafiat.

Gen. 19

Mikor Sodomabeliek Lothtól ſzépen, gonoz czelekedetekről intetetnének, gonozabaklönek.

Dani 4

Elege inte Daniel Nabugodonozort hogy büneit alamisnaval meg váltana, de nem fogada.

Az joknak inteſi es prædikalaſi nagy elömenetekre leßen azoknak kik meg fogadgyak.

Gen. 17.

IOL lön dolga Iacobnak mikor annya inteſet meg fogada, attia aldasa el veteleért.

Gen. 37

Iol történek dolgok Iacob fiainak, kik Ruben ßavat meg fogadak hogy Ioſephet meg ne ölnéc, mert az vtan ſok jockal latogattatanak Ioſephtól.

4 Reg. 5.

Namannak igen haznala hogy jambor ſzolgainac io inteſet meg fogada, hogy az Propheta paranczolattiának engedne, mert bel pokloſſagából meg tiztula.

Tob. 5 & 6

Tobiasnak nagy ſokionára lön, hogy Raphael Angyal ßavat mindenekbe meg fogada.

Az jo inteſnek meg fogadaſa, ſok gonoſlágot el tavoztat.

MOyſes Nenye haznos tanáczot ada Pharaho leanyánac, hogy á gyermec tartaſára Sido aſſonyállat adatnec, ki altal nemzetſéget meg iſmerne, es Izrael Iſtene felelmére tanitatnek. Exod. 2

Iol czelekedéc az meg bozzonkodot David Nabal ellen, hogy Abigail aſſony kegyes inteſet meg fogada, hogy ſok ver ontaſtol megh oltalmaztatnek. 1 Reg. 25

Mardochæus jo inteſe altal, Eſther Kiralyne aſſony megh ſabadita Izrael fiait az le vagataſtol. Eſter. 4

Abimelech inteſe utan Sedechias Kiraly meg ſabadita Ieremias Prophetat az tomletzbül. Ier. 38

Az jo inteſnek meg fogadáſa nyugodalmot ſerez.

IEtro jo tanacza kit ada Moyſesnec az nep igazgataſára, ſok gondoktol meg mente Moyſeſt. Exod. 18

Az rabſágbol meg ſabaditatot Izrael fiait à Hieruſa'em Temploma epiteſekor Aggæus Propheta es Zacharias ſep inteſeckel vigaztallyac vala. 1 Eſd. 7

Meg akarvan Nehemias epiteni Hieruſalem el tôrôt varoſánac falait, jo inteſe altal egy akarattal meg eröſsiteténék. Nehem. 2

Az jo intes nagy ezkőz à bűnből valo ki tereſre.

MIG Iojada Papi Fejedelem éle, es Ioas Kiraly inteſet megh fogada, jo Fejedelem vala. Holta utan Iojadasnak, gonoz lön es Iſtentelen, fiatis, ki jora inti vala à Kiralt attia tiztibe leven meg öle. 4 Reg. 12

Nehemias prædikalaſára az Vſoráſok megh adac Vſoráiokat azoknac kiktül el vôttec vala. Nehem. 5

Kereztelö ſz. Ianos inteſére es prædikalaſára, ſokan megh kereztelkednec es meg gyonnac vala Mar. 1 Luc. 3

Az keſerűſégbe levőknek nagy vigaztalá-ſokra vagyon.

Tob. 1. Iob. 2 2. Mach. 7

TObias minden rabokhoz megyen vala, intuen óket.

Iob vigaztalaſára harom barati jöuének.

Mikor az het Machabæus atiafiac kinoztatnánac az Iſtentelen Antiochus Királytol, anyoktol az győtrelembe vigaztaltatnac vala.

Atiaknak jo intéſek fiakhoz ſokſor nagy haznokra vagyon.

Tob. 10

RAguel ſzépen tanita Sarat hogy Ipat tiztelne, Vrat ſeretne, haza gondgyat jol viſelne, es ö maga fegyhetetlen lenne.

1 Mac. 2

Matatias halalához közelgetuén, inteſiait az Iſten törvenynec meg tartaſára, kit megis czelekedénec hüſégel, véreket ontuan érette.

Az jo intes, az tunyakatis fel ſerkenti.

Iudit. 9

IVdit aſſſonyjo inteſe à Bethuliabelieket indita, hogy kemenyében Holofernesnek ellene allanának.

2 Mach. 15

Iudas Machabæus batorittia vala jo inteſek altal Izrael ſiait, az poganoc ellen valo hadakozasba.

Act. 14

Sz. Pal es Barnabas intik vala az hiveket alhatatoſſágal az hitbe valo meg maradasra.

Az jo egyházi embereknek gyakorlanyok kel magokat az prædikalâſokba ſok fele haſonért.

Eſa. 58

MOndgya vala Iſten Eſaias Prophetanac, meg ne ſünyel, mint à trombita fel magaztald à te ſodat es hirdeſſed az en nepemnec bünöket.

Ier. 1

Ieremias Propheta mikor az Vrtol prædikalani küldetéc menti vala magát elöſör, az utan engedelmes lön akarattiára.

Ionæ 1 & 2

Lön az Vrnak igéje Ionas Prophetan, hogy Ninivebe menne prædikalani, ki elöſör prædikalas elöt el futa, végezetre ſoknyaualyakutan engedelmes lön Iſtennek.

Ieſus tanitvanit el küldè ez világra prædikalani, hogy à buntul meg teritetnénec, es ò benne hinnenek ki altal örök életek lehetne. Matt, 28

Megh feduen Ieſus tanituaninac hütetlenſégeket paranczola hogy prædikalani mennének. Mar. 16

Ionas prædikalása Ninivebe nagy haznokra lôn az Varosbelieknec, mert Iſtent meg engeztelék Pœnitentia tartáſockal. Ionæ 3.

Szent Peter prædicatioiára Pünkösd napian harom ezer ember téremegh. Acto. 2. & 4.

Sz. Pal prædicatioiára es Barnabasera, az Iconabeliek nagyob rézre megh terének. Act. 14

Az jo Prædicatornak nem kel ketſégbe eſni prædicatioia felől, ha ſinte mindgyart meg nem térnekis az halgatok.

SZ. Pal Apoſtol egéz eyfelykorig nyuita prædikaláſat, mely prædikatioiába egy ifiu ßunyaduan az ablakról ala eſik. Mind az altal mind ez nyavalya közötis regeleig nyuita prædicatioiat. Act. 20

Sz. Pal nagy panaßolkodáſal mondgya, hogy harom eztendeig Aſiaba, ejel napal ſiraſſal intette à népet. Act. 20

Mikor fogua vitetet volna ß. Pal Agripa Kiraly eleibe, es Feſtus tiztartohoz: mond neki Agrippa keves dologal intez engemet hogy keresztién legyek. Act. 26

Eſdras ſen aluan egy fa gáradiczon, regeltül fogua egéz etzakaigh oluaſa à törvenÿnec könyuet à népnek. 2 Eſdr: 8

NEGYVEN HATODIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOKNAK czalardſágokrol.

Az gonoz aßonyallatoknak ũgyekezetek az, hogy az ferfiakat minden gonozra ingerlyék.

Gen. 3. EVA Adamot torkoſſag altal czala megh, honnat következec, mind tetti, mind lelki halála.

Iudic. 4. Zizara ſomjuhozvan Béter Iahelhez Haber feleſégéhez vizet kervén tüle, az pedíglen tejet aduan neki, es mint ha meg nyugotna faratſagaból, be fedi palaſtiaual, kit el ſunyaduan meg ól.

Az gonoz aßßonyallatok hazugſágockal mind Iſtent, mind embert meg czalyak neha még az ſokis:

Gen. 18 SAra Abraham feleſége vénſegébe, mikor aito meget hallotta volna az Vrnac igiretit, hogy eztendore fia lenne, moſolyodec. Kerduen az VR Abrahamtól miért nevetet Sara? Meg tagada Sara feltebe, monduan hogy ö nem nevetet.

Iudic. 14 Samſon feleſége könyhullatáſockal ſir vala Samſon elöt monduan: Gyülöz engemet, kibul titkos dolgokat megh ertuén el arulya az Philiſtæſoknak.

Iudic. 16 Haſonloképpen czelekedec Dalilais Samſonnal maſodik feleſége.

Sok czalardſágot gondolnak az aßßonyallatok, hogy az ferfiakat meg czalhaſſak.

Gen. 19 LOTH leany meg réßegitec āttiokat hogy vele vétkezhetnenek.

Gen. 39 Putiphar feleſége buraſag altal akaria vala loſephet meg czalni, minden nap ingerlvén teſti vételre, de az nem engede kivanſágának.

Num, 25 Izrael fiait Moab aßßzony emberi czalak megh, hogy Iſten ellen vétkeznének, ki miat ßörnyü haragia geriede ellenek.

Iudit 10. 11. 12 Iudith, buia ßin alat czala meg Holofernest.

Ioſue 2 Raab Izrael kimeit hazába el reiti, es azokat à kik kereſik vala, ravaſzſágal mas fele igazita.

NEGY-

NEGYVEN HETEDIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOK SOK VEßedelmeknek okai.

Achab Kiraly Iezabel Iſtentelen tanaczából olete megh az Iſten Prophetait, Nábototis köuel agyon verete tulaidon ſöleieért.

Samſon Dalila ölébe aluvan meg borotuáltatik tüle es minden ereie el vezvén, ßeme ki tolyatik.

Ioram Kiraly Atalia Iſtentelen tanaczából, ſokißonyu gonoſſágot ezelekedek.

Trojai veßedelmének egy aßſzonyállat lön oka, kit Paris el ragadot vala.

Archelaus Macedoniai Kiraly megh öletéc Crateva neuü iſiutol, kinek leanyat igirte vala, azonba masnak aduan. Volater.

Latinus Kiraly leanya Laviana miat nagy had inditatéc Æneas es Turnus közôt, mindenik magának akarvan feleſegül venni. Pont. lib. 4. de Stellis.

Menelaus holta utan Ilona feleſége Rhodusba üzetéc, holot Tripolæmus feleſegétól egy fara fel akaztatec, ki Gôrög Orßágnac nagy romlaſára lôt vala, Paris el ragadaſa utan. Volateranus.

Liſimachus ſaiat gyermeket Agatocleſt, maſodik feleſége ingerleſébül, méreg altal meg öle. Volater.

Iphis ekes termetü iſiu megh utaltatec Anaxares nevü leantól, kiért magat fel akaztia.

Deejanyra oka lön Hercules halalának, Neſſus Centauruſſal valo hai vivaſaval. Vgyan azon aßſzonyállat oka lon Hercules hadának Achelaus ellen. seneca.

Seleucus Callinicius Siriai Kiraly ki üzven moſtoha annyat Ptolomeus Kiraly Nenyet, nagy hadakrac oka lön. Iuſtinus lib. 27.

Amphiaræus jövendô mondo eßebe vévén ha Thebasbeli hadba menne hogy el vezne, házába magat el rejtuen feleſégétül el arultatik, egy dragafugoért, kit Policenes viſel vala, es kételen az hadba menuén földel el nyeletéc.

Evander Pallas Archadiai Kiraly unokaia, annya ingerleſe altal attiat meg öli. Tortellus.

Pterelas Thebanuſok Kiralya, leanya el arulaſából Creontol meg öletik.

Niſus Kiraly leanya arultataſábol, Minoſtól, kit az leany ßeret vala megh öletéc.

Cleopatra oka lön Ptolomæus hadának, ki leanya vala, Alexander Kiralynal Siriainal.

Nagy Alexander egy fő varoſt Perſipoliſt Thais tiztátalan ßemély tanaczából, réßegségébe meg égettete Curtius lib. 5 Cœlius lib. 8. c. 35.

Roma epületi utan Romulus népének ßaporodaſáért, Sabiniai aßſonyallatokat el ragaduan ellene valo hadakinditatának. Propertius lib. 2.

Octavia Auguſtus Czaßar hugának Antoniuſtól valo megh utalása, oka lön Romaiac közöt valo ßörnyü veßedelemnek.

Tullia meg ölete Vrat Servilius Tulliuſt Tarquiniuſſal

Antonius Commodus Czaßart Martia tiztátalan ßemély megh ölete egy bai vivoual, kivel haſonloképpen paraznalkodik vala mint Czaßárral.

Rodericus Gothuſok Kiralya, Iulianus neuü tiztartoia leanyat hogy meg ßeplöſitette vala. Atia nagy banatiába kiſſebsegeért, Saracenuſokhoz menuén Kiralya ellen hadat indita, mely hadba töben veztenek het ßaz ezer embernel.

Eduardus Angliai Kiraly es Martyr, feleſége czalardſaga miat öletéc megh.

Gandulphus Martyr mikor feleſége paraznaſágat feddene, latratol meg öletik.

Venceſlaus Czeh Orßag Kiralya édes annya altal életetik meg öczet rea ingerluén. Crhonica Bohem.

Egy vén Plebanusrol olvasni in lib. Apum, ki gyermeksegetül fogua ßüz eletetet viſelt vala tanuſága el végezuen jambor erkölczeért es tudomanyaért Canonokságra hiuattatec. Ez tiztibül valo iouedelmet meg valtoztata a lelkeknek nagyob haznokért, egy plebanoſſágal: Holot het eztendeig mikor nagy haßonnal munkalodot volna jo pelda adaſáual es prædikala-

ſaval. Törtinek egyßer hogy egy hatuan eztendös ßüzel beßéllene, ki Ciliciumat ßokta vala moſni czak ketten be menuén halo helyére, holot mind ketten tiztaſágba valo eleteket megh ferteztetek. Az aßßonyállat eſeti utan magat meg iſmeruén nagy ſiráſi miat halála kôuetkezek. Az Pap fóſlet erkolczébe, utálatos eletet viſele.

NEGYVEN NYOLCZADIK RESZE

AZ HŰTROL.

Az kik Iſten ßavának hittenek, azoknak peldaiok altal intetetnek az emberek, hogy Iſtenbe higyenek, kinek igireti bizonyos.

ABraham hiven Iſtennek, nagy ſok iot vön Iſtentül. Gen. 15

Sz. Pal Apoſtol nagy hütiert Iſtenbe ajanlya Moyſeſt. Heb. 11

Nagy hütért Iſtenbe magaztallya Erſebeth ßüz Mariat, boldog vagy ugy mond ki hittel. Luc. 1

Az ßazados hütit magaztallya Ieſus monduan: Nem talaltam Izraelbe enÿ hütöt. Matt. 8.

Sz. Iſtuan magaztaltatik tellyes hütiról Iſtenbez. Act. 6

Az hűt gyakorta czuda tételeknek lataſabol leßen.

MInek utanna Izrael fiai nagy czuda altal lattak volna az veres tengernek ket fele valáſat, kin ßaraz labal altal menének hünek Iſtenbe, es kezdek ötet felni. Exo. 14

Az Maguſok latuan az vy czillagot az eghbe, az vjonnan ßületet Királyba hünec, es kereſni indulnak, kit megh talalnak ßeretettel imadnac es aiandekot adnak neki. Mat. 2.

Latuan az Benna embernek meg gyogyuláſat az Hieruſalemi Templomába, nagy ſokaſag tér meg. Acto. 3

Act. 10 *Cornelius Caſaræaba czudák altal tere meg.*

Act. 13. *Az Kiraly biro latuan Elimas órdöngöſnek ſz. Pal ßava altal meg vakulaſat, hün ſz. Pal prædikalaſanak.*

Az igaz hűt altal gyakorta győzedelmet veznek ellenſégeken az Iſten hivei.

Heb. 11 AZért mondgya ß. Pal az ßentek hűt altal gyóztek meg orßágokat.

Sz. Ianosú à tü hüttótók az, à ki meg győzi ez vilagot Ionathas Saul fia monda az ő Inaſſának.

1 Reg. 14 *Nem nehez Istennek ßabaditaſt tenni, keues altal auagy ſok altal,*

1 Reg. 17 *mely bizodalombol nagy győzedelme követ kezék.*

Nagy hütel es bizodalomal monda David az Goliadnac: Te en ellenem kopiaval, fegyverrel es paiſal jüz: En pedíglen te hozzad megyek az Vrnak nevébe, es megh győze ellenſégét.

2 Par, 14. *Monda Aſa, Iudánac Kiralya: Vram ſemmi külömbſég ninczen nalad, ſokhae auagy kevesbe tegy ſeghitſéget: Segély minket mi Vrunk Istenunk, mert te benned es az te nevedbe leuen bizodalmunk jöttünk ez ſokaſag eleibe. Igy győze megh Zara Kiralt tizer valoßaz ezer emberéuel. Kiket mind egy labig le vagata.*

1 Mac. 3 *Haſonloképpen ſola Iudas Machabæus, es ellenſégén győzedelmes lón.*

Az igaz hűt ad batorſágot embernek vegedelmek közőt.

2 Par. 20. MONDA Ioſaphat az had népének: *Hidgyetek az VR Istenbe, es batorſágtok leſſen.*

1 Eſd. 8 *Eſdras rabsagából el boczatatuan Izrael fiaival, nem akara Kiralytól vti levelet venni, hanem nagy hütel fordula Istenhez böitöleſébe es imadſágiba.*

Nehem 4 *Latuan Nehemias ellenſeginec ellenek vala dühöſſégeket Hieruſalem varoſa epiteſébe, monda nagy hütel. Az mi Istenünk mi érettünk vagyon, batran munkalkodgyunk.*

Dan. 3 *Nagy bizodalommal monda, az harom ifiu Nabugodonozornak. Az*

mi Istenünk kit mi tiztelünk, ki szabadithat minket az egbó kementzehül. Ha pediglen nem akar, tudgyad hogy az te Istenidet mi nem imádgyuk.

Az igaz hŰt czudakat czelekedik.

HAvgy mond Iesus annÿ hütötők leßen, mint az muſtar mag, mondgyatok è hegynec, meny tova innet, es el megyen. Matt. 17

Azokat kik en bennem hiznec é jegyek követik, az en nevembe ördögeket ki űznek. Mar. 16

Az ßaz adosnac hütiért gyogita meg ßolgaiat. Matt. 8.

Hasonlo képpen az gutta ütöt embert, azoknac hütők re tekintuen Iesus, kik hoztak vala, meg gyogita. Luc. 5 Mat. 9

Az Cananæabeli aßßonyallatnak ki alhatatos hüti leanyat megh gyogita. Matt, 15

Az havas betegséghe leuö gyermec attiánac monda Iesus, ha hihetz, mindenek lehet ségesek az hivöknec: Monda az, hißem Vram, segiczed az en hütetlenségemet. Matt. 9

Latuan ßent Pal egy Benna embert, ki soha nem jart vala, hogy hüti volna, monda nagy fel ßoval: Aly fel labodra, es megh gyogyula mindgyart. Act. 14

Az igaz hŰt nem czak teſt ſzerént gyogit, hanem lélekbeis.

MOnda az Verkorságos aßßonyállat, ha illethetem czak ruhaiánac Matt. 9
also premit, meg gyogyulok. Kinec monda Iesus, bizal leanyom, az te huted téged megh gyogitot. Luc. 7

Nagy hüti vala Magdolnánac Iesus irgalmaſſagába, kiért Iesustól halla à te hüted tégedet üdvezitet, meny el bekeségel

Monda szent Palnak az tömletz tarto, az nagy föld indulas utan, es az tömletz aitaia megh nilasa utan, mit czelekedgyek hogy üduezülyek. Monda ß. Pal, hidgy az VR Iesusba es üdvezülz. Act. 14

Az hŰt prædicatio hallasbol leßen.

Act. 2. SZent Peter prædikalasára Pünkösd napian harom ezer ember tére megh.

Act. 8. Sz. Phülöp Prædikalasára sok Samaritanusok térének megh Simon ördöngessel egyut.

Acto. 8 Minek utanna ßekerébe tanitotta volna Phülöp az Candiabeli Kiralyne aßßony Hopmester et, monda az Hopmester, ihol viz vagyon ki tiltia meg tülem az Kereztséget. Monda Phülöp: Ha tellyes ßüeddel hiz. Monda hißem az mi Vrunk Iesus Chriſtuſt.

Az kik az Iſten igienek nem hiznek megh kel feddeni.

Lue. 1 ZAchariaſt nemaságal vere meg Gabriel Angyal, miért hogy mondasába ketelkedik vala.

Matt. 13. Az mi üdvezitönk hazaiába semmi czudat nem czelekedéc, mert nem hünec benne.

Matt. 14 Megfedde Iesus Petert, miért hogy ketelkedik vala monduan, kiczin hütü miért ketelkedél.

Ioan 20 Thamaſius meg fedde Iesu, hogy egyebek bizonyság tetelire nem hitte vala fel tamadásat.

Az kegyes aßßonyallatok meltan diczirtetnek hűtőkről.

Hebr. 11. Numer. 13 AZ tiztátalan Raab, magaztaltatik io hütiért ß. Pal Apoſtolról, ki az Iſtennec népe kimeit hazába el reite, megh oltalmazvan öket veßedelmektől.

Ruth 1 Ruth böczultettetik, ki monda az ö menynec, à te néped en népem, az te Iſtened en Iſtenem.

Lucæ 1. Zacharias Pap megh feddetetik az hütetlenségről, feleſége pedigien diczirtetik hütiért, mert ßüz Maria házához valo menetelibe Vranak Annyanak monda ßüz Mariat: Es meltatlannak itile magat ily felségnec annya házába fogadasára.

Mar. 16 Matt. 28. Sok ferfiak ketelkedének Chriſtus fel tamadása felöl, kit az aßzonyállatok hirdetetnek bizonyal.

Az

Az ßent embereket ŏrŏmeſt hazokba fogadgyak es hiznek azok beßédének.

AZ Sareptabeli aßßonyállat be fogaduan Illyes Prophetat, es taplalvan hün az ö beßed ének. 3 Regu. 17.

Az özvegy aßßonyállat, kinec fiait az Vſoraſok el akariak vala venni, Eliſeushoz folyamoduan paranczolattiat meg fogada, minden adoſſagitól megh ßabadul. 4 Reg. 4

Lidia nevü aßßonyállat, ß. Pal prædikalaſára minden haza népevel meg tér, es meg kereztelkedik. Act. 16

Az igaz hŭtrŏl mindeneknek ßaiockal kel vallaſt tenni.

AZ özvegy aßßonyallat ki het magzatit biztattia vala az kinoknac el ßenvedeſére, nagy alhatatoſon vallaſt teßen vala az teſtnec fel tamadaſárol. 2. Mach. 7

Anna mindeneknec prophetaluan ßol vala Ieſus felöl à Templomba. Lucæ. 2

Az Samariabeli aßſzonyállat vallaſt teſzen vala Ieſusrol monduan: Tudom hogy el jöt az Meſsias ki Chriſtusnak mondatik. Ioan: 4

Martha haſonlo vallaſt tön Ieſusrol, mint ſz. Peter, mikor Ieſus kerdene tule, ha hinne hogy fel tamadna az ö battia Lazar, monda: En el hittem hogy te vagy à Chriſtus élö Iſtennec fia. Ioan, 11

NEGYVEN KILENCZEDIK RESZE:

AZ HŰSEGROL.

Az emberek kŏzŏt felette ighen kivantatik, egy mashoz valo ßeretetnek nagyob bizonyſagáért az hűſég, hogy egÿk az maſikhoz ßűksebe bizhaſſek.

Az ßolgaknak Vrokhoz valo hűßégek.

Gen. 24 — *Eleazar Abraham ßolgaia hüuen el jara Vra paranczolattiába, mikor nezze foldrül nemzetßegebül valo hazas tarßat hoz Iſaaknak.*

Gen, 29. & 30 — *Iacob Patriarcha hiuen ßolgala az alnak Labant, örizvén juhait ſok eztendeigh.*

Gen. 39 — *Hiuen ßolgala Ioſeph Putiphart Aegyptusba, kinek ßolgalattiáért meg alda Iſten hazat, feleſége ßeplöſitéſetöl is megh otalmaza magat.*

1 Reg, 24. — *David noha Vratól ſokzor halálra kereſtettetet, kezébeis volt egy nehanyzor Vra elete, mindazaltal, ſoha nem akara kezet ellene ki nyuitani, söt egyebektülis meg otalmaza.*

1 Reg. 31. — *Saul Inaſſa latuan Vranac halálos ſebét, nem akara Vra nelkül élni, magat fegyverrel altal vere.*

1 Reg. 31 — *Iabes Galadiaknagy hüſéget mutatának Vrokhoz, ellenſéget varoſába menuén, teſtet ki hozuan, es tizteſségel temetuén.*

2 Regu. 11 — *Vrias hüſeget mutata Iovábhoz, az ö Kapitanyához, nem akarvan házához menni, noha Davidtol küldetetnec, ugyan azon varosba leuen.*

2 Regu. 12 — *Ioab hü vala Davidhoz, varoſokat meg veven Vra ßamára.*

2 Regum 23 1 Par. 11 — *Harom vitez ferßiu nagy hüſégeket mutatac Davidhoz, mikor ßomjuhoznec ellenſégin altal menuén Bethlehem kutiából vizet hozvan neki.*

Az igaz baratoknak hűſéget kel mutatni ſűkségekbe baratiokhoz.

1 Regum 20 — *Ionathas Saul Kiraly fia, igaz baratſágat hüſegel mutata Davidhoz, mentuén artatlanſagaért. megis jelenti attia dühöſſéget barattia eletet akaruan meg tartani.*

1 Regu, 22 — *Monda David Abiatarnac, ne fely ſemmit, es ne rettegy, ha ki kereſi à te eletedet, az enymet kereſi.*

2 Regu, 15 — *Mikor Dauid Abſolon elöt futna, monda neki Ethai: El az VR hogy valahol lez, akar életbe, akar halalba veled leſſek.*

2 Paralpo. 18, — *Monda Izrael Kiralya, az ö barattiának Iuda Kiralyának: A hol én vagyok teis ot legy, mint à te néped ugy az en népemis.*

Az egyházi embereknek, hiveknek kel lenni az alattok valohoz.

NAgy hűſégel czelekedec Ioiada Papi Fejedelem Ioas Kiralyal, Kiraly ſekibe ultetuén. 4 Regu 11

Nagy hűſégel oltalmaza Onias Iſten felö Papi Fejedelem, az arvaknac es özvegyeknec le tot kinczeket à Templomba, kit el akar vala vinni Heliodorus, az Iſtentelen Simon hamiſſan be aduan à Kiraly elöt, 2 Mac. 3

Az eſes embereknek hű tanáczot kel adni az ſükölködöknek.

IOſeph hü tanáczot ada Pharahonac, orſága meg maradaſára, az ſükſégnec ideien es Kiraly tarhazat meg tölte nagy kinczockal Gen. 41

Huſégel czelekedének Davidal ſolgai, monduan, többe mi velünk hartzra ki nem jüz, mert te egyedul tiz ezer helyébe ſamláltatol. 2 Reg. 21.

Io tanáczot adának Aſiabeli fö emberek ſz. Palnak hogy ne menne az közönſéges jatekoknezeſeknec helyére. Acto 19

Fogadaſokba valo hűſéget igazan meg kel tartani egy masnak.

RAab nagy hiven igirven Izrael fiainac megh otalmazáſat, kik házához be tértenec vala megh tarta. Ioſue 2

Ioſue hiven meg alla az kimeknec fogadáſokat, kik Raabnac igirték vala meg tartáſat, az varos meg vétele utan. Ioſue 6.

Hiven meg oltalmaza Ioſue az Gabaonitakat ellenſégektül fogadáſa ſeréntt, noha czalardul czaltac vala meg Ioſuet mezze földrul, valo jövetelet monduan. Ioſue 9

Vide exempla plura fol. 171.

ÖTVENEDIK RESZE.

AZ FIAKNAK FEL TARTASAROL.

Az fiakat, mindeneknek felette, Isteni felelembe kel fel tartani, és jeles erkölczeknek gyakorlásiba.

Deut. 6 *PAranczola Isten Moisesnek hogy Izraelsiai tanitanac fiokat, az Istennek Nagyságos dolgairol, kit velek czelekedet vala, hogy ötet azokbol tiztelnek.*

Iob 1 *Iob nagy ßorgalmatos gondot visel vala fiaira, hogy Isten ellen ne vétkeznének, azért teßen vala érettek aldozatot.*

2 Mach. 7 *Az het Machabæusok, czudálatos képpen tanitatatnak vala anyoktol, az Isten akarattiának köuetesére, kirül halal altal sem akarnanak elßakadni.*

Az fiakat gyakorta megh kel dorgalni es bűntetni az vétkekről

Gen 34 *IAcob Patriarcha meg fedde Iosephet alom latásinak kevélyen valo ßamalasáért, kibe lattatik vala attian, annyan, es attiasiainj ovendobe valkodni.*

Gen 42 *Iacob meg feddi vala fiait restségekrül, hogy gabona venni nem mennének Egyptusba*

1 Reg 2 & 4 *Miért hogy Heli kedueze fiainak es à mint kel vala gonosságokrol meg nem fedde, gonoßul veßének.*

Deut 21 *Az Istentül paranczolat adatek ki az engedetlen fiak ellen attiaknac, hogy meg öletetnének Izrael leanya fia, ki Ægyptusbeli embertül valo*

vala, miért hogy jol nem tanitot vala Isteni felelemre, á puztába Isten karomlasaért meg köveztetek.

Adaniasnac Kiralyságra valo ügyekezeti, miért hogy Davidtól attiátol meg nem feddeteték, Salomontol meg öletetik. 3 Reg. 2

Az fiakat jo erkölczök közöt kel fel tartani es tanitani.

DAVID Kiraly halalához közelgetuén tanita fiat mint kellene magat viselni orßága jo modgyaval valo birasára. 1 Par. 28 3 Reg. 2

Kiczinségekbe kel az atiaknak fiokat Isteni felelembe fel nevelni.

TObias kiczin korába kezde fiat tanitani Isteni felelemre ifiuságba, es halála oraianis mikor fiainak fiait latna. Tob. 1. 4. 14

Hazasságok elöt kel az atiaknak fiokat tanitani, hogy ő magok viselők legyenek.

RAGVEL tanita Sarat mint kellyen Ipat tiztelni, Vrat ßeretni, haza gondgyat es haza nepének viselni, es magat fegyhetetlennek mutatni Tob. 10

Susanna ßülei tizta életre tanitottak vala Susannat, es ez okon tiztességet ßeretuén, nem akara engedni àz hamis birak gonozra valo kiztetesének. Dan. 13

Matathias tanita fiait halála elöt, mint kellene magokat viselni az Isten törvenye mellet, egyet fiai közül vezerül aduan nekik, kitül halgatnának. 1 Mac. 2

Ez elöt ugy mint ket ßaz huzon öt eztendövel, Saxoniaba egy varosba kit Hammelnec neveznec, az ördög emberi abrazatot formaluã magánac, az varos utzain jar vala, es trefas neuetségeket czelekeduen, nagy sok gyermeket özve gyüit. Kiket mikor varosbol kijüt volna, egy közel valo hegyre azockal együt el enizec, kit nagy tavul követ vala egy leanyzo ezeket latna,

hamar varosba teruen meg jelenti. Varos nepe ki mene, es minden helyeken fiokot kereſuén, es nem találuan ſomoruſágal vizza terének. Azon varosnak irt Hiſtoriaiába ennek igaz voltat moſtis meg olvashatni. Szörnyü pelda az atiaknac gyermekekről valo jo gondviſeléſekre, hogy hiſag köuetéſektől, feddéſeckel el idegeniczek, es Iſteni félelembe fel nevelyek.

Theodoſius Czaßar nagy Arſeniusnac ada fiainac jo tudomanyokba es magok viſeléſébe valo fel neveléſeket, intuen Arſeniuſt hogy birodalomnac nagy voltára ſemmi tekinteti ne lenne, ſe meltoſágokra valo tekinteti, hanem mint ſolgait, ugy tartana. Egyßer be menuén tanulo hazokba az Czáßar, latuan fiainak nagy meltoſágal valo üléſeket, es Arſeniusnak elötöc valo fen alláſat letzke olvaſaſába: Kin felette igen meg haborodék à Czaßar, es mindgyart fiait megh fozta Feiedelemi ekeſſégektől. Azt monduan, ha ollyanok volnanac, hogy erkölczeket, es eleteket à tanuſágra es az Iſten tórvenyinec meg tartaſára igazgatnac még birodalmatis kezekbe boczatana, az alatok valo népnek haznára. Ha pediglen ſemmi tudomány nelkül fel ne vekednenec, job volna köz eletbe magokat foglalni hogy ſem mint veßedelemel vralkodnának. Niceph. lib. 12. cap. 23.

Origenesnek mégh kiczin gyermec korába, annÿ elmelkedéſe vala az ß. Irasba, hogy attiánac nagy gyakorta gondot adna kerdeſénec meg feiteſére, noha tudos ember volna. Az üdobe pediglen az kereztiéneknec nagy üldözéſek köuetkezuén az pogan Fejedelmektől, öis meg geriede Chriſtusért valo ßenvedéſre, kinek attiat meg fogtak vala az kereztién hitért magába el végeze, hogy attiáual együt Martyrumſágot ßenuedne: Annya érte fiának fel geriet ßivet ßenvedéſre valo ügyekezetibe, hogy Vratfiával együt el ne veztene, minden ruhaiat Origenesnec el reite, vgy hogy mindeneſtül mezitelen maradna, es igy ketelen hon maraduan, edes attiat levele altal Martyrumſágra geriezti vala. Euſeb. lib: 6 cap. 2.

Nagy Caroly Kiraly, Parißba fő tanulo helyet epitete, holot mind ßegeny renden valokat, mind Nemes Vr fiakat tanitat vala. Egy üdő mulua vizont Parißba jüven paranczolya Meſterekuek hogy tanituanÿnak tudományokba valo elömeneteket neki megh mutatna, verſekbe, oratioiokba, es egyeb iráſoknac nemibe, Kik közül eßébe veve hogy ezkőz es ßegény renden valoknac nagyob tudományokba valo ßorgalmatoſſágok volna, hogy ſem mint, az Nemes VR fiaknak, ez okon ket fele valazta öket, ßegény rende-

ket jobb kezefelol. Monduan, tü legyetek kegyes fiac, kik az mi paranczolatunk ßerént emberkedtetec, tietec leßen Papßágnac gazdagßági, es nagy Püßpökségec. Tüteket vduaromba vezlec, közületek tanáczot valaztoc, birak közе iratatlac, es fő rendek közi rendellec. Ezek utan monda az Nemes Ifiaknac, kiket bal kezе felöl helyheztetet vala haraggal: Tü üßtökösök, es gyengec, kik biztok atiatoknac gazdagbságiba es böczületeßégekbe, meg utaluan az mi meltoßágunkat, feßlet erkölczre aduan magatokat, tunyaßágra, reßtßégre, es buiaßágra, mind ezeket, fellyeb böezültetét azjo tudományoknal, Iſten bizonyßágom, hogy czak egy penz erö tizteßßéget auagy haznot ße variatoc à tü Fejedelmektül, kik azen paranczolátomat meg utáltatok. Azon leßec hogy minden ember elöt gyalázatok legyen, es pelda legyetek mindeneknec, hogy ha magatokat meg nem jobittiátok es tanußágtokba ßorgalmatoßok nem leztek.

Ezen Caroly Kiraly ö magaßaitü jeles tudományokra tanitata, kiczin korokba, annak utanna pedíglen lovon valo üleßekbe, mindenüt maga mellet hordozta fegyvert viselvén, es lövéßekbe gyakorluan. Leanit hogy hivolkodaßt, ne tanulnánac, gyapiu fonasra, es len czinalasra, kibül vaznat ßönének tanitata.

Themiſtoles gyermec korába, mikor tanuſagátol valamenyre ßabadosb vala, oratiok iráſi felöl gondolkodik vala minden hivolkodo jatekokat es gyermeki eztelenßégeket meg utaluan. Plut: in vita Them.

Tucidides Athenasbeli Hiſtoricus kiczinßégetül fogua jeles tudományra valo indulattiat jelenti. Es mikor egyßer Herodotus Hiſtoriait kit irt vala olvasna, nagy ſokak probalaſáual. Tucidides gyermec el fakada ſirva, kit latuan Herodotus monda, kertez ßegény atiánac, bodog vagy ily jo ügyekezetü fiadért, intven, hogy mindeneket hatra hagyvan tanitatna Suidas.

Mikor Bion Boriſthenesnec ßemére vetnec, hogy egy tiztes Ifiat hozza nem edeßgetet volna tanuſagnac okaért. Mond, à gyenge ſaitoczka nem ragad horogra, jelentuén az gyengen fel tartot Ifiakat alkolmatlanoknac lenni az Philoſophia tanulaſára.

Indiabelieknel, Catheuſoknal es Brachmaneſekvel ßokas vala, hogy ket holnapi gyermeczket, közönßéges gyülekezetbe vinnenek. Kinek ha ter-

mete probaltatuan tetzenec jo tudományokra tanitattiac vala: Ha pediglen nem tetzik vala er döbe vetik vala, auagy mindenek lattára megh ölik vala. Alex. ab Alex. lib. 7. cap. 25. Sabel.

Persac közöt felette ighen nagy gondviseles alat tartatnac vala fel gyermekek, de mindenec felet igassagnac, es kegyességnec követesére ßoktattiac vala, mértekletes ételre, es italra, el sem ßabad vala menniek tanito Mesterek mellöl hirnelkül, es nemü ßabad vala enniek, hanem czak arra zabot üdön.

Romaiak nem akartac fiokat naloc fel tartani, hanem attiok fianal hogy gyengen felne neveltetnenec. Volat.

Mediolanumi Fejedelem Franciscus Sportia, nagy hires neves Fejedelem, harom kivaltképpen valo dologra tanita fiat. Elsö hogy ßüz életbe élne, mas ember feleséget soha ne illetne. Masodikra hogy regi jo hü ßolgaiat meg ne verne, hogy ha semmiképpen nem ßenvedhetne vele valo letét, jo aiandeckal megh aiandekozvan ugy tüle el boczátana. Harmadik hogy soha rugo lora se ö maga ne ülne, se mast ne ültetne. Ignatius. libro 4. capite tertio.

Lacedæmonbeliek Licurgus töruénye ßerént, nagy ßorgalmatossági oktattiac vala fiokat, oly munkaknac es terheknec el viselesére, mellyek jövendöbe öregh ember korokba haznára lenne mind kösségnec mind pediglen magoknak.

Phülöp Kiraly Alexander fia felöl ily levelet ir Aristotelesnec: Tudgyad az en fiam felol, hogy az Isteneknec nagy halákot adoc, nem azon hogy ßületet, hanem inkab azért, hogy te üdökbe ßületetet. Kit reménlek hogy te tüled tanitatuan, es tanulvan melto legyen, ki en helyembe helyheztessék. Gellius lib. 9. cap. 3.

Paulus Æmilius Macedoniat megh gyözven, noha mondhatatlan nagy kinczet talalt volna, mind az altal Kiraly könyveire akaduan, à hoz inkab nyula hogy sem mint egyeb gazdagsághoz, kiket fiainac oktatasára es tanulasára Romaba külde.

ŎTVEN EGYĔDIK RESZE.

AZ ERŏSSEGNEK IOSAGOS CZELekedetekrŏl.

Az ferfiaknak erŏſſeknek kel lenni felebaratioknak ſegitſégekre, ſŭkségekbe, otalmokba, es ellenſégek ellen valo hadakozáſokba.

ABraham Iſteni félelme mellet eros vala, mert ertuén fogságat attia- Gen. 14
fianac harom ſazat ſolgai közul melle véuén negy Kiraly ellen indul, es meg győzi, es minden koborlat joſagoktól meg foztia.

Saul Kiraly haluan megh ſallasat Iabes Galaditaknac, hertelenſégel induluan meg ſabadita. 1 Reg. 11.

Ioiada fő Papi Fejedelem Athalia kegyetlenſéghe ellen Ioaſt Kiraly ſekbe ültete, es meg koronazza le vagatuan Athaliat, ki meg ölette vala à 4 Regu 11
Kiraly fiait, hogy egyedul vralkodhaſſon Iuda nemzetſégen.

Erŏſſe teſi az embert az jo lelki iſmeret minden ŭgibe.

IAcob nagy bator ſágal ſola Labannac fel inditatuan, meltatlan üzeſeért. Gen. 31
Mi vétkeimért igy indultal fel ellenem, es minden lepleimet megh latogattad.

Monda az Angyal Iacob Patriarchanac, ha Iſten ellen erŏs voltal, Gen. 32
mentŭl inkab eroſſeb lesz az emberek ellen.

Moyſes tiszta lelki iſmeretŭ leven, igaz ŭgyébe Pharaho Kiraly előt Exod. 5
aluan, ſembe meg feddi, hogy az Vrnac nepet el nem akarta vala erezteni.

Iudit 13. *Iudit aßzony tizta lelki ismeretivel nagy bator ßüuel indul az Istentelen Holofernes ellen.*

Az igaßagért el kezdet hadakba erősseknek kel lenni az embereknek.

Num. 31. *PHinees Papi Fejedelem tizenket ezer magaual Madianitakat le vaga, es harmintz ezer ßüzet rabßágra hoza, ßantalan marháual együt egy sem vezuén el népe közul.*

Caleph oly erös hadakozo vala, nyoltzvan eztendös korába mint negyven eztendös korába, mikor az igiretnec földe kemlesére kuldetet vala.

Iudic. 6 *Gedeon harom ßazod magaual ßantalan népet gyöze megh, kinec mondotta vala az Angyal, VR vagyon veled, ferßiac közot leg erösseb.*

Iudic 7 *Monda Gedeon, à ki félelmes menyen vizza.*

Iudic 15 *Nagy ereie vala Samsonnac, ki egy Szamar allal ezer Philistæust óle megh.*

Iudic. 14 *Az erös Orozlant kezével kette ßakaztua.*

4 Reg 9. *Iehu nagy batorßágal öle meg ket Kiralt, es Baal Prophetait.*

Az Hadnagyoknak batorito ßavok erősse tezi az hadakozokat.

Num. 13. 14. *IOsue es Caleph nagy haßonnal batoritac az Izrael fiait, az erös nemzetek ellen valo hadakozasra, menyünk ellenec monduan, es biriuk az foldet.*

Monda Moyses Iosuenak, legy bator, es legy erös, mert te vißed be à népet az igiret foldére.

Iosue 8 *Iosue Hai erös varos ellen induluan, az seregh elöt vala biztatuan öket.*

Iosue 10 *Iosue öt Kiralt meg foguan, monda Izrael fiai Fejedelminec, tegyétek labatokat ezeknec à Kiralyoknac nyakokra es ne félyetek*

Iudic. 3 *Aod Izrael fiainac Fejedelme, elöl menvén az seregnec, monda: Kövessétek engemet, mert az VR mi kezeinkbe adta az mi ellenségünket.*

1 Mac. 2 *Mathatias batorittia vala az had népét eleinek sok ßép peldai altal hik ellenségeken gyözedelmet vöttenek vala.*

Az hadakozo embernek bator ßŭvnek kel lenni.

DAvid maſod magáual Saul taborába megyen, mikor Saultol kergetetnec, es poharat aluo helyen feie mellöl el veßi, es kopiaiat. 1 Regum 26

Ionathas Saul Kiraly fia czak Inaſſáual Philiſtæuſok ſeregi közе üt, es nagy győzedelmet teßen, 1 Reg, 14.

Dávid ſeregi kőzül harom vitez, altal vaguan magokat, à Philiſtæuſok taboran, Davidnac ßomiuſágába vizet hozanak. 2 Regu, 23

Nagy batorſágal Iudas Machabæus, altal menvén az Iordan vizen, ellenſegére rohan egyedul, kit az utan egéz hada követe. 1 Mac. 5

Machabæus tarſaiual együt, mint az Oroslanoc ugy rohannac ellenſégekre. 2 Mach; 11

Ha ßinte ellenſégektől rettegtetnekis az hadakozo népek, batorſágot kel mutatni ellenek.

IZrael ſiai Aegyptus foldebül fegyverel vinek ki hogy utannoc levó ellenſégektől magokat otalmaznak. Exod. 13

Izrael fiai egyk kezekbe fegyvert tartanac vala, az maſtckal epitik vala Hieruſalem varoſa falat. Nehem. 4

Halvan Izrael fiai Holofernesnek nagy haddal ellenec valo jövetelit, bator ßüuel erősitik vala helyeket ellene. Iudito. 4

Nagy batorſágal alla egyedul Mathatias Izrael fiai kőzül, az Iſtentelen Antiochus paranczolattia ellen. 1 Mac. 2

Nagy erőſségnek jele az keſerűſégeknek es ßerenczetlenſégeknek ßénvedéſe.

ILY erőſség talaltatéc az harom ifiuba, kik Nabugodonozornac Iſtentelen Decretumat meg utaluan Iſteni igaz ßolgalatert az egho kementzébe vetetetének. Dan. 3

Az het attiafiu nagy bator ßüuel mene az Iſtentelen Kiralytol végeztetet kinokra, Iſten paranczolattiának engedelmeſſégeért. 2 Mac. 7

Acto. 7 Sz. Istvan nagy bator ßüüel mene az kovezésnec helyére.

Minden haborusagiba, üldozesébe, fogsagiba, veresegibe nagy batorságot mutata ß. Pal az Apostoli czelekedetbe, mind vegig.

Az aßßonyállatoknak erőſségekról.

NAGY bator ßüuet mutattanac gyakorta az aßßonyallatok ferfiak ßabaditasára es otalmára.

Delbora aßzonyállat voltára, nagy eßesen bira egéz Izrael fiat, es itile. Ki mikor az VR nevébe paranczolna Barachnac hogy Izrael fiai kozül, valaztana tiz ezer fegyveres ferfiat Sisara hada ellen, monda Barach: Ha el jüz velem az hadba, el megyek: Monda Delbora, ez egy utal el megyek veled, de az gyözedelem nem te neked tulaidonitatik, hanem aßzony embernek.

Iudic. 4

1 Reg. 15 Nagy bator ßüuel Abigail otalmaza meg Nabalt David kezetül.

Ester 5 & 6 Nagy batorságal veßedelemre vete feiét Esther Izrael fiainak ßabadulásokért.

Iudit 13 Nagy veßedelemre vete feiét Iudith hogy megh ßabaditana Izrael fiait.

Sok keserűſégeknek ßenvedeſibe erőſſeknek talaltattak az aßßonyallatok.

Ruth 3 MOnda Booz Ruthnac, ki el hadta vala hazáiat, es Istenit. Tudgya az egéz nép az ki lakiké varosba hogy te nagy joßágos czelekedetnec aßßony ember legy.

Tob. 3 Nagy ßidalmazast ßenvede Sara, Raguel leanya, ßolgalo leanyatol, semmit neki nem ßolvan.

2 Mach. 7 Nagy bator ßüuénec alhatatoſſágat mutata az het atiafiaknac annya, ki mind fiai győtrelmit lata mind maga kinyait.

Mat 27. Lucæ 23. Ioan 19 Az mi Vrunk ßenvedesébe, nagy bator ßüuet mutata, ßüz Maria alvan à Kerezt mellet, semmit nem ßolvan à kegyetlen feßitö Hoherokrak.

Az gonoz embereknek erőſſégekrol.

AZ gonoßok erössek az gonoßágnac czelekedetibe, ſok artalmokra ugyekezven az artatlanoknak.

Eros vala Cain atiafia ellen kit megh ölt, de vizontagh ö mas altal neg ölettetik. Gen. 4

Abimelech hetuen atiafiat öle meg egy köuön. Iudic. 9

Saul Kiraly sok veßedelmekre vete feiét, David kergeteſébe, noha véghez nem vihete ügyekezetit. 1 Reg. 18

Töben esküenek negyven Sidonal ózve hogy addig nem ennének, miglen az artatlan ß. Palt meg nem ölnek. Act. 23

Erösök es batrak az gonoßok haboruſágoknak inditaſára.

HOlofernes ſok Orßágokba nagy puztitaſt tón es romlaſt, kik nem akarának Nabugodonozornak feiet haitani, ſok artatlánokat haborgatuan, kiért nagy gyalazattiára egy aßßonyallattol feie vetetetek. Iudit 3 2. 13.

Az Iſtentelennek erösſek Iſten ellen valo czelekedeteknek el merüleſébe.

MInden tehetſégével ügyekezek Ieroboam Izrael ſiait az Iſten tiztelettül el ßakaztani. 3 Reg. 13

Az Iſtentelen Antiochus Kiraly ſokat farada, es költe hadaira, hogy Izrael ſiait Iſten törvenyttul el ßakaztana. 2 Mach. 9. 7

Ez vilagnac követöi ſockal ßorgalmatosbak az vilagoſſágnak ſiainal az gonoznak czelekedetire, mint Iudas mikor à tob tanituan alunnek à kertbe vigyaz vala Ieſus arultataſára. Matt. 26

Sok czalard elmelkedéſekbe faraztak feieket az Papi Feiedelmek az Phariſæuſockal egyut, hogy Ieſuſt még kinya kozotis gyalazhatnak, az utanis fel tamadáſa utan hiret pénzel akarac el nyomni fel tamadaſának, tanituanit meg tömletzezék, es meg vezzözek: Nemelyeket közülök megh olének. Mindazaltal ſemmit nem arthatánac, sót nagyob batorſágal prædikalak Chriſtusba vala hütöket. Matt. 27 Act. 5 & 7

Libertus nevü Orvos Doctor kereztién hütért minden joßagatól meg foztatek, es feleſegével egyut ßanki vettetteték, mivel hogy azis kereztien

aßßonyállat vala, egy mast ßanki vetésekbe vigaztalvan. Az aßzonyállatnak pediglen czudálatos, bator ßive vala mindẽ nyomoruságoknak békeségel valo ßenuedesébe, ugy annyra, hogy mikor feriet latna ßomoruságba lenni, es el hagyot gyermekin kesergeni, igy vigaztallya vala. Kérlec attiamfia lelkedre vagyone nagyob gondod auagy gyermekidre, ime ökis sirvan kialtanac, azokatis Christus meg tartia, miért hogy üdvezitöiöknek vallyak Victor in Persec. Vand. lib. 3

Ptolomæus Martyr, midön Vrbicius tiztartotöl halálra itiltetet volna kereztiéni hütiért. Lucius nevű ember, mond az Istentelen bironak. Mi az oka hogy ezt az embert meg bünteted, holot sem paraznaságot, sem gilkosságot nem czelekedet, sem nem ragadozo, sem or, hanem czak az egy kereztiéni vallasáért, kire semmit nem felele egyebet az biro, hanem azt kerde hogy ne talam teis azok közül valo vagy. Kit mikor niluan meg vallot volna Lucius, mindgyart kinzasra viteti. Monda Lucius, ezt te neked igen közönöm, mert ez altal hamis es Istentelen Vrasagátol megh menekedem, söt je'es attiához, es Kiralyhoz igyenesen megyek. Eusebius. lib. 4. capite decimo sexto.

ÖTVEN KETÖDIK RESZE.

HALAADASROL.

Felette ßükséges az Istennek halákat adni közönségessen, sok fele jo voltairol, kickel megh latogatta az emberi nemzetet.

Gen, 32 *IAcob Patriarcha nagy ßorgalmatosságal halakat ad vala Istennec jo tetemeniról. Monduan: Vram kisseb vagyok minden irgalmasságidnal, es igasságodnal, kiket à te ßolgadnak be toltöttel.*

Halvan David Nathan Propheta altal Istennek sok vigaztalasinac igiretit, nagy alazatoson, es aitatoson halat ada neki. 2 Regu, 7

Daniel Propheta sok Istennec jo tetemeniről halákat ada monduan: Legyen az Vrnac neve aldot, mert az bölczeség, es az erösség öve. Dan. 2

Sz. Pal Apostol halakat ad vala Istennek vele valo irgalmassagáról, monduan: Halakat adok az en Istenemnec, ki engemet megh erösitet az Christusba. 1 Cor 1 1 Tim. 1

Vgyan azon ß. Pal halákat ad vala Istennek az atiafiaknakis mutatot kegyelmeért, kiket hasonlo halaadasra gergiegetu vala. Rom. 1 Ephe 1 Theff. 5

Istennek halakat kel adni veßedelmekből valo meg ßabadulaſért.

Izrael fiainak az VR Isten emlekezetre megh hagya, hogy Aegyptusbeli rabságokról el ne feleitkeznénec, hogy mindenik eßekbe jutuan, halaadok lennénec Istennek azért az ßabaditasért. Exod, 13

Minek utanna Izrael fiai Pharaho kezébül meg ßabadultanac vala, es az veres tengeren altal mentenec vala. Mond az Moyses: Enekellyünk az Vrnac, mert dicziségesen fel magaztaltatot &c. Exodi. 15

Az harom gyermec, az eghö kementzebe aldgya vala az Vrat ßabadulásokért az tüz sebeſſegétál. Dan. 3

Iudas Machabæus, es Ieruſalembeli kóſſégh iranac Aristobolusnac, monduan: Nagy veßedelmekbül Isten altal meg ßabaduluan, halakat adanak nagyságoſon. 2 Mac. 1

Istennek halakat kel adni ellenſégeken valo gyözedelmért.

Czudálatos gyözedelmekért ellenſégeken Izrael fiai Moyseshez jöuénec, es az Vrnac nagy ajandekokat adának. um. 31.

Sisara gyözedelme utan, Delbora es Barach, éneket enéklénec az Vrnak. Iudic. 4

Gyözedelmések leven ellenſégeken az Machabæusok, megh tiztituan az Templomot, imadak, es aldac az eghbe azt, az ki ßerenczet adot nekik: 1 Mac. 4

2 Mach. 10 *Thimotheus gyözedelme utan hasonlatosképpen, énekléseckel es halaadásockal aldgyak vala az Vrat, ki nagy dolgot czelekedet Izraelbe.*

Iudit 16 *Az egéz nép à gyözedelem utan, es prædaknac ózve gyüitese utan, Hierusalembe menénec, hogy az Vrat imadnac.*

Io fiak nak adasáért halat kel adni Istennek.

1 Reg, 2. *Nagy halákat ada Anna Samuel Propheta annya Istennec, hogy magtalanságat el veven fiat adot volna ö neki.*

3 Regum 5 *Salamon Kiralyért halaada st tön Hiram Kiraly Istennec, mondvan. Legyen aldot az Isten, à ki bólcz fiat adot Davidnac, ezért az sok népért.*

Luc. 1 *Szüz Maria Iesus fogantatása utan, nagy halakat ada Istennec, monduan: Magaztallya az en lelkem az Vrat.*

Ha la t kel adni Istennek betegségböl valo meg gyogyulasáért.

Tob. 11 & 12 *Minek utanna Tobias ßemei vaksagából meg gyogitattanac volna, diczirí vala az Istent, ó es felesége azockal együt kik ótet ismerik vala.*

Matt. 9. *Az sereg latuan az gutta ütôtnek gyogyulasat dűczöiti vala az Vr Istent, ki illyen hatalmot adot volna az embereknec.*

Az ifiunac fel tamaztása utan, mindnyáian meg felel ménec es dűczötek az Istent.

Luc. 17 *Egy idegen nemzet az tiz bel poklos közül lata, hogy meg gyogyult volna, vizza ter ven Iesushoz, nagy ßoval dűczöiti vala az Istent.*

Acto. 3 *Az meg gyogitatot Benna, fel keluén jar vala vigaduan, es diczirven az Istent, kit ßent Peter meg gyogita.*

Testi eledeleknek adasaért halat kel Istennek adni.

CHristus Vrunk, mikor megh akarna elegiteni à puztába az öt ezer embert, veven à kenyeret halakat ada. Mar. 8 Ioan 6

Vaczora utanis, mint az Apostolok czelekedénec el végezvén à Vaczorat diczíretet monduan ki menénec az olai hegyre. Matt. 26

Harmadik Henrich Czaßar meg gyözvén, Abat Magyarok Fejedelmét, hogy Istennec ez nagy gyôzedelemért halakat adna, le vete ruháiat, es magára Ciliciumot vön, mezit lab, melyet földhöz kapczoluan, nagy könyhullatafival az feßület elöt imadkozvan halakat ada, mind egéz tabora elöt, kit latuan tabora népe hasonlo halaadast tön Istennek. Enekelvén diczíreteket. Bonf. lib. 2. dec. 2

Eötödik Angliabeli Henrich Kiraly megh gyôzvén Galliabeli Kiraly taborat, le térde pelvén nagy halakat ada Istennec, es ez okon à mely napon lôt vala à gyözedelem Crispinus es Crispinianus Martyrok napiat mindenüt orßagába illeni paranczola. Orßagàbais minden Templomnal hala ado imadságokat paranczola, hogy lennének. Polid. lib. 22.

Alphonsus Aragoniai Kiraly Istennec vele valo jó tetemenyért, noha mindenkor halakat adna, de kivaltképpen harom dologról mondgya vala, hogy nagy halaadással tartoznek. Elsö, hogy emberre teremptette volna, nem oktalan allatta: Hogy kereztiéne tötte volna, harmadßor hogy annij Orßágoknac Fejedelméve valaztotta volna.

Romabeli regi Poganok mikor ellenségeket meg gyözik vala, mind ferfiac, mind aßonyállatok fel öltöznec vala ekes öltözetekbe, Istenec Templomiba mennec vala halaadásokért, hogy jo ßerenczet adtanac volna nekik. Alex ab Alex. lib. 5, cap. 26

Vgyan azoknac Fejedelmec es had viselöiök, halaadásokért, es fogadások be tellyesiteseért, Pessimentumba mennec vala, holot az Isteneknec annya tizteltetik vala. Val. Max.

Octaviustol meg gyözetetuén M. Antonius Mutitianal, Cicero végeze Romába ötven napi halaado napokat. Sab. lib, 8 Enneadis 6.

Iulius Czaßar gyözedelménec Galliaba valo halaadasáért, tizen ó tödnapot rendele. Sabel lib. 6 Ennead. 6.

D. Brutus Antoniust hogy megh gyoze Mutiniai hadba, ötven napi halaadast rendelének. Alex. lib. 5. cap. 26.

Ciceronac hogy a kosséget az Partosoknac kezébul megßabaditotta vala, maga jelen letébe Romába halaado napot rendelenek. Ibidem.

Valamikor az hadviselo Fejedelmec fogadásokat teznec vala Vulcanusnac, gyozedelmec utan, minden fegyvert, sisakot, hadi ßerßámokat, ßekéreket, rez hajokat ózve hordgyac vala egy helyre, az egéz tábora népe rendet aluan, ö maga az hadviselo Fejedelem veres barsonyba öltözve eghö üßöge kezébe leuen fel emelueñ kezeit az eghre, megh gyuitia vala az nagy rakaßt. Kinec nagy örömére egéz tábora körule aluan kardgyokat verik vala kezeckel oldalokon. Alex. lib. 3 cap. 22.

Hæc addantur sequentibus emberekhez valo halaadasrol.

Æschines Philosophus, Mesterc mellöl soha el nem megyen vala, kirul Socrates ßokta vala mondani. Czak egyedul Æschines tud minket ismerni. Laert. lib. 2.

Crito Philosophus anyra ßerette Mesteret Socratest, hogy semmi fele ßükségébe el nem hadta. Laert.

Aristoteles Plato tiztességére oltart czinaltatot, képét ki faragtata, es Oltarara helyheztette, ily irassal, ez à kit minden jambornac melto kovetni es diczirni.

Dionisius Fejedelem monduan egyzer Platonac hate neked valáki fejedet venne. Xenocrates azt halvan monda, elosor az en fejem esikel, hogy sem mint Platoe. Laert. lib. 4. cap. 2

Nagy Alexandertol mikor kerdenec kit ßeretne leghinkab attiate Philop Kiralt avagy Mesteret Aristotelest? Mond, Mesteremet. Mert attiam letelemnek czak adoia, de Mesterem hogy életembe jeles legyek nagy oka.

Q. Fulvius hogy Mesteréhez nagyob halaado lehessen, egy varost ad neki ajandekul: Ausonius.

Mathias Kiraly Mesterét Varadi Püspökségel ajandekoza megh, az utan Eztergomi Ersekségreis fel emele. Bonf. lib. 1. dec. 4.

ÖTVEN HARMADIK RESZE.

AZ EMBEREKHEZ VALO halaadasrol.

HAlaado lön Sodoma Kiraly Abrahamnac, ki ötet megh ßabadita népével egyut negy Kiralyrabsagabol jo kedvel aduan neki az el vót prædakat. Kit Abraham el nem vön. Gen. 14

Miért hogy Moyses Iethro leanyt meg ßabadita az ellenec tamadot paztorokuac kezekbul, leanyat neki ada. Exod. 2

Nagy ßorgalmatoson otalmaza Iosue, Hiericho romlásába, hogy el ne vezne Raab à tiztátalan ßemely, ki Izrael kimeit hazába el reitette vala. Iosue 6

Mikor Gedeon Izrael fiait ellenségec kezebül meg ßabaditotta volna, mondanak neki. Te legyel vezerünk, es vralkodgyal mi raitunk. Indic. 8

Thobias halaado lön Raphaelnec, ki ötet vakságbol megh ßabadita, Sarat az ördögtül, kis Thobiast az hal el nyeleßitol. Kit itil vala embernec lenni: azert feleioßágat azoknak kiket vele hoztak vala neki akara adni. Tob. 12

Naaman Siriabeli, belpokloßságából meg gyogyuluan, nagy ßokaiandekot akara adni Eliseus Prophetanac, kit à Propheta el nem von. 4 Reg 5.

Szolgakhoz es munkalodokhoz halaadoknak kel lenni.

ABraham magának nem akara rezt venni à prædabol, tarßainac mind az altal kik mellette faradtac vala, akara hogy rezt adnának. Gen. 14

Monda Laban Iacobnac, ingyen akarzé engemet ßolgalni attiamfia leuen. Mond meg mi jutalmat akarz venni. Gen. 29

2 Reg. 2. *Hala ado lon David Iabes Galaaditaknac, kik Vrok teſtet tizteſſégeſen el temettec vala.*

4 Regu 8 *Illyes Propheta mikor fel vetettetnec az eghbe, monda Eliſeusnac, ki neki ſolgal vala, kery kerót tulem.*

Halaadonak kel lenni azokhoz kiktöl ajandekokat veznek.

Gen. 24 *Laban latuan Rebekanal Abraham ſolgaiának aiandekat, kit neki adot vala á kutnal, monda Laban, jüi be Vrnac aldotta, kit hazànal nagy io kedvel fogada es tarta.*

3 Reg. 10 *Miért hogy nagy ſok aiandekot adot vala, Saba Kiralyne aſſſony Salamon Kiralynac, Kiraly aiandekokkal viſſontag meg aiandekoza, annac felette valamit kére tüle mindeneket megh engede neki.*

3 Reg. 17 *Illyes Propheta gazdaia aſſſonynac vele valo io teteliért fiat fel tamaztia.*

4 Reg. 4 *Eliſæus Propheta iol meg aiandekoza gazdaia aſſſont, fiat kerven neki Iſtentül magtalanſagába, ugyan azon fia meg halvan fel tamaztia.*

Sz. Pal meg iſmervén hiveknec hozza valo io akarattiokat monda: Mint Iſtennek Angyalat ugyfogattatok engemet.

Tanitoihoz gondviſelöihez halaadoknak kel lenni.

Gen 41 *PHaraho Kiraly nagy halaadáſat mutata Ioſephhez, ki neki almat megh monda, es meg magyaraza, maſod ſemélynec hozzaia fel emelvén Orſagába.*

Dan. 2 *Nabugodonozor ſok aiandekal es böczületes tizteſſégel böczüle Danielt, ki neki almat megh monda, es meg feite.*

Baratihoz es jo akaroihoz illik hogy halaadok legyenek.

1 Reg. 15 *Mikor Amalechet le vagna Saul mindeneſtül, Cinæusnac meg kegyelmezi, ki Izrael fiaival régen iol czelekedet vala.*

Monda David Abiatarnac, kinek attia Davidot mind haza népestül le vagattatot vala, maradgy velem, ha ki à te életedet keresi az enyimet keresi. 1 Reg. 22

Ionathas baratsagért, David santa sianac maga aztalat igire. 2 Reg. 2

Hipocrates mikor hallotta volna, hogy Illiriából Görögh Orßághba à dög hálál be érkezet volna, tanituánit Görög városokba kulde hogy azoknak segitségel lennének, kik Peſtisbe esnének. Sabel. lib. 7. cap. 1.

Athenabeliek meg emlekezvén azokról mit velek czelekedet vala Ariſtides Perſiai hadkor, leánit közönséges kölczégel es iegy ruhácka város palotáibol házáſságra ádac: Fianac pediglen ßáz hold foldet adánac. Száz ezüſt minát (az az, egy mina teßen vala tiz áranyat, az az ezer áranyát) es minden napra ötuen drachmat, az az ket ket forintot rendeltenec vala nekik.

Artaxerxesnec Perſiai Királynac, mikor Perſiába iárna lova hátán, ßokáſok ßerént az Perſiái népec aiándekot ádnac vala, egy ßegény ember azok közül, à folyo vizre futuán egy ózve márok vizet merituén Király eleibe mene vele, kit à Király látuan, nagy io neven vön, vizontag à ßegény embert ily io akár áttiáért, ezer Daricuſſal megh aiándékoza, es egy arány kupául. Fulg. lib. 5. cap. 2.

Mikor Theramenes karmintz Tyrannuſoktól megh fogatátnéc, es az Oltárhoz futot vala mindenec nagy retteges miat megh ieduén, egyedül Iſocrates Meſtere mellet fel álla hogy otálmazna Oratioiáual mint Meſterét de Theramenes nem engede monduan, hogy az ő keſerüſségénel ſokkal keſervesben esnec neki, hogy ha barátttia ö miátta veßedelembe esnec. Plut. in vita Iſocratis.

Marcus Antonius tanito Meſtere képet à Templomba fel tetett, hogy örök haladusának emlekezetire lenne.

Agrippa Sidok Királya mikor ſok vadoláſok miat Tyberius Czáßar paranczolattiából palota elöt lantzal megh köztetet volna hogy tömletzbe vitetetnec, latuan hogy mellette menne el Caius ßolgaia Thaumaſtes nevü ki egy edenibe ieges vizet viſen vala, es felette igen ßomuhozuan, kére az hogy neki innya adna, kit nagy ßeretettel megh czelekeduén Thaumaſtes, monda Agrippa, ezért az io czelekedetért iövendöbe el nem feletkezem. Nem ſok idö mulua Tyberius helyen Caius lön Feiedelem, ki altal Agrippa meg ßabaditatec holot ö hozzuſagara fogatatot vala meg Tyberiustol.

Ki midon Sido Orßágba kuldetetet volna Caiustol Kiraly meltoságra, meg emlekezuén Thaumastesrol, ira Caiusnac hogy el boczátana. Kit Agrippa fö barati köze ßamlaluan nagy tizteket ada neki: Halála elötis Testamentomba meg hagya Agrippa feleségénec, es gyermekinec hogy Thaumestest ö helyébe tartanac holta utan, kibe pelda adatik hogy embereckel valo jo tétel ha kiczin dologba léßenis, kivaltképpen nagy nemzeteknel feledekenységbe nem leßen. Fulg. lib. 5. cap. 2.

Romaba harom Gubernatorok ellen valo Part ütök közül egÿknec ßolgaia, mikor halálra kerestetnec, koporsoba reite Vrat, monduan: Legy it egy kevesse, miglen á tenger partiára menek, hogy haiot keressec. Ki midon vißßajót volna Vrat le vagva talála, de meg lelke benne leven monda: Vary egy keveset Vram, es ßablyait rantuan az seregnec Kapitanyánac, ki Vra halalárajót vala, feie vive az sokasagh közót, maga mellyetis altal veruén monda, Eztis halálodnac vigaztalasára vegyed, Sab. lib. 3. capite octavo.

Pub. Catrenus Philotimus, kinec Patronussa minden joßágat neki adta vala, Vrahoz valo husegébe, az mely rakas fan testénec meg kel vala egni, azon eghô tüzbe vete magat, Vraval együt akarvan meg halni. Fulg. lib. 4. capite 7.

Cneus Plotinus Plancus ßanki vetetuén harom Romai Gubernatoroktol, mikor Salernitanum tartomaniba reitekbe tartatnéc, mivel hogy ßokása vala nagy sok joßágu kenetéckel magat tartani, ez joßágok okot adánac megis talalasára azoknac, kiket utanna rendeltenec vala hogy meg ölnec, kik midôn ßolgait meg fogtac volna, es erossen kinzanac, hogy Vrokat hol volna meg mondanac, azok pedighlen tagadnac hogy ók nem lattac volna. Plancus nem ßenvedhete ßolgainac hüsége mellet töb ideig valo kinozásokat, ki ugrek reitec hazából, es maga feievel meg mente hu ßolgainac kinyokat.

Vrbanus Panopiusnac ßolgaia, mikor ßanki vetesébe lappangana majorába, es haza népe altal ki tudatot volna ot lete, es Romabol meg öletesére kuldenénec, latuan Vránac veßedelmét, Vra köntösébe öltözec, Vra vißontagh ßolgaiéba, es igy kis al ayton ki igazituan, Vra agyába feküuen Vra helyébe magat meg öleti. Val. Max. lib. 6. cap. 8.

Hasonloképpen Menenius ßanki vetetuen, kinec hazat körül veuen

à vitezek, ßolgáia ruháiat Vrára aduan, álaiton ki boczáttia, ö maga pediglen Vra lecticaiába ülvén, mint ha ö volna az VR ßolgáckal hordoztata magat, kinec à lecticába fejet vévec, Vrat hiven megh tartuan ki töb haſonlo tartoſockal Siciliaba mene Pompeiushoz. Fulg. lib. 6, cap 8.

Fabricius Conſulnac Romába levelet küldc Pyrrhus Király orvos Doctora, meg irvan ha akarna méregel meg ölne à Királt, mely levelet Fabricius Pyrrhus Királynac küldc nem jelentvén á levélnec Vrat, meg irvan neki, hogy magat meg otalmazna à tol ki gonoz biráia volna mind barátinac, mind ellenſégének. Sok jelek által Pyrrhus megh foguan à Doctort kereztre fel fugeztete, Fabriciusnac ajandekon el boczátuan foglyait. Haſonloképpen Fabriciusis foglyait annÿ ßamut menit Pyrrhus el ereztet vala. Plut. in Roman.

Flavius Veſpaſianus mikor barati által intetetnec hogy magat megh otàlmazna Metius Pompoſianuſtól, ki jövendóbe ſok jelen valo jelek által magánac kivánna à birodalmot, nem czaktüle nem felc hanem még Conſul ſágrais fel emele, mondvan jövendóbe meg emlekezik à jo tèteményról.

Macedoniai Phülöp Király mikor Thebaiba kezeſſégen volna, Philo Thebaibeli ember hazába levén nagy emberſégel gazdálkodéc, és nagy ſok jokat czelekeduén vele, ki Phülöp Királytol enny jo akarattiáért ſemmi ajandekot nem akárna el venni monduan: Phulóp engemet à te aiandekidal ne foz meg az én diczíretemtol, holot ez ideigh ſenkitül jo czelekedeteckel meg nem gyözetettem. Plut.

Athenaibeliec minec vtánna kételen valo követſéghet küldettenec volna Scipiohoz békeſégért és frigért, vizza küldc meg nem halvan à kóveteket miglen Lucius Terentiuſt kit az hadba el fogtac vala, eleibe nem hoznac. Kit midön eleibe hoztanac volna, tanáczot hirdetuén és ſzekibe ülvén Terentiuſt melleie ültete meg halvan à követſéget, hadat le ßallita Scipio jo tèteért Terentius mikor nagy gyözedelmeſen Romába menne mint egy ßabadoſa ugy megyen vala utánna. Annak utánna Scipio halálat és temetéſét ſok fele jo akarátoknac igazan valo halaadasnac czelekedetivel meg bizonita.

Martius Coriolanus mikor hazaia ellen hadat akarna inditani és romlására ügyekeznec, és nagy idegen nepel Romai kapura iót volna, Veturia nevezetü édes anyia és Volumnia maga feleſége, könyörgéſeckel ellene állanac ez nagy veßedelemnec. Kiknec hazáiokhoz valo ßeretetekért az Romai tanácz végeze, örök tiszteſſégekért az aßßonyállatoknac, hogy az ferſiac ősvenyeken előttök ki állanának, és reghi fulökön valo fügöknec ekeſſégére vy ekeſſégeket rendele, aztis megh engedé, hogy veres harſonyba járnának, es azon helyen Templomot és Oltart aßßonyállatoknac ßerenczéjért epitete, holot Coriolanust könyörgéſec által megh engézteltek vala. Val. lib. 5. cap. 2.

Maſodik Punicumi hadba, midőn Flavius Capuat meg ßallotta volna, ket varosbeli aßßonyállat egyik Veſtia oppidia. Maſodik Cluvia facula tiztátalan ßemely amaz minden nap Romai hadnac ßerenczéjéért aldoztat vala, emez Romai foglyokat taplállya vala. Ezeknec az Romai tanácz mikor az Varoſt meg vötte volna joßágokat megh adac, és ßabadoſokba tevéc, és ha mit egyebet tüle tudtanac volna kérni mindeneket megh adtac volna nekik. Ibidem.

Chilo Lacedæmonbeli ßokta vala mondani, az adot jorol embernec el kellene feletkezni, de nem az el vot jorol.

Pythagorástol kérde egy ember, mi által lehetnénec az emberec haſonlátoſok az Istenekhez, monda: Ha igaſſágot követnec, és mindeneckel jol czelekednek.

Theophraſtust kérdüén mi modal tarthatnac megh az ember ekéleteket, monda, ßeretettel, kit felebarattiához meg kel mutatni.

ÖTVEN NEGYEDIK RESZE.

AZ TOBZODASROL ES REßegſęgról.

Az ör-

Az ördögnek czuda mesterſége vagyon az emberi nemzetnek meg czalaſába, mert mivel hoǵ az étel, és ital az emberi életnek meg tartaſára ſükſęges, azokba reitti halálos mérgeit.

IGY az elsö atiainkat nagy alnakul megh czala az tobzodunac gyönyörüſégivel. Gene. 3

Izrael fiait elöſör probála az italért, hogy annac ſükségébe Isten ellen zugolodnának. Exod. 17

Maſodik az ételbe. Exod. 18

Az ördögh akarvan üdvezitönket probálni, minec utánna böitöléſe vtan megh ehezet volna, torkoſſágal kezde fogdosni, de hamar megh győzeték. Matt. 4

Az Torkoſſagh bujaſágnak gerjeztő tüze.

LOTH ki Sodomába az Istentelenec közöt lakot minden Isten ellen való vétkektül magat meg otálmaza, onnat ki jüvén és megh réßegedven, vtálatos paraznaſágba eſék. Gen 19

Annac vtálatos peldaiára az ördögök Christustol az diznokha kereczének. Luc 8

Az Réßegség az embereket meg bolondittya.

NOE egyébképpen igaz Isten feló léven, réßegségebe ugy meg bolondula, hogy nem tudna mit czelekednec mezitelen lévén ßemérén teſte. Gene. 9.

Noe eztelenſéget czelekedec Eſau, hogy elsö ßület meltoſágat, egy tallentzeért el ada azö ôrzének. Gen. 25

Eſdrastol elö hozot pelda beßednec igaſſága ki tetzik az harom kérdéſec közöt melik legyen erösb. Egyik az bort mondvan, mert à bor minden embert meg győz, à kik azt meg izzac, mert az elmet meg czallya. 2 Eſd. 3

Eſaias Prophetatol az réßegeſec el nyeletetecknec mondatnac az bortól. Eſa. 28.

Az Tobzodasbol minden vndok faitalanſágok következnek.

Exod. 32 *IZrael fiai le ülnec tobzodasra enni es innya az balvany imadas utan, és tantzolni fel kelnek.*

Az étel és ital közöt czaczogok az emberek, és éktelen ßokatis eitenek.

Iudic. 9 *BOR kôzôt és étel kôzöt Sichembeliek atkozzak vala Abimelechet.*
Nehem. 9 *Ezekrol mondgya Nehemias, önek és megh elegedénec, és meg köveredénec es tégedet fel inditánac haragra.*

Eſaias iſmet az Iſten ſiralomra jaigatasra hitta. Es ime öröm és
Eſa. 22 *vigaſag boriakat ölni, koſokat vagni, bort inya, huſt enni, együnk, igyünk, holnap megh halunk &c. Ha ez az alnoksagh megh boczátatik tü nektec, miglen mind meg nem haltok.*

Iob 1 *Iob fiainac lakaſok kôzöt valo vétkekért minden napjo regel aldozik vala Iſtennec, feltuen öket hogy Iſten ellen ne vetettenec legyen.*

Luc. 16 *Azért pokolba kinoztatik vala nyelvébe az gazdagh, mertjo lakáſi közöt ſok heába valo ßokat ßol vala.*

Az réßegſég noha mindenekbe utálatos de legh főképpen ßerzetéſekbe és egyházi ſzolgakba.

Leu. 10 *MOnda Iſten Aaronnac, ſem bort, ſem egyeb réßegitö állatot ne igyal te, és à te fiaid mikor az békeſégnec ßekreniebe be akártoc menni, hogy meg ne hallyatok.*

1 Reg. 2 *Heli fiai nem akariac vala el venni à föt huſt az aldozátba, hanem nyers huſt, hogy inkab tobzodhatnánac, azoknac kezitesébe ßaiok izi ßerént.*

Matt. 3 *Szent Ianos ßerzetéſeknec elsö attia, ſemmi réßegitö allatot nem ißik vala, hanem czak vizet, étele erdeimez es ſaska vala.*

Az ré-

Az réßegségh ſok gilkoſſágnak fel indito oka és egyéb bűnöknek.

Mikor egy palotába az Philiſtæuſok vigan laknának, Samſon megh randituan az palota ozlopat az háznac romlaſába mind megh ölletetenek. Iudic. 16

Ammon Abſolontul rezegſegebe ölletetik megh, Ionatas Attya paranczolattyaellen egy keves mezét even, halalra itéltetet vala, noha Attya paranczolattyat nem hallotta volna Kit halaltol á nép ßabadita megh. 2 Reg. 13 1 Reg 14

Benadab Syriai Kirally rezegſegebe kénßeritteték futaſra, ſo Fejedelmek fiai altal, kik hertelen ki ütöttek vala rea Samariabol. 3 Reg. 26.

Mikor Iob fiai lakoznanak együt, reajok ßakada á haz, és megh ölletenek. Iob 1.

Holofernes rezegſegebe nagy alkolmatoſsagh adatek, Iudit Aßßonynak feié vetelere. Iudith 13.

Ptolomeus Simon Machabæus fő Papi feiedelemet, vendegſeghe hivan fiaival együt meg öle. 1 Mach. 15.

Herodes ßületeſe napiainak lakodalmakor, feie vetetek kereztölő ß. Ianoſnak. Mar. 6.

Cirus Kiraly Sacaruſok hadat taborokba rezegſegh miat le vagata. Cœlius lib. 18 Cap 29.

Centauruſok rezegſegekbe á Menyegzőbe el akarvan ragadni Lapithariak feleſeget, Piritheus és Theſeus io forgodaſokkal nagy hartzokutan megh győzettetnek. Hillius Horatio.

Maſsagetak Cyrus Perſiai Kiralytól rezegſegekbe megh győzettetenek, kiket iozanſagaba meg nem győzhetet vala. Herodotus lib. 1

Szokaſok az Perſiaiaknak ackor nagy dolgokról tanacskozni, mikor rezegec, vizontag iozanſagokban á kiről tanaczkoztanak rezegſegekbe el vegezni. Athen lib 4 cap. 6

Hypoſulus kiraly mikor rezegſegebe egy Iffiu ßolgaianak iegyeſet ßemerem nekül tapogatna, ßolgaia feiet vezi vranak. Plut. de virtutibus mulierum.

Cambiſes Perſiai Kiraly rezegſegebe meg ölletetik.

Cleomenes Spartabeli kiraly rezegſegebe meg dühüt. Ælianus lib. 2. *Varianum Hiſtoricum.*

Siracusabeli Cyanippus rezegsegebe leanyát, sötetbe eleibe menven, erövel meg ßeplösiti. Dositheus lib 3 rerum Siracularum.

Aruntius Hydropota farsangba meg rezegülven, leanyat erózag altal meg ßegyenite, kinec vyiabol ki veven sotetbe á leanya gyüröiet, hogy ki volna az á ki ötet erozag altal megh kissebitette volna meg ismérhetne, ez iegy altal meg ismerven, Attyat altal vere, gyalazattyaért. Aristides lib. 3 rerum Italicarum.

Sutenis. *Tiberius Czaßar rendelte vala, hogy az étel elót innanac, ki gyakorta ket napestig izik vvla, és titok dolgokat rezegségebe meg mond vala.*

Maximianus Czaßar, egyebkeppén io érkölczü Feiedelem. de igen rezeges, rézegsegebe sokakat paranczol vala eztelen.

Cuspini. *Cirillus fia attyanák minden ieles intésit meg vetvén, minden ioßagat el tekozolvan kegyes attyat rézegsegebe meg oli, térhes annyat meg ßégyenitette, Nenyet meg akarta ßéplositeni, és annac feletté két hugat, kiket megis sébesitet. Augustinus Tom 2 serm: 33. ad fratres in Eremo.*

Michaelus Czaßar meg rezegülvén, sokacnac paránczola, hogy fülöket orrokat el meczenek és hogy nemellyeknec feieket vennék. Ezeket hogy ne lennenec, Macedoniai Basilius ellene alla, kiért halalara annac utanna igyekezik vala á Czaßar, arra valo embereket-is rendelt vala.

Vac Bella kiraly Magyar orßagba, ellensegitül bekessegbe elven rezegsegnec ada magat. Ez rezegségebe nagy igereteket tezen vala aiandekockal, kit gyakran ioßansagaba meg banvan, vizza nem vehet vala tißtessegeért. Pochust, és Sault egy hazi rendre ßentelteket ellensegek kezebe ada rezegsegebe, hogy meg ölnek, ki mertekletetlensege miat vizkorsagba esven, birodalmanac kilentzedic eztendeiebe meg hal. Bonfinius lib. 2 dec 2.

Rezegsegnek büntetese.

Athenasbelyec gyülölven az rezegseget Solon törvenye ßérent, ha Feiedelmec meg rezegedet volna, meg ólletetis vala.

Indiaba nem ßabat vala bort innya, hanem czak aldozatkor. es ez okon vegezesek vala, hogy ha valamelly aßßonnyalat á kiralt rezegsegbe talalta volna, meg ölhetne ßabadon, es az utan valo Kiralyhoz mehetne felesegül. Alex. ab Alex lib 3 cap. 12.

Romába nem vala ßabad aßßonyallatnac bort innya, ezokon Metellus feleßeget talaluan á hordobol innya palczaval veri agyon.

Andebundus Anglıai Kiraly, nagy ctele es ıtala miat meg fuladot.

Nagy Alexander fő baratıt rezegßegbe meg ölete. Bruſ. lib. 1 Cap 9.

Zeno Czaßar torkoßsagra es rezegßegre aduan magat, gyakran vgy ekzic vala, mint ho lt eleven Kiert feleßege meg gyalölven, egy haſomlo rezegßegbe fel vettetven Czaßaros koporſoıaban temeti, nagy kovet felyül rea emelven, meg hagya Arıadne Czaßar feleßege, hogy ſenki á koporſo kővet fel ne ıtna, ıgy Zeno Koporſoıaba meg tozanodva, nagy ordıtaſsal es kıaltaſsal heaba konyórógven ßabadulaſaert, retenetes halallal hal meg.

Kerdven Aſtıages Cyrus gyermekiob attya Gruſtol mi dologh legyen hogy azö fő és ßerelmes ßolgaıat kulczarat avagy Poharnakiát mindenekbe követte volna, czak kezebol adatot bort nem akarta megh ınnya.

Mert Iupiterré mondom azon felec vala, hogy valami méregh ne legyen elegitetue legyen á Poharba.

Mert ugy mond Cyrus mikor te ßületeſednék napjan, baratidat vendeglenéd nyılvan ezembe vem, hogy ez az Saca merget toltet tinektec. Kerdi Aſtıages Kiraly, mint vo.ted ſam azt ezedbe.

Mert Iupiterre mondom, hogy ha tü mindnyaian mind elmetékbe mind teſtetekbe tantorgotok vala. Mert á mit mi tulanc gyermekektul tiltotok, azt tu magatotoc czelekeditec. Mindnyaian kualtotoc vala, egymas bezédet nem ertven. Es nevetſegre melto dolgokot enekeltéc vala, és noha az eneket nem ertenetec, mi.d azaltal eſkuveſsel bizonmitıyatoc vala, hogy teles eneklo ember volna.

Anvac felette, iol lehet mindenitec ereierül kerkednec, mind azalta. mikor tanczolni fel keltek vala, nem hogy nota ßerint ugrannatoc, de meg fel ſem alhatttok vala: Te-is kiraly leven meltogſagodról meg nem emlekezel vala, ſem azokraitoc valo birodalmadat nem gondollyac vala. Xenephon

Lace-

Lacedemonbeliec, fiainac mutattyac vala, melly éktelen dologh volna az rezegſegh, haſomlok leven az bolondokhoz.

Vadianus iria in deſcriptione Galliæ. Galliaban elein nemelly Feiedelmec, nem engedtec az aros embereknec oly marhat közikbe hozni, ki miat teſti buiaſagnac kivanſagi következhetnenec, ſem bort be nem hadnak vala vinni, hogy á miat embereknec bator ßivec, és eles elmeiec meg ne lagitatnéc avagy lagy termezetre ne hailannanac.

Icarus Oebulus kiralyfia, mikor az Attiruſokat bor italra tanitotta volna közöttec meg rezegedven azon tanitvanitul, meg öletetic. Ovid:

Nagy Alexander minden ellenſeginec gyözedelme utan lakodalomra advan magat, nagy éröltetö italoc miat ſokac Aßtalanal, meg fuladnac vala, ö magais kit ez Vilagi Feiedelmec meg nem gyözhetenec, á bor italtol meg gyözettetven meg hal.

ÖTVEN ÖTÖDIK REZE.

AZ GILKOSSAGROL.

Az gyilkoſsag gyakorta ßármazik az irigyſegböl, elömenetit latvan Attyafianak.

CAin hogy Abelt attyafiat meg olne, az iregyſegtol indittatek, mert lata aldozattyanac Iſten elot kedves voltat, az ö aldozattyanac kediglen meg utalaſat.

Saul Kiraly annira ßomiuhozza vala Dauid halalat, kinec az Goliat feie vetele vtan enekecbe nagyub tizteſseg adatik vala, hogy ſem mint
1 Reg: 22 *neki, hogy Abimelec Papi Feiedelmet, á nyoltzvan öt Papockal meg ölete, Feleſegeſtül Gyermekeſtül Varoſokat barmockal egyetembe le vagata, czak egy ßaladvan el Abimelech fia közül ki Abiatharnak, neveztek:*

Matt 26. *Az Papi Feiedelmec az Sidockal együt IESVST irigſegböl ölec meg*

Gilkoſſag tŏrtinik neha maga otalmaërt, avagy felebarattya otalmáért.

Moyſes egy Aegyptusbeli embert öle meg egy Sidoval valo veßekedéſért ki neki nemzette vala. Exod. 2

David meg öle à Goliathot Izrael népenec ßabadulasért. 1 Reg 17

Abner meg öle Aſaert maga otalmáért. 2 Reg 2

Az gilkoſſag neha leßen Vraſag kivanaſáért.

Abimelech hetven attiafiat öle meg hogy ö egyedul vralkodhatnec. Iudic. 9

Zambri megh öle reßeg Vrat, hogy ö vtanna vralkodhatnec. 3 Reg. 16

Sellum Vra ellen tamaduan megh oli, hogy egyedul birhatna orßághat. 4 Reg 15

Ochozias Kiraly annya Atalia, hogy egyedül vralkodhatnec fia halála vtan, à Királynac minden fiait meg öle.

Ptolomæus Király Alexander Királt ki neki vei vala megh ölete, hogy egyedul birhatna orßágat. 1 Mac 11

Gyakorta az gilkoſságnak oka, az teſti buiaſag.

Sichem minden nemzetivel es egéz varoſſal együt az Dina ßeplöſiteſeért vagattaték le Iacob fiaitol. Gen 34

Az egy Levita feleſégénec meg fertezteteſeért, hetven ezer embernel töb vagatatéc le Beniamin fiai közül. Iudic: 20

David hogy batraban vétkezhetnec Berſabevel, megh ölete jambor Vrat. 2 Reg. 11

Ammon Thamar ßeplöſiteſeért öletec meg Abſolontol. 2 Reg. 13

Adonias miért hogy attia feleſéget kivana Salamontol hogy feleſégül neki adatnec, meg öletéc Salamontol. 3 Reg. 2.

Sok gilkoſſag eſik az árultatas miat.

2 Reg. 3 Ioab Abnerhez kuldvén követit és vtábol vizza teritvén hogy vele ßolna, alnakul általa veri.

2 Reg. 20 Ioab illetvén Amaſánac allat és közöntvén mint ha megh akarna czokolni, altal vere.

1 Mach. 13 Triphon megöle Ionathaſt és ket fiait noha minden pénzt á mivel adosnac mondana à Királynac megh küldötte volna Simon Ionathas attiafia.

3 Reg. 21 Arultatasbol ſáiat ßöleért megh öletéc Nabath az Iſtentelen Iezabeltol.

1 Mach. 15 Ptolomæus Simon fö Papi Fejedelmet ket fiaval megh öleti, baratſágos lakodalomra hiva oket.

Gyakorta emberöléſek eſnek igaz törvèny ſerént bűnökért.

Iudic. 9 Miért hogy Zebe, és Salamana Gedeon attya fiait meg ölte vala azért öletetenec meg ö tüle is.

2 Regum 1. Igazan ölete meg David az Amalec iſiat, ki elöſör hirt monda Saul halalaról, mert Vrat ölte vala megh.

2 Reg. 4 Haſomlokeppen azokat le vagata, kik Saul fiat nyugodalmaba hazaban meg öltec vala.

3 Reg. 2 Miert hogy Ioab meg ölt vala czalárdul, ket fö had viſelö émbert, Abnert, és Amaſant, Salamonis meg ölete ötet, noha az oltar ßarvat tartana á bekeſségnec zekerniebe.

Dan. 13 Az ket hamis biro, kic Suſannat artatlanul el akariak vala vezteni, Daniel iteleti utan meg kövezteténec Izrael fiaitul.

Actor. 5 Anani us es Saphira hazugſagokért Sz: Peter ſententiajabol hertelen meg halának.

Ioſ. 7 Ioſue megölete Achant lopaſaert, ki miat Iſten, egez Izraelt megh büntette vala.

Az gilkoſſagh fölette igen utalatos az Iſtennel.

Cain miert hogy attya fiat megh ölte vala, Iſten felette igen megh büntete, noha még ackor Iſtentül az gilkoſsag meg nem tiltatot vala.

Hogy jelentene Isten az gilkosságnac vtálatos voltat, meg tilta annac peldazattiára, hogy az oktalan allatnac husat verével eggyüt ne ennek. Leuit. 19

Az gilkossag miat ket lélek veß el.

MOnda Rebecca értvén hogy Esau fenyegetne halállal Iacobot, miért foztatom meg egy nap mind ket fiaimtol. Mert hogy ha Esau Iacobot meg ölte volna, két fiat itili vala hogy el vezne az az egyket lelkébe masikat testebe. Gen. 27

Vgy vtála Isten Davidba az sok vér ontast hogy mikor Templomot akarna neki epitetni, nem kedvelne Isten. Azért monda: Nem epitez te az en nevemnec házat mert hadakozo ember vagy, es vért ontottal, hanem á te fiad epit. 2 Reg. 7

Miért hogy Ioas Király Zachariast megh öletette vala à Templomba, öis meg ölettetik, töb Királyoknac temetésekbe sem lön réße, kik ö elötte meg holtanac vala. 2 Par. 24

Iulius Czaßart kik meg öltéc vala, kevestol meg valva, mindnyáian magokat megh ölik: Cassius azon hancziaral magat altal veri, kivel Czáßart által verte vala. Brutus mikor egyedul ejel halo hazába setalna, egy nagy magos abrazat meg jelenik: Kitöl nagy bator ßivel kérdven Brutus ki volna, monda: Te gonoz Angyalod vagyoc, engemet Philipisbe meg latz. Mond Brutus, enis meg latom. De nem sok udóre meg gyôzetetvén Antoniustol és Augustustol Philipisnel magat altal veri.

Mikor Cinna Roma varosat megh ßallotta volna ket attiafiu, egyik Cinna partia, masik varosbeliekhez tartozo, egy mással harczolnánac meg öli vala varosi attiafiat, kit mikor foztana, attiafianac ismervén nagy tüzet rak teste égetésre attiafia testénel magat által veri.

Marius holta vtan, Cinna és Carbo, Romai gyülés nelkül magokat Consuloknac kialtottac. De mikor Cinna, Sylla haza jövetelit rettegne, kihez nagy sok Romai Nemesec futottanac vala, és ellene valo jövetelit értvén, maga vitezi meg ölik és igy kegyetlenséget Octavius tizt viselö társa ellen, es töb ßántalan sok fö fö emberek halala vtan megh fizete.

Egy gyermeczke kesbe esven kit kezébe tart vala megh hal, attia nagy haragiába feleséget meg öli, annac vtánna ö magais altal veri magat.

*Vnihemiumba egy tolvay ſok gilkoſſaghi és nehezkes aßßonyalatoknac mehek fel metzeſe utan, huſvet napiára jo lakodalmot akarvan cziná*lni az meßar ßekbe megyen és harom boriu feiet veßen, kiket egy hálo ßabaſu ſákba be vet, mint ha harom ember feiet vinne, kikeiöl talállyac vala ugy tetzik vala. Ez dolgot tanácznac hire adgyac, és megh fogattiac az embert: Kérdik hul vötte volna az harom ember feiet, monda, hogy az meßar ßekbe votte volna. Meßárost elö hivan kerdik mint adta volna neki az harom ember feiet, mond: En harom boriu feiet adtam neki, nem ember feiet. Az tanacz gondolvan, hogy ily czuda dologh nem ok nelkül törtint volna: Ezokon czigazni kezdec az embert, és minden gonoz czelekedetit megh valla, ez vtan vizont az ember feiec boriu föve valtozánac.

Nagy Alexander réßegsegébe jeles fö baratit meg öli.

Caſſander Antipater fia, attia halála utan Olimpiadeſt Moſtoha fiaval együt és Herculeſt meg öli. Volat. lib. 13. cap. 3. Antroph:

Mindennapi haſonlo gilkoſſágok töb példát adhatnak.

ÖTVEN HATODIK RESZE.

AZ ATIAKNAK TISZTEletekröl.

Az atiaknak nagy tißteſſęget kel tenni az fiaknak, tißteſſęges ßoláſſal, és elöttök valo fel keléſſel.

3 Reg. 2 Tob. 4

Salamon Király tiztele annyat Berſabeeth, elötte fel kelvén, és nagy eſſitetet ßeket keßitette mellette és bele ültete.

Thobius tanitvanfiat monda: à te anyadnac tizteſſéget tegy.

Ieſus ki uzé az arulokat és vevöket á Templombol monduan: Ne tegyétec az én atiamnac hazat kereskedö haznac. Ioha. 2

Akar van Ieſus mutatni hogy igazan attiat böczűlene monda: En tiztelem az én atiamat. Ioh. 8

Minden czuda czelekedetit attiánac tulaidonittia vala Ieſus, tanituan mint kellyen attiokat tiztelni á fioknac. Ioh. 5

Az fiaknak tißtelni kel atiokat akarattioknak követesébe.

Heli fiai miért hogy attioc feddéſének és jora valo inteſének nem engedének, megh öletenec egyűt az hadba, az mint megh prophetálta vala Iſten. 1 Reg. 2

Az Rechabita nemzetség, miért hogy attioc paranczolattiának engedének, hogy ſe hazat ne epitenenec, ſe bort ne innanac hogy aldaſt vönec Iſtentül Ieremias álta'. Ier. 35

Ieſus még gyermec korába ala menvén ßüleivel Nazarethbe, engedelmes vala nekik. Luc. 2

Mikor Ieſus értette volna ßüz Mariától, hogy az menyegzösöknec borok el fogyot volna, á vizet borra valtoztata. Ioan. 2

Az fiaknak attiokat böczűlleni kel ßükségekbe valo gondviſeléſel.

Dávidnagi ßükségebe el nem feletkezec attiárol és anyárol, hanem Movab Kiralyánac gondviſeléſére ajanla, mikor kergettetnec Saultol. 1 Reg. 22

Monda Thobias fiának, mikor Iſten az en lelkemet el veßi, te mesd el teſtemet, es anyadat tellyes életébe tizteſſéghe tarczad. Tob. 4

Chriſtus Ieſus á kereztfan függvén ßent Anyat, ßent Ianoſnac ajanla. Ioan. 19

Az atiakat nem kel megh ßomoritani, avagy keſeriteni á fiaknak.

Gen. 27 *ESau noha gonoz vala és Iacobot halálra gyülöli vala, mindazaltal nem akara meg olni attia eltébe, hogy attiat meg ne keseritene: Monduan el ju az en atiàmnak sirasánac napia, es meg ölöm ötet.*

Iudas felvén attia keserűségetul, magat Beniaminért ada, monduan: Ha meg nem hozom ötet te neked én lessek oka minden üdöbe.

Gen. 44. *Iudas mikor supplicalna Ioseph elot, hogy Beniamot vizza boczátana, monda: Nem mehetec vizza az en atiámhoz à gyermek nelkül, hogy az en atiámnak keserüseginek ne legyek oka.*

Tob. 9. *Monda ifiu Thobias az Angyalnac, tudod hogy az en atiam ßamlálya à napokat, ha egy napal tôbet kesendem, meg ßomorodik atiam lelke.*

Az fiaknak bŏczűlleni kel attiokat Istentől ígirt jutálomért.

Exod. 2 &. 22. *MOnda Isten: Tiztellyed à te atiádat es anyadat, hogy hozzu eletü lehes è földön. Es à ki atiat, vagy anyat atkozza meg öletessék.*

Gen. 9 *Miert hogy Sem es Iaphet mezitelen attiokat be fedezgetec, azert aldátanak meg attioktol.*

Az fiaknak nagynak kel bŏczűlleni attyok aldásat.

Gen. 27 *IAcob es Esau attiok aldasáert veßekednec vala.*

Gen. 49 *Monda Iacob Rubennek, ne nevekedgyel, mert atiadnac agyàra fel hagtal.*

Gen. 9 *Miert hogy attiat meg nevette vala Chain meg atkoztatec.*

Az atiakat tißtelni kel hogy az Istennek kemény itiletit el tavoztassak à fiak.

Deut. 21 *MOnda Isten Moysesnec, ha mely ember engedetlen fiat nemz, es versenyest, kövel verie agyon azt à nep.*

Iudic. 9 *Abimelechnec gonoßul lön, dolga, mert attia ellen czelekedet vala.*

2 Reg. 18 *Absolon gyalàzatos halállal buntettetek megh, attia kergeteseert,*

4 Reg. 19 *Sennacheribet ket fia meg öle, de kevesse vralkodának helyette.*

Am-

Amphinomus es Anapius Sicíliabeli attiafiak, mikor egyßer Catana varos es tób helyek Ætna hegynec langiai miat eghnenec attiokat hatok ra veven az lang közot ki vißik, kiknec nagy kegyeſſegeket mèg az langh ſem illete. Sylvius.

Aeneas Kiralyis halhatatlan diczíretet ßerze magának egez Troia varoſa egeſebe, holot minden draga kinczet benne hagyvan, attiat vallara veßi es nagy kangokon altal vißi. Virgilius.

Mikor Antonius és Octauius egymas közöt hartzolnanac, azon Varosbeli attyafiac kulómb kulómb partot követenec, és haſomlo-keppen attyok fioktol. Antoniuſt meg győzvén Octavianus, tób foglyok közot elö vitetek Metellusis, kinec abrázattia noha megh valtozot vala tómletzbeli fogsága miat, mindazaltal attiat meg iſmerven fia nagy kónyhullatáſſal meg öleli, es fordulvan Octavianushoz, monda: Ez te ellenſeged azen attiam halalt erdemlet. En pedighlen aiandekot erdemlettem, mert te neked ßolgaltam, Kerlek azert tegedet, hogy az enjutálmomert à kit ennekem tartozol adni, tartz megh ennek eletit, es engem öly megh erette. Ily kegyeſſeget latuan ßolgaiának noha Octavianusnac felette gyülölt ellenſége vala Metellus, mind az altal fianak ada.

Egy aßßonyallatot gonoz czelekedetiert halára itilven à biro Capitan kezebe, hogy tómletzbe vetteſſe, az tómletztarto kedvezven neki nem mindgyart foita meg törvényeßerent, söt leanyánakis hozza valo menetelit meg engede. Elößor mindazaltal iol meg latogatta hogy ſemmi eledelt be ne vinne annyának itilven hogy ö magába ehel kellene megh halni. Sok üdó mulva à tómletztarto magàba kezde gondolkodni mi dolog volna az hogy enny üdó tül fogva megh nem halna ehel, leanya utan leſeskeduén eßebe veve, hogy annyat ßoptatna. Ily czuda dolgot Capitánnak megh beßel, az vizont az bironak, à biro az egez tanácznak, mely leanyanak nagy anyahoz valo kegyeſſege eletet meg ada es ßabadon tanacz vegezeſebül el boczáttatek. Az tómletz helyen pediglen, hogy ily kegyeſſegnek emlekezeti megh marad na, kegyeſſegnek Oltára epitetek. Sabel. lib. 3. cap. 6.

Oppius Romai fo ember ßanki vettetét vala az Capitanyoktul, kinec egy fia leven noha bekesegbe hazanal maradhatot volna, mind az altal, elete vezedelmevel-is attyai vallara veven, koldus ruhaba Varosbol ki vizi nagy ereiel ßakadva, és Siciliaba altal kötözteti az Tengeren. Ezt ertven à Romai tanacz, fianac nagy kegyessegeért ßamkivetesböl vizza hia, annac felette, egyhaz gondviselésenekis tiztivel fel tizteli. Kinec tizti ßerent mikor nagy költségüjatekot kellene egéz Roma lattàra keziteni, és költségtelen volna, arra valo Mesterec, kiknec Theatrumot kel vala fel allatmok fizetése nelkul nagy ekesen fel keziték: Egéz Romai kösségh-is egy mas közöt pénzt ßede az jatekra anyt hogyböségel minden költséget meg érne vele, annac felette attol annÿ pénze marada hogy felette igen meghis gazdagodnek. Fulgosius lib. 5. cap. 4.

Egy Ifiu Pineabeli vezetek nevü Pluto, mikor azt á varost Romai Czaßar nagy erovel meg ßallotta volna, ennek az Ifiunak attiat Czáßar el fogta vala, és fia ßeme lattara ki vont fegyverrel le akaria vala vagatni, kiáltuan az Ifiunak á Czáßar ha azt à helyet, kinec otálmot varos rea bizta vala Czaßárnac nem adna. Azomba ki ütuén ez Ifiu az varosból fegyverével attiat ellenségi kezébul ki ragadgya, hazaiánakis igaßághat megh tarta Val. Max.

Scipio Africanus tizen nyoltz eztendös korába mikor latta volna, hogy egy az ellenségec közul attiat meg sebesitette volna, attiai haláltol hartzon meg otálmaza ellenségét hatra vervén. Statius.

Egy ötves Toletumbelit Castullonus Király nagy sok arultatásokbol és hamis velekedésekbul halálra itilt vala, ennek fia nagy sirásival és könyörgesével attiához valo ßerelembol, kivána à Királytol hogy attiáért ö oletetnec meg, hogy annac élete meg tartátnek, ki által életet adot volna, megis ôletéc attia helyébe. Fulgosius.

Cyrus Kiraly meg vevén Cresus Király varosat egy Cyrus vitéze Cræsust le akárvan vagni, Atys Cræsus nema fia attiához valo ßerelmébe (ki az elöt soha nem ßollot vala, nyelue meg nittaték) kiálta nagy fel ßoval à viteznek, hogy ne bantana Cræsust ezt halvan à vitez, Király halalátol magat meg tartoztata. Herodot. in Clio. lib. 5. cap. 4. Gel. lib. 5. cap. 9. adde his plura ex folio 252.

ÖTVEN HETEDIK RESZE.

AZ ALAZATOSSAGROL.

Az Iſten elöt valo könyörgeſünknek ideién meg kel magunkat alaznunk.

ABraham nagy alazatoſſágal ſol vala Iſtennek monduan, ſolyak az en Vramnac holot por es hammu vagyoc. Gen. 18

Nagy alazátoſon ſola Gedeon az Angyalnac, ki Iſtentül boczátatot vala hozzá, az én nemzetem leg kiſſeb. Manaſesbe, es én legh kiſſeb vagyok az en attiam házánal. Iudic. 6

David Iſten elöt nagy alázatos voltat jelenti, mikor vigadna az VR ſekrenye elöt, kit még feleſégeis meg nevete. Monduan David, még ennelis alab valo leſſek, az en ſemeim elötis alázatos leſſek. 2 Regum 6.

Mikor Nathan Iſtentül Davidhoz küldetéc meg aláza magat elötte. 2 Reg. 7

David laruan az öldoklö Angyalt monda, én vagyoc à ki vétkeztem, forditaſſek á te fegyvered en ream. 2 Reg. 24

Nagy alazatoſſághot mutatának Ieſushoz à Maguſok, be menvén à házba, foldre le eſuen és imaduan ötet, es atandekot aduan neki. Matt. 2

Az ſaz ados felette igen megh aláza magat Ieſus elöt monduan: Vram nem vagyok melto hogy hazamba bejüi. Matt. 8

Zebedæus fiainac annya akarvan Ieſustol valamit kerni, alázátoſon imada. Matt. 20

Alazatoſnak kellenni az Vrak ſolgalattiába.

MOnda az Iſten Angyala Agarnac, tery vizza à te aſſonyodhoz, es alizd meg magadat elotte. Gen. 16

1 Reg. 18 *David nagy alazatoſſágot mutata Saulhoz, mikor veinekkel vala lenni. Monduan: Mi vagyokén, miczoda az en hazam, hogy Király vei legyek.*

1 Reg 26 *Mikor Davidot kergetne Saul, nagy alazatoſſágal monda David, miért kergetz egy zünyogot.*

2 Reg. 19 *Miphiboſeth noha David meltatlan vötte vala el joſághat, mind az altal nagy gyalazátoſon viſele magat elötte, monduan: Penigh hogy az en Vram be keſégel megjüt, bar el vegye mindenjoſágomat.*

Alazátoſnak kel lenni jobaginak gondviſeleſébe, avagy tiztviseleſébe.

Exod. 4 *NAgy alazátoſon mente magat Moyſes Iſten elöt ötzör, minek elötte Izrael népe gondviſeléſét fel venne, végezetre az VR akarattia ellen nem törekedék.*

Nem kel fel fualkodni embernek tizt viſeléſébe.

Num. 10 *MOyſes noha egyedül valaztátnek Iſtentül Izrael népének vezerleſére, mindazaltal tarſul akara melle venni Hobab Madianita Sogorat mindenjokat igirven neki.*

Magok tánaczával az tiztartoknak nem jo mindenkor élni, hanem alattok valoktolis kel ertekezni.

Exod. 18 *MOyſes noha Iſtennel ſinrül ſinre beſéllene, mint ember barattiával, mint az altal Iethro Ipának tanaczával éle, kit megis fogada.*

Iudic. 8 *Gedeon noha mindenektül egy ſoval valaztatnec Izraelbe Fejedelemſégre, mindazaltal nagy alazatoſſágából nem akara Fejedelmek lenni.*

Az egyházi embereknek nem kel magok tizteſſéget kereſni.

SZent Petert mikor Cornelius akarna imadni, semmiképpen nem engede. Kelj fel vgy mond, mert enis ember vagyok. Act 10

Feleletekbe álazatosoknak kel lenniaz embereknek.

AZ lagy felelet az Iras ßerént meg töri az haragot. Prov. 15 v. 1

Iacob Patriarcha igen meg alaza magat Esau elöt, es igy regi halálos haragiat meg enyhite. Gen. 33

Nagy álázatos feleletet ada David Saulnak, mikor leanyat neki akara adni. 1 Reg. 18

Mikor Miphibosethnec David Kiraly mondotta volna, hogy aztalanal ennék egéz életébe, nagy álázatos feleletet ada.

Ha Roboam Salamon Kiralyfia lagy feleletet adot volna Izrael fiainac, nem löt volna ßakadas közöttök. Nagyob réßet Orßagánac sem vezrette volna el. 3 Reg. 12

Az ötven embernec Hadnagya nem emeztetek meg à tüztül, mint az elöt kettö nepével együt, mert Illyes elöt nagy alazátosan ßola. 4 Reg. 1.

Miért hogy az Cananæabeli aßßonyallat Iesus kemény ßauára lagy felelettel felele, leanya gyogiulsat meg nyere. Matt. 15

Mikor Iesus Petert kérdene ha ßeretne ötet, monda alazátosan, te tudod Vram, hogy ßeretlek téged. Ioan. 21

Az ßerzetéseknek alazatosoknak kel lenni egyéb rendek felet.

SZent Ianos mondgya vala Iesusrol, nem vagyok melto hogy czak saru kötelet meg odgyamis. Ioan. 1

Magok felöl alázatos értelembe kel lenniek.

SZent Ianos mondgya vala, én kialto ßozat vagyok à puztába. Ioan. 1

Nem kel Pompat követniek.

Matt. 11
3 Reg. 18

SZent Ianoſnak ruhaia vala teve zörbol czinalt köntös.
Illyes Propheta ßörös börrel övedzi vala be agyekat:

Az ſzerzeteſeknek nem kel morgani ételek avagy italok felet.

Matt. 3

MInt Izrael fiai morognac vala à puztába emlékezvén az fazek husokrol kit Ægyptusba el hadtanac vala. Hanem keves étellel megh kel elegedniek ſzent Ianoſſal.

Reg. 19

Illyeſnek az Angyal hammuba ſult pogáczat hoza, és vizet innya.

Nem kel ſégyenleni az ſzerzetéſeknek az kuldulaſt.

3 Reg. 17

ILLYes Propheta nem ſégyenle kérni, az Sarepta varosbeli özvegy aſſonytol, egy falat kenyeret.

Az ſzerzeteſeknek nem kel palotakba valo lakáſokra vagyakodni.

Luc. 3

KErezteló ſent Ianos az puztába lakik vala, és az Iordan vize mellet vrædikálvan kereztel vala.

Az embereknek meg kel magokat alazni hogy fel magaztaltáſſanak.

Luc. 18
1 Reg. 9.

IEſus mondgya, à ki magat meg alazza fel magaztáltatik.
Saul ſamárok kereſebe Kiraly meltoſágra valaztatek Istentül.

4 Reg. 2

Eliſeus Propheta, ſantaſába Illyes Propheta Palaſtiával meg ütetik azon Palaſtot az eghbul ala boczátuan, kivel az elöt az Iordan vizet megh ütuen, kette vala azt ot vala, foguan Eliſeus, és az vizet megh ütuén, kette nem valek, hanem meg alazvan, Istent ſegitſegül hia, és Illyes érdemeért ket fele valek.

Iudit 15

El ßeleduén Izrael fiai, es meg alaztatuan Holofernes hatálmat latuan gyözedelemmel fel magaztaltatának.

Peter alazátoson monda Iesusnac, meny ki tülem Vram, mert bunös ember vagyok, Apostolságra hivattaték. Luc. 5

Szép regulat ada Iesus az Sidoknac magok viselesére, mikor ugy mond hivattatol menyegzobe, meny el, es ül az utolso helyre. Luc. 14

Mentöl nagyob vagy annal inkab alazd meg magadat.

ESter Kiralyne aßßony vtállya vala az kevélységet. Ester. 4

David noha immar Istentül Samuel Propheta altal Kiralyságra meg kenetet vala, mindazaltal batiainac à taborbæ élest vißen vala. 1 Reg. 17

Istentul, annyánac mehebul valaztatot vala Ieremias à prophetalasra, megis magat mentuén mondgya vala à, à, à, Vram nem tudok ßolni. Ierem. 1

Kerezteló ßent Iános nagy ßentségeért Christusnac itiltetik vala, mind az altal, nem itile magat nagyobnac à mint hivatalyábæ vala. Nem vagyok en monda sem Christus, sem Propheta, hanem kialto ßozat vagyok à puztàba. Ioa. 1

Az joknak czelekedetibe alazatosoknak kel lenni az embereknek, nem hů důczőseg kivanoknak.

IESVS czuda tételi vtan, megh hadgya vala gyakorta, hogy senkinek ne mondanac: Matt. 8. Matt. 9

Ezokon üdvezitónk az maga hanyo vetö Pharisæusnac hozza be peldaiat, es az nylvan valo bünösnec meg igazulasánac okat. Matt. 7. Matt. 17. Luc. 18.

Sz. Peter megh gyogituan à Benna embert à Templomba, semmit magánac nem tulaidonita, hanem Istennek. Act. 3.

Az igaz alazatossag bünnek megh boczanattiat érdemli.

AZ Istentelen Achab Kiraly haluan büneiért jövendó büntetéset Illyes Prophetátol, magat meg alazvan meg enyhite Isten haragiat. 3 Reg. 21.

Monda Semeias Propheta Roboamnac es az ó fó emberinec. Azt mon-

2 Par. 12 gya az VR, tü el hadtatok engemet enis el hadlac tüteket. Kik megh ßomorodvan mondanac: Igaz az VR, es mikoron latta volna az VR, hogy megh alaztattanac volna. Monda Semeiasnac mert meg alaztac magokat nem vezтem el őket.

2 Par. 32. Ezechias Kiraly meg alaza magat, azért nem jöve haragh rea az ö ideieben.

Dan. 4 Nabugodonozor minek utanna magat az Vadac közőt megh ismérte volna, emberi ezre iöve, és Kiraly ßekibe üle.

Ion. 3 Miert hogy Ninive Varosbelyec, Kirallyockal együt magokat megh alazak, meg menekedenec Isten haragiatol.

Luc. 7 Magdolna Iesus labai elot magat megh alazvan sok büneinec bocsanattyat nyere.

Az igaz alazatossagnak peldaiat IESVS Születeséből, eleteből, és halalabol haznossan vehetni.

Luc. 1 IESVSnak fogantataſa kiczin Varaskaba lön honnet pelda bezed ßarmazot vala. Nazaretből lehete valami io,

Luc. 1 V. 45 Szegeny Anyatol ßülerik és alazatostol: mert vgy mond meg tekinte ßolgalo leanyanac alazatos voltat.

Luc. 2 Istalloban ßuletec á barmoc közót, iaszlyba poztoczkaban be takaratva helyheztetec ßénara.

Tellyes élete, tanitaſa, alazatoſsag czelekedetivel együt.

Halala nagy alazatoſsagba volt, mert mindenektul megh foztaték, ruhaitul, baratitol, nagy ßomuſagaban italatol, io hiretül, nevetol, latrok közе valo ßamlaltataſaba, ragalmazaſaba.

Ioan. 1 Ægyptusbeli Nitriaba valo ßerzetes Baratoknak ßokaſoc volt egyeb iövevenyekhez valo io czelekedetekbe, hogy labokat meg moſnac, és kendövel meg törlenec, Christus pelda adaſanac emlekezetiért á Veg Vaczorá

Apollonius Apatur maga tiztinec inkab itelven, hogy ſem mint az alata valokenac, az vton iarockal va'o ßeretet mutataſt meg moſuan labokat

Hor Apatur mikor labokat az iöveuenieknec meg akarna moſni, elöſőr azockal együt térdre eſuén imadkozik vala, es azutan labokat megh moſuan üdueſſegekre valo tanáczot ad vala.

Thamas Erſek Cantauriai mindennap tizen harom ßegént hivatta vala aztalához, tér den alua labokat meg moſuan, és ô maga ßolgáluan nekik az aztalhoz, és meg aiandekozuan óket, el boczátia vala.

Gallicanus Barat, ki Conſtantinus Czaſar véi volt, mindeneket Chriſtusért el hagyvan oly nagy alazatoſſágal ßolgalt à Kalaſtoromba mint annak elötte nagy tizteſſége közöt ßolgalt ez vilagnac, nemis volt vitez, io hirehez oly kedues induláttia, mint az utan ala valo ßolgalatokba nagy alazatoſſága, ki ioveveieknek labait moſa, baratok kezére vizet töltót, aztalt kezitet, hazat ſepret, ki annac elötte annij Czaſzar hazának fö Kapitania volt kivel ſok ellenſegit meg gyözte. Marulus lib 1 cap 5

Pacumius Apatur, beteg atiaſiáknac ſzolgalattiaba, es vigaztaláſába ielen volt, nagy alazatoſſágal.

Piniſius Apatur, hogy kedue ſzerént alazatoſſághot követhetne ſok helyeket valtoztat vala mindenüt ſzolgának tetetuén magat: De ſoha nem reitheti vala el ugy magat, hogy ideghen helyekenis megh ne iſmertetnek. Vizza teruen ſzerzetinek Kalaſtormába, boitóléſek altal teſtet ſanyargátya vala.

Gergely Papa nagy alazatoſſágába ſzolgáknak ſzolgaiának neveze magat. Kihez mikor Ianos Apatur be ment volna, elözör ô eſek az Apatur labához, hogy ſem mint az Apatur.

Vamos Peternec kit neveznek, mindeneket Chriſtus ſzerelmeért el advan, és ſzegények köze oztuan, Conſtantinapolibol Ieruſalembe mene magat ſzolgaul el ada, es mikoron Vra ſzolgaitol veretetnek es czufoltatnec ide gen helyen örül vala.

Sz. Marton vitezek közöt léven czak egy ſzolgával meg elegzik vala, aztis ugy ßereti vala mint omnen magat: annak ſzolgal vala mikor eſzik vala, ſariat le vonza vala, minden fele tiztekbe ſzolgálvan neki.

Alexius Romai tanacz VRfi, titkon attia házat el hagyvan Siriába mene, es idegen nemzetek közöt tizen het eztendeig kuldulaſaual éle, holo czudálatos képpen meg iſmertetuén, vizontag hazaiába mene, attia házánal, idegen es vtonialo helybe be fogattatik, otis tizen het eztendeigh nagy gazdagſag közöt ſzegyénſéget ſzenvede mint iſmeretlen atia ala valo zolgaitol nagy czufoláſokat, Chriſtus ſzerelmeért mint ha ideghen volna annal à haznal.

Végre

Végre halalához kôzel leuén, minden budoſáſat, meg irvan és ki legyen, hoita vtan az levelbûl meg iſmertetik.

Szent Erſebeth aſſſony Magyar Orſàghi Kiraly leanya Turingiai Langravius feleſége, hogy Chriſtusnal kellemetesb lehetne, nem tekinte ſemelyénec meltoſágat, hanem egy bûdos ſegény kuldušt ònnon kezeivel tiztogata, feiét meg borotvàla el vezekedet feiét regi koz miat megh moſa Haſonlo ſegenyekét Iſpitalyokban latogata, ennyek ada, vigaztala, fekelyeket kezeivel tapogata, be kôte, és maga feiéfedelevel be tekere. Vra holta vtan ſegenyeknek kôzonſeges Iſpitalt czinaltatvan, magat ſolgalatra ada nekik. Holot egy nyomorult verkorſágbeli gyermeket magá karian ôlebe ki s-be hordozot, éjelu fel kelvén annac ſukſéges nyavalyajaért. Egy bel poklos aſſſonyallatnakis ugyan ottan, nagy ſeretettel ſolgalt. Szolgalo leanytol nem engede, hogy aſſſonyoknac hivattatnec, ha nem Nenyeknec, kiknec hon nem letekbe minden hazábeli munkat el végez vala, fazakakat meg moſuan, konyhat megh ſeperuen, es megh tiztituan, mindeneket helyére rakuan.

Sz. Brigida aſſſonyis Fejedelem aſſſony levén az ſüzek ſerzetébe mindeneknec peldat ad vala kiſſebnec tartuan magat. Betegh Apaczat nagy ſeretetel latogattia vala, es ónnen kezével mikor egyebeknec latna ketelkedeſeket kiknec meg hagya, hogy megh ferezteznec à betegeket, megh ferezti ôket, es azon orába meg gyogyulnac vala. Harman valánac betegei az ô ſüzei közül, egyik gutta ütet, maſodik az Sarantol kornyul veretet, harmadik bel poklos, kiket mind meg gyogyta Iſten elot valo alazatoſſágánac érdeme által.

Eugenia ferfiui ruhába ſent életet viſele à baratok közót Apaturſágra valaztatuan betegeknec ſolgal vala fat vagvan, vizet horduan, házákat megh ſeperven, mindenrel legh alab valo cellat valaztuan magánac, annak utánna nagy alazatoſſagánac Martyrumſagh lon vége az kereztién hütért.

Paula Romabeli aſſzonyállat hatálmus Vraknac es Fejedelmeknec Scipioknac, Gracchuſoknac, es Agamemnon Görög Orſági Kiralynac nemzerſege bul ſarmazot, ſz. Hieronymus bizonyſag tèteli ſerént, minec utanna Vratol hala l altal megh valec, es Chriſtusnak nagy aitatoſſággal kezde

ſolgal-

ſolgalai, avagy magat megh alaza, hogy az ki otet latna nem hinne, hogy ez a Paula volna, hanem ſolgalo leanyok közöt leg alab valonac itile lenni. Es noha magátol epitetet Bethlehemi Kalaſtoromba ſok ſüzektül környul vetetetnec, mind az által közülök ki nem iſmertetik vala, ſem ruhája, ſem jaráſa, ſem ſava által, mindenek közöt legh kiſſeb vala. Ertuen ez eſſes aſzonyállat embernec nemeſſéget, hogy nem ezzel nemzetrol kellene vonni, hanem joſágos cze'ekedetec kel erösiteni.

Porus Indiabeli hatálmas Kira'y Alexandertol megh győzetetuén, ez világi alhatátlan allapattiat kezde elmeiébe gondolni, ſoha az vtan, noha vizontag Alexanderto! orſagába tizteſſégeſen helyheztetec, Kiralynac nem akara magat hivatatni. Alex. ab Al. lib. 2 cap. 19

Caſſanderus haſonlo képpen Kiralyſághra valaztatuan, nem akara Kiralytitulusockal elni. Idem

Alphonſus Aragoniai Kiraly, ki Neapolt es Siciliat birta, mikor egy üdöbe Campaniabeli tartományba vton menne, egy ſegény lovazra akada, kinec ſamár a liztel meg terheltetuén az ſarbol ki nem jöhetne, es az ſegény ember mindenekrul segitſéget keruén nem ſegitetnec, Kiraly le ſalvan lovárol, ki ſegite vinni az ſamart önen maga, ki minec utanna ſarbol ki ment volna ſamarával, Kiralt meg iſmeruén térdre eſek elöte, és boczánatot kére Kiralytol, kit à Kiraly jo ſoval tule el boczáta. Pontan. de beneficentia.

Galliabeli maſodik Laios Kiraly hatalmas, es ſok győzedelmes hadviſeleſi utan hires neves, pozto ruhat ſokot vala viſelni, nem barſont avagy vont aranyal ekeſitetetet, mint à tób Fetedelmek, neha neha ſamaron ülven az Vrak jo lovai közöt mulatni ki megyen vala. Fulg. lib 3 cap 6

Phulop Kiraly ki Athenasbelieknec megh ronta birodalmokat, hogy fel ne fualkodnec jo ſerenczeiébe, egyc ſolgaiának meg hagya, hogy nap keletkor be menvén à varosba, és megh kiáltana, hogy emlekezetibe lenne, hogy ember volna, azt az utanis minden ügibe, tanaczába, minden nap megh kiáltata, mig egyéb dolgaihoz kezdene, Phulop ember vagy. Ælianus.

Agatocles Kiraly fazakas fia levén, oly mérteklet es lön birodalmába, hogy ſoha el nem feletkeznéc elöbeli allapattiárol, es ezokon, nem vaczoralt egyéb edenyekbül, hanem foldbül czinalt talakbol emlekezetül. Auſonius.

Maſodik Lechus Lengyelec Kiralya parazt nemzetbül, kit magok vegezeſébul valaztanac, maſodik levé à celhez valo futasba, Lecheſekushoz,

kit le vagánac czalardságáért az Lengyelec, hogy nagy földön ßegeket vert vala fel az cel előt, ki miat meg keßeltetnec vala à Pallya futok. Ez ißiu paraztbol lött Kiraly, nagy eßésen bira Kiralyságat, es hogy megh emlekeznec elobi allapattiárol parazt ruháiat Kiraly palotaiába fel fuggezte, kit minden nap lat vala, hogy fel ne fualkodnec Kiraly meltoságába. Chron. Polon: lib. 1. cap 8

Masodik Czeh orßági Herczeg megh halnan Crocos neu Fejedelem, nagy sok ideig leanya bira Czeh orßághot. Végre aßzonyálat birodalmát meg unuan az Czehec Libußahoz menénec, keruén, hogy valaztana ferßiat, ki birna az orßagot. Ozve gyüituen Libußa az Vrakat monda nekik, en tü nékteh ferßiat adok elötökbe, ki birion tüteket: Hozzatok elő az en feiér lovamat minden keßégével, es ßabad mezore ki vigyétec, és ßabadon el boczaßátok, vtánna menvén valahul megh al ferßiu elót, ki vas aztalon eßik, az leßen az én feriem. Kit meg czelekeduén az Vrac, egy ßanto ember elött meg al à lo nagy rőhögéßel, kinec neve Primislaus vala, el érkezuén az Vrakus, mondanac, egéßségel iambor ember, kit az Istenec nékünk Feiedelemül adtanac: téged Libußa ferienec valaztot, Czeh orßagh Feiedelemnec: Kiknec követségeket nagy io neven véue: Ezenközbe ki fordituan à földbül ekeiet, ßanto vasra téuen, ßaitot kenyeret, mint ha nagy utra kellene menni, elöttök euéc, az utan fel üluen az feiér lora nagy ßietségel velekel indul. Vtába kérdec az Vrac Primi mislaustol, miért vinne lahába az tölgy fabol czinalt Czipelliuſt, monda, hogy Viſengradi varba maradekinac emlekezétül hadna, hogy mindnyáian tudnac, hogy első Czeh Feiedelmec ßantasbol hiuáttatot legyen Feiedelemßégre, ez okon hogy következendo Feiedelmek fel ne fualkodnánac kik ala valo allapatbol Feiedelemßégre mennénec. Ezen fa Czipellius nagy bóczülettel tartatot, az Papoktul réghen, es minden Kiralynac koronázattiara ki hoztac nagy tizteßségel, az Viſegradi Papok.

AEneas. Silva. Hiſt. Boh. cap 6.

ŐTVEN NYOLCZADIK RESZE.

AZ MAGA HANYOK VETŐK VETkeinek el tavoztataſárol.

Az magok hanyok vetők egyebeknek czelekedeteknek meg vtaloi.

MOndgya vala Gaal tarſainac, kiczodaaz Abimelech es Sichem, hogy neki ſolgalyunk. Vay ha valaki ezt à népet az en kezem ala adna. Iudic. 9

Rabſaces magat es Királyat, hanya veti vala Ezechias Kiraly ellen, es Ægyptus Királya ellen nagy karomláſockal. 4 Reg 18.

Az magok hanioc vetők ellen hozzu be Ieſus az Phariſæus, es à nyl-van valo bünös példáiat. Luc. 18

Meg vtálac az Sidok az Vakon ſületet embert, kit Ieſus à Templomba meg gyogitot vala, monduan: Bünbe ſuletettél, es minket tanitaz. Ioan. 9

Nagy maga fel fualkodasbol monda Pilatus Ieſusnac: Nem tudodé, hogy hatálmam vagyon, hogy tégedet meg fezitczelec. Ioan. 19.

Az magok hanyok vetők magok diczireteként ſolanak.

SAmſon fegyvertelen megh öluén az Orozlant utiába, nem akara ſenkinec ielenteni, hogy abbol hü dűczöſéget ne kereſne. Iudic. 14

Adonias David Kiraly fia maghat hania veti vala à nép elôt monduan: En vralkodom attiam utan, de meg czalatec ű gyekezetibe. 3 Reg. 1

Benadab Kiraly nagy maga fel fualkodaſába izene Izrael Kiralyának, hogy Samariat ſemmive tenne, de meg gyaláztatec. 3 Reg. 20

Ester. 5. 6. *Aman nagy keuélyen hanya vete magat, haza népe es barati elót, hogy czak ő ennéc Esther Királyne aßzonyal, de akazto fa fizete megh maga hanyá sat.*

Dan. 4. *Nabugodonozor nagy keuélyen iarvan, mondgya vala, nem de nem eze az nagy Babillon varosa, mellyet epitettem az orßagh hazánac az en erômnec erösségébe, kit barmoc közibe valo ki vetesébe meg fizete.*

2 Mach. 9 *Antiochus Istentelen Kiraly hanya veti vala magat, hogy Ierusalemet Sidoc kopor soiáua tenne, férgeckel ônen agyába eméztetéc meg.*

Az magokba fel fualkodot emberek nem czak embereket vtálnak megh, hanem még az Istentis.

Esa. 14 vers. 13. *MOnda Lucifer, az eghekbe fel megyec, es az eghekbe helyheztetem az én ßekemet. Az Testamentum hegyen ülök az ezaknac oldalin. Fel megyec az felhôknec magassági felibe, es hasonlatos léßek az magassagbelihez.*

Dan. 3 *Monda Nabugodonozor az harom gyermeknec, kiczoda az az Isten à ki tüteket meg ßabadiczon az en kezeimbul.*

2 Mac. 15 *Mondanac az Sidok Nicanornac, vagyon hatalmas Isten az eghbe, à ki paranczolya meg illeni az ßombatot. Mond Nicanor: Enis hatálmos vagyok è foldón ki paranczolom hogy fegyvert fogianac.*

Matt. 4 *Effele emberec hasonlatosoc az hazugh ordóghöz, ki CHRIStusnac monda, ha engemet imadandaz, mind ezeket neked adom.*

Az magok hanyok vetök sokat mondonak de keveset czelekednek.

1 Reg. 17 *GOLIath magat hanya veti vala, sokakat hivan bai vivasra, ki végre egy gyermektul meg gyözetéc.*

Iudit 6 & 13 *Holofernes magat hanya vete Achior elöt, hogy ötet meg ólne, mikor Izrael fiait megh gyözne, kinec fenyegetése, egy özvegy aßßonyállatol semmive lôn.*

1 Mac. 3 *Monda Seron, jo hirt nevet ßerzec magamnac, és meg verem Iudat, ki nagy hertelen meg gyözettetéc.*

Deme

Demeter Kiralyfia izene Ionathasnac, hogy à mezőbe menne hozzaia, monduan vele lenni az hadakozoknac kezeket. Tud meg es tanuld megh, ki legyec en. De meg fizete kevélyſéget. 1 Mach. 10

Nicanor magat hanta vetette vala, hogy egy talentumért kilentzven Sido rabot adna, kinec azon harczon feie vetetéc, nyelve ki meczetéc. 2 Mach. 8.

Sz. Peter maga veteſébe igire Chriſtus mellet valo halálat, kit egy ſolgalo leany kérdeſére meg tagada.

Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſianus iria egy aitatos ſüzrül, ki tellyes életet böitölésbe, vigyazáſokba, imadſágokba maga teſte ſanyargataſával foglálta vala, es ezokért mindenektül ſentnec itiltetik vala. Tortinec halálos betegségbe valo eſeti, ki magat halálhoz kezituen, egy iſten felo Papnac meg gyonec. Ezen egy házi embernec holta utan meg jelenéc fekete es iſonyu abrázatba. Kit latuan az Egyházi ember, meg ieduén czudála, és kérdi mi dolog volna az Monda az Szüz: Ennyavalyus karhozatra adatattam az alsö ördögeckel égetéſre pokolba, es az leg alattab valo karhozottakal öröcke gyötrötetni azen magamnac valo tetzeſemért, es lelki kevélyſégemért, hogy ſenkit hozzam haſonlonac nem itiltem, hanem mindenec felet magamat fel magaztáltam. Egyéb embereket megh itiltem, és vtáltam, azért ſallottam az pokolnac mélyſégére, honnat ſoha ki nem ſabadulok. Hogy ha az egéz tenger el ſaradna, es annac fövenibül egy kiczin madaraczka egy követ azok közul ſaz eztendö mulua vinne el, bar mind annyideig kelletnec gyötrötetnem is pokolba, migh azt mind el hordana, megis örömeſt el ſenvednem czak üdvezülhetnec, de ſoha ninczen ſabadulaſomra valo reménſégem. Azert en ſent attiam én érettem ne imadkozzal, ſe mas ne imadkozec, mert ſoha ki nem ſabadulok.

Vvilhelmus Lugdunenſis Puſpokiria egy czaczogo baratrol, hogy egyſzer kérdetlen ſolvan az Apatur elot. Mond az Apatur, meny el es halgas. Ez Apatur mondasat ugy ſüuébe foglala á barat, hogy ſenkinec ſemmit nem ſola na, me'y halgatasába annyra gyarapodéc joſágos czelekedetekbe, hogy iſtẽ ſok dolgokat meg jelentene neki. Az udobe lakik vala egy vadon erdobe egy Remete, nem igen meſzze à tol à Kalastoromtol, ki megbetegeduén, külde az Apaturert, hogy hozzáia jüne es ſentſégeket ſolgaltatna neki. Ezen halgato barátot az Apatur vele el viſi. Egy tolvay halvan czengettiü ſot, laſſan laſſan utánok ballagh volna, mind az Remete cellaiaigh,

kuuul maradnan meltatlannac itile magat be menetelre. Ki minek után-na megh communicalt volna gyonasa utan, az aito melle alla az tolvay, és monda, nagy ßüuének alazatoßagába: O ha ollyan volnéc, minemü te vagy. Monda à Remete maga dicziretibe és elmeiének fel fualkodaßába. Ezt kellene czelekednedà mit en ha ollyan akarnal lenni mint én vagyok. Ackor kezde ßirni az halgato barat. Ez utan el hagyvan az Remetet, mikor tavol földön volnának az Remete Celláiatol, az tolvay kezde futni az Apatur utan, könyöröguén Istennec, hogy adna neki büneirül valo igaz töredelemßéget, és életének megjobbitasat: Soha tobbe nem akarna vétkezni, minden peenitentia tartaßt kez lenne büneiért fel venni, azonba nagy sereny ßégel futuan vtannok, el eßék es ßornyü halállal megh hala. Ezt latuan az halgato barat kezde vigadni es öruendezni. Haza érkezvén, kerdi az Apatur, miért igy halgatna: Monda az Barat: Mert atiam egyzer mondad ennekem, meny el, es halgas attol az naptol foghua mindenkor halgattam, hanem ha kérdetettem: Monda az Apatur, miert ßiral mikor az ßent Remetet megh communicalam, es nevetel mikor az gonoz tolvay utannunk futna, es megh akarna minket foztani, es ölni, es igy el eßuen bünébe megh hala? Mond az Barat: Atiam az en ßiralmomnac oka ez vala, mert mikor megh communicalad à Remetet, ackor az tolvay az aiton küuül al vala, movduan ßüve alázatoßagába: O ha ollyan volnec mint te vagy. Monda az Remete ßüvének kevelyßegebe, meltan akarhatnad ha oly lehetnel, es igy megh haluan az Remete karhozec, es azert ßirek. De az tolvainak ki mi utannunk fut vala, gyonasra igaz ügyekezeti leuen, nem foztara, ßem meg ölesünkre, el eßuen furtába, meg hala, es az Angyalok lelket el ragadác, es menyorßághba nagy örommel vivec, mert annac töredelmeßege annyi volt, hogy el törlötte büneit es annac büntetéßet es azert neveték.

Szent Pal Apoßol hogy hü düczóßegtül fel ne emeltetnek czudálatos lataßi miat, az VR ellenkezö leleckel czapdoßtatta, az az teßi gonoz gondolatockal, hogy az altal igaz Chriſtus követöienec mutatatnec alazatoßagába.

Iauos Barat Aegyptuba ßent Lelek Isten jelenteße altal nagy ßok jövendö dolgokat megh mond vala. Ez egyßer monda az jelen valoknak az

tü haz-

tũ haznotokra ielenti meg Iſten, nem az en mi voltomert. Betegeket es egyeb feleniavalyakba leuõket nem engedi vala, hogy hozza vinnenek hogy ez altal hũ dũczõſegbe ne eſnek, hanem az olaiat megh alduan, betegeknek küldi vala, kivel meg kenetetuen, meg gyogiulnak vala.

Szent Antalnak mikor könyörgene Martinianus vitezek Kapitanya, hogy leanyat megh ſabaditana á Sathantol, kitõl kõrnyül vetettetet vala, mond. En tülem ne kery ſegitſéget, mert enis bũnõs ember vagyok, hanem Iſtentül. Bizal az IESVS Chriſtusba es annak érdemébe hiven az mit kivanz meg nyered. Hun Martinianus beſſédének es haza menuén imadkozek, es meg gyogitatec leanya, az mint meg mondotta vala ſent Antal.

Moyſes Apatur ſem külõmben czelekedéc, kinek ſent életi es ſemélye latni, mikor nagy ſokak jünének, kik közül az Orſagh tiztartoia egyik vala, es ſemmi okon magat megh nem ohatna, egyzer el menvén elõtte, maſſor akaráttia ſerént vtába eleibe menuén, mikor kérdene á tiztarto hol volna Moyſes Apatur, (kit nem iſmert vala annak elõtte) Mond neki az Apatur, mi dolgod vagyon az-eze veſet vén emberrel, es bolondal? Ezt haluan czudálkozek á tiztarto ily ſidalmazaſan, es gyalázattian annak kinek nagy ſent életet hallott a vala ſokaktol. Viſzſza tervén hazához, megh beſſélli mint iárta volna egy Remetével vtába, ki Moyſeſt igy s-igy gyalázta volna. Végre azoktol kérdi termetet, kik iſmerik vala es abrazattiat, eſſébe veſi hogy á volt á Moyſes Apatur, ki õ maga magat gyalázta.

Szent Ferentznek ſentſéghe mikor az emberek közõt ki teriedet volna, hogy valami hũ dũczõſegh magára ne ragadna, egynek tanituany közül meg paranczola hogy õtet ſidálmazna, paraztnak tudatlannak, es ſemmire kellõnek mondana, kinek ſidalmazaſaert nagy halat adna.

ÖTVEN KILENCZEDIK RESZE.

AZ BALVANY IMADASNAK vétkeiről.

Az balvany imadáſra inditatnak az emberek, mikor oktatoiok es tanitoiok tűlök el tavozik, magok feie talalmányat követvén.

Exod. 32

Mikor Moyſes az Sina hegyen volna az Vrral negyven napig. Monda a nép Aaronnac: Czinály nekünk Iſteneket, kikmi elöttünk iarianac. Ki feluén à kőſſégnec rea rohanáſatol boriu balvant ötte nekik, kikimadni kezdénec.

Iudic. 2

Ioſue halála utan Izrael fiai el hagyuan attiok Iſtenet, baluant kezdenec imadni.

Az balvany imadas buja természetnek kivanſagára indittia az embereket.

Num. 25

IZRAel fiai menven Moabitac aldozattiára leanyockal vétkezénec, es azoknac balvanit imadac.

3 Reg. 11

Salamon Királynac ſive, venſégébe elſzakada Iſtentül, aſſzony emberec ſzerelmeért, es azoknac egyhazakat czinaltatuan balvanynac aldozek.

Az balvany imadáſnak oka az gonoz tarſaſag, és gonoz példa.

ACHAB Királynac nem vala elégh Ieroboam Istentelen példa követése, hanem Balnac ſolgala es azt imada. 3 Reg. 16

Achaz Iudánac Királya, Izrael Királynac utainjara, annac felette fiat tüz altalis tiztitata. 4 Reg. 16

Siriaba vitetetuen Izrael fiai, es azoknac varoſira oztatatuan, Samariába, ki ki mind azoknac ſokáſok ſerént Isteneket czinala magánac. 4 Reg. 17.

Az balvany imadas kevelyſégből ſarmazik, es Istennek meg vtalaſából.

MOnda az kevély Holofernes Achiornac, en megh mutatom, hogy nincz tőb Isten Nabugodonozornal. Iudit 6

Darius Perſiai Kiraly mindennec megh paranczola, hogy ſenki ſemmit ne kérne ſenkitül harmintz napig, hanem czakő tüle. Dan. 6

Nabugodonozor arany balvant czinaltata, es nagy kevélyen megh paranczola, hogy minden nemzet azt imadna.

Az embereket magok gonoſſága indittia az balvany imadáſra.

IEroboam magától gondola ket borjunac öntéſet aranybol, es Istengyanant imadtatni. 3 Reg. 12

Iuda nemzetſegi oltárokat epitenec hegyeken, es fakalat. 3 Reg. 14
2 Par. 23

Manaſſes Kiraly Iudába Baalnac Oltárokat epite, es minden menyei vitezſéget imadak.

Az Babilloniabeliec, elöſör balvant imadac, annac el rontáſa utan az ſarkant imadac. Dan. 14

Antiochus Kiraly Oltárokat epitete, es azokon, dizno huſal aldozéc. 1 Mac. 1

Megh hagya Izrael fiainac Isten, hogy ha attiafia, feleſége, fia, avagy baráttia titkon óket idegen Isten tiszteletre intene, neki ne engednénec, ſe halgatnac, ſe ſovat ne fogadnac, hanem á nép eleibe ki hoznac, és ő magok eloſör vetnénec követ reaiok. Vizontagh hogy ha valamely varos népi közönſégel balvany imadasra hailot volna, közönſéges had által mind Deut. 13

meg ôletetnénec à varast prædaiával együt megh égetnéc, es azt à helyet soha ôröcke meg ne epitenec.

Deut. 13. Vgyan azoknal ket avagy harom bizonysagh altal balvanyozasrol ha ki vadoltatnec, meg köveztetik vala, de czak egy bizonysagára meg nem óletetik vala. Deut. 17. las töb büntetést Levit. 26. Deut. 28.

Ios. 22. Halván Izrael fiai, hogy Ruben es Gad nemzetséget Oltart czináltatot volna, haddal akaránac indulni ellenec.

3 Reg. 18. Illyes Propheta negy ßaz es ötuen Baal Papiait vagata le Cisson vize mellet à kösségel.

4 Reg. 10. Mikor Iehu, Achab Kiraly maradekit mind le vagattatta volna, mind balvaniozo Papiaival együt, ez hü ßolgalattiáért igire neki az VR, hogy harmad iziglen maradekiis vralkodnec Izrael fiain.

Ionathan nevü hamis Propheta elevenen égettetik meg Romába Vespasianus Czaßartol.

Dan. 14 Cyrus Persiabeli Kiraly, hetuen Baal Papiait meg ölete feleségeckel es gyermekeckel együt.

1 Mach. 2. Mathotias Pap egy Sidot öle meg, mikor akárna aldozni az Oltaron az balványnac.

Az regi kereztiénec, mindenkor nagy ßorgálmatos gondot viselnec vala Conciliumok gyülekezeti altal, hogy az kereztién hütet, gaz velekedésektül meg oltalmaznac, ki gyomlállyac vala, az VR gabonai közul az ártalmas füueket. Es noha kereztién nevet viselnénec Basilides, Cerinthus, es Montanus, azon künül Novatus, Arius, Marcion, es Valentinianus, és egyebec nagy sokac, mind az altal az töb hiveknec egyességetül, ki vetetnec vala, itilvén hogy azoknac tudománioc ellenkeznec à közönséges kereztiéni vallastol. Hasonlo képpen karhoztatác Apollinarest, Paulus Samosatenust, noha Püspököc volnánac. Theatri vitæ humanæ. Collector Lutheranus.

Marcianus Czáßar in Epistola ad Palladium, erössen meg paranczollya, hogy azokat kik törvény ellen hamis Isteneknec tizteletibe talaltatnánac, azoktol el fogatatnánac.

Vgyan azont mondgya Valentinianusnakis lege 7. cap. de Paganis. Senki meg ne nissa az regi Templomokat, kik regtül foghua be vadnac ßegeztetue, hogy ot imadkozzanac. Tavol legyen az à mi üdonktül, hogy az vtalatos es undok balvánioknac elôbi tiztesség adatátnec.

Az

Az Eretnekec ellen ſent Pal elsö volt, ki buntetéſt rendelt, igy irvan Titusnac: Az Eretnec embert egy auagy ketszer intes utan el tavoztasd, tuduan hogy el fordult, à ki ollyan es vet, holot maga itiletivel karhoztatot. Tit. 3

Nicenumbeli ſ. Atyaknac gyulekezetec Anno 324. megh atkoza Arius Eretnekséget, es tudománya követöckel együtt ſanki vettetik. Plut. in vita Sylvest.

Theodoſius & Valentinianus Czaßárok végezéc hogy az Eretneket kar vallásockal, ßidalmazásockal, vereſegeckel, ßanki veteſſel, es halállal meg buntetetnénec. In Codice Iuris civilis cap. Arriani.

Elsö Friderik Romai Czáßar végeze, hogy az Eretneket meg égetetnénec. Pol. lib: 8. de rerum inventione.

Leontius Melitai Puſpök Baſilius Magnus barátia Valens Czáßar ideiébe, Meſſalianuſok Eretnekséget, mikor értette volna, hogy az Kalástormokbais beferkezet volna, megh égetete à Kalástormokat. Theodoretus lib. 4. cap. 11.

Iuſtinus Czáßar elsö birodalmánac eſztendeiébe Severius nevü Antiochiabeli Püſpöknec nyelvet ki metzete Eretnekségeért. Evagrius libro quarto capite quarto.

Vgyan ezen Czáßar nem czak azokat vizza hivata ßanki vetésbül, kiket Anaſtaſius Czáßar Eretnec ßanki vetetet vala, hanem nap keleti, és nap nyugoti birodalmábolis ki üzete az Eretnekeket.

Perſiaba Chabada nevü Kiraly sok ezer Manicheuſokat vagata le, hogy fiat dögleletes tudományockal meg ferteztettec vala, es attia ellen valo tamadasra inditottac vala. Paulus Diacon lib. 15.

Nagyobik Iuſtinianus Czaßar üldözéſt indita Görögöc közöt, birodalmánac elsö eztendeiébe, es mikor sok fo embereket talalt volna Arrius eretnekségе követéſébe, joßágokat mind el ada, és végeze, hogy ſenki egyéb Orthodoxuſoknal ne birnatiztet. Cedrenus.

Zeno Czáßar Edeſſabeli Scho'at kibe Neſtorius Eretnekséget tanitiac vala földébül ki rontata. Theod. Lector lib 2

Tiberius ideiébe, egy balvany imado Antiochiaba ördöngös, mikor nem akarna meg terni az vadaknac vettetik, teſtet az vtan kereztre vetven à farkaſockal étete meg. Evag: lib 5. cap. 18.

Elso Gelasius Papa Manicheusokat Romából ßanki vetette, megh égetuén könyveket. Platina.

Ramis Spaniol Orßag Kiraly ertuén attiafianac hütröl valo el tereſet ßemeit ki vaiata, es tömletzre vete. Ritius. Vide in tripartito decreto de hæreticis comburrendis & Lutheranis.

Egy üdobe Macharius Apatur fel akárvan menni Ægyptusba: Nitria hegyére tanituányaval, kinec paranczola, hogy elótte fel ballagna. Azomba egy balvany imado Papot elól talàl, ki nagy hertelenſégel ala fut vala, nagy fat hozvan kezébe. Nagy kialtáſſal monda à Barat: Hova megy ördög? Ezt halvon à Pogan Pap nagy haragra inditatéc, es ugy megh dögenieze à baratot, hogy holt eleuen ßamba hadna. Az utan megh azon ösuenyen ala futuan nem mezze Machariuſt elól talállya. Mond neki Macharius: Egeſſégel, egeſſégel munkalodo. Ezßot halvan à Pap, czudálkozéc, és monda Machariusnac: Mi ioßághot tekintettel en beunem, hogy igy közönnel ennekem? Mond Macharius, mert latom vala, hogy munkalodnal, és tudatlanul futz. Mond neki á Pap: Enis à te közöntéſedre, iſmerlec tégedet zz nagy Iſten ßolgaiának lenni. Mert mas egy nem tudom miczoda nyavalyas Barat elömbejüuén boſzſzuſag tétellel illete, de en annac ßovat vereſégeckel megfizetem. Ez ßokvtan ragada Machanius labat nagy kialtáſſal monda: El nem boczátlac mig engemet baratte nem tez. Viſzſza menuén Machariuſſal együt, mikor az meg vert ßerzetes helyére érkeztenec volna, mivel hogy à vereſegh miat nem jarhat vala à barat mind ketten kariokra veuéc. Fel menuén à hegyre az tób ßerzeteſeknec Kalaſtormába, mikor à Pogan Papot lattac volna hogy ßent Machariuſt követne mindnyáian czudálac, kinec peldáiára ſokan à Pogánoc közül meg terénec à kereztien hütre. Monda az atiafiaknac Macharius, à kevély beßed, es gonoz, mégh az jamborokatis gonozra indittia: az alázatos beßéd pedighlen mégh à gonozokatis megh teriti à gonozboljora. Ex Vitis Patrum. parag: 120.

HATVANADIK RESZE.

AZ MORGASOKNAK ES ZVGOladásnak vétkeirol.

Az ßolgak zugolodok Vrok feddéſe ellen.

AGAR nem ßenvedhete kevélyſége miat, aſſßonyánac feddeſet, kiért elis budoſec, de az Angyal altal vizza teritetéc aſſßonyához. Gen. 14.

Mondanac Izrael fiai közül valo fö tiztviſelö emberec Moyſesnec, kit Iſten vezérül hozzaiok küldöt vala, tegyen Iſten itiletet mi közöttünk es te közötted. Exod. 5

Izrael fiai mondanac Moyſesnec czufolaßból. Nem valae Ægyptusba temetö hely. Exod. 14

Latuan Izrael fiai, hogy Moyſes keſnec az Vrral à Sinà hegyen, mondanac Aaronnac, czinaly nekünk Iſteneket. Exod. 32

Sara ſolgalo leanya nagy haragal ßidalmaza aſszonyat. Tob. 3

Az tobzodok es torkoſok gyakorta morognak haſok kedve kereſeſéért.

IZrael fiai zugolodánac italoknac es ételeknec fogyatkozaſáért Moyſesre, kiért Iſtentul igen meg büntetetenec. Exod. 16. 17

Izrael fiai nem elegedénec megh mannával az Angyaloknac kenyerével, kibe minden fele ßaiok kivánta iz megh vala hußt kivannánac, gyümölczet, hagymat, par hagymat &c. Iſten ellen morganac kiért megh fizetenec ſokan közülök. Exod. 17 Num. 2 Num. 11

Az irigyek zugolodnak latuan felebarátyok elömenetit.

Num. 16 MOyses es Aaron ellen morogánac Izrael tizt viseléskor, kiert tüz miat sokac meg emészteténec.

Luc. 15. 19 Matt. 29 Az kevely Pharisæusok morognac vala Ieſus ellen, hogy à bünös embernec házába mene volna, es hogy à bünösockel ennek.

Az munkásoc zugolodnac va'a az ezelédes ember ellen, mert egy arant valo fizetést adot vala azoknakú, kik czak egy oraigh munkalkodtanac vala.

Luc. 15 Matt. 21 Az Papi Feiedelmec halvan az gyermekec énekléſet, mikor Ieſus ſeregel megyen vala be Hieruſalembe, meg buſuluan, mondgyac vala Ieſusnac, hogy meg tiltana óket.

Luc. 15 Az tekozlo fiunac battia haluan öczénec megjévetelit, harágzik vala attiára, hogy lakodálmot keßitet volna nagy öromébe.

Gyakorta az magokba tŏrŏdŏ emberek, tŭrhetetlenſegeckel veßedelmet keresnek magoknak.

2 Reg. 17 ARchitophel latuan tanaczánac haßontalan voltat, kit Abſolonnac David Kiraly ellen adot vala, haragiába magat fel akazta.

2 Reg. 19. 20 Miért hogy Iuda nemzetſéghe keményen ßo'a à tób Izrael tiz nemzetſegénec, el ßakadánac tülök Hadnagyul valaztac magoknac Sebath: kiért sok vér ontas lón közöttök.

Act. 6. Az Görögök latuan hogy az ŏ nemzetinec özvegy megh utaltatnánac az minden napi ßolgálatba, kezdenec morgani az Sido nemzet ellen.

Nagy haborodot fŭvel vadnak az gonoſok, mikor az joktol intetetnek.

Tob. 2 TO'biu fe'eſége, mikor feddettetnec Vratol, fel haborodot ßüvel, és mod nelkul ßola Tobiasnac.

Iob. 22 Eliphaz Iob baráttia, Iobtol jeles okockal megh gyözetetuén, fel haborodot ßüuel felele sokat Iobnac.

Miert

Miért hogy az vén Eleazarus igasságot ſol vala regi jo akaro baratinac, kik Antiochus Kiraly paranczolatinac engedelmeſſégere intik vala, hogy nem illenec vénſégéhez az iſiac elot való tettetes, ellene fel haborodánac. 2 Mach. 6.

Az Phariſæuſoc haluan az vakon ſületet embernec ellenec valo bizonſáginac erös okait, meg atkozac. Ioán. 9.

Hálvan az Sidoc ſent Iſtuan beſzédit, ſüvökbe haſadoznac vala ellene. Act. 7.

Az igazaknak beſzédek utan gyülölségekre inditatnak az Iſtentelenek.

Halvan Achiornac jo intöſsavat Holofernes, nagy haragra inditaték ellene. Iudit. 5.

Latuan az keuely Aman Mardochæuſoknac alhatatoſſágat, hogy ötet nem imadna, egéz Sidoſágnac veſzedelmére ugyekezéc. Eſter 3.

Nabugodonozor haluan az harom iſiunac engedetlenſégeket, kik nem akarác imadni az ö halvanyt, nagy haragra gerjede ellenec, és paranczola hogy az eghö kementzebe vetetetnénec. Dan 3.

Herodes Kiraly nagy hozzu haragra inditaték CHRISTVS *ellen, es minden gyermeket meg ölete Bethlehembe, es annac tartomanyaba.* Matth. 2.

HATVAN EGYEDIK RESZE.

AZ HALAADATLANSAGrol.

Nagy halaadatlanſag Iſtenhez az emberektól jo tetemenirol el feletkezni, mikor ellene valo dolgokat czelekednek. Kiért annak utánna ſőrnyű bűntetéſeckel meg bűntetetnek.

Exod. 32 *IZrael fiai hamar el feletkézénec Iſtennec jo tetemenirol, ki hozvan őket az Aegyptombeli rabſágbol: Bor iu balvant imaduan Iſten helyet.*

Num. 11 *Iſten nagy kivaltképpen valo kegyelménec aiandekábol negyven eztendeigh Angyaloknac kenyerével tarta Izrael fiait minden munkáiok nelkül, mégis ellene morgánac.*

Iudic. 2 *Izrael fiait igen meg fedde az Iſtennec Angyala Iſtenhez valo haladatlanſágokert.*

3 Reg. 12 *Kiraly meltoſágra emele fel Iſten Ieroboant ſolgábol, az pediglen el feletkezvén jo voltárol, balvánioknac aldozec, es Izrael fiait az altal Iſtentul el ſakazta.*

2 Par. 25 *Amaſias Kiraly Iſten ſegitſegével ellenſegit megh gyözven, el feletkezven Iſtenrül balvany imádo lón.*

Halaadatlanok az emberek egy mashoz, el feletkezvén jo tetemenyekrol.

Gen. 40 *HAlaadatlan lön az Pharaho Kiraly kolczára Ioſephhez, ki jo ſerenczeiere magyarazta vala, meg alom latáſat, kiert kerte vala Ioſeph, hogy meg emlekeznec Pharaho elöt ſolvan artatlan rabſagárol.*

Ge. 29. 30. 31 *Sokzor akara megh czálni, es beret el valtoztatni Laban Iacobnac, jo ſolgalattiáert.*

1 Reg. 17. 18 *Sok hü ſolgalattiat vótte vala Saul Davidnac, mindazaltal halálra kereſi vala ſok ſor.*

2 Reg. 11 *Nagy halaadatlanſághat mutata David Vriashoz levelet külduen tüle Ioabnac, hogy artatlanul ellenſegitül à harczon meg öletetnek.*

Gyakran halaadatlanok az emberek azokhoz kik veſedelemböl meg mentétték őket.

David

DAvid ellenſegéktül megh ßabadita az foldnek nepét, mind az altal, Saul kezebe akarjac vala adni, hogy tőle meg öletetnek. 1 Reg. 23

Minec utanna David Abſolonnac, attya fia haláláért megh kegyelmezet volna, Attya ellen tamada, és ßekiből ki kergéte. 2 Reg. 12 & 15.

Ionatas altal megh ſzabaditatéc Demeter Király ellenſégitűl, ki annak utanna ellene tamada. 2 Mach, 11.

Ieſus pelda bezede à Sidoc ellen. Az czeledes ember, ki ßőleiet adta vala munkaſoknac, kikhez ſok üdo mulua ßolgaiat küldven, hogy ßöletenek gyümölczeben hoznának, ſok boßßuſaggal és véréſeggel illeték őket. vegézetre fiat külduén ugy mint az ßolónec örököſét, megh ölek és az gyepun ki vetek. Luc. 20.

Az tiz Belpokloſok közül, kiket IESVS megh gyogita, czak egy lon halaádo. Luc. 17

Halaàdatlanok lönek az Kalamaroc ßent Palhoz, kiknec ßolgalo léanyokat az ördögtul megh ßabadita, mert ellene tamadanac. Act. 16.

Halaádatlanok az emberek barattyokhoz kik őket tiztelni akariak

AMmon fiai halaádatlanoc lönec Davidhoz, ki követit küldette vala vigaztalaſokra attyok halalán, mert követit ektélen megh czufoltatak. 2 Reg. 10

Nagy halaádatlanſagot mutata David Ionathas fiahoz kinek örökſéget ßolgaianac ada. 2 Reg. 16

Ioas Király halaádatlan lón, Ioiada Papi Feiedelem fiahoz, ki ötet Kiralyi ßekibe ültette vala, mert megh ölete, igaz mondaſaért. 2 Par. 24

Eliſeus Prophétat, nagy ſok iotetemeniért, Izrael Királya megh akara öletetni Samariaba. 4 Reg. 6.

Macædoniai Phülöp Kiralynac vala egy vitez ßolgaia, ſok Feiedelméknel kedves és tekéntetes, ez haio vezeſekbe minden joßágat el veztvén, utolſo ßegényſégre juta, ugy hogy aligh élhetne, kit latvan nagy nyomoruſagba egy Macædoniai gazdagh ember, könyörulven raita, ugy mint holt elevént be vizi Maioraba maga agyat neki ada, minden ßük ſégere nagy ßeretéttel gondot viſelvén, annak kivanſága ßerént: kit minek utanna megh élevenitet volna, és tüle Vrahoz boczatuan, ßük ſéges uti költſegelu ſégitet

volna: mind ezekért à vitezigire magat arra, hogy Feiedelmenel meg emlekeznec felöle, halaádatlan fem lenne. Ez Philöph Királyhoz menuen maga ßerénczetlenſéget, elöl ßamlaluan Király elöt, d e gazdaianak io czelekedetiröl megh ſem emlekézec. Kinmikor ßanakodnec à Király, vitez kere Királt, hogy egy Macædoniai ember örökſéget adna neki, ily nagy karvallaſáért. Ez ember kediglen gazdaia vala, kit Kirápytól megh nyeruen, minden iovaitól megh fozta. Ez nem ßenvédhetuen illyen halhatatlan halaádatlanſágot, Philop Királt leuele altal bizonyoſſa tezi minden vitezzel valo io czelekedetiröl. Haluan ezeket Philöph Király, ily ßemtelen halaádatlanſágáért fel gerieduen, à vitezt, örök gyalazáttyara, meg heliegeztetuen jozagat elobbi vranac meg hadgya. Cæl. 7 cap. 28 Lect Antiq.

Alexander Severus Czaßar egy vitezet, ki vén gazdaia Aßßonyat meg verte vala, megh nem elegedet, hogy vitezi közül ki vetne, és fizeteſet le tenne, hanem, paranczola hogy vén gazdaia aßßonyanak kocziſſa lenne, ugy hogy ki bozzuſággal io tevöet illette vala, gonoz tetemenért, io czelekedettel ßolgalna. Fulg. lib. 6 cap. 3.

Aurelianus Czaßar egy vitezet, ki gazdaia aßßonyat megh kiſſebitette vala erößak alta', ket fiatal vaſtagh fat le vonatata, teteiet mindeniknek terdehez kottetven fel boczatata, kegyetlénul el ßaggattata Fulg. ib.

Perſiabeliec ſemmi uetket utalatosbnac nem tartottanac az halaádatlanſagnac vetkeinel. Innet ugy mint bizonyos jelböl, iteltec azokat meg Iſtenekneki megh utaloinac, attyoknac, hazaioknac, és baráttyoknac, mikor felebaráttyokat ſegithették volna, és nem ſegitettec.

Mert az halaádatlanſágót ßemtelenſegh koveti, ki minden undokſagra elöl iaro hadnagyſágot tulaidonit maganac. Alex ab Alex. lib. 5 cap. 1 Themeſſius de amicitia. &c.

Lucifer latuan maga ßépſeget, és à mellet nagy ereiet, teremtöiehez haſomlo akaruan lenni, ily halaádatlanſágaért, az Egheknec magaſſagibol, Pokolnak vettetét fenekere.

Adam és Eva halaádatlanoc lötuen Iſtennec hozzaiok valo iovoltaért, paranczolltyat megh ßegik, Iſtent haſomlatoſſagh kiuantokban, Paradiczombol ßamkivettettenec.

Solon Athenasbeliec törueny ßabo attyoc, ßamkivetettetik hazaiabeliektül, kiket nagy ſokßor ellenſégektül megoltalmazot vala, ellenſégi-

nek

nek Athenas ellen epitetet varait le rontotta vala, varosanac ßabadsága ellen, attya fia ellen, ki magánác tulaidonitotta vala az Feiedelemseget, feiet halalra vetette vala. Idegen fóldon hal megh. Val. Max. lib. 5 cap 3

Likurgus Lacedemonyac közül vala fó embernec semmi fele hazaia mellet valo io czelekedéti nem lehete kedves, neha hazaiabeliéknec dühösségekbe ßamki vettetet, gyakorta kövecckel haigaltatot, ßeme ki verétettet, ki felol Apollo Pitheus ily feleletet mondgyac hogy adot volna, nagy tókelletes jamborságaért. Nem tudom ha Istenéc közc kellyene ßamlaltatni auagy emberec kozibe. Val. Max: lib. 5. cap. 3.

Nagy Alexander meg nem emlekezec Daikaia io gondviseleseról fiat megh öli.

Antonius Caracalla Romai Czaßar megh nem elegeduen sok fó fó emberéknec halalaval. Cilo fó vrat, ki fel tartotta vala attya ideiebe, Romai tiztarto leven megh öli. Dion. Nicæus.

Constans Czaßart Magnentius vadazasaban megh öli kit annac elótte egez hada rea rohanasatol maga kópenyegevel be feduen, hogy megh ne öle tetnec, megh oltalmazot vala.

Basilius Czaßar egy fó vitez ßolgaianac feiet vetete, kit vadaßasába halalto! oltalmazót vala megh, egy szarvas óvenel fogva ßaruaikozet hordozvan, ez vitez óvet fegyvereuel el vaguan à Czaßarnac, hogy megh ßabadittatnec, azt kólte felóle, hogy Czazart akarta volna megh ölni. Zonaras.

Athenasbeliec Aristidest, ki vezeték neuen mindenektul igaznac hiuattatic vala, sok hazaiahoz valo ieles czelekedetiért, mikor oknekul ßamkivettetnec, keri vala az Isteneket, hogy ily raita tót boßßusagh tetelert mindeneket kedvec ßevént czelekednenec Plutarchus in Aristide.

Phocion noha sokat ßolgált vala Athenasbeliéknec, mind az altal meregh italra iteltetek, kitól mivec utanna merget megh itta volna, mikor kerdenec mit izenne fianac halala elót. Monda, hogy attya halaluért bozzut ne allana, és az ó gilkosit ne gyulólne. Ael. lib. 12 de varia Hist.

Xantippus Lacædemonbeli fó embert, Cartagobeliec tengerbe vetec, noha nágy sok io tanaczual haznokra ßolgalat vala, Punicai hadba gyózedelmekre vala, Attilius Kiralioczkatis meg fogtac. Val. Max. lib 9 cap. 6.

Scipio Africanus ki punicumi hadnac, gyózedelme utan czak nem

utoljo vezedelemre iuta ügye, Carthagobeliéket meg győzi, és Roma hatalma ala veti minden birodalmiual egiütt: mind az altal, mind enÿ hires győzedelmiről el feletkezuen ßamár vettetéc, ki nehez neuén veuen meltatlan gyalazatyat, koporsoiara ezt irata. Halaádatlan hazam, mèg czontaimat sem adom teneked.

Scipio Asiaticus attya fia Africanusnac, nagy hires neues győzedelmi utan Antiochus Kiralyon, Kibe egez Asiat Romaiac hatalmaba haita vadoltatéc, mint ha Romai tarhazat lopta volna megh, és tomletzre vettetic.

Scipio Nasuita bekeßegnec ideien, anÿ diczeretet vért vala io magaviseleséuél, mint az ket Scipio fegyvereuel, kit Tyberius Grachusnac gonoz ügiekezetit, kiuel meg akaria vala nyomni, és rontani közönseges Romaiac ßabadßágat, meg ronta, az ielés diczeretiért, nagy irigyßegbe eßék, Perganumba kuldetec követßegh ügyiuel, ho'ot mind halaligh tartatéc.

Theseus Athenasbelieknec fundatora, ki mégh ifiußagaba, Minois Kiralinac ellenec valo dühößeget meg törte vala. Thebanußoknac haßonlo ellenec valo fel fualkodaßokat meg alazta vala. Végezetre ki minden fel inditatot gonozßagoknac ereiet, nagy bator ßiueuel, és vitezi ereievel meg ßókta vala rontani, tölök ßankiveteßebe megh hal.

Socrates jéles Philoßophuß, és minden io erkölczuec tanito atyat, kinel Apollo itiletißerént, bölczeb nem volt az idöbe Görög Orßágba. Ezen Athenasbeliec meregel ölek megjoteteért.

Themiſtocles ki h azajat gazdagga, hireßé neveße és Görög Városoknac Fejedelmeue jeles hadakozaßual totte vala, oly irigyßegbe eßec hazaianac, hogy ahoz kélletet foliamodni elete meg tartaßáért, kit ßoc harczokal meg győzet vala Xerxeßhez.

Dion Siracußabeliec, elóßer ßankivetuen, az utan ßankiveteßéból haza hiuan meg ölik, ki fejet eretteć halalra vetette vala, hogy Dioniſius Tyranus kegyetlen igaiabol meg ßabaditana meghis ßabadita.

Alphonſus Királinac, mikor hirre adtac volna, hogy egy azoc közül, kiket ö nagy ßokiockal ajandekozot vala, töle el allot volna, elößer magaba meg haborodec: de uizont magahoz teruen, monda: Mit panazolkodom ennec halaádatlanßágan, holot en ßockal halaádatlamb vagyoc az en lßenemhez, kitül ßoc iokat vettem.

HAT-

c

HATVAN KE TODIK RESZE.

AZ GYŭLŏLSEGRŏL és ellenkezesrŏl.

Az Vr Isten emberek kŏzŏt valo ellenkezeséket az bűnekért engedi lenni.

AZ Elso Atiainc kòzót, és azkigio kózót, Isten ellenkezest monda hogy teszen. Gen. 3.

Salamon királira minec utanna vetkezet volna, harom fele ellenséget boczata, Adad Idomeust, Rasont, és Ieroboant szolgaiat. 3 Reg. 11

Mikor Izrael fiai Isten ellen vetettenec volna, ellenec tamadanac ellensegi. Iudic. 11

Holofernes Izrael fiainac bünòkért meg szalla Varosokat, kiért pœnitentiat tartvan meg szabaditatanac. Iudit. 5.

Emberi nemzetre valo gyülòlségból az órdògh konkolt hint kòzikbe, az az, haborusagot. Matt. 13.

Ellenkezesek egymas kŏzŏt tamadnak el mulando iosagoknak kivansagibol.

ABrabam és Lot Paztori kózòt, ellenkezesec tamadanac marhaioc felet. Gen. 13

Mikor Isaác meg sokasodot volna marháiaba, vizzavonas tamada, az ù Paztori kòzòt és szomszedoc kŏzòt. Gen. 26

Gyülòli vala Iacobot Esau az òròk segért, kiért halallalù fenyegeti vala. Gen. 27

Az ellenkezes gyakorta gyűlőségből tamad.

Gen. 37. IACob fiai meg irigylec, hogy Iosephet minden fiainal inkab szeretne, gyűlölic vala őtet, és semmi bekesseges szot nem szolhatnac vala neki.

Exod. 1. Az Egyptusbeliec gyűlölic vala Izraél fiait, mert nevelkednec és sokasodnac vala.

1 Reg. 18 Latuan Saul, hogy David eßesen ezelekednéc, és az nepet ßeretne, ellensege lon mind halalaigh.

Ellenkezes tamad az emberek közöt testi vetkek miat.

Gen. 34. DIna ßeplősiteseért nagy gyűlölsegh és ellenkezes tamada Iacob fiai közöt és Sichem közöt.

2 Reg. 13 Minek utanna Thamárt megh ßeplősitette volna, Amon, felötte igen megh gyűlöle.

2 Reg. 13 Absolon közöt és Ammon közöt nagy ellenkezes tamada, Huga fertóztetesséért.

Az Istentelenek gyűlölik és ellenkeznek az igaz mondockal.

3 Reg. 21 MIKor Achab Kiraly feddettetnec Illyes Prophetatól, monda neki Achab. Most lóttem teneked ellensegede,

3 Rég. 22 Monda Achab Iosaphatnak Micheas Prophetarol, gyűlölem ötet, mert soha iot nem Prophetal ennekem, hanem gonozt.

Ellensegivel megh kel embernek bekelleni, sok vesedelmeknek el tavoztatasáért.

Iudic. 11 IEPhte megh bekellek Galaaditácka', kik annak élötte ki üztek vala atyajoßagabol, és Feiedelemsegre mene ellenseginec gyözedelme utan.

1 Mach. 13 Ezebe vevé Simon hogy Iriphon ezalardsaggal kerne Ionatas adosagat fiainac kezességeuel egyut, mind az által hogy Izrael fiainak, ne adna

okot

okot az egy más közöt való ellenkezesre, megh küldé neki á mit ker vala, valtságáért attyafiának kit fiaival együt megh ölé.

Meltan feddetetnék azok, kik io okokbol meg nem bekellenek felebarattyokkal.

PIlatus és Herodes Christus ßenvedeſébe megh bekellenék, kik azelőt halalos ellenſegek valanak. Luc. 23.

Ellenſegeknek győzödelmeért halakat kel adni Iſtennek.

MIKor hallotta volna Theu Hemat Király, Davidnak győzedelmet ellenſégin, fiat Dauidhoz küldé, órvendeze néki, és bekeſegét kere tűle. 1 Par. 18

Feiet veven Iudit aßßony Holofernesnec, monda, diczerietek az Iſtent, ki győzedelmet czelekedet es megh ölte az ellenſeget. Iudit. 13

El burituan Iſten Pharahot nepeſtül á veres Tengerbe, monda Moyſes. Enekellyünk az Vrnac diczóſegeſſen. Exod. 15.

Diczérék az Vrat, Raguel feleſegeſtül, ki ellenſegektül megh ßabaditotta vala leanyokat. Tobiæ 8.

Machabæuſok ellenſegeken való győzedelemért aldák az Vrat. 1 Mach. 4

Semiramis Aſſiriabeli Királyné aßßony, mikor haiat fusülene, és feligh meg fusulette volna, azonba haluan hogy Babylonia tüle el állót volna, nagy haragiaban felbe hagya feje ekeſiteſet, ki menuen Palotaiabol addig meg nem ßunek, miglen vizontag hatalma álanem vetne Babyllont, ez utan feje fusuleſét ugy vegezi el. Val. Max lib 6. c. 3.

Olimpias Nagy Alexander Anya, oly nagy győzhetetlen haragu aßßonyálat volt, hogy lolat ki Alexandert meg akarta etetni kulizarat, halala utanis koporſotabol ki kapaltatta, és izrül izre ßaggatatta.

Cleomedes nevóhay vivo, minec utanna megh ölte volna Epidamius haynakat, és belől ki vetette volna á biraktol, törvényben hivattatek, és ily ektelen czelekedetiért meg bozzonkodek, az melly ozlopon álluala, az jatek helynec haza, meg randita, és nagy ſokakat le romoluan á haz meg ölé,

Etheoclesnek és Polineteſnec Vraſagok felet, oly nagy gyülölſegek vala egymashoz, hogy egyßer annyok ielen leteleben fegyvert vonuan egymas ellen, annyok nem oltalmazhatuan üket vagdalkozaſokba meg halnac. Kiknec teſtek Pogany ßokaſot ßerént mikor tüzre vetetet volna, hogy meg egettetnenec, az tüzket fele valék közöttök.

Nagy

Nagy Alexander Daikaja fiara ßòrnyen meg haragoduan, lakásában által vere.

Hipponax Poêta anÿra gyülôli vala Bubalus kép irot, hogy sok ektelen irasi ual, fel akáztasára inditotta legyen.

Annibalnac anÿ gyülòsege vala Romaiak ellen, hogy nyolcz eztendóskoraba meg ésküt, hogy ha meg órebedik, Romaiaknac rettenetes ellensege lezen.

Martius Sabinus fôlette igen bana, hogy Hostiliust Orßág gondgya viselesére valáztották volna, ótet hatra hagyuán, ugy hogy arra valo bozzuságert magát meg ölte.

Cornelius Sylla C. Marius czontyait, idestoua hanyata nagy gyülóségeból.

Vatiniust anÿra gyûlólték latorsagáért az Romábeliec, hogy pelda beßedbe vették kòzóttók, Vatiniánus gyulòlsege. az az, oly gyülölségh kinel nagyub nem lehet,

Commodus Czaszar, fórdòs mesteret éghó keménczebe tolyáta be, czak azérthogy nem kédve szerént volna meleg à fórodó.

Septimius Severus, Clodius Albinust, kit harczál meg gyózòt vala, meg òlven, mezetélen testet Palotaián ki vete, loua hatara üluén testet tapodtáta azzál sem elegeduén, Palota uduaran mind adigh hagya szenuedni, miglen nagy büzit touáb nem szenvedhetuén vizbe vetétti,

Heliogalbalust, ugy meg gyulòlte vala, az Romai kösségh, hogy holta utan testét, à kamora székbe vettétté, annak utanna mind annyaval egyut Tyberis folyo vizbe vonatata, neuetis kózónseges Kònyuekbol ki tòrlettete.

Paleologus Mihaly Csaßarnak még czak temetö helyet sem engede az Romai kössegh.

Ecelinus Tyranus hadba meg sebeseduen nagy haragiaban sebeit körmeivel ßággatta.

Machumet Othomanus, mikor kertebe ment volna, és ket vgorkat latot volna, hogy le ßakaztottak vala, ket ekes termetü gyermek vele levén, az kertbe kerdven azoktul ha òk ßakaztottak legyen le az vgorkat, mondvan azok hogy nem, nagy haragiaban meg öli öket, itilven hogy felelmekbe hazudnanák, kik meg nituan gyomrokat semmi jelt nem talala kiért meg ölte vala.

Nagy

Nagy Alexander gyuloli vala Perdicaſt, miert hogy hadakozo vala, Lyſimacuſt hogy vitez volna, Seleucuſt hogy bator ßiuü volna: Attaluſt hogy Kiralyi meltoſagnac követôie volna: Ptolomæuſt hogy io ßerencses volna. Æliande varia Hiſt: lib. 12.

Aſinius Pollio vgy gyülölte Cicero nevet, hogy mikor holta utan Sextilius Poéta Cicero tizteſſegere verſet akart elötte mondani, nem akarta halni.

Saluſtius és Cicero egymaſt mondhatatlan igen gyülöltec, ugy hogy iraſi köze, undok, és fertelmes vetkeket elegitettenec.

Didimus Alexandrianus gyülölſegeböl, Cicero ellen hat könyret irt, innet nevezik Cicero maſtixnac.

HATVAN HARMADIK RESZE.

AZ IOES HASZNOS EMBERI ügyekezetröl.

Az io ügyekezetnek tulaidonſaga io vegre valo czelekedetéknek probaia.

CAInnak czelekédeti gonoz lön, mert gonoz ügyekezetböl ſarmazék, mikor irigyſegbol attya fiat megh öle.

David hogy az Golyatot meg öle, dicsereteet ven, és fel magaztalatek, mert io ügyekezettél czelekéde Izrael fiainac ſabaditaſara, és Iſten neuenec nagyub dicsereteire, mikor Iſten karomlojat meg öle. 1 Reg. 17.

Mikor Iſten Abrahamnac magzatot igirt volna Saratol, neuete Abraham, Sara neuete, Abraham meg nem feddetec mert öromebe neuete, Sara peniglen megh kerdetec miért neuetne, mert hihetetlen dolognac itili vala venſegebe valo gyermec ſüleſet. Gen. 17 & 18

Exod 9. 1 Reg 26 2 Reg. 12. Math. 27.

Monda Pharaho vetkeztem. Monda Saulus vetkeztem. Monda Dauid is vetkeztem, Manasses is, Monda Iudas is az arullo vetkéztem, de ezeknec ügyekezetek és czelekedetéc ellenkezenek.

Vgyan azon egy embertől nemely ügyekezet diczeretre mélto, nemely kedigh nem.

Exod. 17

MInt Moyses mikor Izrael fiainac keresere vizet kere Istentül hogy immanac, nem ketelkedek, hanem palczajaual Isten paranczolattia utan meghüte á köziklat és vizjöue ki. Vgyan azon Moyses, mikor

Num. 20

Isten ßauara parancsolta téc, hogy az kőzalbol vizet hozna, ketelkedes alat monda, uallions hozhatoke tinektec vizet é kőßalbol? Kiért Istentül meg büntetteték, és ez á mondas lön oka, hogy be nem mehete az igiretnec földebe.

Luc. 15 14 18 Ioan. 6

Ieſus követeinec nem egy ügyekezetec vala, mert nemellyek vigaztalasokért, gyogyulasokért, tanulasokért követic vala, nemellyek peniglen hogy megh foghatnak bezedebe, és czelekedetit karomlhatnac.

Az io ügyekezet czelekedetért vetettetik, á hól ninczen tehetsegh á czelekedetre.

2 Reg. 7

DAvid io ügyekezeti kedves lön Isten elöt templomot akarván epiteni, de czelekedetre nem lön ßabadsaga, sok vér ontasaért, hanem fianac igertetet az az io ßandek.

Math. 8

Herodes ügyekezeti Christus meg öleteſebe, noha meg nem czelekedhete, meltan mondatic Christus gyilkosanac, mert sok apro gyermeket ölete megh Christust keresuen.

Ehez illendö udvözitönc sententiaia, á ki az az aßßonyállatot lattya teſti kuarsaggal, immar vetkezet vele ßiuebe.

Gyakorta az gonoz ügyekezet el röitetik az io czelekedetbe ſin álat.

2 Reg. 11

VRiast haza hiuata David á Taborbol, hogy megh nyugodnec: nem annac jovaért, hanem hogy annac feleſegevel valo paraznaſaga el fedeztetnec.

Iudit aßßony magat fel ekesite, mint az feslet erkölczu aßßonyallattoc, de az, az öltezet, és cziffrasag nem buja termezetböl ßarmazik vala, hanem hazaianac oltalmaért, hogy az által ellenseget meg czalhatna. Iudit 10

Herodes IESVST meg akarja vala ölni, de azt az ügyekezetet imatsaga álat akara el röiteni, monduan az Magusoknac, mondgyatoc meg nekem, mikor meg talallyatoc hogy enis el mennyek és imadgyam ótet. Math. 2

Az embernek ŭgyekezetit nem kel kŏnyen megh itelni, kiuáltkeppen bizontalan dolgokba.

Ruben, Gad, és fele nemzetsége Manases fiainac, Oltar epiteseket, gonoz vegre itilek hogy czinaltac volna Izrael fiai. Kit annac utanna meg ertuen le czendezedenec. Iosvé 22

Mardochæus hogy Amant nem imadna, iteli vala Aman mint ha meg utalasbol mivelne. Hest. 3.

Megh tilta Iesus ket megh gyogyult vaknac, hogy senkinec ne hirdetnec. Azok kediglen annal inkab hirdetik vala, mind az altal ez Isten tiztessege hirdeteseért, megh nem feddettetenec IESVSTOL. Math. 9.

Az io ŭgyekezetbŏl valo czelekedeteknek jutalminak regulat ßab Christus.

Bodogok leztec mikor az emberec gyülölnec titeket, és atkoznac titeket az en nevemért. örvendezzetek és vigadgyatoc, mert az ti jutalmatok büseges Meny Orßágba. Math. 5. 10 & 19 ver. 42

Hasonlokeppen mikor mondgya à ki hideg vizet ad innya &c. és à ki el hagya hazat &c.

Azonkeppen paranczollya Isten az Alamisnalkodast és, böitölest imadsagot, nem à vegre hogy emberec elöt kölessüc magunkat, hanem Istennec ki lattya röitekbe az mi ügyekezetünket hogy meg fizesse munkankat. Math 6.

HATVAN NEGYEDIK RÉSZE.

AZ IRIGYSEGRŐL.

Az irigyſegh kit az ördög hoza be ez világra, mind teſtebe mind lőlkebe meg ölı az embert.

Gen. 3. MERt latuan az ördög az embert bodogh allapotba lenni, és hogy arra az helyre fel mehetne honnat ó le eſet vala, meg irigyle, még keſerte és meg gyöze, kiért az ember mind teſtebe mind lölkebe meg hala.

Gen. 4. Cain latuan attyafia aldozattyat kedvesbnec lenni, hogy ſem mint az ouet, megh öle erette.

Az irigyſegh minden fele dolgokba talaltatik, az nyaualyan kivűl.

A Kaßdagſágba.

Gen. 26. MIert hogy Iſaác Iſtentől megh aldatot vala, és jozagaba nevekedik vala, irigykednec vala rea az Paleſtinabeliec.

Io ſerenczebe.

1 Reg. 16 DAvid mikor az Gólyatot meg gyozte volna, Izrael leani eneket mondanac vala rola: Saul ezert gyozet meg ugy mond, David peniglen tiz ezert gyözot, ezért kergeti vala Saul Davidot.

Tizteſſegbe.

Dan. 6. LAtuan Darius Király vitezi, Danielnec nagyob tizteſſeget, hogy ſem
Math. 21 mint nekiéc, Kiraly elöt modot kereſnec vala el vezteſere.
Luc. 19. Chriſtus ellen az Sidoc nagy irigyſegel fél indulanac, mikor Ieru-
verſ 39 ſalembe, vala menetekbe, enek ßoual kőuetne à ſokaſag.

Haluan az Sidoc hogy Ieſus Lazart fel tamaztota, és ſokac ezertt Ieſusba hittenéc, gyulekezetet tonec ellene. Ioan. 11 verſ. 47.

Az Tudos emberek és ezeſek irigyſegekbe forognak.

Mert hogy Architophel lata hogy az ő tanacza meg vetetet volna, és Chuſai tanacza vött volna erőt, fel akazta magat. 2 Reg. 17

Peter és Ianos ſoluan az nepéknec, az üdvöſſegnec utarol, az Papoc meg irigylec, és megh fogac óket. Acto. 4.

Nagy bólcz inteſét haluan ſent Istuannác, az Sidoc ſágatatnat vala ſivekbe ellenec valo irigyſegért Act. 7

Barnabas és ſent Pal tanitaſara özve gyüluen az Varosbeliec, az Sidoc meg telenec ellenec valo bozzuſággal. Act. 13

Az irigyek mikor czelekedeteckel nem arthatnak ragalmazak az igazakat.

MInt az Istentelen Alchimus latuan Nicanorral valo baratſagat Iudas Machabeusnac, ragalmazaſſal foga czalardſagat, Les töb peldat az ragalmazaſról oda fel. 2 Mach. 14

Az irigyek mégh teſt ſerént valo attyok fiainak ſem kedueznek.

RAchel, Nennye gyakor ſuleſén, igen irigykedic vala. Gen. 30

Ioſeph attya fiai, miert hogy attyoktul Ioſeph inkab ſeretetic vala, irigykednec vala rea. Gen 37

Aaron és Maria Moyſes Huga, Moyſes ellen irigykédenec. Num. 12

Az tekozlo fiu Battya latuan ocze meg jöuetelat, és attyanac nagy örömet, és vendegſeg keziteſét irigykedec rea. Luc. 15

Az irigyek mindenkor ellenſégi az joknak, ſok képpen is ügyekeznek romlaſokra.

MIKor Izrael fiai rabſagokbol vizza jöttec volna Ieruſalembe, és á Templomot kezdenec epiteni, ſok felol haborgattatnac vala irigykedien reaioc és ellennec arulkoduan. 1 Eſd. 4

Nehem 4

Halluan Sanaballath, és Tobias, hogy Izrael ſiai kőze, oly ember iőt volna, ki elömeneteket kereſne Izrael ſiainac, fölötte igen megſomorodanak. Las több peldatoda fol az ragalmazasrol.

Az irigyſegtől megh kel magat oltalmazni minden Iſten felőnek.

Hu M. 11

MIKor Izrael ſiai közőt ket ember á taborba Prophetalna, monda Ioſue Moyſesnec. Vram tilcz meg azokat hogy ne Prophetalianac. Monda Moyſes mit irigykedel en erettem.

Kereztelő ſent Ianos mikor tanituaninac irigyſeget ertette volna Chriſtus ellen, kik mondgyac vala néki. Meſter á ki te veled nala á Iordan vizen tul, ki felől te bizonſagot tól, ime Kereztel és mindnyájan hozza menIoan. 3 nec: Monda, Aba töltbe az en örömem.

Romulus mikor Roma Varaſanac epiteſere ſantaſſal elöſer az kő falnac helıet ki jegyzétte volna, és erös paranczolattal megh hatta volna, hogy ſenki azt altal ne hagna á ſantáſt, Rhemus attyafia czufolıaſara altál haga. Kit gonoz neuen veven Romulus attyafiat még ôle, hogy ez irigyuel egyedul birhatna az Vraſagot. De mikor képtelenül kezdét volna Vralkodni ölis meg oletetic á fő emberektül.

Cato Vticenſis, Czaſar gyözedelmet ugy irigyli vala, hogy magat ne mſana meg ôlni.

Adrianus Czaſár, Troianus elötte valo Czaſarnac diczeretit anyra irigylette, hogy Armeniat, Aſsiriat, Meſopotomiat, kit Romai birodalomhoz nagy hadac altal haytot vala
Troianus Parthuſoknac engedte, és az mely nagy kő hidat czináltatot vala á Dunan dühöſſegebe el hanyáta.

Gab. lib 9. Cap. 2.

Palemedeſt, Troia meg ſallaſaba anyra ſemmi dolog nem keſergette mint Vliſes irigyſege, és noha egy ember altal inditaték és az irigyſeg, de anyra el arada hogy egez nemzetinec nagy buntetéſere következec.

Palemedes ieles Poétanac verſei, kinec nagy hire neve volt az regi Poétaknal, iriak hogy auagy Agamemnontol auagy peniglen Homeruſtol rójtettenec el Suidas.

Cambiſes, Perſiai Király ſmerdes nevü attyafiat meg ôli, nem Orſsága töle valo felelme miat ſolgal vala, mint nagyobnac, hanem irigyſeg-

bol

bol miuel hogy egyßer egy Szczeczen ijat, inkab megh vonhata Királynal es Király uduara nepenel. Sab. lib. 9 cap. 2. ex Herodot. libro 2.

Artaphernes meg fogata Milloſius Hiſtiaußt és megfeziteti, feluen azon hogy valamiképpen el ne ßaladna, és Dariushoz menuen, nagy vrra ne lenne.

Pub. Sempronius, Grachus és Rutilius kößegh Kapitany, Marcus Glabrius ellen irigykeduen törvenyben idezik, nem egyeb okért, hanem hogy vy ember leven, oly hertelen nevekedet volna tiztek viſelleſebe. Liuius de bello Macædoni. Volat. lib. 13 cap 3 Anthopo

Fabius Ambuſtus leania, latuan Nennyé tanacz vranat meltoſagos rendelt böczületit, kibe Nennye fel magaztaltatic va'a, nagy ſiraſſal es ßomoruſaggal attya eleibe megyen nagy panazo'kodaſockal, kinec irigyſegemiat ſok Romabelieknec teſte ßakada. Sab. lib. 9 cap. 2.

Cato Maior, egez Roma bizonſaga ßerent fóeßes ember leuen, ily nagy tökelletes eletecrtſenki haſonlo gyulóſegbe és irigyſegbe nem forgot: negyuen hetßer vadoltatot be az birak elót, mindenkor gonoz akaroi ellen magat ezeſen oltalmaza: Birac ſententiaja ßerént artatlannac iteltetet. sab. lib. 9. Cap. 6.

Caius Maruillus Romai kößeg Kapitanya Flauiuſſal együt, Cæſar Dictatornac kepeiröl irigyſeghböl Coronakat le vonanac, és azokat kik elo ßer Czaßarnac közöntették vala, tömletzbe hanyak. Volat. lib. 17.

C. Furius ßolgalatbol meg ßabaduluan, mikor kiczinded ßanto folderöl, büſegesb gyumolczet ßedue és gyüitene, hogy ſem mint ſomzedi, nagy ſok ßanto foldeirul, irigyſégböl azt költéc ßomzedi hogy órdöngös tudomanyaual, mas ember gabonaiat uinne gabonai köze, és igy ßaporodnec meg. Biro eleibe bizonyos napra idezec. Minden ßanto ßerzamit elö kezituen öreg leanyaual kit ekeſſen fol öltoztete, és aſoual kapaual, nehez ßantóvaſakai és köuer barmaiual az torueny hazhoz menuen, mond à Biraknac. Ezek böczületes Birak az en órdongös tudomanyim, ezeken kiul nem mutathatom kezeimnec munkait ſok nyughatatlanſagimat és veretekimet. Ezeket latuan és haluan à Birac ezekbe veuec, hogy czak irigyſegbol vadoltatot volna és el boczatak. Bruſon. lib. 3 cap. 7.

Marcus Craſſus banya vala Pompejuſnac Romaiáktol adotot nagy tiztеſſegét. Ez mikor hallana egy embertul hogy maid el erkezik az nagy Pompeius. Neuetuen mond, meny nagy lehet? banuan ezt az nagy vezetéc nevet Pompejuſnak, kiuel io ſerenczeiért az Romaiak fél tizteltec vala. ibidem

C. Cor

C. Cornificius Poëta Virgiliust ßünetlen ßokta vala marni, kinec diczireti ellen lattatik vala ellenkezni. Gyral. in 4 Dialog. Hist. Poët.

Tertullianus az Anyaßentegyhazba regi Poganyoc és eretnekek ellen ſo iraſtual valo bajviuo, Romai egyhazi rendek ellen valo irigyſege miat, Montanus erétnekseget kezde követni és oltalmazni az Anyaßentegyhaz ellen Hieron. lib. 4 cap. 34.

Gregorius Nanzianzenus mikor attya helyebe hazajaba Püſpekſegre valaztatot volna, az utan Conſtantinapolyba hiuattatec, holot Arianus eretnekec ellen kezde tuſakodni, nagy gyülöſegbe eſék, es ellene kezdenec kialtani, hogy Püſpöc ßeketmaganac tulaidonitotta volna Gergely helyebe maſt kel valaztani. Ezt haluan, vizza mene Nanzianzumba hogy ü miatta vér ontas ne kövétkeznec.

Szent Gergely Papa iraſit holta utan meg egeték gonoz akaroi, azokon kivül kiket Petrus Diaconus maganal el röjtót vala, monduan: hogy a ß. lelket galamb képében Gergely Papa fejen gyakorta latta volna. Ioan Dia. Sabinus Diaconus, Agrigentumbeli Gergely Püſpeknec io tetéért, ki leanyat nagy betegſegeböl meg gyogitotta vala, tiztbeli tarſauak el akará veztenni.

HATVAN ÖTÖDIK RESZE.

AZ KEP MVTATASROL és tetetesröl.

Az képmutatoknak alatomba valo ravaz czelekedetékbe, mindenkor mas ügyekezetek vagyon hogy ſem mint kivül mutatnyak.

AMMon, Thamar battya, betegſeget tetete hogy teſti belſő gonoz ügyekezetit el fedézne, és ez okon hozza hiuatuan erőſák altal meg ſéplőſite. 2 Reg. 13

Geizi Eliſeus Propheta ſolgája tetette Naman Sirus elót, mint ha Vra ſükölkednec ruha nelkúl, hogy az altal maga ſamara ruhakat kerne. 4 Reg. 5

Apollonius bekeſegel valo jövetelit jelentuen az Sidoknac, mint ha innepet illene velek egyetembe, nagy ſokakat ſaját nemzete közúl le vagata. 2 Mac. 5

Az czalárd Sidok ſép ſokalat akárjak vala IESVST bezedebe meg fogni. Math. 22

Az képmutatok nem czak embereket, hanem Iſtent-is meg akarjak czalni.

OERDőngős Simon penzen akárja vala meg venni az Apoſtaloktol az ſent Lélek ajandekit, megh akaruan czalni az Apoſtalokat az jo ſin alat, lata ſent Peter hogy Simonnac nem vala igaz ſiue Iſtennel, monda: A te penzed legyen te veled veſzedelmedre, mert az Iſten ajandekat penzen akarod birni. Acto. 8.

Az kép mutatok, apro vétkeket el tavoztatnak nagyubakat czelekéduen.

AZert monda IESVS az Sidokrol, hogy az ſünyeget el fedezik, az tevet el nyelik. Math. 23

Mint az Sidoc nem akaranac be menni az Pilatus törvény tevő hazaba, hogy meg ne fertöztetnenec, IESVS halalat penigh ſomjuhozzac vala, kit meghis ölenec azon az napon. Ioan. 18.

Az Sinagoganac Fejedelme, à nepet tiltya vala betegſegekből valo meg ſabaduláſtol ſombat nap. Chriſtus ragalmazaſától nem tartoztata megh magat ſombat nap. Luc. 13.

Az kép mutatokat, ſokkeppen bűnteti Iſten.

3 Reg 14 IEROboam felesege masnac tetetuen magat fia beteg segebe Abdias Prophetahoz menuen, nagy sok Isten atkait ßora fejere, mind Vranac, mind maganac mind fianac ki felöl jót vala tudokozni.

Math. 22. Az kép mutatokrol sok helyen IESVS az Evangelistaknal jait kiált, jay tinektéc ugymond kép mutatok.

Act. 5 Sz. Peter Ananiasnac és Saphiranac kép mutatasokat, halaloekal büntete.

Act. 13 ördönges Elimast ßent Pal, vak saggal büntete kep mutatasáért.

HATVAN HATODIK RESZE.

AZ ISTEN A BŰNERT HARAGßik az emberekre.

Az Vr Isten mint kegyes Atya haragzik fiainak latuan engedetlensegeket.

ES noha az Istenbe ninczen semmi magaba valo föl haborodas, hanem igasagh, ki az bünt ugymint ördögi ezközeknec czelekedetit meg bünteti, mind az által harágudni mondatik, mert bőczületlenseget ßauánac lattya az emberec közöt.

Exod. 4 & 3. Mint mikor Isten Moyses ellen mondatic meg haragutnac, mert egy ne hanyßor inte hogy Ægyptusba menne, és lenne vezére Izraél fiainac rabsagbol valo ki hozasára, ó penig menti vala magat Isten akarattya ellen.

Exod. 12. 14 & Pharaho ellen megh haraguek Isten, mikor nem akarna Izraél fiait el boczatani, sok ostoriual büntete orßagat.

Megh

Megh haraguec Istn Moysesre, és Izrael fiaira az ellenkezo viz felet. Kiért Moyses monda Izrael fiainac, megh haragut Isten en ream tu eréttetec. Deut. 1.

Miért hogy Izrael fiai atokha eſték vala nem éngednen Isten paranczolattyanac, meg haraguek Isten reajok. Ioſve 7.

Monda Ioſias Király, nagy haragja czepóget reanc az Vrnac, mert az mi Atyaink nem öriztéc meg az Vrnak paranczolatit. 2 Par. 34. 4 Reg 24.

Az ſent Vr haragjatol fölette igen kel embernek magat oltalmazni.

MONda az Pogany Artaxerxes Király: mindenek valamik az Menybeli Isten tiszteſſeget nezi adaſsanac ſorgalmatoſan, az Menybeli Istennek hazaba, hogy megh ne haragudgyec az Király Orſsaga ellen és fiaira. 1 Eſd. 7

Haragzik Isten az Baluany imadok ellen kik az ô tiszteletit idegenek tulaydonittyak.

MEgh haraguec Isten Salamonra, mert az ô ſsive el ſsakadot vala Istentöl, mert idegen Isteneket imada. 3 Reg. 11.

Isten megh haraguek Izrael fiaira az Baluany imadaſért, és ada öket Azael Pogany Kiraly kezebé. 4 Reg. 13.

Az Baluány imadaſért és az jövendölteteſért, meg haraguéc Isten Izrael fiaira. 2 Par. 24.

Az hütetlenek haſonlok az Baluany jmadokhoz kiért haragzik Isten.

AZ ki ugy mond ſ. Ianos hiſsen az Isten fiaba, annac magaban örök elete vagyon, az ki peniglen nem hiſsen, Isten haragia uagyon azon. Ioan. 3

Haragzik Isten az halaádatlanokra kik gonozt gonozra czelekednek.

2 Par. 25. *AMAsias Királyra meg haraguék Isten, kinec segétseget adot vala ellensege gyözedelmere, az peniglen el feletkezuen Istenrül Balvant imada.*

2 Par. 32. *Ezechias Király miért hogy halaádatlan lön Isten vele valo kegyelmessegehez, magaban fél fualkoduan Isten haragiaban esék, mind nepeuel és Ierusalem Varosaual együt,*

Math. 18. *Az halaádatlan ßolgara meg haragzik az Vr, az Evaugeliom peldá bezedebe, ki fele barattyan nem akara könyörülni.*

Mar. 3. Luc. 6 Math. 11 *Az Sidoc hitetlensegere megh haragzic IESVS, kik nílvan valo czudajat latuan nem hißic vala.*

Math. 22 *Az halaádatlan hiuatalosokra meg haragzik az Királyi ember, kik nem jöuenek Vaczorajara,*

Num. 25 *Az paraznaságért meg haraguéc Isten Izrael fiaira kik vetkezenec Moab leaniual.*

Az kik meltatlan iarolnak az Oltari ßentseghez, azokra meg haragzik.

OZa miért hogy meltatlan illete az bekessegnec ßekernyet, Istentül meg oleték.

Istenteleneckel valo tarsasagért haragzik Isten.

2 Par. 19. *IOsaphat Iuda Királya, tarsalkodvan az Istentelen Izrael Királyaual meg haragittia Istent.*

Meg haragzik Isten az hamissan ßolokra.

Iob 42, *IOb baratira meg haraguek Isten, kik nem igazat ßolnak mint Iob.*

Apoc. 6 *Igen kel rettegni az embereknec Isten haragiat, kit ki önt az bünósekre az itilet napjan: Mikor azt kezdic mondani, hegyec essetec mi reanc, és röiczetéc el minket az Isten haragia elöt.*

Az egyhazi embereknek könyörgesek altal, el kél teriteni Isten haragjat.

MOyſes monda Iſtennec, miért haragzic az Vr az ő nepere.
Mikor nagy haragiat mutatna Iſten Chore tamadaſa ellen. Mondanac Moyſes és Aaron, Vr Iſten minden lelkeknec teſtekbe valo Iſtene, egy vetke miat mindenekre kemenykedike az te haragod. Num. 16

Ioſaphat Király azért rendele Birakat, és vén embereket, és fő embereket, monduán nekik. Mutaſſatok meg az ti atyatoc fiainac hogy ne vetkezzenec, hogy az Iſten harágia neſſallyon mi reank. 2 Par. 19

Az egyhazi embereknek haragudniok kel az vétkekért.

MIkor Pharaho nem akarna engedelmes lenni az Vr akarattyanac, ki mene tüle haraggal Moyſes. Exod 11

Megh paranczolta uala Moyſes Izrael fiainac, hogy ſenki regelére ne hadna az Mannaba, kik nem fogaduan fergek találtatanac közötte ki miat megrothada, és megh haraguec Moyſes reajok. Exod. 16

Megh haraguec Eliſeus Propheta Ioas Királyra, hogy az földet nem lóette volna ötſzer, melly jelenſeg altal tellyeſſegel Siriat el puztithatta volna. Vide exempla S. Ambroſi. & S: Stan. fol. 140 Secund. Volumine. 4 Reg. 13

Haragudni kel az teſti vetkekért.

VIzza tér ven Moyſes az Sinai hegyről, latuan a népnec teſti ektélen vigaſagokat az borju imadaſaual, meg haraguan el vete az kötablat az hegy végen, és üzze töre.

Mikor kérdene Moyſes hol volna az bac mellyet meg aldoztak vala, és meg mondtac volna hogy megh eghet. Meg haraguec Eleazarra és Ithmarra monduan, miért nem ettetec meg &c. Levit. 10

Meg haraguduan Phinees Aaron fia latuan Izrael fiainac parazna-ſagat egy Madianita aſſonnyal, ragaduan hanczarat mind kettót altal vere. Num. 25.

Meltan haraguznak az egyhazi emberek az gonozſágban el merültek ellen.

MOyſes meg haraguéc az haboruſág inditok ellen, mind az által imathozek erettec. Num. 16.

1 Reg. 16 *Haluan az Istentelen Antiochus Iudas Machabæus győzedelmet, meg haragueк.*

Mar. 3. *Latuan Ionatas attyanac Dauid ellen meltatlan haragiat, föl kel aztalatol haragiaba.*

Latuan IESVS az meg kemenyedet Sidoknac hitetlenſegeket, meg haraguec reaiok.

Az vetkeſékre meltan haraguznak á birak megh bűntetuén őket.

2 Reg. 12 HAluan Dauid Király Nathan pelda bezedebe, meltatlan czelel ekedetit á Kaßdag embernec, az ßegeny ember ellen, meltonac itile halalra.

Nehem 5 *Nehemias az Vſoraſokra meg haraguéc és meg fedde öket attyoc fiok nyomorgataſáért.*

Heſt. 6. *Aſuerus Király haluan Eſternec panaßolkodaſát Aman ellen az aztalnal, aztalatol nagy haragal fel kel.*

HAT VAN HETEDIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK MELtatlan haragiokrol:

Az irigyek haraguznak gyűlölſegből az igazakra.

Gen. 4. CAin meg haraguec Abelre, és orczaja meg eſék.

1 Reg. 18. *Haluan Saul Király Dauid diczeretit, nem tetzek neki.*

Nehem. 4 *Mikor hallotta volna Sanabalat hogy Hieruſalem fala epitetnec, meg haraguec ellenec.*

Haraguznak az Istentelenek az iokra hogy gonozra nem vihetik.

MEGH haraguek Balach Kiraly Balamra, hogy Izrael fiainac atkozasára nem vihete. 1 Mach. 3.

Meg haraguánac Achiorra Holofernes fô emberi, mikor sollana Izrael fiai mellet, és meg akarac ölni. Num. 24

Meg haraguanak az Poganyoc Izrael fiaira kik körülöc laknac vala, hogy ertec à Templom epitesét. Iudit 5.

Haluan Eleazar hoberi alhatatosságat az Isten tôrvenybe, meg haraguanac ellene. 1 Mac. 5.

Az het atyafiaknac alhatatossagokat latuan az Istentelen Antiochus nagy haragal paranczola hogy kinoztatnanak. 2 Mac. 6.

Az kegyetlenek meg haraguznak alatok valokra hogy ôket meg fozzak és meg ôllyek. 2 Mac. 7.

MEGH haraguec Achâb Nabotra sôleiért, kiért hamis karomlas altal meg ölete felesege altal.

Senacherib futuan Isten haragia elöt, sokartatlan Sidot vagata le utaba. 3 Reg. 21.

Holofernes meg haraguec az Sidoc ellen, hogy magokat akarnac ellene oltálmazni. Tob. 1.

Nagy haragiaban paranczola Nabugodonozor meg öletni minden Babilonyabeli bölczet, hogy meg nem mondhatac alom latasa mi volt. Iudit 5.

Paranczola Nabugodonozor az harom gyermeket nagy haragiaba az egö kemenczebe uetni. Dan. 2.

Latuan Antiochus hogy meg nem vehetnè Perſepolis Varoſt, felötte igen meg haraguek. Dan. 3.

Az gonozok haraguznak az io tanitok ellen. 2 Mac. 9

4 Reg: 5 *Aman Syrus Heliseus jo tanaczat meg gyogyulasára nem akaruan meg fogadni, nagy haragal vizza akara terni Siriaba.*

2 Par. 25 *Amasias Király meg haraguec Ananias Propheta ellen ki ötet feddi vala büneröl.*

2 Par. 25 *Ozias Király meg haraguek à Papokra fenyegetuen öket, hogy tiltanac az aldozattul.*

Tobiæ 2. *Monda Tobias vaksagaban feleségenec az Gödely ßavat haluan, meg lasd hogy lopot marha ne legyen. kin felesege meg haragueć.*

Ier. 37 *Iudanac fö emberi meg haraguanac Ieremias Prophetara, mikor nekik igazat mondana, és meg tömlötzözec erette.*

Luc, 4 *Mikor hallottac volna Iesustol az Nazaretbeliec hogy egy Propheta sem volna kedues hazajaba, az gyülekezetbe nagy harag lön ellene.*

Megh haraguznak az gonozok az iokrat iiluen hogy azoktól meg czufoltatnanak.

2 Par. 25 MEGH haraguek Ephraim nemzetsége Amasias Királyra, hogy öket nepe közül ki valaztotta.

Iona 4 *Ionas Propheta iteluen hogy Isten meg czalna ötet, ha Niniue Varos el nem süllyedne, azért haraguec megh.*

Matth, 2 *Herodes latuan hogy meg trefaltatot volna az Magusoktul, meg haraguec, és sok gyermekeket ölettete megh.*

HATVAN NYOLCZADIK RESZE.

AZ ISTEN TITKOS itiletiröl

Az Istennek titkos itiletinek az emberi gondolat vegére nem mehet, miért czelekedgyek oly dolgokat, mellyek emberi okoſſagok ellen lattaſſanak lenni.

IOſeph el adáſa, nagy romlaſtol mente megh éhſegbe mind attyafiait, mind AEgiptus Orſágát, és mind környül valo Orſágokat, gabonanac bé gyüiteſében és ki oſztaſában. Gen. 21 41 & 44.

Moyſes AEgiptusbol valo ſanki vétese utan, Izrael fiainac rabſágbol valo megſabaditaſára vezérre ualaztatek Istentől. Exod 2.

Az Isten titkos itiletiből megh engedi, hogy az Isten felők az gonoſoktol haborgattaſſanak.

MInec előtte Izrael fiait az igeret földebe be vinne, ſok kéſerüſegek altal AEgiptusba Pharahotol probaltatanac. Exod. 12

Tobias ſok jo czelekedeti utan meg vakula. Tobiæ 2.

Csudalkoznac uala Iob barati, és meg botrankoznac vala Iob ſörnyü romlaſában, és testi gyötrelmiben. Iob 2,

Az kegyetlen Antiochus Izrael fiait nagy kinokkal kinoztata, hogy Isten törvenyetöl el ſakaſztana, Isten templomat megh fertöztete, nepét Hieruſalemnec le vagata. 1 ach. 2

Antiochus üdejeben ſok igaz vér ontatec ki, kikből az Vr Isten ſokaknac Istenhez valo tereſnec példajat mutata. 1 Mac. 6

Szüz Maria IESVSSal együt Ægiptusba futa, Herodestöl valo feltebe, ki az gyermeknec eletet keriſi vala. Matt. 2i

Herodes megöle Ieſusért Bethlehemben és környül valo tartomanyokba minden apro gyermeket. Math. 2

Kereſztelo ſzent Ianos ſzent eletnec tükőre, kegyetlen Herodestöl megh öletic. Math. 27

Az artatlan IESVS á Sidoktol ſörnyö halallal megh öletik. Acto. 7

Szent Istuan és ſzent Iacaba Sidoktol megh öletic. Acto. 16

Szent Pal ſokſzor meg tömleczeztetet, verettetet, köveztetet

Acto. 9 *Mind é fele Szenteknec halali Isten engedelmiböl lonec, sok fele hazonért az Anyaßentegyhazba. Mert ßent Pal ßenvedese és abba valo erdeme josagos czelekedeteknec tükere lön az Kerezttyeneknec, töbet tanituan cselekedetiuel, hogy sem mint Prædicalasával, leuel irasával hogy sem tanitasával.*

1 Mac. 9 13 & 15 *Iudas Machabæus és Ionatas Isten tiztessegeért, czuda keppen megh ólettetenec.*

Mac. 6 *Eleazar igaz vén ember, és az het atyafiac kegyétlen halaloc altal vetetetenec fel Istentöl.*

Isten titkos itiletiuel az gonozok az gonozba meg kemenyednek, és ez vilagon fel magaztaltatnak.

Exod. 14 *ISTen czuda itiletiböl meg kemenite Pharaho ßivet ez vilagon az Izrael fiai ellen, kit az utan nagy hatalmaual, nepeuel együt be merite az vöres Tengerbe.*

Iudit 2. 3. & 13 *Sok Orßágot engede Isten Holofernestöl el puztitatni, kit annac utanna egy aßßony altal meg ßegenite.*

Mar. 6 *Nagy sok jo kedue ßerént valo jauaiba éle ez vilagon Herodes, ki Kereztelö ß. Ianost meg öle, kinec ez vilagon nem oluassuc semmi büntetesetbanem az mas vilagra tartatot.*

Istennek czuda itiletiböl engedtetik hogy az igazakis el essenek.

Iudic 8. *GEDeon sok gyözedelmes had visélese utan Isten ellen Varosaba az predakbol Ephodot czinaltata, kibe Izrael fiai Istentül el ßakadanac,*

Iudic. 16 *ki nagy okalén halala utan, haza nepe romlasának.*

Samson kinec fogantatasa, ßületese, és eletenec modgya az Angyaltol

1 Reg: 15 *vala meg jelentetue, aßßonyallatoktol socßor meg czalattaték.*

Saulnal nem valajob Izrel fiai közöt valaztasa elöt, Királysagaba el vetetek Istentöl, és Sathantol gyötrettetéc gyakorta.

2 Reg: 11 3 Reg. 11. *Dauid Király Istennek kedue ßerént valo embere, nagy vetkécbe esék.*

Bölcz Salaman aßßony emberek miat vénsegebe Istentül el ßakada.

Ieroboam Istentöl vala valaztatua, hogy tiz nemzetsegen Királlyalenne Izraelnec, ki Izrael nepet el ßakazta az Isteni igaz ßolgalattol.

Jehu Izrael Királya nagy jo akaratbol meg czelekede minden Istennek akarattyat, az Istentelen Achab hazan, mind az által el nem tavozek Ieroboam Istentelen utarol. 4 Reg 10.

Iosiás szent Király szent eletet viseluén, Istennek törnenye szerént AEgiptusbeli Király ellen valo hadako zasába meg ölettetic. 2 Par. 35

Szent Peter Christusnac fő tanituanya, haromszor tagadgya megh Iesust hogy nem ismerte. Math. 26.

Thamas ki mindenet előt mondotta vala, mennyünc el és hallyunc meg uele, ketelkedec IESVS fél tamadasa felol. Ioan. 20

Iudas egy az tizenket válaztot tanituanyoc közül Christus Safara, Vra, és Mesztere arultatasába eséc. Math. 26

Az Istennek nagy titkos itiletiből esik, hogy it ez vilagon nemelly bűnősöket meg büntesen.

IZRael fiainac Istennellen valo sok szugolodasoc lön oka, hogy mindgyart AEgiptusbol az igiret földebe be nem vitetenec 40 esztendeigh, hogy Istennek az ű igasságaba fel magaztaltatnec. Num 14

Megh haraguan Istennek Izrael fiaira, monda: többe meg nem mentelec titeket. Iudic. 10

Beniamin nemzetsege egy Levita felesege miat, mind le vagatanac kevestül meg valva. Iudic. 20

Meg engede hogy az bekesseg nec szekernye az Poganoctol el fogattatnec, holot az előt szantalan czudakat czelekedet vala. 1 Reg. 4.

Nagy czuda dolgot mutata Istennek Illies Propheta keresére, mikor tüzet kere az eghből, és ket ötuen embereknec hadnagyit nepevel együt megh emezte. 4 Reg. 1.

Megh öle az Orozlan az Istennek emberet utaba, testet meg nem even, sem szamarát kin ül vala nem banta. 3 Reg. 3

Az Isten igaz itilitiből czelekedi, hogy az gonozokat, gonozabackal büntetí.

IZRael fiait büntettete Istennek az Chaldeusockal. Hasonlatosképpen egyeb Istentelen Királyoc altal, kiket ő szolgainac neuez az büntetesre. Esa. 10 & 44. Ierem. 43 ver. 10.

Az Istennek czudalatos itiletiből leßen hogy az gónozok ellen vegezet bűnteſęt meg kőnyebeti.

3 Reg. 21. *MIkor az Istentelen Achabot Nabot ſöleért Isten meg fenyegette volna Illyes által meg iſmeruen vétkeit magat meg alazuan büntetô oſtorat el halazta Isten.*

4 Reg. 20 *Ezechias Királynac ſententiat adot vala halalhoz valo keßületire, ki mikor ſirua könyörget volna neki, meg hozzabita Isten eletet tizen öt ezendővel.*

2 Par. 33. *Manaſſes Király nagy ſok gonoſſagot czelekedét vala Isten ellen, kiért Babyllonia fogſagaba vitetet vala, de ot pœnitentiat tartuan Isten meg kegyelmeze neki, meg Orßága ßekibe ültete.*

Ionæ 3. *Ninive Varoſnac ſok vétkeiért el kel uala ſüllyedni, de pœnitentia tartaſokért kegyelem adatéc.*

HATVAN KILENCZEDIK RESZE.

ISTEN TITKOS ITILETInek igaſſagarol Szent Ephrem meg tereſenek Hiſtoriajabol.

SZ. Ephrem Meſopotomiabeli kinec ſs. eleterül irnat Gregorius Niſſenus. Sz. Hieronimus, Palladius, Zozomenus, Nicephorus, Metaphraſtes, mikor ehez ſerzetes attyaſnac gyültenec volna, maga felöl azoknac haznokra, igy kezdi el beßedet.

Mikor még vaſot erkölczü gyermec volnec: atyaim el küldenec engemet Varoſon kivül valo maiorunkha, utanba egy erdô közepet találec egy

üzot, ki tölgyel vala, egy ßegeny emberet. követ vôc kezembe üzni és kergetni kezdem ßelel az erdöben, kit mind kesö estig kergetec köveckel, miglen az sürü erdőbe földre esnec, labait ôßue veruén, meg hala, kit eyél az uadac meg öttéc. Vgyan azon erdöbe talalam az ßegény embertis kié az meg holt üzö vala, azt keresuén, és kerduén engemet ha lattam uolna, monduan: Fiam nem lattale egy tölgyelö ünöt it ez erdöbe, en nem czak kerdesere felelec, de ßörnyen meg ßidogatam.

Egy holnap mulua vißontag ßüleim majoruncba küldénec, és mikor még utamnac felen volnec ream estueledec, és talalanac elöl iuh paßtoroc az erdöben monduan: öczem hova megy ily kesö üdön? Mondec, ßüleim küldettenec engemet az majorba és oda megyec. Azok kediglen mondanac kesö üdön vagyon immar maradgy miuelünc, regel meny el. Kiknec ßavokat meg fogaduán vélec együt ßallasokra menec. Azon eyel az egeß nyajat vadac ki rohanuan az erdökbôl el ßelezte, Az nyajnac gazdai meg ragadanac engemet azzal büntetuén hogy en hoztam volna az orrokat az juhokra, kic el ßeleztettéc volna. En magamat mentuen esküvesemelis hogy semmit nem tudnec abba az dologban, kikel engemet vadolnac vala, azok peniglen semmit nem hiuen, kezeimet meg kötezve az birokezebe adanac, ki az tômleczbe vettete, holot ketkötözöt fogliot talalec, kic közül egÿc hamissan vadoltatic vala gÿlkossagrol, az masic pazranaságrol. A tômletzbe negyuen napig üléc, és aluásomba egy rettenetes tekéntetü ifiu mellem alla, és kegyes beßedel monda ennekem: Ephrem mit miuelz it az tömleczbe. mondec Vram az te tekentetedel ugy megh ÿedec hogy minden eröm meg fogyatkozec. Monda ennekem ne feli, mond meg nekem mi okon vettettel ide. Meg beßelec mindeneket rend ßerént à mint vala, utolßor mondec. Vram en artatlan vagyoc, és engemet azoc à juhoc gazdai hamissan vadoltánac. Az peniglen mosolioguan monda, En tudom hogy à mi ezt az dolgot illeti ártatlan vagy, és czak merö patvarságh. Mind azon áltál aztis tudom mit czelekedtel ez el mult napocban, mind kövel kergetted az ßegeny ember üzöjet és meg ölted. Meg erczed azért hogy Istennel ninczen hamissag, hanem az Istennec itileti nagy mellység. Aztis eßédbe vegyed hogy ezekis az emberec, kic teueled à tömleczbe vadnac miért tömleczbe vetettec, abba bünöc ninczen, à miról vadoltatnac. De kerd meg öket hogy mod nekül ezt az fogságot nem ßenuedic. Hogy tudgyad hogy az Isten igaz, és igaßságot ßerétet. Ezt monduã az ifiu el enißéc elölem.

Meg virraduan hozzam hiuam à ket foglyot, és kerduen tolec, atyam fiai miert vadtoc it az tömleczbe. Monda egÿk en ream gÿlkoſſágot fogtanac, de abba artatlan vagyoc. Az maſikis monda en paraznaſagért vadoltattam kibe artatlan vagyoc.

De kerléc mondec nekic mondgyatoc meg ennekem miczoda nagy bünötékért bocsatotta reatoc Iſten ezeket az hamis vadolaſokat, és gyalazatos hirt neuét. Monda az à ki gÿlkoſſágért uadoltatic vala. Bizonyara en az en vetkémet meg vallom. Ez elót egy nehany nappal megyecvala altal ez Varoſon kivülvalo folyo viz hidgyan, két emberjó vala utannam, és egymas kòzót özze uezenec kezre kelvén à dolog, egÿk levete az maſikat à hidrol az vizbe, és el mene, en mellette el menec, kinec en ha kezemét nyuitottam volna ki vonhattam volna hogy a vizbe ne halna. Az penig en utannam nagy ſiraſſál kialt vala, hogy haláltol meg ßabaditanam, de en nem akaram Minec utanna az az ember ſokat veßòdet volna az viznec ſebeſſege ellen, el farada, vegre el ragadtatek az viztül és ßemem lattara à vizbe hala. Ez az en bünem, és tudom bizonyal, hogy azért hagyot Iſten engemet emberéktül ßidalmaztatni, és tómleczbe vettetni. Mert Iſtennel ninczen hamiſſágh.

Monda az Maſikis à ki vadoltatic vala paraznaſágrol. Ez elót ket eztendóuel ily dolog tórtenéc. Vala két vitez ember kikre atyoktol nagy ſok joßág marádot vala, kiket még egymas kózót el nem oztottac vala, egy òzvegy Nenyéc levén, azis rézt kivan vala attyoktol marádot joßágba, ki ótetis illetne. Az ket attyafia nem akarván rézt neki adni, modot keréſnec vala, miképpen óròksegekból ki uethetnéc, azt kòltec az aßßonyallatra hogy paraznaſágba elt volna, bizonſágokatis tamáztanac ellene. Az aßſzonyallat penig nagy esküveſeket tezen vala, hogy abba neki ſemmi vétke nem volna, Amazok peniglen ellene tamazto bizonſágockal bizonittyac vala, hogy paraznaſágba élt volna. Kit megis bizonyitananac, az aſzſzonyallat bizonſágra tamaztya dolgat tuduán artatlanſágat, hogy ha azt á gonoz eletet rea bizonithatnac, bár rezetlen lenne attyoktol marat joßágba. Mind az két attya fiu hozzam jöve és kerenec, hogy Nennyek ellen melletec lennec bizonſágul, es hogy bizonyal tuduan hogy paraznalkodot volna, hogy ki vetheſſüc atyainc joßágabol, és teneked ötuen penzt adunc. En el vem az penzt, és az aßßonyállat ellen allec, és nagy eröſſen bizonittam hogy en tudnam gonoz eletet,

noha

noha nem igaz vala, és igy ki vétec ötet artatlanul attya örökségéből. Ez az en bünöm, paraznaságomról kiért vadoltattam, és ebe az tömlecsbe vetetetem vetkem nincsen.

Kerdenec engemetis azokà foglyoc tehat te mi okáért vetetetel az tömleczbe, enis elö ßamlalam artatlanságomat, kiért oknekül vadoltattam à biro elöt és ebe az tömleczbe vetetem. Minden büneimnek és it valo nyavalyaimnac oka az ßegény ember üßöjenec vaßot erkölcsömbe valo meg oleße és az ßegeny ember ßaiat marhaiáért valo ßidalmazaßom.

Harmad nap mulua az biro ßekibe üle, minec utanna ezeket egymas közöt beßzellettük volna, és minket ßzeki eleibe á tömleczből ki hozata minden fele csigaza ßzerßzamatkal, és kinozo ezközökel, meg kötözven minket elößzer à tömletsbe, és belinczeket uetuen kezünkre.

Elößzer azt vitete eleibe mezitelen vas lanczal meg kötezve, à ki gilkoßságról vadoltatic vala. keruen az biro hogy igazat mondana, minec elotte megh kinoztatnec, mikeppen ölte volna meg az embert. Az peniglen alhatatoßan tagada magat gylkosnac lenni abba az do'ogba, és artatlannac abba az vadolasba, kit az biro ßörnyen megh kinoztata, és ßokaigh gyötörvén mikor artatlannac vallana magat lenni, el ereztetéc az birotol.

Az maßodikatis eleibe vitete, ki paraznaságért vadoltatic vala, kinec haßon'oképpen ruhait le vonak és biro eleibe allatac. Ezeket latuan felette igen meg ijedec, és kéßérveßßen ßirok vala, tuduan bizonyal hogy enis azonképpen à biro eleibe vitetetnem. Az ot allo ßolgak, és à nepec nevetuen mondgyac vala ennekem. Mit ßirz gyermek? Mikor à latorságot czelekeded vala, nem felz vala? immar akarz ßirni mikor ßemmi hazna nincsen. Ne felj, maid tegedetis elö vonznac. En ezeket az ßokat haluan annal inkab magamba megh remülek, és lelkem tellyeßégel latatéc megh oluadni. El vegezven azért auali az kinokat és csigazaßokat artatlannac talaluan aztis el bocsata. Engemetis biro eleibe vinec vas lanczokal megh köteztetve, paranczola hogy à temletzbe vinnenek, holot ißmet negyven napig lök: Azonba hozanac az biro ßolgai harom foglyot. Ezékel vizontag együt harmitz napig löek.

Történec ißmet hogy ugyan azon elöbi ifiu nyugonaßomba megjelenék, ki annak elötte megjelent vala Es monda ennekem. Mint vagyon az dologh

Eptremi Megh kerdede azokat az embereket kik te veled valanak à tomleczbe? Mondek en, megh kerdettem, és mindeneket az mit mondottanac vala azok, elö ßamlalam neki Monda ennekem latode az Iſten igaz itiletit.

Hogy peniglen tudgyad kik legyenec ezek, kik veled egyut à tömlöczben vadnac. Az harom közül kettet az à kik nenyeket hamiſſan vadolvan parazna ſágaról, attyoktol maradot örökségböl ki vetettek. Az harmadik az akiá hidrol az embert à vizbe uetette, kibe beleis holt. Mint teneked meg mondottak vala, és ezt monduan mögh el mene tülem.

Regel hozzam hiuam az harom foglyot, kerdem tölök, miokért ßenvednec az tömlecznec fogságat. Mondanac neki, hid meg atyam fia hogy mi bününc ßerént vettettunc ide. egyik gilkoſſágért, maſink parazna ſágért ket attyafiac leuen. Monda az harmadik-u enis bünöm ßerént fogattattam meg ember öleſemért. és en mondec neki bizony dologe az attyam fiai, hogy gilkoſſagot cselekedtetec. Bizonyara mondgiuk hogy bününc ßerént vettettünk ide, de ebbe az egy dologba miért most meg fogatattunc artatlanok vagyunc mind az ketten. En peniglen bizonyos akaruan lenni alom latasimba, ha igaz volna az à jelenſégh auagy nem kit hallottam valafelölek az iſiutol. Mondec touab kerdezném öket, talam az elöt valami nagy bünt czeleketetec, hogy igaz Iſten itileti ßerént ebbe az fogſagba jutottatok, és ily vadolaſokat ßenuedtek Monda az két atyafiu: Hid meg atyafia hogy minekünk egy nenenk vala özvegy igen kegyes és Iſtenfelö aſſonyallat, kit mikor atyankfol marat örökségtol meg akárnank foztani, parazna életiröl vadolok, hamis bizonyſágot tamaztuan ellene és igy ki rekeztük örökségünkbol. Az harmadikis monda, en egy emberrel az hidon altal megyec vala, és özze vezven vele, az hidrol à vizbe vetem és ot veze. Enis megh beßellem minden allapotomat, az elöbi vélem valo foglyoknakis magok nyelue vallaſát. Kit miker hallottanák volna az foglyok felotte igen megyedenec: és Iſtennek igaz itiletit czudalak és dicsirek monduan. Egyedul az az Iſten à ki csudakat czelekedik, mind negyon keſerveſen ſiránc varuan reánk valo ſententianak napja.

Ez ßokutan harmad nap, az Biro az nép közibe ßekit ki tetete, minden kinozo ßerzamokat eleibe hozatuan, paranczola hogy minket eleibe vinnenec. Be jöuenec azért hozzánk az tömleczbe à koherok lanczot vetuén nyakunkba, Varos közepet vonanak az biro eleibe· ki gyulues az egez Varos

csu-

csodankra. Es mindgyárt az biro parancsola hogy az ket atyſiat mezitelen eleibe vinnec, mind az kettönkét oda allatac á hol kinozzak vala az két atyafiat. En peniglen ez ſörnyüſéget latvan ſiroc vala. Az ſo'gak peniglen mondanac ennekem, hiá meg gyermec, nóha ez elöt meg menekedel á csigazaſtol, ez utal meg nem menekedhetel, hanem ma meg kel koſtolnod az kinzaſokat.

En peniglen ezt halvan es latuan felette igen magamba megh ijedec. A biro parancsolatyara az ket atyafiu kerekhez kötöztetec és nagy ſoc ideig csigaztatec. Vegezetre meg vallac csalardſágokat, nennyeket mint kivetettec volna artatlanul atyoc örökſégebol. Parazna ſagokat és gyilkoſſagokat-is meg vallac. Az biro ſententiaja ſerent mindeniknec jobb keze el vagatatec és az utan fel akaztatanac. Parancsola az biro az harmadikat is hogy meg csigaznac, kit mikor mezitelen ſörnyüſégel csigaztatna és ſoc ideig kinoztatna, meg valla azt-is mint ölte volna meg az embert moſtanaba, az maſikat-is mint vetette volna á vizbe, és el vezet volna. Sententiat mondvan rea az biro, ket kezet el vágata, annakutaña fel akaztata. Monda azutan á biro vonnyatoc le az ifiunak-is ruhajat, és hozzatoc középbe aztis. Le vonvan azért ruhaimat á ſolgac, bituan poztot vetenec ream, és mezitelen az biro eleibe allatanac. En peniglen köſérvéſſen ſirvan imatkozom vala Iſtennec mondvan Vram Iſten ſabadits meg engemet ez nagy gyötrelmektul, parancsola az biro az ſolgaknac hogy kotöztetven negy felol oſtoroznanac az ſo'gák kör inackal.

Azonközbe monda az biro mellet ülö tanacs, Vram ha tetzik ez ifiu tartaſſec mas törvényig, mert immar ebednek-is ideje vagyon. A biro azt halvan, vas lantzokal meg kötöztete és á tömletzbe kulde, holot csak egyedul lok huzenötöd napig.

Harmadſor-is ez napokban meg jelenec almomba az az ifiu kit annac elötte lattam vala, és ennekem monda. Mint vagyon az dolog O Ephrem? Bizonyoſon tudode immar hogy az Iſten igaz itilettel birja és igazgatya e vilagot. Es ö nála hamiſság nintsen. Igenis mondec ezembe vettem hogy az Iſtennec cselekedeti csudalatoſoc legyenec, és az ö utai visgalhatatlanoc. Kezdec ez ſok utan ſiraſſal könyörgeni az ifiunac mondvan. Miert hogy Vram ezt az igaſſágot cſelekédted á te ſolgaddal, és á te latogataſoddal vigaztaltad az te ſolgaiat, az ev gyarloſágomba. Könyörulyen rajtam te ſol-

gadon, és vigy ki engemet ez tömleczből, hogy barata leheſsec és Chriſtus Vramnac ſolgálhaſſak: Eo peniglen moſolyogvan monda ennekem. Mégh egyßer elö vitetel az biro eleibe, és az utan el bocsatatol.

Es en mondek iſmet neki. Vram rettegem az bironac fenegeteſit, és az veréſégtül rettegek. Eo peniglen vizontag moſolyogua monda. Ez elöt kel vala csendez erkölcsünec lenned, ide ſém kellet volna vettetned à tömleczbe, de miuel hogy feslet erkolcsödert idejöttel, mit tehetec en rola. Mindazáltal ne fély, nem ſokat kelletic ſénuedned, mas biro lezen és á tegedet meg ſabadit és ezt monduan tülem el mene. En penig ezen közbe felette igen ſorgalmatos valec nagy banatba mi kövétkeznec ream. Eotöd nad mulua azert mas biro jöue, ki az en atyam hazanal gyakran ſokot vala lenni, az elöbi biro le teven tiztit, engemet egyedul hagya az tömleczbe. Heted nap mulua kerdi az vÿ biro az tömlecz tartot, ha foglyok volnanácè az tömleczbe, mond az, egy iſiunal tób nincsen, ki bizonyos dolgokért fogua tartatik. Nyolczad nap mulua parancsola hogy töruény napja lenne, és engemet eleibe hoznanac. Az ſolgac peniglen vas lanczot vetuén nyakamba, mindenec lattara az biro eleibe ragadanak. Az biro parancsolattyara ruhaimat le vonac, és hituan ſakadozot poztoval be fedenec. A Biro latuan engemet meg iſmere, mind az által az töruénynec kemeny ſokasa ſerént kerdeze, és nyluan ezebe veven hogy hamiſsan vadoltattam volna be. Parancsola hogy el bocsaſſánac, és meg áduan az ſolgac minden ruhaimac el ereztenec.

En peniglen rémenſégem kivül meg ſabaduluan, minden keſédelem nekül à hegyre egy nagy bócsuletes vén emberhez menec: Kinek labaihoz eſven meg beßellem minden velem történt dolgaimat, és Baratta tón engemet. Ezt en tinekec atyamfiai haznotokra beßellem, hogy haluan együt en velem ducsöicsetéc az Iſtent à ki minden embert akar üduözziteni, és az igaſſagnak ismeretire viani. Eo neki tizteſſegh és duczóſſégh mind örökken örécke. Amen.

HETVENEDIK RESZE.

EZ VILAGI BIRAKNAK itiletékrül.

Ez világon valáßtatot bironak nagy gondgyanak kel lenni hogy igaz itiletet tegyen, igaz és tökelletés bizonságoknak ertelmeből.

AZért mondgya vala ß: Iob, az mely dolgot nem tudok vala ßorgalmatoson azon tudakozom vala. Iob. 3

Az hatalmaßághnac Istene, ki mindenéket egy tekintetivel iol lát, menyorßágbul ala ßalla, hogy megh látna Adam fiainac ügyekezetéket és cseledetéket. Az Babylonia tornia épitesében, az biraknac peldaiokra hogy semmi jo meg hant és vetet tanacs nélkül ne itelnenec. Gen: 11

Sodomat minec elöte el süllyeztene, monda: El megyec meg latni az kialtast, az mely en hozzam jöt, cselekedetekél meg cseleketeké auagy nem tudgyam. Gen. 18

Salamon király az két tiztatalan ßémelynec feleletit haluan, nagy bölcs itiletet tön, az igaz anya közöt és az hamis közöt. 3. Reg 3

Daniel gyermek léven nagy ßorgalmatosan tudakozec az két hamis bironac itiletekröl, és Susanna ellen valo hamis bizonságokrol. Daniel 13

Monda Iestus tiztarto mikor ß: Pal ellen itiletet kérnenec az Sidok: nem ßokasoc az Romaiaknac itilni, minec elötte az kit vadolnac ielen légyen vadoloia, hogy hely adassec maga mentségere, és vetkeinec tiztitasara Act. 25

Az biro hogy igazat itilyen nem kel maga ertelmet kőuetni, hanem Istentől előßer kerdgyen tanacsot az utan az emberektől.

Exod. 16. 18

Num 27

Moyses valazta Iethro tanacsabol Izrael fiai közül öreg ertelmes embereket, kic Isten népet itilnec.

Moyses Propheta, mit kellesek cselekedni Saphat leania töruénye felöl, az Vrat kerdi meg. Monda peniglen az Vr, mikor ferfiu meg hal fiu magzat nékül, leanyra ßallyon őröksége,

Az biro minek utanna meg ertette igazan dolgat az pőresnek, igaz sententiat kel mondani ßemely valógatas nekül.

Num 7.

Careth fiai noha Moysesnec rokoni valanak Moysesnec az tizen ke ökör ßekerekbol egyét sem adanac, kit Izrael fiai hozanac ajandékon Moysesnec.

Num. 32

Igaz itiletet tön Moyses Ruben fiainac, és à többinec, kic immar ellenségektól nyért földet Varosockal együt kiuanac magoknac ot hagyuan fiokat feleségeket és marhajokat, ö magok peniglen fegyvereckel Izrael fiai elöt menenec, miglen az egéz igirét földet el foglalnac.

Igaz tôruént tön az Istentelen Antiochusis Andronicus ellen, ki artatlanul ölte vala meg Onias Papi fejedelmet.

2. Mac. 4.

Persiabeliecnél csak egy vetekért nem ßoktanac vala kemény büntetesel élni, hanem elößer meg hanyak vetic vala magokba, ha tőb job cselekedeti volnanaké hogy sem mint gonoz, és ugy teznec vala itiletet. Herod. lib. 1.

Augustus Csáßarnac annÿ kegyelmessége vala hogy egy ember mikor vadoltatnec elotte, niluan valo attya meg öleseért igy kerdi. Bizonyara nem te ölted meg atyadat. Dion & Suetonius.

Nero Csáßar még kégyes fejedelem léuen mikor eleibe két toluait vittek volna hogy sentiát mondána irásáual felölec, mondá: mely igen akarnam hogy ne tudnec irást. Azokáért Seneca Nero kegyelmességeröl egy könyvet ira, de meg változtatuán erkölcset Senecatis meg ölete. Cuspinus.

Ptolo-

Ptolomeus Király mikor iadczanec, egy elötte allo ßolga oluaſſa vala azoknac neveket kiket halalra iteltenec vala, hogy minemü halallal kellenemeg ölettetni ſententiat mondana. Bernicz Ptolomæus feleſége, el veven à czedulat gyermek kezebül kibe az halalra itilteteknec nevec vala, nem engede hogy mind vegig meg olvaſtatnec mondvan, nem oly könyen kellene gondolkodni az emberec elete felöl, hanem ßorgalmatoſon gondolkodni, és el hagni az jatekot. Holot nem egy legyen az vérfeli jatéc, az teſtiuel. Ezt haluan Ptolomeus igen gyönyörkedec ilyjo tanats adaſán feleſegenec, kit az utan megis tarta, ſoha nem itiluen jatec idejen Ælianus de varia Hiſt. lib. 14

Spartabeli Demuratus midön kérdetnec egy tökelletlen embertöl ki volna Spartabeliec közül legh job ember? Kit gyakorta halgataſával el igazit vala, de vegre meg nem menekedhetuen töle monda: Azt itilem legh jelesb embernec Spartabeliec közül, á kinek te hozzad ſemmi haſomlatoſſaga nem volna. Mely felelettel meg menekedec annac untataſátol, az Varos beliek-nek-is felöle valo gonoz itiletitöl magat meg mente: Plut: in lacon.

Marcus popilius eleibe hozzanac egy aßßonyállatot, ki annyat faual verte vala agyan, ki felöl ſententia nem adatéc, miuel hogy ſok bizonſagoc által meg bizonyitatec hogy az aßßonyalat nagy buſulaſában cſelekedte volna, mert edes magzatit az anya mereg által meg ölte vala gÿlkoſſagot gÿlkoſſág által meg büntetuen, és ezokon á maſic büntetesre nem volna melto, ez peniglen á ßábadulásra. Val. lib. 8: c. 1.

Smyrnaba egy aßßonyállat vrat fiaual együt mikor megh ölte volna, mivel hogy azok elöbbi Vratul valo fiat meg öltéc vala, és Dolabellahoz vitéc volna ez itiletet, ki ackor Aſiaba tiztarto vala, mikor ſententia ki a dasba halgatna, nem tuduan az ket egyenlö bünöcben mit kellene itilni Athenasba igazita öket az Areopagum birac itiletire, kiknec igaz itileteken még az Iſtenek-is meg ßoktac vala allani, azok-is meg értvén dolgokat, mind az vadolot s-mind az aßßonyallatot ßaz eztendeig itilec hogy kezeſſég alat lönnenec. val. Max. lib. 8: cap: 1.

Alexander Seuerus Csaßar egyßer tüle meg itilt ügyeket, ha az Papi Fejedelmec eleibe vizic vala hogy azoktul meg itiltetnec, jo kedvel vezi vala, hogy azokba mellyéc nezic vala az vallas dolgat, kic neznéc vala á Papoc itiletire, Csaßari birodalmanac meltoſága engedelmes lönne. Fulg. lib. 1. cap. 1. ex lamp.

Constantinus nagyubik Csaßar mikor Calcedonumbeli gyülekezetbe ment volna, és leg utolso helyen ülne az Papoc utan, supplicatiokat aduan az püspököc közöt valo vißßa vonasrol, nem akara el oluasni, hanem azt monda, hogy azt az itiletet Istenre hadna. Mely felelettel mutata, hogy Feiedelem tiztihez nem illénec az, hogy tulaidon indulatibol meg rutitana az igaz valast, mint az hütbeli reformatioknakis. Az Püspököc ha mit végeznec vala gyülesékbe, azt meg erösiti vala, és minden tartomanybeli tiztartocnac megh parancsollya vala hogy meg tartanac, monduan: Hogy az Istennec Papjai minden Biráknal igazab itilök volnanac. Euseb.

Constantius Augustus Amphilotius Tribunust vadoluan Csaßar ellen valo ügyekezetiért, mivel hogy à dolog ki nem nilatkozot vala tellyességel, Isten itiletinec karhoztatasára hagya. Kit nem sok üdö mulua Csaßar ßeme elöt egy kô fal le romlasa meg öle.

Gregorius Neocesariensis Püspök egy too felöl ket atyafiac kôzt valo veßekedest, es harczokat, mikor egyèb képpen le nem csendezithetne, mivel hogy nagy jövedelmek vala az toobol, és sokan mégis öletettenec vala, az emberek egymas kôzt valo veßekedesébe, mind az két fel Gergelt valaztá igaz lato bironac. Gergely ki menuen vélec az toohoz, kezeit föl emeluen az Istenhez, kere hogy az à too meg ßaradna, ki mégh imatságat tellyeségel el nem végezte vala, mikor az too tellyességel meg ßarada, és igy lon vége az veßekedesnec Egnat. lib. 8. cap. 2.

Moyses Apaturhoz mikor egy bünben talaltatot ßerzetes vitetet volna, és büneröl vadoltatnec elö jöve egy nagy sac fövent hozuan hatan, kérduén az baratok mi volna à hatán, monda ezec azénbüneim, kit alig hordozhatok, hogy itilnem meg az maset. Kit haluan à Kalastormokbeli gond viselök, inkáb akarák attyocfiainac pœnitentia tartasat venni, hogy sem mint büntetest rendelni, gondoluan magok érötlenségeketis. Meg lassac ez példabol à kic fö gond viselöc, és ugy tarcsak meg à büntetésbeli keménységet, hogy mindenkor magoc erötlenségekrol se feletkezzénec el. Mar. lib. 5. cap. 1

Vgyan azon Kalastorombeli Pastor revü Præsbiternec mikor egy barat mondotta volna, hogy az Kalastorombol ki akárna ménni, mert nem lakhátnec barat tarsával, miuel hogy gonoz hirt hallot volna felöle. Monda

á Baratnac ne hidgy minden gonozt könnyen á mit hallaz, monda á barat, hogy azt ö neki egy hü ember mondotta volna. Monda â vén ember, ha hü ember löt volna azt teneked nem mondta volna Végezetre eleibe ada az Evangeleomi példa beßedetis, az ßalkarol, és az gerendarol, ugy hogy egyebec vetket ßalkanak, itilye azövet kediglen gerendanak, ezily jo tanaesal élven á honnat el akar vala menni ot lakek, és masrol valo ßollasrol meg ßünek ha ßinten gonozt valaki cselekedet volna-is maga vetket nagyubnak tartya vala, azoknak vetkeinel. Mar. lib. 5. cap. 1

Szent Ferentz mikor egy ßegeny embernek mezitelen voltan éßedeznek magaba, és az vele valo tarsa mondotta volna, Atyam talam ez az ember ha eletebe ßegeny-is de kivanságaban kazdag lehet. Mindgyart ez ßo halvan Sz: Ferentz parancsola hogy dolmanyat levetne és az ßegenynek adna, ugy hogy kit nyelvevel meg sértet vala, jo cselekedetivel igazitana, ibidem.

Carolus Magnus Galliai Király, harmadik Leo Papa dolgaba Barionabeli ßent Egyhazba be mene, kit Campisius és Primicenius, meg verven tömlötzbe vetettenek vala sok vetkekkel vadolvan á Papat, az ö gonoßagoknak mentségekre. Tetzek az Királynak az körule allo sokaságtol kerdeni mit kellene az Papa dolgaba cselekedni. Egy ßoval fel kiáltanak hogy nem jo volna arrol kulso embernec itiletet tenni, á ki az ßent ßeket tartana, es eleiktöl vöt ßokus volna, hogy Papat senki ne itilne, hanem csak magá magat itilne. Kit az Király halvan hivatallyarol és tiztirol gondolkodvan, meltatlan cselekedeteiért az vadoloknak fejekre sententiat monda. Sabelius lib. 10 Cap. 4. & Æmilius.

Ludovicus Pius Csaßarhoz külde az Constantinapoli Mihaly Csaßar követeket kerdven tole, mit kelleßek cselekedni az ßentek képei felöl, el kellene é rontani, anagy inkab meg epiteni, kiknek követsegeket meg halvan, az Romai Papahoz igazita oket, kit kivaltkeppen nezne ez á követseg Platina.

AZ

HETVEN EGYEDIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK HAMIS itiletékről.

Az biro ackor itil hamisan mikor jol meg nem erti az dolgot, hanem csak jeleknek auagy mas ember szauanak hamar helt ád.

Gen. 38. IVDas gonoz itiletet tön Thamar felől hogy meg egettéssec, mert hallotta vala hogy paraznaságba esett volna, elsőbr nem ertuen megh annak igasságat, kiért az utan maga magara tön sententiat.

Gen. 39. Ioseph Vra Putiphar hertelen hun feleségé szauanac Ioseph hamis vadolasára, és Istentelen sententiat ada.

Mikor az biro ajandekért itil.

1. Reg. 8. MINt Samuel Prophetaſiai felol mondatic hogy fesuénségre hailottanac, ésel fordultiak vala az töruént,

2 Reg. 16. Miphiboſet ellen hamis sententiat monda Daniel Siba ajandeka mellet vala hazudasaért.

2. Reg. 16. Mikor annac utanna meg ertette volna artatlan voltat Miphiboſetnec, még sem akara meg valtoztatni sententiajat.

2. Mac. 4. Menelaus Istentelen Papi fejedelemnec kedue szerént valo töruént ada Antiochus Király a penzért, artatlan vadoſt meg öletuen.

Mikor az biro haragbol avagy gyülöl-segből itil.

Nabu-

Nabugodonozor gonoz torvént tön Babiloniai bölcsek ellen nagy haragiaba, hogy mind meg ölettetnenec, mert mit almadot vala nem tudhattyac vala. Dan. 2.

Hamis törvént tön Herodes-is az artatlan gyermekec ellen, kiket meg ölete Bethlehembe.

Hamissan itil à Biro mikor emberi tekintetért itil.

GOnoz itiletet tön Sedechias Király Ieremias Propheta ellen, mikor fö ßolgai keresére artatlanul meg tömleczeztete. Ier. 37.

Darius Király noha tudna Danielnec artatlanságat, mind az altal fö hadakozo ßolgainac keresere, az Orozlanoc vermebe bocsattata. Dan. 6.

Vgyan azon Darius Király vitezi untatasara, maga veßedelmetis latvan fenyegeteséc miat, ha kezbe nem adna, hogy meg öletetnec, ketelen kezekbe ada Danielt, kik az Orozlanok közibe vetec. Dan 14.

Istentelenül egy tanczért kereztelo Szent Ianosnak fejet vetete Herodes, és talnyeron ada leanyanac. Mar. 6.

Hamis itiletet tön Iesusra Pilatus az Sidoknac kertere, és Csaßartul valo felelmekbe. Mat. 27.

Architas ßokta vala mondani hogy á biro és az oltar mind egy volna, holot egyarant mindenikhez ßoktanac legyen az emberec folyamodni: Az kic bozzuság teteleket ßenvednec. Azt akarvan mondani, hogy az birac tizti az volna hogy mindeneket oltalmaznanac. Arist. in Rhet: 3.

Egyiptusbelieknec ßokasok vala hogy az birac meg éskiidnenec, ugy hogy ha á Király erőltetne-is öket, hamis itiletre ne itilnenec Kiraly kedveért.

HETVEN KETTŐDIK RESZE.

AZ ESKŰVESRŐL.

AZ emberec mikor igazan esküznec, és fogadaſokat esküveſsel erősitic nem vetkeznec.

Gen. 21. *Abraham meg esküvec Abimelechnec, hogy maradekinec nem artana ſem nekí.*

2. Reg. 19. *Mikor David ſiratna Abſolont, meg esküvec neki Ioab, hogy ha meg nem ſűnnec á ſiraſtol, ö és tób Izraelſiai el hadnac ötet.*

3. Reg. 1 *David meg esküvec Berſabenac, hogy ő utanna az ő fia Salamon vralkodnec.*

Mikor az emberek hazaſſágnak erősb kőteléért avagy baratſag tartaſért meg esküzneknem vetkeznek.

Gen. 31. *IAcab és Laban egy maſhoz valo bekeſſegért meg eskünec.*

Exod. 2. *Moyſes meg esküvec Ietronac, hogy vele laknec és leanyat feleſegül venne.*

4 Reg 2. *Megh esküvec Eliſeus hogy Illies Prophetat el nem hadna.*

1. Reg. 20. *Baratſágot ſzerezven David Ionataſſal, mind ketten meg esküvenek.*

Nagy hiteléért bebedenek az VR Iſten-is meg esküzik.

Ioan. 6. *BIzony bizony mondom tünekec monda Ieſus az Sidoknac, ha az embérnec ſianac teſtet nemeſſitec, nem leſſen elet bennetec.*

Eſa. 62. *Monda Eſaias meg esküvec az Vr az ő kárjan:*

Ier. 51. v. 14 *Meg esküvec ugy mond Ieremias Propheta az ſeregeknec Vra az ő lelkere.*

2. Cor. 11 *Socſor esküzic Szent Pal az ő leveleibe monduan az Iſten az mi Vrunc Ieſus Chriſtus attyá tudgya hogy nem hazudoc.*

Gal. 1. *Maſut bizonſágom az Iſten kinec ſolgaloc.*

Coloſ 1. *Bizonſagul hivom az Iſtent az en lelkemre.*

Sokan hamiſsan esküſsnek hogy kőnyebben felebarattyckat meg csalhaſsak.

1. Mac. 6. *ANtiochus hamiſſan eskuvec meg az Sidoknac hogy bekeſſeget tartana velec, két meg ſege.*

Sok-

Sokſor megh eskŭznek az emberek az gonoſoknak bŭnteteſere.

HALvan Salamon Kiraly Adoniasnac meltatlan kiuanſágat, hogy attya feleſeget akarna hazas tarſul maganac venni, meg eskŭvec hogy meg ölti erette. 3. Reg. 2.

Haluan David Nathantul á példa bezedet az ſegeny ember egyetlen egy nyajarol, és á kazdag erövel valo el vetelitöl, monda, él az Iſten hogy negyannyt ad erette, és halalnac fia. 2. Reg. 12

Monda Illyes Propheta Achab Királynac, él az Vr, ki elöt allec, ha leſſen ezekbe az eztendökbe eſső auagy hármat, hanem csak az en bezedemre. 3. Reg. 17

Gonoſ vegre èskŭſsnek meg ſokak hogy gonoſt cselekedgyenek.

MEG esküvec David hogy. Nabal hazat Carmelba el veztene minden marhajaval együt. 1. Reg. 25.

Meg esküvec Siriai Benadab Király Achab feleletire, zt mivellyec monda, az Iſtenec ennekem, és azt adgyac, ha Samariának csak pora-is
zekbe á nepnec á ki ennekem leſſen. 3. Reg: 20

lo esküveſt tőn Izabel hogy Illyeſt meg öletne. 3. Reg. 19.

ndonozor meg esküvec, az ő Királyi ſekire, hogy Izrael fiain
i. Judit 1.

s gonozul esküvec az tanczolo leanynac hogy valamit töle kerneki, kit az utan meg bana. Mar. 6.

niabeliec közöt ſokas volt, hogy ſenkit vitezec köze addigh
nac, miglen meg nem esküt, ſem ellenſeget fegyverrel nem
eg ölni, effeleket haſonloka tartuan azoknac bunteteſehez, kic
ſégeket meg ölnec, auagy hazajokbeli embert, auagy tarſo-
Alex. lib. 1. cap. 20.

ieknel-is törvény vala hogy ſenkinec nem vala ſabad ellenſe-
menni, hanem csak azoknac kik meg esküznec vala, ez al- Fulg. lib.
hogy ketelenſég alat kelletnenec embereket el veztenni. Es 2. cap. 1.
vogy ha harcz elöt az ſereg közul el ſoktenec volna, Hadnagyoknac hatalmaban vala eletec, miuel hogy esküueſec ellen cselekedtenec volná.

S. Bonauentura Opus. 19. Aduj. Iuramentum qui acquieſcit increpationibus proſſelſor elt cordis, Proverb. 15.

AZ emberec mikor igazan ésküznec, és fogadasokat ésküvessel erősitic nem vetkeznec.

Gen. 21. Abraham meg esküvec Abimelechnec, hogy maradekinec nem artana sem nekî.

2. Reg. 19. Mikor David siratna Absolont, meg esküvec neki Ioab, hogy ha meg nem ßünnec à sirastol, ö és tôb Izraelfiai el hadnac ötet.

3. Reg. 1 David meg esküvec Bersabenac, hogy ő utanna az ö fia Salamon vralkodnec.

Mikor az emberek hazasságnak erősb kőteleért avagy baratsag tartasért meg esküzneknem vetkeznek.

Gen. 31. IAcab és Laban egy mashoz valo bekessegért meg eskünec.

Exod. 2. Moyses meg ésküvec Ietronac, hogy vele laknec és leanyat felesegül venne.

4 Reg 2. Megh ésküvec Eliseus hogy Illies Prophetat el nem hadna.

1. Reg. 20. Baratságot ßerezven David Ionatassal, mind ketten meg esküvenek.

Nagy hiteleért beßedenek az VR Isten-is meg ésküzik.

Ioan. 6. BIzony bizony mondom tünekec monda Iesus az Sidoknac, ha az embérnec fianac testet nem eßitec, nem leßen elet bennetec.

Esa. 62. Monda Esaias meg esküvec az Vr az ö kárjan:

Ier. 51. v. 14 Meg esküvec ugy mond Ieremias Propheta az seregeknec Vra az ő lelkere.

2. Cor. 11 Socßor esküzic Szent Pal az ö leveleibe monduan az Isten az mi Vrunc Iesus Christus attyá tudgya hogy nem hazudoc.

Gal. 1. Masut bizonságom az Isten kinec ßolgaloc.

Colos 1. Bizonsagul hivom az Istent az en lelkemre.

Sokan hamissan eskűßnek hogy kőnyebben felebarattyokat meg csalhassak.

1. Mac. 6. ANTiochus hamissan eskuvec meg az Sidoknac hogy bekesseget tartana velec, kit meg ßege.

Sok-

Sokſor megh eskŭznek az emberek az gonoſoknak bŭnteteſere.

HALvan Salamon Kiraly Adoniasnac meltatlan kiuanſágat, hogy attya feleſeget akarna hazas tarſul maganac venni, meg eskŭvec hogy meg öli erette. 3. Reg. 2.

Haluan David Nathantul á példa bezedet az ſegeny ember egyetlen egy nyájarol, és á kazdag erövel valo el vetelitöl, monda, él az Iſten hogy negyannyt ad erette, és halalnac fia. 2. Reg. 12

Monda Illyes Propheta Achab Királynac, él az Vr, ki elöt allec, ha leſſen ezekbe az eztendökbe eſső auagy hármat, hanem csak az en bezedemre. 3. Reg. 17

Gonoſ vegre eskŭſznek meg ſokak hogy gonoſt cselekedgyenek.

MEG eskŭvec David hogy. Nabal hazat Carmelba el veztene minden marhajaval egyŭt. 1. Reg. 25.

Meg eskŭvec Siriai Benadab Király Achab feleletire, zt mivellyec monda, az Iſtenec ennekem, és azt adgyac, ha Samariának csak pora-is eleg leſſen kezekbe á nepnec á ki ennekem leſſen. 3. Reg: 20

Haſonlo eskŭveſt tön Izzabel hogy Illyeſt meg öletne. 3. Reg. 19.

Nabugodonozor meg eskŭvec, az ő Királyi ſzekire, hogy Izrael fiain bozzut allana. Iudit 1.

Herodes gonozul eskŭvec az tanczolo leanynac hogy valamit töle kerne meg adna neki, kit az utan meg bana. Mar. 6.

Macedoniabeliec közöt ſokas volt, hogy ſenkit vitezec köze addigh nem ſamlaltanac, miglen meg nem esküt, ſem ellenſéget fegyverrel nem ſabad vala meg ölni, effeleket haſonloka tartuan azoknac bunteteſehez, kic frigy alat ellenſégeket meg ölnec, auagy hazajokbeli embert, auagy tarſokat. Alex ab Alex. lib. 1. cap. 20.

Romabelieknel-is törvény vala hogy ſenkinec nem vala ſabad ellenſegec ellen hadba menni, hanem csak azoknac kik meg eskŭznec vala, ez altal jelentuen, hogy ketelenſég alat kelletnenec embereket el veztenni. Es hogy ha harcz elöt az ſereg közül el ſoktenec volna, Hadnagyoknac hatalmaban vala eletec, miuel hogy eskŭueſec ellen cselekedtenec volná. Fulg. lib. 2. cap. 1.

Alex. lib. 5. cap. 3.

Aristides hogy frigiec igaz köteſet egez Görög nemzet közöt megh eröſitenne, nagy ſok atkoc utan tüzes vas talnyerokat vet vala á tengerbe mondvan eskúvéſsel, hogy igy veznenec el mindnyajan azok maradekoſtol, igy vezzenec el mint ez á tüzes talnyer kic egy mas köteſet meg ſegnec.

Romabeliec közöt vegezet dolog vala, hogy ſoha fegyveres ellenſeggekel friget ne vetnenec, ſe peniglen frig rendeleſeknec okait ne javallanac, ſe peniglen ellenſegekel valo baratſagot ne ſerzennenec, Romai tanacz és köſſeg akarattya nekül, hanem ha elöſser hütöket és tizteſſegeket kötnec és Romai nepet kozikbe botsatananac. ibidem.

Mikor az Romaiak valamely nemzettel friget ès bekeſſeget ſerezznec vala, á bekeſségnec modgyat és köteſet, az Capitoliumba valo templomba rez tablara fel meczik vala, hogy örök emlekezetre meg tartatnec, neha peniglen Romaiac könyvebe iratatnac vala. ibidem.

Perſiabéliec ha mit akarnac vala alhatatoſnac lönni, egy mas kezet fogjac vala, egyik az maſic hütit igy vezi vala. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 9.

Solon oly jambor erkölcset kiuan uala az emberec közöt, hogy annac tökelleteſſegeért, ne kiuantatnec, egy masnak va'o meg esküves.

Socrates ſokta vala mondani hogy az jambor embereknec, oly erkölczéknec kellene lenni hogy ne kivantatnec az esküves, söt az nagyobnac böcsöltetnec az esküveſnel-is.

Iſocrates két kivalt képpen valo dologért itili vala jonac az esküveſt. egyikert hogy magat hamis vadolaſtol meg mentene azáltal. Maſikért hogy, barattyat vezedelmetöl meg oltalmazna. Penzert peniglen, akar igaz ügye volt volna akar hamis, ſoha Iſtenekre esküdni nem adgya vala tanacsul. Slobæus. Serm. 25.

Phrigiaiac tellyeſſeggel az esküveſtöl magokat meg tartoztattyac vala: jobnac itiluen, meg tartani az hütet esküveſnelkül, hogy ſem mint esküveſsel meg nem tartani fogadaſokat, tudvan hogy az hamis esküvesért az Iſtenektol meg büntetnec. Nicolanus de moribus gentium.

Numa Pompilius Romaiak Királlya hütöket job kez fogaſſal hogy meg allanac nagyſsentſegnec itili vala. Alex.

Nagy Alexander meg akarvan ſallani Lampſacum Varoſt hogy földeböl ki töreſse, eleibe jöven az Varos mellyet regi meſtere Anaximenes, hogy Varoſanac kegyelmet nyerne, kit tavul föld latvan Alexander, mond:

eſku

esküzem hogy az mit en tülem kér Anaxamenes meg nem cselekedem. Monda Anaxamenes roncs el mindeneſtöl Lampſacumot. Ezt haluan Alexander meg ádta, és eskűveſenec igaz voltaért, el nem ronta Lampſacumot.

Ageſilaus Spartabeli Király, mikor ertette volna hogy Tiſaphernes Baruſoc Fejedelme hűtit és eskűveſet meg ſegte volna. Nagy vig orczaval izene Tiſapherneſnec követitől, hogy felette igen örülne azon, hogy az Iſteneket hamu hutiért ellenségie tötte volna, és az Görögöket hadi tarſaka Xenephon in orat. de Ageſilao Rege.

Macedoniai Phileph Király az hittél valo eskűueſt mindenkor megh ſokta vala utalni, ez okon alig vralkodhatec 45 eztendeig meg ölettetic, és tellyes haza nepe rövid udön el töröltetec: Pauſanias in Arcadicis.

Avernumi ſentegyhazba egy ember hamiſſan eskűt vala meg, ki mindgyart nyelvenec erze meg kötözeſet, és bögni kezde, ki nagy könyhullataſſal és fohazkodaſal ſ: Dretemonius Puſpec koporſojanal terdre eſven ſegetſiget keri vala, mely könyörgeſe utan vizontac erze nyelve kötele meg odaſat, és oly batran és fogyatkozas nelkül ſol vala, mint annac elotte, meg valuan mindenec elöt igazan ualo büntetéſet, hamiſſan valo eskuveſeért. Greg. Turon de Confeſſ. cap. 29.

Lazlo Király és Amurates Töröc Csaſsar közöt valo frignec meg ſegeſe, nagy vezedelmet hozta Magyar [illegible] delmere, Bulgar Orſságba Varauna mezeien. Holot Amurates Csaſsar nagy erös haddal eleibe jöven Lazlo Király hadanac, egy mas közt nagy erös harczokat teven, mikor az két fel közöt bizantalan volna, kinec adatnec á győzedelem, Amurateſt irjac hogy ſemeit az eghbe fel emelven kialtot volna, mondvan, Ieſus Chriſtus ihon az kötes level, mellyet á Kereztyenec á te nevedre meg esküven, en velem vegeztenec, kic hamis hitecskel tegedet megtagadtanac. Azért ha Iſten vagy, mint ök vallyac, aly bozzut, mind á te nevedért minden raitam töt bozzuſág tetelért. Ez utan Király ſebbe eſic és tizen egy ezer kereztyen vagatec le. Bonf. lib. 6 Decad. 3.

Timeleon hadakozic vala Milarcus Tyrannus ellen, ki nagy ſokakat csalard igireti altal meg csalt vala, és adot hüti ellen meg oletet vala.

Ezen Tyrannuſt teteti vala, mint ha Siracuſiac elot törvént allana, csak Timeleon vadoloja ne lönne, Timeleon meg eskűvec hogy ö nem vadolna. Ily conditiokal Siracuſomba vivén. Mikor Timeleon á gyulesbe vinne

Milarcust, monda: en nem vadolom Milarcust, mert azon fogadaſt töttem, hanem parancsolom hogy mindgyárt meg öletteſſec. Mert melto dolog hogy azá ki ſokaknac csak bezedet adot, haſonlo bezed altal büntetteſec. Policænus lib. 5.

Nagy Alexander egy meg ſallot Varosból Indiabeli fizetet nepnec ſabad elömenetelt fogada, az Varosbol. Kiket uton mentekbe mind le vagata, kic mikor kiá tannanac hogy köteſe és fogadaſa ellen cselekednec, monda: En tinektec ſabad ki menetelt igirtem az Varosbol, de nem mind eltig valo batorſágos eletet, mely csalard fogadaſe's alatombavalo álnok gondolat nagy gyalazatyara lön Alexandernec.

Locruſoc Siciliabelieckel friget vetven meg eskünec, hogy mig azon á fö.dön állananac, (kit almukul sarujokba töttenec vala) és fejec nyakokon alláná fejeket ruhájoc ala haitvan, bekeſſeget tartannanac velec, azonba maſod nap mikor ingyen ſem gondolkodnanac vezedelmekről, Locruſoktul le vagatanac, mert immar nem azon á foldön allonac vala ſem peniglen fejeket nyakokra nem haytottac vala. Idem lib. 6.

HETVEN HARMADIK RESZE.

AZ IGASSAGROL.

Az igaſsagnak tulaidonſága, hogy mindennek az ő nevet megh adgya, kinek fondamentoma ő maga az Iſten, ki kinek mindenek cselekedeti ſeréns megh fizet.

Gen. 30.

Num. 27.

AZért monda Iacob Labannac, holnap meg felel énnékem az én igaſſagom.

Saphat Leani ſorgalmatoſon kiuanac az Vr bizonyſág tetelit, attyoktol maradot joßagrol.

Monda

Monda David Saulnac az Vr meg fizet mindeneknec az ö igaſſagat ſerint. 1 Reg. 26.

Az joſag oztasban igaſſagot kel tartani, és az nagy ob atya fiunak kel atyoktol marat örökſéget el oztani.

ABRaham el akarvan válni az ö attyafiatol Lothtol, ſabad akaratot ada neki mellyik reſſet valaztana. Gen: 13

David vegeze, és ugy mint törvenybe kele, hogy egy arant oztoznanac az harczra menök, azockal kik maszhajoknal hagyattatnac. 1. Reg 30.

Hogy az igaſsag meg tartaſſek, és czendez lelki élmerettel legyen emberekbe igazan kereſet auagy vét örökſége legyen.

ABraham Patriarcha hogy örökös temeteſe helye lenne, igaz penzen vön temetöt, noha ajandekon akarna neki adni Ephren azt a helyet kit kiuan vala Sara temeteſere. Gen. 3

David Király hogy Iſten haragianac el tavoztataſaért aldozatot tenne noha ajandekon adna neki Arenna Iebuſæus, azt az aldozatra ualo helyet, kit kiuant vala David, mind azáltal nem akara el venni, hanem igaz arron veve meg. 2 Rég. 24

Az igazſág kivánnya hogy kinek kinek erdeme ſerént legyen fizetéſe, Iſten igaz itilett ſerentſis.

ADonibezec Király fogſágba eſven Izrael fiai kezebe, monda: hetuen Királynac kezeknec es läboknac elſo ízeit el vagattam, az en aztalom alat etkeznec morſalekit ſedic vala fel, az mint cſeleke dtem, ugy fizetet meg ennekem-is az Vr. Iud. 1.

Amalech Királya kövér Agag, mikor Samuel Própheta eleibe vitetet volna, monda neki Samuel: mikepen anyakat fiaknelkul hatta á te fegyvered igy az te anyad-is fiaknelkul leſſen aſſonnyok kozot. 1 Reg 15

Az mely akazto fát csinaltatot vala az Kevely Aman, Mardochæusnac, azon akazto fara akaztatec fel. Eſter. 7. 8

Eſter. 9. *Az Sidóknac ellenſegi azon nap vagattattanac le, á melyen el vegeztec vala hogy le vagnac öket.*

Dan. 6. & 4. *Az kic Daniel Prophetat vettettec vala az Orozlanoc vermebe, azon verembe boccsattatuan meg emeztettenec az Orozlánoktol.*

Dan. 13. *Az ket hamis birác, kic Suſannat hamiſsan meg akarjac vala öletetni, Suſanna helyebe meg oletenec.*

2 Mac. 14 *Andronius á mely helyen az artatlan Onias Papi fejedelmet megh ólte vala, azon helyen öletec meg Antiochuſtol.*

2. Mac. 5. *Iaſon mint hogy ſok artatlan Sidoknac teſteket temetesnelkül hatta vala, kiket le vagatet vala, haſonlokeppen idegen helyen ſirásnelkül meg haluan el uettetik.*

2 Mach. 9. *Az Iſtentelen Antiochus ſoc Iſteni karomlas, és artatlan vérek ontasa utan, nagy kinok mia meg emeztetuen meg hal.*

Math. 18. *Az halaádatlan ſolganac, kinec az Ur minden adoſagat meg engette vala, halaádatlanſágáert meg akara tüle kerni mindeneket.*

Mycerinus Ægyptusbeli Kiraly annyi igaßag ßeretö vala, hogy ha ki elötte panaßolkodnec karvallaſávol hogy Marhajat el loptac volna, ü maga tarhazabol fizeti vala meg annac karvallaſat és bozzuſagat. Herodotus.

Ariſtides fegyhetetlen igaſſagaért, igaz vezetec nevet erdemle. Kitül mikor kérdenec, mi uolna az igaſſag, ki ſenkiét nem kivanya.

Tales Milleſius kérdetuen, mint elhetne ember legh igazaban. Ha ugy mond á mit egyebekben meg feddene ü azt ne cſelekedne.

Demoſthenes azokat itili vala tiztelſégre meltoknac, kic ſemmi haßnos dolgot fellyéb nem bócsüllenenec az igaſſagnal. Penzt akarki-is talalhat, de igazſágnac dicsireti penzel nem vetethetik. Phavorius Camers.

Ageſilaus Királyt kerdven, melikioſagos cſelekedet volna jelésb, az eröſſége auagy az igaſſágh? monda, az eröſſégnec ſemmi hazna nincsen igaſſagnélkül. Hogy hamindnyajan igazak volnanac az emberek ſemmire nem kellene az eröſég.

Vgyan azon Ageſilauſnak mondanac hogy Kiralyhoz illik azokat meg tartani, á mit fejéckel intenec. Monda á Kiraly, azokhoz-is illik igazat kerni és ßolani kik Királyhoz mennec.

Leon Enricratidus fia kerdetuen micsoda Varosban lakhatni batorságosban? monda, ot á hul egy aranyu birodalom vagyon, sem többet sem keveſebet ſenki nem bir ábol az igaſſág él. Plut.

Friderich Csaſsart mikor ſokan intenec, hogy Lazlot Magyarok és Csehec Királyat meg öletne, kit kiczinſégetül fogva fel tartot vala, kiért Orſságaban nagy romlaſt teznec vala á Magyarok hogy nekik meg nem adna, Felele á Csaſsar, tehat ti inkab akarjatoc hogy en kazdag Király legyéc, hogy ſem mint kegyes és igaſſág ſereto. En peniglen az igaſſágot és jo hirt nevet minden kazdagságnal nagyubra bőcsulem. Æneas Sylvius.

Philemon mondgya vala igaz embernec nem azt á ki bozzut ſenvedne, hanem azt á ki bozzuſágot tehetne és nem cselekedic: ſem azt á ki keveſet el nem vezen, hanem azt á ki mikor nagyot el vehetne, es nem vezen, ſem azt á ki mind ezeket meg tartotta, hanem azt á ki fegyhetetlen termezetü inkab akár lönni, hogy ſem mint lattatni. Phavor.

Saltzburgiai Pûspec Bojariai Hertzeg ö maga ſokta vala meg halgatni az alatta valoknac panaſolkodaſokat, mindenekhez kegyeſſéget mutatvan, ſenki elöt aytaia be nem tetetik vala, ſem hazabol ki nem küldetic vala. Gyakorta ruhaja ualtoztatva Paraztoc közemegyen vala, hogy ezekbe vehetne mint viſélnec magokat tiztartoi, és birai, ha kit meg érthet vala hogy hiuatallyokba hiuén el nem jarnanac, tizteket el vezi vala. Vgyan azon Fejedelem ſegeny ember ruhajaba öltozuén mezarzekbe be megyen vala, tetetven mint ha hazanal beteg feleſége volna, egy font borju huſt kerven, de ſokaſok ſeránt ki nevetek ſuvölteſſel az mezarſekbol az egy font hus keresért, mely embertelenſégekért, és ſegenyec meg neveteſeért az mezaroſokat tömletzbe vetete jol meg büntetvén öket, mely jo ſorgalmatos gond viſeleſe által azt cselekede hogy mindeneknec igaz törvény ſolgaltatnec, és ſükseges dologért nagyub gondviſéleſék lenne.

Poſthumius Regillenſis Tribunus, az az Capitany Conſuli meltoſágal küldetuen az hadba, ki mikor Volas nevü Varoſt meg ſallot volna, és az vitezeknec nem akarna adni á benne valo prædat, vitezektul kövelagyon veretec. Liv. lib. 4.

Livius Salinator conſulſág viſelt ember, miért hogy nem egyaránt oztot volna nemely dolgokat á vitezeknec, Romai köſſégtul halalra karhoztatéc. Plin. de viris Illuſt.

Toxis Magyaroc Királya Galliaba és Nemet Orßágba, nagy soc rablasokutan, harom fele oztuan népét, egyik reßet Rhenus vizen által koltóztetven, Magyar Orßàg fele bocsata nagy sok prædaval, kiket Turingia Varosnal az Szazoc veletlen meg ütven le vaganac, az kiket meg fogtac vala-is azok közül-is csak hetet tartanac meg az töbit mind meg ölec, ezeknec orrokat és füleket el vagac, hogy töb Magyaroknac mint jartanac volna hirt mondannanac. Toxis hadanac ket réße ßerencsetlenségéket tarsainac haluan mihelt Suetiaba erkezenec leg ottan le rakac prædajokat, mind embert mind oktalan allatot à mit talalanac bozzu allasokba le vaganac, az á het meg csonkitatot Magyar kic Magyar Orßágba mentenec vala, hogy hüséggel töb tarsai mellet meg nem holtanac vala, minden joßágoc el adatéc, feleségektül és gyermekektül el valaztatanac, és mezit lab tellyes eletekbe satorokrol satorokra menuen koldolanac. Bonf. lib. 10. Dec. 1.

Az Csehec Magyar Orßág végh hazaiba küldettenec vala, hogy Török ellen vegeket oltalmaznac, kiket Kinisi Pal küldet vala Zeged Varosába hogy ot nyarolnanak. De miuel hogy semmi fele rénd tülec bekessegel nem maradhatna, sem joßágokba, sem tiztességekbe, fertelmes eletek miat, ugy annyra, hogy Kinisi Pal eleibe futot legyen anya ßült mezitelen egy aßonyállat, csak füves kezevel feduen be ßemerem testet, terdre esuen labai elót, rayta töt gyalazatért, és meg foztasaért, azonközbe egy falubeli Pap-is erkezec, ki kösérvesen panaßolkodec ellenec, hogy az Vr tartot-is templombol el vettec volna, és egyéc ßantalan reajok valo panazt nem ßenvedhetne, noha immar á Török tabor közel volna taborahoz, kiket hogy ha ez okok nem tartoztattanac volna, meg büntettetet volna, supplicatiokat, es reajok töt panazoknac leveleit hozzajok külde, hogy effele Istentelen dolgoktol, nyuzastul, foztastol, és paraznaságtol magokat meg tartoztatnac, ázok penig latuan leveleket, mind el ßaggatak, és Kinisi bozzuságara labockal nyomodac, kiért fel haboritatuan Kinisi Pal, Kazas parazt haddal környül veven öket sokakat bennec le vagata, á töbit felelembe tartuan, hivatallyokba ßolgaltata: Bonf. lib. 3 Dec. 5.

HETVEN NEGYEDIK RESZE.

REGI KIETLENEKBE LAKO Szent Atyaknak jeles tanacsok Szent Hieronymus Doctor és tőb atyak irasibol.

AZ TESTI SZENVEDESEKRŐL.

Mint kellyen á testet tartani, hogy megh se fogyatkozzek, fel se fualkodgyek.

MONd egy vén Remete, az tőb Remeték kerdesere, mint kellyen megh győzni á testi kivánságokat: termezet szerint á test eledelt kiuan, kit embernec taplalni kel, de ugy hogy az termezetet meg ne halladgya, meg se tolcse gyomrat: Mint az alom-is szükséges az embernec de mertek szerént, hogy á test, el ne olvadgyon nagy alommiar, ki mit elmeje meg röstüllyen és meg tompollyon: Az sokmod nelkul valo vigyazasoc, embert hagymaz betegségbe eytik, feje faidalmit meg indityac egez testevel együt.

Az harag termezet szerént emberbe vagyon nem gonozra vala indulatoknac cselekedetire, hanem maga vetkeire latuan sok esetit, hogy könyebbe fel serkencse magat jo cselekedetekre el hagyuan gonoz szokasit.

Ha felebaratunkat lattyuk-is hogy Isten parancsolati ellen cselekedic melto dolog az vetec ellen igy meg haragudni, és őket inteni meg tereskre, hogy üdvözülhessénec.

Egy Remetet kerduen ki sok eztendeig nagy testi szenvedesbe élt vala, mint élhetne ily izonyu testi szenuedesbe. Felel vala meni ideig valo testi szenvedesem vagyon it ez helyen, még Pokolbeli kinoknac csak egy orajat sem erte. szükség hogy it á test munkakat erezzen, hogy az más Vilagon örök nyugodalmat talalhasson.

Egy az regi atyac közül felette igen keſértetic vala tobzodaſſál, ugy hogy latatnec, ſemmiképpen el nem ſenvedhetne. Mind az által mond magaba, valamint ebezel, el kel türnöd harom oraig, be telven az harom ora, még vizont magaban mondgya vala, még hat oraig el kel varnod, el jöven az hat ora, kenyeret vizbe meg aſztattya vala, mondvan magaban, mig az kenyér meg ázic kilentz oraig el kel varnom, el jöven az kilentz ora, ſokaſa ſerént imadſágit el vegezven ezik vala, mikor azért egy nihany ſor haſonlo képpen cselekedet volna, vegezetre le üluen egyzer etelhez, lata á ſatyorbol holot tartya vala á kenyeret mint egy füſtet fel kerekedni, és cellaja ablakan ki menni: ez utan tobzodaſra valo keſertete nem volt.

Egy vén Remete ezebe veuen hogy tanitvanya tiztatalan lelektül kisertettetnec, faitalan vetkeknec gondolatyaual, és mind az által magat felette igen ſanyargattya vala, böiteleſéckel, vigyazaſockal, imatſágockal. Monda az vén Remete, ſiam ha akarod könyörgek te ereted az Vr elöt, hogy el veteſſec ez á keſertet. Mond á tanituany: Atyam noha nagy munkat ſenvedec mind az által erzem haſznat, mert éz keſértet erejet inkab böitölec, inkab vigyazoc, és többet imatkozom. Mind azon által, azon kerlec hogy imatkozzal eretem, hogy ennekem adgyon erőt á győzedelemre.

Moiſes Apatur mikor laknec egy cellaba mely hely közalnac nevezteticvala, annÿ nagy keſertetét ſenved vala czellajaba teſti kiuanſági miat, hogy tovab nem maradhatna, hanem Iſidorus Apaturhoz mene, ki minec utanna meg jelentette volna keſértetinec fertelmeſſéget, ſoc vigaztalaſokal vigaztaltaték, és hogy vizza menne cellajaba inti vala, amaz penig nem akara menni: Kit fel vön Iſidorus cellajanac felibe, monduan neki nez Nap nyugot fele. Oda nezven ſzamtalan ördögöt lata. Vizontac monda neki nez Nap keletre, és oda nezuen ſokal nagyob ſzamlalhatatlan Angyaloknac ſéregit lata. Monda Iſidorus azok az Nap nyugot fele valo ördögöknec ſeregi kic keſértenec. Nap keletröl valo Angyaloknac ſokaſági mi ſegetſégünkre küldettettenec Iſtentöl.

Mond egy vén Remete mikor keſertetünc ackor inkab meg alaztatunk, mert az Iſten tudvan gyarloſágunkat inkab oltalmaz, ha penig dicsekedünc el vezi tölünk oltalmat.

Egy Remete mikor sok gonoz gondolatoktol haborgattatnec, megyen mas vén Remetehez, és keri azon hogy imatkoznec gonoz futalan gondolatinac el tavoztatasáért, kit nagy szeretettel meg cselekedec á Remete, de meg nem szünec á gonoz gondolat. Egy epel meg jelenti az Vr az ifiu Remetenec keserteti ellen valo tunyaságat, és restséget, és szüue gondolatiba valo gyönyörkedeset. Ez utan monda á vén Remete te vetked az atyamfia, hogy igy keserteted, mert gonoz gondolatidban gyönyörködöl. Ez okon lehetetlen dolog hogy te tüled el tavozzec: mas ember imatsága sem haßnal, hanem ha azokkal együt munkalkodol böitelessel, imatságal, és vigyazasokal, fohazkodasockal, keruen az Vrnac irgalmasságát. Mert mikeppen az orvos Doctor, noha nagy szorgalmatosságal beteg ségbe szolgaltat gyogito orvosságot, mind az által ha á beteg ellenkező etelt, és ital vezen az orvosságh semmit nem haßnal. Igy á lelki dologba-is

Egy az puztaban lako Remetec közül hasonloképpen kesértetic vala, testi gondolatoktol. Ez fazakas leven vilagi eletebe, fel kel agyaghol, csinál egy aßonyállat abrazatot, azt mondvan gondolatinac, jhol á te feleséged, ennec el tartasára ßükség hogy többet kezedel munkalkodgyal. Egy nehany nap mulua még leant formala az agyaghol, mondvan ezö leania volna gondolatinac: Ezokon ßükség hogy tobet munkalkodgyal, hogy ruhazhassád, etelt, és italt ßerezhes neki, és igy nagy farat erövel leuen, mindenkor töb töb munkat cselekedven, gonoz gondolati el kezdenec tavozni. Monduan magaba ha á munkat tovab nem ßenvedheted ne gondolkodgyal hazasságrol.

Poemen Apaturtol kerdi egy Remete megyec atyam felette igen haborgattatom testi kiuansagnac gondolatitol, és ugy mint el ragattatom nagy busultomba? Mond Poemen, David Propheta mondgya, az Orozlant meg ölöm vala, és az Medvet meg foytom vala. Ezt ugy erts hogy az busulast ßivedből ki rekezzed, az testi kiuanságot testi munkaual gyözed meg.

Az alazatosságrol.

Két atyafiac laknac vala együt á puztaba Istennec ajetatossággal szolgaluan, meg irigyven az ördög ily ßeretettel együt valo lakasokat, igyekezek közöttek haboruságot inditani. Egy estue ßokas ßerént az

kisebic meg gyuita az gyertyat és az gyertya tartoba tezi, az ördög leveti a gyertia tartót és el aluvec á gyertia, meg haragudvan á nagyobik, verni kezde atyafiat, az peniglen terdre esuen elotte keri vala, le engedelmes, en meg gyuitom ismet á gyertyat. Es miért hogy semmi gonozt nem monda battyanac, nagy pirulua el mene az ördög.

Egy vén Remete mondgya vala, hogy gyakorta hallotta volna az ördögöknec egy mas közöt valo sauokat, hogy valamikor haragra indittyuc az emberecket, ha mely azoc közül bekessegel senuedi az sidalmazast, és felebarattyanat bekessegeért könyörög, mondvan, hogy en netkeztem, ackor erezzük minden eronknec fogyatkozasát, reajoc saluan az Isteni kegyelemnec hatalma.

Theodosius Csasar idejebe lakic vala egy Remete Conſtantinapoliküvul egy kis cellatskaba, ki soha kü nemjü va'a. Ehez ruhaia meg valtoztatua mene Csasar, kerduen tole mit mivelnenec az ſ. atyac Ægyptusba, monda á Remete ki ki üdvösségeért imatkozik. Az Csasar minden fele nezvén á cellaba semmit egyebet nem lathata, keues azzu kenyernel, egy kosarocskaba. Es monda á Remetenec. Adgy meg atyam és együnk, ezt haluan á Remete nagy gyorsasagal, vizet, so', és azzu kenyeret, elö kezituen énec, egy pohar vizetis ada Csasarnac. Monda ez utan Theodosius. Tudode ki legyec en? Monda á Remete nem tudom: En vagyok ugymond Theodosius Csasar, en te hozzad jöttem á te ajetatossagodért. Ezt haluan á barat terdre ese elötte. Monda Theodosius. Bizonyara boldogoc vattoc ti baratoc, kic tauul vattoc ez vilagi zurzavartol, csendez élethe eluen, kic csak lelketec üdvösségere viseltec gondot. Bizonyara mondom teneked hogy Palotaba sü'etettem, Orsagot-is birok és soha sorgalmatossag nelkul nem ebetem. Nagy haladassal el menven tüle á Csasar, azon eyel fel kele á Remete és á puztaba mene, hogy hüdücsösége által meg ne csalattatnek az ördögtül Isteni solgalatiyaba.

Egy Agothon nevü Remete egez eletibe nagy alazatossagot és bekességet köuet vala, kihez egy üdöjartaba menenek Remete atyafiac, probalnia akarvan alazatossagat, mondanac neki, sokan atyam meg botrankoztatnac te benned hogy kevely vagy, és azért egyebeket meg utalz semminec alituan öket. Az atyafiac ellen-u ragalmazast sollaz. Nemelyec azt mondgyac hogy ezt azért cselekeded, mért tessi indulatoknac utalatos vetkeitöl haborgattatol. Monda ezekre Agothon. Mind ezek az elö samlalt vetkec vallom

hogy

hogy en bennem talaltatnac, meg sem tagadhatom enny alnokságimat, és terdre ésuen elöttöc keri vala öket, hogy ő erette ily nagy bűnös emberért imatkoznanac. Annak felette azt-is mondac neki hogy az emberek éretnek-nec mondanac ötet. Ezt haluan Agothon monda: Noha egyebekbe bűnösnek uallom magamat, de ez á vetec tavul legyen az en lelkemtöl. Nagy alazatossága! kerdik tüle azokat, miért egyéb vétkéknec elo ßamlálásában nem habor odot volna meg, csak az egy eretnekségnec büneért. Monda á több vetkeket ki ßememre vetetek alazatosságból ßenuedem, hogy engemet bünösnec itilnetec. Az eretnekséget el nem ßenuedhetem, mert az eretnekseg Istentöl valo el valas, mert az erétnek Istentöl el valaztatic, és az ördögökhöz kapcsoltatik.

Kerdven Poemon Apaturtol mint kellene böitelni, mond, en ugy akarom hogy böitellyen az ßerzetes, hogy minden nap csak annyt egyek, hogy meg ne elegedgyec: mert ket, és harmad napi böiteles hü dicsöséget keres. Ezt talaltac ugy mond az regi atyac Királyi utnac lönni, hogy minden nap böitellyenec, és keveset egyenec, minden nap ßomjuhozzanac és ehezzenek.

Syluanus Apatur egy kalaßtromba menven, Zacharias nevü tanitvanyaval, holot valami keves eledelt adanac nekik. Onnet ki induluan vizet taluan á tanituany innya akara, mond neki Syluanus, Zakaria böit vagyon ma. Monde neki Zacharias. Hizem atyam öttünc ma? Monda Sylvanus, fiam az az etel ßeretetbol valo etel vala, mi tartsuk meg az mi böitünket.

Ioseph Apaturtol kerde ket jövevén atyaßu, mint kellene magokat viselni vendeg atyafiac elot. Mond nekik, atyank fiainac hozzank be fogadasaba vigaznac kel lenni. Mikor penigien mi magunk vagyunk, ßukség hogy magunk meg tartoztatasában élyünk, és ßomoruságba,

Mond egy vén Remete á mit kiuánz azt ne egyed, hanem á mit az Ur küld azt egyed, ßünetlen valo halaádaßal.

Egy Remete felette igen kiuant vala ugorkat, hit mikor ßerzet volna ßenei elot fel fügezte, és hogy kivánságától meg ne gyözettetnec, ingyen illetni sem akara, magat azzal buntetven hogy ily allatot kivánt volna.

Macharius Apatur ſivebe el vegezte vala, hogy valamikor atyaſiakal együt ſeretetből ennec és innya adnanac bort valemeny poharnak meg izik vala mind annÿ ſamos napon vizet innec. Mikor ezokaért az atyaſiac bort adnac vala neki, nagy örömmel el vezi vala, hogy magat ez utan ſomjuhozt tatna.

Egy jöuenen Remete ment vala Sylvanus Apaturhoz á Sina hegyere, ki latuan az Remete atyaſiaknac kezekel valo munkalkodaſokat, monda. Miért munkalkodtok el vezendö eleſeget. Monda Siluanus egy Zacharias nevü tanitnanyanac, adgy könyvet kezebe, és küld be egy czellaba á hol ſemmi nincsen hogy ot oluaſſon. Vacsora ideien, az az atyaſiu minden fele nez vala, ha hiuatna ötet az Apatur, de minec utanna el mult volna kilentz ora, hiuatlan SYlvanushoz mene, monduan talam ma nem eztek? Igen-is monda Sylvanus. Monda az, miért engemet nem hitta'? Monda az Apatur Te lelki ember vagy, és nem ſukölkodöl etel nelkül, mi teſtiec vagyunk és azért munkalkodunc hogy eheſſunc. Te az iobik rezet valaztottad magadnac, holot minden nap el nez, és nem akarz teſti eledellel elni. Kit haluan á Remete bocsanatot kere Syluanustol. Mond Syluanus, tehat Marianac ſukség Martha, mert Marthaért dicsirtetic Maria-ü.

Ianos Apatur mondgya vala az ö nagyubic atyaſianac egyſer, olyan ákaroc lenni mind az Iſten Angyali, kic nem munkalkodnac, hanem ſünetlen Iſtennec ſolgalnac. Le vetuen azért ruhaimat-is kibe öltözöm vala, á puztaba menec, holot egy hetig lök, vizza teruen atyamfia czellajahoz, és aitaiat zorgetuen, kérdi ki volnec, mondec, en vagyoc az Ianos. Monda batyam: A Ianos Angyalla lót, nem lakic emberec közöt: En peniglen zörgetuén mondom vala, hogy en volnec az á Ianos, de ſemmiképpen meg nem nita aitaiat, hanem az aitoc elöt kelletec halnom. Regel aitaiat meg nÿtuan monda, ha io akarz lenni munkalkodnod kel hogy eledellel tartaſſál.

Mond egy ven Remete, egy gonöz gondolatoktol keſertetet Remetenec. Az mely barat, haſat, és nyeluet kötel közöt tartya, hiuſágot és hiuolkodaſt nem kouet, bizzec mert meg nem hal, hanem mind örocke él,

Illyes Apaturhoz iöue ket Remete, kic haborgattatnac vala gonoz gondolatoktol, kiket latuan Illyes monda moſolyogua. Bizonyara atyamfiai en magam ſegyenlem hogy ily meg hizlat teſtetek legyen hol baratoknac

tar-

tartyatok magatokat. Miuel hogy á baratnac ekeſſége alazatoſſágal abrazattyanac ſintelenſége és öztöuerſege. Annac felette azt-is monda, az mely barat ſok jot ezic bar ſokat munkalkodgyek-is nem haßnos, á ki keueſet ezik, ha keueſet munkalkodik-is bizhatik.

Moyſe Apatun ſokta vala mondani Király valamely Varoſt meg akar venni, eloßer vizeket, és eledeleket el uezi, hogy eſegec és ſükségec miat ketelenec legyenec varoſnac meg adajára á benne valoc. Igy az teſti indulatoc ha böiteleſſel, és ehſéggel meg ſorongáttatnac el fogyatkoznac ugy hogy az lelék ellen nem lehetnec erőſek. Mit soda alat leg erosb az Orozlannal, mind az által ehſégetül kenßeritetuén kalitkaba be megyen holot minden ereje el vez.

Egy iſiu Iſteni ſo'galatra gyakorta akarja vala magat adni, de miuel hogy kazdag vala ſok külömb külömb gondolati vizza vonzac vala jo ügyekezetitöl. Egy üdö jartaban meg győzven gondolatit, mikor utra indult volna, hogy kalaſtromba menne, nagy port inditanac elötte az ördögök, az peniglen levetuen minden ruhait mezitelen fut vala á Kalaſtrom fe'e, kinec jöuetelit megjelenti Iſten egy vén ßerzeteſnec monduan, ke'y fel fogad hozzad az en bai viuomat. Fel keluen azért eleibe mene, és mezitelen latuan feléttе igen csudalkozec, és barat köntöſt ada rea. Ha ki va'ami nagy dologból é vén emberhez jó vala, az iſiuhoz igazittya vala monduan: Ahoz menyetec, mert en arra az tökelleteſſegre nem tertem á kire ez ért.

Szent Antalhoz mene egy ember ki iöſſagat el aduan, és ßegenyek közibe ozta, de maganac abbol egy rezt meg tarta. Ezt Sz: Antal ezebe veuen mond az embernec, ha baratta akarz lenni, menyel és vegy huſt tenéked amaz fa'uba, és mezitelen teſtedre küſſed, és ugy iöy en hozzam. Ezt meg cselekedven az ember, utaban az ebec és á madarac rea tamadnac á hus miat, mind á huſſal teſtet-is meg ßaggatac. Ki Szent Antalhoz iutuan, kerdi tole ha meg cselekedte volnae azt á mit neki hagyot volna, monda thol ßakadozot teſtem bizonyſagom. Mond Szent Anta'. Ha ki ez vilagot el ákarja hadni, és penzt akar mellette meg tartani, igy meg ßaggattatic az ordögöktöl.

Egy zerzetes mene Syſoius Apaturhoz, és panazolkodec elötte, nagy meltatlan ſenvedeſérôl egy ſerzetes embertül, monduan az Apaturnac, hogy bozzut akarna allani rayta. Syſoius keri vala hogy békeſſegel ſenvedne, és Iſtenre hadna ábozzu allaſt. Mond az, ſemmiképpen el nem ſenuedem. Mond az Apatur, ha ugyan az el vegezet akaratod imatkozunc még-is: Azonba fel kelven igy imatkozic vala fel ſoval. Iſten immar mi nekünk nem vagy ſükſéges, ſemis kiuantatic hogy mi erettünk ſorgalmatos legy, mert mi magunc (á mint ez az zerzetes mondgya) magunkrol bozzut alhatunc, ezt haluan á Szerzetes Syſoius labai elöt terdre eſuen bocsanatot kere.

Mas Szerzetes haſonlóképpen el jöuen panaſolkodec bozzuſág ſenvedeſen, kinec igy ſol á vén Syſoius, tegy eleget gondolatidnac, mert á te atyadfia nem akar haragudni, hanem á te vetkeid haraguznac te read. Ha minden fele keſértetec mellyec emberec altal történnek-is ellened támadnakis ne fedgyed azokat, hanem csak azt mondgyad: Mert az en büneimert löttenec ezek.

Poemon Apatur ſokta vala mondani, ſoha á gonoſſág meg ne gyözen Ha ki teneked gonozt cselekedic, te avaljot cselekedgyel, hogy azjo altal á gonozt meg gyözhesd.

Egy Szerzetes mentöl inkab nevettetic, és csufoltatik vala egyebektöl, annal inkab örvendez vala, mondvan. Ezek adnac ennekem tökelletes eletre okot, de azok kic dicsirnec lelkünket meg haborittyac, még-is vagyon irva á kic tüteket dicsirnec azok csalnac meg titeket.

Mas vén Remetenec ſokaſa vala, hogy ha valamely ſomzed Remete tarſa ragalmazna ötet, magatol igenjol meg ajandekozza vala, ha mezze lakic vala, tehat ajandekot küld vala neki.

Egy Remete kérde Syſoius Apaturtol, hogy ha toluajoc támadnanac rea maga oltalmaba meg ülhetneé. Mond Syſoius, azt ne cselekedgyed hanem bizd magadat Iſtenre. Ha vczlami nyavalyad történic, azt mondgyad, hogy á te büneidert löt, mindeneket tulaidonitnan Iſten rendeleſinec.

Moyſes Apaturtol mikor lelki inteſéket kernenec hogy mondana á Szerzetes atyafiaknac, Palaſtiat levetuen á földre, és labaiual jol meg nyomoduan mond, ha ki igy meg nem nyomatatik, az barat nem lehet.

Macharius mondgya vala, az az igaz barat á ki magat mindenekbe meg győzi Mert hogy ha valaki feddeſért meg haragzic, ſaiat indulatit be tölti. Hu ki akár maſt üdvezziteni, meg laſſa hogy ü maga el ne vezzen.

Szent Antal elöt dicsirnec vala egy Szerzetes atyaſiat á több atyaſiak. Kit mikor ſzent Antal meg probalt volna, vene ezebe hogy bozzuſág tetelt nem ſzenvedhetne. Kinec monda Sz. Antal. Te atyamfia, haſonlatos vagy az epülethez, kinec noha elſö bemenetelibe ekeſſége vagyon, mind az által al ajtain á toluatockol meg vetetic.

Iſaák Apaturtol kerdi egy Remete Atyam miért te tüled az ördögek igy rettegnec. Mond az Apatur, miolta baratta lättem magamba el vegeztem hogy haragomat torkom kiüül ne bocsaſſam, és ezert ſelnec tülem az ördögök.

Monda egy Sz. eletü Remete, ha ki nieluet meg nem tudgya tartoztatni haragiaba, az tekti indulatit ſem tartoztathattya meg.

Ianos Apaturnak monda egy jöveny vén Remete irigſégböl, ollyan vagy te Ianos mint á tiztatalan aſſzonyallat, ki magat ekeſiti hogy több ſeretöi legyenec. Monda annac Ianos Apatur, igazat mondaz atyam, és nincsen külömbe, ezt Iſten jelentette meg teneked. Monda vizontag á vén ember, teneked Ianos edenyed-ü meregel rakua. Vgy vagyon monda Ianos, vaiha belſö cselekedetimet latnad, ſockal többet talalnal, kit ellenem mondanal, hogy ſem mint a kit kiüül latz. Ezek utan kerdi Ianoſtol egy á tanituanyi közül. Atyam ez vén ember bezeden nem haborodale meg? mond á mint kivül vagyok, ollyan vagyok belöl-ü.

Egy czellaba lakik vala ket vén Remete, kik ſoha egy mas közót nem vetelkedtenek vala, egy üdö muluа monda egyik az maſiknac, jer törvénykedgyünc mi-ü egymaſſál. Monda á maſik, mint kel törvénykedni. Mond á tarſá. ime en egy teglat tezek közepbe, és azt mondom hogy á tegla enim, te peniglen mond azt hogy nem tied, és igy kezdetik el á mi vetelkedeſünk, és egy maſſal valo vézekedeſünc. Mikor á teglat közepbe tettec volna, és egyik mondana hogy á tegla öue volna, á maſik monda hogy nem öve volna, monda á maſik bezzeg enyim, monda á tarſa, veddel ha tied, és igy köztec va'o perpatuar meg ſünik.

Egyiptusbeli puztaba vala egy ßerzetes ßent életü Remete, kinec sok tanituanyi valanac, minec elötte aba á puztaba menne Poemon Apatur. Kinek minek utanna jeles Isteni felelme és maga viselese az égez puztaba el hirhedet volna, az elöbeli Apaturtol, nagy sokan hozza menenec kiért regi lelki atyok felette nagy irigységbe esek Poemon ellen és kezde ragalmazni. Ezt ertven Poemon nagy banatba ések, és monda az Atyafiaknac, megyünc mely nagy kesérüsegbe ejtettenec minket az atyafiác, hogy el hadtac á ßent embert, és semmire kelló ember utan jöttenek. Mint kellyen meg gyogitanunk ez nagy embert. Iertec kezitsünk valami keves eledelt, és keves boroczkat, hogy hozzaia menuen vele együt együnc, talam ével meg engeztelhettyük az ü lelket. El menuen azért és ajtaian ßorgetuen, annac tanituania ki iöuen kerdi, kic legyenek? Mondanac, mond meg az Apaturnac, hogy Poemon iüt hozza aldasért, kit haluan tanituanyatol meg izeni Poemonnac, hogy vele valo bezellesre nintzen alkalmatossaga menyen el. Azok mondanac mi innet addig el nem megyünc, miglen tizteletit meg nem adgyük. Kiknec mikor az Apatur ezebe vette volna alazatosságokat, és bekesség ßenvedeseket, ki megyen hozzaiok, és egy mast meg csokoluan együt övenec, Monda azonközbe az vén Remete: Bizonyaba nem csak igaz az mit te felöled hallottam, hanem ßaz még annij cselekedetet lattam tü bennetec, és az üdötöl fogva ßerelmes baratok lönec egymashoz.

Egy az Szerzetes atyafiac közül felette igen haragos vala atyafiak közt valo lakasaba. Ez egy ßer monda magaba, el megyec és egyedül lakom, hogy mikor nem leßen tarsom kire meg haragudgyam bekességbe legyek. Egy nap mikor Kalastrómbol ki ment volna, és egyedül laknec, vizre menven és meg töltuen korsojat törtenetböl haza iöven el omlik á viz, vizontag meg töltuen ismet el dul vala, meg harmadßor-is hasonloképpen meg töltuen el dule, kin az barat meg busuluan ragadgya korsoiat, és á földhez veri: Ez utan magahoz tervén ezebe vezi, hogy ugyan azon gonoz ördögtül inditatnec haragra á puztaba-is á kitöl inditatis vala á Kalastoromba-is. Magaba igy ßolvan ime egyedül loven meg gyözettem, vizza megyec azért á gyülekezetbe, mert latom hogy ennek gyözedelmere munka és bekességel valo ßenvedes ßükséges, és kiuáltképpen Isten segitsége.

Monda

Monda egy ſzerzetes Poemon Apaturnac, megyec atyam nagy banat miat kesérgettetem. Mond Poemon, ſenkit ſemminek ne alicz, ſe ne itili, ſe ne ragalmaz, és az Vr teneked nyugodalmat ad.

Poemon Apatur mondgya vala, Iſidorus Apatur felöl. Hogy valamikor hü dicsöſégnec gondolatitol Remeteſegebe haborgattatnec, ſokot vala maganac ily feleletet adni. Vallyon-s vagyoké ollyan mint Sz. Antal avagy á töb atyac kik Iſten elöt kellemeteſek voltanac.

Mikor péniglen az ellenſég ketſéghe eſeſnec gondolatival keſért vala, hogy minden cselekedet utan á gyötrelemre kelletnec menni. Iſmet igy felel vala meg az ellenſégnec, ha ſinten en gyötrelemre vettetnem is, te mind az által alattam valo gyötrelembe lez.

Moyſes Apaturnac mondgyac vala az Sathanok meg gyöztel minket Moyſes, és teneked ſemmit nem arthatunk, mert valamenyiſer tegedet ketſegbe akarunk eiteni, te fel magaztaltatol, valamikor peniglen fel akarunk tegedet magaztalni, meg alazod magadat, hogy ſenki közülünc hozzad nem mer mennyi.

Egy Szerzetes Syſoius Apaturhoz menven, gyakorta mondgya vala, el eſtem atyam, megyec? mond vala az Apatur, kely fel fiam, ily kerdeſel mikor gyakorta jöne és mindenkor azt mondana, el eſtem atyam és fel költem. Vegre nagyon fel kiáltvan mond az Apatur, meg ne ſünnyel fiam fel keleſedrel.

Monda á Szerzetes magyarazd meg atyam mig kelhetek fel. Mond Siſoius mind addig fel kely, miglen avagy io cselekedetedbe avagy gonozba meg halz. Mert az mely cselekedetedbe talalatic ember halala oraian abba itiltetik.

Egy vén Remete ſok gonoz gondolati miat tiz eztendeigh keſertetet vala, ugy annyra hogy immar ketſéghe kezdene eſni és azt mondana el vezettem, lelkemet, vizza megyec é vilagra. Es mikor az uton menne, ſozatot halla, az mely tiz eztendeig hadakoztal, annyi Coronat kezitettel. Teri vizza helyedre és minden gonoz gondolatol meg ſabaditalak. Vizza terven mind holtig el kezdet dolgaba meg marada. Azért gonoz gondolatokért nem kel ketſéghe eſni, holot azok által Coronat nyerhetünk ha azokat emberül még győzzük.

Egy Szerzetes Remete lelki attyához menven kerdi, megyek atyam holot semmi Szerzetes dolgot nem cselekedem, csak tunyaságnac attam magamat, eßem, isßom és aluzom, oraruloraravetkezem, gondolatrol gondolatra megyec, és ezen felétte igen ßemorodom, ugy hogy el fogyatkozom. Mond lelki atya. Te üli á te czelladba, és á mit cselekedhetel cselekedgyel ßivednec haboruságanelkül. Es bizom az Istenbe, hogy á ki cellaiaba ül Istenért, hogy ot talaltatic á hol Antal Apatur vagyon.

Szent Antaltol kerdi egy Remete mit cselekedgyem atyam hogy Isten elöt kedves lehesſec? A mit teneked mondoc tarcs meg mond Szent Antal. Valahol iarz mindenüt Istent ßemed elöt hordozzad, és minden cselekedetid közöt, ßent irasbol vegy peldat, és valahol le ülz, könnyen onnat fel ne kely, ez harom dolgot meg örizven üdvezülz.

Moyſes Apaturtol tanacsot kerdven egy Szerzetes maga viſeleſe felöl, mond menny el és üly á te celladba és az á te cellad mindenekre meg tanithat tegedet, ha ot álhatatos leéz. Miképpen á hal, ha vizbol ki vetetic hamar meg hal, ugy á barat el vez ha cellaia kivül ſokat mulat.

Egy vén Remete monda, á ki az emberektöl tiszteltetik, és dicsertetic nem kéues karat ßenvedi lelkenec, á kik peniglen emberektül el vetettetnec tartatatnac, azokonnet fellyül az Urtol dicsöſeget veznec.

Lehetetlen dolognak-ü mondgya vala, együt valo nevelkedeſet á fünek és magnac, haſonlato képpen lehetetlen dolog ez vilagi dicsiretbe élni, és azzal együt menyei magot keziteni.

Miképpen az hires kintz el fogyatkozic üdöjartaban haſonloképpen, az hirdetetet ioſágos cselekedet-ü el fogy. Mint az viaz á tüztöl meg olvad, ugy az lelek-ü el olvad á dicserettül.

Mikor tegedet ugy mond, hü dicsöſégnec és kevelyſégnec ßele haborgat, hand meg iol magadba, ha Istennec minden parancsolatit meg tartottade? ellenſégidet ßerettedé, ha ellenſegednec elo menetin örülzé, és annac gyalazattyan bankodolé? Ha magad felol ilyitiletbe vagye, hogy hazontalan ßolgalegy, és minden emberrel töbet vetkezel, söt még ackor-ü ſemmi nagy dolgod felöl ne gondolkodgyal, mint ha valami oly dolgot cselekedtel volna, tudvan hogy az felfualkodot gondolat, mind azokat á iokat el ozlattye.

Egy

Egy vén Remete masikhoz menven mond, en immar meg holtam á vilagnac, mond annac á masik, magadba mind addig se bizzal, miglen á testböl ki nem megy, mert noha te azt mondod, hogy meg holtal, de az ördögh még meg nem holt, kinec ßamlalhatatlan gonoz mesterségi vadnac.

Mutues Apatur monda, A mint az emberi allat Istenhez közelget, ányra ismeri magat bünösnec lenni. Latuan Esaias Propheta az Vrat, tiztalannac monda magat lenni, mi azért é közöt ne legyünc magunk feledetlenec. Holot az iras mondgya á ki al meg lassa hogy el ne essek, mert bitazontalan hajozasunc vagyon ez vilagon. Lehetetlen dolog hogy az hajö ßegec nélkül batorsagos legyen, igy lehetetlen dolog az embernek-is alazatosag nelkül üdvezülni.

Esa. 6. v. 6

1. Cor. 10. vers. 12.

Az alazatosság maga sem haragzik, egyebeket sem haragit.

Az az igaz alazatosság mikor felebaratod ellened vet minec êltötte büneit meg ismerje, te neki meg bocsataz.

Egy vén Remete az ellen ségtôl környül vetettet ember arczul csapia. Masik orczaiat-is keze eleibe tartuan á Remete, hogy azt-is csapna, tovab nem ßenvedhete az ördög á Remete alazatossagat, el hagya az embert.

Egy az regi atyac kózül mondgy vala, hogy á baratnac minden munkaia heaban valo volna, alazatossagnélkül, mert az alazatosság elöl iaroja á ßeretetnec.

Szent Antal mikor egyßer maga cellaiaba imatkoznec, ily ßozatot halla. Antal még nem ertel Alexandriabeli Szigyarto erdemere. Ezt haluan reggel fel kel és mankojat kezebe veven Alexandriaba siete, és mikor á meg nevezet emberhez ment volna, latuan az ember ßent Antalt csudalkozec, miképpen iüt volna hozza ily nagy hires ßent ember. Kinec mond ß. Antal, mond meg ennekem minden cselekedetidet, mert te éretted puztat el hagyvan ide jöttem: Monda az ember en nem tudom, hogy valaha valami iot cselekedtem volna. Hanem mikor agyambol fel kelek, minek elötte munkamhoz kezdec, azt mondom, hogy mind az egez Varos kiezintül fogva Isten orßágaba megyen, az ü igasságokért, en pêniglen az en büneimért örök karhozatra megyek. Mely ßot vizontag minek elötte éstve el nyugodgyam ismet ßiuemnec igaz itiletibol elö ßamlalok. Mond ßent Antal, bizonynyaba fiam, mint io mester hazadban üluen, nyugodalomba Isten Orßagat

tala

talaltad. En peniglen ugy mint ertelem nélkül tellyes eletemet á puztaba töltettem, mind enyi üdötül fogua sem erhettem á te bezedednec mertekere.

Monda Poemon Apatur egy Szerzetes kerdesere, mi volna az Szent Pal irasanac ertelme, az tiztanac minden tizra. Ez egedul az embernec igasságа, hogy ö maga magat fedgye, mert ackor legh igazab, mikor maga bünet feddi.

A gonoztol iradzani nem egyeb, hanem maga bünetöl valo retteges.

Kerdi egy Szerzetes Poemon Apaturtol, mint ohattya meg ember magat hogy gonozt felebaratyarol ne ßollyon: Mond az Apatur. En és az en felebaratom, ket képec vagyunk, mikor en az en abrazatomat feddem, az en felebaratom abrazattya tizteßségbe talaltatic nalam, de mikor magamat kezdem dicsirni, ackoron felebaratom képet meg utalom. Soha peniglen maßt nem ragalmazok, mikor en magamat feddem. Mert ackor nagy embert utal meg embert, mikor magat meg nem gondollya.

Mond egy az atyak közül, ha valakit latz vetekbe, ne veßd arra á bünt, hanem á ki arra vitte á bünre keßerteti altal, magadba igy ßoluan. Iay ennekem mert miképpen ez akaratya ellen meg gyözettetet ma, auagy holnap, haßonlóképpen leßen nekem-ü dolgom, ßot siraßad és kereßed az Iſten vigaztalaßat, mert ßenki nem akarua vetkezni hanem meg csalattatik.

Timotheus Remetet kerdi ßerzeteßek Apatura egy ßerzeteße felöl mit kellene vele cselekedni, mivel hogy reßt és tunia volna, Mond Timotheus üzd ki á Kalaßtorombol, ki minek utanna ki üzetetet volna, nagy keßertet jöve Timotheusra. Ez mikoron nagy siraßal konyörgene az Ur örczaia elot és azt mondana könyöruly raitam. Ily ßozatot halla, Timothee, ez azért jot te read, mert á te felebaratodat keßerteti ide en meg utaltad.

Lakic vala egy Remete egy barlangba nem mezze egy Kalaßtorombol ki sok csudakat cselekedik vala egy idö tartaba hozza menenek á Kalaßtorombeli Szerzeteßek, és kenzeritek hogy velek ennek ßohot üzene elot, mondanac etel utan neki, nem bankodole azon atyam, hogy ma ßokaßod kivül öttel, monda á Remete, ackor vagyon ennekem keßerußégem mikor az en magam akaratomat köuetem.

Egy

Egy Ianos nevü Szezetes Amon Apatur tanituania tizenket eztendeig ßolgalt vala egy vén Remetenec betegségebe. Kinec sok mellette valo munkait latuan á beteg, soha hizelkedö ßot neki ném ßollot vala, sem kedves bezedet. Mikor halalaboz közel volna, elötte allo atyafiak elöt kezet foguan á beteg Remete monda. Legy egességbe, legy egességbe, legy egességbe, és ajanla ötet á vén Remete atyaknac mondvan. Ez nem ember hanem Angyal, ennÿ eztendötül fogva valo betegségembe, semmi io ßot ßamboi nem hallot, mind az altal nagy bekeseg ßennedesbe ßolgalt ennekem.

Agothon Apatur mikor az Varosba menne, hogy keze munkaiat el adna, egy ßoros közbe talal egy betegre, kinec senki nem viseli vala gondgyat, ßallaſt fogadvan neki vele egyut marada, negy holnapig keze munkajabol taplala, miglen meg gyogyulna.

Monda egy vén Remete beteg tanituanyanak, ne busuly fiam betegségedbe, se teſtednec sebein. Mert ez felette nagy ioßag, hogy ember betegségebe Istennec halat adgyon, ha vas vagy, tüz által rosdad meg tiztitatic Ha arany vagy, tüz által meg probaltatuan nagyobrul nagyobra megy. Azért nem ßükség kösergened: Mert ha Isten igy akaria hogy teſtedbe gyötrödteſſel, te ki vagy ki ellene alhas hatalmaſságanac? auagy gonoz neven vegyed. Szennedgy azért és kerjed Istent, hogy á mint ö akarja ugy legyen.

Egy vén Remete mikor betegeskednec, egy eztendöbe semmi nyauallyaiat nem ereztven. Sirni kezde mondvan, el hattal Vram, és eztendöbe nem akaral meg latogatni engemet.

Egy Remetenec halala oraia el közelgetven, Szerzetés atyafiac agya elöt környül alanac vala, és mikor fel öltöztetnec sirni kezdenec, ö peniglen meg nituan haromßor ßemeit, haromßor nevete. Kit latuan az atyafiac, kerdec tüle miért ök sirnanac, és ü nevetne? Monda elöſser neuetek mert tu á halaltol feltec: Maſodßor neuetec, mert tü nem vadtoc kezec. Harmadßor nevetek, mert munkarol nyugodalomra megyek. Ezt monduan el nyuguuek az Vrba.

Pammon Apatur monda az oraba melybe meg hala, ßent emberek elötte aluan. Miulta ebbe az puztaba iöttem, és ez cellacskat epitettem, kezem munkaia kiuul valo kenyeret nem öttem, semolyßot nem ßolloltam kit meg bantam volna mind ez oraiglan, és igy megyek az Vr eleibe.

Agothon Apatur mikor közel volna halalahoz, harmad napig ſemeit nitua tarta, Szerzetes tanituanyi illetuen ötet, mondanac, hol vagy moſtan atyam? Monda az Iſten ſeki elöt allok. Mondnac iſmet neki az atyaſiac, talam te-is felz? Felele nekic, az en tehetſégem ſerint mindenkor arrol gondolkodtam, hogy az en Iſtenem parancsolattyat cselekedgyem. De ember vagyoc s-honnat tudhatom ha cselekedetim Iſten elöt kedveſeke auagy nem? Kerdec tüle, nem bizolé cselekedetidbe, hogy Iſten ſerint legyenec? Monda, nem bizom Iſten elöt, mert mas az Iſten itileti mas az embereké.

Szent Athenaſius Püspec kere Pammon Apaturat, hogy egyſſer Alexandriaba jüne ö hozza, ki mikoron á puztabeli Remetekel Alexandriaba érkezet volna, latuan Athanaſius, nemely vilagi embereket, monda: Kellyetec fel és közöncsetek á baratokat, hogy aldaſokat veheſſetec. Mert ezek gyahorta ſolnac az Iſtennel, és az ö ſaioc ſent. Mikor ezenközbe Pammon egy tiztatalan aſſonyállatot latot volna, ſirni kezde, és kerdven á körül valok, miért ſirna. Monda, ket dolog indit engemet á ſirasra, egyik ez aſſonyallatnac vezedelme. Maſodic mert ennekem nincsen annyi gondom hogy Iſtennec kedves leheſſec, mint ennek az aſſonyállatnak gondgya vagyon, hogy tiztatalan ferfiaknac ſerelmebe leheſſen.

Egy vén Remete ſokta vala gondolatit ily tanacs adaſaval meg törni, mikor arrul gondolkodnec hogy holnapra halaztana pœnitentia tartaſat. Nem ugy legyen, hanem ma legyen Pœnitentia tartaſunc, holnap legyen benne nunc az Vr akarattya.

Kerdven egy vén Remetetül, hogy ha tökelletes io volnaé az ſükölkedes? Monda az. Nagy dolog az ſükölkedes, mert á ki azt ſabad akaratya ſerint fel vezi teſtének nyaualyait ſenvedi, de lelkenec nyugodalmat talalya.

Egy Szerzetes kerdi mint kellyen kereſni az igaz alazatoſſágot? Mond á vén Remete, ha csak á te magad nyavalyaidrol gondolkodol, és nem á maſerol. Azt mondvan hogy az embernec tökelleteſſege az alazatoſſágh, mert á mennyire az ember az alaztoſſágba magat le veti, annyira magaſſágba fele meltetik. Mert miképpen az kevelyeſeg ha az eghbe fel megyen Pokolig onnat levettetic, ha az alazatoſſág Pokolig le ſal-is, az utan mind az éghekig fel magaztaltatik.

Kerdi

Kerdi egy Remete más vén Remetetöl, miért annyra kesertetünc az ördögtöl? Mond, mert az mi fegyverünket tülünkel vettyük á bekeſſeg ßenvedeſt, alazatoſágot, együgyüſéget, és engedelmet.

Syſoius Apaturtol kerdi tanituanya, ha elöbi atyakat igy keſertettek az ördögöc, mint moſt minket: Mond, moſt inkab üldözi hogy ſem mint az elöt, mert gyötrelmekkel inkab meg nehezitettenec, de nem annyra ügyekezik az gyengec ellen, mint az erüſec ellen, kic ellene allonak, ſok fele csalardſag altal hogy levetheſſe.

Sylvanus Apaturtol kerdi egy Szerzetes mint talalt volna ennyi eſeſſeget? Mond, ſoha az en ßivembe nem engedtem mulataſat á gonoz gondolatoknac, kiuel Iſtent haragra inditanam

Poemon Apatur mondgya vala, az ördög ſemmibe inkab nem örvendez, mint abba á ki az ü gondolatit nem akarja meg jelenteni.

Monda egy Szerzetes lelki atyanac, Atyam, regi atyaktol mindenkoron kerdec lelki elömenetelrül valo tanuſagot, kic valamit mondanac ſemmit abban meg nem tartok. Annac az vén Remetenec vala ket üres edenye hazaba, monda annak, hozd ide egyiket az edenyek közül, és moſt meg és ted helyere vizontak, kit egyßer ketzer-ü meg cselekedven, mond neki á vén Remete, hozd ide mind á kettöt és kerdi, ez ket edeny közül melyik tiztab, monda az tiztab á melyet meg moſtam. Monda á Remete igy vagyon fiam á lelekneki dolga, á ki gyakorta halgatya az Iſten igeiet. Ha ßinten ſemmit meg nem tarthat-ü benne azok közül á kirül tudakozic, mind az által inkab meg tiztul, hogy ſem mint az, á ki nem kereſi.

Mond egy vén Remete az io Szerzeteſnec mind addig kel munkalkodni miglen Chriſtuſt meg nyeri. Kit ha ki egyßer meg talalhat többe nem munkalodik: Mind az által meg engedi Iſten az o hivenec munkalkodaſokat, hogy köſerüſégeknec munkai ezekbe inſſának, hannat legyen magoc örizeti, felven hogy annyi elöbi munkaiokat el ne vezeſsék.

Kerdi egy Szerzetes lelki atyatol mi dolog legyen az hogy moſtani Szerzeteſek nem büvölkednec annyi Iſteni kegyelemmel mint az elobi atyak? Mond neki, Ackor az üdöbe annyi bö ßeretetec volt hogy kiki mind felebarattyat fel emelne, moſtan peniglen minec utanna meg hult á ßeretet, ez egez vilag gonoſſagba meritetet, kiki mind felebarattyat ala vonza, ez a z oka hogy kegyelmet nem vezünk.

Poemen Apatur mondgya vala, á ki egyebeket tanít, és ö maga azt nem cselekedi, haſonlatos az mély forrashoz, ki minden fele rutſágot el mos és ſomjuhozokat meg elegit, ö magat penig meg nem moshattya, ſok benne valo gaztol és rutſágtól.

Mond egy vén Remete. Ha ki te veled ſent Irashol bezelget, ne vetölkedgyel vele, hanem hogy hajot mond had rea, ha gonozt, azt mondgyad, te laſſad mit mondaz. Holot az Apoſtol-is arra int, hogy bezeddel ne vetelkedgyel. Ezt meg tartuan alazatoſſágot nyérz, á gyülölſéget-is el tauoztatod. Mert hogy ha vetelkedni akarz, és á te bezededet akarod oltalmazni, botrankozas következic. Miuel hogy gyakorta mikor maſt akárz-is dicsirni vetelkedes tamad abbol-is. Valamely dologrol kedig vetelkedel kemenyen, nem keves artalmat erzed, és nagy nyughatatlanſágod-is abbol ſarmazik. Inkab tanuly halgataſt, és ſenkirul ſorgalmatos ne legy. Gondolkodgyal reggel és eſtue elmelkedeſedrül, és read rohano ellenſegidtol nem felz.

Egy ifiu Szerzetes kerdi egy vén Remeterül, mig kellyen halgatni. Mond neki, á mig nem kerdetöl, mindenüt ha halgacz bekeſſéged leſſen.

Pammon Apatur mondgya vala, mint á meh valahoua megyen mindenüt mezet hord, igy á Szerzeteſ-is valahoua megyen, ha Iſteni Szeretetbol valo munkara megyen, mindenkoron cselekedetinec edeſſéget gyüitheri.

Macharius Apaturtol kere egy Szerzetes hogy üdvöſſégere valo tanuſágot adna. Monda Macharius emberektül el kel magadat vonnod, és celladba kel ülned, és vetkeidert ſünetlen ſirni, és mind ezek felet nyelvedet és haſadat meg kel tartoztatnod.

Kerde egy Szerzetes lelki atyatol, ha az ſent emberek erzike magokba mikor Iſten kegyelme reaiok jü? Mond, nem mindenkor. Egy ſent eletü ember tanituanya mikor lelki attya ellen valamiben vetet volna, meg haraguan á vén Remete nagy kiáltaſſal monda, menyel és hály meg. Ez ſot halua le eſik tanituanya és meg hala, kinek mikor latta volna halalat, nagy felelembe eſék, és nagy alazatoſan imatkozec monduan. Vram IESVS Chriſtus tamazd fel ezt, ſoha ez utan magam gondolatlan haſonlo ſot nem ſolloc. Ez ſo utan fel kele tanituanya.

Monda egyzer Moyſes Apatur. A Szerzeteſnec negy dolgot kel meg tartani, halgataſt, Iſten parancsolattyanac meg tartaſat, maga alazatyat.

és ßegeny életnec türeſet. Szükség hogy á barat mindenkor ſirjon, bünéirül meg emlekezec, és minden oraba az halalt ßeme eleibe helyhezteſſe.

Agathon Apaturnac monda egy ember. Atyam az Szerzeteſék gyülekezetibe lakni akaroc mennÿ, kerlek mond ennekem mint viſelyem közöttök magamat. Mond Agathon. Tarts meg ezt mindeneknec elotte, hogy minemü leß elſo közikbe valo meneteled napjan, azon allapottal töltsbe á több napokat-is alazatoſſágal.

Poemon Apaturtol kerdi egy Szerzetes mint kellyen erteni azt az Chriſtus mondaſat. Senkinek nagyub ßereteti nem lehet, mint á ki életet adgya felebaratyaért. Mond Poemon. Ha ki felebaratya ßaiabol gonozt hal és mikor haſonlo ßoval felelhetne neki magaban, mind az által tuſakodik ßuebe, és maganak erözakot tezen, hogy haſonlo felelettel meg ne ßomoritsa, ez illyen adgya maga életet felebaratyaért, Mond Moyſes Apatur. Ha á cſelekidet nem egyez az imatſágal heaba munkalkodik az ember.

Egy Szent Remetetül kerdi egy Szerzetes, mit cſeleked gyek az ember mikor minden felöl kesertetek jünek rea, és ellenſegtül botsatatot gondolatkor. Mond. Sirjon az Iſtennec kegyelmes jo volta elöt, hogy ſegitſegel legyen ellenec. Mert meg vagyon irva az Vr az en ſegitſegem, és en meg utalom ellenſegimet.

Spiuanus Apatur az atyaſiakal egy barlangba leven le eſik á földre és lelkebe el ragattatik, és nagy ſok udö mulua vizontac fel keluen ſir vala, kitul mikor kerdenec á Szerzeteſec, miért ſirna, csak hallgatuan ſir vala, vegre mikor kenzeritenec, hogy okat ſiralminac megh mondana. Monda. En az itiletre ragattattam vala, és latec nagy ſokakat az mi Szerzetünk közül á gyötrelemre menÿ, ez vilagi emberek közül penig menyorzagba vitetni. Monda egy vén Remete mikeppen az forro faze khoz nem mennec kezel á legyek, hanem ha meg hül, és ackor toltik meg fergekel: Igy az ßerzetes-is ki meg gerjedet Iſteni ßeretettel tavul kerulic az ördögöc, az reſtet és tunyat mindenüt köuetik.

Monda mas Remete minden nap gondolkodgyal halalodnac jelen voltarol, mint ha immar koporſoba ßegeztettel volna, ez vilagrol ſemmit ne gondolkodgyal. Az Iſteni feleltem minden oraba nalad talaltaſſec. Azt-is magad felöl el hidgyed hogy minden embernel alab valo legy. Senkit meg neſolj mert az Iſten tud mindeneket, hanem mindenekkel bekeſſeget tarts, és az Vr nyugodalmat ad teneked.

Vala egy ifiu Görög nemzet Ægyptusbeli Kalastoromba, ki semmi maga teste szevedesevel, sem testi munkaival testi gonoz indulatyanac nagyvoltat meg nem győzhetne. Es mikor ennek nagy keserteti lelki atyanac megjelentetet volna. Ily meskorseget gondola kesertetinec győzedelmere. Parancsoegy öreg Szerzetesnec, hogy ez ifiat szidalmazna, és szidalmazasa utan ö jöne elöszer panazolni. Annac felette bizonságokat-is tamaztanak ellene mint ha az öreg Szerzetes ellen képtelen dolgot szollot volna. Az ifiu ily nálvan valo hazugságoc ellen felette iden sir vala, minden nap nagy fohazkodasokkal, mert köserüségel rakua vala, minden emberi oltalom nelkül, egez eztendeig. Eztendö mulua kerdek az ifiutol ha meg-ü haborgattatnec elöbbi testi gondolatitol, mond, vezzec el nem szabad, és hogy kelleseknek az testi cselekedet, és igy megtartuan az ifiu testi indulatitül, üdvözitetec.

HETVENÖTÖDIK RESZE.

BÖITÖLESEKNEK ES SANYAru eletnek peldai.

ADam és Eva mig paradicsomba lönec gyümölcset örek, az utan almaval, tarcual, és egeb foldi gyümölcsekel eltec, vizét ittanac. Hus étel és bor ital vizözön elot nem volt. Világ kezdetitol fogua ket ezer ket szaz és negyvenket eztendeig. Mart. lib. 4. cap. 2.

Num: 11. *Izrael fiai á puztaba mannaual éltec és vizet ittanac, hus eteleknec kinanságaért sok ezeren öletenec meg Istentol, azt á helyet, holot azok temettetenec vala kinárságnac koporsoianac nevezec.*

El bocsatuan IESUS tanituanyit prædikallasra, parancsola nekik, hogy valamely hazhoz bemennenec, azt önnet és innac, az mit eleibe adnanac, tanitnan oket mertekletes eleire. Luc 10.

Kereztelö Szent Ianos á Puztaba ſaskaual és erdei mezzel élt. Mat. 11.
Chriſtus Vrunktol neveztetik étel és ital nelkul valonac. verſ. 18.

Az Apoſtoloc Chriſtuſſal valo iartokba, neha ehſégekbe á mezön buza feier törſelnec vala kezekkel és azt ezik vala. Mar. 2. Luc. 6.

Puztaba valo tanitaſakor, egyſſer öt ezert embert, maſor negy ezer embert elegit meg keues arpa kenyerrel, és keves halacskaual. Mat. 14. Mar. 6. Luc. 9. Ioan. 6.

Szent Antal Serapiont, és Iſtvan Remetet iria Palladius, hogy csak kenyerrel éltenec.

Szent Antal vénſégebe kenyerrel együt gyümölcset öt, és ſovany paret.

Illyes Remete Antinoos hataraba, egez hetig ſem öt, ſem iut, vénſegebe peniglen keves kenyérrel, és olai maggal élt.

Paſthamius Apatur ſok eztendeig csak nyers pareual elt, és vizet iut, vénſégebe peniglen keves kenyerrel és vizel elt.

Hor Apatur mig puztaba lakot, ſoha kenyeret nem öt, hanem füuet és gyökereket, annac utanna Kalaſtoromba, fö Apaturſágot viſeluen közönſéges eledellel elt. In vitis pat.

Theon Apatur-is nyers allattal elt, tüz nélkül.

Onuphrius Apatur, idesſova á puztaba járvan, csak füvel és gyümölcsel élt, az vtan Iſten Angyala altal kenyerrel taplaltatot. Ibidem.

Palemon baratot puztaba laktaba Remete tarſa Pachamius, kere hogy vele ebellenec huſuet napian, paret fözuen ſoval és olaial az innepnec nagy voltaért. Palemon magaba meg aluan gondolkodni kezde, és ſirua el fakadua monda. Az en Vram meg fezitetuen, etzetel és meregel itattatot, en peniglen olajoſt egyem? Ezt monduan az eteltül el fordul. Mar. lib. 4 c. 2.

Amandus nevü ember tizen öt eztendeig Szent Marton koporſojanal csak arpa kenyerrel és vizel elt, azutan Traiec Iumi Püſpec leven, ſok csudakat cselekedik. Sur. Tom. 1.

Germanus Burgundiabeli fö tiztarto, baratta lete utan, arpa kenyerrel, babbal, és borſoval élt, még azokat-is meg hammazta ſo helyebe: Azutan Antiſiodorumba Püſpecke valaztatuan felette keues etelü volt, borat vizzel elegitette. Sur. Tom. 4.

Euagrius Pap Macharius Apatur tanituanya, negyuen eztendeigh kenyerrel és olaial elt, az utan tizenhat eztendeig fouetlen almaual, annac utanna kenyeret sem akart enni, hanem csak paret és lencset ót. Pall. H. 68.

Remete Szent Pal az mint ſcent Hieronymus irja, tizenhat eztendos korától fogua hatuan egez eztendeig Palmafa gyümölcseuel élt, az utan ſaz tizen harom eztendeig mig élt, minden napra egy hollo fel kenyeret hozot. In eius vita.

Vgyan ottan irja Szent Hieronymus, bizonſágul hiuom, ugymond, á IESVST, és az üſſent Angyalit, hogy igazat mondoc, mikor Syriabeli puztaba jarnec oly baratokat lattam, kic közül egyik. Harminez eztendeigh cellajaba be ſegezve, arpa kenyerrel és ſavaros vizzel élt. Maſik egy regi oh kutba, napjaba csak ót apro fügecsket öt.

Timothæus Anachoretanac pœnitentia tartaſaba, csak palma gyümölcs volt eledele, itala viz.

Dorothæus Apatur, öt lot nyomo kenyeret öt, és egy kötölekecske paret.

Caſsianus irja egy vén Remeteről, ki ſoha egyedül enni nem akart neha ötöd napig-u ſsenuedet, miglen valaki hozzaia nem ment, kiuel együt templomba menne imatkozni innep napra.

Fulgentius Püspec meg betegsegebe ſem akart husſt enni, auagy bort inia, azon feluen, hogy teſtenec betegségebe ne hizelkednec, és hogy ſokot ſanyaru eletebe ne czonkonnec. Mar. lib. 4. cap: 2.

In vit S. Hill

Hillarion Apaturrol irja Szent Hieronymus Doctor, hogy nap haladata utan, tizen öt eztendös koratol fogua huzig öt apro fuget ett, az utan harom eztendeig kenyeret ſoual és vizzel, meg annyi eztendeig az utan, gyökerekkel es nyers vad pareual élt, az utan kilencz eztendeig het lot arpa kenyeret eot, és ſonyaztot paret olai nélkul. Annac utanna hatuan harom eztendeig teſti betegſége mia keues olajal paret meg elegjeli tette.

Hospitius nevu barat ki Prophetala Longobarduſoknac olaz orſágha valo menetelekbe, kenyerrel és almaual taplallja vala magat. Negyuen napi böltbe csak fanet és gyökeret eot. Paul. Diacon. de geſtis Longob.

Romoaldus Apatur Camalduliac ßerzetinec fundaloia, kenyeret, és azot babot ét. Sur. Tom. 3.

Maxentius Pictauiai Apatur, arpa kenyerrel és vizel élt. Kinec Szerzetes barati mikor ßomjuhoznanac, veßeieuel meg ütuen á földet bü forrasütte fel.

Gergely Lingioliai Püspec arpa kenyerrel élt, azt-ü buza kenyer eget keaba takarta, egy pohar bort öntuen vize kőze, hogyá viznec izi megh tartatnec. Greg. Turon. in vita Pp. Gallia lib. 7.

Ianos nevü Pap és Martyr Gallyaba nyers füueckel és hideg vizzel élt

Columbanus Apatur Galliaba hatuan eztendeig, fuuel és gyökereckel élt, ki imatsága altal, közüklaban vizet kert Istentül, ki mostanis böuen ki foly. Beda cap. 8 in vita eius.

Szent Marthon Gallinaria ßigetbe eluen, füueckel es gyökereckel élt, neha zazpat-is ét. Bonf. lib. 5. Dec 1.

Sisimius barat koporsoba laktaba kenyerrel, és vizzel élt.

Serapion Apátur, Ægyiptusnac Arsenoit neuü tartomanyaba, tiz ezer baratnac lelki attya vizzel és kenyerrel élt. Ex Hist. Tripart. lib. 8.

Ammonius Alexandriai Philosophus, csak piritat kenyeret öt, soha meg nem haragut, nem-is hazudot eletebe. Euseb. lib: 6. Volat. lib. 20.

Amos Apatur alat Tabernabeli Kalastoromba öt ßaz barat leuen, mikor aztalokhoz ültenec le ereztven csukliaiokat, senki közülek mellette üle tarsat nem lathatta. Mar. lib. 4. cap. 2.

Richarius Confessor arpa kenyeret eßic vala azt-is hamual meg elegitette, hogy izet ne erzenne, italat könyhullatasiual melegeti uala meg.

Nicolaus Tolentinus napiaba csak egyßer ezik, és izik vala.

Ottho Bambergai Püspec, soha csak kenyerbe sem öt, eleget Püspekségebe Kinec Safara egyßer csukat aztalara viuen, kit ket penzen vöt vala monda: tavul legyen az en tölem, hogy en enny penzara halat meg egyem, vid amaz beteg ßegennec, en egesseges leuen meg ehetem á kenyeret-is.

Philoronius Pap Galliciaba huzonket eztendeig kenyeret nem öt, sem fötet: meg az utan harmintz ket eztendeig, semmit fele gyumölcsöt enni nem akart, mind ez üdő alat, bezegezue leuen cellacskaiaba. Mar. lib. 4 c. 2

Asella ßüz csak kenyeret öt soual és vizet iut. Paula özuegy aßßony olaiat etele közöt sem akart kostolni, bort peniglen még betegsegebe sem iut. D. Hieron. ad Asel.

Euphraxia Szüz mëg csak edes almat sem akart enni.

Maria Ægyptiaca csak nyérs füvet, avagy nyers gyökeret sem akara enni. Iacobus de vitria.

Maria Magdalena puztaba laktaba az Angyaloktol taplaltatik.

Otilia Szüz csak arpa kenyerrel élt és uetemeny magockal. Iacobus de voragine.

Genouepha Szüz Parisba tizen öt eztendös koratol fogua, ötuen eztendeig, csak arpa kenyeret es babot öt, azt-is csak ketzer egy hetbe.

Poganyoknak peldai.

SOk nemzetek kenyer helyen mackal eltenec és uad körtvelyel, regenten mint Argæusok, Tirinthiusoc. Athenasbelieknec és Meotaknac koles kenyerec volt. Medusoknac mondola. Ichtiophagusoknac hal. Szerecseneknec saska és nad mag. Getuliabelieknec eledelec vad hus volt. Alex. ab Alex. lib. 3, cap. 11.

Indiabeliec csak aldozatok idejen ittanac bort, egyeb üdöben mind etelek italoc Riskasabol volt. Strab. lib. 15.

Samaneus nemzetnec, mint Babilloniai Bardas Historicis irja, mertekletes életec csak alma vala, noha egyeb fele eledelekel-is el bettenec volna az Ganges folyo viz mellet.

Az Sidoc közöt-is az Esseus nemzetec sem hust nem öttenec, sem bort nem ittanac, sem felesegekel nem éltenec. Philo Iud. & Ioseph. de bello Iud.

Lacedæmoniaknal nem ßabad vala egyeb Szakacsot tartani, hanem csak olyat á ki hust tudna fözni. Azokat kic külemb külomb gyönyörüséges etkeket mesterségel tudnac vala keziteni, Varosokbol ki üzik vala. Ael. lib. 13. de varia Hist.

Lacon utaba be terven vendeg fogadoba, Gazda kezebe halat ad hogy meg fözne, kinec meg kezitesere á Gazda olait és saitot kerven Lacontol mond neki Lacon, ha olaiom es saitom volna, eleg kez etelem volna, mi ßükseg egyiket az masikal elegiteni. Plut. in Lacon.

Vgyan ezen Lacon vendegségbe hiuatatuan és tokoſtol geztenyet eleibe teuen, mikor mindeneſtől ragni kezdette volna, és inyet meg vereſitette volna, mond, oh atkozot eledel, immar miuel hogy ragni kezdettelec el ſem hagylak ez utan ſoha kezembe ſem vezlek.

Ægiptusbeli Királyoknac oly ſokaſok volt, hogy aztalokra egyebet boriu huſnal, és egy ludnal többet nem vittenec, bornac oly mertec pohara volt kiuel meg nem reßegültenec, ſem peniglen gyomroc meg nem nehezitetet, vgy éltenec mint hà mindenkoron Doctoroc rendeleſet követnek.

Pithagoras Samiuſnac, igen keues etele volt, az is csak annagy nyers Pare, annagy fót volt. Suidas

Diogenes mikor Craterus Gazdag embertől vendegségbe hiuatatnec. Mond: Athenasba inkab akaroc ſot nyalni, hogy ſem mint hazadba igen jol lakni

Ebulus Poëta harom pohar bort akart minden vendegnec adatni, elſot egeſſégeért, maſodikat ſeretetért, harmadikat alomért. Ha negyedic következnec, bozzuſágnac poharanac nevezi. Alex. ab Alex. lib 5. cap. 21.

Scithiabeli Anacharſis Philoſophuſtol mikor kerdenec, ha ſip volnae Scithiaba, mond, még csak ßollo fa ſincsen. Holot á fele parazt muſica rezegſegnec uti tarſa.

Vgyan azon Anacharſes mondgya vala, az elſö pohart ſomjuſágra valonac, maſodikat vig kedvre, harmadikat gyönyörüſegre, negyediket bolondſágra. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 21.

Vgyan ezen ßokta vala mondani, ennekem ehſegem el mulatom á Peppagyam á föld, lepedöm Scithiai köpenyegem. & Cic. lib. 5. Tuſcul. quæſt.

Zeno Philoſophus nyers allattal él vala, és csák vizet izie vala. Kinek betegségebe á Doctorok egy Galamb fiat rendeltenek vala hogy ennek mond Zeno. Ha á ſolga draga eledel nelkül meg gyogitathatic, mit keresnec dragab eledelt? monduan, meltatlan dolognac lenni akar mely embernek is ſolgaianal magat jobnac tartani. Laertius.

Socratesnec mikor mondanac, hogy keueſet kezitet volna vendegnec. Mond: Ha jamboroc leßnec eleg, ha gonozoc feletteb valo-is Laert. l. 2.

Epicurus Philoſophus noha egyebeket gyönyörüſéges életre tanitana' ü maga mind azáltal felette keues etelü vala, arpa pogacsaual és vizzel él vala. Azt monduan, nem azért cselekedem hogy gyönyörüſéges elet gonoz volna, hanem hogy ennekem á keues etelbe tob gyönyörüſégem volna, ezokaért mondgya vala tanituanyinac, hogy pareual élnenec és almaual.

Coel. lib. 13 cap. 22.

Alexandernec, Karjai Királyne aſſſony, ſok fele eledeleket kezite, és nagy ſok jelés Szakacs meſtérekel együt taboraba kulde. Mond Alexander. Ennekem ezek nem kellenec, mert azoknal neki iob Szakacsi volnanac: Kiuet neki Leonidu az ü meſtere adot volna, arra tanituan hogy vacsorajahoz merteklletes ebede lenne. Sabel explut.

Caliſtenes Sophiſtat Alexander lakodalmaba kerde egy az le ült vendegec közol, miért nem innec, mond, azért hogy Bachus tarſat az Doctorok iſtenet Æſculapiuſt hozzam ne bocsaſſam. Athen. lib. 10. cap 11.

Romaiakrul irjac hogy oly mertekletes eletüec voltanac, hogy nagy ſokac fő fő vrak közul közenſéges helyeken éttenec, kit á kőſſég-is láthatot, gyakorta csak kaſat öttenec. Val. Max. lib. 2 cap. deniſt. Antiqua.

Vgyan azon üdőben, ha ki harom font huſnal és ſalonnanal töbet fözetet volna meg büntetik vala, eledelec utan mezet és almat eſnec vala, eledelec elöt ſoc fele diot, neha aztaloc utan fejer makmagot mezel elegituen eſnec vala ſalatanal. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 21.

Romulus oly törvént adot vala az aſſſonyallatokra, hogy ha ki közülek meg reſſegülne meg öletnec. Gel. lib. 4. cap 11.

Titus Sempronius dolgoſual gyakran együt ét noha Conſul volt, hadakba vizet iut, nagy heſségbe vizet etzettel elegitet. Volat lib. 14. cap. 2.

Iulius Csaſar Sutöjet vasba verete, miért hogy vendeginec kulömb kenyeret adot volna hogy ſem neki.

Auguſtus Csaſar maga felöl azt irja, hogy etelembe keues kenyeret és Palma gyümölcsöt éttem. Mikor lecticaba haza jöuek királyi Palotabol auagy udvarbol egy lot kenyerecsket ezem, és egy nehany durantzai ſolóſſenet. Még az Sido ſem tartya ugy meg Szombat nap az ö böttit, mint en ma meg tartottam ſerelmes Tiberiuſom. Neha ha vendegeket hit-is aztanal ſemmit nem ét, hanem az utan külen valo hazaba igen keueſet ét.

Szelim Török Csaſſarrol az irja Iovius, hogy noha ſok eleket hoztanac aztalara, mind az által csak egyből ét, az-is vad hus volt.

HETVEN HATODIK RESZE.

ATYAKHOZ VALO HALAádas

CLeobis és Bion mikor hertelen barmoc meg nemjüne, hogy beteg anyokat Iuno Templomaba vinnec, egeſſége könyorgeſere, Szekerbe helyheztetuen anyokat, magoc magokat be fogac á ſekerbe, és igy viuek kivanſága be tellyeſiteſére á templomba. Tantius Zezes de uaria Hiſt.

Harpalice Thraciabeli Királyne aſſſony, haluán hogy atyat ellenſegi el fogtac volna, hertelen louara fel uluen, atyat meg ſabadittya.

Athenasbeli Cimon hogy atyat tömlötzből ki ſabadithatna, kit közönſéges tanacsbol halalra itiltenec vala, atya helyet kez vala meg halni. Val. Max. lib 3. cap. 4.

Cornelius Scipio uezetec neuet vön, miért hogy atya manko helyebe éle Corneliuſſal vetſégebe. Macrobius.

Cœcilius Metellus, miért hogy atyat ſok erette valo ſiralmival ſanki vetesből meg ſabaditotta vala, kegyeſnek nevezteteć. Volat: lib. 17. Plinius cap. 6;. de viris illuſtribus.

Egy iſiurol irja Pont. lib. 2. cap 4. kinec atyat az tolnajok el fogtac vala, atya ſabadulaſáért Neopoliaba mene, és euezesbol ki ſabadituan magat ada orok rabſágra erette.

HETVEN HETEDIK RESZE.

MEG SZELIGITETET OKTALAN allatoknak peldai.

HElenus ſent apatur iarvan á puztaba terhe alat meg faraduan, egy vad ſamart elöl talaluan, terhet rea rakia, és mind addig hordoza miglen ſükſége tarta.

Vgyan ezen ſent ember Crocodilra üluen magat elötte valo folyo vizen altal viteti. Raviſius.

Euſtorgius Madiolanumi Püſpec, parancsola ket farkaſnac hogy ſekeret vonnac, kic ket barmat meg öttec vala, kic harom ſent Király teſtei vonzac vala, és nagy engedelmeſſégel meg cselekedec. Rauiſius.

Corbinianus Püſpeknec Szamarat meg euen á Medue, parancsola neki hogy terhet hordozna Romaba valo menetelibe.

Szent Phileph Apoſtol parancsol á Sarkanynac hogy puzta helyre menne, és ſenkinec ne artana. Abdias in vita S. Philippi.

Didimus Apatur á kigjokat labainal nyomodgya vala.

Tigris fene vadat Auguſtus Csaſar vas kalitkaba meg ſelegitette.

Antonius Caracalla Csaſarnac Romaba vala egy orozlana, kit anyira meg ſelegitet vala, hogy kalitka nelkul tartana, kezeiuel torulgetne aztalahozbocsatana és halo agyaba. Ezen orozlant irjak hogy mikor valan i ellene valo árulataſat erzette, ruhaiat meg foguan, fogaiual meg tartoztatta, vegre ez vad inteſenec nem engeduen meg óletic. Dion.

Sindrigal Lituaniai Hertzeg egy Medvet tartot, ki minden nap az erdöböl be jouen és á fejedelem ajtaiat labainal zörgetnen eledelt ker vala.

Sertonius nevüſo vitez fejedelem, minden hadaiba ſeligitet Szarvaſat vele hordozta.

Heraclides Ponticus Philosophus Sarkant meg ßelidette, és uton jartaban uti tarsánac tartotta, kit nyugouasaban oltalmazot.

Laert. in vita eiusdem.

Paulus Leonensis hasonloképpen á Sarkant meg ßelegitette.

Marthes Ægyptusbeli Király egy variat ugy meg tanitotta vala, hogy valahoua akarna, leuelet küldene tüle.

Claudius Csaßar felesegenec Agripinanac, oly meg ßelegitet huros madara volt, hogy az emberi ßot ßollasaba köuetne.

Ifiu Csaßarok Seregelt Phülemileuel tartuan Görög és Deak nyelure meg tanitottac vala.

Romaba egy hollo minden nap á gyúles helyre ßokot vala menni, Tyberius Csaßart, Germanicust, és Drusust neuen neuezi vala, közentuen öket, ezek utan az Romai kösseget.

Cecinna Volateranus fö ember fetskeket meg fog uala, és baratinac leuelet küld vala tülöc, labokra kötuen á csedulat.

Egy ven aßßonyallat egy gyermeket tart uala, együt neueluen egy Delphin hallal, mely minden napi ismeretség anÿ ßeretetet indita á Delphin halba à gyermekhez hogy mikor meg öregedet volna és el bocsatatot volna á Tengerbe, hogy magat taplalhatna halak fogasiual, minden nap elobi ßallasára jüne és halazasanac rezet, az vén aßonynac á gyermekkel együt hozna, á gyermek meg haluan soha többe nem lattaték.

Szent Rêmigius Remensis Püspeknec az madarac kezere ßoktanac vala ßallani, és onnat veznec vala eledelt.

Szent Ferentz prædikallasára az eghi madarák-is ßoktanác özze gyülni. Vgyan ezen ßent Ferentznec kertbe iartaba egy özi fereg kariara ßaluan á baratzk farol, parancsola neki hogy dicsirne az Istent, ez fergecske ßokasa felet ßép ßoual nagy eneklessel dicsire az Vrat.

Szent Brigida aßony latuan egy vad kant nagy dühes rohanasaual az nyai köze futni, oly ßeligie teue, hogy csordaia Paztoranak-is valaztatnek.

Androdus Daciabeli, midón kegyetlen Vranac sok vereséget nem ßenvedhetne, Aphricabeli tizartoságaba el ßökic, és Libiai puztaba egy santa orozlanra talaluan. kinec lababa nagy tüvis tòt vala, ez oktalan allat Androdus labai elót le burulvan, labait mutata hogy meg gyogitana, kit lababol

ki ueuen és genyetseget ki nyomuan, ily io cselekedetiért harom eztendeig mindenüt vele iara vadazasával tartuan. Meg unvan vegre vadáckal barlangokba valo lakasat, el hadgya az orozlant. Vtaba elöbi ßolgalt Vra ßolgaiara talaluan meg fogatic, Romaba vitetetuen vadac ßagatasára sententiaztatik. Történetből peniglen azon orozlan is meg fogattatot vala, és á tób orozlanoc kózót Romaba tartatic vala. El bocsatuan ez nagy vad orozlant nagy orditasal, azonnal regi io tòt emberet meg ismeruen, á tób rea rohano vadac ßagatásitol meg oltalmaza, kit latuán az Romai nép meg ßabadita és az orozlánt neki ádak, és kitzin porazotskan utzarol utsara hordozuan holtig el tarta. Gel. lib. 4. cap. 15

HETVEN NYOLCZA RESZE.

CSALARD IGIRETEKRŐL. és remenségről.

DIONysius Tirranus egy fó hegedüst hiuatot vala hozza á menyegzöbe, ily igiret alat, hogy mentül job notakat vonva és enekelne, annal nagyob jutalmat venne. Minden mesterseget rea uetuen az hegedüs, hogy mentöl ekesben enekelhetne, nagy iutalmat varuan. Harmad nap muluan á lakodalomnac, munkaianak berit kiuanvan az hegedüs. Mond Dionisius hogy ü immar megfizetet volna, az mit igirt volna remenseg alat remensegel. In parpari relato Erasmus.

Darius Perſiai Király mikor meg ésküt volna az kósségnec, hogy het fejedelmit, sem fegyverrel meg nem ölne, sem ehségel, sem meregel, Kik az Maguſok ellen fel tamadtanac vala, egy nagy rakas hammat kö falal kornyül vetet, kinec fen valo helyen nagy gerendakat tetete, és arra ültetuen öket jol tartya vala, de ha valaki közülec el ßunnyad vala, ala esuen á hamuba meg fullad vala. Rauisius.

Pericles Athenienſis meg esküuek hogy ellenſeginec meg kegyelmezne, de ugy hogy vaſakat le tennes, valakiknec vas kapcsot talala koponiegeken mind meg ölete, miért hogy vaſakat le nem töttek volna. Fron. lib. 4. c. 7

Alexander mikor Indiaba egy erös Kaſtelt meg ſallot volna, ſok ideig valo ſallaſokat nem ſenuedhetuen á benne valo vitezec, vegezec Alexanderel hogy fegyvereckel ki bocsatatnanac, kit meg igiruen Alexander, mikor á Kaſteltol el mentenec volna, nepet utannoc kulduen le vagata, azok peniglen hüti és fogadaſa ellen panazolkodnanac monda, en tinektec meg igirem á ki bocsatast, de nem az el menetelt Polien. lib. 4.

Locruſoc friget vetuen Siciliabelieckel ily fogadaſokat hogy valamigh ük azon az foldön lennenec, és fejeket vallokon viſelnec meg tartanac á bekeſſeget, kic harmad nap mulua mas földet vetenec ſarjokba, és fejeket ruhaiok ala teuen, mint ha nem azon á folden jarnanac ſem vallokon fejeket nem hordoznac, mind le vagac az Locruſoc az Siciliabelieket. Polyæn. lib. 6

Carthagobeliek mikor Libiai hatarba ertenec volna, kerec az ot valo nepet, hogy napra és eyelre engedtetnec nekic hatarokba valo nyugodalom: az nap és eyel el muluan nem akaranac el menni, monduan, hogy ük napali és eyeli nyugodalom felöl vegeztenec volna velec. Suidas.

Bellerophon meg öluen Belleruſt, ſanki vetesre budoſec, és Tirynthesbe eruen, Prætius nevö Királytol hazaban fogadtatec, kire mikor Király feleſége ſemeit vetette volna, és teſti cselekedetre kénzeritene, nem akara ſallaſának bocsületiért Király agyas hazat meg ferteztetni, ezokért az ſerelem gyülölſégre forduluan, titkon az aſſonyallat vranal be vadolya, mint ha meg akarta volna ötet ſegyeniteni, kire nagy gyakorta Vrat fel inditia valamonduan, auagy Prætе meg hal, auagy öld meg Bellerophont. Prætius feleſege kizteteſeböl lobateshez küldi leuelel együt, kibe meg ira neki hogy azon lenne mint ez leuel viuó embert meg ölhetne. Ki mikor vitezi bator ſiuet latta volna az ifiunac, minden ſerencse probalasra, ſép ſoval dicsirven termetet bator ſágaual együt, hogy io moddal Király parancsolattyabol el veztene, arra ingerli tanacsaual hogy Chimeraval meg vina, mely harom feleizonyu allat vala, elſo reſe oroszlan, maſodic Sarkany, harmadic ketske. Ez undoc moſtra mel-Pegaſus ſarnyas louara üluen Bellerophon ſembe megyen, kit ſébes vilainal meg gyöze, egyeb ſok ſerencsek

altal-is probala hogy el vezthetne, de vegre mind ezekből ertuen ártatlanságat, Prætus Király leue'et neki mutatuan, leanyat neki adgya, kinec helta utan orßágat ada. Homerus. Erasmus.

Csudalatos ßületesékről.

EGY aßßonyállat Augustus Csaßar ideiebe ket fiat és ket leánt ßült, mely csudat nagy ehség követet. Egy nyoltzat ßült, negyßer, egy hetet ßült egy mas utan. ßülettetenec ket termezetüek-is Egynec ßaz gyermeke volt, kiktül el-is temetetet holta utan. Mas Trallis nevü harmintzat Egy Elephantot ßult. Mas kigyot, sokakfele abrázatu állatot. Egy ßületese utan anyanac ismet mehebe be ment.

Csudalatos termeßeteknec valtoztatasa.

SZüzekbol ferßiac löttenec. Egy ßüzból ferßi lót ki meg-is hazaßult, annakutanna ßakalla-is nöt. Menyegzöje napian egy Aphricaba ferßiua lot

Születeseknek napiai bizontalan.

NEmellyek heted holnapra, nemelyec nyolczadra, nemelyec tized és tizenegyedik honac eleire. Heted holnap elöt ritkan él. Egy Romai fö aßonyallat mindenkor negyßuleßebe heted holnapra hozot. Vgyan azon nyolczadra-is hozot. Nyolczadis hobeli veszes és halalos. Egy tizen negyedholnapra hozot.

Regen Cantabriabeli aßonyallatoknac sokasok volt, hogy mikor ßüleseknec ideje el közelgetet, ferjeket hazokba agyba fektettek, és nekic ßolgaltanac, ö magok peniglen ßuleßekbe gyötrödtetuen foly vizbe fekütteneC és ugy ßültenec. Cœlius lib. 18 cap. 22.

Csudalatos jeleneseknek peldai.

PHaraho Király almai az böségrül és nagy ehségrül.

Olaz Orßágba, 944. rettenetes eghi üstökes csilág tetzet, nagy ehségéknec jelere. Luitprandus lib. 5. cap. 5.

Hason-

Hasonlokeppen üstökes csilag ielenec meg Saxoniaba, nagy aruizeknec jelenesére. 912.

Zozimas Barat Iustinus nagyobic Csaßar ideiebe, nagy mezze földön Antiochiai föld indulast azon ßempilantasba mikor tórtint meg mondotta, ki azon oraba terdre esue nagy fohazkodasal és sirassal, temjenező edent kiuanuan, imatkozec az vr elot, mind az mig meg allana à földindulas. Ezt kerduen Archesilaus, miért ily hertelen ßomoruságba eset volna? Antiochiánac ugy mond romlasi fülemet be töltek. Evag. lib. cap. 7.

Mauritius Csaßar ideiebe Sigiebertus Cronicaia ßerent. Antiochia el veze, mely vezedelmet egy kegyes Varosbeli ember latot ily forman lenni, egy ven ember fejer ruhaba, ket tarsaual együt meg al az varos kőzepet, és kezi ruhaiat kit kezebe tart vala, meg raza á varosnac felere, mely mingyart emberekel és hazakal egyetembe le töretec. Alig tartoztathatac meg ket tarsai hogy az masik reßere meg ne razna ruhaiat, mely epen meg marada.

Paulus Diaconus Anastasius Csaßar idejebe beßeli egy vitez ember felöl, nem meze menuen, Neocsezareatol, minec elötte földindulas miat le töretetnec, az éltető eghbe ket vitezt latot feie felet, hata meget egynec kiáltasat haluan, tarcsatok meg ugy mond azt á hazat á mely hazba temetetet Gergely teste, azonképpen be tellyeseduen mint hallotta vala.

Ægyptusba ver eset minec elötte Cambises Kiraly birodalma ala haitotta volna. Herodotus lib. 3.

Attira folden hamuval eset, minec elötte Lucius Sillatol Athenas el rontatnec. Pausanias in Boeotiris.

Antiochiai ßornyü romlas elöt, Cosdras Persiai Király miat, az Varos falain minden meg ereztet ßazlok magoktol nap kelet fele fordultanac. Procop. lib. 2. de bello Persico.

Genua minec elötte 95 az Saracenusoktol meg rablatnec és el puztitatnec, egy forras az ki fogo hely mellet egez egy oraig verre valt. Azon üdőbe Atila is olaz orßágot meg rabla, és el puztita nagy reßet. Platina Sigebertus. Fulg. lib. 1. cap. 4.

Minek elötte Galliaba egy hazi embereknec nagy haborgatasoc és üldözesek következnec, sok egy hazi embereknec ruhaiokon lattatot kerezt és êgyeb oltari öltezeten.

Colos varat minec elötte nagy romlasok köuetkeznec az eretnekec miat egy hazi embereknec egy ajetatos ßemeltöl sok kereztec lattattanac ruhaiokon.

Sigmoud Feiedelem mikor Basta Georgy ellen, Erdelyböl ki indulna utaba nyulazuan és nyulat kergetuen, egy Sas az vadaz eb elöl körme köze vezi á nyulat rea nezuen az eb.

Az Erdeli romlas elöt, egy Sas Fejer var tornyara ßaluan körme kôzót prædat hozuan, sok ßantalan ember lattara még el uiue.

Varadot minec elötte á Török meg ßallana, kün az aroc parton for ras modra vér forrot fel. Vgyan ottan az kereztyeneknec üldezese elöt egy fezület latatot egy nehany napig.

Mely rettenetes jelek lönec 1619 az eghbe az üstökes csillag fel tamadasa elót nap keletbe, mit jelentsen és mutason csak az jo Isten tudgyá. Az mint az Matematicusok irnac felöle, nagy valtozasoknac és vezedelmeknec voltanac elöl iaro és intö ezközi, hogy Istenünkhez teruen pœnitentiat tartanank ternenc az egy igaz hütre.

1619. Erdelybe menyi ßantalan sok csudac és jelelenesek tórtentenec egez orßág bizonsagot tehet. Havas ál földe rablasa és fejedelmi ki üzese utan, Saskac be iöuenec oly izonyu sokaságal, kiknec massat nem latta vala Erdely, az elöt bizonyos ßemelyec jelentenec meg egy fo Nemes embernec ki uduarbiraia vala az Erdeli Fejedelemnec, hogy meg ternenec mert ßörnyü vezedelemmel kellene el veßniek.

Egy terhes aßßonyallatnac mehebe meg forduluan á gyermek haromßor jait kiáltor. Az balyiok bizonyos helyekre és hazakra ßaluan jait kiáltottak tikoc kotacsolasat köuettec, ebec ugatasat.

Egez Orßagba tizta idö léuen Algyu löuesek hallattatak minden helyeken.

Bele-

Belenes tartomanyaba, egy aßonyallat izonyu nagy kigiot ßult, mely kigio akaruan meg ßopni az aßonyállatot az peniglen nem engeduen mond. Io ßerencsed aßonyállat hogy meg nem ßophattalac, mert ha meg ßophattalac volna, valamely embert lattal volna meg kellet volna halni.

Az éghen fél kez fegyverel latatot, egy Corona á felet igen ßép kerezt.

Anÿ ßarnyu hangya-is tamadot vala, hogy bizonyos helyéken az ember el nem mehetet ſokaſagoc miat.

Aztagokba kigiokat és bekakat talaltanac, ki miat egez aztagokat meg egettenec.

Szerdaheli Prædicator aztagara, csudalatos fergek nagy rohanaſſal menuen meg emeztettec.

Vgyan ezen eztendőbe Szikzonal Magyar orſágba egy forrasbol nagy mezze vér folt ki. 25. napjan Decembernec.

Regecz Varaba ſok eztendőtől fogua, ezen var arullo porkolabjat negye vagtac, negy vasbol csinalt nyarsba tagait fel vonuan, valamenyißer haboru üdő akar lenni az előtvalo eyel azok az vaſak kec lágot mutatnac, és ſornÿü zugaſokat teznec. 1619. Eztendőben lattam azon vaſakat 9 Auguſt. zugaſá-is volt, azonba nagy ſornyüdergeſek villamaſok és nagy zapor eſo köuetkezec üdő valtozaſa előt mindenkor veritezic és vizeſek.

HETVEN KILEENDIK RESZE.

CSVDALATOS ISTEN TEREMtet allatinac erejeről.

XAntus in lib. primo Hiſtoriarum irja, hogy az Sarkanynac meg öletetet kölyket, fuuel az Sarkany meg éleuenetete.

Az Harkalyrol-is iriak hogy az mely faba költet ha bevarik liukat, oly füuet hoz hogy ki vonza az szeget. Democritus & Theophrastus. Iuba Király Mauritaniai egy füuel egy holt embert meg eleuenitet.

Az felyül meg neuezet Sarkantol hozattatot fu által, Sarkanytól meg öletet embert irja hogy meg eleueneded, mely füuet Balymnac neueztec.

Æthiopides neuü fu altal-is iriac hogy minden bezegezet ladac, aitoc, lakatok és zarok meg nittatatnac.

Matheolus iria az füekrül irt könyvenec elöl iaro bezédbe, kit Maximilian Cszarnac dedicalt. Hogy mikor Velenczebe laknec egy orrot fogtanac volt meg, kinel oly fu talaltatot, kinec ereie által minden zarak meg nittattanac.

Vgyan azon Epistola dedicatoriaba iria, hogy Olaz országba oly fu vagyon, kin ha patkos lo által megyen meg nyomua á füuet minden patkoi le hullonac.

Herophilus iria nemely füveknec nagy ereirül hogy á kik gyalog azok á fünek közöt jartanac meg sebesitettenec, nemely füuekre vizontak azon gyalogok talaluan sebek meg gyogitattanac iartokba.

Hemionitis fünec illetese által, az kiknec lepec faidalmas meg gyogitatnac.

Ictericus nyaualyanak, kit az Doctorok neveznec sargaság meg gyogitatnac, ha ki vere hullo fuct saruiaba hordoz.

Avagy ugyan ezen nyaualya ellen Istherü neuü madarat halathat ki tizta sargakit Deakul Galgulusnac hinac meg gyogyul, de az az sarga madar meg hal. Plinius lib. 3. cap. 11.

Romai Barsa Rosanac á gyökeret, ha niakaba hordozza meg gyogitatic nehez betegsegtul.

Ha kinec csepegue megien vizeleti niers makot hold fottara kel ki asni ellen meg gyogitatik.

Haki Myrthus fanac vy iöues agat vele hordozza agieka dagadasatol meg oltalmaztatik.

Dagadot erek ellen kiualtképpen embernec szaran, az Borostian gyökerei igen hasznosoc mikor á hold az vizonto jegybe vagyon.

Vgian azon ereie vagyon, ha harom borostian gyümölcseuel be kŏti szarat.

Scordium neuü fü altal meg tartatnac á testek rothadas ellen, Mitridates és Galenus irja.

Scythiaba oly fü talaltatot Bætia mellet, kit ha ki ßaiaba hordoz sem eielt, sem italt nem kiuan. Vgyan azon Scythaknac Hŭpice neuü fü, louaknac hasonlo oruoßág etel ellen. Ez fünec ereie által iriak hogy tizenket napig-ŭ ehseget és ßomiuságot el ßenvedhetnec.

Coriacesia funec ereje altal, kit maképpen Callitianak neveznec Pythagoras iria, á viz meg fogy.

Menaides fünet ha ki vizbe meg fŏzi, és annac az leueleuel és füueuel be kŏti á kigio maraßt meg gyogyul, azon vizet ha fure ki öntic, és valaki rea hag, gyogyulhatatlan nyaualyaia kövétkezik.

Anamidŭ neuü fünek illetese altal, ha az fat olaial meg kened megh gyogyul, ha olykor ßakasztyak le miker az nap az orozlan jegybe vagyon.

Therionarcha neuü fü altal, ki Capadociaba terem és Misiaba, minden vadac meg lankadnak, ha vele iletetnec, és egyebel megh nem batoritathatnac, hanem csak Hiæna vizetetiuel, regiekirjak.

Ophiusa fünec italaual mely Szerecsen orßágba terem, Sarkanyok és kigiok mint ha elótte forgananakugytetzik és annac felelmi miat magat meg öli ember.

Eringius fünek gyökereröl ir Plinius hasonlo leuen az ferfiuhoz és aßonyallathoz, ki igen ritkan talaltatic ha mely ferfiu reßet nala hordoza ferfiaknac ßeretetit hozza vonza. Plin. lib. 22. cap. 8.

Barras neuü fü mint Iosephus iria de bello Iudaico, kinec ßine langhoz hasonlo, eßtue fele kediglen fenyeßegel vilagoskodic, kit ha ember ki akarna asni, el megyen elótte, mind addig ki sem asbatyak miglen aßonyalatnac vizeletiuel meg nem ottöztetic, sot annac utannais ha mely ember ki assa meg hal, hanē ha gyokere t koros korŭl meg asuan minden felöl, kire koteletsket kötvē vele valo ebe nyakara együt az ebnek eledelt aduan miglen az ember taul me-

mely eb Vra utan akaruan indulni, hozza kötet kötelel ki rantya, az eb miheltki rantja, gyökeret mindgyart meg hal. Ez é fü ördengesec ellen felette haßnos. Item refert Mat hiolus in præfatione Comentarÿ indieſcoride.

Carlin gyökernec quinta eſſentiaianac annÿ ereje vagyon, hogy à ki aual él, mas embernec erejet hozza vonza. Paracelſus de quinta eſſentia.

Erdelybe oly fü talaltatic kit ha er bekos lo az beko le eſic, lakatoc meg nitatnac, csuda nagy ereie vagyon az nagy fünek-ü.

Földeknek, forraſoknak, folyo vizeknek, és tooknak külömb külömb termezetiről és csudairol.

Syriaba és Arabiaba nadakba, és ſaſſakba, külömb külömb io illatoc talaltatnac, ſok ieles füuekel és azoknac csudalatos erejeuel, ugyan ot Temjen fa, borsfa, Cinomonum fa, caſia, és egyeb draga fac talaltatnac.

Africaba ßama varos hataraba ſemmi undoc allat kigio auagy egyeb fene vad meg nem maradhat, hanem meg hál, noha egyeb heleken Africaba minden helyen, ßantalan oktalan vadac talaltatnac. Ha azon varos hataranac földebol maſua viznec haſonlo eröt veſzen az oktalan allatok ellen.

Olaz orßági Tarquiniai toba, nagy berek ideſtoua ßelek mia vitetic, neha harom ßegünec neha kereknec latatic, de ſoha negy ßeget nem mutat.

Angliaba ſoha csak egy farkas ſem maradhat meg, ßöre el kopad ha maſunat vizik-ü probara, és meg hal.

Sok helyen Magyar Orßágba ha az roſt el ueted buzaua valtozic, nemely helyen á buza roſſa auagy vadotza változic.

A viznek-ü csudalatos erejet erezzük mint ſok helyen Magyar Orßágba forro vizek ütnec fel á földbol, egy felol hideg mas felöl meleg viz foruan fel, mint á Poſteni heü vizbe, Budaiba, és egyec ſok helyeken.

Folyo vizekbe mint erdelybe, ſok helyeken akar mi allatot vizbe veſſennec kü vet környul haſonlo formaiu leuen mint á bele vetet allat.

Mint Erdelybe Monoſtor hoz valo ioßágba legenye, kit en magam-ü ßemeimel lattam azon faluba.

Az gyertian fa és az eger fa á foldbe vizes helyen negyuen eztendö mulua kóue valik, ez okon Velenczebe az eger fakbol nagy karokat ſürün be vernec á tengerbe, az utan köuet rea rakuan epületet raknac.

Liptoſágba egy forrasbol mihelt á viz ki jü mindgyart köue valtozik

Thurſo Chriſtoph joßágaba Szepes varhoz tartozoba, ha á vaſat egy folyamba bizonyos napig be vetic, reßze valic, vaſi termeßetit el valtoztatuan, kiböl nagy jouedelmet veßen az Vr eßtendönkent.

Sok ieles bor kutak-is talaltatnac Magyar Orßágba felette haznoſok arena és kö ellen az beteg embereknec.

So kutac ſok helyen talaltatnac. Annac felette Vduarhely ßekbe Erdelybe ſo falui és Paraidi nagy hatarokon, egez hegyec ſoual rakuac, mint nagy kö ßalák vgy fejerednec, nagy bükerdökleuen raytok az ſo közöt mint derek hauaſokon.

Hyerapoliaba egy folyo viz mibelt mas vizet er mindgyárt köue valic. kiböl nagy falokat raknac ki ki maga ßükségere arkoluan belole.

Theſſaliaba Peneus folyo vizból, és Pontusbeli Aſtates neuü folio vizból, ha azjuhoc isnac fekete gyaptiokleßen.

Vadnak merges vizek is.

TErratiniabeli forrasbol kit Neptuniusnac neveznec, ha ki izik vala bizonyos halala köuetkezik vala.

Traciabeli Cychros neuü toba, ha ki meg feredik auagy csak izik vala-is, meg hal vala.

Arcadiaba Nonacris neuü tartomanyba, kößalbol le csepeget hideg vizet ſemmi fele edeny meg nem tarthattya, kit el ne hasogaſſon, hanem csak özuer korem, tizta merég leuén, kiuel irjak az Hiſtoricuſok hogy Alexander meg holt volna, reßeg ßégebe bor közöt elegitetet el.

Paphlagoniaba oly forras vagyon, kiböl ha ember iol isik meg reßegül

Chio ßigetbe egy forrasbol ha ki izik, oſtoba elmejü leßen, és értelem nélkül valo.

Susisba egy kicsen forrasocskabol ha ki izik minden fogai ki hullonak.

Szeretsen Orßágba-is oly forras vagyon, kiböl ember nem ihatic nappal oly rettenetes hideg, eyfelykorba penig oly meleg hogy embernec keze el nem türheti. A ki töbet akar olvasni, Theophrastust Thimeust eluassa, Possidoniust, Aristidest, Metrodonust. Nemet Orßágba egy kö ßalbol olai soly ki.

Dodonaba Iupiter forrasânac kit neueznec, ha eghö ßöuetneket bele ereztenec meg oltya, ha az meg alut ßöuetnekel vizet erik meg gyuittya.

Plinius lib. 2 cap. 103.

Illiriaba egy hideg forras felet, ha ember ruhajat el teriti meg gyuitya.

Heluetiaba Lucernahoz közel erdöközet egy to vagyon, fekete ßinü vize leuen, ha ki abba akarattya ßerint akár mi kicsin kóuecsket-is vessen, ßörnyu éghi haboru tamad mindgyárt belöle, ugy hogy az egez közel valo tartomanyba nagy kart tegyen.

Magyar orßági dologrol iruan Georgius Vernhems lib. de mirabil: Emlekezik egy falu hatararol, kinec Siroknicz neue, hogy ößel csuda röitec helyekrül vizek ki jöuen nagy bö hallal elegy nagy tot csinályon, kibe mind ki keletik büségel halazhatnac: Az utan ßepén mind el ßarad, mint ha semmi viz ot nem löt volna, á to helyet meg ßantyak és gabonaual be vetic, kit meg aratuan az utan hideg özre kelue meg halaznac.

Paracelsus irja hogy nemely allatoknac quinta essentiaia, ßaz eztendös embert ifiuua valtoztat hat, ugy mint huz eztendöskorua mindē erejebe.

Az Antymoniumnac quinta essentiaja regi haiat el vet és vyat neuel.

Az meh fünec quinta essentiaia fogat embernec ki töri, körmeit labainak, és kezeinek el hanyatya, és vyat neuel.

Rebisnec quinta essentiaja, vy bört neuel.

Az vér hullo fünec quinta essentiaja, az testet el valtoztattya, és jobra meg vyettya, mint á kepet az ßép ßin.

Az aranynak quinta essentiaja á bel poklost tellyességel meg fordittya, és meg mossa, mint á belt ßoktak meg mosni á mezarosoc, regi böret el veti, és vyat neuel, ßauat meg tiztittya és olyanna tezi mint az mai ßületet gyermeket annya mehebol. Paracelsus.

Az Halcion madar mikor költeni ákar az tenger parthon toik, heted napra ki költi, heted napra fel tartya, mind ez ideig az Tengernec minden ßel vezektül inditatot haborui meg ßünnec. D. Ambrosius.

Remo-

Remora neuü kicsin halacska nints oly nagy Gallia kit akar mely sebes meneſébe-is hozza ragazkoduan meg nem tartoztat. Plinius. Ezt á halat ha meg fogod és darabrul darabra vagod az tengerbe vetuen mind özve megyen és meg eleuenedic. Rauiſius.

Kŏveknek csudalatos ereiről.

ACHates neuü kŏ, fekete, fejeres erekel elegitetet, haſznos kigio maraſoc ellen, embert merezze tezi, és Fejedelmec keduet keresteti.

Alectorius kŏ negy eztendŏs kappan zuzaba találtatik, neha találtatic regi tik gyomraba-is. Ezt á kŏuet ha ki ſaiaba tartya ſominſágat el mulattattya, erŏt ad embernec, ha ki vele hordozza emberrec nagy vidamſágot ŏ ad. De ezeket minden fele allatnac eleuenſégeben kel ki venni á kŏuet gyomrabol, igy ſemeket, nyelueket, és á vizbe eleuenen uetni.

Haſonloképpen vetetic ki á Daruac gyomrabol-ŏ, kit Daru kŏnec neueznec, kigiotol kigio kŏnec, bekatol beka kŏnec, kik embert meregtül meg mentic.

Chelidonius kŏ fetske gyomrabol vetetic, ez Melancholiat meg tiztitya

Amethiſtus kŏ veres barſony ſinü, és viola ſinü-is, ki az reſeg ſéget el tauoztattya embertül, az reſeg embert meg jozanittya, embert vigyazova tezi.

Corallus kŏnec ſokereje vagyon, es igezeſek ellen felette haznos nyakokba hordozni.

Calcedonius kŏ az embernec el ſakat ereiet meg eröſiti, ſok ördŏgi incselkedeſek ellen haznos, Phantaſiac ellen-is kik Melancholiakbol ſarmaztak.

Corneolus, fel indult haragot meg enyhiti, vernec folyaſat meg allatya.

Heliotropius, vért meg allat, merget el ozlat, io egeſſeget meg tart.

Hiacinthus merget meg emezt, auagy el ver, az Punicuſok irjak á ki azt á kŏuet nala hordozza menyŭtŏ kŏtül ſabados leſſen.

Iaſpis kŏ ſüzen tarttya ember, vért meg allat, és hauas betegſeget meg gyogit, vizi korſág ellen igen jo, és meleg hideg löles ellen, batorſágot ad gyomrat meg eröſiti, ha nyakaba kötue gyomre fejenel tartya de oly á ki ſöld ſinü.

Cyanus kő Melancholia ellen, igen io negyed napi hideg lólesrűl-is.

Saphirus kibe lattatic lenni arany poroczka bator ßiuet ad, meleg hideg lóleséket meg hiueset, meg gyuladot teſtnec nyaualyaja ellen haßnos, mereg ellenio, vért meg allat ki orrodbol foly, ha vak ßemere köti.

Smaragdus ßemnec nagy haßnara vagyon, tiztaßemeit kiuan ki teſti cselekedetibe nala tartya, el romol miut irja Albertus magnus, hogy történt Magyar Orßági Királynac.

Topaſius kő lunaticuſokat meg gyogit, kic hold tölte fele, eyel fel ßoktak kelni, kit hauas betegségeknek-is ßoktanac nevezni, annak-is ereje altal az vér megál. Baptiſta Neapolitanus in lib. naturalis magiæ. kibe mondgya hogy experientiai voltanak.

Magnes kő á vaſat hozza vonza.

Gagates köuet ha vizzel meg öttözed meg gyogyul olaial meg aluzic.

Ha az Adamas köuet á vas melle tezed, nem engedi az vaſnak Magnesbez valo vonaſat.

Tirrhenus nenü kő akar mely nagy legyenis fen á vizen uzkal, ha meg törödfenekre megyen.

Sus kő kit mas neuel neueznec Aetitesnec, ha gyürübe hordoztattatic ember vyaba bü baitol és ördögi tetemenytül embert meg oltalmazza.

Perrilus és á Magnes kő hazas embereket özze bekeltetnec.

Corallius kö gyüloſeget és egymas közöt valo ellenkezeſt el ozlat, merges ital ellen haznos és ördögi kötefec ellen, bü baiot el ver embertül. Auctor Orpheus de mir. lapidum.

Sok egyeb csudalatos allatokrul és azoknak termeßetyekről.

TRogdoloidaknal, egy to haromzor valtozik meg napjaba, edeſſe még ſauanyuua, eyel-is meganyßor.

Indiaba egy nemzetet Pandoruſnac neveznec, ezek iſinſágokba meg özülnek, venſégekbe haiok és ßakallok meg feketedik.

Narniai ßanto föld eső miat meg ßarad, ßarazba nedues. Plinius lib. 31. cap. 4

Par-

Parducz vad magatol oly ſagot bocsat ki altal az vadakat hozza hi tegeti, és meg ezi. Plin. lib. 8. cap. 17.

Hiena az emberi ſot ſolaſába kőueti neven nevezuen, ki hÿa és meg óli az embert. Plin. lib. 7. cap. 2

Plutarchus mondgya hogy latot Africaba oly hollokat kic ſaiokba kőuet hordottac mely helyre hogy az viz felyeb joien hogy kónyebben thaſſanac, ebet-is latot haſonlo kő hordaſba,

Az Szarvaſok termezet ſerint ſarvokat bizonyos üdöre leuetic, kit el röitenec hogy kiuáltképpen iob felol valo ſarua agaual ne elheſſenec orvoſſágra Plinius lib. 8. cap. 32. Ariſtoteles. lib. 9. de natura cap. 5.

Az Sarkanyok ki ſopuan az Elephantok véret, ugy hogy meg halyanac az Elephantok, mely ver miat meg reſſegeduen az Sarkányok-is meg halnac. Plin. lib. 8. cap 12.

Az Adamas kemeny kő, kit ſemmi vaſſal meg nem gyözhetnéc, meleg ketske bac vereuel lagyul meg. Plinius lib. 31 cap. 4.

Az Phenix madar öt ſaz eſtendeig él, még az utan magat meg egetuen, és maga hamuabol megint egy kicsin fergetskebŐl mas Phenix madar neuelkedik.

Ha kit egyſſer az Scorpio meg ſebeſit mergeuel, azt ſem daras ſem meh meg nem ſertheti fulánkiaua'.

Amphisbena kigionac mind ket felól feie vagyon, mindenic feicuel á hol akar farka helyebe él.

Az Remora hal mikor erzi á tengeri haboruit auagy kőziklahoz ragazkodic, auagy feuenyel magat be fedi

Az Eztrag nyavalyaiat ſü fuuel veri el.

Az Vad kanoc boroſtian leuelet eſnec beteg ſégekbe, és rakokat.

A Galamboc Gerliczek és tikok folyo fuet eſnec.

Az ludac, reczek és egyeb vizi madarac Sideritis füuel gyogyulnac meg. Ariſtides de natura animalium lib. 9. Plin. lib. 8. cap. 27.

Az Parducz auagy Hiuz anÿra ſereti az ember ganet, hogy havalami edenybe fara fel kötic, hogy el nem erheti, utanna valo ugraſaba magat megöli á Hiuz.

Az kóris fanac arnyekat annyra gyülölik á kigiok hogy még tavul föld el kerülik.

A kecskek és fürekineregel hiznac meg, az mely termezetekhez illêndöc.

Apodes neuü madaracskaknac miért hogy labok nintsen, auagyrepülnec auegy feküznec. Plin. lib. 10. cap. 39.

Beotiaba, Orchomenon folyo viz mellet oly kut vagyon mely az embernec emlekezetit feletté igen ſegeti, ugyan ottan közel mas forras vagyon ki feledekenne tezi az embert. Plin. lib. 31 cap. 2.

Mikor Ciliciabol haza iönek az Daruac ſaiokba könet veſznec és eyel mennec által á taurus hegyen, mely hegy rakua Suskeſellöuel, hogy azoktol által menetelekkor meg ne bantaſanac, ſe tudgyak á Saſok által valo meneteket azért vezik ſzaiokba á könet hogy ſzauok miat el ne veſzenec á Saſoktol.

Az Saſoknac tollai akar mely madaraknak tollaiual meg elegiteſſenek-ü meg emeztik tollokat. Plin. lib. 10. cap. 3.

NYOLCZVANODIK RESZE.

CSALARD AYANDEKOKNAK el nem veteliröl.

DIOmedon Cyziciai, Artaxerxes Király kertere magat ajanlotta vala Epaminondas Lacedæmonyak hadakozo Fejedelme, penz által valo meg haitaſara. Ez nagy ſumma aranyál Thébasba jouen. Micholtus neuü iſiat öt talentommal arra vive, kit Epaminondas felette igen ſeret vala, hogy Diomedonnac iöuetelinek okat megh mondana Epaminondasnak.

Mond-

Monda Epaminondas Diomedonnak á penz semmire ennekem nem ſükség. Mert ha oly dolgot kiuán á Király en tolem, mely Thebasbeliéknek hazokra vagyon, meg cselekegem ajandek nélkul, hogy ha kediglen ellenkezö kiuánſága leſſen, arra nintsen eleg aranya ſem ezüſti, ſöt ez egez világnak kazdagſágat ſem vennem el, hazamnac ſzerélmeért. Te kediglen engemet éſmeretlent probaltal, és magadhoz haſonlonak veltel nem csudalom, meg-is bocsatok teneked. De hamar kimeny, hogy egyebeket el ne fordits miuel hogy engemet el nem forditottal. Te kediglen Michite az ezüſtet neki viza adgyad, ha kediglen vizza nem adod mindgyart, á tanats kezebe adlak. Kit mikor Diomedon kerne hogy batorſágal varosbol ki mehetne, és á mit vele hozot volna el vihetne. Monda Epaminondas meg miuelem azt, nem te eretted hanem en magamért, hogy valaki ne mondhaſſa, ha á penz tüled el vetetnec, hogy en hozzam jutot volna kit mikor hozzam hoztanac volna el nem vettem volna, keſeröket aduan melleje, Athenasba bekeſſégel bocsata. Probus in Epaminonda.

Vgyan azon Epaminondas, mikor kóuetec jónenek hozzá ajandekokal ebedere hiuatya vala, ſauányu borral, és mertekletes ebedellel tartuan öket, okat hozza valo jóueteleknec kerduen, moſolyoguan monda ebed utan az kóueteknec, menyetek el mondgyatok meg á ti Vratoknac minemü ebedim vadnac ennekem, kiuel en meg elegettem, nem-is vihet engem Vratok aruláura. Stobæus ſerm. 1 de prud.

Phocionnak mikor Phülep Király nagy ajandekokat küldet volna és meg utalna, az köueték intik vala ötet hogy el venne, monduan: ha maga nem ſükölkednek-is azok nelkül gyermeki jouait tekintene, kic ily ſegenyſégbe attyok meltoſágat nem botsülhetnék. Monda Phocion. Ha az en gyermekim en hozzam haſonlok leſznec, ugyan ezen ſanto földecske el tartya öket-is, á ki engemet erre az meltoſágra vit. Hogy ha kediglen nem leſznek hozzam haſonlok, az en penzemmel nem ákarom nevelni és öregbiteni azö bujaſágokat. Probus in vita eiusd.

Theo

Nagy Alexander ugyan ezen Phocionac, nagy baratſág feiebe hazahoz Aſiabol ßaz talentomot küldé, kerde Phocion Alexander ßolgaitol Mi dolog legyen az, hogy Alexander az tób Athenasbelieknec nem küldet volna ayandekot, hanem csak neki. Mondanac, mert teged itil io embernec és tiztelſſégeſnec lenni. Monda Phocion. Hadgyon beket tehat eunekem hogy olyan lehelſſek.

Baſilius Magnus midön Cæſareabeli tiztartotol nagy hizelkedeſek altal intettetnec Iulianus Csaßar baratſaga vetelere, hogy kereztyen hütit el hadna és nagy kazdagſágokat igirne. Monda Baſilius Püspec. Ezeken hozzam kereztyenhez nem illenec, hanem iſiákhoz, és azokhoz haſonlokhoz á kic az illyen ajandekot tekintik. Hiſt. Trip. lib. 7. cap. 36.

Hormüda Martyr Perſiabeli, mikor draga ruhaual meg ajandekoztatot volna, Varanes Perſiai királytul, kit ajandeki által el akar vala ſakaztani á kereztyen hüttol, meg haragudnan és elſakaztuán á ruhat el vete. Mondnan nagy kiáltaſſál. Hogy ha ez ayandek által itiled Király hogy az en hütömet meg valoztatom ki ezeknel iób, legyen tied ayandekod minden I-ſtentelenſégedel. Kit haluán á Király mezitelen ki üzete udvarabol. Nicephor. lib. 14. cap. 29.

Gunthranus Galliai Királynak mikor ſok ayandekokat hoznanac Biturigumi Püspekségért, Monda: Nem ßokaſa az mi feiedelemſégünknec penzen el adni á Papſágot, ſem tietek azt penzel kereſni, mi hogy rut gyalazatba ne eſſünk nyereſégünket, tüis hogy Simon Magushoz ne haſonlitaſſatoc, hanem az Iſten valaztaſa ßerint Sulpitius leßen nekünc Puspekünk. Greg. Turon. lib. 6. cap. 39.

Alcamenest Spartabelit mikor kerdettec volna miért nem vette volna el Meſſeniaktol az ayandekot, monda. Ha el vettem volna az törvényckel bekeſſegem nem lehetet volna. Plut. inlaconicis.

Thebanuſok és Ægyptusbeliec ſenkit tanacs tiztre be nem veßnec vala á ki riz eßtendotül fogua az kereskedeſnec beket nem hagyot volna. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 6.

Theophilus Csaßar mikor Conſtantinapolybeli palotajabol ki tekintuen á tenger fele latot volna egy nagy terhes hajot az partra közelgetni, ki külduen ßolgaiat tudakozni kié volna az á nagy terhes haio. Mondanak hogy Csaßar feleſégeé volna kibe Siriabol draga el ado marhakat hozatot volna, parancsolz Csaßar hogy az haioſok marhajokat mind ki raknac belöle, csak azt hadnak ot á mely Auguſtaé volna, kit mikor meg cselekedtenec volna, az hajot marhaual együt mind meg egettete, meg ßidogatuan annac felette feleſéget: Monduan. Iſten engem Csaßarra tot, te kediglen kereskedö hajos meſterre tez. Tudgyad hogy az kalamarſág kúz embereknek engedtetet eletek taplálására. Ha mi az Csaßari birodalom joßagi küuül kalamarſágot-is üzni kezdünc, honnet taplálhattyac életeket az ßegeny kereskédö emberec. Zonaras Tom. 3.

Mi vegre kellyen neha el venni az ajandekokat.

ARiſtippus Pphiloſophus mikor feddetetnec hogy baratitol penzt el venne. Monda, en nem azért cselekedem hogy azzal élnec, hanem hogy azok tudgyanac penzekkel élni. Mert á közönſéges kazdagoknac ſeregi, auagy louakra, auagy nagy epületekre auagy tobzodasra költik penzeket, holot azt tökelletes embereknec kellene oztani, kic ßukelkednec. Laertius lib. 2. cap. 8.

Vgyan ezen Philoſophus mikor feddetetnec hogy Socrates tanituanya leuen el vene á penzt, holot Socrates azt nem tanitotta, ſem cselekedte. Monda. Meltan cselekedem: Mert Socrateſnec ſok kazdag barati küldenec vala buzat és bort, kic közül ßuksegere valot tartuan á tobit vizza küldi vala. Annac felette neki Athenasbeli fö emberec Safari valanac, ennekem penig egy penzemen vet ßolgamnal tob nintsen. Laert. lib. 2. cap. 6.

Octauius Auguſtus még az ßegeny emberec ßegeny ayandekit is el ßokta vala venni, azokat vizontac egyebeknec büſegel ki oztuan. Pont. Cap. 4. de liberat.

NYOLCZVAN EGYEDIK RESZE.

AZ HIVOLKODASNAK EL tavoztatasárol.

Plato mikor disputatioktol hazahoz megyen vala tanítuanit inti vala, meg lassátok ugy mond gyermekec, hogy az nyugodalmat ualami tiztesseges dologba helyheztessetec.

Cleatices Philosophus mikor halgatna Chrisippus leczkejet, napál ßünetlen Scholaiaba vala, eyel peniglen vizet vonzon vala fizetesért, kiuel magat tartya vala.

Plautus napal iria vala az ü fabualait, eyel munkalodik vala, kezi molnat forgatuan.

Sophocles, Plato, Isocrates, Szent Ieronimus Doctor, utolso vénségeknec oraiaig, mind könyveket irnac vala.

Diodorus Siculus le akárvan irni föld kerekségenec allapottyat, hogy valami hibat ne tenne irasá közöt egez Asiat mind be jara Europanac nagyob rezevel, nagy testi töredelmeuel.

Apollonius Tyraneus hogy Brachmaneseknec tudomanyokat meg tanulhatna Persiat, Caucasust, Albaniat, Scithiat, Massagietakat el jaruán onnat Indiaba be megyen, kiknec tudomanyokat meg haluan, viza ter Elamitak közöt Babillonian, Chaldæusoc közet, Medusoc, Parthusoc Assiriabeliec közöt Phænecia, Arabia, és Palestinabol Ægyptusba mene, hogy mindenüt valahol el menne az bölcsektül tanulhatna, onnat vizontak szerecsen Orßagba mene az Gymnosophistakhoz.

Liturgus Lacedæmonybeli tôrveny ſzerzô még az ſüz leanyoknak-is tôrvent áda, hogy futasba egy mas közt valo tuſakodasba, talnyerokhoz nilakal valo lôuöldezeſekbe magokat gyakorlanac, hogy azok által vaſtagodnanac, mind vaſtag gyermekek hozaſára, mind hazaiok oltalmara mikor ſükség kiuánna. Plutar. in lacon.

Piſiſtratus mikor Királyſágra valaztatot volna, latuan á piaczon nemelyeket ſetalni, hozza hiuatuan monda nekic, miért az üdöt biuolkodasba töltenec. Ha ugy mond barmaid meg holtanac kikkel ſanthatnal, vegy annyt helyebe az en barmaim közül, ha ſegeny vagy hogy földedbe gabonat nem vethecz, adgyanac neked az enyimböl. Ælianus lib. 6.

Ægyptusba Amaſis Király törvént ada ki, hogy ki ki mind az tartomanyoknac tiztartoi elöt meg monda eztendönkent mi modgya volna eletenec, á ki azt nem cselekedne, auagy nem mutathatna io modgyat életenec meg oletetnenec.

Ægyptusbeliec fiokat vgy nevelik vala, hogy adig enni nem adnanac, miglen egy nehany futamotni földet nem futnanac, mezit lab iarasra kitsinſégektül fogua ſoktatuan hogy gyöngeſéget ne tanulnauac. Alex ab Al.

Spartabeli aſſzonyallatok mihelt gyermekeket ſulnec vala, mindgyart hideg vizbe fereztik vala, mezitelen, hebe és hidegbe tarttyak vala fel ehezeſſel, mikor öket le fekettek ſemmit alajok nem tettenec, mikor valamerÿre meg vaſtagodnac vala, az Iſtennec oltari eleibe vizik vala oſtorockal jol meg oſtorozuan. Herat. & Plutar.

Szent Bernad igy ir az biuolkodasrol. in Epiſtola de cura & regimine rei familiaris.

Az tunia embernec allapottya romlando haz, micsoda az gondviſeletlen embernec haza? Nagy tüznec hazba valo meg gerjedeſe. Nezd meg és hand vesd iol meg magadba, azoknac ſorgalmatoſſágokat, kic joſságozdat ſolgaltattyak. Még annac kinek joſsága el nem eſet tellyeſſegel hanem csak el hanyatlot, keueſeb ſemeremmel eri meg maga tartozatasat, hogy ſem mint mikor el eſik. Gyakorta meg latogatni á mi te hozzad tartozo es mi allapotba legyenec nagy gondviſelesnec jele. Gondolkodgyal etelrül és italrol, labas marhaidrol, mert azok ha eheznec ſem kernec. Az nagy költſegü menyegzô tizteſſég nekül kart hoz, vitezſégre valo koltſeg tizteſſeges

dolog. Az tekozlokra valo költſég, kez el rezet dolog. Barati ſegetſegere valo költſég ertelmes dolog. Hazad nepet kemeny eleſégel tartsad, ne gyengeuel. A ki torkoſſágra ſoktatta magat, halala elöt elig hadgya el, az ala valo torkoſſág és á gondviſeletlenſég embernec rothatſſága, az mertekletés elet ſorgalmatos embernec vigaztalaſara vagyon &c.

Magyar orſágba eleitül fogua ſokaſok volt az fö emberekuec, kik vitezſégekel kereſtek ioſſagokat hogy fiokat nagy felelembe tartottak fel gyakorta az ebek közöt csak padimontomon aluttanac. Sokac hogy ne lattatnanac fioknac keduezni diznok valuiabol etettek, ſockal alab valo ruhaba jartattac hogy ſem mint akar mely ſolgaiokatis, minden fele ſolgalatál aztaloc elöt ſolgaltattak, és mikor valamenyre fel kezdettec ſerdulni, nagy Vrak és feiedelmek udvaraba attac holot ſok nyomoruſagokat kellet ſenvedniök: Nemely közülek ebek pezeri uoltanac, nemelyec kementze fütök, ſokſor eleget ſem éttek.

Turi Georgy Papai Capitan tizenhat eztendös fiat ki veuen öklelekre töb vitezekkel együt kemeny ſauaual meg fenyegete, hogy ſoha fianac ſem mondana, ſem kenyeret nem enne, ha törökel meg nem öklelne, egyet ki valaztuan á Töröc ſereg közöl, kic ſokaſoc ſerint öklelekre és bai vivara jöttenec vala, mikor hainakat tekintette volna á Töröc ſana gyermekséget, és vezedelmet, maga vitezi ereiet is gondöluan ki ſokſor nehez ügyebe Magyarok ellen, jo hirt neuet nyert vala maganac, hogy gyermekel kelleſök ennyi vitezek elöt meg öklelni. De mind ezſo közöt nagy batran viſeluen magat az iſiacska, attya mellette leuen, gyalog biztatuan ruhaiat meg valtoztatuan monduan á Töröknec á gyermek, Vitez en raitam ne ſanakodgyal, kinek Iſten á győzedelmet adgya azé legyen, ezen közbe nagy batran meg ütközuen el öklelé á Törököt.

Az hizelkedesröl.

ALExander Magnus mikor Hidaspes folyo viz vizen menne haioba Aristobolus Poéta verſéket ada neki kibe hizelkedik vala, ugy mint ki Elephantokat ólne meg, tornyokat le rontana, és kö fa'okat meg furna. Alexander monda: Menyel innet hazugſág, mert ha igazak volnanak-is á kit irtal hazugſágnac itiletibe eſhetnenec, á könnyuet vizbe vetuen meg fenyegete á Poetat nagy büntetéſſel ha ennek utanna haſonlot irna.

Giral. Dial. 3. de Hiſt. P.

Eudæ-

Eudæmonicus Philosophus mikor az egh erőssen dörgene és mindnyaian rettegnenec. Monda Alexandernec. Te Iupiter fia nem rettegze? Alexander monda nevétue. Nem akaroc ő'y felelmes lenni mint te tanitaz, ki parancsolod vacsoramra hozatni Királyoknac és fő ßolgaimnac fejeket. Athæneus Plut.

Vgyan azon Alexander Ammonestől ki Iupiter Papia vala mikor Iupiter fianac mondattatnec nagy jutalom kedveért, monda Alexander. Semmi csuda abbanintsen, mert Iupiter mindennec termezet ßerint valo attya. Plutar. in Alex.

Titus Vespasianus mikor Ieruſalem Varoſanac tornyait, és erős falait tekintette volna monda. Istenſegitſégeuel hartzoltunc, és Isten uonta ki ez erősſegek közül az Sidokat. Ioſeph. lib. 7. cap. 6. Belli Iudaico.

Vgyan azon Titus Csaßarnac mikor egez Syria és Aegyptus, Paleſtina és közel valo nemzetſéges koronakat küldenenec és gyözedelmeſnec prædikállanac Koronaiokat meg vete monduan: hogy nem en cselekedtem hanem az haragos Isten adta volna neki karjat mutatuan ellenek valo haragjat. Suidas.

Alexander Seuerus Csaßar egy hizelkedöt ſem bocsat vala hoza, ha ki csak közönetibe fejet meg haytotta volnais, avagy valamit kedueſſen mondot volna, mint hiaba valo hizelkedöt tüle el üzi vala. Alex ab Alex lib. 2. c. 19

Iouenianus Csaßar az hizelkedeſrül ßokta vala mondani, á hizelkedöket ezekbe vehetni, hogy nem Istent tiztelnec, hanem á barſont, ſem külömbeznenec, Euripustol ki habiait imide-is ragadgya amoda-is.

Atilla Magyarok Király Paduat meg venen, Marilius Calaber verſeit kit Atilla dicsiretiral irt uala tüzbe vettete kibe Atilla erederit az Istenekre vizi vala, itiluen ektelen ßemtelenſégnec lenni az halando embe reknec eredeteket az halhatatlan Istenekhez haſonlitani. Nic: Olah. cap. 15. de uita Atilæ.

Sigmond Csaßart egy hizelkedö mikor dicsirue és Istenekhez haſonlitana, artzul csapa. Kerduen az, miért verne az csaßar: monda á Csaßar miért te engemet marz. Aen. Sil. lib. 2. com. de rebus geſtis Alphonſi.

Grezomûlaus Che Orßági fejedelem meg győzven hadba battya ſiat Vratûlauſt és meg öluen annac fiat ada őrizetre egy Duringo Comeſnec. Egy neuü folyo viz mellet, és mikor á gyermek nezne az ha'aknac ſokaſsgat, ezen Comes fejet vezi, és Grezomiſlawnac ajandekon viue Pragaba monduan, hogy orßáganac ellenſéget meg ôltê volna. Ily nagy gonoſſágai latuan az fejedelem, az Iſtentelen embernec, harom fele halálba valaztaſt hagya, auagy hogy fegyuert, auagy akazto fat, auagy hogy magas helyrûl valo le ueteſet valaztana, ki magat ot közel valo eger fara fel akazta. Mely fat Duringonac neuezenek. Æneas Sil. in Hiſt: Bohem.

Az tizteſſeg kiuanaſrul.

HOGY külſö peldaknac beket hadgyunk Bebes Gaspar Vraſág kiuánaſa menni romlaſt hoza erdelynec ſokanya keſérues ſiuel emliti. Annac utanna ugyan azon Erdelybe ſok Vraknac ſörnyü le vagataſa, csak az el mult eztendökbe Szekely Moyſeſſel egyût bizonſágot teſsen Mihaly Vaida ſörnyu haláláual egyût. De mind ezekrûl az Hiſtoricuſok rend ſerint ez utan nagy büuen irnac ennec okaért, ſok dolgokba ezeknec keſérves nezöje noha en magam-is voltam, mind az áltál azokra hagyom kik é dologrol irnac. Eleg az hogy Magyar Orßagnac ſörnyü romlaſa ezelöt ket eztendöuel hazaiok olta'ma ügyeuel annÿ kereztyen rabokat attak Pogany kezbe, hogy annÿ Pogarſág nem vezet tizenket eztendeig valo hadakozasba, kiböl ket annyra nem ſaporodhatec jouendöbe Magyar nemzet ellen valo kard vonasra, ennec fundamentoma nem egyeb vala az vraſág kiuanasnal

Egy Eroſtratus lator ember talal tatek ki ez vilagon hiresb templom nem leuen Epheſuba leuö Diana templomanal hogy neuezitilenue meg gyuita, ki maga nyelue vallaſa által az csigazsba monda, hogy ez okaért gyuitotta meg hogy neki-is hire lenne ez vilagon, noha az Epheſubeliec meg tiltottac vala hogy annac neue ſoha az emberekuel ne lenne emlekezetbe á ki azt meg egetne.

Caius Veturius az Romaiakrol ezekon közörſéges itiletel halalra karhoztatac, hogy Tribunus Plebünec utaba ki nem allot volna elöle, ſem kédiglen kozonſégres ſolga parancsolattyat nem fogatta volna, ki parancsola hogy ez fö tanacs elöl ki allana, ugy mint ki egez népnec bozzuſágot tött volna, meg nem bócsüluen fo tanacsot. Plut. in Grach.

Mikor P. Decius fo biro mellet menne el M. Aemulius Suaurus Conſul és elötte fel nem költ volna, parancsola neki az Conſul hogy fel kelne, ruhajat meg ſakaztuan, és ſekit el meteluen, annac felette meg parancsola hogy ſenki törvényre hozza ne menne. Monduan, micsoda ſemtelen dologh ez hogy az alab valo tiztbe leue ember nagyob tiztbe levot meg merjen utalni? anagy micsoda halaádatlanſág az meg utalni az respublicat egyeb tiztekbe, kitul ö-is tiztre emeltetet. Pub. Aerod. ex Plin. varijs Illuſt.

Az baratſagnak modgyarol.

Cleon Athenienſis mibelt tizt viſelesre fel emeltetec, özze gyüituen baratit, velek valo baratſágoktol bucsut ven, ugy mint ki az Varoſnac igazan valo gonduiſe eſet, és igaz törvény ſolgaltataſának tiztit meg lagittya és el fordittya. Antonius Melliſſa Part. 2 ſerm. 8.

Meg valtoztatuan á ſerencse á baratſág-is megh valtoztotec Tib. Gracchus Quintus Tuberoual valo nagy baratſág. Holot Gracchus Tuberot rutol el hadgya. De nem csuda mert hazaia jauat baratya baratſáganal nagyobra bocsüle.

Aelius Grammaticus annÿ baratſágnac ſeretetiuel volt özze kötelezteted hogy Metellus Numidicuſſal ſanki veteſebe egyut akart lenni. Volateranus Atheopologia ex Tranquillo.

Az jo Angyaloknak tiztiröl.

Monda Cilicia elſö hazaſſaga napjanac ejen. En Valeriane az Angyalnac örizeti alat vagyoc, az ki az en ſüzeſégemet örizi, azokaert en hozzam ugy nyuly hogy az Iſten haragiaba ne eſſel. Monda Valerianus ha ennekem meg mutatod az Angyalt en-is hizek az Chriſtusba. Monda Cilicia, Kereztſeg nelkül nem lathatni az Angyalt. Monda Valerianus az Angyali lataſanac nagy kiuanſágaért, meg kereztelkedem: Még kereztelkeduen azért és vizza teruen kereztſegetul, Ciliciat lata az Angyalal imatkozni nagy fenyes abrazatba. Haſonloképpen atyaſia-is Tiburtius meg kereztelkeduen azon Angyalnac lataſaual vigaztaltatec, kic egy atyaſiac leuen Martyromſágot ſenvedenec. Sur. Tom. 6.

Szent Ludiuina ſüzzel gyakorlatoſſagal bezel vala az Iſten Angyala ſok dolgokat jelentuen neki és ſok helyeken hordozuan elmejenec el ragadaſaba. Surius Tom. 7. menſe Aprilli ex Ioan. Burgman.

Egy Szent eletü Remete mikor az Szerzetes atyafiak özze gyültenec vala, és ßent irasnac ertelmi felöl egy mas közöt beßellenenec az Istennek Angyalit lata közöttek öruendezni, mikor peniglen egyeb hiualkodo beßedekrül ßollonac vala, el tauoznac vala tülek, és dizno abrazatba jelennec vala meg az ördögec közöttek heueruen, ex vitis Pat.

Paulus Simplex Szent Antal tanituanya egy templom aytaia elöt lata nagy sok atyafiak mellet Angyalokat templomba Isteni dicsiretre be menni. in vitis pat.

Szent Bernad Apatur mikor az templomba imatkoznec az atyafiak vecsernyje eneklesekor ejel, lata az Angyalokat feljegyzeni minden baratnac enekleset czikel ßerint. Ex Annalibus ord. Cister.

Vgyan azon Szent Bernard maßorl attya Isten Angyalinac nagy örvendezeseket, mikor Te Deum laudemust enekelnenec. Ex lib. exempl.

Az Istennec Angyala meg jelenic Polymius Indiai Király elöt, és az egéz nép elöt az baluányok templomaba, Szent Bertbalan apostal kônyörgesére és az csalard ördögöt nagy rut fekete abrazatba ki az elôt az baluánybol ßokot vala ßollani, ßemec lattara meg kötezi. Abd. Discipulus Apostolorum invita Sanct. Barth.

Szent Andras Apostal mikor Bizantiumbol Thraciaba által akárna menni, nagy sok ember ki vont fegyverrel és lantzokal, tarsaiual e gyüt réa akarna rohani. De ßent Ianos kereztinec jegyet reaioc vetuen monda, kerlek Vram hogy ezeknec atyok ki ezeket inditotta vettesseg le, és Isteni erö által haboritassanac meg, hogy meg ne sertsek te benned bizokat. Ezt monduan az Vrnac Angyala nagy fenessegel altal menuen, meg üte fegyvereket, és azon ßempillantasba földre le esenec. Abd. in vita S. Andreæ.

Goericus vitez sok ellenségit meggyözven ßeme vilagat el vezti, és nagy bekessegel ßenueduen. Az Vrnac Angyala meg jelenic neki, monduan. Magasságbeli Isten ßolgaia, el jöt az oraia az te vigasságodnac, hogy ßemednec vegyed vilagat. Menyel Metena Varosba, Szent Istuan templomaba ot meg vilagositatol. Az te ßerelmes baratod Arnulphus Püspec ot vagyon kinec meg jelenti az ßent lelek az te oda meneteledet. Es Istennec mi legyen akarattya ot teneked meg mondgya. Vinc. in specul. lib. 24. cap. 74.

Mar-

Marcellinus Martyrt tarsaual együt ki vizi az tomletzból holot mezitelen kötözve fekzik vala, tórót üuegek közot, és ruhaiat rea adgya. Sur. Tom. 7. in eius vita.

Cosmus és Demjen Martyrokat, á tengerbe uetuen az Angyal kötelektül meg oduan partra vizi. Sur. Tom. 7.

Coleta Szüznec betegségebe ßolgalnac az Angyalok és kegyessen vigaztallyác. Sur. Tom. 7. in uita S. Coletæ.

Szent Theobaldusnak meg jelennec vala az Angyalok puztaba laktaba Sur. Tom. 7.

Szent Vlmarus Apatur mikor egy nagy erdőbe mely Memsicai hatarba vala maganac kedues hailekot talalt volna egy nagy fa aduaba, és harmad napig ßokasá ßerint etelnelkül ßolgalt volna Istennec, el bocsata Angyalat ot nem mezze egy kazdag Isten felö emberhez monduan, te ithon magadnac gyönyörüséges etelt kezitez, az en ßolgam peniglen az kietlenbe ebezik. Ez Isten felö ember sel serkenuen feleségenec jelenti minemü latast latot volna á helyet nem tuduan hol volna az Isten ßolgaia. Monda felesége kezicz el louadat ime en etelt kezitec azonba, bocsasd el az louat akarattya ßerint nem ketelkedem hogy az Vrnac Angyala oda vezerli á hol leßen. Ki midön mindeneket felesége tanacsabol meg cselekedet volna, és az terhes lo meg allot volna az oduas fa elöt holot imatkozik vala Szent Vlmarus. Monda az Kazdag ember. Te vagyé az mi Vrunk IESVS Christus ßolgaja, ki ennekem meg hadta hogy enned hozzak. Monda Vlmarus, noha meltatlan vagyok mind az által Christus ßolgaia vagyok, és halakat aduan Istennec vele együt le üluen euek. Sirius Tom. 7. in uita eius.

Az jo Angyal az gonoztol igy ismertetic meg, hogy az io Angyaloknac tekintetec ßeretettel rakua, el sem reithetic az vigaztalo Istennec velek valo kegyelmet, mint á gonozoc, kik noha ßinte fenyes abrazatot mutasanak-is belsö gonosságok könnyen ki teczik abrazatokbol, kit sokaig el nem fedezhetnec. Az io Angyalok nem kiáltnac, sem versengenec emberekel, hanem csendez bezedel ßoluan bizodalmat batorságal együt adnac ember ßiuebe, lelki vigaztalassal: Noha elößer lattatnac meg rettenteni mint Daniel Prophetat Gabriel, de mindgyart minden felelemtül meg mentic az embert. Ha kinec ßiuebe valami felelem meg marad auagy retteges csalard Angyal voltat bizonnyal tudgyad.

Monda Theophilus neuetue Szent Dorottya ſuznec mikor Martyromſágra vitettetnec, küldgyen nekem Dorottya á te Chriſtus Iegyeſed paradicsombol roſat, anagy Pomarancsot. Ki mikor terdre eſuen imatkoznec egy gyermecske hoza harom roſa ſzalat, és harom almat: Monda Dorotya á kerlek vid Theophilusnac monduan, ime á mit en tölem kertel, az en jegyesem kertiből hogy küldenec meg küldöttem. Ez Angyal volt á gyermek képebe. Sur. Tom. 1.

NYOLCZVAN KETTŐDIK RESZE.

Az igaz bizodalombol valo imatſagnak ſok fele haznairol.

MARCus *Antonius és Marcus Aurelius Commodus hada nepe, midőn felette igen meg fogyatkozot volna utokba viz nelkül és ſomiuhoznanac nagy ſzarazſág miat, latuan az hadbeli kereztyenekneс legiojok ez nagy ſükſéget fel fele menuen taborbol egyßers-mind terdre eſenek, Iſtennek könyöreguen nagy buzgo imatſágokal, kiknec könyörgeſeket ket képpen halgata meg Iſten, mert nagy bö ſapor esot-is ada, ellenekbe valo ellenſének-is taborit menykőueknec ſörnyuſégeuel mind el ſeleztette, kit latuan az Pogány Csaſar az kereztyenekhez ez utanjob ſiuet mutata, kit mind az által az Pogány Hiſtoricuſok kereztyenekre valo buzgoſágokba, ördöngös embereknec tulaidonitac, nemelyek egy Chaldæuſnac, nemelyec Csaſar kegyeſſégenec. Tertul. Apollogetico Euſeb. lib. 5 cap. 5.*

Mikor Conſtantinapolyba Euſebius Nicodemiai Püſpek be akarna Ariuſt vinni az anyaſzentegyházba ereßák által. Alexander Conſtantinapoli Püſpek kereztyen könyhullataſsual, és ajtatos könyörgeſével könyöreguen Iſtennec tyel, hogy ha ö felſége meg engedne hogy Arius az anyaſzentegy-

hazba vizontac be vetetetnec bocsatana el ötet ſolgaÿat ne veztene el együt az Iſtentelennel. Hi peniglen anyaſſent egyhazahoz engedelmes akarna lenni, tekintene meg Euſebius fel fualkodaſat, ne adna rezet nezedelemre venne ki Ariuſt, hogy vele együt az erétnekſég ne vetetnec be. Maſod nap nagy ſéregel Euſebius követöiuel megyen vala á templom fele és Arius utaba zeki ſükſégere fel fele menuen, belit ganeiaual és fertöztetet lelkeuel k. bocsata á kamoraſſeken. Theodoretus lib: 1. cap. 14.

Valens eretnec Csaſar Szent Baſilius Püspek ellen ſok ſidalmazaſt teuen, azon ejel feleſege betegſéghe eſic, leanya meg hal. Ruf. lib. 11 Hiſt.

Lupus Trecaſsinus Püspek mikor Atila az Varoſt meg ſaſſotta volna, Iſtennec könyöreguen meg nittata neki az Varos kapuiat, egyeneſen az Varosbol által menuen minden nepeuel, mint ha puztaba mennenec ſemmi kar nekül meg tartatek az varos. Mar. lib. 2. cap. 4.

Theodoſius Csaſarnac csudalatos ellenſégen valo gyözedelmet irja Ruffinus, ki minek utanna az Vr Iſtennec könyöröguen mondana. Mindenhato Iſten te tudod hogy az Chriſtus neuebe á ki teſiad, igaz bozzu allaſert ezt á hadat inditottam, az mint itilem hogy ha kulemben vagyon á dolog en raitam aly bozzut. hogy ha peniglen ügyem vagyon adgyad az te iob kezedet hogy ne mondhaſſak á Pogányok hol vagyon az ö Iſtennec, azon oraba oly ſel tamada hogy ellenſégeknec nilai magokra fordulnanac. Zozom. lib. 7. cap. 34. Miceph. lib. 12. cap. 39.

Gennedius Patriarcha Conſtantinapoli egy ſent Eleuterius egyhazabeli Papjat mikor feſſet eleteért fedderte és dorgalta volna gyakorta még ſem akarna magat meg jobitani. Eleuterius Martyrnac igy panazolkodik ſent Eleuterü Martyr avagy tericz meg ezt á te Papodat, anagy vagd ki, azon oraba le eſuen az egy hazi ember meg hal Cedrenus.

Maſelcerius hadat indituan attyaſia ellen ki Csaſartol el ſakadot vala Africaba. Theodoſius Csaſar tanacsabol ügyet Iſtennec ajanla, Papokat hiuatuan Capranea reuü ſigetböl meg halgattattec azoknak könyörgeſinel együt, és ót ezered magaual nyoluan ezer embert vere meg. Fulg. lib. 1. cap. 1. ex Paulo Diacono.

Iacobus Niſibenſis Püspek midon Antiochiat, Perſiai Sapor Király meg ßallotta volna varos torniara fel menuen ßantalan ßunyogot, és lo daraſt kere Iſtentül hogy ellenſége taborara bocsatana kit meg-ü nyere kiknec ßornyüſégek miat nem maradhatanac taborokba, banem futaſra vevek dolgokat. Theodoretus lib. I. cap. 7. & lib. 2. cap: 30.

Conſtantinapeli harom eztendeig valo meg ßallaſa utan az Saracenuſoktol varosbelieknec könyörgeſek által meg ßabaditatnac, hertelen felelem miat el futuan alola, és á tengerbe nagy haboruk miat hanyatatuan el meritetenec. Suo in Cronico ſub Leone.

Caroly Csaßar imatſégara Szent Iacábnal Pampiloniai kö falok le dülnec. Turpinus apud Ephor. cap 68.

Perſisbe valo kereztyeneknec Iſmael nemzetſégi hütöknec és vallaſoknac hamiſſágat vadoluan, kibe Chriſtus nekic azt mondotta volna, hogy ha valakinec hüti volna az hegyeket helyeböl ki mozdithatna, ez okon kenzeritik vala öket hogy ezt á uallaſt, auagy hütekkel auagy imatſágokal igaznac mutatnac, auagy Mahumet köuetöi lennenec, auagy mind meg halnanac. A kereztyenek mindnyajan imadſágra aduan magokat, ez utan egy közülek mond te hegy menyel innet az mi Vrunk IESVS Chriſtus neuebe, és mindgyart el mene kit latuan á Poganyſág ſokan közülek, meg terenek. Guillelmus Poſtellus in comp. Coſmograp. M. Paul. Venetus lib: 1. cap. 18.

Szent Egyed mikor imadkozrec Caroly Marcellus titok vetkeért mi legyen az meg jelentetik.

Andras király mikor Ieruſalem varoſának meg ßabadulaſára ment volna, utaba mikor Damiata varoſt és Niluſt meg ßalletta volna. Az Nilus folyo vize ßokatlan üdöbe ki arraduan, ki az Tengeri habok miat meg tolyatatot vala egez taborat el lepte volna és minden eleſéket el veztette volna harmad napi böitet és imatſágot hirdetuen ez nagy vezedelemtöl meg menekedenec. Borſ. lib. 7: Decad. 2.

Szent Erſebet aßony vra holta utan egy jeles ifiat ki annyaual hozza jöt vala latogatni, kerduen ha imatſága altal kiuannaé hogy job eletenec modgyat vebetne Iſtentül. Mond az hogy kiuánna, Szent Erſebet ugy imat-

kozek erette hogy mindgyart ßent Ferentz ßerzetibe allot: Ki maga nyelue vallasa által monda hogy ßent Ersebet könyörgesere annÿra ßiue fel gerjeztetet legyen, hogy az ellen semmi modal nem alhatot miglen eleterül nem vegezet. Bonf. lib. 7. Dec. 2.

Szent Isten Király ellenséginec taborat semmiuel egyebel imadságinal meg nem gyözte.

Szent Lazlo Király nagy ehségebe taboranac imadkozuan nagy sereg Szarvasokra akadnak és bialokra, kikel tabora meg elegedek. Bonfinius lib. 4. Dec. 2.

Poganyoknak peldai.

CRESus Lidiaî Király Cirustol meg gyözetetuen és eleuenen egy nagy rakas fara tetettetuen hogy meg egettetnec, nagy fel ßoual kezde kiáltani O Solon, O Solon, O Solon, kinek ielenletebe okot kerdven Cirus á tüzet meg akara oltatni de nem leuen modgya az meg oltasba, Cræsus Apollot hiua segetségül, monduan ha valaha ô tüle neki kedues ajandec adatot volna mostan ily utolso ßükségebe ßabaditana meg, azonba nagy felhö tamaduan bóseges essouel á tüz meg oltatek. Herod. lib. 1.

Darius Persiai király könyörgeset Isten meg halgattya.

Vulcanalis hegyen Agrigentum mellet az mely nyers fa az oltarra tetetetik vala ha igaz kônyörgesek vala magatol meg gyul vala, ha peniglen meltatlanok valanac meg nem gyul vala. Fulg. lib. 1. cap. 6.

Adrianus Csaßár, Lucius Commodust tarsul ueuen melleie az Csaßarságba, kinec unokait itilven hogy gonoz neuen vennec meg ölete Severianust és Fulkot, de minek elôtte Seuerianust meg ölnec, tüzet keruen, és temjent meg gyuituan monda, titeket kerlek Istenec kik ennekem bizonságim vadtok hogy semmi gonozt nem cselekedtem, azt kiuánom Adrianus felol, hogy mikor meg akarna halni ez artatlanságomért meg ne halhasson, kibeis telek mert hozzu betegsegbe esuen meg nem halhat vala, halalat keruen ü maga-is magat még akaruan ölni meg nem ölheti vála. Dion Cassianus in vita Adrian.

Az Biraknak tiztirŏl és azoknak bŭnbŭntetesiről.

CAMbises Király Sisamnes neuü tiztartoianac böret le vonata hamis töruény teteleért, ki hamis Perü embertül penzt vet vala fel, ugyan azon tiztarto böret az itilö ßekre vonata, mely ßekbe Sisames fiat ültete az utan, meg parancsoluan neki, hogy atya böret latuan tanulna igazat itilni, hogy hasonlo büntetese ne kouetkeznek.

Mikor gyakran könyörget volna Philep Királynac egy vén aßony hogy az ü törvényet-is meg latna, vegre sok untatasa utan monda â Király. Nincsen üdöm az törvény latasboz, monda á ven aßony nagy batorságal, ne legy tehat Király, kinec nagy batorságat latuan á Királ, nem csak annak toruényet veue eló hanem sok egyeb embereket-is.

Alcamenest Telecrius fiat midőn kerdettek volna miért nem vette volna el az ajandekot. Monda. Ha el vettem volna á törvényekkel bekességbe nem lehettem volna, mely ßo altal tanuságot ad hogy az ajandekekot semmiképpen nem kellene el venni, kik valamenÿre artalmasok lennenek az törvényeknec és az közönséges joknak.

Glaucusnac igasságá oly hires vala Lacedæmoniaknac hogy sokan idegen földról-is jünenek latni, ki mind az által vegre nala le tot aranyrol tagadast akar vala tenni.

Alexander Severus Csaßar oly igasság ßeretö volt, hogy semmit nem vegezne, sem itilne huz törvény tudo bölcz emberek nelkül, ugy hogy mindenik külön külön meg mondana sententiaiat. Mikor törvény dolgatakarja vala latni, auagy egyeb nehez dolgokat mindenkor bölcs emberekkel közli vala tanacsat. Ha vitezi dolog forog vala elötte regi vitezeket hi vala tanacsaba. Ha mikor Or birat hal vala, kezen tartya vala vyat, hogy ßemet ki tolna. Annÿra gyülöli vala az hamis birakat, hogy ha kit hallot volna á fele gonoz hirbe forgani, nagy magaba valo indulati miat gyomra fel enyeledik vala, és sart okadik vala.

Bias mondgya vala hogy inkab akarna ellenségi közöt itilni, hogy sem mint barati közöt, mert ket barati közül egyik ellensége lenne, de ket ellenség közül egyik baratya lenne.

Architas monda az oltár és az biro mind egy, holot mindenikhez folyamodnak az emberek kik bozzusággal illetetnec Arist. Rhet. 3.

Az Ægyptusbeli Királyoknac sokaſok vala hogy az birakat megh esküttnec, ily forman ha sinten az király parancsolna-is hogy oly dolgot itilnenek ki nem volna igaz ne itilnek.

M. Antonius Philosophus és Csaßar sokta vala mondani hogy az köz embereknek sok birai volnanac, az fejedelemnec kediglen egyeb biraia lſtennel nem volna.

Periclest mikor egy baratya kerne hogy mellette hamis bizonságot mondana, sükség ugy mond hogy baratimat segetsem de csak az oltarig.

Agist mikor sulei kernek hamis dolgokba, hogy nekik segetségel lönne, nagy sok ideig ellent tarta kiuánságoknak, de uegre mikor semmiképpen untataſoktol meg nem menekedhetnek monda. Mig tinalatok valek semmi igaſságnac formaiat nem tártom vala, de minek utanna hazamnak attatoc, és hazam törvényenek igaſságanac és tiztességenec ſolgalatyara erötek ßerint tanitottatoc, ennek inkab erölkedem engedni hogy sem tünekrek. Es miuel hogy ez az ti akaratotok hogy á mi leg jelesb azt cselekedgyem, az igaſság kediglen leg jelesb mind koz embernel s mind fejedelemnel, mit akartok hogy cselekedgyem á mit mondotok meg tagadom.

Mikor sokaſág közöt gyülekeſség történt volna Spaniol orßagba, és nem tudhatnak meg ki dolga volna, biret mindeniknek mellyet meg nitata mindennek sinet tapogatuan, bizonkos jel által akarnan meg erteni ha kinek sive dobogna fellyeb á többinel az volna eka á gyülekeſségnac meg-is talala.

NYOL-

NYOLCZVAN HARMADIK RESZE.

FEIEDELMEKNEK ES PAPI rendeknek valtozasirol.

SZENT Ambrus mikor Mediolanumbeli tiztarto volna, meg haluan Mediolanumi Eretnek Auxentius Püspec és miker Püspek ualaztasaba nem egyezhetnenek. Ambrus tizti ßerint be megyen á templomba az sokaság köze, hogy az kösség haborodasat csendezitene, holot nagy ßép ieles oratiot ten közönséges bekességnec meg tartasára valot, azonközbe egy gyermek fel kiáltuan monda, Ambrus á Püspec, kinek ßaia által az egez nep Ambrust kiuana Püspekeknec. Ambrus mindenképpen ellene monduan, és kiuanságoknak nem engeduen, egez kösségnec kiuansága Valentinianus Csaßarhoz meg iratatek kin á Csaßar felette igen örüle hogy ü tüle küldetetet tiztarto Papságra hiuatatnec, meg kerezteletlen leuen Ambrus kerezteleseutan, Püspeke ßenteltetic. Platina & Brun. Rom.

Geris neuü varosba meg haluan Püspekek mikor egy ßent eletü baratot akarnanac Püspeke valaztani közönsegel, ki nem mezze egyedul lakik vala egy cellacskaba az kediglen semmiképpen nem akarna. Tortinet ßerint azon megyen vala által Alexandriai Püspek Constantinapolybol jóuen, ez mikor Nilamon baratot fel akarna Püspekségre ßentelni, egez varos kivanságabol. Tetete engedelmességet á tizt fel vetelre monduan. Ha egyeb nem lehet abba bar ugy legyen atyam á mint teneked laczik, holnap meg cselekedem á mint teczik, csak ma enged meg hogy magamra viselhessen gondot, es tulaidon dolgaimat rendelhessem el. Masod napra keluen jelelön á Püspek kinec monda Nilamon imadkozzunk elößer Istennec, kit meg engeduen á Püspek imadsága közöt Nilamon lelket Istenhez bocsata, kit midön sokaig vartanac volna hogy á hazbol ki jöne, hazba be menuen halua talalyak. Zozomenus lib. 8. cap. 19.

Alexan-

Alexander Püspek mikor tarsul adatatnec Narcisus Ierusalembeli Püspeknek vénségebe, ki Capadociaba hires Püspekseget visel vala, Istenjelenese altal Ierusalem fele menuen, szozat hallatek az egből, á kit Isten nekic adna Puspeket azt valaztanac, ejeli lataſſál-is meg bizonitatic hogy Narciſſuſſal együt viselne á tiztet, és hogy Alexandert Ierusalemből Capadociaba vizza ne bocsatanac. Euseb. lib. 6. cap. 10.

Szent Gergely Papa Pelagius Papa halala utan mikor Papaságra valaztatnec, ertuen ügyekezeteket az Romai egyhazbelieknec ruhaiat megh ualtoztatuan el buek elöttec egy kő liukba, de egy eghö oſlop altal ki az barlang elöt megjelenek meg talaltatik és Papaságra ſenteltetik Ear. Sur,

Nerua Csaſar, M. Vulpius Traianuſt fianac fogada, és birodalmanac felet neki ada, Csaſar neuetis ada neki az uduarba, és mind Nemet Orſágig valo birodalmat minden töruényel együt neki ada. Kinec valaztaſaba közönséges jonac elö menetelit gondola, nem nemzetet tekinte, hanem Traianuſnac ioſágos cselekedetit. Ki Spaniol nemzet vala nem Olaz, idegent kiuel semmi atyaſiuſága nem volt, noha Neruanac ſokatyaſiai és rokoni valanac, kikhez valo ſeretetit nem annyra böcsüle mint az közönſéges jonac elömenetit, mely Traianuſſal harom eztendeig élt nagy baratſágoſſon. Sex. Aurelius. & Cuſpin.

Antonius Pius Csaſar mikor halalahoz közel volna birodalmat M. Antonius Philoſophuſnac tiztartoi elöt ajanla, ki Philoſophus vala leanyaval együt, kinec tulaidon kencset Teſtamentomba hagya, annac felette az arany Szerencset mely az Fejedelmek hazaba tartatic vala, Antonius Philoſophus hazahoz vitete. Cuſpinianus.

Galienus Csaſar alat minden ſemermeteſſég meg emeztetet vala, és ſok Orſágoknac birodalmi le töretetenec és el nyomatatanac, ſok külömb külömb fejedelmek valaſztaſival. Illiriaba Regillianus neuü feiedelem Csaſarra valaztatec ki ſarmatac ellen ieles hadakat viſelt vala. Ennec penigien fejedelemſégenec indulattya kez neuetſégből löt, holot Valerianus Tribunus tudokozuán honnet legyen ez az neu mondatua Regillianus, egy á vitezek közul monda, á regno, az az birodalomrol orſágrol. Ez ſo haluan á tobi mondanac Király lehet tehat, mi-is tegyük Királya, és ez neu alat iti-

lek hogy melto volna Romai birodalomnac fejedelemſégére, és igy á trefabol maſod nap Csaßar neuel közöntettec. Cuſpinianus.

Proculus ſok ideig toluaiſágal eluen, Probus Csaßar alat vitezſéget-is harczokon cselekeduen mikor haſonlo toluai tarſi közöt vendegſégbe iadtzanec tizer nyeruen meg az jatekot, igy Csaßarnac kiáltatek tarſaitol, az utan töb vitezektól-is. Cuſpinianus.

Mikor Claudius Csaßar betegſegbe eſet volna, özve hiuan á vitezeket, nagy ſok beßedi utan inte öket az fejedelem valaztaſára, kiknek eleibe ſok vitezi cselekedetiért, Aurelianuſt ajanla. Az Romabeli tanacz péniglen Claudius atyafiat Quintiliuſt valazta, de azonközbe á had nepe Aurelianuſt emele Csaßarſágra. Kit haluan Quintilius és latuan hogy nem volna annÿ ereie kiuel Aurelius ellen alhatna, maga eret meg vaguan meg hala. Cuſppinianus.

Aragoniaba Királyok meg haluan egy Nemes embert valaztanac Királſágra, kinec kegyetlenſeget nem ßenuedhetuen Királyſágabol le vetec, Ranimiruſt á Calaßtrombol ki ùiuen királyſágra valaztyak, ki meg hazaſuluan és egy leanya leuen, nagy együgyüſégeért meg utaltatuan, vizontac Calaßtromba mene. Leania és Orßága gondgya viſeleſet bizak hetedik Caſtellei Alphonſus királyra. Collen. lib. 1. Hiſt. Neopolitanæ.

Tataroknac het fejedelmi kerſégbe eſuen birodalmoknac meg tartaſa felöl, egy Tatar ßegeny kouacs Changius neuü mikor mondotta volna hogy ő almaba latot volna egy fenyes vitezt, ki neki azt mondotta volna hogy az halhatatlan Iſten azt akarna hogy ö lenne Tatarok feiedelme, és hogy ô általa á Tatarok meg ßabaditatnac. Ez het fejedelemnec mikor ezeket meg beßellete volna, mint eztelen embert meg neuetek. De mikor ö magok az hadnagyok-is azon almot láttak volna, inditatanac hogy ötet valaztanac, és nemzetecknec ßokaſoc ßerint Chamnac neuezek, az az királynac. Fulgoſ. lib. 1. cap. 1. ex Huitonis Armeni cap. 16. de Tartaris.

Minec vtanna meg öttec volna az egerek iſiabik Popieluſt Lengyelek kiralyat, Lengyel orßági fö emberek özve gyüluen, király valaztaſara, és meg nem egyezhetnenec. Vala egy ßegeny ßanto ember és mez gyüitö, feletto kegyes adakozo mindeneknec erteke ßerint, és igaz feleſége maga-

hoz hasonlo, kiknec egy siok vala kit meg Popielus eletebe Poganyoc sokasa serint hogy elso haiat el metzene, baratit az ra á vacsorara ozze gyüttötte volna, meg öluen Diznaiat, és egy hordo meser lakasara kezituen. Azonközbe mikor királyi Palotai abol ket idegen embert ki rekeztetenec volna, Piaztus sokasa serint ez ket idegen embert hazaboz be viue nagy seretettel, és azokbol nagy böségel mindeneket ada nekik melyeket kezitet vala az fia lakodalmara. Ez idegen emberek tartasa közöt, á dizno hus neuelkedek, az meser-is meg sokasodec, ugy hogy ki folyna á hordobol az mehser vendeges keresére, sokúres edenyeket hazaba be viuen mind meg töltete. Vgyan azon uendegek tanacsabol fejedelmeket-is vendegségbe hiuata, kit minden nepeuel együt nagy vigan meg vendegle. Gyülesnec idején azon vendegek vizza teruen hozzaia, az egez gyülesre jöt nepet nagy sükségnec idegen ioságoczkaiabol fogyhatatlanul tarta. Mely csuda ki hirheduen mind egy akaratbol ugy mint Istен rendeleséből Királyoknac valaztyak. De Orság akaratyanac ellene mond Piaztus, de idegen vendegi tanacsanac engeduen, az ő Parazti ruhaba és harsbol csinalt bots koraual Király Palotaba koronazatra uizik. Vendegi kediglen, hiuataliokat el vegezven tóbe nem latatanac, kiket itilnek hogy Istentül bocsatatot Angyalok voltac, kik küldetenec vala az vendeg fogadasnac megfizetesere, noha még ackor Poganyok voltanac. M. Cromerus lib. 2.

Setbon Ægyptusbeli király, Vulcanus Papia löt. Herodot. in Euterpe.

Vesta Istен asszonynac süz Papiai voltanac, Császarok közül Iulius Csaßar Papi fejedelemséget és Augursagot egyßer s-mind viselt. Alex. lib. 2. cap. 8.

Galba Csaßar harom Papi fejedelemseget viselt. idem.

Bassianus kit Heliogabalusnac-is neueznec vala tizen negy eztendös koratol fogua Papságot visele aldozatot teuen az Napnac. Sabellicus lib. 6. Ænead. 7.

Aspasia Perssiai Cyrus király halo tarsa Diana Istен asszony Papia löt.

NYOLCZVAN NEGYEDIK RESZE.

AZ ELŏKNEK IMATSAGOK holtaknak-is haznos.

TIl Zedik neuü Benedek Papa holta utan meg jelenuen Potuabeli Ianos Püspeknec monduan, Odilo neuezetü Cluniacumbeli Apaturnac imatsága altal tartatot meg hogy örök karhozatra ne vitetetnenec, mind az által ideig valo gyötrelemre adatot, kit meg ertuen azon Apatur egez Szerzetes baratiual együt imatkozek erette nagy ajtatoſor, kinek nem ſok üdo mulua meg jelenik nagy fenyeſſégel.

Vgyan ezen Apatur idejebe közönſégeſen hirdettetik az halottakért valo imatſágnac és aldozatnac böcsületes volta mind ſent hauanac masodik napjan az egez kereztyenſégbe. Noha annac elöttö-is ſokas volt az anyaſentegyházba az halottakért valo könyörges, mint ſent Agoſton ideieibe, ſöt még az Apoſtalok ideieiben-is. Vide Aug. de cura pio mortuis.

Arnulphus Turonumbeli Püspek latvan egy embernec lelket az ördöktül karhozatra vonatatni terdre eſuen, nagy ajtatos buzgoſágal kezde imatkozni erette Iſtennec hogy az ſegeny lelek meg ſabaditatnec ez kegyetlen hoheroknac kezekböl kit meg-ü nyere, és vizza jöuen teſtebe vallaſt tön mindenek elöt hogy Arnulphus imatſaga altal ſabaditatot meg.

Paſchaſius neuü Romai Diaconus Papa valaztaſakor, miért hogy part ütesbe mult vala ki ez vilagbol, közönſéges valaztas ellen Pœnitentia tartaſaért Angulniai fordöbe ſolgalo ſemely abrazatba mindennec ſolgál vala, kit talaluan Germanus Püspek ſolgalatba, magat ki volna megh jelenti, keruen hogy imatkoznec erette, kit ſeretettel megh cselekeduen á Püspek tóbe nem lattatek á feredö ſolgalattyaba.

Egy Centum Cellai, az az ßaz Pintze neuezetbeli Pap, midon foródöbe gyakorta ßokot volna menni, és ot egy ember mindenkor nagy ßeretettel és ßorgalmatoßságal ßolgalna neki, egy nehany kenyeret akaruan ßolgalatyanac jutalmaért adni neki. Mond ennekem nem ßükség effele kenyer, hanem ha az ßent aldozatba erette imatkoznec kedues dolgot cselekednec vele hogy kinaibol meg ßabaditatnec. Mert ugy mond regen en voltam gazdaia ennek az helynec, és vetkeimért ez ßolgalatra vetettem, kiért imatkozuan és aldozatot teuen az Pap többe ot nem talaltatec.

Cirillus Icruſalem Varosbeli Püspec irjá, hogy egyßer mikor ßomoru volna imatßága közöt akaruan erteni Iſtentül mint volna allapottya Ruſinus unokainac holta utan, ki nem regen holt vala meg. Azonba imatßaga közöt felette nagy bűzt kezde erzeni, ugyannyra hogy orrat be kelletet dugni, félfele tekintuen lata Ruffinuſnac lelket eghö vas lantzokal altal öveczetetet, ugy hogy azoknac langiai miat latatatnec mindenestöl ßikraztatni: Ezt latuan Cyrillus kezde magaba meg ietni, ez nagy csudai közöt kerdi mi dolog legyen az hogy ily izonyu gyötrelemre vettetetet volna, holot tökelletes erköltsü ifiu volt eletebe, és ezokaért mindeneknec ßerelmebe volt. Mond Ruffinus, egyeb uetkem nem volt ez nagy gyötrelemre, banem csak kotzka iaczuſom, kit ingyen bünnec ſem tartottam megh ſem gyontam. Marul. us.

Stacteus Epheſusbeli mikor temetni ki vitetnec, Szent Ianos Euangeliſta könyörgeſe altal meg eleuenedic, kitül kerdi Szent Ianos mit latot legyen holta utan á mas vilagon, az ö ket tanituan y felol, kic kiuáltképpen Szent Ianoſnac elete koueteſére attac vala magokat, és ez vilagi tetetö Kazdagság miat meg csalatatuan el hattak vala hiuataliokat, Stacteus rendel mindeneket elö ßamaluan ily keues el mulando hiuſágért menyi meg mondhatatlan boldogſágot veztettenec volna el, és menyi gondolhatatlan gyötrelmekre valo kinzaſoc kizitetnec, hogy elöbi Chriſtuſért valo ßeretetbol ki oztot jozagokért bankodtanac, kit ßent Ianos ezebe veuen nagy ſok vezzöket aranya valtoztatot vala nekic könyörgeſe altal, haſonloképpen közönſéges köueket draga köuekke, kikel elöbi kazdagſágokat helyere allathatnac kiket ßegenyeknec oztottak vala. Ezt haluan az halottaibol fel költ emböer ßaiabol, Szent Ianos labaihoz eſenec keſérues ſiraſok és kö-

hullaraſoc által kóvyörgeneo Szent Iatoſ ac hogy vizont azok á veſsők es kóuek elóbi termezeteke valtoztatnanac, mert ük órók vezedelmékre azokat elni nem akárnanac, kiknec ſiból való Pœnitentia tartaſokat latuan Szent Ianos monda, menyetek el vigyetec á vezzóket az erdòre, mert az arany veſsó faie valtozot, és az draga kòuec kòziklaua. Abdias in uita S. Ioannis qui fuit unus ex 72. Christi diſcipulis.

Macharius Alexandriai, midón nemü üdò korba Scithioticabeli Puztaba iarna, talal egy regi meg ſaradt ember feiet, kit IESVS neuere kenzerituen hogy meg mondana neki, micsoda ember feie volt volna eletebe ez vilagon, és moſtan mi allapotba legyen. Mond az fò koponia. En Pogany voltam, és ez nem mezze valo falubeli lakos ember. Moſtan kediglen az Pokolnac nagy ſoros melyſégebe kinzatatom, kinek melyſége annij mint á föld az menyorſságtol: De én nalamnalis melyeben eſnec az hitetlen Sidoc, és meg azoknal-is alab eſnec azok kic az kereztyeni hutul el ſakadtanac, kik az igaſſagot hamis neuélkedeſekel el forditttyac. Mar. lib. 6. cap. 14. Vide plura in titulo csudalatos jeleneſeknek peldai.

Nagy bizonyos hir vala egez Magyar Orſságba loua hatarul valo el ragadaſárol, ki niluan bezellette hogy Pokolba vitetetet volt, ot latot ſantalan ſok külömb külömb kinzaſokat meg iſmert baratinak-is és teuelgesre tanito egy hazi rendeknec-is, Bocskai ſejedelemſegebe történt dolog lön ez.

Még elò bizonſág az-is ki Ecsedi Batori Iſtuantol ki küldetetet volt, egy erdeje meg gyuladaſának mi volna az oka hogy meg latna, azonba ez kóuetkezuen rea nagy hatlataſokat hal, ugy mint tabor jöuetelit fak közè aluan lat ſörnyü dolgokat meg-is ſolittyac, ſokat azok közöl meg-is iſmert kiuáltképpen az meg holt vrak közül kic jelen voltanac el-is vittec velek Tokaiba, Bathori Iſtuannac meg-is izentec hogy meg terne, mert röuid nap tarſaſágokba vitetetnec bizonyos jelet mikor lenne meg jelentec.

Bathori Iſtuan halala utan menij hagygalaſok voltanac Ecsed varaba Bathori Gabor ideje varbeliec bizonſágot teznec Prædicator Vraimat az Biblia oluaſaſa mellet ugy meg hagygaltak hogy többer exortiſmuſra nem mentenec.

Azon holnapba mikor Botskai Fejedelem fel tamada es az Nemeteket le vagata Tizkara küldetettem va'a Locumtenens Vramtol Pethi Marthontol az varos meg teritisere, egy ez akaratbol vegeztek volt azt senki az mint ük ßolanac Papißta Prædicatiora nejöne vaßarnap elsö harangozaßnac ideien, egy Nemes aßßonyallat ßok fö emberec hallaßara mondgya hogy ßoha ö Papißta Prædicatiot nem akarna halgatni, noha birßágal vetetek volna halgataßára, maßod harang ßo alat haza megyen ßolgalo leanyat hiuattya monduan: Im le fekzem ha ki kereßne, mondgyad hogy megh betegültem, alig fekhetek le nagy kiáltaßal haromzor-is ßolittya ßolgalojat, hamar ßoliez az en atyamfiat mert meg kel halnom, trefanac velé az leanzo mind az által el mene, el jöuen aßony Nenyé, keues ßoua utan megh hala. Az ßent Iſten bizonßágom harmad harangozas utan rakua telek az ßent egyhaz varos nepeuel, ö magok az varoßi fö emberek hozzamjóttenec harmad nap mulua, és ugy kertenec temeteßere valo ßabadßágot. Nem io Iſtennel és az kereztyeni igaz hittel trefalni. Ez en ot letembe történt, harom hetel minek elötte haboruſág inditatnec. Ezeket irom Iſtennec dicsöſegere és az el teueledet kereztyeneknec meg teriſere.

NYOLCZVAN ÖTÖDIK RESZE.

PœNITENTIA TARTASROL.

ZACHARIAS *Prophetanal irva vagyon hogy á Sathan vadolaſt akarvan keziteni IESVS ellen ki Ioſadech fia vala, és ez ellen valo panazolkodaſa megh vetetet legyen Iſtentöl, miuel hogy azokrol á vetkékrül Pœnitentiat tartot, ki feier ruhaba öltöztetek.*

Szent Hieronymus Doctor irja maga felòl Eustochiu ózvegy aßorynac hogy egyeb Pœnitentiai kózòt minden napi siraßi és fohazkodaßi utan latatom jelen lenni az Angyaloknac séregi közót.

Seuerus Sulpitius Posthumianus vénségebe Pelagianus eretnekektül mikor meg csalatot volna, ennec bünteteßére tellyes eletebe ßolaßtol nyeluet meg tartoztata, nyeluet kiuel vetet vala ezel büntete.

Salamon Szent Lazlo Király attya fia, atyafia ellen valo tamadaßocba ßok kereztyen vér ontaßi utan, ßabad akaratya ßerint Puzta helyre mene és maganac egy barlangot valazta, holot eletenec utolßo oraiaiglan vizel es vad almaual elt. Bonf. lib. 4. Dec. 2

Chilo Lacedæmoniai vén ember monda, hogy egez eletebe nem emlekezik hogy halaádatlanßágnac vetkebe talaltatot volna. Egy dolog kiuül, tudni illik mikor egyßer barati kózót biro tiztet viselt volna, tóruény igaßságat tekintuen, barattyanac tanacsul adta volna, hogy itiló dolgat mas biro eleibe halaztana, mely cselekedettel mind barattyat meg tartotta, tóruény igaßsága ellen-is noha nem vetkezet volna, mind az által miuel hogy iambor emberhez nem illik vala hogy az igaßságot fedegetne, azért meltan mondgya vala hogy ábeli cselekedetit venségebe banna.

Antigonus halala utan ßok ketelenségh alat nyomorgatatuan nepe, Egy parazt ember mikor földet aßna kerdetik mit miuelne, mond nagy fohazkodaßál Antigonußt keresem. Plut. in Photione.

Marcus Cato harom dologrul valo banatyat mondgya vala, ha aßony embernec titok dolgot jelentet volna meg, ha haion indult volna oda houa labon-is el mehetet volna, és ha az napot heaba mulatta volna el. Plut. in Solone,

Augußus Csaßar az paraznak ellen tòrvent adot valaki, mint kellene meg büntetni. Nem ßokùdò mulua egy ifiu be vadoltatec elótte ki leanyat meg ßeplóßitette vala, ily halhatatlan hazan tòt gyalazatert és Csaßari meltoßáganac bócsuletiért hertelen meg bußuluan mikor önen maga verne az ifiat, monda nagy kiáltaßal az ifiu. O Csaßar tórvént adtal ki, azt haluán Augußus azon napon maga vegezeße ellen valo cselekedetin bankod-

vannem euek, hogy az mit egyebek ellen vegezet volna, ő azt maga megh ſegte volna.

Hero Alexandriai, nagyob reſſét eletenec kemeny teſti ſanyaruſágba tóltuen, Szerzetes eletet el hagyuan vilagi eletre adgya magat, ugy hogy tiztatalan ſemelyekel együt élne, de vegre meg banuan cselekedetit á puztaba vizza megyen Pœnitentia tartaſra. Fulgoſ. lib. 6. cap. 9.

Maſodik Boleſla us Lengyel Király pœnitentia tartaſaért baratok kalaſtoromaba ment, és közötöc Szakatzſágot viſelt. Vide plura ſecundo volumine folio & ſequentibus.

NYOLCZVAN HATODIK RESZE.

ASZONYALLATOKNAK POEnitentia tartaſi.

AS Zonyallatok közül Maria Magdolna pelda az igaz pœnitentia tartaſra.

Maria Ægiptiaca közönſéges bordelyba lako fertelmes ſemely, minden elöbi tiztatalanſágat, Puztaba hatuan eztendeig egyedül valo lakaſa el moſa.

Pelagia hires aſſzonyállat kazdagſagal, teſti gyönyörüſégel bujaſágal, Nonius Püspek Prædicalaſára meg terven, nem Pelagianac, hanem minden fertelmeſſégnec melyſegenec neueze magat, el aduan minden joſságat, és ſegenyeknec oztuan, egyedul az o'aifa hegyere menuen ferfiui ruhaba nagyeros Pœnitentia tartaſaba eletet ſentul el vegeze.

Thais Alexandriai közönſéges fertelmes ſemely, Paphnutius Apatur inteſe utan Pœnitentiara teruen, mindeneket kiket teſte gonoz kereſetinel kereſet vala az piacz közepet egez nép lattara meg egete. Azon Szent

Apatur tanacsabol Szerzetes aßßonyallatok Kalaßtormaba menuen cellaiaba magat be rekezte, csak vizel és kenyerrel taplalta életet, mégh Iſten neuet ſem merte emliteni, imatſága közöt, csak azt mondotta, ki engemet alkuttal könyörüly raitam. Szent Antal tanituanya Pal neuü, latasa közöt az egbbe lata egy aranybol és draga köuekböl meg vetetet agyat, bocsülhetetlen meſterſégel kezitetuen, kerdi kié legyen az az agy, ha az ö meſtereie? Felelletet vön nem Antale, hanem Thais tiztatalan ßemelye.

Theodora neuü aßßonyallat Parazna ſágba eſuen, noha ſemmit vra nem tudna feleſége eſetibe, titkon vrat el hadgya, ferfiu ruhaba öltözuen baratok Kalaßtormaba megyen, holot ſok érdögi probac közöt álhatatoſan meg marada el kezdet pœnitentia tartaſaba. Ezenközbe be vadoltatic mint ha egy aßßonyállatot meg terhſietet volna. Ez okaért Kalaßtorombol ki üzetec, melle neuen á gyermeket és nagy kegyeſſen fel tarta az Kalaßtorom ajtaianal alamiſnat keruen. Ez utan ket eztendö mulua meg hal, kit holta utan ki legyen ezekbe veuek. Iollehet halalá elöt-is az Apaturnac ki volna meg mondotta vala.

Parisbeli Aurea, ßüzek Kalaßtormaba fejedélmi aßßony leuen. Miuel hogy az eneklö miſe alat egy Diaconus ektelenül erekelne, Stolaiat á Diaconus nyakabol ki ragaduan maga nyakaba vete, ki az Evangelium enekleſe utan hogy ily kerkedſéget cselekedet volna, tiztit le tezi, és het eztendeig cellaiabol ki nem ment, holot egy imadkozo ßek csinaltatot vala maganac, kit vallaig vas ßegekkel be veretet vala, hegyeit mindenuknec belöl hagyatuan, hogy azokteſtet ligatnac. Melyßekbe mikor dicsereteket kel vala mondani, magat ugy be helyhezteti vala hogy azokhoz tamazkoduan ieb kez felöl ötuen Pſalmuſt mondana, bal kez felöl meg annyit nagy alhatatoſſagal.

Alfreda Angliai Királyne aßßony miuel hogy moſtoha fiat Edoárd királt meg ölete vala, meg banuan uetkeit böiteleſekel és véreſégecskel teſtet ſanyargattata, annac felette el eduan joßágat ßegenyeknec ozta, ket Kalaßtormot-is epite ßüzeknec. Polid. Virg. lib. 6. Hiſt. Angliæ.

NYOL-

NYOLCZVAN HETEDIK RESZE.

AZ HIVOLKODASNAK EL tavoztataſárol.

AZ REGI Poganyoknac ſokasbol vót tanuſágok vo't, hogy Hercules az tunyaknac könyörgeſeket meg nem hallana, miuel hogy csak az gyorſáknac és vigyazokrac ſerentset adna és nagy elö menetelt. *Alex. lib. 2. cap. 14.*

Indiabeli Gymnoſophiſtak arnira gyülölik vala az hiuolkodaſt (mint Apuleus mondgya) t. Flor. hogy mikor eledel vitetetnec aztalokra, elöſſer minec előtte etelhez kezdenenec, ifiaktol kerdenec, regeltül fogua mit tanultanac volna. Ha ſemmit nem felelnec vala, hazokbol ki tazigaltatnac vala ſemmit enni nem aduan.

Oly nagy meg regzet gyülö'ſégel ſoktac vala gyülölni az tunyakat, hogy barmok modgyara temetnec el, mint ha ingyen ſem éltek volna. *Guido Bitur. Alex. ab Alex. lib. 5 cap. 2.*

Ægyptusbeli Amaſis király ily törvent rendele orſágaba, hogy minden ember eztendönkent menne tartomanyoknac tiztartoiahoz hogy eletek modgyat neki meg jelentenec. Hogy ha kik tiztartojok eleibe nem mennenec anagy modgyat életeknec nem adhatnac meg óletetnenec.

Ezen törvént ſerze Solon-ú Athenæbeliecnec, kit azok mint tiztaſágnac jeles törvenyet kedveſen meg tartak. *Herod. lib: 2. & Plat. in Sol.*

Nabatheuſoknac torvények vala, hogy az hivolkodoc tunyák, és reſtec, kic attyoktol marat joſságokat meg kiſſebitettek volna, bizonyos büntetéſſel büntettetnenek. *Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 13.*

Draco hires tôrveny tevô Athenasbelieknel, ily törvént ira, hogy az kic hiuolkodokvalt alaltatnanac, feie vetetetnec. Cœlius lib. 11 cap. 3.

Athenasbelieknel, Areopagitaknac tanacsok ſentſégeſnec tartatik vala. Kibe ki mit cselekednec auagy mi keres kedeſel élne ßorgalmatoſon meg tudakozak vala, hogy az emberec tiztelleg követôc lönnenec, és munkalkodaſokrul eletekbe ßamat adnanac. Val. Max. lib 2 cap. 1.

Mikor meg izentec volna Lacedæmonbelieknec, hogy azok kic Deceliat tartyac vala, ebed utan ſetalnanac. Mindgyart követet küldenec hozzaioc, monduan, hogy az delyeſti ſetalaſnac beket hadnanac, ſe torkoſſágot ne üznenec, holot Lacedæmoniakat nem illetü á ſetalas, banem teſteknec gyakorlaſa, kiuel teſti egeſſégeket oltalmaznac.

Arguſoknal ha ki reſtnec auagy tunyanac latatic vala lenni, maga joua kereſétibe, az biraknal be vadoltatic vala, holot ßamat kelletic vala adni az itiló meſter elöt. Alex. lib. 3. cap. 3.

Lucanuſoknal törveny vala hogy ha ki az hiuolkodoknac költsen valamit adot volna, meg bizonyitatuan költsen adot penzet el uezti vala. Nicolaus de moribus gentium.

Maſſiliabelies, jövendö mondokat és ideſtoua iaro aldozatokat Varoſokbol ki üzik vala hogy ajetatoſſágnac ßine alat hiuolkodaſra ne adnac magokat, és tobzodaſra.

Galluſoc mikor hadat hirdettenec közöttek fegyveres ifiakat tanacsokba hiuattyac vala, ha ki közülec keſen erkezik vala ſok kinzaſok altal meg ölik vala. Fulg. lib. 2. cap. 1.

Magabates, Dariuſtol Cycladeſeket hogy birodalma ala haitana nagy vizi eröuel küldetec, ki midön haiokat latogatna és azoknac vigyazaſokat, lata Mindinai haiot hogy ſenki nem erizne, meg buſuluan, az hajonac feiedelmet hiuta, és le vetkeztetuen az haio evezó liukon feiet ki tolyata dereka haioba leuen. Herod. lib. 5.

Epaminondas Thebasbeliek had viſelô fejedelme, mikor az ſtraſa vigyazaſokat iarna, egy vitezt latuan alunni fegyvereuel altal veri monduan, á mint talaltam ugy hartam. Alex ab Alex. lib. 1 cap. 12.

Nagy Alexander viadalnac rendeluen ſerigit, lata egy vitezt hogy ideget ÿanac ackor igazgatna, mint hazontalan vitezt ſeregi közül ki küldi, hogy ackor kezitere fegyveret mikor vele kellene élni.

Az Romaiaknal eztendönkent meg öletetnek vala az ebek, eleuenen ûket bozza fa begibe vetuen, hogy nem ugatanac legyen, ackor mikor Galluſoc Romai Capitoliomot meg hagtac volt. Plin. lib. 29. cap 4.

Publius Rutilius Conſul Siciliaba valo hadaba mellyet inditot vala az ſökötte kellen Q. Fabiuſt veit hogy Tauromitanita varat tunyaſága miat el veztette vala á tartomanybol ki küldee. Val, Max. lib, 2. cap. 2.

Marcus Militius Cn. Lolius L Sextilius haromejeli varos Gubernatori, miért hogy ejeli gyuladaſra laitorakal es horgokal keſöben erkeztenec vala hogy ſem mint kuantatnec meg ſententiaztatanac. Val. Max. lib. 8. cap. 1.

Szokas vala az Romaiaknal hogy az tanacz vraknac, tanacz hazhoz nem menetelekért, ſalagok vetetnec. Octauius Auguſtus és C. Caligula nagyob büntetéſt vetenec azokra, kiknec elegedendö okoknem vala ha keſöbenjünenec vduarhoz.

Traianus Csaſar idejebe, mikor egy az tanacs Vrak közül nem kezdet volna tanaczbajarni, Licinius biro unokaia leuen, nagy ſumma penzel ſententiaza, kit ſok könyörgeſe által alig nyerhete meg hogy ne kelletnec megfizetni. Dion. lib. 54. & 60. Plin. lib. 4. Epiſt.

Ket Királyoczkanac fia ifiac leuen, kiknec vigyaznioc kel vala Nagy Caroly Király ſatora elöt boritalok miat el aluuan. Azonba Király ſokaſa ſerint éjel taborat latogatuan tala ya ûket aluua. Regel tanacsot gyüttuen, kerdi leg elöſzer á ket ifiutol, azutan az töb tanacstol, mit erdemlenenec azok kic feiedelmeket és Franciaiaknac fejeket ellenſéget kezebe vetettec volna, mindnyajan fó vetelre itilek. Caroly Király kemenyen megh feduen ûket és gyalazattal illetuen nepe közül ki ueti. Aventinus libro 4. annalium Boiorum.

Florentiaba regi eleiknec ſokaſa ſerint felette nagy vigyazaſokat teznec Varoſokba az hiuolkodoc ellen. Kerduen miból élne, és miböl ruhazna magat, ha ki maga io mentſéget nem adhattya mint hiuolkodo latrot meg büntetic, auagy varosbol ki üzik. Sabellicus lib. 6. cap. 1.

NYOLCZVAN NYOLCZADIK RESZE.

ELLENSEGEKHEZ VALO ßeretetrül.

MAVrus Apatur Szent Benedec tanituanya Kalastorom epitesebe mikor az munkasoktol, kep mutato, és tetető ßentségünec egy mas közöt neveznec, az Satantol környül vetetetnec, fö inditoia ez ragalmazasnac azon oraba meg hal ßörnyü halallal. Mauritius imatkozuan erettek ellenségektül meg ßabaditatnac, az ki meg holt vala-is fel tamaztattatec.

Apollonius neuü barat és Martyr, mikor egy Philemon neuü embertül ßidalmaztatnec á tömleczbe, fel fohazkoduan monda: Bocsassa megh Isten teneked ezt az bünt, hogy ne tulaidonitassec teneked, ez ßo haluan magahoz jöuen töredelmessége altal kereztyenne lón.

Vitalius Alexandriai Szerzetes mikor arczul csapatot volna azon oraba ßemei elöt, azt az Istentelen embert környül veve az ördög foldre le vetuen, kegyetlenül gyötri vala, kiért Vitalius imadkozec és meg gyogitatek.

Isaach Apatur is hasonlokép en cselekedec áual á ki ötet arczul csapta vala, rea buruluan á folden á Satantol meg mente.

Vgyan ezen ßent az Orrokat kic kertebe mentenec vala lopni, ki nem tuduan mennÿ á kertböl atyai ßeretetböl dorgala, az utan jol tartuan öket, és kertbeli gyümölcsuel meg ajandekozuan bekeuel bocsattya.

Alamisna oztogato ßent Ianos Püspec urokaja, panazolkoduan elötte tiztartoia ektelen ßidalmazasárol, nagy kòny hullatasal, mond ßent Ianos, én azt az embert ugy meg buntetem hogy minden ember megh csudalya. Hiuatuan az ßolgat, ßabadosa teue, ét nagyob tiztre fel emele.

Vgyan azon ſent Ianos mikor egy kolduſtol ſidalmaztatnec kinec alamiſnat adot vala, kit jelen valo egyhazi emberec meg akarnac vala meltatlan morgaſaért buntetni, nem engede monduan: En vagyok annac az oka, mert az kolduſo ſegenynec kueſebet attam hogy ſem mint ſuksege kiuanta volna. Es hozza hiuan azt az ſegent minden penzet elotte ki tölte monduan vegy annyt benne á menni ſukség.

Damaſcenus Theodoſius Csaſarnal artatlan be vadoltatec gonoz akaroitol, ugymint ki ál leuelet irt volna, kiért kezet Csaſar el vagata, udvarabol nagy gyalazatyara ki uetete. Szüz Marianac eſedezuen Damaſcenus artatlanſágaért el vagatatot keze meg gyogitatic. Ez nagy csuda-utan gonoz akaroianac elete meg tartaſaert könyörge az Csaſar elöt.

Samſon neuü Erſec imadkozec az Iſtentelen emberért, ki mereg által meg akara ötet ölni, latuan á Sathantol ſörnyen gyötrötetni.

Chriſtina ſüzre ſok kinot utan, nagy kigiokat bocsatanac hogy azoktol mardoſtatuan meg emeztetnec egy hazacskaba, kic ingyen ſem illetuen á ſüzet, azokra az ördöngös tudomanyokra forduluan kik izgattyac vala az ſüz mardoſaſara, ſörnyü mardoſaſoc, és mergekkel meg ölek. Kiknec ſörnyü halalokon ſanakoduan Chriſtina, imatkozzec, és á kigiokat el kergete, annac felette az meg öletetet embereket fel tamazta, es kereztyen hütne terite.

Anatolia ſüzet egy nagy kigio ual egy ſoros tömletzbe rekeztec, és midön ſokudo mulua itiltek volna, hogy az kigiotul meg emezteter volna, nituan az tömletz ajtaiat, azon embert kitül be bocsatatot vala, rea ugorvan és de rekara tekereduen, mikor földre le vetette volna és ſörnyen mardoſna, Anatolia imatſága által el uzetetic, és merges maraſi meg gyogyulnac.

Potentiana ſüz és Martyr Alexandriaba Martyromſágot ſenueduen Baſilides tiztartonac holta utan meg jelenic, kitül ſenuedet vala, mutatuan neki azt á Coronat, kit Chriſtus né'ki adot vala monduan, ha ö-is Chriſtusba hinne haſonlo Coronaual meg Coronaztatnec. Annac nagy ſerelmeért kereztyene len, és Martyromſágot ſenuede.

Veneranda ßüz sok izonyu testi gyötrelminec kinnyait ßenueduen Christusért, vegre egy nagy forro üstbe vettetic, fenyő vioz, olai, kenko kőzőt fozetetuen, egy csep annac á bironac ßemebe esuen, az forro kinkőues olaibol meg vakitatic. Kinec kinnyat latvan á kegyes ßüz, uyalauai sart csináluan ßemet uijaual meg keni, és meg gyogita, kit ily io cselekedeti altal kereztyeni hütre terite.

Daria ßüzet mikor az Poganyoc Bordely hazba vittec volna, ki ßaladuan egy fene Orozlan á Kalicabol minden gyalazattol meg mente, az kic nagy merezsegel ßüzhez kőzelgetnec vala, az ajto előt földre le veri vala, igy parancsoluan á ßüz az Orozlannac, ugy hogy senkit meg ne sertene.

Hasonlo vala Szent Annos aßßony ellenségehez, ki bordely hazba hozza akarvan menni az ördögtol meg ôletetek, kit ßent Annos imadsága által fel tamazta, és Christusnac tizta aldozattyara gerjezte.

Eugenia ßüz Alexandriai tiztarto leanya ferfiu ruhaba baratoc kőzőt tizta eletet viseluen, ßent eleteuel és io maga hordozasaual azt erdemle, hogy mindenektül fő Apaturságra valaztatnec. De azonkőzbe az ördög irigysége miat, egy fő özvegy ßemelytül ólelgetese által testi vetekre akara inditani, de nem akarvan engedni Eugenia, á gonoz aßßonyallat kiuanságanac be vadoltatik á tiztartonal, ugy mint ki saiat hazanal megh akarta az Özuegy aßont ßegyeniteni, kit meg fogata az tiztarto és halalra tartatuan, minec előtte meg sententiaztatnec, kegyelmet kere az gonoz aßßonyállatnac, az utan kebelet meg nituan edes attyanac ki legyen megh jelenti magat.

Otilia ßüz vakon ßületetet, kit atya nagy busulasaban ily vetekért meg akara ólni, az annya titkon Kalastoromba aduan fel tartata, ez atyanac hozza valo duhesseget imadsága által pœnitentia tartasra indita, halalau tan Purgatoriumbol lelket imatságaual ki ßabadita. Maga ßemevilagat-is Istentül meg nyere, kit ßüleitül nem vet vala. Marulus.

NYOL-

NYOLCZVAN KILENCZEDIK RESZE.

NAGY SZüKSEGNEK IDEIEN csudalatos taplalaſoknak peldai.

ISRaelfiai negyuen ezten deig minden munkaiok nélkül Mannaual taplaltatanac Iſtentül, kibe minden kiuanta iz meg talaltatec. Sap. 15.

Samſon minec utanna ezér embert le vert volna, egy ſamar allal nagy ſomjuſágba Iſtenhez kiáltnan, ugyan azon ſamar álnac egyik zap foga helyerul, bo ki folso forrasbol meg elegittetik. Iudic. 15.

Illyes Propbetanac á hollot kenyeret és huſt hoznac vala, regel és eſtve. 3. Reg. 17.

Eliſeus Propheta környörgeſere, nagy bő viz adatec puzta helyen Ioſaphat és Ioram Király ſomjuhozo taboranac. 4 Reg. 3.

Samarianac meg ſzallaſanac ſörnyü ehſéghebe, holot az anyac gyermekeket meg ettec, maſod napra Eliſeus Propheta'aſa ſerint, nagy bő elédelek adatec ellenſéget taborbol valo el futaſoc utan. 4 Reg. 4.

Illyes Propheta Sarapta varosba egy özvegy aſſzonynal fiaſtol egy maroc liztel és egy korſo olaial, nagy ſokideig taplaltatatec. 3 Reg. 17.

Daniel Prophetat az Orozlanoc vermebe, Abacuk, Propheta az mely etel ſerzet vala aratoinac, azzal taplaltattya Babilloniaba. Dan. 14.

Vrunk IESVS öt ezer embert elegit meg á puztaba, öt arpa kenyerrel, és ket halacskaual, kinec fel ſedegetetet hulladekibol tizenket koſart töltenec meg. Vizontag het kenyerrel és keues halacskaual negy ezer embert. Ioan. 6. Mat. 14. Mar. 6.

Remete ſent Palnac minden nap egy hollo fel kenyeret hoz vala, ſent Antal hozza jöuetelibe kediglen egez kenyeret hoz. D. Hier. in v. S. Pauli.

Baſilius Puſpeket Sebeſtiabelit, az madarac tartottac. Mar. lib. 4. cap. 2. Dio. lecianus üldözeſebe.

Erasmus Püſpeket Diocletianus Csaßar üzdözeſebe az libanum hegyen holloc altal vigaztaltatot, es oktalan allatoktol, kik eleibe jöuen bizelkedtenec neki. Mar. ibidem.

Egyed Apatur egy kis hailekocskat csinaluan maganac az Rodanum folyo viz mellet ſaruas altal teiel tartatot.

Menna Remete á Puztaba á mehekrul taplaltatot.

Pindarusſt ſanki veteſeben á Mekek mezel tartottac. Ælianus de varia Hiſt. lib. 12.

Atlanta, attyatol el vetetuen á Medue fel tartotta. Idem lib. 13

Feliaſt Neptunus fiat iriak hogy á kacsola tartotta volna fel, Priamus fiat Alexandert Roka, nemelyek ugyan ezent irjac, hogy medue tartotta volna: Ægiſtuſt á kecske. Ael. lib. 12. de varia Hiſt. cap. 13.

Telephus Herculesfia, iob attya parancsolattyabol erdöbe vetetetuen, Szaruaſtol fel tartatatic. Aelian. lib. 12. & Diodorus.

Camilla Volskai neprec Királyne aſſzonya á viz parton el vetetuen barmok teieuel tartatic. Sabellicus lib. 1. cap. 2.

Cyrus Perſiai hatalmas Király, kit Iſten az ſent iraſba ſolgaianac neuez, iob attya parancsolattyabol el rettetic, ebektül, és vadaktol taplaltatatic, ming adig miglen Pasztorok rea találuan nalok fel tartottac. Herod. lib. 1. Iuſtinus lib 2

Habú neuü Hiſpaniai Királt vadac, ebec, diznoc és ſarvaſoc tejel tartottak

Hiero Siracuſumbeli Király ſolgalo leanyatol valo fiat el vettette, kinec ſaia elöt á mehek lepeket rakuan, mezel tartottac. Iuſtinus lib. 23. Alex. lib 2. cap. 31.

Romulus és Renus egy atyatol valo fiak, Tyberüs folyo vizbe vetetetuen, csudalatoskeppen farkaſoktol meg oltalmaztattanac, és fel tartattanac, kic Roma varoſának fundalo feiedelmi voltanac. Linius & omnes Hiſtorici Romanorum.

Comates neuô ember ſolgaluan egy kazdag embert, ez vra Marhajaból ſokot vala aldozni az Iſteneknec, kit mikor vra buſultaba kemenyen feddene, mond Comates, ezert nem ſükség haragodnod, ho'ot ezekert á Muſaktol tób io tetement uarhatnal. Mond az vra meg latom ha tegedet á Muſak el tartanac. Meg vaiuan azert egy nagy fat, Paztorat erösen be ſegezi. Az utan eztendö mulua oda menuen egeſſegbe talala ſolgajat, és körüle minden felöl lepes mezet talala, kit á mehek neki raktanac vala. Ex Theocrito, Gilbertus.

Probus Caſar ideiebe nagy hadac miat, kit á Nemetek inditottanac vala, taboranac nagy fogyatkozaſaba ehſeg miat, zapor eſöuel együt büſéges gabona eſec, kinec büſégeuel tabora meg rakodec, ellenſégin-is gyözedelmet vén. Zonaras,

Vilfridus, mikor az Szazokat meg teritette volna á kereztyen hütre, harom eztendeig valo nagy ſarazſag miat ehſegh kóuetkezec, kibe ſantalanon meg-is holtanac vala, imadſága altal Iſtentol eſot keruen nagy büſeg leſſen. Beda lib. 4. cap. 13. Hiſt. Eccl. Anglorum.

KILENCZVENEDIK RESZE.

REGI POGANY BÖLCSEKNEK jeles mondaſi. Ex Laertio.

THales Mileſiai bölcz Philoſophuſt, mikor annya hazaſſágra intene, mond, még nem ideie, vénſégre jutuan, vizontat baratitol azon hazaſſágra kiztetetven, mond immar á hazaſſágnac nincsen ideie. Ezen bölcz ſokta vala mondani, hogy ſzerencsejenec harom kiualtképpen valo dologért halalat ádna, hogy ember legyen nem oktalan allat, hogy ferfiu nem aſſony-

allat, hogy Görög nem Barbarus. Egyßer ki menuen hazabol az egh forgaßa nezni, maga gondolatlan egy verembe eßik, mond neki hazaba lakó vén aßonyallat. O Thales mi dolog az hogy azokat kik az eghbe fen vadnac meg ertheted, elöred á folden valot nem latod? Ezel neuetuen Thaleßt. Vgyan ezen Philoßophußtol kerdik barati ha az Iſtenek tudnake embereknec gonoz cselekedeteket mond, még gondolatit-is tudgyak. Kerduen tüle egy parazna ember, ha meg eskúdnec hogy paraznaßágot nem cselekedet volna? Mond Thales, az hamis hüt nem alab valo az paraznaßágnal.

Kerdik mi volna leg nehezeb? Mond Thales maga meg iſmereti. Micsoda leg könyeb? Maßt inteni. Mi volna leg gyönyörüßégesb? az elet. Mi allat az Iſten? Kinec ßem elei ßem vege nintsen. Mint élhetni leg igazaban? Ha ugy mond az mit egyebekben meg feddünc az ne cselekedgyük. Kicsoda legh boldogh? á kinec io egeßßége vagyon, iozaga, és io ertelme. Hic vixit tempore Cræßi regis.

Ezen ßokta vala mondani, á mit atyankal cselekedünc, azont varjak fiainktol-is

Az Nilus folio vize ackor arrad meg, mikor Aeteßianac ellenkezö vize meg tollya.

Solon jeles mondaßi.

CRæßus kazdag király, mikor nagy kazdagön fel epitetet ßekibe ülne, kerdi Solontol, ha valaha latot volna ßép dolgot annal? A kokaßt, Phajtant és á Papat, mert ugy mond azok termezetek ßerint valo öltözetekbe dicsekednec.

Solon ſententia mondaßi.

SEmitül az embernec felni nem kel, az egy boldogßáganac el vezteße kiuul.

Egy bolond ßem halgathat.

Az kößség igazgatoia, elößer magat igazgaßa, ha az feiedelmek, és az öreg nepec törveny ßerint elnec, minden varos ßép rend tartasba tartathatic.

Ha ki atyat nem taplalya tiztelleg nélkül legyen.

Ha ki

Ha ki hivolkodaba él, azt ßabad legyen mindennec vadolni.

Az ki hazaia mellet hartzon el esik, azoknac fiait közönségel fel kel tartani és tanit atni, mert erre vala tekintetbe minden ember erosben hadakozik.

Ha fejedelmet rezegségbe talalyác meg öletessec.

Az törvént hasonlatosnac itilte lenni á pok halohoz, kibe meg akadnac az erötlen allatok, és bele keueredned, az erösek peniglen el ßagatyac

Az joságos cselekedetet és iambor érkölcset, nagyobnac bócsülötte az eskiüesnel hiuebnek-is.

Baratokat nem io hamar keresni, ha kit talaltal tarcs meg.

Azt ad tanacsal á melyec jelessec, nem azt á mely gyónyörüseges.

Mikor Solon meg holt fiat siratna, mond egy barattya. Hazontalan siratod? Mond Solon, ugyan-is azon sirok mert hazontalan.

Iobnac itili vala fejedelemség nelkül el lenni, hogy sem mint sok felelmekrül környül vetetetni.

Chilon Lacedæmoni jeles mondasi.

EZ kerdi Æsopustol mit cselekednec Ivpiter menyorßágba, mond, az keuelyeket meg alaza, és az alazatosakat fel magaztallya.

Mi külömbseg legyen az tudosok és tudatlanok közöt, mond io remenségh.

Mi legyen leg nehezeb? Az titok el fedezes, az üdöt iol helyheztetni, és az bozzuság tetelt el ßenuedni. Embernec nyeluet jo mindenkor megh tartoztatni, de fökeppen lakodalomba.

Nem jo senkit fenyegetni, mert aßßony ember sokas.

Barattyat job nyomoruságaba latogatni, hogy sem mint jo ßerencsejebe. Az holtakat nem kel atkozni.

Tiztessegesb az karuallas, hogy sem mint az ektelen nyeresegh.

Az meltoságba leuö emberekhez az illik, az együgyüség hogy felebarati, ne inkab felyek hogy sem mint bócsülyec.

Nem kel engedni az nyelunec hogy elmeie elöt jarion.

Lehetetlen dolgot nem io kiuanni:

Szolasa közöt nem jo embernec kezet hanni mert eztelenségnec jele

Ez Chilon mondotta vénségebe, hogy soha halaádatlan nem volt. Egy dologba egyßer nem keuese baboritatot meg, tudnia illik, mikor barati kozot itilni kellene, törvény ellen sem akara veteni, barattyanac tanacsul adta, hogy á törvént el apellalna, ez okon hogy minden baratomat megh tartanam, mind á törvént. Igen keues ßoun ember volt, innet ßarmazek ez pelda bezed, Chilo bezedü.

Pittacus jeles mondasi.

PIttacustol kerde egyßer Cræsus, mibe allana az io birodalom? Sok fele fakba, jelentuen igaz törvenynec ßolgaltatasat.

Mi volna leg keduesb ez vilogon? az üdö. Mi volna tudhatatlan? az jöuendö dolgoknac allapottya.

Szokta vala mondani hogy ezes emberhez illenec, minec elötte haborusága törtenyec, annac gond viselese hogy ne törtennyec. Az utan kedigen minec utanna meg törtenic, bekeßegel ßenuedni.

Mikor egy ifiu tanacsul kerdene tole ket ßemely felöl, melyiket kellene hazas tarsul maganac venni, egyik hozza hasonlo kazdag vala és hasonlo nemzet, az masik kazdagb, és foueb renden valo nalanal. Palczajat kihez tartozik vala, fel emeluen monda. Menj az varos ützaiara á houa á gyermekek jatekra soktanak menni, azokrol kerd megh mit kellyen cselekedned, és azt köuesed, meg fogaduan tanacsat, azok mondanac néki, hogy magadhoz hasonlot vegy.

Bias jeles mondasi.

BIas boldogtalannac sokta vala azokat mondani, á kik boldogtalanságokat csendez ßuel nem ßenuedhetnec.

Kerdik tole mi volna ez allagon leg nehezeb? Monda. Io ßerencseböl le vetetni, és azt bekeßegel ßenuedni.

Mikor egyßer sok Istentelen emberekel egy haioba ülne tengeri haboruba, és azok nagy felelmek miat könyörgenenec, halgaßatok ugy mond, hogy az Istenec ne tudgyak hogy it haioztok. Egy Istentelen ember kerdi tole mi volna á kegyesseg? Ez kerdesre halgatuan Bias, miért halgatna okat akarvan erteni, mond: Mert oly dologrol kerdez kihez semmi közöd nincsen.

Mi volna leg edesb kerduen tóle? Mond á remenſégh.

Mibe gyönyörkedhetnec leg inkab az ember? Nyereſéghe.

Szokta vala mondani, hogy az ember eletenec idéiet ugy merne, mint ha hozzu idoig, és koues ideig kellene élni, ugy ſeretni valamely dolgot mint meg gyulolendót. Ha mit akarz cselekedni laſſan kezdgy hozza á mit kediglen magadnac valaztottal abba alhatatos legy. Ne ſoly hamar, mert az boloudſágnac iele.

Kazdagſágaért, az meltatlan embert ne dicsird.

Valami iot cselekedel azt Iſtenéknec tulaidonicsad. Iſiuſagodtol fogua vénſéghedig valo költſéged bo cſeſeg legyen, mert az csak egyedul az or okesioſág.

Azjo tanacznac ket ellenſége vagyon, az harag, és az hertelenſegh.

Baratod eletet magad dicsiretinec tulaidonitsad.

Cleobulus jeles mondaſi.

CLEOBulus ſokta vala tanactul adni, hazaſſágra vagiokodoknac, hogy ertelmes ſüzeket kellene valaztani, kiknec ideiec ſerint aſſony emberi ertelmek volna.

Emberekuek barattyat io tetemenyel kel taplalni, hogy baratſágosbac legyenec, ſót az áltál ellenſégból-is baratokat kel ſerzeni.

Minec elótte hazadbol ki meni, á mit kűn akarz cselekedni iol meg gondollyad, mikor hazádhoz terz haſonloképpen iol meg hanyad és veſſed. Teſtedet modgra ſerint gyakorollyad, auagy munkalodtaſſad.

Iob az halgatas hogy ſem mint á ſolas. Az ioſágos cſelekedetnec tulaidona vetek nelkúl lenni, és az hamiſſagtol tavul tarni. Erözakal ſemmit nem io cselekedni. Aſſony emberrel nem io nyaiaſon bezelleni, ſem idegen ember elót feddódni, mert egéc eztelenſégnec iele auagy kegyetlenſegnek.

Rezeg ſolgat nem io meg büntetni, mert az nagyob boloudſágot cselekednec á ki boloudot büntetne: Haſonlo feleſeget vegy magadhoz, mert ha naladnal bótsuletosbet vez, Sogorid vraid leznec. A kic ſidalmaztatnac, nem kel ellenſégeket bozzontani, mert á fele neueteſból nagyob ellenkezes tamad. A ſerencsenec valtozaſat tanul hator ſiuel ſenvedni.

Ana-

Anacharſes Scitha jeles mondaſi.

MIKOR étül kerdenec mi volna leg jobb? Mond á nyelv. Atticus pirongatuan hogy Scitha volna. Mond ennekem hazam gyalazatomra vagyon, de te hazadnac vagy gyalazatyara.

A Piatzol csalardſágnac mondgya vala helyelenec lenni, és fóſuenſegnec markanak.

Monda. En arany nelkül nem ſükelkedem, elegh az ennekem hogy bölcseſeget vizek Scithiaba.

Anaxagoras jeles mondaſi.

Ez minden kazdag jozagat el aduar, az bölcseſégnec tanulaſara adgya magat. Etül mikor kerdenec nincze hazadra gondod? Mond. Igenis vagyon az egbet mutatuon vyanal.

Kerdik tüle mi vegre ſületetet legyen? Hogy ugy mond az egheket nezem, á Napot és á Holdat. Miért buidoſnec idegen foldeu? Mond nem kel aual gondolni, minden felöl egy ut vizen Pokolra.

Socrateſnek jeles mondaſi és bekeſſegh ſenvedeſe.

MIKOR egy ember ſarkaual ütötte volna Socrateſt, ſokan latuan bekeſſég ſenuedeſet és csudalkozuan mond Socrates: Ha á ſamar meg rugot volna, illeneké azért tórvenybe ideznem.

Euripides mikor Heraclitus könyvet vitte volna Socrates eleibe, és kerdene tüle mint teczenec neki az, az iras? Mond. A mit benne erthetek velem hogy vagy dolgok legyenec, azokat-is á kit nem ertettem. Mind az által valami uzo Delius hoz illendö, az az nagy elmehez. Delius natator nagy uzot jegyez

Mikor egyſzer varos Piatzara kiment volna, és nagy ſok külömb külömb arukat latna, gondolya vala magaba, mely ſok dolog nelkul el lehetnenec az emberec.

Csak egy jot mond vala jonac lenni ez vilagon, tudni illik á tudomant, egy gonoznac lenni á tudatlánságot.

Az kazdagságbol és nemes nemből mondgya vala eredetit minden gonozságnac.

Maga felól azt mondgya vala, hogy egyebec semmit nem tudna annal, hogy tudatlan volna.

Kerdik tüle az ifiüságnac ereie mibe allana? Monda. Nequid nimis, az az, ereje felet ha semmit nem cselekednec.

Kerdic tüle á hazasság job volnaé auagy annekül valo ele? Mond. ákar melyiket cselekedgyed meg banod.

Csuda'kozom ugy mond Socrates, hogy azok kic kőnekből ßép képeket erölkednec faragni, ugy hogy az emberekhez hasonlatosac lennenec, ö magokrol el feledkezven, hogy az kőnekhez hasonlatosac ne lennenec és ne lat atnanak.

Az ifiaknac tanacsul adgya vala, hogy magokat tükerbe tekintenec, ha ßep abrazatuac volnanac ßépségeket meg tartanac, hogy ahoz az ßépseghez melto eletet viselnenec. Hogy ha kediglen ektelen abrazatuac volnanac, azt az ektelenséget jeles tudomanyokal fedeznec auagy ekesitenec.

Mikor egyßer kazdag fö embereket vacsorara hit volna, és feleßege Xantipe altallana hogy ily keues elejegre hitta volna öket. Mond. Azon semmit ne bankodgyal, mert ha io erkölcsuek és mertekletesek leßnec, aztalunkat meg nem utallyac, hogy ha peniglen mertekletlenec leßnec, arra semmi gondunk ne legyen.

Mondgya vala hogy nemely emberec azért ennenec hogy elyenec, nemelyec penig'en azért élnec hog egyenec.

Az tudatlan parazt ságot hasonittya vala, soközze gyüitöt rossz penzhez.

Mond Aeschines Socratesnec, ßegeny vagyok és en magamnal semmim egyebem nintsen, en magamat adom teneked. Mond Socrates, nem vezede ezedbe mely nagyot adsz ennekem?

Socrates mikor Athenasbeliektöl halalra sententiaztatot volna, mond neki feleßege, ártatlanul halsz meg. Mond Socrates. Tehat azt akarnade hogy mellyekert halnec meg?

Apollodorus, az mely nap meg kel vala halni, Socrateſnec mereg italától, egy draga Palaſtot hoz neki, hogy abba halna meg. Mond Socrates: Ha éltembe nem illet hozzam é fele palaſt, hogy legyen illendö holtom utan.

Mikor egy ember ſidalmazo ſzauat hallotta volna. Monda: Ez az ember nem tanult jol ſolni.

Mond egy ember Socrateſnec, ez az ember tegedet atkoz: Mond Socrates: Nem nekem ſol, mert azokben bennem nintsenek.

Mondgya vala hogy nem gonoz volna Comedia ſerzöjatekot nezni és hallani embernec, mert azokba olyakat mondonac felölünk az melyec jobbulaſt kiuannac bennünc, magunkat meg iobbitsuk, ha azon kiuül egyebet hallunc ſemmi kózünk áboz.

Mikor egyſzer feleſége Xantipe atkozta és ſidalmazta volna Socrateſt, még az utan moſlekos vizel agyon öntötte uolna. Monda Socrates: Lam mondam hogy Xantipe dörgeſe utan eſö is köuetkezik.

Alcibiades mond Socrateſnec, Xantipe mord kedue ſenuedhetetlen: Mond Socrates en ugy hozza ſoktam mint ha mind élrig á csigaknac hallanam csikorgaſit. Mint ha te ſem hallanyd á ludaknac gagogaſit. Mond Alcibiades azok ennekem tejnac és fiakat költenec. Mond Socrates Xantipe-is fiakat ſül.

Egyſzer Xantipe Socrates palaſtiat az utzaba le ragadgya Socrateſrül. Ily gyalazatert mondanac neki barati, hogy kezeuel venne igazat, Mond Socrates. Szep dolog volna hogy az mi tuſakodaſinkon, ki ki mind kialtana, hozza Socrates, ne had magad Xantipe.

Azt adgya vala tanacsul hogy az joſagos cselekedetet, nem jo volna törvénybe vinni kösseg itiletire.

Ariſtipus Cirenaicus jelés mondaſi.

Alcibiadestül kerdik mit kellene az ifiuſagnac tanolni? Mond. Az mi öreg emberkoraba ſükséges.

Az miden egyſzer egy barattyaért Dioniſius Tiranus elöt könyörgene es meg nem halgattatnec, labai elöt terdre eſec, kirül mikor pirongatnac barati, mond, nem en vetkem az, hanem Dioniſiuſe, hogy füle á laban költ.

Ez mikor fiat tüle elüzte volna, és ezért feddetetnec, hogy ömaga faiat magzattyat el vetne. Mond. á tetü-is mi belólünc leßen á takony-is, mindaz által mint hiaba valokat tolünkel vettyüc.

Plato jeles mondaſi.

XEnocrates Platohoz menuen egyßer mond neki uerd meg ezt á gyermekeket, mond Plato en nem verem mert meg haragudtam.

Haſonloképpen mond egy ßolgaianac, moſt meg fizetnei ha meg nem haraguttam volna.

Az rezegeſeknec tanacsúl adgya vala, hogy magokat á tükerbe tekinenec mely ektelenec volnanac.

Plato fizetes nélkül tanitrya vala tanituanit.

Xenocrateſnec jeles mondaſi.

XEnocrateſnec mikor Alexander nagy ſumma penzt küldet volna, csak harom penzt vón ki mind ahol-is, á tóbit vizza külde monduan. Annac kel az ſok penz á ki ſokat tart.

Haſonloképpen Antipater nagy ſok penzt külde neki, kit mindenestöl uizza kuldi.

Történetből egy öly, verebecskeket üzuen, Xenocrates kebelebe repüluen ellenſégetul meg oltalmaza monduan, nem kel el arulni, az alazatos könyörgöt, és az oltalom kerőt nem kel meg vetni.

Bion jeles mondaſi.

SZOkta vala mondani Bion, á Pokol utya igen könyü, ſembe hunyua-is meg talalni.

A kazdag ember nem bir kazdagſagot, hanem á kazdagságh birja ötet-

Iſmuſágunkba erönkel élünk venſégünkbe ezünkel.

Ariſtoteles jeles mondaſi.

ARistoteleſtül kerdven mi haznok legyen á hazugoknac hazugſágokba? Az ugy mond, hogy mikor igazat mondonac ſe hidgyek.

Mikor barati pirongatnac miért ſegitette volna á gonoz embert, mond, nem az erkölcsen könyörültem hanem az emberen.

Mondgya vala hogy miképpen á tekintet az környül valo vilagoſſagtol vezen vilagoſſagot, haſonloképpen az elme-ü az jeles tudomanyoktol.

Az jo tanuſágnac gyökeret, keſérünec mondgya vala lónni, gyümölcset kediglen edeſnec.

Kerdven tőle micsoda vénhednec meg hamareb? Mond, az jo akarat.

Az gyermekeknec harom fele joſág ſükség, gyakorlas, ertelem, és tanuſag.

Mibe külömbeznenec az tudoſoc á tudatlanoktol? Mond. Mint az élök az holtaktol.

Az io tudomany io ſerencsebe nagy ekeſſeg, ſerencsetlenſégbe oltalom, és vigaztalas.

Azokat az atyakat kic fiokat tanitatnac, fellyeb valo atyaknal valo atyaknac nevezi vala, mert az ſülö atyak csakeletet adnac, azok kediglen hogy jol és boldogul elyenec.

Az joſágos cselekedet minden ajanlo leueleknel keduesb.

Dicsekeduen Aristoteles elöt egy ember, hogy ily fö varosbeli volna Mond Aristoteles, azért ne dicsekedgyel, hanem azt gondold meg, hamelto vagyé ily jeles hazadhoz.

Az igaz baratſágrol mondgya vala, hogy ket teſtbe egy lelek volna.

Kerdven Aristoteleſtül mi hazna hogy Philoſophus volna? Hogy ugy mond, á mit egyebec törvénytöl valo feltekbe cselekednec, en azt ſabad akaratomal cselekedgyem,

Az igaſſágot oly ioſágnak mondgya vala lenni, ki mindeneknec erdemeſerént valo jot oztana.

Mondgya vala. O baratim nintsen á baras.

Theophraſtus Aristoteles tanitvanya jeles mondaſi.

Kerd-

KE Rduen étul tanituanyi mit parancsolna nekie? Mond semmi egyeb mit parancsolyak nintsen hanem hogy ez vilagi elet sokedesseget hazadna, á dicsiretnec kedueért.

Mi mikor élni kezdúnc ackor halunk meg, mert semmi nincsen hiusagosb, á dicseretnec szerelmenel.

Az életbe több hiuság vagyon hogy sem mint hazon.

Antisthenes jeles mondasi.

EZ mikor hallotta volna hogy Platoótet atkozna. Monda. Királyi dolog jo tetelért gonozt hallani.

Egy ifiu mikor ennec tanituanya akarra lenni, kérdi mi szüksége volna? Mond, uykonyú, penna és tabla, jelentuen elmejet.

Kerdic mi dolog legyen hogy tanituanihoz ily kegyetlenséget mutatna? Mond. á Doctorok-is á betegekhez kegyetlenec.

Mikor latna ez hogy egy parazna futna. Mond. O boldogtalan menyi vezedelmet egy filyerel el tavoztathattal uolna.

Mondgya uala, hogy iob volna holloc közibe esni embernec, hogy semmint hizelkedöc közibe.

Mi volna az embereknel leg boldogb? Mond. Boldogul meg halni.

Egy barattya panazolkoduan előtte, hogy irasit el veztette volna. Mond. Iob let volna azokat elmedbe bé irnod, hogy sem mint leuelre.

Mondgya vala hogy miképpen á rosda meg emeztene á vasat, hasonloképpen az irigyseg-is meg emezti az embert.

Azok kic halhatatlanoc akarnac lenni, kegyessen elyenec ét igazan.

Ackor vezel á varos, mikor az jokat nem tudgyak meg valaztani á gonozoktol.

Mikor egyser gonozoktul dicsirtetnec monda, felek hogy ne talam valami gonozt cselekedtem.

Tanacsul adgya vala azoknac kic tengeren hajoznanac, hogy oly uti költséget vinnenec velec ki uelek egyut ki uzhatna.

Mikor feddetnec miért á gonozokal tarsalkodnec? Mond. A Doctorok-is betegec körül forgodnac, mind azon által nem ragad reaioc betegsegek.

Mi hazna legyen Philoſophuſſáganac mikor kerdenec? Mond. Hogy magammal tudgyac ſollani.

Mond neki egy, hogy ſokaktol dicsirtetnec, felel mi gonozt cseleked-tem.

Kerduen tüle mi modon lehetne tiztesſegés allapotu ember? Hogy mond á gonozt á mi nalad vagyon azoktol á kiktudgyac el fedezed.

Egy dicsiruen á gyonyörüſeges eletet, mond. Ellenſégünc elyenec gyönyörüſeghe.

Diogenes Cinnitus jeles mondaſi.

DIOGEnes az mely kadba lakic vala telbe, hideg houat özze gyüituen apolgattya vala, meleg nyarba vizontak az forro fouenybe hever vala: minden modon gyakorolya vala teſtet ſenvedeſre.

Mikor valami fö tizt viſelö embereket lat vala, auagy Philoſophuſokat, ſokta vala mondani, minden allatoknal az emberec leg bölcsebec, mikor peniglen alom magyarazokat latna, jöuendö mondokat, auagy egyeb haſonlo hiuſág köuetöket, ackor mondgya vala, hogy embernel ſemmit rem itilne bolondabat.

A muſikaſokat feddi vala, hogy hegedüiec hurat özze tudnac igazitani, magok erkölcset kediglen nem tudnac meg igazitani.

Az Matematicuſokat pirongatya vala, hogy az Napnac Holdnac, és az egheknec tudnac jaraſokat, magok'labot el'öt valo dolgot nem tekintenek.

Az oratorokat haſon'ok'ppen dorgalya vala, hogy az igaſſagrol ſokot ſolnanac, magok'peniglen azt nem cseleknec.

Egyſzer rabſágba eſuen, mikor tudakoznanac tüle micsoda meſterſeget tudna? Mond. Embereknec tudnec parancso'ni, monduan á kiáltonac hogy azt kiáltana, á ki maganac vrat akarna venni olyan volna ez.

Nem hagyvan le ülni á kic arulyac vala, monduan. Nem art, lam az halak-is akar mint fekügyenek is meg vezik.

Csuda'lom mondgya vala Diogenes, hogy az fazokat és fódót konogataſnelkül meg nem nezuc, csak az ember vetelbe abrazatot kereſunc.

Annac mondgya vala kiötet meg vette vala, hogy neki engedni kellene, noha ßolga volna, mint á Doctoroc és Gubernatoroc, noha ßolgac mind az által engednec nekiek az vrak.

Gyermekeket kiket tanit vala, ala valo etelre és viz italra ßoktattya vala, joßanon és mezit labjartattya vala.

Egy fó ember nagy fel kezitetet ebellô hazba vizi Diogeneßt, monduan neki, hogy nem illenec ily ekes helyet pókdözeßekel meg fertöztetni, mikor pókeßenec ideie Diogeneßre jutot volna, á Gazda orczaiara pökec, monduan hogy neki meg bocsatana, mert annal alab valo helyet hazaba nem talalt volna.

Nagy Alexandert mondgyac hogy mondotta volna, ha Alexander nem volnec Diogenes lennek.

Hajat el borotualtatuan az ifiac lakodalmaba megyen, kic ot iol meg döngetic, kiknec neueket iro könyuebe fel jegyezven ßellel hordozza vala, mindenec elót neueket oluaßa vala: Mezit lab á houon iart.

Egy gyermeket mikor latot volna hogy tenereböl innec, csezecskeiet taskaiabol ki veuen kiböl ßokot vala inna el veti, monduan. Ez az gyermeken nalamnal ezesb, mert termezettöl adatatot edenybol izik.

Egyßer Alexander hozza menuen mikor á kadba laknec, mond Diogeneßnec, kergy kerót tülem? Mond Diogenes, ne tegy arnyekot ennekem.

Kerdic tole mi üdobe kellene enni, mond. A ki kazdag á mikor akar, á ki ßegeny á mikor lehet.

Fenyes napal lamp aßat meg gyuituan á Piaczon iaruan, kerdic tüle mit kereßnec? Mond. Embereket.

Egy embertöl nyakon veretetuen mond. Bizonyara nem tudom vala hogy Sißakot viselnec.

Fedd vala azokat kic ßerencsetlenßégeket ohaittyac vala monduan, az emberec azokat kiuanyac, á kic csak iohnac latatnanac, az bizonyaba valo iokat peniglen nem kereßik.

Azokat-is dorgalya vala kik álmoktol rettegnenec, imettek kediglen á mit cselekednenec, azoktol nem felnenek.

Mond neki egy ifiu ne margy meg minket. Mond Diogenes. Az ebes nem ſoktanak kapoztat enni.

Egy hegedüſt eloi talaluan mond, egeſſegel kakas, mond á hegedus. Miért mondaz engemet kakaſnac? Mert ugy mond minden ebet fel ſerkentez.

Kerduen tüle mi volna ez vilagon nyaualyaſabb? Az ſegeny vén embernel nintsen nyaualyasb.

Az fo tanacz vrakrol ſokta valami mondani, á nagy orrok á kicsin orrot vizik.

Az kuanſágot mondgya vala minden gonoſſágnac varanac lenni.

Egy ſemere vetuen elöbi gonoz életet, hogy regenten ál penz verö volt volna. Mond az udobe az voltam, mit te vagy moſtan, az minemü moſt en vagyoc, te ſoha nem leſs.

Mikor egyſer Mindus varoſba ment volna, és nagy ekeſſeget latta volna az varos kapuianac az varos kicsid leuen, mond. Mindiarac ſegezetekbe á varos kapuiat, hogy ki ne mennyen varoſoroc.

Mikor feddenec á piaczon valo eteleröl, mond, á bol ebezem ot ezem.

Egy ekes termetu ifiat latuan lakodalomba menni, mond. Alab valo lesz mikor onnat ki jüz. Vgyan azont harmad nap mulua talaluan mond Diogeneſnec, el mentem vala, és alab valo lök kijouetelembe.

Lacedæmonbol jöuen Athenasba mikor kerdenec honnat jöne, és houa menne? Mond. Ferſiutol jouec aſſony emberhez megyec.

Az rezegöſeket haſonlittya vala, az meredek helyen nöt fuge faboz, kinec gyumolcseböl ſenki nem ehetic, hanem csak á varjak.

Mond egyſer neki Alexander. En vagyok az Alexander, mond neki Diogenes, en peniglen Diogenes kuaz vagyok.

Kerdi miert hiuatnac ebrec? Mert ugy mond azoknac hizelkedem kik adnac, azok ellen ugatok kik nem adnac. A gonozokat kediglen meg marom.

Hogy undok helyre menne mikor pirongatnac mond, á nap-is ſok undok helyeken forog, de meg nem fertezteteti.

Latuan egy aſſſony ember termezetü ferſiat, mond. Nem ſegyenlede hogy magadat alab valoua tezed, hogy ſem mint á termezet formált, ki tegedet ferſiua tött, te peniglen aſſſony emberre tezed magadat.

Egy feſlet erkölcsü Hegedüſt latuan, mond. Nem ſegyenlede ki a fan á hurokat özze igazitod, erkolcsed ektelenſeget?

Egy ekes termetü ifiutol tiztatalan ſot haluan, mond. Nem ſegyenlede Elephant tetemból csinalt hiuelból, hogy on kardot vonzaz ki.

Pirongatuan Diogeneſt hogy korcsoman innec, monda, lam borbely haznal moſatom fejemet.

Mond egy Peſma zagu embernec, laſſad hogy fejednec jo illattya, gonoz eletedet ne karhoztaſſa.

Alexander Diogenes e'öt aluan kerdi, ha felne tüle? Mi vagy? Mond Diogenes, joé auagy gonoz? Mond Alexander, jo. Ki fel á iotul mond ne ki Diogenes.

Az tudomant mondgya vala ifiuſágnac iozanſáganac, véneknec vigaztalaſánac, ſegenyeknec kazdagſáganac, kazdagoknac ekeſſegenek.

Az kic gyonyörüſéges elethez ſoktanac, nehezen ſakadnac el tüle, de á kic égyebekhez-is ſoktattac magokat könyen el hagyhattyak.

Egyſer Diogenes Plato hazaba menuen meg vetet agyara fel aluan tapodgya vala monduan barati elöt, Plato heaba valo igyekezetit nyomodom. Mond Plato menyi keuelyſegedet mutatod nyomni akarvan á keuelyſeget, abba teczik meg keuelyſeged.

Mondgya vala hogy az emberek vetelkednec kapalaſſal és egyeb meſterſegel, de azon nem igyekeznec hogy iok lennenek.

Crates Thebanus jeles mondaſi.

EZ azt mondgya vala hogy á ſerelmet, auágy teſti indulatot az ehſeg enyhitene meg és az üdö.

Ez minden iozagat el aduan, varos tarſinac ozta, Philoſophia tanulaſnac ſerelmeért, ugy mint ket ſaz Talentomot, (egy Talentum hat ſaz aranyat tezen, Budæus computatioia ſerint) tiz Talentum, kilentz ezer aranyat tezen.

Attya fiait bottal kergeti vala el tüle, kic ellenkező tanácsot adnac vala neki ügyekezeti ellen.

Ez hogy ekteſembnec latatnec, Palaſtiara kiüül kos bört varrot.

Etül kerdi Alexander ha hazaiat akarna meg epitetni, mond. Talam mas Alexander iu és vizontag el ronta. Neki hazata dicsiretinec meg utalaſa, és ßegenyſeg, ki ſoha ßerencsetlenſég tükerebe nem eſnek.

Chriſippus Apollonius jeles mondaſi.

EZT mikor barati ſeddenec hogy Ariſtoneſſel, és töb fő Philoſophuſokal magat nem gyakorlana, mond. Ha ſokat közöt volnec nem Philoſophalnek.

E feleliriac hogy nagy neueteſe miat holt volna meg.

Pytagoras jeles mondaſi.

PYthagorus tanituany minden iauokat özze hordgyac vala, és egy iszagnac tartyak vala, öt eztendeig tanuſágok közöt halgatnac vala, mig ez üdö be telue proba alat volnanac, Pythagoraſt nem lattak, ez eßtendök be telüen hazaboz bocsatatnac vala, ez ſiemelyé latni.

Ez minden felé eledeltül el akarta idegeniteni az embereket, melyek tüz altal kezitetnec vala, és tizta vizet tanittya vala hogy innanac, monduan, hogy iob egeſſegüec lennenec és elmeſbek.

Hat ßaz tanituanya volt kic eiel hozza iartanac, hogy ötet halgatnak. Ha kik lathattac nagy tizteſſegnec tartottac.

Etül kerduen Xenophilus mint leg ioban tanithatna fiat, ha ugymond io rendelt varoſba ßületetet.

Soha haragiaba ßolgaiat meg nem verte.

Tanituanit arra tanittya vala, hogy minden nap mikor hazha be mennenec azt mondanac. Meddig mentel? Mit cselekedtel az üdöbe? Auagy mit nem cselekedtel?

Tanacsul mindennek azt adgya vala hogy ugy élnenek hogy bitelek lenne. Vizontag vgy kellene egy maſſal élni, hogy baratokbol ellenſégek ne ö menec, hanem ellenſegekböl-is baratok.

Törvent oltalmazni, az hamisságot rontani. Haragiaba se ne sólyon, se ne cselekedgyek.

Mondgya vala hogy nem mindenkoron illenec az egh forgasinac elmelkedesébe foglalatosok lenni, hanem hazaianak-is iouairól gondolkodni kellene.

Heraclitus Philosophus Ephesusbeli, mikor ifiu volna mondgya vala hogy semmit nem tudna, öreg emberkoraba mindeneket tudna.

Ez mester nelkül tanult, magatól az igasság ertelmere inditatot, és mindeneket magatol tanult.

Etül kerdven egyszer miért halgatna? Mond hogy tü sólhassatok.

Pyrrhus Philosous Helyensis. Etül mikor kerdenec mit bezellene magaual? Mond elmelkedem hogy io legyek.

Ez egyedül valo lakasaba gyönyórkedic vala, és ritkan latatot haza nepetül. Kit azért cselekedik vala hogy egy Indiai Anaxarchusnac seme re vetette vala, hogy egyet sem tanitana io emberre lónni, holot ô maga királyok Palotaiat gyakran latogatna.

Ez mind az tiztességes bólcseségnec tanulasgba, mind kediglen tanitasába dicsiretes volt, tudomanya mellet magat-is meg alazta, madaracskakat és malaczokat, fias diznot-is mosogatot.

Theophrastus Philosophus Ereseus sókta vala mondani, hogy kónyében kellene hinni feketlen, auagy fenelonac, hogy sem mint ektelen bezedü embernek.

Az kic â lakodalomba halgatnanak azokrol igy gondolkodic vala, hogy auagy tudatlanok volnanac, és igy ezességnec jele volna, auagy ha ezesek volnanac, ezte'enül cselekednenec hanem sólnanac.

Az üdöt draga kóltségnec mondgya vala lónni.

KILENCZVEN EGYE-DIK RESZE.

KERESZTYEN Fő EMBEREKnek jeles mondasi.

ALFonsus Aragoniai Királynac, mikor jelentettek volna, hogy oly ember Királynac ajánlana ſolgalattyat két ezer arany jutalomért, ki arra köti vala magat hogy Velenczeſek Armadaiat egez fegyverekel együt meg egetne. Mond á Kiraly, noha nekem ellenſégim mind az altal nem csalardſágal, hanem auagy vitezſégel legyen á gyozedelem, auagy peniglen inkab ſoha ne legyen.

Ezen Királynac mikor igirnec magokat nemelyek hogy Andegaui fejedelmet mint halalos ellenſéget, csalardſagal kornyul vennen meg ölnek. Monda. Tavul legyen az en tulem, hanem fegyverrel hadakozom ellene nem csalardſágal.

Annac felette mikor ſolgai tanacsot tartananac, Sforția Ferentz ellen hogy meg ölnek meg ertven á kiraly mond Soha neki á fele gyozedelem nem teczet volna, kit annac utanna ſegyenlemi kellene és megh banni. Meg fenyegetuen ſolgait u, ha á fele ugyekezetektul meg nem ſunnenec, azt cselekedne hogy maſnac gondolt vezedelmeket magoc fejere ſallitana.

Rogerius Comes Placentiai, bator ſiuu vitez bezelli vala Alfonſus Királynac, hogy azon magaba el tokellet tanacsa volna, hogy Caſtellai kiralt által verne, mely ugyekezetit azert jelenti meg királynac miuel hogy ittli vala nagy kedues dolognac lenni á kiralynal, mint ellenſege halalat, de felette igen fel haborita á királt, mondvan neki. Nem alnoksagal hanem joſágos cselekedettel kel az io hirt neuet kereſni, nem hogy ugymond Caſtellai orſágot vennem ily meg mondhatatlan gilkoſſágal, de meg egez Spaniol orſág birodalmat ſem akarna venni.

Mond-

Mondgya vala hogy á királynac ſüuenec gyözhetetlennec kellene lönni, á hol igaſſaga mutattya, holot peniglen az ügyekezet nem igaſſágh ſerént volna, iob volna meg győzetetni, hogy ſem mint meg győzni.

Ezen királynac mikor ellenſége győzedelme utan ebſegebe egy barattya küldet volna egy kenyeret és egy kicsin ſaitocskat, mond nem illeti á királt á lakodalom, mikor vitezi eheznek el ſem vsue. Pan. lib. 2. geſtis regis Alfonſi.

Franciſcus Borgias ki Gandauiai Fejedelemſéget el hagyvan Ieſuitak ſerzetibe allot volna, és azoknac Generaliſſa lót volna ſokta uala mondani. Harom dolog altal tartatnec meg az Ieſuitac ſerzeti. Szorgalmatos imatſág által, és az ſentſégeknec gyakorlaſaual. Maſot, hogy ha ſokaktol hanyatatnec ezen ſerzetnec artatlanſága Harmadik, ha igaz engedelmeſſegnec jozaga meg tartatnek. In eius vita.

Anaſtaſius Pűſpektül mikor kerdenec, miért volna ily bó bezedü? Mond. Azért hogy el ne viteſſek az Csaßartol. Niceph. Calluſt. lib. 17. cap. 36. Hiſt. Eccl.

Achemenides mikor Perſiai Királytol hiuattatot volna, hogy kerezteyen hűtit meg tagadna. Mond, á te parancsolatid Király nem csak hamiſſág de felette hazontalan-is. Holot á kit arra eröltecz, hogy az mindenec teremtő Iſtenet meg tagadgya, azon ember könnyen arra vitetethetic hogy kiralyat-is el arulya. Mivel hogy te-is ember leuen halando vagy, az Iſten peniglen halhatatlan, és ez okon ſokal nagyob bün Iſten ellen veteni, hogy ſem mint Királyi meltoſag ellen.

Sokal nagyob ezeſſeg á cſelekedet hogy ſem mint á ſo'as. Holot ſoha az ezes ember addig nem ſol mig á ſukseg nem kiuannya, hiaba ualot ſem ſol, hanem á mit ſol magaba meg hanya veti. Az eztelennec mindenkor ſabad ſokaſa vagyon, könnyen-is foly annac hezede á ki meg nem gondolya ſollaſanac rendit. Aen. Sil. lib. 1. Com. de rebus Alfon. regis.

Egy Ægyptusbeli baratol kerdic, mi oka legyen hogy illyen igen meg vonna magatol á gyönyörüſéget mond, hogy az haragnac minden indulatyat tülem el veſſem. Holot iol tudom hogy mindenkoron az en ellenem tu ſakodik és elmemet haborgattya. Niceph. lib. 11 cap 43 Eccl Hiſt,

Alfonſus király ſokta vala mondani, hogy azok kic egyebek felet tizteket viſelnenec, annal iobbaknac kellene lenni, menyiuel nagyob tiztekbe és valoſagos böcsületbe volnanak. Panorm.

Az tizt viſelö embereket mondgya vala közörü kënec lënni, kikhez meg probaltatnanac az embereknec elmejec. Mint az ötuöſek ſoktanac éini á proba köuel, az aranynac és ezüſtnec probalaſára. Idem.

Az Procatoroknac el adonyeluec felette karos, hogy ha ezüſt kötelekkel meg nem kötöztetnec. Caſsiod. ſup. Pſal. 73.

Az igaz Procator ſenki hamis Peritfel nem vezi. Greg.

Igazan mondatic á Procatornac ad meg az mit el vettel, miuel hogy igaſſag ellen cselekedtel, hamiſſag mellet allottal, meg csaltad az itiletet, az igaz Pert el nyomtad, az hamiſſagal gyözedelmet vettel. Auſt. Epiſt 36.

Szent Agoſton mondgya vala, valamikor emberek közöt vraſagot kiuanoc, mind annyiſſor az en Iſtenem elöt akarok jarni. Sup. Pſalmos.

Ne feletteb lattaſſal ajtatoſnac lenni, ſe feletteb alazatoſnac, annal az mint kiuantatic, hogy ha az tunyaſag elot futuan azt ne kereſſed, mert ſokac abba ügyekeznec teczeſeknec ſolgalni á mibe meg utalyac magok teczeſet, mert leginkab á dicsiret kiuantatic á hol el akarna távoztatni. Hier. ad Euſt.

Minden gonozſágnac kut feie á torkoſſag, maga hanyas vetes, és vraſag kiuanas, az kiuanſágnac okai az teſt gyönyöruſeg, torkoſſágnac neme, és vralkodaſnac kiuanſága. D. Amb.

Csak á vegre emeli fel ez el mulando vilagnac boldogſaga az embert, hogy leg hamareb alſo helyre vetheſſe. Greg.

Valaki elſö tizteſſeget kiuan á földön, az á mas vilagon ſidalmat talal, Chriſtus tanituani köze ſem ſamláltatnac á kic tizteſſegeket kereſnec Chriſt.

Valaki az gonoz cselekedetekbe bolond, az meg ezeſül á büuöteſbe.

Az eztelen minden nap vetkezik, á tudatlan hamar meg csalatik, az bolond hamar uetekbe eſik. Iſidorus.

Gonoz dolog, aranyat had által kereſni, tengereken vezedelmet, baratſágokáltal ſidalmat. Caſsiod.

Akar menni jo cselekedeti legyen embernec, ha buiasaga el nem mosatatik mindenec ennek nagy volta miat el buritatnak. Greg.

Az ki buialkodic éluen meg holt, az vas elmet-is meg enyhiti á buiasagnac kiuansága, mely nagyob ehseget ßenued á ßüzekbe, miuel hogy edesbnek alittyak azt á mit nem tudnak

Az ki engedni nem akar, az vralkodni sem tud.

Nyomorult mester az, vala ki tanituani nem volt. Boet.

Az ezes meg nem töretic felelemmel, hatalom altal meg sem valtoztatic, jo ßerencsebe fel sem fualkodik sem ßomorusagba el nem meritetik.

Az ki gonoz akar cselekedni mindenkor modot talal.

Nagy jozag az, azt meg nem serteni á kitül meg sertettel. Nagy erösseg, az kitul meg bantattal meg bocsatani. Nagy dicsöseg ha kinec arthatnal, annak meg engedni. Isid.

Az Martyrsagnac ket neme vagyon egÿk niluan masodic elmebe cselekedetel együt. Es igy Martyrok lehetünc, ha ßinte fegyuerrel meg nem öletünk is. Greg.

Az üldözötül Martyromsagot ßenuedni, niluan valo cselekedet. De ßidalmat ßenuedni, és gyülölt emberet ßeretni, titok Martyramság ßenuedes

Mi fegyvernelkül Martyrok lehetünk, ha igazan az bekessegnec ßenuedeset meg nem örizzük. Greg. Senki jobban nem ismeri mi legyen á ferfiu, auagy aßßonyállat annal á ki együt lakot, avagy á ki azoktol ßenvedet. Hieron. Az hazassag az foldet tölti be, az ßüzesseg az Paradicsomot.

Adam egyedül letebe nem vetkezek, mert elmeje Istent köueti vala.

Kegyetlen és hamis az, á ki tizta feleseget el hadgya, bolond az és hamis á ki hazanal tiztatalan ßemelt tart, az á ki felesege vetket fedezi rutsaganak oltalmazoia. Chrisost. Eztelen és tudatlan orvos az, á ki mast ákar gyogitani, maga sebeit nem latuan. Greg. Minden orvoság ideieig keserü, de az utan az faidalomnac gyümölcse egessegel meg fizetetic. Hier.

Mint az atya Isten nemze igaz fiat, auagy igazat, azonkeppen az ördög minec utanna el esek fiat az hazugságot ßüle. Aug. Az Kazdagsagnak gyüiteset az hazassag köueti, holot az mely kez kentset ßokot reitegetni, hamis nyeluel bir, az igazsag ßegenyseget az hazugság kazdagságot ßerez. Hier.

Hadak-

Hadakba valo ſükſéges io maga viſeles és remenſeg.

CLODOveus Galliai Király Alaricus Gothuſok Királya ellen hadat akaruan inditani, nagy ajandekokat küldé ſent Marthon tizteſſegere Turonumbeli ſent egyhazba, holot ſent Marton teſte vala, kouetinec parancsoluan hogy mikor az egyhazba be mennenec, elſö enekleſre igen rea vigyaznanac. Be menuen azert á templomba vecsernie idejen hallak enekleni azt á ſent Dauid Pſalmuſaba valo verſet. Te Vr Iſten be övezetel engemet eröuel á harczra. Ily jeles ſerencses jelt ertuen, vrokhoz vizza terven mit hallot tanac volna meg mondac á Király haluan nagy remenſegel indula á hadba ellenſeget meg győze. Egnat. lib. 1. cap. 9. Fulg. 1 cap. 3.

Az mely hadba Raimirus Spaniol Király Saracenuſok ellen harcsola, lattatek ſent Iacab Apoſtal mindenektül fejer Zazloual, az ſereg elöt menni, ki kereztyenec ellenſéget meg remite, és megh futamtata. Fulg. lib. 1. cap. 6.

1380. Eztendöbe Morvaba be ütuen á Miſiai Nemet had Csehek ellen, Királyokhon nem letebe. Csehec fö Capitannya az ütközet elöt ſoluan vitezinec ellenſegeknec ſokaſága győzedelmere, hogy Iſtentöl kernenec ſegitſeget, louokrol le ſaluan és ſent Venceſlauſtol, egyſer s-mind terdre eſuen könyörgenec. Azonba Szent Venceſlaus egy fejer louon megh jelenik az ſereg elöt, aranyas fegyuerbe, kopiaia ezüſtel tündökeluen, hogy kediglen aranyal, mindenek lattara elöſzer öklel ellenſegekre, és igy nagy harczok utan, regeltul fogua eſſig tartuan á harcz, mind á ket fel közöt, tizenket Csehnel töb nem veze, az egez Nemet had kedig közel mind le vagatek. Cronica Bohemica.

382. Gratianus Csaſar, mikor még ifiacska volna, és meg ertette volna hogy Romai birodalomba ſantalan Nemetnec ſokaſaga rohant volna. Chriſtus hatalmába vetuen minden remenſeget csak keues magaual ellenſegi közül harmintz ezert le vagata. Paulus Oroſius. lib. 7. cap. 23.

Conſtan-

Conſtantinus Csaßarnac Maxentius Pogany fejedelem ellen valo hadaba, Szent kereztnec jelejelenèkmeg az eghen, azt haluan á ßozatot, ez jegy által győzöd meg ellenſégidet, ki haſonlo kereztet csinaltatuan és hada elôt hordoztatuan ellenſéget meg győze.

Henrich Nemet Csaßar, regi Pogany Magyarok ellen harczoluan kic Nemet Orßagot rabollyak vala, Magyarok ßokot nagy kiáltaſal rohannac vala Nemetekre. Vizent Henrich Csaßar az egez hadaual Kyrie eleiſont enekel vala, kibe bizuan ellenſéget meg győzi.

Friderich Csaßar meg győzven Magyar orßagba ellenſegit. Mond. Nagy dolgot cselekedtünk vitezek, de ſokal még nagyob ügyünk kòuet kezik, tudni illik hogy magunkat-ù meg győzzüc fòſuenſegünkét és teſti kiuanſágunkat meg zabolazvan, hogy buiaſagnac magunkat ne aduan á tiszteſſegnec hatarit meg ne halladgyuk.

Sigmond Csaßart mikor feddenec hogy harczrol el futot ellenſégit nem üzetne, és hogy meg fogatot ellenſegit ſem òletetne meg. Mond elegh győzedelmet nyert az, á ki ellenſeget meg futamtatta.

Vrunk ſületeſe utan, negy ßaz ötuen ötödik eztendöbe. Az Pelagianus eretnekec Britaniaba az kereztyen hütet el akaruan forditani. Ezek ellen Britanniaiak, ket ßent eletü Gallus Püſpeket valaztanac, Germanuſt, és Farkaſt, kik mikor egy hazakat jeles rend tartaſokal igazgatnac, ßamlalhatatlan Nemetekuec és Pictauſokuac ſokaſaga rohana be Galliaba, kic ellen Germanus Püſpek-ù töb nepel együt, fegyveret ragaduan harczra megyen. Es minden Dob, és trombita ſo meg ßünuen, csak az egy Iſtenbe valo bizodalomra geriezte fel ſeregit, ó maga alleluiat kezduen enekleni, kit mindnyajan kòuetenec mely kereztyenec kialtaſaual nagy győzedelmet ada á kereztyeneknec Iſten.

Athenasbeli Tyrræus Poeta egyik labaual ſanta oly bator ßivü volt, hogy had viſelo Kapitannac valaztatnec Lacedæmoniaiakrol, ki ellenſeginec fo Capitannyat meg győze Ariſtomenesſl, ki annac elötte csak egyedul az Lacedæmoniak közül egy harczon harom ßazat meg ölt vala.

Arturus Britaniai Király Hadak ßerencseuel valo viſeleſeért hires fejedelem, külömb külömb hadakba erös harczai közöt önen maga negy ßaz

és hetuen ferfiat vagot le. Aranyas sisakia vala, kin ekesen Sarkany czimere fel vala meczetetue, Parsan Boldog aßßony kepe vala fel irva.

L. Sicinius Dentatus ki Romai Achillesnec neueztetic vala vitezi ereierül, ßaz huz harczon forgot, arczul valo testen negyven ót seb helyeit viselte dicsiretesen, nyolz aranyas Corouaual Coronaztatot meg, egyeb szantalan sok aiandekok felet.

Rolandus, Nagy Caroly király Nenye fia Saracenusoc ellen egyedül nagyob rezre harczot, és egyedül meg öli Török Csaßar fö Basaiat, kit Caroly Király ellen huz ezer nepel küldet vala, kit Teracutus Oriasnac neveznec vala, és Törökeknec hadat el ßeleztuen Marsirius királt-is meg öli.

Epirusbeli Scander Bek, ki Török nyelüen nagy Alexandert tezen, sok hamis csalárdságat ezel e veuen á Töröknec, és hogy attya halalat meg bozzulána, Epirust, csuda okossagal Török kezebôl ki vezi, Csaßar nepet benne le vaguan, csak keues bator ßiuü viteziuel sok eztendeig orßagat meg tarta. Amurates és Mahumet hatalmas Csaßaroknac hadai ellen. Enrec mikor harczra indul vala ajaka meg hasadüan vere foly vala. Soha harcztol magat meg nem vonta, soha ellen ségenec hatat sem adot, meg sem sebesedet, hanem csak laba valamenÿre egyßer sebesedet egy nìl miat, mind annÿ Csaßar ereie ellen-is hartzra töbet vitezibe ki nem vizen vala hat ezer louagnal és harom ezer gyalognal, egyedül tobet uagot le ket ezer Töröknel, nagy erejeuel sokat bennes kette vagot egy csapasal, nemel nec derekat kette vagta mind koldekeig.

Magyrroknac felette nagy dicsiretes neuet ßerze ez vilagon Hunyadi Ianosnac vitezi ereje, ki sokßor Török Csaßar ereie ellen keuesed magaual dicsöseges diadalmot nyere. Mattyas Királknak-is ßerencses hadakozasiba ket Csaßarnac ereie meg rontatek egy eztendobe Töröke, és Nemete, hasonloképpen Velenczeseknec magokba valo bizodalmok, ellene valo hadakozasokba meg gyaláztatek. Bonf. lib. 1. Decad. quartæ.

Bathori Istuannac Lengyelek Királyanac jo ßerencses hadakozoi Erdelyi Partosoknac gyözedelmeuel, Danczkaiaknac fel fuálkodot erejeknek meg rontasaval, ket ezer embereuel tizen negy ezer fegyveres Nemeteknec le vagatasaval. Muzka Csaßarnac ßörnyü és izonyu hatalmanak és erejenec gyözedolmeuel, nagy hire neue terjede egez Asiaba Europaba.

KI-

KILENCZVEN KET
TŐDIK RESZE.

EORDŐGI CSELEKEDETEKRŐL emberek által.

FERtelmes és undok ördögekkel valo cselekedetekrül, és azokal valo utalatos fertözteteſekrül. Iol lehet egez könyvec iratattanac Martinus Deleriaſtol de Magia. Item in libro de Malleo Maleficarum. Mind az által, miuel hogy nem mindenüt tal altatnac á fele könyuek, egy nehany ki ſzedegetetet bizonyos jelek altal, micsoda itiletbe legyen az ördögi csalardſagrol az kereztyen oluaſo ezebe veheti. Mely undok eletek legyen é-fele Ördogel közöſült aſſzonyállatoknac, az Satannal, azoktol ſzarmazot utalatos ſiro és riuo gyermekek bizonſágot teznec. Kirul Szent Agoſton Doctor-is emlekezik. lib. 3. de ciuitate Dei cap. 2.

Ratubonaba ket ördögel közöſült aſſonyállat meg fogatec, kic közül minec elotte meg egettetnenec, egyik vallaſt tön, mely nagy gyakorta egy ſüz leant ügyekezet legyen, hogy az ördogel teſti vetekbe éjthetne. Ily tanacsot gondoluan magaba, hogy egy ünnep nap kulon valo hazaba vinne, holot az ördög egy ſép ifiu legyen abrazatba várja vala hogyot vele beſſelgetne, kinec minden ügyekezetit ſzent kéreztnec jeg yeuel el veri vala, és igy meg menekedik vala tüle.

Mas ſüzet Argentinumbeli tartomanyba, egy vén aſſony ſok ektelen beſſediuel fel gerjezte ifiakal valo mulatſágra, kiket mond vala hogy az ó hazanal özue gyultenec volna. El hitetetuen á ſüz á vén aſſony utan megyen, kit mikor hazaba be vit volna, monda. Maid fel menyünk az felſö hazba az ifiakhoz, de te meg laſſad hogy magaba kereztet neves, ki mikor á gradicson menne fel, magaba meg ieduen, ſzent kereztnec jegyet maga-

ra veti, Istennec ajanluan magat. Kit ezebe vón á kopertura az ördögek enyezesebe, és nagy rut ßemeket vetuen á leanyra, ßidalmazasaual hazabol ki tazigala.

Az felyül megnevezet förödös feleßege meg valla azt-ú hogy ö egy ven aßonyállat által csalatot volna meg, kit ßép ifiu legeny kepebe teßt ßerint meg ismert volna, ki annac utanna minden fertelmeßegbe elt volna az ördögel tizen nyolcz eztendeigh.

Eordögi cselekedetek által kötetetnec meg az házasok gyakorta.

Brixiai tartomanyba egy ifiu, egy tiztatalan leanyzo teßti ßerelmebe leuen maßt vezen házas tarßul, kinek menyegzöire ez-ú töb aßßonyallatokal el hinatatik, ki ki mind ßokas ßerint ajandekokat oztuan az Menyaßßonynac, fel emeluen kezeit mond, ez napßágtol fogua kenes io egeßßeged leßen. Menyegzö utan az menyecske minden teßti ereiet el vezte, tiz eztendeig agyabol fel nem kelhetuen nagy nyomoruságba éle.

Egy Comes fö nemzet leuen ördögi cselekedetek által ugy megh köttetek, hogy feleßeget meg nem ismerte legyen. Egy üdö jartaba házaßaganac harom eztendeie muluan, neminemü dolgaiért Metinai varoßon altal menuen, egy aßßonyállatra történedböl akad, kiuel minec elötte meg házaßulna ßok ideig gonozul elt vala, nagy io akarattal mint legyen kerdezi egeßßege felöl. Az aßonyállat vizontag á Comeßül kerdi mint legyen haza nepeuel. Mond hogy igen iol laknanac és nagy ßeretetbe. Kerdi az aßony ha magzati volnanake feleßegetül. Mond. Harom fiam va yon, minden eßtendöbe hoz gazdam aßony. Ezt ha'uan az aßonyallat feleitte igen csodalkozek halgatua. Az Comes kediglen nagy ßeretettel kerdi tüle, miért ily ßorgalmatoßon tudakoznec az ö allapottyarol, hogy neki meg mondana, holot tudna hogy elömenetit nem irigylene, hanem inkab azon örvendezne. Monda az aßonyállat, bizony örü'em, de egy gonoz aßony meg eskütt vala ennekem, hogy ördögi cselekedetinel azt miuelne, hogy ßoha feleßegedet meg ne ismerhetned, mint ennek bizonßagara az uduarodon valo kutba vetetet egy bü baual meg töltetet korßo, kirül azt mondgya vala az á vén aßony, hogy valamig az á korßo ki nem vetetnek á kutbol, hogy feleßegedet meg nem ismerhetned, de hogy mind ezek heaba valok voltanac legyen, azon igen örülök. Haza menuen á

Comes

Comes kuttya ſorgalmatoſon meg kereſtetvén á fazokat meg talalya, kit meg egetuen, hazaſſáganac gyümölcset lata.

Breſiacum neuü varosba Baſiliahoz tartozo jozagba, egy menyecsket annya Nenye vizi egy hazanac felſö reßebe, holot tizen ot ifiat zöld ruhaba mutata neki, valaztaſt hagyuan hogy valamelyiket azok közül valaztana maganac, az kedig egyiket ſem valaztuan, vereſeg miat igen meg ſebeſitetek vegre ketelenſéghöl egyiket valazta.

Egy Pap Baſiliai Diaceſisbe, oly velekedesbe vala, hogy nem hinne ez vilagon, hogy Boßorkanyok legyenec, ki midön egyßer altal menne egy palon nagy hertelenſégel, egy vén aßont elol talaluan, hogy elötte kinem akarna terni, á ſarba tazitya, az haragiaba monda. Te Pap meg fizeted azt, kinec ßauat ſemminec alituan haza mogyen, azon köuetkezö ejel, övé allat annyra meg erötlenüle hogy agyabol fel nem kelhetne, annac utanna-is mindenkor az egyhazba és betegekhez ket ember ſegitſege altal vitetethetnec. Mely nyaualya harom eßtendeig tarta, azonba á vén aßony halalra betegeduen hiuattya azon Papot, kinec gyonaſa utan mond: Tudode kiveztet legyen meg tegedet, mond á Pap, en nem tudom, mond á vén aßony. Te en felölem gyanakodol, nem-ü eknelkül, mert az nyavaliat ki miat keſergetettel en adtam teread, miért hogy á pallerol ala tazital. De az en holtom utan meg gyogitatol. Meg-ü gyogyula harmintz nap mulua á ſüle halala utan.

Lauſanum tartomanyba, egy örködgi tudomanyos ember ſomzedgyanac, minden fele labas marhajanac ßaporodaſat el vötte vala, ſöt még feleſegeuel-ü hetzer mehebeli gyermeket el veztette vala. Kit mikor megh fogtanac volna kinzaſi utan meg valla, hogy egy kigyot aſot volna be ajtaja küzebe ala, kit ha ki aſnanak még ßünnec minden nyavalya. Igaz mondaſa iegyek altal meg bizonyitatec.

Egy Richſoſen nevezetü varoſba iria ugyan azon auctor hogy volt egy fö kazdag embernec terhes feleſege, kinec minec elötte ſzülne meg hagya az elöt egy nehany hettel á Baba, hogy egy hirés bu baios aßonyallattot hoza ſemi okon ne ereztene, mert bizonyoſon mehebeli gyermeket el veztene.

De egy nehany nap muluamulat ſagért ki menuen az az aſſony hazabol, özze gyült az aſſonyallatoknac lakodalmaba, ez gonoz tsvö aſſonyállat-is magat be uetuan azonbá az lakodalomnac helyere, mind ket kezeuel haſat illetuen mint haſznauendezne neki, mely illetes utan azon ſempilantasba erze gyermeknec faidalomal mebebe valo mozdulaſat. Az aſſonyállat meg ieduen azon haza megyen, hozza hiuatuan Babaiat mint tórtent volna dolga meg bezeli, ki el ieduen mond, iaj az gyermeket el veztettuc. Be is tellyeſedek mondaſa, mert az gyermeket darabonkent ſakadozua ſüle.

Baſilea tartomanya mellet levö Dan nevezetü varosba, egy babat egettenec meg, ki kinzaſi utan meg válla, hogy negyuen gyermeknel többet ölt volna meg kerezteletlent mibelt ſületettenec töuel fejeket meg liukazt van.

Haſonlo gonoz aſſonyallat Angentinum tartomanyaba annyi kerezteletlen gyermeket monda, hogy meg ölt volna, hogy ſamat nem tudna.

Mas varosba vala haſonlo hires bozorkany, ki egyjeles kazdag ember terhes feleſegenec magat babaſágra ajanluan, noha ſép ſoual tule el bocsattya, ielentuen hogy ſolgalattya meg nem veto volna, feluen gonoz tetemenyetül. De mikor ſuleſénec ideie el joue maſt hiuata, kit meg ertven á gonoz aſſonyállat, nyolczad nap mulua ſuleſénec, ejel harmad magaual be megyen az beteg aſſonyallat fekuuo hazaba, és agyahoz kezduen kozelgetni. Megremuluen á beteg mikor vrat akarna kiáltani, mind nyeluet mind egyeb tagait erze meg aluanni. Mond az aſſonyállat, ez á gonoz aſſony nem akarta hogy en legyek babaia, de el nem megyen vele. Az mellete valo aſſonyállat mond, lam minekünc ſemmi artalmunkra nem volt, keruen hogy bekeſſeget adna neki. Mond az, miuel hogy beliuel haboritot meg engemet, belibe en-is meg haboritom, azonba illetuen á beteg haſat, nagy faidalmakat kezde erzeni belibe. El menuen tule az aſſonyallatok, laſſan laſſan ſoua és ereie meg adaték vrat hozza hiuan mint lót volna dolga meg bezelle, igiruen azt hogy faidalmat nem erzene het holnap elót, kit vra vigaztaluan ſép ſauaual csuk alombeli dologra magyarazuan.

Hat

Hat holnap be telucn mondhatatlan nagy kinokat ßenuede, ugy hogy sem jel sem napal nem nyughatnec gyötrelui miat. Mind ennÿ sok nyaualyn közöt-is sok könyörgesi altal ßiue ßerint ajanlya vala magat Istennec, és azokbol valo meg ßabadulasat keri vala, ki meg-is halgattatek. Mert zeki utan annÿ sok rutságot ötte ki testebül, hogy maga-is utalana, vrat és fiat oda hiuatuan, mond, most tetzik ki az en alom latasom, ki latot hogy emberi allatba lenne auagy termene töuises rosa vezzö, fa, csont, és hasonlo egyeb undokságoc? auagy kitek latta, hogy en ettem volna ily eledeleket.

Palledius iria in usta Sancti Macharÿ, hogy egy Ægyiptusbeli embernec felesége ördögi cselekedetek altal, ugy teczik vala minden embernec, á ki aßonyállatot latna hogy kaczola volna, noha emberi ßozatot adna, kit ßent Macharius meg gyogita monduan. Nem egyeb okat ez ördögi cselekedetnec, hanem hogy sok üdötül fogua az VRnak ßent testet nem vötte volna hozza.

1594. Eztendóbe egy aßonyállat Aquitaniai meg fogatatot, és minden kinzas nelkül ily vallast tòt mint Delrius iria lib. 2 Mag. disq. cap. 5. sectione 3. ex Florimundo. Hogy még mikor ifiacska volna, es egy embertül meg töretetet volna, ßent Ianos estin ejel azon embertül egy mezöre vitetet, és ot meg aluan egy bük fa vezzövel körülem nagy kerek helyet ki jegyze, az utan egy könyuecskeböl valami titkos igiket kezde mondani, azonba nagy hertelen, egy nagy fekete Bac kecske jelenec megh ket aßonyállattal együt, az utan egy ember iöné elo Pap kontösbe. Az kecske bac kerde az en gazdamtol, micsoda leany volna az? Mond ezt en teneked hoztam, hogy á tieid köze ßamlályad. Mond az leanynac á kecske bac hogy bal kezeuel kereztet vetne, és mind az vele valo ßemelyeknec monda, hogy közel hozzaia mennenec, hogy közöntenec ötet, kit meg-is cselekedenec sarka-allyat meg csokoluan. Az kecske bac ßaavai közót vala egy fekete ßinü gyertya, kinec vilaga rut vala, eböl ki ki mind kezebeli gyertyaiat meg gyuittya vala, és á kecske bakot imadgyak vala, és elötte allo medenczebe penzt hannak vala.

Masod-

Masodszor ismet azon Olaz vive azon aszony embert azon helyre. Ackor kiuana á kecske bac hogy haia közül adna neki kozerut, az Olaz bajat el meczuen az aszonynac, á kecske baknac adgya, ezjegy által maganac jegyze á kecske bak az aszonyállatot. kit fel fele viuen az bokorba meg nyom. Kinek undoc és hideg maguat, felette izonyunac mondgya vala lenni, hasonlonac az jeghez. Minden holnapba mondgya vala, hogy közönseges gyülekezetek lenne egy kutnal, kit Domenec neveznec vala, mely gyülekezetbe ö-ü mondgya vala hogy szantalan sokszor ment volna hatuan magaual, kic mindnyaian fekete giertiat viuen á kecske bac szarvai közöt valo giertiarol gyuittiak vala meg, ez utan mindniajan tanczba kerekeduen, hatokat egy mashoz illetuen vigadnac vala, azon helien oztatik vala mindeniknet bizonios tizt, kötesre, ueteſekre, és egyeb szamlalhatatlan gonoz cselekedetekre, holot elobeli cselekedetekről szamat-ü kel vala adnjok.

Sok külömb külömb etelek italok utan Ioannes de Vaux Stabulenſis, fertelmes egymas közöt valo elegedeſeket iria, Belzebub és Astaro ördögök ielen voltaba, kiktul port vzen kit az egreſel hannak, kiből kóeſóket, és egyeb nezedelmes fergetegeket inditonak.

Efele órdögekkel közösült emberék kinzaſok ha gyakorta oly kemeniec, hog semmi modon akar mint gyötredteſſenék-ü nem vallanac, okat iriak hogy kerezteletlen gyermekeknec sziveböl, es egyeb tagaibol kenetet csinalnac magoknac, auagy porra teuen, magokat azzal hintik, és sok egyeb órdögi babonaságok által, mint Binsfeldus irja. Neha avagy nem érzik kinokat ugy mint mikor az ördög körule fergoduan az csigaknac köteleit megnyuittia, auagy az köuet köngebeti auagy szauat megfogya, bizonyos termezet szerint valo oruoſſagokat aduan néki, mint ha csak almaba latatnec szenuedni, és az környül allóknac szemék feniet el vezi maſt latatuan szénvedni, auagy egeteſék ellen valo orvoſſagokat adni, hogy csepegeteſeket ne erezék.

Egy aszonyállat vallaſt tön, hogy noha vraual Posonba lakot volna, mind az által azon agyba az órdögél-ü közösült volna, kinec soha mas fel penznel többet az ördög nem adot volna, nagy igéreti közül-ü.

A Dunantol csak közel Hamburghoz, azon udobe egy aßonyállatot egettenec meg, ki korpaiaba tikiainac oly eledelt kevert vala, kiuel nagy sok tikmonia lót volna. Azonba egy mezaros ebe uduarara menuen á korpat meg eßi, haza menuen Gazdaiahoz tekereguen, és ßokaßaßerint faidalmat ßenueduen, tikmonyat ganelic, meg nem sok udö mulua az mezaros csodaiara töbet hullat, mind az ebel együt falu biraiahoz menuen panaßolkodec, nagy ördögi tetemenyeröl ebeuel, azonba meg aßitani kezduen és ohaitani az eb, biro elöt-is baßonlo tikmonyat vet ki. Meg foguan az kire gyanakodik vala az aßonyállatot, vallaßt tót hogy tikiainac az eledelt csinalta volna nem az ebnec, miért öttemeg.

Ez el mult 1618. Eztendöbe, Hamburgba töbet egettenec meg negyuen aßonyállatnal, varos fo biraianal, izonyu és rettenetes dolgokat vallottanac, ugy annyra hogy magok mondottac Iſten ellen, annÿ bozzuságokat cselekedtenec, hogy ſoha igaz Iſten nem volna, ha azokat á nagy büneket elßenuedne, kit ßanßandekal ellene cselekedtenek.

KILENCZVEN HARMADIK RESZE.

EGY NEHANY MARTIROKnak ßenvedeſekröl.

SZENT Ignatius Martyr Szent Ianos Evangeliſta tanituanya, Antiochiabeli Püſpek, Traianus Csaſar ideiebe, Romaba kötözue vitetetic, ki midön az fene orozlanoknac ßaggataſara vetteted volna, és haláz na ordita ſokat, nagy örömel mond, Chriſtuſnak gabonaia vagyoc, oktalan állatoknak fogai közöt meg örültetem, hogy tiszta kenyernec találtaſſam. Euſeb. lib. 3. cap. 30. Niceph. lib. 3. cap. 19.

Attalus Romabeli Pogany vadac ſaggataſára vetettetik, kic latuan az ſent embert, meg ſelegyeduen, csak teſtet ſem akarák illetni, kit ſantalan külömb külömb kinokal gyötretetuen, Chriſtuſba igaz fundalt hütivel és remenſégeuel, nagy engedelmeſſégel, és batran mindeneket el ſenveduen tüzre vettetic vas ſekbe ültetetuen. Euſeb. lib. 3. cap. 4.

Policarpus Szent Ianos Evangeliſta tanituanya, ki Marcion eretneket elöl talala utaba, és kerduen Marcion eretnek ha iſmerne ötet. Mond Policarpus, iſmerlek mint Ördögnec elſö ſületet. Ez M. Antonius és L. Vero alat, Smirnaibeli Puſpek leuen, hatuan eſtendöskoraba tüzre itiltetik igaz hütiért Chriſtusba, kit meg ſertuen ſebes langnac ſerenyſege, azon tüzbe dardaual által veretik, az Iſtentelenektül. Euſeb. l. c. 15.

Beniamis neuü Diaconus midön Perſiai Gororaneus király eleibe vitetet volna, és kenzeritetnec hogy hütit meg tagadna. Mond az Királynac. Mit erdemlene az, á ki az te hatalmadat meg tagadna, és mas Királyhoz allana? Mond az király gyötrelmes halált. Mond Beniamis. Mit erdemlene tehat az á ki ez világnac Vrat meg tagadna, és annac tizteſſeget haſonlo magahoz ſolga tarſánac adna? Ezt haluan á király, hegyes ſalkakat faragtatuan, kezei és labai közе veretete, kit latuan á király hogy nagy vigan ſenuedne, maſt ſemerem teſtebe altal verete, annac utanna, mas ſok hegyü fat kezitetuen alſo rezsnec teſtebe vereteti, kiuel ſörnyen kinoztatuan, lelket az Vrnac meg ada, kinec neueért hiuen hadakozek. Theod. Hiſt. Eccl. lib. 5. cap. 39.

Barlaam Martyr annyi ſörnyü kinokat ſenuede, hogy gyötrelmebe az boheroknac kezekel faradna. Kit az Baluanyok oltarahoz vonuan, karjat az oltalra fel tetetic, mint ha áldoznia kelletnec tüzet rakuan karja körül, veluen azt az Iſtentelenec, hogy az kez egeteſe által, az baluanyoknac bizonyos áldozatot tenne, de ot-is alhatatoſon meg marada az lang közöt. Baſilius Magnus in ſermone de Barlaám.

Diocletianus és Maximianus Csaſar alat, rettenetes üldözeſek és gyötrelmec lón az kereztyeneknec Alexandriaba föképpen, holot kezeknec, és laboknac vyait el vagatuan, orrokat, és füleket el meteltetuen, nagy ſidalmas gyalazatra adatatanac, hogy mindenektül neuetetnenek.

Vgyan ottan sok kereztyenek migh sűttettenec. Holot ket Nemes embert meg foguan es eröltetni akaruan, hogy az ördögeknec áldozatot tennenec mondanac, vigyétek minket az ti oltarotokhoz, kik midön oda erkeztenek volna, karjokat az oltalra á tüzre teuen mondanac, ackor mondgyatok hogy áldozatot tettünk mikor lattyatok hogy karainkat á tüztöl vizza vonyuk, kik mind addig alhatatosan meg maradanac vallasokba, miglen karjoknac husa tellyességel csontairol el valnek.

Aphrates neuü Remete midön cellaiabol ki jöt volna, hogy az hiueknec lelki eledelt oztana, latuan Valens eretnec Csaßar Palotaiabol, kerdi houa menne. Mond Aphrates könyörgeni megyek á te birodalmadért. Felel neki Csaßar, hazadnal kel vala azt cselekednod, ki baratok törvenyet tartod, csendeszsegbe vezteg üluen. Mond Aphrates. Iol mondod Csaßar hogy azt kellene cselekednem, meg-is cselekedtem volna tökelleteseu, ha Christus juhainac bekeßége volna. De miuel hogy nagy sok homaly fogta legyen be az környül valo helyeket, és nagy felelmes dolog legyen hogy nagy vezedelem ne köuetközzek és el ßaggadus á vadaktol az juhoknac, engemet-is á ßükség kenzeritet hogy vigyazzac és minden tehetségel azon legyek, hogy az Christus nyaia vezedelembe ne essék. Mint teczik teneked O Csaßar, ha leanyzo volnec reitec hazba be zaroltatuan, orsot ugaim közöt forgatnec, és gyapiu körül forgodnam, azonba tekintenem tüznec sebességenec gerjedezeset, minden felöl atyam haza körül, kimiat maidan meg kellene emeztetni, az oraba mit kellene cselekednem, kerlek az nagy Istenre mond meg ennekem Csaßarc? Ha hazamba kelleneé ülnem, és onnat nezelnem hazamnac ßornyü egeset, és magamra varnom á tüzet, auagy peniglen reitek hazamat mindgyart el hagyuan alas fel futosnom vizet kezembe vennem, és minden ügyékezettel az langot meg oltani. Iol tudom hogy azt mondanad, hogy azt kellene cselekednem, á mint az ezes leanzo cselekednek. Vgyan azont itilem hogy kellyén cselekednek ennekem-is mostan. Miuel hogy te ugy mint egy menyütö kö az mi atyanknac hazat fel gerjeztetted langal egeted, és minden igazab kegyességet tüzel puztitaz, minden fele futkosunc hogy az nevelkedö langot meg olthassuk. Ezt haluan á Csaßar fenegeteséuel halgatasra kenzeritc, egy peniglen az

Csaßar Comorniki közül ektelen haborgatuan ily merez feleletiért, mindgyart be menuen Csaßar fördö hazaba, hogy vizet kezitene vranac mosdaßára, meg bolondul, és meleg vizbe, be eßuen meg hal azon oraba. Kit halvan á Csaßar itile az ßent emberen tót bozzuság tetelnec büntetesénec, de mind azon altal, eretnekségebe meg marada, Pharaho ßiuenec kemenyßegeuel. Theod lib. 4. cap. 26. Niceph. lib. 11 cap. 25.

Numerianus fejedelem az ördögtül inditatuan hogy á kereztyereknec gyülekezetekbe be menne Antiochiaba holot az kereztyenek mind együt valanac az templomba, Babilas Püßpek templom aitajat meg aluan monda az fejedelemnec, azt en nem engedem hogy az nyai köze farkas menyen. Ez ßokat haluan Numerianus magat meg tartoztata meg feduen és fenegetuen á Püßpeket ily vakmerösségeért, kinec parancsola hogy az ördögeknek áldoznec, ily nagy ellene valo vetkeinec el töruleséért, ezel együt nagy böcsületet igiruen neki. De mind ezeket Babillas bator ßiuel megh vtaluan, harom attya fiaiual együt meg öletetek. Niceph. lib. 10. cap. 28.

Vineze Martyr Hißpaniaba ßantalan kinokat ßenuede, vegre tesle annyra Palczakal el ßaggatatek hogy alig veheme lelegzetet, annac utanna vas roßtelra teuen, meg ßütek, és az utan feje vetetetik. Kiket Chriſtushoz valo igaz ßeretetiért, nagy csendez ßiuel ßenuede Diocletianus Csaßar ideiebe. Auctor Pruden.

Iulianus Apoſtata ideiebe mikor Babyllas Martyr tetemit Daphnü berekböl Antiochiaba vinnec á kereztyenec nagy enek ßoual, Szent David Pſalmuſát enekeluen: Szegyeniteſſénec meg mindnyaian azok kik baluant imadnac, és dicsekeduek az ó baluanyokba. Iulianus parancsolattyabol mind meg fogatatanac, és tömletzekbe vetetenec, kic közül egy Theodorus neuü ifiat regeltül fogua egez tiz oraig ozlophoz kötözuen fel akaztata, és ßörnyü kinokal kinoztata, kik közöt Theodorus nagy bator és csendez ßiuel enekli vala, Szent Dauid mondaſat. Szegenülyenec meg mindnyaian azok kik haluant imadnac, ugy annyra hogy az hoherok, és az birak csudalkoznanac ily nagy kinoknac bekeſſégel valo ßenuedeſebe. Kit latuan Saluſtius Antichiabeli fö tiztarto Iulianushoz menuen, monda. ha az kereztyenec keſergeteſénec beket nem hagyunk, dicsiretet és dicsöſeget

kezi

kezitunk nekik, mi magunknac neueteſt ſzerzunk. Ezt haluan az Iſtentelen Csaßar az foglyokat el erezte, Theodoruſt-is velek egyetembe, ki teſti kinßenuedeſe utan ſok eßtendeig élt.

Lucianus Antiochiabeli Presbiter Nicomediaba, Csaßar elöt Chriſtusrol vallaſt teuen, tömleczbe vetteti, holot titkon meg foitatik. Euſ. lib. 9. cap. 6. Niceph. 7. cap. 16.

Marcus Püſpec Aretuſábeli, Conſtantinus Csaßar ideiebe le törven á baluanyok templomat, Iulianus Csaßar ideiebe, ki kereztyen hüttöl el ßakadot vala, Kereztyenec Decretomat ertuen az Aratusbeli Poganyok, Iſten felö Püſpek ellen fel tamadanac, mezitelen egez varoſon hordozac, ekrelen vén teſtet vereſégel ßagatuan, Scholaba menö gyermekek-is penaiokal és egyeb hegyes ezközekel teſtet lugatak, teſtet tenel és mezel meg kenven koſarba magas helyre fügeztuen á napnac melegſegere, meheknec, daraſoknac, és legyeknec csipdezeſere hagyak. Theod. lib. 3. cap. 7.

Perſiabeli Sapor király ideiebe ßantalan kereztyenec meg öletetenec, Király uduar nepi közöl-is, Azades Király Hop meſtere-is ki Kiralynal felette kedues vala, hiuen hadakozek ördög birodalma ellen. Kinec halala utan nagy banatba eſuen á Király meg ßünec az öldökleſtül, csak feiet feiet az kereztyeneknec vagattata le. Zozom. lib. 2. cap. 2. Niceph. lib. 8. cap. 37.

Iulianus Apoſtata ideiebe Meros varosba Phrigiabeli feiedelem ot vala kereztyen templomot meg nitata, ki ſok üdötül fogua puztaba allot vala, és baluanyok oßlopit be viuen fel emeltete. Kinec undok tizteleteket nem ßenuedhetven Macedonius, Theodulus és Tacianus ejel be menuen á templomba, minden baluanyokat ozze rontanac, kiért nagy ſokan az kereztyenec közül meg fogatatanac, ezeket latuan artatlan vitetetni az fogságba, magok cſelekedetekrül vallaſt tenec. Hogy peniglen ily gyalazatért nagy kinokat ne kelletnec ßenuedniek parancsola az tiztarto hogy Iſteneknec áldoznanac. Kiket midön latna, hogy heaba intene, ſok gyötrelmes kinokra adata teſteket, azok utan vas roſtelra vetetuen meg ſutete, mely kinokat nagy vigan és neueteſſel ßenuednec vala. Mondvan á

kegyetlen tiztartonac. O Amachi hogy ha sült husſt kiuantal, hogy iob üzüen cheſſel benne, forditaſſ meg teſtunket hogy mindeneſtul meg ſülyünk. Socrat. lib. 3. cap. 15. Niceph. lib. 10 cap. 10.

Szent Lörintz Martyr Xiſtus Papa Diaconuſſa és egybazi jozagnac gonduiſelöie, mikor latna hogy lelki Paſztora halalra vitetetnec, kezde ſirni, nem Xiſtus ſenuedeſeért, hanem hogy tóle el ſakaztatnéc, kit ily ſoual ſoltt meg. Houa megy atyam ſiad nélkul? Houa ſiecz ſent Pap Diaconus nélkül? Te ſoha nem ſzoktal vala áldozni ſzolga nélkül? Mi cselekedetem teneked nem tetzet atyam? Probald megh ha melto ſolgat valaztottale, kire biztad az Vr ſent Vérenek oztogataſat, és á ſentſégekñec ſolgaltataſat, átol meg vonzod á te veredel valo kozáſuleſet. Mond neki Xiſtus Papa. Nem hadlak el en tegedet fiam, de teneked nagyob baiviuaſra kelletik menned. Mi ugymint vénec könyeb pallia futaſt vezünc, tegedet peniglen ugy mint ifiabat dicsóſégesb győzedelem var az Tyranuſon. Ne kéſéregy, harmad nap muluan engemet köuecz. Harmad nap mulua azért Decius kegyetlen Csaßartol ſok egyeb kinoc közül elevenen vas roſtelra kötöztetik, laſſu tüz által ſütetetic, ki mikor fel rezent meg ſult volna, monda á Tyranuſnac. Meg ſult, fordics és egyel, igy győzi vala meg bator ſiueuel á kemeny tüznec egeteſet. Amb. lib. 5 officiorum cap. 41. & lib. 2. cap. 23.

Marinus neuü vitez ember, ki Ieruſalembe kazdag fö ember vala, mikor Valerianus Csaſar tizt viſelö tarſának ákarna maga melle valaztani, egy tizt viſelö tarſi közül irigyſegből inditatuan, monda Valerianuſnac, nem lehet Marinus felyeb valo tiztbe mert kereztyen. Kerdi ezt haluan á biro, ha á dolog ugy volna. Mond Marinus ugy vagyon nagy fel ſoual, kereztyen vagyok. Harom orat ad neki á biro gondolatra. Ki menuen azert á törveny hazbol az üdobeli Theotecnus neuü Püſpek kezen foguan templomba vizi, hütibe meg eröſituen ßablnjat ki oldalan vala mutatuan és az Evangeliomot, kerdi é ketto közül melyeket akarna valaztani,

Mari-

Marinus az Euangeliomot fel gerjet hütiuel valazta. Monda azért Theotecnus, vegyed el á mit valaztottal fiaw, és meg utaluan ez jelen valo eletet, az öröke valot remenlyed, bizuan menyel, és ved el az Coronat melyet teneked az Vr kezitet. Ki menuen azért á templombol az ora be teluen, az törvény hazba erkezuen monda kerdes nélkul. Inkab kel Istennec engedni éleinknec törvényé şerint hogy sem mint az embereknec, kit haluan á biro mindgyart feiet veteti.

Diocleciánus Csaşar ideiebe valo kereztyeneknec öldökleşebe, találtatec egy Peter neuü, ki Csaşar udvaraba neueltetet vala fel az Vrşiac közöt ez kereztyeni vallaşaért Nicomediaba mindenec lattara vitettetek az ördogoknec valo áldozat tetelre, kit nem akaruan cselekedni, oly şörnyen meg veretetec hogy huşa csontyairol le şakazna, annac ut anna sos eczettel minden sebeit meg töltek, de mind ezeket csendez şiuel el şenuede, annac utanna hozanac vas roştelt, gyenge tüzet teuen alaia, hogy torab kinoztatnec, ezek közöt kediglen az Istentelen Hoberoc şünetlen izgatyak vala hogy vallaşat meg valtoztatna, az kediglen álhatatos leuen hutibe, nagy gyötrelmi közöt, lelket Istennec ada. Kinec nagy álhatatoşşágat latuan Dorotheus fő Comornic, és ugy mint Csaşar ifiainac oktato mesterel (ki nagy şokat az kereztyeni hütre haitot vala) Gorgoniussál együ, töb Csaşar şolgaiual mondanak hogy ök-is kereztyenec volnanac, kiket sok kinok altal az kegyetlen fejedelem mind megh ölete. Euseb. lib. 8. cap. 6.

Vitalis Martyr mikor á Poganyok kenzeritenec hogy Christust meg tagadna, annal inkab vallaşt tezen vala, kire meg düheduen az kegyetlen hoberok, minden gondolhato kinok altal gyötrec, ugy hogy semmi epseg testebe nem talaltatnec şantalan sebec miat, kiket nagy bator şiuel şennel vala monduan. Vram IESVS CHRISTVSOM en üduezitöm, és en ISTENem parancsolyad lelkemet hozzad venni,

Mert

mert immar kiuanom azt el venni á Coronat, melyet á te Angyalod ennekem meg mutatot, mely könyörgeset el vegezuen lelket ki bocsata, Diocletianus Csaßar ideiebe Bononiaba. D. Hieron. ex hortatione ad virg.

Cyrillus Hierapolibeli Diaconus Constantinus Csaßár ideiebe, sok baluanyokat ózze ronta, kiket á Poganyok imadnac vala, kic Constantinus halala utan Iulianus Apostata ideiebe meg emlekezuen bozzuságokrol, Cyrillust sok kinok altal meg ölik, hasat ki metzven nagy dühessegekbe, majat fogokal meg ragac, kiknec gonosságokat nem ßenueduen Isten ßörnyü képpen meg büntete öket, mert fogok egyßer s-mind ki esenec, az utan nyeluek meg rothaduan ßaiokba el veze, vegezetre meg-is vakulanac, kiknec peldaiok nagy utat nita az kegyessegnec Prædicallasára. Theod. lib. 3. cap. 7.

Germanicus neuü ifiat mikor az pogany Király biro meg akarna haitani ügyekezetitul, és el ßakaztani Christus ßeretetitol, mond neki ifiu vagy, és eletednec ßép viragaba tündöklel, könyörüly magadon, az kediglen, Christushoz valo ßerelmebe maga ellen ingerli vala az fene vadat hogy hamar meg emeztetnec, hogy gyorsaban megh menekednec ez hamis elettül. Eusebius lib. 4: cap. 15.

Nemesius Ægyptusbeli hamissan vadoltatec, mint ha toluaiokal tarsalkodot volna, mely hamis vadolast bizonságok altal semmié teuen á biro elöt, vizontag be vadoltatec hogy kereztyen volna, kiért vasba veretetek és biro eleibe vitetetuen, ez Istentelen biro ket annij kinokal gyötrete mint az niluan valo gonoz tevö toluaiokat Christusba valo hütiert, toluaiok köze ßamlaltatuan Christus Peldaia által, és tüz altal meg emeztetik.

Nestabius, Eusebius és Zeno atyafiac, Gaza varosbelieknec dühessegekbe hazokba lappanguan meg fogattatnac, és ostorozasok utan tömletebe vitetetnec. Annak utanna egez varosnac rohanasa leven ellenec hogy az ü utalatos baluany imadasokat meg fertöztettec volna, tömletzekböl ki vonyak, neha orczul á foldon vondozzac, neha hanyota feketuen, neha verik palczakal, neha köuezic, mindennel á mit elob kaphatnac vala rontzolyac vala. Az aßonyállatok-is ßóvö bordaiokal, ßakacsok forro

vizecke

vizekkel, nemelyek nyarsokal kinozac vala, vegre varosbol ki vonuan dógök helyen meg egetik. Zozom. lib. 5. cap. 8.

Sanctus Diaconus ſületetuen Viennaba, halhatatlan kinokat ſenuede az kereztyeni hütért, ki midön kinoztatnec az hoherektol egyebet nem mond vala, kereztyen vagyok ezert ſenuedek, á neuért, á varoſért, nemzetemért. Kiból mikor latna á Pogany tiztarto hogy egyebet ki nem vehetne, minden kinzo gyötrelmeket el ſenvedven, rez tablakat meg tüzeſituen teſtere ragaztac, azoknac ſebi meg gyogyulnan, meg vizontac azon kinzaſra vonatic vala, kinec teſte ennyi ſok kin ſenvedeſec utan, megh uytatik vala csodalatosképpen, ſene vadak-u ſaggataſára vetteti, vegre közönſéges helyen vas ſekke tüz köze ültetetic, de ezzel ſem artvan neki, feje vetetetik. Euſ. lib. 5. cap. 1.

Perpetua és Felicitas aſſonyállatok kereztyen hütekért terheſſec leuen orozlanoknac vetetetnec kiknec ſaggataſok közot lelkeket az Vrnac ajanlac nagy batorſágal. D. Auguſtinus & Volateranus.

Blandina Antoninus Verus Csaſarſága alat, mikor az kereztyenek Viennaba és Lugdinumba uldeztetnenec oly nagy álhatatoſſágal kegyetlen hoherocknac ſenvedé gyötreſéket, hogy regeltül fogua eſtig körüle valo ſörnyü kinzaſoc miat el faradnanac, vegezetre egy gerendahoz kötic, hogy az fene vadaktol el ſagattaſec, de ſemmit azok neki nem artuan, tömletzbe vetetetic ſok egyeb ſörnyeb kinzaſokra nyoban ki vitetetec, kiket mind meg gyözuen az hiruatatlan Coronara hiuatatek. Euſeb.. lib. 5. cap. 1.

Euphemia Aquilleabeli ſüz Szent Dorottya ſüz Martyr nenye, meg utaluan atyanac undok baluány imadaſat, tellyeſſegel Chriſtushoz ragaztodes. Kiért Iſtentelen attyatol mind nenyevel együt, Pogany biro kezebe adatatec, és ſok meg mondhatatlan kinzaſok utan feje vetetetik.

Maſod Euphemia ſüz Calcedonba Diocletianus Csaſar idejebe veſſözeſeket, csigazaſokat, kerekbe töreſeket, és tüzet mikor mind meg gyözöt volna, orozlanoknac vetetetuen el ſaggattatik.

Tecla Szent Pal Apostal tanitvanya Christusba valo igaz vallasaért, kigyok közе vettetetic, medueknec, és orozlanoknac, kiknec ßokot fene kegyetlenségeket, Christushoz valo könyörgeſével meg ßelegite.

Szent Lucza ßüz Siracusabeli minec utanna Szent Agotha koporsoianal, anyanac könyörgese által ki vérkorságba betegeskedic vala, egeseget nyért völna, haza jöuen, mond anyanac. Az mely jegy ruhat azen hazasitasomra rendeltel, kerlek azokat ad el mind és ozd az ßegenyeknec, kit meg-is cselekedek. Ezt ertuen jegyese kinec jegyzettec vala, akaratya ellen ßülei Pascasius tiztartonal be vadollya, hogy kereztyen volna, kit hiuatvan á tiztarto és meg dorgalvan bütirül, ßép ßouaual-is intuen annac el hagyasára, kit annal inkáb latna fel gerjedetnec lenni hütibe, mond Pascasius, meg ßunic á beßed miker vereseg következic. Mond Szent Lucza, az Isten ßolgai nem ßukelkednek ßo nélkül, kiknec Christus Vrunktol mondatatot, mikor királyoc és tiztartok elöt allotoc, ne gondolkodgyatok mit ßollyatok anagy mint, mert abba az oraba adatic tünekték ßolus. Mert nem tü vattoc kik ßollotoc, hanem á tü atyatoknac lelke, ki tü bennetek ßol. Kerduen Paschasius vagyone te benned ßent lelek. Monda Szent Lucza, á kic ßüzen és kegyeſſen élnec azok templomi az ßent leléknec. Mond Paschasius. A bordely hazba vitetlec tegedet hogy el hadgyon az Szent lelek. Felel Szent Lucza. Ha akaratom nelkül parancsolod ßeplöſiteſémet, azen ßüzeſégem Coronaja kettö leßen. Ezen megh bußaluan Paschasius, á bordely hazba parancsolya hogy vonataſſéc, hogy ot meg fertözteſſéc, de Istени hatalom által ugy megh erösitetec allo helyebe, hogy semmi erövel onnat ki nem mozditathatnec. Ez okaért az ßüz körül tüzet gerjeztet, kit ingyen semerven az lang sok egyeb kinozaſoc utan allo helyebe fegyverrel torka által veretik. Szenvedet Maximianus és Diocletianus alat.

Aurea néüü kegyes és Isten felö aßonyallat, Claudius Csaßar ideiebe, nagy batorságal Christusrol vallast tenen eleuen ßenen meg sütetetik.

Christiana Szüz Iulianus Apostata alat Christusba valo hütiért az Poganyoknac sok fele nyomorgatasokat ßenvede, kinec még saiat edes attya sem engede, hanem undok tömletzbe rekezte, és hogy hütiröl közönséges helyen holot Martyrságot kel vala ßenuedni, ne tehetne vallast, nyeluet el meczi. Annac utanna nilakal által löuöldöztetuen álhatatossagal Christusért ßenuede. D. August. in Psal. 120.

Anastasia Romabeli kegyes aßonyállat az ö maga saiat ferjetül kereztyen hütiért Diocletianus Csaßar ideiebe Pogany biro kezeben adatic, kinzatasra, ki tömletzbeli sok undokságnac ßenuedesi utan megh egetetetik.

Szent Cicellie Romabeli Szüz nemes nemból ßarmazuan, akarattya ellen Valerianus Romai nemes ifiunac jegyzetetet vala, ki annac elötte ßüzeséget Christusnac ajanlotta vala. Elsö menyegzöienec ejen igy ßol Valerianusnac. En Valeriane az Angyal ôrizete alat vagyok ki az en ßüzesegemet órizi, lassad azért hogy en velem olyat ne cselekedgyel, kiuel Isten haragiat ellened indicsad. Ezt haluan Valerianus ingyen sem mere illetni, hanem monda Cicellyenec, ha en azt az Angyalt lathatnam kereztyen lennek. Monda Cicellye, kereztseg nélkül azt nem lathatni. Kinec latasánac kiuánságaért kereztséget kiuana. Ez ßüznec azért intesere Orban Papahoz igazitatek ki koporsoba lappang vala, az nagy üldozesbe, kitül meg kereztelkeduen, vizza teruen Cicelliehoz lata az Angyalt Cicellieuel imatkozni nagy fenyessegbe. Hiuattya atyafiat Tiburtiust hogy ily csodalatos dolgot latna ó-is, kit meg tanituan Cicellye á kereztyeni vallasra, Orban Papatol meg kerezteltetic, hasonloképpen lata ó-is az Istennec Angyalat, kic rövid nap mulva Almachius tiztartotol Martyromságot ßenuedenec. Kitól Cicelle-is megh fogatatec elô keruen tüle Valerianus és Tiburtius jozagit, kit ez kegyes ßuz mind az ßegenyeknec oztot vala. Ezt ertuen ez Pogány tiztarto meg busuluan hazaba vizza küldi hogy förödö hazaba meg egessec, de imadsági közöt az lang nem illetuen, az hoher be menuen hozza haromßor fegyverrel fejet akara venni holt eleuenen hogy ki harmad nap mulua az utan az Vrba el nyugouec. Alexandriaba Decius Csaßar ideiebe. Sabel. Sur. & Rom. Bren.

Apalin ſüz Alexandriaba Decius Csaßar idejebe meg fogattatic, kinec fogait mind ki töruen varos hoſtatiaba nagy tüzet rakanac és kenzeretic vala hogy Chriſtus ellen karomlo bezedet mondana, fenegetuen azzal hogy eleuenen meg egetnec, hanem mondana. Ez egy keues üdöt keruen gondolkodaſara, kezekböl ez okon meg menekeduen, mindgyart az eghö langh közibe ugric, holot meg-ü eghetetek. Anno Chriſti 253. Euſebius lib. 6. cap. 34.

Felicitas Szent aßonyallat és fö nemzet Romaba het fiaiual együt, kereztyen hütért Martyromſágot ßenuede. Anno Chriſti 164. Baſilius Magnus in ſua contione.

Siriaba Szent Szüzeket közönſéges heiyen mezitelen vetkeztetic, egyebeknec rettenteſére ez ßüzeknek-ü gyalazatyokra, ſok csufolaſok utan haiokat el borotvala, annac utanna kette vaguan öket beleknec etelere hiznokat haitanak. Zozom. lib. 5. cap. 9.

Diocletianus Csaßar ideiebe Antiochiaba egy fö és kazdag aßonyállat kihez fogbato nem vala á varosba, ſem Gazdagſágal, ſem nemeſſegel, ket ßuz leanyual lappang vala Diocletianus kegyetlen öldökleſebe, hogy leanimac tiztaſágokat meg oltalmazhatna, ez okon titkon Alexandriabol ki mene, kit fel talaluan Diocletianus vitezi gyermekire föképpen nagy gondgya leuen inte öket teſtek tiztaſáganat meg tartaſára és az Vrnac otalmaba magokat tellyeſſegel ajanlani. Ezek utan mind egy árarattal ekes ruhazatyokba fel öltözuen, mikor fel utba volnanac kituanac Csaßar ßolgaitol hogy egy keveſſe ßabadon lehennenec, teſti ßükségeket jelentven, kic folyo viz partyahoz közelgetuen egyßer s-mind á viznec melſégebe ugranak. Euſeb. lib. 8. cap. 14.

Sokßent Martyroknak egyßer s-mind valo ßenuedeſek.

LIcinius Conſtantinus Csaßar tiztbeli tarſa, nagy irigyſége miat Conſtantinus ellen, kegyetlen hadat indita, fökeppen kereztyenec ellen, kiket Conſtantinus oltalmaz vala. Vdvarabol kereztyeneket ki üzi,

és Istentelen decretomiual az kereztyéni hütet el ákarnan nyomni sok öldekleséket cselekedek. A többi sörnyü kinzasoc közöt Sebastes neuü Ormenyet varosába, negyuen kereztyen vitezt fogata megh, kiket sötet tömlötzbe vetuen és vasba veretuen sanokat kövekel verete, tolbe nagy hideghe mezitelen kin feketetetenec, hogy hideg miat meg holnanak. Ezeknec peniglen mind egy akaraton valo savoc vala. Negyuenen jettünk az pallia futasra, negyven Coronaual Coronaztassanc meg Vram, ugy hogy egy hea se legyen sanunknak. Tob körülek valo vigyazok mind el aluuan, egyedül vigyaz vala az ajton allo ki halgattya vala azoknac imadságokat, latuan fenyességel kornyül vetetni oket és Angyalokat lat vala, ugy mint Királytol bocsatattakat, kic harmintz kilentz Coronat oztonac vala á vitezeknek. Ezt latuan gondolkodic vala magaba monduan. Ezek negyvenen vadnac hol vagyon az negyvenedic Corona. Kirül mikor gondolkodnec, azonba egy azok közül ki az hidegseget nem senuedheti vala mellettec valo meleg fürödöbe ugrec, kit latuan á többi felette igen meg somodanak. De az Vr Isten azoknac könyörgeséket nem hagya heaba holot az ajton allo, fel költuen az örizöket, le veti ruhait kereztyennek valla magat, és Christusrol nagy fel soual teszen vala vallast és magát helybeztete mezitelen az töb virezek közi, kiknec mind paltzakal meg torven saroc csontyokat, meg halanac, egy leg ifiabik kóuul, kit Melithonnac nevezenec vala. Ki sara torue mikor meg élni latatot volna jelen valo edes annya igy biztata: Fiam szenuedgye egy keueset, ime Christus az ajton al segituen tegedet. Ki mikor latna hogy az töb helt vitezek testet szekerre raknac hogy egetni vinnec, és fiat ot hadnac, miért hogy remenli vala az Istentelen sokaság, hogy meg gyogyuluan az gyermek, konyen baluany imadasra vitetethetnec, ez Isten felö anya ölebe veven fiat az Martyroc testeutan vizi vala, kinec ölebe lelket Istennec ajanla, kit az töb testec közze vete hogy meg egetetnec, ugy hogy kic hütekbeli álhatatasságba egyet valanac temeteség-ü egy lenne, menyorszagba-is együt lennenec. Kiknec testeket meg egetuen és csontyokat ot valo solio vizbe vetuen, együve gyüluen, eppen találtatanac, és nagy tiztességel el temettetenek. D. Basilius in sua Contione Pass. An. Christi. 3. 20. Rom. Bren.

Tirusba csoda hadakozasok lön sok Martyroknac, kic sok kinzasoc utan, fenc vadaknac vettetenec, Pardnczoknac, Medueknec, vad Kanoknac vassál és tuzal ingerluen azokat az Martyrok ellen, de ezek á kegyetlen vadak sokot dühessegekröl elfeletkezuen ingyen közel sem menenec á Martyrokhoz, azok ellen peniglen kik ingerlik vala az Martyrok ellen, noha rosztelyoc volnanac elöttec, mind az altal, nagy busulassal induluán el sagattyac vala, vegre fegyver altal meg öletetenec, és testek tengerbe vettetik. Euseb. lib. 8. cap. 7. Diocletianus idejebe.

Ægyptusbeli kereztyenec santalan öldökleseket senvedenec Christus neveért, kic közül nagy sokak borotuakal meg nyuzatanac, sok sörnyü kinzasoc utan, vegre meg egetetenek. Nemelyek tengerbe vettetenec, nemelyeknec fejek vetetét, nemelyek ehség mia meg holtanac, nemelyek kereztre fezitettenec, nemelyec mint ha gonoz tevök löttenec volna fel akaztatanac, nemelyec fouel ala ozlopokhoz vas segekel veretetenec be, nemelyek nagy sok ideig tartatanak etel és ital nélkül hogy igy meg senyednenek. Euseb. lib. 8. cap. 8.

Thebaüba oly rettenetes kinokal kinzatanak az Martyrok, hogy emberi nyelu ki nem mondhattya, holot hegyes cserepekel horog gyanant testeket saggatiac, az asszonyállatok egy labuknal fogua fel akaztatanac csupa anya sült mezitelen, embereknec csak latasokra-is meltatlanul, sok santalan ferfiakat faknac agaira kötözuen meg öltenec, mely kinzas sok estendeig tartot, minden nap neha huzat meg öluen, neha harminczat, neha szazat kicsin gyermekekel együt. Euseb. lib. 8. cap. 9.

Tyapsa nevü varosba Mauritania tartomanyba, egy Cyrillus nevü Arianus Puspeket küldven Honorius eretnec király, hogy eretneksegre hattana az varos nepe közül nagy sokan igaz hiteknec meg tartasaert szabad akarattal idegen földre budosánac, az kic az varosba maradanac azok sziat hazakba kereztyeni szekasokbol gyülekezetet teznec vala, kiket Király akaratyabol eretneksegre akaruan hattani á Puspec, és azok nem engeduen eretnec tudomanyanac, panazt tön á király elot engedetlenségekért, kiért meg busuluan á király had viselö emberet közikbe küldi, ki az varos piatzara biuan az egez nepet mindennec jobb kezet el vagata nyelueket ki

metzete. Mind ennÿ gyötrelmek közöt-is csodalatos Istennec hatalma sokak által mutatatek, miuel hogy sokac kiknek nyelueket tellyességel kimetzetek vala nagy ekesen sollonak vala, kic közül vala egy Subdiaconus Reparatus neuü, ki annak utanna Zenon Csaßarnal és feleségenel nagy tiztességbe tartatec Prædicaluan nyelue nelkül az Istennek dücsöséges kegyelmet. Victor. lib. 3. de Persec. Vand.

Gazaba és Ascalon varosba Palestina tartomanyba halhatatlan kinokat senuedenec az Isten tiztessege mellet á kereztyenec, mind ferfiak, s-mind aßßonyállatok kiknec testeket ketto vagnan és arpaual meg töltuen á diznok eleibe vetek.

Diocletianus és Maximinus Csaßarok idejebe Anthimus Nicomediabeli Püspeknec feje vetetetic, kit nagy sokaság köuete Martyromságaba, holot azon napon történetből az király Palotajaba rettenetes egetessel meg egetetec, velekedesek leuen á Poganyoknac hogy á kereztyenec gyuitottac legyen meg. Kiért Csaßar parancsolatyabol az hiuec közül nagy seregel nemelyeket le vagnac vala fegyuerrel, nemelyek langra hanyatatnac vala, nagy sokan magok akaratyabol-ú latuan á Pogany fejedelemnek kereztyenek ellen valo dühessegeket, az eghö tüzbe futnac vala az aßonyallatok közül. Anthimus Puspeket töb Martyrok testeuel együt kit á kereztyenek nagy tiztessegel el temettenec vala ki asata, és á tengerbe vettete, hogy ne tiztelteténec Isteni tiztileteket mint á Poganyok itilik vala. Euseb. lib. 8. cap. 6.

Vgyan azon Diocletianus idejebé egy kereztyen varos Phrigiaba meg ßallattatic és tüz mia meg egettetic, kibe ferfiac feleségestül gyermekestöl meg ölctetenec. Euseb. lib. 8. cap. 23.

Persiabeli Sapor király idejebe oly sörnyü üldözesek tamada á kereztyeneknec hogy csak röuid üdön aßßonyallatok és ferfiac ßam ßerint tizen hat ezeren kereztyeni valla sokért halalt senuedenek, azokon kiuül kediglen ßamlalhatatlanon életenec meg külömb külömb helyeken. Zozomenus lib. 2. cap. 8.

Vandalus eretnekek üldözésébe számlálhatatlan kereztyenec öletenec meg, kic közül kezec vagatatec el, szemek ki tolyatec, laboc, fülec, orroc el vagatatec, azok utan szörnyü halallal meg öletenec. Nemelyeknec testec özze töretek, auagy el szakadoztatec inaktol. Nemelyec hazok teteiere laboknal fogua fel akaztatanak. Nemelyek hazok ablakiról le vettettenec, ezeken kiuül, kic szanki vettettenec, negyezeren és kilentz szazan számlaltattanak. Vict. lib. 2. de Persec. Vand.

Mauritius Thebaebeli Legionac, az az, hat ezer hat szaz batuan hat vitezeknec hadnagya. Mikor Maximianus Csaszar Galliaba vitte volna hadat, és Sedunumbeli határba ördögeknec valo áldozotra megh allot volna, Thebaebeli hada el valec á több had nepetül, fel sele menuen hogy ez Istentelen áldozat miat meg ne fertöztetetnec, kikhez küldven á Csaszar vitezeket ha életeket szeretnec hogy á taborba jönenec, kic felelenec hogy kereztenj törvényec szerint azt nem cselekedhetnec. Ez feleletre meg gerjeduen á Csaszar sokal inkab hogy sem mint az elót. Parancsola hogy azok közül tizedic meg öletetnec elöszer, de fóképpen ez dicsiretes Martyromságra Mauritius had uiselö hadnagy által batoritatanac, vegezetre mindnyajan meg öletenek.

Szent Orsolya szüz tizenegy ezer szüz tarsaiual együt, Atilla parancsolattyabol Colonianal meg öletenek.

Processus és Martinianus Romabeli tömlötz tartoc kibe szent Pal és Szent Peter tartatic vala, latuan csodakat melyeket cselekedtec vala az Apostoloc velec egyetembe negyuen heten kereztyeni hütre teruen meg kereztelkedec. Ezt ertuen Paulinus nevü biro parancsolya hogy az balvanyoknac áldozzanac, kit nagy álhatatosságal nem akarnac cselekedni sem fenyegetese sem cziltetese utan nemelyeket közulek kövekel verete agyon, nemelyeket Palczakal halalig verete, nemelyeket tüzre veitete, nemelyeket inakal halaligh veretete. De nem szenuede Isten büntetetlen Paulinus meg vakitatec és az ördögtöl környul veretéc esretenetes kinoc közöt lélket ellensége kezebe kellétéc adni. Vincent. lib. 11. cap. 56.

Traianus Csaßar Antiochiaba öt ßüzet meg fogata kéreztyen hüteknec vallaſaért és Prædicallaſaért, kiket megh egetétuen hammakat csontyoknac és teſtéknec oluaztot ertz kòze elegituen fòrödöbe valo nagy üſtet csinaltata az ertzböl, kiböl mikoron mosdani ákarnanac mindgyárt mihelt az meleg vizet illetek vala azon oraba ßemec meg homalyoſodic vala és fejek meg hül vala, és onnat nagy hertelen ki futuan ie eſnec vala, kit ertueu Traianus Csaßar ugyan azon ertz edenyböl ßüzeknec kepeit öntete, és az fòrödö hazba helyheztete. Niceph. lib. 3. cap. 23.

Spaniol Orßágba Paſtor és Iuſtus egy atyaſiac Scholaba jaro gyermecskec Complutum neuü varosba, mikor Iſtentelen Datianus Csaßar be ment volna, és ertettec volna á kereztyenec ellenec valo ügyekezetit, kegyetlen ſégeròl bezelgetnec vala, mint akarna igaz hütekröl kinzaſok által el ßakaztani az hiueket, ezeket haluan Scholaba ez ket gyermecske, tablaiokat el vetuen ſietnes vala az Martyroknac ßenuedeſe latni. Azon kòzbe ez ket gyermecsket Datianus elót be adac hogy kereztyenec volnanac kereztyen atyaktol. Megfogatanac azért az artatlan gyermecskec, kiket minec elötte kinzura vinnenec Csaßar ßolgai. Iuſtus igy ìnti vala kiſſebic öcset. Ne retegied en atyamfia Paſtor ez ideig valo ſenuedeſedet, el ne ßakadgy á hüttöl az okoroknac ſanyaruſága miat, kiuel gyenge teſtedet meg ßagattyac, ne fely á fegyvertül, mert ha az mi Vrunc IESVS Chriſtuſunc azt meg engedi hogy az ü dicsòſégeért meg hallyunc, ez jòvendò vilagon nagyob eròſſéget vezünk. It ez vilagon keues ideig éltünk emberek közöt, de ot nagy hozzu ideig elünkh a Iſten az ákar atyat cselekedgyüc és örök eletet vezünk. Kinec Paſtor felel, meltan intéz atyamfia, ez okon ez ügyekezettül vizza ne vonyon minket, atyaknac auagy atyakfiainac kegyeſſégec, ſe ne bankodgyunk az mi idönknec kedues voltarol, hanem gyorſáſágal ſieſsünc az eghek fele. Mind ezeknec egy mas közöt valo vigaztalaſokat és batoritaſokat, csaßar ßolgai meg jelentuen Datianuſnac, nagy almelkodaſſal csudalkozec ily kiczindedeknec ily hihetetlen batorſagokon, kic ſemmit nem gondolnanac halalockal, ſem kinzaſokal. Parancsollya azért hogy eleibe ne vigyec, hanem az varoſon kivül fejeket vegyek. Kit haluan az kereßtyenec varosbol ki menuen azon helyen nagy tiztesſégel el temetec, és templomot epitenec emlekezetekre ázon helyen. Surius ex Martyr.

Getulius Tiburtina varosba kegyes és hü Christus ſolgaja leven, Amantiuſſal, Cerealiſſal, és Primitiuſſal, Adrianus Csaßar parancsolattyabol tüzzel emeztetenec meg. Kinec feleſege-is eſtendo mulua Symphoroſa het fiaiual együt ſörnyü kinzaſoc utan meg öletec, ö maga tengerbe vettetec fiai ozlopokhoz kötöztetuen mulanak ki ez világbol.

Trajanus Csaßar birodalma alat ſemely valagatas nélkül mindenüt izony kinzaſok által öletetnec vala meg az kereßtyenec, kinec kereßtyenec ellen valo duhoſſeget, hogy ha meg nem enyhitette volna Plinius maſodic tiztartonac iraſa ſokal ſörnyeben ſanyargatta volna, Hadrianus Csaßar Alexander Romai Papat, és Romai tiztartot Hermeſt, feleſegevel gyermekiuel és egeß nemzeteuel auagy haza nepeuel, és töb kereztyenekel egyet ugymint ezer ket ßaz és otuen emberrel tömleczbe vettete, kiket ſörnyü kinzaſoc utan eghö kementzebe hamuua tetete, kinec kegyetlenſéget feduen Theodulus Alexander Diaconuſſa a zon halalra itiltetek.

Euſtachiuſte, midön Adrianus Csaßar eller ſegi ellen had viſelö fejedelemnec valaztot volna, meg jöuen nagy gyözedelemmel, eleibe mene nagy öromel Csaßar, kit Apollo Templomaba akara vinni, hogy Iſteneknec halaádaſért áldozatot tenne, kereztyen leven nem akara menni, feleſégeſtöl és gyermekeſtöl az halaádanda Csaßartol meg öletetek. Vincent. lib. 11. cap. 52.

Abdon és Senas Romaba vitetetenec, hogy az baluanyoknak aldoznanac, kiket mikor meg nevettenec volna csufolyaſſal fene vadaknac ßagataſokra vettettenec, az vadac ingyen ſem illetuen kegyetlen hoberoc fegyverekel le vagnac, kegyetlenbec leven az Orozlanoknal.

Zeno Conſulſág viſelt fö Romabeli Vr, ezer és ket ßazad magaual egyßer s-mind Martyromſágot ßenuede.

Alexander Csaßar ideiebe, Agrippicus tizenöt eßtendös ifiaczka, mikor nem akarna balványoknac tiztеſſeget tenni kereßtyeni hütiért, megragaduan á Pogarok ſok vereſégek utan labainal fogua fel akaztyac, forro vizzel megöttözuen teſtet, mind ezeket vagy álhatatoſſágal elßenveduen fegyverrel öletik meg, mely oraba az Pogary biro ßckiból ki eſven ßornyu halallal meg hal. Berg. lib. 8

Calepo

Calepotius Romabeli Pap ektelenül az varos utzaian vondoztatuan az Tiberisbe vettetik.

Pammachius Romai Consul feleségestöl gyermekestöl és vele egyetembe negyven ket kereztyennel, és Simpliciussal Romai tanacs Vral együt, egy napon fegyverrel meg öletétik, kiknec fejeket varos kapujara fel teuek, hogy azt latuan kereßtyenségtül inkab el idegenednenek. Kic koze töb fö renden valok-is ßamlaltatanac Quiritiussal ki anyaual Iuliaual és sok ßantalan kereßtyenekel véréket ontak. Bergam: & Erford.

Valerianus és Galienus Csaßaroc idejebe egyßer s-mind Carthagoba harom ßazan oletetenek meg. Holot az varosnac tiztartoia, nem mezze az méez kementzetül aldozatra valo helyet kezitet vala, az kereßtyenec ellen hogy auagy az balvanyoknak áldozatot tennenec, auagy az egö kementzebe mennenec, kik azt haluan egy rohanassal az eghó tüzbe vetec magokat inkab hogy sem mint az ördógnek aldoznanak.

Africaba kegyes és ßerzetes ßüzek harman Galienus Csaßar idejebe, külömb külömb kinzasra vettetenec, kiknec ital helyebe etzetet meregel elegitnen adanak, annac utanna ßörnyen meg veßßöztetenec, annac felette az csigazasba eghö horgokal egettetenec, az utan rostelyon meg sütetenec, ezek utan vadac ßagatasára vitetenec, kic nem akaruan illetni fegyver által Martyromságokat vegezek. Vincentius.

Flauius Claudius Csaßar birodalmanac elsö eßtendejebe, ket ßaz és hetuen ket kereztyent meg fogatata, és rostelyok közi ßoritata, kikre vitezit bocsatuan ßablyakal és lantzokal által veretenek. Annac felette Dionisius Papatol meg kereßtelt harmintz hat vitezeknéc egyßer s-mind fejeket veteti es együue temetteteti. Ezeken kiuül ßaz huz kereßtyent egy tömletzbe vettetuen külömb külömb kinoc által meg ölete.

Vgyan azon üdobe Cæsarius sakba varrattatec, nagy sokan egyebec vele együt Galliaba vezzöuel meg ßaggattatanac, egez nap estig csigazasba karjoc ki forditasaba kinzatatanac, vegre vas horgokal meg liugatatec testek.

Balint Martyr meg vezzóztetéc, és feje veteleuel meg öletik.

Maurus ki feleſégeſtöl Romaba ajtatoſſágért ment vala ſoc kinzaſoc utan megoletik. Sabellius Enead. lib. 7.

Vrticius Ravennabeli oruos Doctor, ſok ſörnyü kinzaſokat el ſenveduen, mikor fö vetelre vitetnec kezde rettegni az halaltol, egy az jelen valo vitezek közül Vitalis nevü, mond Vrticiuſnac ſerelmes atyamfia Vrticine, ki nagy ſokaknac oruoſſagiddal haznaltal, laſſad hogy magadat örök halallal megne ölyed. Kit haluaz Vrticius magat vigaztaluan és batorttuan, nyakat nagy vigan fegyver ala vete.

Vitalis el hagyuan ez Iſtentelen poganac valo ſolgalatot, tellyeſſégel Chriſtus követe ſére ada magat, kiért élevenen földbe temettetic, feleſége-is Mediolanumba menuen, és az Balvanyozoknac bolondſágat fedven Martyromſágra mene. Vincent. lib. 10 cap. 50. Nero alat.

Cimelia neuü varosba Olaz Orſágba Claudius tiztarto parancsolattyabol, Pontius neuü kereſztyent, elöſzer ſörnyen megh csigazac, annac utanna kezet és labait özze kötözven meduec eleibe vettetic, kiktül ſemmi artalmot nem veuen nagy ſebes lang köze vettetic, de onnat-is minden faidalom nélkül még ſzabaduluan, ot közel valo folyo viz mellet fejet veuen, teſtet az vizbe vetik. De ez artatlan halált nem ſzenvede Iſten büntetetlen, mert Valerianuſt Sapor Perſiabeli Király elfoga, Galienuſt maga vitezi meg ölek, Claudius tiztartot pediglen Aſſeſſor tarſaual egyetembe az Satanok mihelt fejet vetete Pontiuſnac mindgyart kornyül vevek és ſörnyen foitogatak. Vinc. lib. 12. cap. 79.

Galienus mikor birna Romai birodalmot, tiztarteſágot viſelnen alatta Aſclapiades Iſtentelenec fejedelme: Ez nagy eröſzakal rohanaſt teuen az kereſztyenec ſzent egyhaziba, hogy eröuel és fegyverrel az kereztyeni vallaſtol el idegeniteni öket. Kit mikor ertet volna Romanus nevu fö nemes ember, kereſztyenec közibe futuan, nagy batorſágal biztattya vala öket hütbeli álhatatoſſágra, ugy hogy mind ferfiac aſzonyalatoc leanyzokal és gyermekekel egyetembe dicsöſeges halalt kiuánanac hütec mellet ſzenuedni. Latuan á vitezec az egez népnec halalra kez voltokat inkab hogy ſem mint baluánt imadnanac, Romarust be vadollyac tiztarto el-

ot

ugy-

ugy-mint az egez kereztyeneknec biztato fejedelmet, kit mindgyart nagy haragal eleibe fogua vitet, és igy szol Romanusnac. Te varosnac zurzavara, te kösségnec fel indito haboruia, hailando elmeknec nyughatatlanságanac feje. Te lesz elösör meg fizetóie minden engedetlenségnec és à mit egyebeknec tanacsul adcz vala te magadkostolod meg. Monda Romanus á tiztartonac òròmest vezem, örómestis áldozoc az egez kòsségért. Kit haluan Asclepiades parancsolya hogy mindgyart csigara vessec. Kinec mikor mondanac az szolgak hogy nem illenec azt cselekedni, miért hogy regi fó nemes nembol valo volna. Ezzel nem gondoluan parancsolya elöszer hogy onas ostorokal testet meg szagassac. Mély kinzasokat nagy jo keduel szenvedven Poganyoc baluanyit csufolya és neveti vala, Christust pediglen nagy fel ßoval dicsiri és magaztalya vala. Ezeket haluan az kegyetlen tiztarto uy kinzasokra indita az hoherokat hogy eles fegyverekel testet le metelnec, miglen melyerül és csontyairol le vonnac á hust, de mind ezekel sem gondoluan annal kegyesben tezen vala vallast Christusrol. Asclepiades penigleu nagy duhességebe parancsollya az hohernac hogy szaiat verje Romanusnac hogy ne szolhasson, állat idegel ki tekeruen. Ezek közöt-is igy szol Romanus, O tiztarto felette halaádassal kózónem teneked, hogy ennÿ meg nitatot szaim által Christust dicsirhetem, holot valamenyi sebeim vadnac annÿ szam vagyon az örök Atyanac dicsiretire. Annac felette monda Romanus á kegyetlen tiztartonac hiuattasséc ket eztendös gyermek és annac hallattassek senténtia mondasa. Hiuatuan azért á tiztarto égy hét éztédös gyérmécskét, monda annac Romanus. Mond megh fiam mi teczik jobnac lönni, egy Christust tiztelni, ós Christusba az atyat, avagy ezer abrazatu Istenékét imadni, monda â gyermec, Christust az atyaval egy igaz Isten ezt kel egyedul imadni meg vetuen az baluanyoknac tizteleteket. Halvan ezt Asclapiades felette igen csodálkozvan, kerdi à gyermektül, ki tanitot tegedet ily feleletre, mond à gyermek anyam és az Isten Annya. Hivattya à Tiztarto az gyermek annyat, ki elöt ßörnyen megh vereti az gyermekét teste ßakadasaig, latuan á gyermek annya gyermekenéc ßörnyü vereséget nagy batorságal inti vala fiat az álhatatossagra, és mikor üstokenel homloka böret le nyuzna az hoher, kiált vala neki az annya, ßenvedgy fiam ingyen maidan draga kövekkel valo Coronad leßen. Ezek utan

Roma-

Romanust fenyegeti Aſclepiades hogy à gyermekel együt tuzre veteti. Ot azonba gyermeket az annya ölében veven Martyromſágan órvendeze, kinec fejet vetetuen az kégyetlen tiztarto, ſzokot dicsiretel dicsire Iſtent az Annya Szent David mondaſábol. Preciosa in Conſpectu Domini mors Sanctorum eius. Ez utan fel veven el vagot gyermeke fejet nagy ſzeretettel csokolgattya vala, Romanust peniglen nagy tüzbe vetuen hertelen valo zapor levén meg olta az tüzet. Ez nagy csoda utan parancsola Asclepiades hogy nyeluet Romanuſnak ki meczenec, de mind ezzel ſem gondoluan Romanus nagy halaádaſſál dicsiri vala az Iſtent, neuetuen az Iſtentelen tiztartonak düheſſéget, ezek utan parancsolya hogy sötet tömlerzbe vetetnek holot az hohertol kötelet nyakaba vetuen megfoltatek. Prudentius de Corona militum.

Perſiabeli Iatáb, Iſigardes Perſiai Király kedvéért kereßtyen hütit meg tagadta vala, de annya és feleſége ſok inteſe utan meg tere el hagyot hutire, kit meg ertuen az Iſtentelen fejedelem, uy kinoknak gyöttrelmi utan, minden tagainak reßeibol inait ki vonata, de mind ily ßörnyü kinok utan-ú, mikor latna kereßtyen hütibe valo álhatatoſſagat fejet veteti. Niceph. lib. 14. cap. 20.

Szerecsen Orßágba, Negra neuü varosba, Iuſtinus Csaßar idejebe, ſok ßantalan kereßtyenek fegyver által tuz által, és megh mondhatatlan egyeb ſok kinok által öletetenek meg, kik közul az Iſtentelen fejedelém egy gyermecsket magahoz ákaruan vonni, inat meg harapja á gyermec az fejedelemnek, anyahoz futuan nagy hertelenſéggel egyat annyaval az eghö tüz köze ugrik és ot melto áldozat által Iſten oltarara fel vetetek. Nicephor. lib. 17. cap. 6.

Longobardus Poganok megh foguan negyven kereßtyen ßanto embert eröltetik vala öket hogy azt à huſt megh enne, melyet az baluanyoknak áldoztanak vala, kit ſemmiképpen nem akarvan cselekedni, kereßtyeni hütek és ßoka ſok ellen egyßer s-mind mind meg öletenek.

Vgyan azon üdőbe mikor más negyven kereßtyent eröltetnenek, hogy kecske baluanyokat imadnak, és imadni nem ákarnak le vagatanak. Marianus Scotus ex lib. 3. Diolog. D. Greg. cap. 27.

Szent Gelerd Püſpeket az Magyarok ſok ſörnyü kinzaſok után, ſekerre kötözven Buda felét valo hegyrül, kit Szent Gelerd hegyenek neveznek Buda fele boesattyak belol minden tetemi özze töretetven kereſtyen hütert Martyromſágot ſenved. Platina.

Ez ſent Püſpeket irja Bonfinius Decad. 2. libro ſecundo, hogy Buda mellet Remete eletet viſélt, honnan Csanadi Püſpekségre valaztatot volt, kit minek utanna az hegyról ala vetettek volna, latuan hogy még ſtue teſtebe dobogna, dardakkal által verik, kinek vere Dunaba valo köuet meg öttözuen ſoha Duna vizetül él nem moſatathatot, melly követ fel veuen Oltar könek csinalak, teſtet öſſze ſeduen Csanadi egyhazba nagy tiztеſſégel temettek, het eſtendeje után Martyromſáganak.

EGY NEHANY SZENT SZűZEKNEK MARTYROKnak és özvegyeknek életek

SZENT SVSANNA MARtyr élete.

ROMaba Diocletianus, és Maximianus Csaßarok idejebe, vala egy fő VR, tudos és eszes ember, Gabinius nevü, hires és nemzetes VR, ugy mint ki Diocletianus Csaßar nemzetségeböl ßarmazot volt.

Ennec vala egy ßép, és ékes termetü leanya, kit fő fő tudomanyokra, és bölßégekre meg-is tanitot vala: Emellet kereßtyeni jo erkültsre-is, és Szent Iras értelmere kedvesen oktatta vala.

Haluan Diocletianus Suſanna ßüznec ßepßéget, és bölcseßéget, gondolkodik miképpen ßerezhetne fianac Maximinuſnac, Gabinius attyafiat Claudiuſt valazta kerö követnek, ily parancsolattal. Diocletianus az mi Vrunk és Fejedelmünc parancsollya, hogy á te leanyodat, kit hallunc hogy ßép, és minden fele bölcseßégnék tudomanyaual fel ékeßitetet, az ó fianak házas tarſul adgyad. Gabinus üdöt kivana Claudiuſtol, ily nagy dolognak gondolattyara, kit leanyanak-is meg ákarna jelenteni, Gabinus huata attyafiat Caius Püspéket, és leanyat Suſannat jelento Csaßar ßandékat és parancsolattyat.

Monda az ßüz hol vágyon Atyam á te bölcseßéged? hanem tudnad kereztyenßégemét, melto ßod lehetne: Atyam miért fertözteted megh ßadat, és füleidet ily fertelmes ßokal és bezedekel, hogy en házaßitatnam

kegyetlen poganynak, kit Christus kedveért meg tagadtatok atyatok, fianak? Legyen tülem halaádas az en Istenemnec, ki meltoua tòt engemet hogy az Szenteknec tarsásága köze ßamláltassam. Vgy hizek az en Vram Iesus Christusomba, hogy ennek az hazasságnak meg utalasaért, Martyromságnac Pálmaiat gyòzedelmesen el veßem.

Ezt haluan Gabinus monda, kedves leanyom bar ugy légyen, legy álhatatos à hitbe, à mellyet tartaß, hogy mijs kedves áldozatunc gyümölcset adhassunc álhatatosságod által, az mi Vrunk Iesus Christusnak. Ezeket haluan Susanna, monda: Tudom en Vraim, az en atyamtol tanoltam, es kitsinségemtül fogva ugy tanitattam, hogy ßüzeségemnec, és tiztajo erkölcsnec meg tartasara ügyekeznem, kit az en Christusomnak kedvesen adhatnec. Kinec ßerelmere és felelmere, magamat ugy köteleztem, hogy semmi ferfiui ólelgetesbe, meg ne ferteztessem. Az tudgya az en lélki ismeretémet: Kinek te atyam egyßer adtal engemet, annac ßolgalok és abba bizom.

Monda neki Caius Püspec. Ha egyßer Istennec áldoztattal parancsolattyat meg tárcsad, ki azt mondotta tanitvanyinak: Mikor tizt-viselök és Királyok elöt állotok, ne gondolkodgyatok miképpen felellyetek, mert azonba adatik tinéktek mit mondgyatoc, mert nem tü ßollotoc, hanem az tü atyatoknac lèlke ki ti bennetek vagyon.

Monda Susanna könyhullatasival: Remenségem az, az en VRam Iesus Christusomba, hogy à ti imadságtok által Isten temploma leßek.

Ezek meg leuen, harmad nap mulua, külde el Diocletianus Claudiust, hogy Csaßar kiuánságara valazt ádnanak. Huata Susannat Gabinus, ákara meg csokolni Claudius, sok könyhullatassál, mind attyafiatis, magat rantuan Susanna, monda: Ne ferteztesd meg az en ßamat, mert tudgya az en Vram Iesus Christusom, hogy az ó ßolgalo leanyanac ßaiat egy ferfiu sem illette. Claudius felele en tegedet ßeretetböl ákarlak meg apolgatni, mint aßßony hugomat. Susanna erre monda: En az te ßadnac csokiat, nem egyebért utalom, hanem azért, hogy az te ßad meg fertiztetet à baluanyok áldozatival. Megyek hugom aßßony, hogy ezt

az fertelmeſſéget meg tiztithaſſam? Pœnitentiat kel tartanod, és megh kel Kereſztelkedned, Atyanak, Fiunac, és Szent Leléknec neveben. Ezeket meg eſek ſiue Claudiuſnac, és róuid nap minden haza nepevel meg Kereſztelkedek.

Mint egy hat het mulua, Diocletianus külde Claudiushoz, miuel hogy betegséget értette vala, maga atyaſiat Maximuſt. Maximus Claudiuſt találá, imatſágba és Ciliciumba. Kerde mi dolog az Atyamfia hogy ily vekony állapottal vagy? Mond meg ennekem ennek à változasnak mi légyen oka? Tudom azt hogy gyermekségemtöl fogua, mondhatatlan ſeretettel, ſerettel, ez ekaért, kerlek jelencs meg nekem. Bizonyara moſtan Pœnitentiat tartok, mert Fejedelem parancsolattyanak engeduen kereſztyen ártatlan vért ontottam, és kinzottam öket: de tudgya az en Iſtenem, hogy tudatlan eselekedtem.

Sok bezedek utan égel ménenek Gabinushoz, ertven Caius Püſpekis, hamarſágal kozikbe ſiete. Es monda: Legyetek álhatatos ſiuel és imatkozzunk.

Vram Iſten mi Vrunk Ieſus Chriſtusnak Szent Attya, ki mindeneknec üdveſſégere bocsátad, az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſt, hogy ez vilag sötetſégeböl ki ragadnal, adgy nekünk te ſolgaidnac bitbeli álhatatoſſagot, ki elſö és Vralkodol mind örökke. Mondanak. AMEN.

Maximus ki Csaſar hazanak és Vduaranát fö gondgya viſelöie vala, monda: Engemet Diocletianus Csaſár külde Claudiushoz, hogy Gabinuſtol keretne meg Suſannat, az ö fogadot fianac Maximinus Csaſarnac, en általam feleletet vár. Caius monda, ez az à leanzo kereztyen, hazas tarſa vagyon, az Atya mindenhato Iſtentöl rendelteret, azt ákárjuk hogy tudgyad. Felele ezekre Maximus. Valami Iſtentül ádatik az örökc valo. Monda Caius, vegyed hát az örök eletet, mellyet en meg iſmertem. Kiuannm en-is monda Maximus meg éſmerni. Ha kiuanod hidgy az mi Vrunk Ieſus Chriſtusba, az Atya mindenhato Iſtennek, egyetlen egy fiaba. Tudodjel atyamfia menny joſſágot és örökséget hattunk el, mind ezek utan ſemmit egyebet nem keresünc, az egy Vr Ieſus Chriſtuſnal, ki àltal élünc és dicsekedünk. Monda Maximus: Ennek ha igy kel lönni,

ne ke-

ne kessel vélé, hogy en-is ti közitékbe ßamláltassám. Parancsola neki hogy böitellyen, ötöd nap mulva vißa térven, Caius labaihoz esék monduan, Kénziritelek tegedet, az által, kiuel meg vilagositottad az en atyamfiat Claudiust, ne halazd tovab az én meg vilagositasomat, mert ßiuemben érzettem te tanitasod által, az VRIESVS Christusnac eßtekeleset, kit te Vrádikalaß. Meg Kereßteluen azért Caius Püßpek, és ßent Olajal fejet meg kenuen, áldozatot tön érette, parancsola néki hogy öt nap álat minden joßágat lassán lassán el adna, és ßegenyec közibe oßtana.

Meg ertuen ezeket Diocletianus, monda Maximus arulojanac, kerezty enne lót Caius Puspek által és Gabinustol, parancsola hogy meg fogattatnanak mind azok, kik meg tertenek vala, és megöletetnenec, Gabinust Susannaual együt meg tartoztata.

Diocletianus maga hazas tarsat Serena aßßont hiuata, meny el és hiuasa hozzad Susannat, és mond meg néki, hogy az en fogadot fiam hazaßágra ádgya magat: Sz. Serena aßßony-is titkon Kereßtyen vala: Hiuata Susannat és terdre esék monduan. örvendezen te benned az mi VRunk Christus: Halákat áda Susanna az Istennec, hogy Csaßar feleséget ertte kereßtyennec lönni: Egy nehany nap mula tarta Susannat, ki ejel és nappal imatkozik vala, az Istennek könyhullataßal.

Diocletianus küldé Curtiust Serenahoz, hogy mire vihette legyen Susannat, neki meg jelencse: Csaßar felesége monda, nem latom az ßüznec ákarattyat az hazaßágra. Haluan ezt Diocletianus, igen meg haborodek, parancsola fianak Maximusnac, hogy vitetnec attya hazahoz és ot meg ßeplositene. Monda Serena Susannanak, ki régenten Babilloniaba Susannat meg ßabaditotta fertelmeßégtöl, azon Isten ßabadicson meg tegedet-is

Haza menuen Susanna, ket aßonyállattal le burola Padimentomra, keßérvesen imatkozek az Vrnak. Azon ejel Csaßar fia be menuen Susanna hazacskajaba, holot imatkozik vala, Lata Maximinus Isten Angyalat, Susanna feje felet nagy feneßégbe, meg remüluen futa Csaßar Palotaiaba, meg bezelle mindgyart vala: Monda, ördögi tudomanya vagyon

Susannanak. Meg-is haborodec feleségevel Susanna miat, hogy Serena oltálmazna, és hogy Maximusnac nem ßerzette volna, mondvan azt hogy Susanna job hazasságod valaztot volna maganac.

Haragjaba parancsola Macedonius Pogannac, eröltesd Susannat maga hazaba, hogy áldozzek az Isteneknec. Macedonius Iupiter balvanyit eleibe teve hogy imadna, Susanna baluányra leheluen, kere az ßent Istent. Vram Isten ne had ßolgalo leanyodat, hogy lassa ez undoc balvant, Macedonius erölteti vala, imadgyád Susanna Csaßar Istenet. Fel emelven ßemeit az eghbe fohazkodassal, nagy hirtelenségel, el veße ßeme elol à báluany. Monda Macedonius, ßereted az aranyat azért röited el elólem, ha az báluant nem ßeretned, nem loptad volna el. Monda Susanna, az VR bocsata az ö Angyalat hogy el vinne elölem Iupitert, hogy ßemeim meg ne fertóztetnenec annac tekintetiuel. Monda Macedoniusnac egy ßolgaia az aranny Iupiter az Palota utzaian fekzik. Ezen meg haraguek Macedonius, maga kezeuel kezde foztogatni Susannat, paltzaual meg-is üte, Susanna halat áda azért az Istennek nagy örömmel.

Macedonius monda, las magádhoz és áldozzál, Susanna felele, en ennen magamat kiuanom áldozatra adni, az en Istenemnec. Halvan Diocletianus Iupiteren tót gyalázatot, hogy el rontatot volna, parancsola hogy hazaba fegyver által meg ólетetnek, Csaßar felesége eijel hazaba menuen maga fejen viselt fatyoloual veret fel veue, és helyheztete ezüst edennybe, és maga Palotaiaba böcsöletesen tarta, imatkozuan Martyr vere elöt. Maga kezeuel fel oltöztette, és draga kenettel meg kenven el temettete nagy tiztessegel.

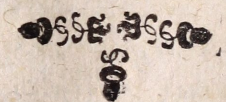

CRISTI-

CHRISTINA
Szűznek Martyromsága.

TYRus nevü Varosba Olaz Orßágba, ßületek Chriſtina ßüz, ez ßüzecske Chriſtusba hiuen, attya arany haluanyt mind ößue ronta, es ßegenyeknec ozta: Vrbanus ki fő Tiztartoja vala az Varoſnac, erte leanya cselekedetit, arczul csapdoztatec, véreſégekel teſte meg ßagattatec, és sötet tömletzbe vettetek kemeny vaſaknac ßorongataſual. Tömleczből uy ßörnyá kinokra ki hozattatek, kemeny vereſég miat teſte meg ßakadoza, kinek darabjat attya ortzajara hagita.

Ezek utan kerekhez kötöztetek, tüzet rakata alája, és Olajál meg csepégettete, és meg sütete, mely tüzből ſebes lang ki ütuen magat, ezer Pogant öle meg. Vizontac tömletzbe vettetek, Iſten Angyala által meg latogattaték, és meg gyogitotek. Annakutanna nagy köuet kötuen labara, és egy mely toba vettetek, de onnat-is Iſten Angyala által meg ßabadittatek.

Attya teſti valtozaſa utan Dion Pogány Tiztarto által uy kinokra vitetek, ennec baluány Apollo Iſtenet Chriſtina imatſága által porra és hammuua valtoztata, mely csudat latuan az Poganyſag, harom ezeren közülek kereztyen hütre tere.

Harmad Tiztarto Iulianus neuü, eghö kementzebe vettete Chriſtinát, holot ötöd napig eppen meg marada, annak utanna ördögi cselekedetek által kigyokat bocsata rea, azok-is imatſága által ſemmiue lonek. Annak utanna nyeluet ki meczete, és nylakal meg lövöldeztete, és boldog Martyromſágnac győzedelmet veve.

SZ. MARGIT SZWZ
ES MARTYR ELETE.

S. Margit ßüz Antiochiaban ßületetet, Atya pogany haluanyoknak volt áldozo Papja. Anya halála utan atya tartata fel, városatul 15. mély foldon holot mind ieles erkölcsekre, tudomanyokra, és böltseſégekre tanitatek Da-

-katatol. Hal

Haluan Christusrol valo tanitaſt, minden gondolatit abba helyheztete, mint neki ßolgalhatna, es noha gyenge ßép abrazatu volna, kin ſokaknac ßemei meg akadnanak, mind az által, haluan Chriſtus életet, mint ßüztöl ßületet, fel tamadot és az emberi teſtet az eghekbe fel vitte, mind ezeket el hiuen, mindenek elöt kereztyennek neveze magat, kiuania-is vala ſziue ſzerint hogy azok közibe ſzamlaltatnek kik Chriſtusrol igaz vallaſt tennenek.

Felette igen ſzanakodik és kôſéreg vala azokon kic Chriſtusért haborgattatnac és meg öletetnéc vala.

Ez ſzüzecsket, Olibrius neuü Fejedelem, ki Tiztartoja és Biraja vala egez nap keleti Orſzagoknac, találá utaba, attya nyaiait ákaruan latogatni. Csudálkozec ſzépségen, és eſzeſſégen. Szeme raita ákada, és meg keduelle, és bazas tarſul ákara maganak venni. Kerdeze nemzetit, és vallaſát. Monda Margit ſziz, ſegìtſégul hiuan az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſt. Ennekem Margit neuem, és noha bócsületes atyaimtol ez világra ſzületettem, mind az által, abban inkab dicsekedem, hogy az en Vram Ieſus Chriſtuſomnac ſzolgalo leanya vagyoc ki mennyet és teremtette. Háluan ezeket Olibrius, csodalkozék grenge ſzüznec bölcs feleletin, parancsola ſzolgainak hogy tiztan tartanac és bócsületbe.

Maſod nap egez varos eleibe gyüle, és parancsola, hogy Fejedelmi ſzeki eleibe vitetnec, Margit ſzüz nagy batorſágal elotte áluan csodálkozéc ſzépſégen, és felette igen fel gerieduen ſzerelmére, Olibrius monda. Tudgyak azt mind az Iſtennec az ö ſzép leanyi, te-is tudgyad, hogy en könyöruleteſſegre inditattam, à te gyenge eledeleden, és teſtednec gyengeſégen. Azokaért köveſſéd ákaratomat, és áldozzal az Iſtenekneéc, és jobban leſzen dolgod, hogy ſem mint minden hozzad haſonloknak. Penznec és kazdagságnac ſzamlálhatatlan örökſége ádadic, és annak felette, minden varosbeli aſzonyállatoknal tiztesſegesb es bócsületesb leſz. Ezékre felele Margit. En ſzoktam az menyei igaz, és élo Iſtennec es az ö egyetlen egyſianac dicsiretire, és tiztesſégere, Szent

Lélek-

Lélekben, ſziuemben ſzüntelen áldozatot tönni. Iſteneket kikét nem iſmemerec, nem engeztelec áldozatokal, holot Lélkektelenec és érzekenſeg nélkül valok, kic abba ſemmit nem tudnac ha tizteltetnek, auagy ſzidálmaztatnac, nem-is adom az en teremtö Iſtenemnek imatſágal valo tizteletit, heaba valo állatoknak. Monda az Fejedelem. Kerlek tegedet, engedgy ákaratomnac, és az hálhatatlan Iſteneket imadgyád. Azt vegyed eſzedbe, ha tanacsomat fogadod, ſzerélmes és bocsületes hazas tarſam leſz, és egez varos elòt ma hazas tarſul veſzlék, teneked örök tizteſſégedre, és örömedre, nekem-is ſzivem vigaztalaſára, és gyönyörüſégere. Kit ha nem cselekedel, ſok kinok tüz és fegyver által meg emeztetel.

Monda Margit, O Fejedelem, azt ne vellyed, hogy az en Chriſtuſomba valo hitem, meg haitathaſſek, ſemmi fele gyönyörkettetö bezedek által, hogy tegedet köueſſelek, mert az en Vram Ieſus Chriſtus ſzolgalo leanya vagyok, ki en erettem ſzabad ákaratbol valo ſzenvedeſt vöt fel à kerezt fan. Ha ö en erettem meg holt, ennekem-is ó erette megh kel halnom. Ne-is itillyed azt, hogy fenyegeteſed altal meg ijedgyec, jelen vagyok keſzen, minden kinokra, gyöttrelmekre, és halálra retteges nélkül. Vagyon ki engemet meg eröſit, es minden ellenem kezittetet gyòtrelmeket ſzidalommal illetem.

Meg haraguek ezeken Olibrius, parancsola, hogy elótte földre le vetetnek es veſzökel ſzórnyen meg veretetne, ugy hogy teſte megh ſzakadozna, es vere Padimentomon el folyna. Ezt latuan ſzantalan ſokaſagh keſerveſſen ſir vala. Fel emeluen Margit ſzemeit az eghekre, kere ſziuebe az Sz. Vrat hogy meg ſegitene. Ezt az ſzórnyű vereſeget oly bator ſziuel ſzenuede, ha ingyen ſem erzette volna. Ezenközbe forduluan az Fejedelemhez monda. Valamit teneked á teatyad az ördog ielent, cseleked meg mindgyart, vagyon Chriſtuſom, ki engemet meg eröſit, velem-is vagyon nem-is felek gonoztol. Nagy duheſſegel parancsola Olibrius, hogy tüzes vas plehek köze ſzoritanac, és vasbol csináltatot horgas villakal ſzagattatnec. Latuan à Pogány fejedelem ſok kinzaſok miat ſzep es gyenge abrazattyanák változaſat, ſzemeit rola el fordita es orczaiat

Palaſt-

Palaſtyaval befede: parancsola hogy tömlötsbe vitettetnek, Tomlotzben léven fel kialta à ſ. Vrhoz.

Tekéncs meg ò Szentegnek ſenti, meg ſakadozot teſtemet, kit ſenvedet à te ſ. névedért, ujcs megh, és tarcs meg à te Orſágodnak el vetelere lelkemet. Adgyad énnékem én Vram Iſtenem, hogy az én Ellenſégemet, láthaſſam ſemeimmel, ki engemet magoſſágbol haborgat, mutaſd megh énnékem csalardſágat, hogy az en lábaim álat megh nyomotaſſek, és hogy legyen ollyan mint à ſarba hányattatot polyva.

El végezven imadſágat ſ. Margit Aſſony, nagy hirtelen lón fold indulas. Es imé az pokolbeli ördögh, iſonyu és rettenetes ſarkany képebe megjelenek, ſok külömb külömb ſineket mutatván, egéz teſten mindenüt mérgü Kigyokal környül vetetvén, vtálátos és dögleletes süvöltesſ teſsen vala: meg allápodek az ſüz ſemei elót, és nagy hirtelen körüle kezde forgani, ſáia ki tatván mint ha el nyelne: kik látvan az ſuzecske megh ijede, de ſive Iſtenbe nagy bizodalomba vala, hogy ez iſonyu Ellenſégtül meg otalmaztatnek, és kitul látatot vala el nyeletetetnek ſ. Kereztnek Iege által, meg haſada, és minden faydalmoktol meg ſabaditatek.

Akara az hatalmaſſagnak Vra megh mutatni, mit kiért vala imadſagaba, minemü volna az à kegyetlen ördög ki miat keſergettetnek és haborgatatnik, és ez ellen minemü hatalmas ſ. Lelektul otalmaztatnek és ſabaditatnek, megh iſmerne.

Megh ſabadulvan ez fertelmes Ellenſégtól, láta nagy világoſſigot à tömlötzbe. Ez vala az ſ. Kereztnek fényeſſéghes jéle, ki az földrol az Eghig lattatik vala fel emelteknek, es azon egy fejer Galamb ul vala. Ez kegyes Galambocska vigaztallya vala, és kerezt által inti vala à menyei ducoſégre. Ezenközbe, megh ſakadozot teſte megh upitatik vala tellyeſſégel mint ha ſemmi nyávalyaja nem lót volna, kiért az Vr Iſtennek tellyes ſivebül hala adaſſal, nagy felſoval dicsiretet monda.

Egéz étzaka imadſagokba, és lelki vigaztalaſokba foglala magat. Regel, Olibrius törvény tevö ſekibe ule, egéz varor elot, parancsola

hogy

hogy ki hoznak Margitot à tömlötzböl. Latvan ep abrazattal testel, és vig orczával, esudálkozik felette igen, kezde ßolani.

Látod Margith az Isteneknek rolad valo nagy gondviseleseket, kik raytad könyörülven megh gyogitottanak à te sebeidböl, mélto azért hogy nékic tiztességet és àldozatot tégy, mint à te atyad is cselekedic. SZ. Margit monda:

Nem illik az én hozzám, nemis ßabad, hogy az egy igaz élö Istent, az ki az holtakot meg éleveniti, hogy azt el hagyam Isteneket imagyák, kik elet nélkül valoc. Tégedet az illetne inkáb hogy effele tevelygeseknek béket hadnál, az egy igaz Istent meg ismerned, ki orvosa mind testnek és léleknec, és annak tennel lélki áldozatot.

Fel geryedven Olibrius, parancsola, hogy mellyet megh foztanac, és tüzes Plehekel oldaval együt sütetnek és égetnek, ez nagy kinokat mint ha nem örzene, békesegel ßenvedi vala, ßivébe az Vr Istennek imádkozic is vala. Ezt kinoc vtán fárol le vetetek, és hozata eleibe Olibrius egy nagy kadat kit vizzel meg-is töltete, meg kötöztete à ßüzet és bele vettete, hogy meg öletetnek. Ezenközbe nagy fold indulas lon, és az tömleczbe meg jelent fejer Galamb à vizbe fejere jöve, és mind egy tüzes oßlop vizbe le ßalla, ßent Kereztnec jelevel, ßaiaba tartuan à Galamb à Coronat, ezek közöt erös kötelitül meg odatek. Nagy sokaknac hallasára ily ßo ádaték az eghekböl. Iöuel ide Margit Christusnac jegyese ßenteknek tarságaba, vegyed az heruatatlan Coronat,

Ezt haluan ßamlálhatatlan Poganyság, kic kòzul tizen öt ezeren terenec meg, nÿluan kereßtyeneknec vallak magokat, és az hamis Isteneknec baluanyit és Csaßarok Isteneket ördògöknec mondac Christus IESVST igaz Istennec vallac. Ezekre rea bocsata Olibrius nepet és mind le vagata.

Vegezetre sententiat monda Christus áldozattyara rendeltetet baranyra hogy feie vetettetnec, ki vitetec azért az Varos kiuul azon helyere, holot tizen ót ezert le vagatot vala Olibrius, egy az vitezek kózul ki

rantuan fegyveret monda, nyiss ki nyakadat, hogy vegyed à te Istened tül à Coronat. Bizonnyra mondom, hogy sok ßamlalhatatlan Isten Angyalit lattam körüled, kic te ßentségedet oltalmazac vala, kerlek tegedet emlekezzel meg rolám, mikor be megy à dicsöséges Orßágba,

Szép intesèket teven körül allo Poganyságnac hogy meg ternenec az báluany imadasbol, és meg ésmernec az egy elö igaz Istent, ßent Fiaual és ß. Lelekkel, holot csak ezek által ádatatic az üdvesség.

Annac utanna fordituan ßemeit az éghekre nagy lelki fohazkodaßal monda.

EOrök Attya mindenhato Isten, halákat ádoc teneked dicsirem, és fel magaztalom az te áldot ßent nevedet, hogy ennekem álhatatoßágot adtal, az te neuednec tanubizonság tetelere, és hogy ez orara hoztal. Sok szep könyörgesi utan nagy föld indulas len, és meg jelenec neki az Vr sok ezer Angyalal. Ne fely Margit, legy bator sziuel, az mit kertel mindenekbe meg halgattalak, azokértis kikért imatkozal. Azert jelenem meg hogy hozzam vegyelek. Ezek utan fordula az szüzecske à hohérhoz, las immar dolgodhoz io attyamfia. Az hoher rezketuen, nem ákara fejet venni, Szent Margit aszony periglen biztata és batorita, hogy abbajarna el kit neki parancsoltak, és igy feje vetettetec az igaz hitért. Minemü szep imatságot tot halála elöt, azok azt kic emlekezetit böcsülettel tartanac Metraphraßesnel meg olvasbattyák.

SZ. BORBARA
SZÜZ ES MARTYR
elete.

BORbara szüz és Martyr Maximianus Pogany, és kegyetlen Csaszar idejebe Heliopolis tartomanyba szarmazot Görög atyatol, fo embertul, és kazdagtol, mind az által Istentelentöl és baluanyoknac fö tiztelöjetol. Leanya attyatol termezetiben kü ömbezer,

mert

nert Isten felö, io arkölcsü, csendez, és Isteni tudo manyokba elmelkedic vala eÿel és nappal.

Dioscorusnac ez egyetlen egy leanya vala, ßép termetü, és ßent erkölcsü, énnek Dioscorus egy magos tornyot rakata, hogy az emberektül ne latatnec, és abba rekezte. Kit az leányzo jo neuen és kedvessen vén, hogy ßabadosba ßolgalhatna Istenenec, es gondolkodhatnec, ez világnac csalárdságirol, ördögi kisértetékról, az örök kinokrol, és Menyei boldogságnac ßép dicsöségerül.

Ezen közbe, fok fö fö Vrak kénzeritec attyat hogy ki hozatna és hazasságra adna. Borbara ezt haluan nÿluan meg monda, hogy senkihez nem ákarna menni, stiluen bolondsagnac hogy egyßer menyei jegyesnec jegyzettetven földi menyegzöre adna magát. Erte attya leanyanac álhatatos valaztetelet, mezze foldre ákára indulni, ßeme elöl, remeluen azt, hogy tavul leteben, attya ákarattyara haitathatnec.

Minec elötte Dioscorus el indula, kere Borbara ßüz hogy neki egy fórödö hazat csináltatna: Meg engede, de ugy hogy csak ket ablaka lenne. Attya tavul letebe tekinte az epületet harmadik ablakot-is csináltata raita Szent Haromság nevebe, és ßent kereztnec jegyet Padimentom közibe ekesén kezitete. Meg terese utan attya bankodic az epületnec változtatot formaian. Mesterec leanya parancsolattyanac mondgyák az valtoztatást.

Ackor ßent Borbara ßent Haromságnac dicsöségerül sokat ßolla, annak felette oktattya vala attyat sok ßoual, és Christusba valo hütnek üdvességre valo nagy haznat.

Dioscorus, dühes termezetibe fel inditatéc, leánya ellen fegyveret ragada. Hogy ne ádna okot gÿlkosságra el futamodec elöle, Isten ákarattyabol meg-is menekedec, mert egy nagy közál csodalatosképpen ket fele valec és abba meg tártatec, onnat fel menuen egy magos hegyre talala egy barlángot és titkon abba marada: de hamarságal meg dühet attya utanna leven, paßtoroktol kerdeze hol volna, rea találvan labaiual oldalat rugdossa, hatát ökleuel veri, hajat kezere tekeruen köues és köziklas

ertzkövere vondoſſa. De mind ezeket Borbara békeſſégel ſenvede: Haza erkezven mindgyárt egy sötet és büdös tömletzbe rekezte, ot mindenektől el hagyattatuan, ehen és ſomjuhon kezeit fel emelvén Chriſtushoz az ő jegyeſehez keſerüſégebe ſegitſéget kere.

Ily álhatatoſſágat latuan leányanat Dioſcorus felette igen megh haborodec és haragiaba Heliopolis tartomanyaba valo fő tiztarto kezebe áda Martianuſnac, kere azon hogy ha leanya kereztyen hütit el nem hadna és hazaiok Iſtenenec tizteſſéget nem tenne, külömb külömb kinockal kinzattatnek.

Ez Pogány Tiztarto, kegyes bezeddel kezde inteni Borbarat, hogy meg tekintene nemzetinec bócsületes voltat, és attyanac ſép jozagit es kazdagságit, annac felette maga ſépſéget-is ſok bezeddel dicsiri vala, kerne azon, hogy engedelmes inteſinec helt ádna, attya hütit köuetne, ki meg erősitetet ſok idötül fogua Csaſaroktol ki ádatot törvénynec és parancsolatok által. Haluan ezeket Borbara csendez elmeuel ily feleletet áda.

En à mi földi, és el romlándo meg utáltam, és ſemminec álitom lenni, tellyes ſziuembe azokat kiuanom mellyek menyeiknec mondatatnac Ezek igy leuen inteſednec nem engedhetek, bator ſiuel és álhatatoſſágal. IESVS Chriſtus hütit vallom. A mi nezi az Báluanyok állapottyat, Iſtenteket utalom, kiknec ſzaiok vagyon és nem ſzollonac, ſzemec vagyon és nem latnac, laboc vagyon és nem járnac, kezek vagyon és nem illethetnec, legyenec azok-is haſonlok azokhoz kic csinállyac, és kic azokba biznac, kez vagyoc az en Vram Ieſus Chriſtuſom áldozattyara, ki menyet és földet teremtette. Martianus ezebe veue hogy edes és ſép bezeddel ſüznec álhatatoſſágat meg nem haithatna az hamis Iſtenekuec tiztetetire, tetető jó ákarattyat meg valtoztata, és nagy haraggal parancsola hogy minden kinzani valo ſerz amokat elő hoznanac: Itilven azt hogy ez által Borbaranac ſiue meg énýhitetnec.

Le vonattya azért elöſor ruhajat az ſüznec, mezitelen ökrök inaibol csinált kemeny oſtorokal kezde veretetni, meg romlot és ſzakadozot

teſtet eles cserepekkel dörgeltete és vákartattya. Ezek közöt nagy batorſágal, ugyan Chriſtuſénat vallya magat,

Latuan ily álhatatoſſágat à Tiztarto, parancsola hogy tömletzbe vitetetnec addig, mig vÿ gyötrelmeknec kinzo ezközirül gondolkodnek: sötet tömletzbe leven ſent Borbara aſſony, es felkorba nagy világoſſagot lata az ſent VRtol meg-ü uigaztaltatek teſte faidalmiba, ſebeit meg gyogita és jöuendö baiuasra batorita.

Mely csodat latuan Iuliana kegyes aſſonyállat miképpen é gyenge ſüzecske, hatra vetuen Attyahoz valo engedelmeſſéget, keduesbnec tartana gyötrelmek által, Iſtennel valo egyeſüléſét, hogy ſem mint Tiztarto ſauanac engedni.

Mely gondolatok utan bator ſiuel vegeze magaba, hogy Borbara Martyrnak tarſa àkarna lenni az ſenvedesbe. Meg gyogyuluan à ſüzecske, minden teſti faidálmitol, ſiuet nagyob batorſágba helyheztete, ugy hogy ſemminec alitana minden kinoknac ſörnyüſeget.

Maſodnap ki hozatec itilö ſek eleibe, és miuel hogy ſemmi ſebeknec helei nem teczenenec Borbara ſüzön, Monda à Tiztarto. Latod leanyzo, mely gondviſeloid legyenec az Iſtenec, kic tegedet ſörnyü ſebeidböl meg gyogitottanac, vagyon azért maſt igaz modod hogy azoknak halakat adgy, és tiztellyed, kiknec io ákaratiyokbol meg gyógyultal és egeſſégbe vagy.

Erre, Borbara monda bator ſiuel és fel ſoual. A te Iſtened te hozzad haſonlatoſoc, sületek, vakoc, es erzekenſégnelkül valok, azok vakoknac latáſt nem ádhatnac, ſantat meg nem gyogithatnak, halotakat fel nem tamaztbatnac, ſolaſt nem ádhatnák. Ezeket az en Vram IESVS CHriſtuſom elö Iſtennec fia mind meg cselekedi. Ez az à ki engemet megh gyogitot, kit te teſti be takart ſemeiddel nem lathatz, nem-ü vagy melto oly nagy kegyelemre.

Ez ſo haluan Martianus, felette igen meg büſula, és parancsola hogy Borbaranac vas hegyes és eles horgokal teſte meg ſaggatatnec, és eghö ſöuetnekekkel, oldala égetetnec, és feje verőckel veretetnec.

Borbara Martyr ßemeit az eghre fel emeluen monda: Vram ki ßiveknec vagy visgaloia, tudod mind kiuanlác tegedet, kerlek ne hagy el engemet mind vegig. Azonközbe uÿob uÿob, gyôtrelmeket ßenued vala, és oly álhatatosságal, hogy emberi állat hasonlot el nem ßenvedhetne.

Iuliana aßony nem türhete sirasit, és fohazkodasit, és Borbara aßony ßenvedeset, vigaztallya és batorittya vala kinoc ßenvedesére.

Ezebe veue Martianus Iuliana Kereßtyeni ßeretetböl felebarattyahoz valo induláttyat, és Borbara aßony biztatasat, parancsola hogy ótet-is hasonloképpen kinzanac. Mind kettönec csecsit el metzete, mely gyôtrelem ßenuedesbe Borbara Martyr, az ß. VRnak igy kónyörge. Ne ves el VRam à te orczád elöl, és à te ßent Lélkedét ne ved el tülem.

Mind kettót az kegyetlen pogány mezitelen kózönséges helyeken hordoztata, kiért mindenik halát ad vala Istennec: Ily hálhatatlan gyalazatok utan, sententiat monda à Pogány Tiztarto, hogy mindeniknec feje vetetetnec. Ezt háluán nagy örömbe lönec, hogy az ô gyözedelmeknec oraia el közelgetet. A Hoher nem egyeb lön, hanem ß. Borbara saját edes attya. Kit az VR Isten nem ßenuedven touab, azon helyen holot leanyanac fejet vötte vala meny köuel meg ölete. Mennyi ßantalan sok csodákat mutat az nagy Isten ßolgaloia tekintetiért kic ségetségül hittac ßükségekbé, Suriusba fel talállyák.

SZENT ERSEBET
ASZONY ELETE.

SZENT ERSebet Aßony Magyar Andras Király leanya, Gedrud Nemet aßonytol ßülétetet, kit még kitsin gyermek koraba Attya és Annya Hazaia Fejedelem fianak Laÿosnac igire iffiacskanak el-is jegyzetete köueti által keruen azon Királne aszont, hogy Ersebetet ki negyed eztendöbe fordult vala fel àdna Nemet Orszagba, hogy Vdvarában fel neveltetnek. Királne aszony keduessen veue köuetéknec szauokat, Fejedelem

kivan-

kiuanſágara meg engede. Nagy ſzép és Királÿ aiandekokal Turingiaba fel külde. Kit egez Vduara népéuel nagy ſzeretettel es bócsülettel lata Iegyeſe, Atyaual és annyaual együt.

Erſebet het eſztendôskoraba iövendö ſzentſégenec kezde ielenteni virágat, ſzent egyhazba mikor megyen vala, ſz. oltarok elöt gyenge terdeit meg haitya vala, gyakorta földre-is le buroluan imatkozik vala, kezeit és ſzemeit fel emeluen fohazkodaſoekal könyôreg vala. Ha be ſzarlot Templom melle törtenetból ment, Templom küzòbet és aitajat csokollya vala.

Ha mit mulato iatékba (mint Vduarba ſzokot lenni) nyer vala azt ſzegeny arva leanyocskaknac oztya vala, eróltetuen ókét hogy Mi Atyankat és üduezlegi Mariat gyakran mondananak.

Kilentz eſztendöbe fordulvan Iegyeſe attia meg hala. Kinec halala utan minden dolgai közöt, azon ügyeközék, hogy Iſtent mindenkor ſzeme elöt hordozna ugy mint ki ſzünek által latoia, énnek kedveért ruhabeli tekintetes csifraſágot teſti györüſéget, és világi hiuſagokat laba ala vetne, és meg utalna.

Szokot és fogadot imatſágit minden nap meg adgya vala Iſtennec, ha mikor egyeb dolgai miat el nem vegezhette, eÿel be tóltette. Szüz Szent Ianos Apoſtalt fó Patronuſſanac tartya vala. Innep napokat nagy aitatoſſágal meg illet. Szenteknec emlekezetire minden üdòbe valami tekintetes óltòzetibe hatra hagy vala, tuduan hogy Iſtennec kellemetesb'à tizta elme, hogy ſem mint az ekes óltózet: imadsagi közòt keztücskeiet le tezi vala gyakorta tuſakodik-is vala akaratya ellen, maſt cselekédven, és ellenkezo dolgot, azok ellen mellyekre hailandonac teſti gondolatiat erzi vala.

EGYüt neueltetik vala Annos kis Aſzonyal, Iegyeſe hugaual, Templomba ſzokas ſzerint Anyoc elòt mentenec arany al és draga kòuekel egy ſzinü draga ruhakban feiec Coronaual meg ekeſetetven.

Mihelt Templomba megyen vala Erſebet Koronajat le vezi vala fejeből, kit igen nehez neuen veſſen vala öreg anyoc, kerde Fejedelem aſſony, miért cselekedne, azt monda. Tavúl legyen en tülem az az Iſtentelenſég hogy vakmeröſégből inditattam legyen Corona le vetelere, holot latom az en üdvözttomnec fejebe tóuis Coronaiat, hogy tartsam en fejemen draga Coronamat.

Mint hogy Iſteni felélme aitatoſſága, és nagy álazatoſſága Erſebetnec ellenkezik vala, Sophia Aſſonynac, és Annoſnac erkölcsivel, ſok csufolaſt, nevetest, ſidalmat, ektelen trefakat, ſenuedet miattok. Azok gyönyörködnec vala ez vilagi el mulando dolgokba, ekes ruhazatokba emberi dicsiretekbe, magok mutataſokba, kiket Erſebet meg utál vala, nagy alazatoſon arrol elmelkéduen mint Iſtennel kedues lehetne, minden cselekedetibe.

Gyakran vetette ſemere fejedelem aſſony, hogy Apaczak közibe kellene adni, mert azokhoz haſonlo erkölcsset tartana, ki királyi nemzethez nem illenek. Voltanac oly udvár hazugi-is kic ragalmazaſſál mondanak, hogy melto hazaſſágra valo jegy ruhat Andras Király neki nem ádot volna, ez okon vagy vizza kellene küldeni, auagy mas embernec hazaſitani nem Fejedelemnék, Ily ſok ellenne valo irigyſégek és gyülöſégek közöt, mint à Roſa tóuiſſéc közöt, Iſten eleibe io illatu imatſágokat bocsat vala, ſok ſiraſſál és könyhullataſſál.

Erſebet legyeſe, hallotta fő emberektül ezen ragálmazaſokat, kire meg-is felelt, ha ugy mond ez à nagy hegy mind arany volna, és ſzabadſág ádatnec, melliket valaztana Erſebetéé? auagy az arany hegyet? még-is Erſebetet valaztanam.

El jöuen hazaſſáganac és Menyegzöenec ideie, minden ragálmazoc csalárd hazugságok ellen Fejedelmi Menyegzöt nagy kezulettel kezitete, meg-is mutata hogy nem kazdagságot, ſem ekes termetet kiuant Erſebetbe, hanem nemzetinec meltoſágat, és tökelletes erkolcset.

Hazaſſágaba ſemmit hatra nem hagy vala, elöbi aitatoſſágiba, hanem inkab öregbitette, menyei dolgokrac elmelkedeſebe, imatſágba és

böytelesbe, gyenge, lagy, és tollas agyakatol isßonyodic vala, felven azon hogy teßte kedve kereseßebe CHRistus ßerelmihez meltatlan ne lenne.

Eyel vra mellöl fel kel vala laßan, kit erzet néha, kit nem-is erzet és astatos imádßagoc által, magát és ferjet Istennec ajanlya vala. Gyakorta az Vra-is eyel kezen tartotta, mighlen terden alva ßokot imádßágit el végezne: Intette mind az által hogy gyenge teßtet ne fáraztana ßok eyeli vigyázaßokkal, kiböl következhetnek feye meg hiulaßa.

SZolgalo leánynak megis hagya vala, hogy ha ßokaigh Vramellet ßunyadnek fel költenes.

Az eyeli vigyázaßokat annira meg ßokta vala, hogy gyakorlatoßágal, ßónyeget teritetet à padimentomra, azon látatot nem alunni, hanem ßunyadozni. Ezért gyakorta ßolgaloitol megh feddetet, félven hogy effele ßokatlan feküves miat valaminyávalyaia ne törtennek. Monda Erßebeth, énnékem eböl az ßönyegen valo feküveßemböl, két haznom vagyon, mert az lágy agyat ki teßtemnek gyengeßéget ád, el hagyom, ferßiu illeteßetöl-is magamat megh örizem. Panaßolkodic vala azon hogy Isten elöt méltatlan volt ßuzeßegenec megh tartaßára, kit Chriſtusnac tarthatot volna.

Oly ßeretettel volt Vrahoz-is hogy vele együt akárt ha mezze ment-is jarni, nagy hidegekbe, melegékbe, ßelekbe és zapor eßökbe.

Minden hatodic hetbe gyenge teßtet veßöuel ßányargatta.

Vala az üdöbe egy hires neues Conradus neuü Pap fó tanito, és tökelletes életü egy hazi ember, Lajos Fejedelem ennek ada minden Templomoknac gondgya viseleßet, és Papi tizteknec rendeleßét, és meg parancsola, hogy Erßebeth aßßony-is ennek parancsolatinac engedelmere ßabia magát: kit halván Erßebeth ßeretettel véve, és ßorgalmatoßon meg-is tarta, nem csak két eßtendeigh migh az Vra élt, hanem holta után-is.

Kzen Egyházi ember hatta vala Erßebethnec hogy prædication lennejelen: erkezec azonba Vra, Nenye és meßtere parancsolattyát vendeg

tekintetiért, be nem tellyesithete. Meg izene Mestere hogy ô ennek vtánna, mint engedet lennec semmit nem akarna parancsolni, élyen maga ßabadságaba, à mit akar bar azt eselekedgye. Ez hir halván Ersebeth, el ijede. másod nap Mesterehéz menven ßemeit földre le fordita alázatosson kér vala bocsánatot. De az Egyházi ember, mint ha nagyon haragunnek és keduetlenséget mutatna, nem akara ßolni. Látvan Ersebeth Mesterenek idegenséget labaihoz borula, es igy bocsánatot nyere.

Ezen kegyes Mestere meg hatta vala hogy oly étekbül ne ennek kit erövel auagy ragadomány által eleibe adnánac: felette igen gyótróttetic vala lelki ésmeretibe, az aztal nál mellyk etek volna igaz keresetbül, tekint vala mindenikre, hogy történet ßerint meg tiltot éledelbül ne ennek semmit, néha aztal nál nem ét. A minemü jégy ruhauál együt kincset attanac vala, abbol küldet három ßolgalo leánya és maga ételere, Safarokat kerdezte honnat és mint kezitettek éleséget, megh értven hogy bizonyos jövedelmekbül kezitettenek nagy örömbe léven, ßolgalo leánynac jelente, maiol és vigan lakiunc.

Hogy magat tobzodástol tartoztatna aztalanál, Vra vendeginek kédvesen gazdalkodot, és pohárokat nyuitot, mindeneknec io kédvet mutatot, maga ehen maradot, ébéd után czak kenyerel-is megh elégedet.

Ieles és fö Innépen drága öltözek templomba be menven, tekinte Christus meg feßitetet abrazattyát, és maga állapattyát öltezetiuel, monda: Imé az én teremptóm mezitelen, gyálazatos halala vôt fel én irettem, én pediglen ßegény nyomorult, draga köuekel, aranyal, birborba és barsonyba jaroc, méltatlan vagyoc mennyei bodogsagnac javaihoz. Ez gondolatoc utan ugy meg valtozéc, hogy semminemü cziffrasagra nem ügyekeznek, hanem megh köz féyedelmi ruhaia alat-is Ciliciumot hordozna Vra tavol letébe, igen kóz és alavalo öltózetet viselt, è mellet gyakraban imádkozot, magat ostorozta, vigyazasokba, testi ßenvedesekbe, ßegények taplalasaba ßorgalmatos volt.

Laios

Lajos Fejedelemtül harom magzatot fogadot, egy fiat és két leanyzot, ſüleſe vtan kereztyeni ſokaſ ſerint, negyven nap vtan élebe véſſi vala gyenge ſüleſet, lón vázonbol csinalt imegbe mezit lab, kövecses vton vizi vala fel à templomba viáz gyertyaval együt az Oltara teſſi vala, viſſa terven az egyházbol, minden ruhaiat kibe gyermeket fel vitte vala palaſtiaual özze, ſegény aſſonyoknac oztya vala.

Szegényeken felette eſedezic vala, nyomorultakon, árvakon öſſvegyeken, kiket fejedelem Vra engedelméból ſive ſerint ſegitet.

Egy ſegény feje megh veſet embere talál van gyümölczes kertbe, titkon fejet meg ollola, és háyat el metele tetvektöl meg tiztita, és fejet meg moſogata, és ugy mint Ania ölebe valamenire nyugota-is, Tortinetből ſolgalo leány hozza mennenek, magokat nem türhetec, hanem Aſſonyokat kemény dorgalaſſal megh feddec, hogy király Nemből ily alavalo dolgokra adta volna magát, hogy maga kezeivel tetveit ölne, és oly vndoc fónec háiat nyerne, mely pirongatoſokat io kédvel és névetſégel véve, holot Chriſtusnac és nem embereknec akarná kédvet kereſni.

Iüttec vala Vrahoz egynéhány fö Vrac látogatasnakokáért nem keves fö embereckel, Erſebeth tavol letébe, aztalhoz le-is ültenek vala. Lajos fejedelem aſtalnakyaval hivattia hamarſágal, hirtelen indulván, és közelgetvén az ebelö ház fele gradicsa mellet ál vala egy kuldus, és nagy kiáltaſſal kér vala alámiſnat, tekinte ála Erſebeth Aſſony, mert fel jütebe nem láta vala à Kulduſt, kérne hogy várna egy kéveſſe, igirven magát, hogy hamar alamiſnat kuldene, mert most nála nem volna. A Kulduſt annál inkáb kiáltvan ſorgalmaztattya vala Erſebethet, hogy ſegény nyomorodot fejet ne hadna ſunetlen kéri vala. Meg àla Erſebeth, és magá drága palaſtyát kibe, Vra és fö Vrac tizteſſégeért aztalhoz megyen vala, külde à Kulduſnac kit nagy örömmel el vön à Kuldus, ki mene à várbol. Megh térven hirtelenſégel az aztalnac minek elötte be menne à lakodalomba, Erſebet aſſony nagy haragal mindenec halattára jelente, mivt ruhaiatol meg foztotta magát, és egy Kulduſnac adta volna. Halván Lajos fejedelem névete

mosolygassal, fel kelven Vra az aztalatol eleibe menne, monduán: ßerelmes hugom, miért kesel enni ideigh? Ihon megyec sietségel ßerelmes bátyam, igy ßoktac vala egy mást nevezni. Hol hattad el à Palastot? Fel tekintuen Ersebet az rudra, és uÿaual mutatuan monda, àmot füg az mi Palastunk: Haluan Vra aßtalatol fel kel megh tapogattya, és ßorgalmatosson látogatuán annac ismeri lenni, kit ez elôt Kuldusnac adot vala. Ily nagy csudan el almelkodec ez házas társánac hutinek nagy voltan csudalkozik.

Miuel hogy ez ß. Aßonyálat az hivolkodást érti vala mely veßedelmes volna, és soc fele vétkekre okot adná, valami üdot vehet vala magánac, imadsági és egyeb io cselekedet felet, kezi munkacba magát gyakorlya vala, nem arany varrasocba, reczekbe, elökötöc, és fokötök cziffra varrasába és kötósebe, hanem gyapiat tiztogatot, font, auagy ßolgalo leányoc fonási-kôzôt gombalyagot tekert, magá meg zótette es ßegényeknec ruházattyokra oztotta és ßerzeteseknec. Szegények ßakadozot ruhait magá meg foldotta, ßegény renden valo betegségbe eset aßonyállatokat kiv alképen gyermec agy belieket, maga látogatot, vigaztalt, és ßükséges éledeleket adot, sem haboro üdó, sem sár, sem ho, sem házaknac büdóssége, ily kegyes cselekedetektül meg nem tartoztathatta, ßolgalo leány közöt leuer parazt öltözetbe akarmi fore valot fel vòt, magánac-is parazt fo kötôt kötot, és háza népi kőzot abba jár van dicsekedet.

Andras Király kôveti jóvetelit, jelente Laios fejedelem Ersebeth Aßonynac, és miuel hogy hértelen uy drága ruhakat nem csinaltathatna ßegénle és általya vala, ßokot ruhaiba követec eleibe valo menetelit. En atyamfia nehéz néven ne vegyed, ezt az én ruhátlanságomat monda Ersebeth, kit én igen kicsin dolognac tartottam mindenkor. Emberi ßemnec nem akaroc kedveskedni ruhá által, hogy erkölcsómbe Istennec kedvetlenségebe ne essem. El erkezven à követec, hivata Laios feiedelem Ersebeth Aßßont. Az nagy Isten oly ßépen fel ekesite, drága ruhácba, drága kóveckel, hogy mindnyán csudalkoznanac: Titkon kérde tüle à feiedelem hol vötte volna azokat à ruhakat, mosolyogvan monda: Mikor az én Vram akaria tud effele ekességet kezi teni.

Min-

Mindeneknec felette nagy lelki buzgo attatoſſagal, és csendez elmivel hallotta az SZ. Aldozatot, ugy annira, hogy néha nagy fényeſſégel latatot kórnyúl veteteknec, hogy megh az Egyhazi ember ſem nézhette fényes abrazattyat feslet erkölcseért, kit à Pap meg-ü jelentet annac utan.

Nagy Csötörtekenböitbe, ſokaſa vala hogy Feiedelmi ruhaiat le tenne, és Paraz ruhakba öltöznéc, azon napon tizen ket ſegent hiuatot, kic elöt terdre eſuen, labokat nagy alazatoſſagal meg moſta, meg törlette, és meg csokolta, mindeniknec penztàdot, ruhara vala poſtot, és buza kenyeret. Azon napon nem keues belpokloſokat-ü fogadot hazaba, kiknec kezeket és labokat meg moſogata, és utalatos fekelyeket meg csokolya vala, ſoha nem utalta undoksagokat azoknac, bekeſſég ſenuedeſre inti vala, és jo alamiſnaual ki erezti vala öket. Chriſtus menybe meneteli elöt valo napokon közönſéges imadſag ideien Proceſsioba, csak paraztmodon mezit lab. Közaſonyallatokhoz agya vala magat.

Egez Nemet orſságba, 1225. Eſtendöbe nagy ehſég tamada. Erſebeth aſony Vra tavul letébe, mivel hogy Apuliaba Csaſarhoz kelletet vala menni: minden özze gyütöt feiedelemmi gabonait maga kezeivel kezdi bövön ki oztani. Mivel hogy à vàr magos hegyen vala, és ſokat ſükölködö ſegényec közül fel nem mehettenec, vàr alat egy Iſpotalt hamarſagal epiteni kezde, ſoc költſégel, el-ü vegeztete, kibe helyheztete oly ſegényeket, kic betegſégec nagy volta miat, auagy teſtebeli erötlenſégec miat nyomorgattattanac. Minden nap latogata öket, kérdeze vala-ü mint volnanac, és mi nélkül ſükölködnenec, micsoda ételt kivannanac. Ha mit magaual hozot, azt mindeniknec mint Anya oztogatya vala. Erötleneket magá kezével fel emelt, karyanal fogva hordozta: agyákat meg vetette, balhaiokat és tetveket kezeivel öli vala, nagy büdöſegeket nyari napba kedvesen ſenvedte, taknyokat és ſáiocbol ki folyo nyalakat, maga elökötoievel törle vala: ha kic ſegyenec közül varba mehettenec, etek maradekot maga kezével oztogatta. Italokra-is nagy gondgya vala mindenec keveſet keveſet advám, gyakorta történt hogy Pohàrbol oztogatuan itale telli talalta Poharat.

Meg terven Vra Csaszartol mindenektül vadoltatek Ersebeth aszszony, nagy tekozlonac, hogy minden gabonaiat szegenyeknec oztogatta. Monda Laios Fejedelem, hagyatoc bekeséget az èn atyamfianac, cselekedgyek iot à mint el kezdette. Nem fogyatkozunc megh éledel miat.

Harmad Eztendòbe fordult vala minec utána Csáßartol megh tert vala Laios Feiedelem, hogy Romai Papatul ßent kereztnek viselese egéz kereztyenségbe hirdetetec, Pogán Tórőköc ellen, hogy Hierusalem es egéz palestina megh ßabaditatnek, maga-is Frideric Csáßár nagy soc Feiedelmeckel és bò Táborral akara indulni, Laios-is ezen ßent kereztnec jelet magánál titkon tarta, hogy mig indulása lenne, kédves házas társat megh ne ßomoritana Ersebeth Aßzony Vra köntöset tiztogatuán ßent kereztnek jelet sebebe talála, mi ßándeka volna eßibe véve, kin keservessen sira. De miuel hogy egyeb nem lehet vala à dologba, békeségel ßenvedi Ersebeth Aßßony, és mindgyárt gyáz ruhába öltözek ferye el menetele után. Frideric Csáßárhoz erkezec és soc várasoc látogatása után hideg lolesbe esék, és naprol napra betegsége öregbetuen Hierusalemi Patriarchatol meg gyontatatec, és ßent kenettel meg kenetetuen, ßenteknek tarsáságaba vitetek.

Ez kósérves hirt meg hozak Turingiaba, nem ákarak mindgyart jelenteni Ersebeth aßonynak, hanem Sophia aßonynak Laios Fejedelem edes anyanak, hogy gyenge aßonyallat ily ßeretó Vranac halalan kesérüseg által meg ne emeztetnek. Sophia aßony üdot vevén, mene az Varba Ersebet aßonyhoz. Monda: Meg ne ßomorodgyal leanyom gonoz hir halua: Monda talam az en atyamfia el fogatot, igyekezem azon hogy ki valtassám: Monda Sophia meg holt à te ßerelmesed. Ersebet aßony ket kezeit ößze kolcsoluan, kesérves sirasokat tön monduan. Ha az en Atyamfia meg holt, nekem-is matol fogua meg hal ez vilag minden hiuságiual.

Vra halala utan attyafiai iffiak kezdec birni és igazgatni Turingiai fejedelemséget, kiknec istentelensegek miat sok keserüségi kouetkózenek Sz. Ersebeth aßonynak, mert Vra örökségebol ki vetetek, és az also varosba ßolgalo leanyiual vendeg sogadaba ßálla. Az várbeliek kegyetlenségek miat, miuel hogy senki ßallast haza nepenek nem merne ádni,

nagyob

réßed másod napnac Templomba imádságocba helyheztette, azon helyre gyermeki is alá hozattatanac, kivalképpen téli idóbe, és oly ßukségebe, holot senki költsége csak egy napra valo sem találtatot. De miuel hogy senki ßállást néki nem adot egy mint ßukölködo Aßonyállat, egy Paptol ßállást kért haza népeuel egyut, onnat-is soc irigyek miát elóbi ßállasára ellet költózni. Mind enni kóseruségec közót, ily hatalmas Magyar Orßág Király leánya, utolso ßegénységre jutvan, soha ßegényekról el nem feletkezet, magá ßukségetol meg vonuan vélés kóziotte éledelit.

Mint hogy soha embernec fel inditatot nyávalyaia megh nem marad, hanem gyarapodic, és socßor az elso keseruségnel kefervesb busulasoc rohannac. Ezen városba S. Ersebeth nagy betegségébe sot jot cselekedet vala egy aßonyállattál, kit elól találvan ßoros helyen, holot töltes mellet nagy sár vala, iol tót aßonya elól nem akaruán ki terni sárba tozita S. Ersebethet, és mindeneftul sárba keveredven s az haladatlan aßonyállattol ßidalmaztattatek és meg névetetec nagy hahotaual, csendez elmével ßenvede, végre meg-is mosolyodec.

Hogy sokaig ily keseruségbe Christus ßolgaloia ne hagyatatnec, négyven napi boitbe attatossággal halgatuan S. aldozatot, imádsági kózót meg melegédec es ßemeit tellyessegel az Oltára vetvén, látatic el ragatatnac, nagy lelki vigaztalásoc miat. Ezt véve eßébe egy fo ßolgalo leánya, kérde Aßonyat mi dologa tórtint volna S. Aldozatkor. Nem io azt senkinek jelenteni, tudgyád azt hogy titkos Istени dolgokat látam, látásba, Keves ételi utan fejet hayta ßolgalo leanya ólibe, és falhoz fordulvan gondolati közót, hirtelensegel mosolygani kezde, vißontag ßemeit le bocsatvan könyhullataßal bankodic, és igy egéz eßveigh néha orvendéze, néha sirni lattatot. Végezetre ezek utan igy ßola. Vgy légyen Vram, hogy te légy én vélem, és en te tüled soha el ne valaztaßam. Mi dologh volt enni gyakor valtozaßiba kérde à leany: Latam az en Christusomat menyorßag meg nitasa utan hozzam haytottatnac, ki soc keseruségimbe, vigaztalasiual meg könyebite, erósite és taplala, kinec jelen letébe örvendezek, el tavozaßaba sirek.

Vala

Vala Bambergaban egy Aſſonyàllat, ki egy vala Gedrudal S. Erſebeth anyaual Apacsac közöt feiedelem aſſony, haluan Erſebeth aſſonyac ſantalan keſerüſégbe valo nyavalyait, el vitete Turingiabol, és ötsenek Bambergai Püſpeknec ajanla: Gondolkodic à Püſpec, hogy S. Pal tanitaſa ſerint iffiu özvégyet hazaſſagra io volna adni, minden ſzolgalo leanyval együt, ezokaèrt külde vàraba, hogy iobbadon gondolkodnec allapattyarol. Ez Püſpec tanacsat meg értec à leanyoc, és meg jelentec Aſzonyoknac. Monda Erſebeth Aſzſzony, ne felyetec én ſzolgaloim, mert bizom az èn Iſtenemnec gonduiſeleſebe, hogy neki tót fogadaſtokat SZent ſzüſeſeghbe megh tartia, à mit Iſtentül vötttm, ember azt én tülem el nem veſzi, Püſpök-is Iſtentül jeleneſeket veven, gondolatit ügyekezetiuel meg változtata.

Ezen közbe meg holt Vranac tetemiuel erkezenec Banbergaba, zokas ſzerint à Püſpec eleibe mene Egyhazi rendekel és ſoc fó embereckel. Latva S. Erſebeth Vra tetemit ſoc könyhullataſi utan halat ada Iſtennec, hogy kit teſti ſzemeivel mint kivanya vala életibe nem lathatna, tetemit lathatta ſzerelmeſenec mezze földrül meg hozattatottat, holot Iſten tiztеſſegere, induluan el nyugat vala az Vrba.

Ielente S. Erſebeth Azſzony fó fó Vraknac kic Siciliabol, Vra teſtenec böcsületiért jüttec vala, meny gyalazatot zenvedet volna halala utan ferienec: mint gyermekeſtül varabol ki kuldettetet. Vra tiztеſſeges temeteſe utan mint illic vala az iffiu feiedelem megh feddetterec fó fó Vraktol, ily Iſtentelen ſegerül, vizza-is kelle fogadni Sz. Erſebeth Aſzſzont à vàrba. Iollehet nilvan monda nèki nem kellenne ſem Varoc ſem varoſoc, nem-is akarna gondgyat fel venni Feiedelemſéghnec elégnec monduan, ha azt nèki meg adnac mellyec óter illetnec jegy ruha meltoſagara, egy keves ideig az iffiu Fejedelem nagy tiztеſſègel tarta Varaba. Ez rövid idó alat ſokat kelle zenvedni azoktul kiket meg feddettec vala az Vrak, kivalkeppen kic okai valanac minden nyávalyainac es budoſaſinac. Haluan Romai Papa-is S. Erſebeth csudalatos ſzenvedeſit, es tökelletes èletebeli cselekedetit, maga Patrociniumya ala fogada: meg-is ira Conradnac Marpurgi fó Papnac, hogy lenne gondviſeloye.

Ezec után mene eleibe Mesterehez hogy tule jovendo eletebeli molot venne, ki altal Istennec kedves szolgalattyaba szorgalmatos lehetne. Conrad tanacsul ada, hogy ez csalard vilagot el hagyvan testi sanyarusagba foglalna magat, szent Irasnac bizonysagh tetelibol, és soc szentekenec példaioc altal.

Be menven Sz. Ferentz szerzetinec Templomaba, Mesterevel és egy néhany zerzetes Atyakal, kulön egy Capelnaba S. Oltar elöt terdre esven nagy felsoval monda: En ez mai naptol foguam atyaimat, gyermekimet, atyamfiait, ez vilagnac Pompait el hagyam, azt-is hozza ada, hogy ez földi örömséghet-is el hagya, de ebbe egy ideigh Mesterе ellene szola.

Hogy minden szorgalmatossag nélkül szabadosb lehetne az el kezdet zandekaba Marpurgba egy hazat csinaltata, kibe kédve zerint zolga vala Istennec az élet való eztendöbe tule epitetet Ispotaly haza-is gyakran latogata, és vèle-is étette, kirül Mesteretül meg feddetetic, ittlven parasztsaghnac és olynac ki ellenkeznec méltosagaual, kére Mesteret, hogy venne io-néven, miuel hogy emlekeznec elobi gyönyörüségerül, ezeken hozza illenek keményes életnec sanyarusagha, maga megh utalasaual.

Latuan ez kegyes Istenfeló Mestere S. Ersebeth Aszonynac tökelletes életre valo ugyekezetit, két fö és kédves leanyzot tule el valazta, kiknec el valaztasaba noha soc konyhullatast tenne, azoknac-is siraſokat latuan nagyob keserusége fel inditatnec, mind az altal, szent engedelmességhnek iosagaért békeségel zenvede. Ezekuttan szolgalo koz leanyval nagy alazatossagha szegénységhe el vala: èteli néki Pare, és veremini magocbol voltanac, gyakorta csak vizet iszic vala, maga forgoduan konyha körül, réba megis oghette etkeket kirol megis feddettetet szolgaloitol gond viselötlenségerul. Ha mi tob etele talaltator, maga szatatol meg vonta, es szegenyeknec oztotta.

Mesteretül ruhazatty nak-is modgya adatec, köz szinü parazt zövesböl rendele szokryat. Palastia miuel hogy rövid vala, mas fele poztobol megh fodalta: Ha ruhaia megh szakad vala azt mas szinü Poztoual foldatatta. Gyapiu fonasaual kit el adatot eledelt keresteret. Ha betegse-

gebe agyba kellet fekünni rockaiat, auagy guſalyat oda vitete vala, nem ſzunuen meg kezi munkaiatol.

Atya haluan nagy ſzegenyſeget leanyanac, fő emberet követſegbe küldi, hogy Magyar Orſzagba Kiralj meltoſaga ſzerint gondviſeloje lenne, mint atyanac gyermekehez, kerete vala aſzon-is hogy ne tenne ily halhatatlan gyalazatot Kiralyi meltoſagan. Erre röuid vallaſt tón Sz. Erſebeth, ebbe ez moſtani allapattomba igy akaroc megh maradni. Ily rövid vallazzal bocsatta atya követit.

Nagy csendes életbe él vala ſzolgalo leanyi közöt, ugy hogy haſonlova tenne azokhoz magat, noha nemellyec parazt nemből valanac, nem-is akara hogy többe Aſzonyoknac hivatatnec: együt munkalkodot, egy talbol-is ét velec. Ha ſzegenyeknec hazokat latogatna, ſzolgaloiual ételt vitet vala, maga kezevel oztogatta, agyakat puhitotta, ruhaiokat tiztogatta: Ha kinec ſzükseget lata, vagy arany gyüreit, vagy ſelyem ruhakat el ad vala, és igy mint anya ſorgalmatos gondviſelöiek vala egy á ſegény betegec zül halat kiuana, Chriſtuſt ſegitſégül hiua, halatlan kutből vizet vonvan annÿ halát meritet, kiuel ſegényéknec kiuánſágokat be töltette.

Egy ſegény arva gutta ütöt gyerméket tart vala hazanal, kinec betegségbeli nyaualyaiara oly gondviſeleſe vala, hogy maga kezeuel hatſor egy eyel töbzör-is ſükséges ſzekire vitte. Ez gyermek holta utan, azon agyba helyheztete egy belpoklos ſüz leánt, ennek-is nagy alazatos ſzeretettel ſolgált, maga ádot enni, agyat vetette, tiztogatta, és moſogatta. Talákat, fazokakat, és egyeb konyha ſzerzamakat gyakorta maga moſogatot.

Megöletet Gedrud anyanac lelke egy eyel latatec hozza menni, monduan hogy ſornyü lángba eghetetnec gondviſeletlen életebeli állapotyaért, ſomoru abrazattal terden áluan keri vala leanyat, hogy hamarſágal imadſági által könyörülne raita. Ez ſokat háluan mindgyárt imadſágra áda magat, és ſiraſi közöt könyhullataſi és ajetatos könyörgeſi utan, el ſunyada ſent Erſebet aſſony, meg jelenek vizontac neki Gedrud Aſſony lelke nagy halaádaſſal meg közöne eretto valo könyörgeſet, kinec Iſten elöt annÿ erdemet jelente lenni hogy mind holtaknac, mind elöknec ſegetſégel lehetne.

Iot vala egy tekintetes ősszuegy aßonyállat egy ifiuual Sz. Erſebeth aßzonyhoz latogataſnac okaért, latuan az iffiacskat ekes termettel, és ruhakal fel ekeſitetet, és erkölcsebe, hiuſág köueteſet. Monda Sz. Erſebeth. Mi dologjo iffiu Legény hogy te, ruhadal és erkölcsedel világi dolognac attad magadat, holot teneked regen Iſteni ſolgalatra kellet volna adni magadat. Iay nekem Aßzonyom monda az iffiu, ugy vagyon, à mint mondod, de kerlek tegedet imádkozzal erettem hogy Iſtentől adaſſék nekem oly kegyelem, hogy az iot, kit nekem aianlaz el kezdheſſem, és vegigh abba meg-is maradhaſſák. Kiuanode ugyan álhatatoſon, monda: Kiuanom. Monda Sz. Erſebeth, en imadkozom de teneked is imádkoznod kellet, hogy az en könyörgeſémet ſegitsed. Mind ketten imádſághoz kezdenec, és egy keues vartatua monda az iffiu. O en aßzonyom had el az könyörgeſt, mert meg gyuladok á te buzgo imadſágod miát. Sz. Erſebeth peniglen annal inkáb imádkozik vala, az ifiu peniglen nagy melegséges és vereteki miat meg erötelenedec kezeit ála ereztven, eretetöl meg fogyatkozek és kiáltani kezde. Hadel, had èl aßzonyom az imádságot mert ßtuem meg egetetic buzgo könyörgeſid miat. Ez iſiat ragada ket ſolgalc leany és az felyul meg nevezet öreg aßzony, hogy erötlenſége miat foldre ne eſnec, kinec teſtebol ruhai által anny melegséget erzettec hogy kezec el nem ßenuedhetne. Még ſem ßünic vala meg az ßent aßzonyállat imadſágitol, hanem alig ßolvan az iſiu monda, kerlek tegedet IESVSERT hogy imádſágid miat ne öly meg. El hagyuan Sz. Erſebeth imadſágit az iffiu laſſan laſſan meg kezde hidegedni, fogada hogy Sz. Ferencz ßerzetibe allana, kit röuid nap mulva meg-is cselekedek.

Meſtere egyebjo akaro baráti által el veue jegy ruha arrat, minden felöl parancsola hogy ßegényec hozza gyülnenec bizonyos napra, ößze-is gyulenec anny ſokan, kinec maſſat nem latta vala Haſsiai Fejedelemſég, le ültetete mindeneket, maga kezeiuel pènzt oztogata. Egy leányzot hozanac eleibe ßegények gondviſéloie, ugy mint ki meg ßegte volna SZ Erſebethül rendeltetet alamiſnanac regulait. Sz. Erſebet monda nyrjek el haiat, ßép és meg ereztet gyönyörködtető baia el mezeſi utan kóſerpesen ſir vala à leány, egyebek-is mondgyác vala, hogy nem alamiſnaer.

iòt volna, hanem attyafia látni. Monda ezékre Sz. Erſebeth iol vagyon, à leány ſemmi kárt nem tòt, hogy lelkebe kart ennec utanna ne tegyen, ez utan ſoha tanczba nem egyeledik. Hiuata à leánt és kerde ha valamikor ſent életre és Iſteni ſolgalatra volté akarattya. Monda à leány regen fogadtam vala életemnec meg jobitaſát, de hatam ſépſége tekintue, el hadtam vala. Monda Sz. Erſebet ezen igen òrùlòt hogy hajat el nyreſe utan lelked vezedelmetul meg ſabadultal inkáb hogy ſem mint fiamat ha látnam Romai Birodalomnac Feiedelemſégebe. Be viue mindgyárt az Iſpotalyba ála valo ruhaba öltöztete és rendele ſegényec közöt valo ſolgalatot mig élne.

A mi még hatra maradot vala költſégebe, kit jegy ruhaért fel vet vala, ákara mindeneſtül ſegényec közibe oztani. Meſtere ertven ugyekezetit meg tilta hogy azt ne cselekedne, utolſo ſükſégere-is tekintene.

Miuel hogy felette bô kezù kezdet vala lenni, Meſtere rendele melle öreg aſzonyokat kic intenec meg-is feddenék tekozlaſárol, be-is vadolac ſo fogadatlánſágaért, kiért meg-is veretetet, orczul-is csapdoztatot, kiket Chriſtus ſenuedeſenec emlekezetiért bekeuel ſenuedet. Meg-is tiltác kenyertul-is, hogy csak darabonkent oztana, ne egezen mint az elöt cselekedic vala. Meg tilta bizonyos undoc betegeknec latogataſát, és ſekelyek csokolaſat, feltuen hogy gyenge termezetihez képeſt valami betegseget ne kapna tulok. Ezeken kiuul nagy örömel ſolgal vala mindenéknec és örömebe ſokta vala mondani, mely jol vagyon dolgunk, hogy az Vrunk zolgalhatunk moſſaſal, tiztagataſſal, és ſzegényenek le fekùteſeuel, mondanac ſolgalo leánynt, teneked igen teczic, de minekunc kedvünk ellen vagyon az ö undokságot és budoſſégek.

Sz. Erſebet Aſſony ſabados leuen neha külsô gondviſéleſektül, lelki élmelkedeſre adgya vala magat, kibe ſoſſor el-is ragatatot elméje, egy nehany oraig-is Angyáloknac tarſáſágiba jelen volt, ö magat-is vigaztalo IESVST ot latta ſantalan Angyaloktol környül vetetnec, kinec lataſa miat latatot orczajanak-is fenyeſſége, és mondhatatlán nagy lelki vigaztalaſa.

Vegezetre, sok eßtendeig io cselekedetekbe valo foglálatossági utan, és Szent életi közöt, haborusságoc ßenvedese utan, meg jeleni neki à kit ßeretet gyermekségetöl fogua az ô lélke uduözitò Iesus Christusa, Mondvan. Iöuel en valaztottam, vegyed menyorßagi boldogságomat, kit neked rendeltem örök udotül fogua. Kit háluan Sz. Ersebeth, nagy orömbe lön. Mindgyárt indula Mestere latogatni betegségebe, kerde mint kellene annak magat visélni kinec halala közel volna, meg-is jelente az Vr akarattyat.

Negyed nap mulua kezdé betegeskédni és erejebe meg fogyatkozni, agyaba fekuuesébe-is mennyei joßágok felöl gondolkodec és Christus ßeretetibe melegedék. ül vala elötte betegségebe ßolgalo leánya, haluán ßép enekléséket és gyönyörüséges musika ßokat. Vizontac ily ßozatot, hol vagy ßerelmes leányom. I hol vagyok ßolgalo leányod, monda az ßolgalo leány: O kegyes Aßonyom mely ßép enek ßoual legelteteg az en fuleimet. Te hallottadè az en èneklesemet? Hallottam és nagy örömbe voltam. Mond Sz. Ersebet, az Menyorßágbol bocsatatot madaraczka volt, ki az fál közöt és en kőzöttem volt, oly nagy edesdeden, és gyönyörüsegel enekel vala, hogy noha felette erötlen valec, mind az által otet akar kouetni ugy enekletem.

Harmad nap, halala elót mindeneket hazából ki bocsatata, kik jöttenec vala latogatasára, kerdec tüle, miért ßokasá ellen azt cselekedne, monda: Szabados ákarok lenni külsö zurzauartol, meg kel emlekeznem az en itiló biramrol és retteretes ßamádásrol, kire kelletic mennem róuid üdön.

Masod nap minek elötte ki mulnék ez világbol. Hivata Mesteret, ßorgalmatosságal meg gyonec, Christust hagya örokósse à ßegenyéken. Egy ála valo ruhan kiuül, kibe kiuána hogy lenne temetese, egy nehány ora mulua Christusnac ßent testet hozza veue, és ßent kenettel meg-is kenetetik, à mi kéues udö engedtetet vala halala oraig, lélki elmelkedesékbe foglála, jelen valo ßemelyekel ßent dolgokrol bezel vala, mellyeket hallot vala, vagy Prædicatioba vagy Isteni jelenesekbol tanult vala. Sok ßép beßedi és intesi utan, haluan à kőrnyül alloknac sirasokat. Monda ne siriatok en raitam hanem magatokon.

Vgy mint eÿfelkorba mellette vigyazokra tekintuen monda: Mit kellene cselekednünc, ha meg mutatna magat az emberi nemzet ellensége. Nem sok vartatua batorságal fel kiálta, meny el nyaualyas, meny el boldogtalan. Halalahoz közelgetuen monda, ez az ora ßüznec ßületesenec oraja mint telhe ßületetet eÿel, poztoba be takártatot, Iaßoiba helyheztetet, à bölcsektöl imadtatot, ezek à mi üdvésségünknec titkos dolgai. Emlekezven és példaul adván mirül kellene embernec gondolkodni halála oraian. Ez ßok közöt nagy csendezségbe, ki mulékez világbol.

Ez ßent Aßonyállatnac mihelt halala ki jelentetec, meg mondhatatlan sok ßerzeteséknec és egy hazi rendeknec, ezekel együt ßegenyeknec sokasaga gyülekezec, mindenec siraſſál és nagy banattal kezdec bezelleni menÿ iotul foztattac meg, mint anyok halala utan arvakka maradtak. Negyed nap ez Szent test el nem temtetéc sok kiálto ßegényec vigaztalasáert, ezenkozbe ki ki mit káphatot ruhai közül, csak nem teste meteleséuel, mint ß. ereklyet ugy tartotta.

Ebböl à Sz. testbül oly gyönyörüséges ság erzettetet mint ha minden fele draga keneteknec illattyat erzettec volna. Nagy tiztességel kereztyeni sokas ßerint el-u temetetek Christus ßületese utan 1231. Eßtendöbe.

Ez Sz. Aßzonyállatnac holta utan minemü kedues ßolgalo leánya volt az ö teremtö és meg valto Istenenec sok csodac által meg-is bizonyita, tizenket halottat tamáztot fel, Belpokloſokat meg gyogitot, ſiketeknec hallast, ſantaknac iarast, vakoknac latast ádot, Christus által, kiket nagy bizonságok által meg ertuen az Romai Papa ez világon-is ßentec közé ßamlaltata, teste uy koporſoba helyheztetec temetese utan negy eßtendouel Friderich Csaßar jelen letebe, testebol onbol csinaltatot koporſoba olai csepeget, ßantalan sok betegeknec gyogitasára. Nagy sokac ennek koporſoja illetesébe fertelmes gondolatoktol meg ßabaditattanac, söt testi buia termezeteket el hadtac, és tizta eletnec koueteſere aduan magokat.

EGY

Egy Szerzetes ember felette nagy nyaualyakat ßörnyü kiáltassa nehezen ßenueduen, eÿel egy fejer ruhaba ékes aßzonyállat meg jelenik, monduan: Ajanlyad magadat Sz. Erſebet aßonynac, kit haromzor jelenese által meg cselekedec, és minden betegségetul meg ßabaditatek.

Egy leányzo itált keruen, monda az kitül keri vala, vegyed és igyad meg az ördögöt: A gonoz Sathan, mindgyárt be mene az leányzoba és ket eßtendeig ßörnyüképpen gyótre: Ezt viuèc Sz. Erſebeth koporſojahoz, ot keues kenyer és viz itala által meg gyogitatek.

Trajetumbéli tartománba vala egy meg ßarat kezü Theodoricus neuü ember, ez ketzer-is menuen S. Erſebeth koporſojahoz niaualyanac könyebségeért, de nem erezven haznat hazahoz ment, harmadßor tellyes bizodalommal induluan, talala egy bócsületes àbrazatu vén embert, kerde az houa menne, monda à böcsületes, Sz. Erſebeth koporſojahoz. Meny el felele bizodalommal, meg gyogitatol meg ſzarat kezedet bocsad koporſoja mellet valo liukacskaba, Sz. Miklosrol ſe feletkezzel el, hanem ötet-is tiztellyed, ez vén embér el enezek elolö, és az Sz. koporſojanal meg gyogitatek:

Nagy hire vala egy fogolynak kit büneiért kemény fogságba tartonak vala. Sz. Erſebethet ſegitſegül hiuan, vigaztalaſara azon eÿel el jòuen, maſod nap törvény ſzolgaltatuan feiere, fel akaztatec, és ſokaig fügven az akazto fan, attya és annya kereſere meg engede à biro hogy le vagatnek és el temetetnek, mihelt le tetetek meg élevenedék.

Egy vizbe holt iffiu Deák eleteért, kik jelen valanac kérek aitatoſon Sz. Erſebetet hogy meg éleuenitene, az oraba meg eleuenedec.

EGY Aſzonyállat fia hálalra valo valtozaſaba Sz. Erſebethez folyamoduan meg gyogitaték:

Tórtenetböl egy negy eztendös gyermecske kutba eſuen halua vonatik ki, haſonloképpen Sz. Erſebeth ſegitſegül hiuaſa által à gyermec talpra alla. Sok ßantalan egyeb Iſten által valo csoda tetelit ha ki akaria

olvaſni

olvaſni Szent Erſebet aßzonynac, oluaſſa meg Iacobum Montanum Spirenſem, apud Surium, Tomo Secto Menſe Nouembr.

SZ. KATALIN SZŰZ ESMARTYR ELETE

MAXentius Pogány Csaßár, minden fele parancsolatot ádot vala, hogy minden ember Báluány Iſteneknec áldozattyara kezülne maga-is ßaz és harmintz bikat ßamlála az áldozatra. Szantalan ſokaſág Alexandriaba gyüle Csaßárral együt és áldozatra mene.

Vala Alexandriaba egy ßép és tekintetes ßüz Királÿ nemból, minden fele tudomanyokba ès bölcseſégekbe tanitatot. Latuan ez ßent Szüz annÿ ßantalan ſokaſágnac vezedelmet, nagy batorſágal egy nehany ßolgat melle veuen mene az áldozatnac helyere, és ſokaſág közöt templom aitajan meg álla, izene Csaßarnac hogy vele valo titkos beßede volna. Be hiuatek ès ßemtelen Báluány imado Csaßar elot meg áluan. Monda: Hatalmas Csaßari meltoſág, te magadtol eßedbe vehetned ezt à csalárdságot, hogy halando embereknec Báluányinac mint ha Iſtenec volnanac áldozatot tez, gyalazatnak kellene tartanod. Hinned kellene közöttetek bolcs Diodoruſnac, kik voltanak, és legyenec à ti Iſtentek, azok emberek voltanak ki azt meri mondani hogy valami ieles cselekedetekért, halhatatlanoknak mondattanak.

Azt-is irja hogy tulaidon nevek ès neuezétek volt, és bizonyos tartomanyokba feiedelemſeget viſeltenek es igy meg csalatatuan az emberek Iſteneknek neveztec, és halhatatlanok kozibe ßamláltak, ſok egyeb Hiſtoriakbol boſegeſen meg bizonyta eßtelenſégeket, kik emberek kezek munkaiat baluanyokat imadnak, nekiis kinek ezeſſéges hatalom adatot Iſtentul iouendó ſzornyu kin ſzenuedeſet ielenti, ki okot ad, annÿ ſzantalan ſokaſágnak orök vezedélmere. Ezeket ertuen O Csaſzar iſmerd meg az egy orök Iſtent a ki teneked adta ezt az birodalmat eledetel egyut. Ki volna

orok és halhatatlan Isten volna, mi érettünk emberre lön, halalt es kereztet valaztta maganac, fel tamaduan nekünk utat kezitet Menybe meneteliuel és legyen mindeneknec vra, kéß hozza terö bünöseknec meg engedni Pœnitentia tartas által bünöket.

Haluan ezeket Maxentius fel indult nagy haragia miat nem ßolhata, ertuen azt-is hogy Sz. Catalin erös bizonság teteli ellen meg nem felhetuen, magaba jöven, monda. Mostan O Aßonyaliat had vegezzem áldozatomat, ez utan é dologrol tőbet beßellyünk. El vegezuen ördögi áldozatit Palotaiaba mene, hiuata ßent Catalint. Kerde. Ki vagy te? és micsoda mondo bezedid vadnac? Nem tudodè Csaßar ki legyek en? Annac vagyoc leanya ki te eloted Csaßar volt. Neuem Catalin. Tudoc és ertek minden fele tudomanyokat és bölcseséget, de mind ezeket semminec álitom, az en IESVS Christus jègyesemnec ßerelmeért. Csodálkozuan ezeket, és ßemeit mikor ßent Catalinra vetette volna: Alita azt hogy egy volna azok közül kic ez földön ßuletettec, de latatnec Isteneknec ßemelyet latni, emberi abrazatba. Igazan mondod Csaßar, mert az ördögec kiket Isténeknec moudaz, bizonyara tetetö abrazatba és ördögi cselekedetekel meg csalnac titeket, és minden buiaságra mertekletlen eletre, és minden fele gonoz kiuanságokra haitonac titeket. En peniglen csak Por vagyok és Sar erre az formara, és abrazatra teremtetet.

Haluan ezeket Csaßar, monda ne atkozzad az Isteneket mert azok-is halhatatlanok és halhatatlan dicsöségec vagyon. Monda S. Catalin meg talalod Csaßar és ezedbe vezed, kic legyenec à te Istenid, ha el ákarod hadniezt az velekedest, meg-is ismered az egy igaz Istent, ki orócke valo és hálhatatlan, kinek csak neue-is auagy ßent kereztnec jele, oly hatalmas hogy à te Istenidet el üzi.

Ezekre Csaßar ily feleletet áda, te hozzád hozatatnac bölcs oratokrok kic ezeket à te erösségidet el rontyac, ezek utan te-is meg ismeruen, à te el hitetet tudományodnac erötlenséget, arra tekincz à mi legh haßnosb.

Ezeket vegezuen parancsola hogy ß. Cathalin lenne örizet álat Es mindgyárt Decretomokat ira Csaßari birodalmaba hogy minden felöl fò fo tudos ès bólcs emberec gyülnenec hamarságal kic egy mostan tamadot Aßonyállatnac karomlasit az Istenec ellen ßaiat be dugnak. Csaßar ákárattyat ertuen minden helyeken, valaztanac ötuen Oratort, kic ekesen valo ßollasnac nemibe leg hiresbec valanak. Csaßar eleibe menuen, sok bezeddel inte és oktata öket mint kellene meg nèvezet leany ßoual vetekedni, az hálhatatlan Isteneknec tiztességekert. Az leányzot semminec ne álicsatoc, mert oly bolcsesége vagyon, hogy masodic Plato legyen, ha meg gyózetic nagy dicsiretetec leßen, ha penig meg gyózettetec órók gyalazatotok kőuetkezik. Monda egy à bolcsek közül ki fouebnec latatic vala. Hatalmas Csaßár lehetséges hogy bolts és eßes aßonyállat legyen, de nem itilem hogy csak ßembe merjen jöni-is nem hogy disputalyon. Micsoda az aßonyállat az ekessén ßollo Mesterseghez. Ily maga hanyasa vetese utan Csaßar meg hatorodec remeluen hogy ugy lenne à dolog.

Hiuata Maxentius Sz. Cathalint nagy sokaság-is gyült vala hogy hallanac disputatiokat. De minec elötte ki hoznac Sz. Cathalint az örizetböl meg jelenec az Isten Angyala monduan ne fely Isten leánya, mert ime az Isten az te bölcseséged felet oly bólcseseget ad hogy meg gyözed az bólcseket és meg terited, és sokakat egyebeket-is, annac utanna Martyromságnac ßép Coronaiat veßed.

Fellyül meg neuezet keuely Orator, harag ßemel tekinte Sz. Cathalint és monda. Te vagyé az à ki á mi Istenünket ßemtelenül, ès ektelenül ßidalommal illeted.

Csendezzen felele Sz. Cathalin. En vagyok de nem ßemtelenül hanem igazan mondottam. Monda az Orator, az nagy Poétac nagy Isteneknec vallyác, hogy mered te azok ellen nyeluedet terjezteni, azoktol vetted te-is à bölcseséget. Sz. Cathalina igy ßolla ezekre, vagyon bölcsessegem kit vettem az egy bólcs Istentül, kit felni és parancsolatit meg tartani nagy tökelletes bólcseség, az tü Istenteknec peniglen dolgai csak neuetségre valoc, és rákvac hitetö csalárdságal, meg erdémec ßerint elegedendo ßidalmat nem véttenek.

Kérlèc kic azokà ti bolcs Poëtaid közül, kic Isténeknec nevezic. Elö hoza az Orator Homerust Orpheust tòb Poétackál együt. Monda Sz. Cathalin vallom igaznac lenni az mit mondaz, de ugyan azon Homerus kiuel bizonyital Iupiter Isténeket sok eßtelenségbe keueri, nehol hazugnac, tökelletlennec, álnoknák-is neuezi. Együt penig azt meri mondani hogy Mineruatol, Neptunustol, és Iunotol megh fogatatot, ha ugy mond, Titistül nem vitetet volna és örizetire Ageust nem rendelte volna, az Istenec és embereknec attyà ot fekût volna hanyota à fogságba aßonyállatoktol és Neptunustol meg kötöztetue. Orpheus musicus-is kit elò hozal, azt meri mondani hogy à kit azokat tiztelic, nagy eßtelenségbe legyetec, és tudatlánságba azon könybe, holot mint emberec reaioc kouetkezo nyavalyakat nem ertic, raitoc leuò nyaualyakat sem tudgyác el igazitani, Sophocles-is igy ßol, vagyon Isten à ki mindeneket teremtet, és az hozzu foldet, tengert és feleknec eröffégeket. Halàndo ßiuü emberek peniglen igen tcuelyegnec, vigaztalosokat etelekbe keresuen, az Isteneknec képeit fabol kouekhòl és arányból csinállyac, ezeknec teßnec áldozatot, és Innepéket rendelnec, azért mondatunc kegyeseknek.

Holot azt mondod hogy az regi Poétaknal à meg fezitetnee semmi emlekezeti nem találtatic, kit mi igaz Istennek vallunc, Menynec földnec, tengernec, Napnac, Holdnac, Egheknec és emberéknéc teremtöjenec bizzúk, magatok regi irasibol megh bizonyitom, ßépén elò hoza Sibilla ßüznec verseit, kit nagy bölcsen irt Christus Vrunk el jöuetelerül, halálarol és fél tamadasárol. A te Apollod-is igy ßol, az egy menyei eröltet engemet, ki haromzorral fenlö világoßig. Innet el kezduen Sz. Cathalin az örök életnec igaz utat bölcsen magyarazni, mint teremtetet ez világ, mint vezet el, és miképpen Christus által megh ujtatot, mint küldette Prædicalani az Apostolokat. Mind ezeket ertuen igaznac lönni, mellyék mondatatnac à tü Poétatoktol, intetettec az egy igaz ISTen ismeretire.

Haluan ily hálhatatlan bólcseßégel valo felelétet Sz. Cathalin aßonynac semmit nem felélhetenek. Latuan Maxentius ezeket, fordula à töb Oratorokhoz, inte azoknak-is hogy ßolnanac ellene: Mondanac egy

akarattal Hatalmas Csaßar mi ez ellen nem ßolhatunk, föképpen, miuel hogy à ki közöttünc leg bölcseb volt meg gyözetetet.

Maxentius ezt háluan nagy haragiaba parancsola hogy Alexandriaba Piacz közepet nagy tüzet gerjeztenenéc, ily ßegyen vallaßokér az Oratoroc meg egetetnenek.

Az bölcsek haluán az kegyétlen Csaßar ſententiaiat egyßer s-mind terdre eſenek Sz. Cáthalin elöt, és keréc azon, hogy imadkozne-az ö Iſtenenek bünökrec meg bocsanatyaért, és hogy Iſtentöl meg engedtetnec bogy meg kereztelkedhetnenék. Nagy buzgo ſeretéttel, monda Sz. Cathalin bizonyara boldegok vattoc, hogy el hagyvan à ſötetſégnec teuelygeſet köuettetec az igaz világoſſágot. A mely tüzel fenyegetnek titeket leßen tinektec kereztelëſtekre, meg tiztit bennetec minden makulat, hogy ugy meheſſétec az nagy Iſten Orßágaba mint az fenyes Csillagoc, igy batorituan öket és ßent kerezt áldaſival meg erösitetuen, Martyromſágra bocsata. Es noha mind tüzre hanyattanak, mind az általi, mind eppen találtattanac ugy hogy megh csak hatok ßala ſem perſelödet megh.

Ezek utan ßép ßoual kezde Csaßár ßolláni Sz. Cathalin aßonyrac, remelven hogy ez által meg terithetne, kérlec tegedet ßép leányom, viſely magadra gondot, és áldozal az nagy Iſtenekrec, kic tegedet megh ékeſsitettenec ily nagy bolcseſégel. Ha ezt cselekeded meg oztom veled birodálmamat, és velem lakol Királyi Palotaba. Erre Sz. Cathalin felele.

O Csáßár hadgy beket à tetetſnec, ne köueſéd à Roka csalardſágat, egyßér meg mondam teneked hogy kereßtyen vagyoc, azért jüttem hogy Chriſtus jegyeſe legyec, és miuel hogy egy jegyeſem vagyon, tanacsádom és ßüzeſégemnéc ekéſſége, Martyromſágnac Coronaiat nagyobra bécsülem minden Király öltözetnel. Monda Csaßár kérlec ne kénzerics engemét ezt az te ßép abrazatodat bozzuſágal illetni. A mi ßándékod vagyon Sz. Cathalin monda cseleked meg, mért ez kitsin üdö álat, kibe kelletic ſenuednem, örök és igaz hálhatatlan dicsöſéget ßérzez, és te

nagád udvára népe kòzül-is és azon kiuül ſantalan ſokaſág en altalam Chriſtusba hiſſnec, és engemet a zok-is kouetnek boldog orombe valo menetelbe.

Ezeken Maxentius felette igen meg haborodéc, és parancsola hogy véres Királyi bárſony öltözetitöl megfoztanac, és kegyetlenül òkor inakal meg veretetnek. Ket egez oraig ſornyuképpen verettetik egez teſte verbe kenereduen, korul állok ſiraſokat és könyhullataſſal nem tartoztathattyak vala. Sz. Cathalin peniglen bator ſiuel ſènuédi vala.

Ily ſórnyù vèreſég után, ez Iſtentelen kegyétlen Csaſar tömleczbe vettete, parancsoluan hogy tizenkét napig nagy orizet alat lenne.

Csáſar feleſege haluán ezeket, jo ákarattal leuén Sz. Cathalin Martyrhoz, kiuánya vala hogy lathatna abrazattyat, és vele valo beſélgeteſet. Be mene Csaſar fò hadnagyaual Porphiriuſſal Sz. Kathalinhoz ejel. Latuán Csaſárne Sz. Kathalin abrazattyat és abból ſormazo világoſſágot, labaihoz eſék nagy könyu hullataſſál és ſiraſál. Monduan magat boldognac hogy mélto volt latáſára, ſok ùdotul fogua kiuántam hogy lathaſſálac, és ſodat hallanom O Iſten ſolgaloia, ha te kédues beſed utan halálom tórtenik-is csendesben ſenuednem, Boldog vagy hogy Chriſtushoz ragazkottal kitöl enny kegyelmet nyertel.

Monda Sz. Kathalin boldog vagy Csaſzar feleſége, mert latom Koronadat fejet felèt, az Angyalok kezebe rouid nap nagy ſzenuedeſec által, vitetetel az igaz Királyhoz, hogy vele òröke elhes. Csaſzarne ezekre felele, en igen retegék à kinzaſtol, és az en Vramnac kegyetlenſégetül felec, Sz. Kathalin monda legy bator ſziuel, ſziuedbe leſzen à batorito Chriſtus, és tegedet nem bant feletteb à gyötrelem. Egy keueſſe it megh ſanyárgattatic teſted, de azutan halhatatlanul örócke megnyugzic: Porphirius ezekutan monda: Mit ád ennekem à Chriſtus, ha benne hizec i mert ezutan neki ákarok vitezkedni? Ezekre felele sz. Kathalin, mégh nem olvaſtad az kereztnec iraſit, hogy azoknac kic ò benne hiznec oly orſzág kezitetet, kit ſemmi ſele nyelu ki nem mondhat. Haluan Porphiriusnagy örömbe lón és ket ſzazad magaual Chriſtus igaz valláſára tere. Eöſſel utan el menenec ez Sz. Martyrtol bezelgeteſek utan:

Ez tizenkét nap álat nagy gondviſéleſe vala à nagy Iſtennek ſolgalo leányara, mert minden nap eleſeget küld vala neki egy Galámb által. CHRISTus-ú nagy ſeregh Angyalival gyakran vigaztalya vala. Ne fely ugymond, mert en te ueléd vagyok, nem-ú engedem hogy gyötretteſſél, hanem hogy à te álhátatoſſágod tekintue ſokakat meg teritez.

Ezlön utolſo ey kibe Chriſtus batorita Sz. Cathalint, Maxentius regel Csaßári ßekibe úluén eleibe hozata Sz. Cathalint, ßép és fenyes ábrazatba, kinec ábrazattyan mindnyajan csodálkozanak. Csaßárt-ú megh ijezte. De még ſem hagyuán elöbi csalárdſágat monda: Tegedet illet ßép leányom à birodalom. No azért áldozzal az Iſtenek-nek es vrálkodgyal en velem egyut, lesd megh kérlek kinzaſok által ne vezesd el ßépſégedet. Monda Szent Cathalin, Csaßár lam megh mondottam hogy csak föld az, és Por à mit te igérz, az üdö ezeket el hervaztya, és betegſégek miat, el ſennyed, ſemmi álhatatoſſága ninesen.

El vegezuen ſollaſát Szent Cathalin, egy Pogány vitez elö vete magat monduan. En hatalmas Csaßar igen jo modot találtam, mind meg teriteſere, mind el veßreſére. Kezites negy kereket, mindenik kerek csinált as furezt, és eles ßegekkél be vereſéd, ezt á negy kereket csiga által meſterſegéſen csináltaſſad özze hogy minden tolle megh ßagataſſék, vitesd eleibe és igy latuan, ily ßörnyü kinzo ßerzamakat, megh tér, auagy ßörnyü kinok által meg öletetik.

Tetzek Csaßárnac à tanacs parancsola hogy vizontag harmad napig tömleczbe tartanac, azutan ki hozota, és vizontac csalard fogadaſiual probala Szent Cathalin álhatatoſſágat. Monda Szent Cathalin. Gyakran meg mondottám teneked az en el tökellét ßandekomat, ábol ki nem veſs engemet, megh ſem ijeztez, kinzo ßerzamidda', parancsola Maxentius, hogy az kerekekre kötözzetnek, dé miuel hogy Iſtennec nagy gondgya viſeleſe vala Szent Cathalinra, Angyala által meg ßabaditatec, és azon kerekec hertelen valo indulattya miat, ſok körul allo Pogányſágh megh ölettetek.

Ily veletlen vezedelmet latuan az Poganyſagh fel kialta, nagy Iſten az kereztyenek Iſtene.

Vy retenetes kinokra hogy ádatnec iſmet Szent Cathalin Martyr, gondolkodec Maxentius Ezeket latuan Csaßar feleſége, ki mene es Vrat be hiuan Palotaiaba tanacsit megh változtata. Monda Vranak Bocsasd el az nagy Iſten ßolgaloiat, mert nem artbatz neki kinzáſidal. Bizonyára csak boldudoskodol, az elő Iſten ellén valo tuſakodaſodba. Ezeken à ßokon aunal inkáb haragra gérjede Maxentius, miuel hogy ſem baratı, ſem feleſége egyet vele nem értene, feleſége ellen terite bozzubol fel indult haragiat. Parancsola hogy hoznanac eleibe egy ladat es abba onat rakata hogy meg ne mozditathatnek abban csináltata hegyes vas ßegek hogy csecsin feleſegenec által menne, kit bertelen inditata és feleſége kebelet ki ßagatata.

Ily ßornyu kinokkal nem elegeduen, parancsola hogy feie vetetnek, értuen ſententiaiat, monda Szent Cathalin Aßonynak imatkozal erettem. Menyel monda bekeſſégel, mert őröke Vralkodol Chriſtuſsal.

Porphirius-ú ki Csaßar feleſegeuel Szent Cathalin tőmlőczebe ment vala, elő álla monduan, en-ú kereßtyen vagyok, mind ezekel a két ßaz vitez emberekel. Ily halhatatlán változaſt haluan Maxentius, monda: El veztem. Kerde Csaßar udvarlo vitezit, miért hattak volna el hazatok Iſteneket? Feiek le hattuan mondanak: Hatalmas Csaßar miért kérdez minket, kerdgye Csaßárfágod feiunktúl Porphiriuſtol. Monda Porphiriuſnak, te vagy gonoz feiec ezeknec, ſemmi feleletet nem ákaruan érteni, parancsola hogy mind meg oltetnenek.

Ezek utan ki hozata Szent Cathalin Aßonyt-ú, minden családd utolſo fogadaſit es álnok igeretit elő hanyuan vetuen, veue ezebe hogy héaba valo volna Sz. Cathalin Aßont-ú halalra Sententiaza. Fogak Csaßar vitezi ki viuek Varosbol, és ßantalan ſokaſagh kouete kualtképpen fo fo renbeli aßonyállatok, köſervéſſen ſiratnyac vala. Sz. Cathalin egy keves udőt kere imatſagara vitezektúl, meg-ú engedec fel emeluen ßemeit az eghre es kezeit, monda:

En VRam IESVS Christusom és en Istenem, halákat adok teneked hogy az en labaimat helyheztetted erös köszalon, és igazgatod az en nyomdokimat., kérlec azon mostan nyuics ki à te karaidat, kiket à kezzt fan ki terjeztettel és által veretettel, vegyed hozzad az en lélkemet, kit te keduedért áldozatra vittem, ne hadgyad Vram az en szakadozot testemet azoktol latogatni kik keresik. Tekints környül allo emberekre-is ezeket-is világositcs megh, azokat-is halgasd megh, kik emlekezetemért felséged elöt könyöregnec hogy meg halgattassanak.

Ezek utan monda az vitezekvet, iariatok el dolgotokba, ki nyuituan nyakat, egy vitez feiet veue, vere helyebe tey jöve ki testebol. Ezek utan, láthatatlanképpen özzé rakuan tagait, az Angyaloktol temetetek Sina hegyen. Metaphastes in Surio Tomo Octo Mense Novembri.

ELSŐ RESZE

AZ GONOZOK KŐZŐT igazak-is találtatnak.

AZ ELSŐ világba minden test noha utat meg ferteztette vala, mind az által azok közöt-is találtatec egy igaz ember, kiért az Isten az emberi nemzet maguat meg tarta, sok egyeb teremtet állatockal együt.

Monda Isten Noenac tegedet lattalac igaznac en elöttem. Gen. 7.

Loth igaz és tizta életü vala Sodomaba az fértelmes eletü emberec közöt. Gen. 18. 19.

Ioseph Ægyptusba tizta életnec tükere vala, noha parazna aßonyával együt láknek. Gen 39

Susanna Babylloniaba, tizta életü találtatec az tiztatalàn biracc közöt. Dan. 13.

Sok igazak, és Isten felök talaltattanak az Istentelenek és poganyok közöteis.

MADian Pogány nemzet közöt, Moises Isten felö vala, kinec Iuh örizesebe, meg-is jelenek Isten. Exod. 3

Illyes Propheta itili vala magaba hogy csakö egyedül volna Istenfelö az baluány imado Izraël fiai közöt. Kinec az Vr panazolkodasára feléle. Hattam en ugymond, magamnak het ezer férfiat, kik terdeket még nem haitottak Bálnak. 3 Reg. 19

Eſter. 3 *Mardochæus egyedul nem imadgya vala Amant, nem ákarvan neki Iſteni tiszteſſéget ádni.*

Ezec. 2v. 6 *Monda Iſten Ezechiel Prophetanak, hütetlenéc, és el forditok vadnac te ueled, és Scorpiok közöt lakol.*

Dan. 3 *Daniel tarſaiual Báluány imado Pogányok közöt Iſtennec ſzolga vala, tellyes ſziból.*

1 Mac: 9 *Mathatias fiaiual, és egy néhany emberrel Izrael fiai közül találtaték, az kégyetlen Antiochus Király ideiebe, kit Király kegyetlen Decretoma ellen Báluanyoknac nem áldozek.*

Math. 8 *Monda IESVS az Pogány ſzazados hüri felol, nem találtam Izraelbe enny hütet.*

Ioan. 3 *Nicodemus az Phariſeuſoc közül fő ember, eljöue IESV Shoz, és monda: Tudgyük hogy Iſtentöl jöttel Mester.*

Artatlan eletüék talaltatnak az gonoſz erkölcsek közötis.

1 Reg: 2. *SAmuél, Heli gonoz és Iſtentelen fiaiual együt tartaték fel, ki mind az által tellyes eletebe tökelletes eletet, és igaſſágot ſzolgaltata Izraél fiai közöt.*

Tob. 1 *Tobias Nephtalin nemzetſégeből rabſágra vitetetuen Salmanazar Király ideiebe Aſſiriaba, à gonozok közöt-is artatlánſagat megh tarta.*

Iob. 30 *Iob, Pogánoc földen lakuan, Eſau nemzetſégeből artatlan életbe él vala.*

Ierem. 42 *Ieremias Prophota, az Iſtentelen Izraél fiai közöt ſok nyomorgataſiba artatlan életet viſele.*

Az kegyetlenek közöt kegyes emberek-is talaltattanak.

Ioann. 19 *CHRiſtus Vrunk halála utan, Nicodemus az Phariſeuſok közül talaltatec ki IESVS temeteſére kenetet vón, és koporſoba tiszteſſégeſen helyheztete.*

Gamaliel az Phariseusok közül, egy kegyes tanaccsot áda az fel rohant Phariseusoknac az Apostalok ellen, hogy öket meg oltalmazhatna — Act. 5

Cornelius Szazados Pogány haza nepestöl Istenfelo vala Cæsareaba, az kegyetlenek közöt álamisnat osztogatuan. — Act. 10.

MASODIK RESZE.

AZ KöNYHVLLATASROL. és sirasrol.

AZ emberek gyákorta könyueket hullatnac neha örömekbe, néha somoruságokba, keserüségekbe, kárvallasokba, auagy attyok fia felesége, gyermeke, hazas tarsa, auagy kedues barattya halalan, auagy nyomoruságan.

Agar sira el hagyuan fiat Ismaelt, hogy ne latna halalat nagy keserüsége miat. — Gen. 21

Abraham sirata meg holt feleseget Sarat. — Gen. 33.

Sok ideig sirata Iacob Patriarcha Iosephet, kit itil vala hogy meg holt volna. — Gen. 37.

Sira David Saul, és Ionatas halalan, és à töb le vagatattakor az hadba. — 2 Reg. 1.

David sira egez népéuel Abner halálár, kit Ioab csalárdul meg ölt vala. — 2 Reg. 3

Sira David az ö fia halálán, noha sekiböl ki üzte vala, és sok vezedelemre hozta vala attya feiet. — 2 Reg. 18

Mathatias, és Iudas Machabeus halalan nagy siras lön. — 1 Mac. 2. 9. & 13.

Matt. 2. *Az apro gyermekeken nagy ſiras lőn Bethlehem tártomanyaba, kiket Herodes meg őletet vala.*

Gyakorta ſirnak az emberek őrőmőkbe.

Gen. 29. *IACOB értuen hogy Rachel huga volna, ſira rakta nagy fel ſoual.*

Gen. 33. *Eſau latuan Iacobot kit ſokeſtendeig nem latot vala, örömebe konyueze.*

Gen. 43. *Ioſeph meg indula, Beniamint hogy lata, és könyvez vála.*

Gen. 45 46 *Ioſeph hogy attyafiaitol meg iſmertetnec, nagy fel ſoual ſiruan monda: En vagyoc az Ioſeph.*

Haſonlokeppen Beniamin nyakara eſuén ſira, és megh csokola minden attyafiait.

1. Eſd. 3. *Babilloniai rabſágok utan, mikor Izraél fiai az templomot epitenec, az örvendezőknek ſauoc ſiraſnac lattatic vala.*

Neh. 8. *Mikor Esdras az törvénynec konyuet oluaſna, az egez nep ſira, az örőm és vigaſſág miat.*

Tob. 7. 9 *Raguel minek utanna Tobiaſt meg ismerte volna, könybullataſſal meg csokola. Haſonloképpen Gabelluſis.*

Tob. 11 *Tobias haza iöuetelin mind atya s-mind anya ſira, nagy örőm miat.*

Nagy kivanſágok miat gyakorta ſoktak ſirni az emberek.

Gen. 27 *ESAu ſira Isaák előt, hogy áldaſat vehetne nagy jaigataſſal.*

Num. 11 *Mikor Izrael ſiai Ægiptusbol kijottenéc volna, az hus étel kiuanaſért ſiranak.*

Num. 13 *Egez Izraél fiainac ſokaſága fel kiáltnan ſira, mondvan: Bar meg holtunk volna Egyptus földebe, mikor az fazek hus felet ülünk vala, és éleget eſünk vala.*

Tob. 10 *Mikor Tobias kéſnec az ő anyja akarván ötet latni ſir vala monduan: En fiam miért bocsatunk el tegedet budoſni.*

David mondgya vala nagy kiuánságaba, mint kiuánkozik az ßarvas à kut fohóz, ugy az en lelkem te hozzad. Pſal. 41.

Kenyerim voltanak ennekem eyel és napál könyhullatáſim. Mar. 7.

Az havas gyermec attyaſia gyogitaſaert ſiruán könyöregh vala IESVSnak. Luc. 9 Mat. 9.

Az io beßedeknek hallaſára gyakran ſirnak az emberek.

SIRa Ioſeph mikor atryaſiai kérnek, hogy bozzuſágh tetelekrül el feletkeznek. Gen. 50.

Háluán az Iſtentelen Saul Király, Dauid kegyes maga mentoßanat, ſira és haragiat meg enyhite. 1. Reg. 24.

Sirnak gyakorta az emberek mas ember nyaualyaſat latuan.

EGEZ Izraél népe ſira, Aaron halálán, és Moiſeſen. Num. 20. Deut. 34.

Siranac Izrael fiai Beniamin romlaſán. Iudic. 21

Haluán Izraél fiai Iabes Galad meg ßallaſát, nagy fel ßoual ſiratak öket. 1 Reg. 15

Sirattya vala Samuel Propheta, Saul Király hogy Iſtentül el vettetet vala. Tob. 2

Tobias ſir vala étele közöt az halottak temeteſen, kiket el temet vala. Iob. 30

Iob, ſir vala ßanakodaſal az kóſérveſſéken. Ier. 9.

Ieremias Propheta mas ember nyaualyaiat ſiratnan mondgya vala: Ki ád ennekem könyhullatasnac kut fejet, az en ßemeimre, és ſiratom eyel napal az en nepem közul meg oletetteket. Dan. 13

Sirnak vala Suſánna baratı, mikor lattyac vala, hogy az ket biro, ellene bizonſágot mond vala. 2 Mac. 4

Meg ßomorodec az Iſtentelen Antiochus, mikor halla Onias Papi feiedelem artatlan halalát, és irgálmaſſágra haboluan ſira raita Ioan. 20

Maria IESVS teſtenek ßanakodaſába à Koporſotol el nem megyen vala nagy ſiraſſal.

Latuan IESVS Magdolna siráſát Lazar halalan ſira.

Gyakran ſirnak az emberek gonoz cselekedeteknek gondolatiba.

Iudic. 2 *MIkor az Iſten Angyala Izrael ſiainac ſemekre hánta volna, Iſtennek vélek valo io cselekedit, és ellene valo vétkeket, nagy fél ſoval egy akaratal ſirának.*

4 Reg 22 *Halvan Ioſias Király az Iſtennec fenyegeteſit à bünért, à törvénynec könyvebol olvaſni, meg ſakaztvan ruhaiat ſira.*

1 Eſd. 9 *Sira Eſdras és Izrael ſiai az pogánſágal valo meg elégyedeſekert, kic miat vétkeztec vala.*

Pſal. 41 *Sira David Király maga bünért monduán: minden eyel megh öttözöm az én agyamat könyhullátaſimal.*

Luc. 7 *Magdolna keſerveſen ſira az ő büneinekel törleſeért, Chriſtus labait könyhullataſſal meg öttözven.*

Luc. 22 *Z Peter, Ieſus haromſor meg tagadaſa után, keſerveſen ſira, büneit meg iſmeruen.*

Sirnak az emberek haluan romlaſokat felebarattyoknak, auagy magok következendő veſzedelmeken.

1. Reg. 30 *LAtvan Dauid hogy ſicheleg meg éget volna, és az benne valo nép rabſágra vitetetvolna, ſira vele valo népel egyetembe.*

4 Reg. 8 *Eliſeus Propheta láta elötte Azaelt, es kezde ſirni à gonozért, mellyet jövendőbe cselekedendo vala Izraél ſiainac, mikor Siriabeli Király lenne.*

Eſter 4 *Mikor hallotta volna Mardochæus az Sidot ellen Király Decretomat, hogy mind le vágattatnanac, meg ſakazta ruhájat, nagy jaygataſſal ſir vala, mutatván ſüvenec keſeruſegét.*

Látuan Esaias Propheta az kősségnec nagy keseruségét monda menyetek el tülem. Esai 22

Sira Susanna az eghbe tekintven, felven az hamissan itiltetet hal sententiaiatol. Dan: 13

Mikor az Istentelen Antiochus Király Hierusalem népet vágatna, nagy jaygatást lön. 1 Mach: 1

Látuan Iesus à várast sira vaita, kit jövendöbe az Romaiaknac el kel vala rontani. Luc: 19

Sirnak mikor io akaro baratyoktól el valnak.

Ionathas és Dauid barátságot vétven egymással, mikor egymástol el valánac, soc könyhullatásokat tönek. 1 Reg: 20

S. Pal el bucsuzván az atyafiaktol monda: tü tudgyatoc hogy soc könyhullatasockal szolgaltam az Vrnac alázatosságal közöttetek. Act. 20

Mikor Thobias utra menne, szülei nagy keserves könyhullatasockat siranac. Tob. 5

Sirnak az emberek imatságok közöt valo ajtatosságokba.

Mikor Izrael fiai Benjamin attyacfia ellen akarnanac hadakozni, Az Vr elöt siránac. Iudic: 20

Anna nagy keserves könyhullatasokat téssen vala az Vr elöt magtalanságába, fiat kérven tule imadsági közöt. 1 Reg: 1

Mikor Ezechias hallotta volna az Vr sententiaiat halála felöl, keserveſen sir vala imadsági közöt. 4 Reg. 20

Halvan Nehemias Ierusalem városának nyavalyáit, könyhullatással imádkozik vala irettek. Esa: 8

Tobias halvan feleſége ellene valo feddeſet vacságba, sirással imádkozik. Neh: 1

Mikor

Iudit. 6. *Mikor Izrael fiai hallottak volna Bethuliaba Achior ſavat Holofernes, gonoz ügyekezetirül könyhullataſſál imádkoznak vala, hogy Iſten öket meg ſabaditana az ö birodálmatol.*

Iudit. 13. *Sira Iudit Holofernes agya elöt, könyhullataſokkal imádkozvan, hogy az ó ügyekezetit ſerencseſſe tenne.*

Pſal. 38. *Mondgya vala David imádkozvan. Halgasd megh Iſten az en imádſágomat, és azen könyhuliataſomat vegyed fuleidbe.*

Act. 20. *Szent Pal terdere eſuen azokal kic jelen valanak, imatkozik vala az Vrnak, és nagy ſiras lön mindenektül.*

Act. 9. *Környül vevek Sz. Petert és ſiruan kerek az özvegyek Dorcaſért, ki öket ruhazza és taplalya vala, hogy fel tamaztana.*

Sirnak az Iſtentelenek-is latuan az igazaknak elö meneteleket.

Heſt. 6. *LAtuán Aman Mardocheuſnak fel magaztaltataſát ſiruán ſiete hazahoz.*

Xerxes Király Abidenum mêzeien, mikor nepenek nagy ſokaſagat latna keſérves könyhullátaſokál ſirt, monduán baratinak, hogy ö nem az ô nagy boldog vraſágat ſiratna, hogy annÿ ſok nemzetſégen vralkodnek, hanem annÿ ſok embereknek nyaualyas allapottyokat ſiratna, kic röuid üdö mulua ſok fele eſetek altal mulnanak ki ez vilagbol. Herodot. lib. 7. Sabellius lib. 5. cap. 3. Val. Max. lib. 9. cap. 13.

Heraclitus Philoſophus minden emberek elöt ſirt keſéreguen az emberi romlando allapoton, kibe ſemmi alhatatoſſag nem talaltatnek ſem allandoſagh.

Marcus Marcellus meg veven Siracuſum Varoſt, és Puplius Scipio fel gyuituan, az hires neues Carthagot, nagy romlaſokon megh eſuen ſiue, keſérveſſen ſirt.

Marcus Cato, meg gyözven Dirrichiumnal Csaſar nepet, hazaiabeli népnek teſteket latuan könyveit hullata. Plut. in uita eius.

Sabelius lib. 2. Ened. 6. *Q. Metellus Barati leuele altal bizonyoſſa leuen hogy Caius Mariuſnak adtak volna az Romaiak Numidiat. Buſulaſaba ſirt.*

Nu-

Numerianus attya halálán annij sirást tot, hogy ßemet el veztette sirasaual. Cuspinianus.

Samnietus Ægyptusbeli Király meg győzettetuen Cambises Királytol és fogságra vitetetuen, leanyat ßolgalo leanya ruhaiaba ôlteztetuen attya ßeme elöt vizet hord vala, vizontac fiat-is tob rab ifiakkal nyakon kötue zabolaba jartata, hogy attyakat kônyörületeſſégre indithatna magzatinac ily nyomorult állapattyok által, hogy ez altalu gyötrötetnek: De az Samnituinac ßiue meg sem esek raitok. Az utan latuan egy vén barattyat, ki minden ioßágatol meg foztatot vala, azt keséruessén sirata. Kitul mikor kérdettete volna Cambises, miért sirna annac nyomoruságan, magzatinak peniglen nem sirna nyauályajokon, Felel. Embernec hazabeli nyaualyai nagyobac minden siralomnal, de barattya nyomoruſága melto siralomra, ki annij joknac el veßtese utan ßegenyſégre jutot legyen, és à mi legh nagyob vénſégenek idejen. Herod. lib. 3.

Sz. Antaltol kérdi egy ember mit kellyen eselekedni büneinec bocsanattyaért, felel, az bun semmiuel egyebel ugy el nem mosatatic mint az sirassal, Sz. Peter és Maria Magdolna ezekrul példa.

Sz. Lazlo Király meg gyözuen Salamont, attyafiat nagy sok kereztyen vér ontasokat latuan az hartz utan, és le vagot testeket el jaruan, nagy keseru könyhullatasokat tôn, magaba gondoluan hogy mind azok kic el esték vala Christusba egy attyafiák ualanac, mind az ket hadnak peniglen esetin, ßerencsenek hatalmat vadola, és legh elößer, az emberi nagy bolondságot csodállya vala, és ez világnak nagy vaksagat, kibe sénki bizonyos bekességet nem remelheti: Holot azok kic Királyságra valaztatnak nagy vér ontasok nélkül nem birhattyák. à kic penig ßolgalatra ßulettettenec nagy sok ketelen valo dolgokra eröltetetnek. Ezt nágy kesereguen kiáltya vala, erre kenzeritet engemet, és az en attyamfiat az ßükségh, hogy attyafiui hadnélkül sem meltoságunkat, sem atyánktol maradot örökségünket meg nem tarthatnuk. Bonf. lib: 3. Dec. 2. Iob löt volna ennekem egynec mind ezek helyebe meg halnom, és feiemet közönséges joért el veztenem, auagy mind ezeknek uetkekért egyedul ennekem fizetnem.

Sz. Ferentznec gyakorta könyhullataſſal valo ſiraſi ſemeinek vilagoſſagát meg homalyoſitottak vala, ki midon intctetnek hogy ſemenek engedne, monda. Az teſti erzekenſégnek keduezeſeért nem kel el hadni az aitatos ſünek vidamſágat, mely fohazkodaſokal tápláltatik, és könyhullataſſokal kezit maganac Iſten eleibe valo utat. Mar. lib. 2. cap. 12.

Pius, mikor vala kit halálra ſententiazni kel vala, ſok könyhullataſokal keſérgi vala az emberi nyaualyakat: Kitol mikor egy ember kerdene miért ſiratna az embert, holot ö hatalmaba volna, hálálra karhoztatni az embert, auagy ſabadon el erezteni? Monda, termezet ſerint ſukſég embernec nyaualyajan ſanakodni és hankodni, de az törvénynek és igaſſágnac regulaiatol el ſakadni igen veſſedelmes.

Vén Vſthazanes Perſiai Sapor király Hopmeſtere, mikor latna hogy Simeon Martyrt à Kereſztyeni hütért à tömletzbe vitetne, Sapor Király nagy tiztelſſeggel közönte. Simeon penighlen felette gyalazatos ſokal illeti, ugy mint ki Királytol kénzeritetuen, Kereſztyeni huti ellen à Napot imádta vala nem regen az elöt. Ezt haluán az vén Vſthazanes, keſérves könyhullataſokat kezde hullatni, nagy fohazkodaſockal, fenyes ruhaiat kibe öltezet vala le vetuen, feketebe öltözek, kezduen uetkeit gyazolni. Ezt meg ertuen Sapor Király hiuattya Vſthazanéſt, oka mi legyen ily hertelen valo ſomoruſáganak kerdi? Mond Vſthazanes, azon ſirok hogy ez világon élek, mert regen meg kellet volna halnom, hogy ne latnam az napot, kit teneked ákarvan kedveskednem tettetesképpen imádék. Haluan Sapor Király, annal ſörnyebben kezde dühöskedni à Kereſztyenek ellen, mint ha azok ördögi cselekedetekel vittec volna Hop-Meſteret ily nagy ſirásra. Ez embert ſok ſép ſauaual ügyekezek à Király vigaztalni, de mikor latna hogy ſemmit nem haználna, mondvan. Mind azokra Vſthazanes, ſoha ezutan ugy meg nem bolondulok hogy à teremtojért teremtet allatot imádgyac, kiért fel gerjedet haraguba fejet vetete. Zozom. lib. 2. cap. 5.

Florentius ki Remete életet viſél vala Nurſia tartományaba, ennek mas Remete tarſa, ſerzetes tanituany, egy Meduejet, ki neki à Puztaba ſolgát vala, rea valo irigyſégből meg ölék, kinec halalat nagy kéſérű ſüvel latuan, mond, hizem az Iſtent, hogy bozzut áll ezért à bozzuſág tetelért. Azon oraba azok belpokloſſagal Iſtentül meg ueretteteneс, röuid nap meg-ü emeztetenec ez undok betegségtül. Kiknec izonyu betegségékbe valo ki mulaſokat ertuen Florentius, ki az elöt à Medue halalan bankodic vala, nagy ſiraſockal és fohazkodaſokal ſirattya vala azoknac ſörnyüſégel valo ki mulaſokat, ugy annyra hogy ha lehetſeges lőt volna maga halalaual halalokat meg valtotta volna.

Ioannes Climacus irja Gradu 4. de obedentia egy ſakacsot mikor latot volna, hogy mindenkoron ſirna, nagy kerelem altal tudakozec, miképpen Iſtentul nyerte volna ezt az könyhullataſra valo kegyelmet. Sok untataſom utan monda. Magamba el vegeztem, hogy ſoha embereknec ſolgalattyara ne gondolkodnam, ſöt Iſteni ſolgalatra és nyugodalomra meltatlannac itiluen magamat, az tüz tekinteti altal, és annac süteſe altal, az jöuendö langhnac emlekezeti forogh elmemben és azon ſirok.

Arſenius ki Theodoſius udvaraba fő ember vala. Csaßar ket fianac kerezt attya leuen, Iſteni ßeretetnec kóueteſére inditatuan, minden vilagi kazdagsagat dicsöſégeuel el hagya, Scithiabeli Puztaba mene, hogy Sz. atyák közöt maganac laknéc és csendes életet birhatna: Tellyes elmejéuel Iſtenhez ragazkodnec, mint irvan vagyon. Te hozzad ragazkodot az en lélkem, engemet fel uet az te job kezed. ki vilagi életebe az mint draga ruhaknac ßeretöie volt, ugy az Sz. Atyák közöt mindennel alab valo köntöſt viſelt. Ez tellyes életebe keze munkai közöt nagy könyhuliataſokat tezen vala, kiért kebelebe mindenkoron ruhat hordoz vala jöuendö boldogságnak elmelkedeſibe.

HARMADIK RESZE.

AZ ADAKOZASROL.

Adakozoni kel az embereknek hogy egyebek io ákaratyat magokhoz foglalhaſſak.

Gen. 24 REBECA *felette io akaratbol valo adakozaſt mutata Abraham ſolgaiahoz, mikor innya kerne vizet, monduan: Igyal Vram az tevéknek-is innyok adok.*

Az ádakozas ſükſégnek idejen nagy haznara vagyon embernek.

2 Règ. 17 DAVid *nagy io neuen veue Berzallaitol, hogy neki, és nepenet éleſéget vit volna, fia elot valo futaſaba.*

1 Reg. 30 *Nagy győzedelmes viadalt tèuen Dauid Amalechel, ajandekokat külde buſégel Izrael fó emberinek.*

Mar. 10 verſ. 30 *Nagy bó ajandekot igire* IESVS *azoknak kic ez vilagit el hadnac, ſaz annyt ez vilagon igirven adni, az mas vilagon órók életet.*

Nem kel az ádakozaſt naprol napra hallogatni.

Luc. 23 MINT *Chriſtus az toluainak monda à Kereztfan, ma velem leſz Paradicsomba.*

Io ákarat mutatonak és adakozonak kel emberecknek lenni az fő rendekhez, és ßallas ádasba az uton jarokhoz.

HALuan Moyſes hogy az ö Ipa Madian földeből hozza iöne, eleibe mene, és ſok képpen io akaratyat mutata hozza. Exod. 18

Salamon király nagy tizteſſéget tön anyanak fel keluen elötte, és mas Kiralyi ßeket kezité neki mellete ültetuen, mindent igir neki à mit tüle kerne. 3 Reg. 2

Mardocheuſt Aſuerus Kiraly meltoſagal meg böcsüle, kiralÿ ruhaiba öltöztete, és tulaidon louara ültetete. Eſter. 6

Miért hogy Simon nem fogattá vala ugy be hazaba IESVST à mint illik vala, meg feddetec haſonlatos cselekedetek által, kiket Magdolna vele cselekedek. Lu többet Mat. 25. Luc. 7

Szegenyek otalmaba io keduet kel mutatni, avagy az erőtleneknek ſegitſégebe.

MOyſes Ægiptusbol valo kihudoſaſanac utaba, mikor latta volna Iethro leanynac Paßtorokrol valo haborgataſokat, io keduel meg otalmaza ellenek. Exod. 2.

Nagy jo akaratbol ßarmazot leuelet ira Artaxerxes kiraly, az Sidok otalmara, kic Babilloniai fogsagbol haza mentenek vala. 1 Eſd. 7

Chriſtus Vrunc, kegyeſen meg otalmaza az Sidoc morgaſi ellen, az nÿluan valo büneſéket, kic ö hozza ternek vala. Luc. 15 Mat. 12

Tanituanyit-is meg otalmaza az Sidoc ragalmazaſi ellen. Luc. 18

Magdolnat-is meg otalmaza Martha panaßolkodaſa ellen. Luc. 10

Vgyan azon Magdolnat otalmaza Iudas morgaſa ellen, mikor feddétnec hogy az draga kenetet IESVS fejere öntötte volna. Matt. 26 Ioan 12

Sz. Pal Apoſtal nagy ßep leuelet ir Philemonnac el futot ßolgatanák ajanlaſara, kibe neki ugy ajanlya mint önen magat. Philep. 1

Adakozoknak kel lenni egyhazak epitesere, és egyhazi ßolgakhoz joßágokbol.

Num. 7 IZRaél fiai nagy io keduel lönec adakozoc, az Isten bekesség ßekernyenec meg ékesitesére, aranyat, ezüstet, és draga kóueket aduan.

Exod. 30 & 35 Oly bö kezüec valanac Izrael fiai az Isten tiztessegére valo ajandekokba, hogy mondanac az epitö mesterec, az nép töbet ad hogy nem mint ßükség volna.

1. Esd. 6. Parancsola Persiabeli Darius Király, hogy Ierusalem temploma meg epitetnec, és az Király tarhazabol ádatnec költségh.

2 Maca: 3. Seleuchus Király az Isten áldozattyara bò költséget ada.

Luc. 21 Mar. 17 Az ßegeny ößuegy aßßonyállat két filleret templom épületire áda, kinel töb penze nem vala.

Act. 16 Lida aßonyállat bö kezü vala Sz. Palhoz mikor Prædikalana.

Bö kezünek kel lönni az ßegenyekhez.

2 Reg: 9 DAVid parancsolta vala Santa Miphibosethnec, ki Ionatas fia vala, hogy mindenkor az ö aztalanal ennek.

2 Par. 28 Izrael fiai rabokat meg ruhazanac, és hazákiokba valo teresekbe költséget ádanac, és az erötlenec ala ßekereket.

Iob. 29 Iob, bö kezü vala az ßegényekhez monduan: az ôzvegynec ßüvet vigaztaltam, az ßegénynek attya voltam.

Matt. 2 Bö kezüek lönec az Magusoc Iesus idvezitönchoz, kinec aranyat, temient, és Myrhat adánac ajandekon.

Matt. 14 Iohan. 6 Marc: 6 Christus Vrunc nagy böséges aldasaual tarta az sokaságot à puztaba, eledelt oztván nékic.

Luc: 19 Nagy bö adakozo lôn Zachæus mikor Iesus hazaba be mene. Ime joßágomnac felét az ßegényeknec oztom.

Z. Pal hoz és társaihoz mikor haio tereſekből tengerből ki üztanac volna, adakozoc lönec az pogánoc, kic az ſügetbe laknac vala. Act. 28

Bő kezűeknek kel lenni az el vet marhaknak meg ádaſſába, avagy jo tetemenyért valo adakozasba.

MOyſes Propheta monda, Edom Királynac, kérunc légyen ſabad általmenetelunc à te földödön. Nem megyünc ſanto földiden, ſem ſoloiden, ſem nem iſſunc vizet kutaidbol, mind enni kéreſre ſem engede Moyſeſnec, azért mindenet el vezte orſágaual együt. Num. 20

Cyrus Király minden arany edenyeket, és ezüſtöket meg külde Ieruſalembe, kit Nabugodonozor el vitetet vala. 1. Eſter. 1.

Tobiás nagy bő adakozaſat mutata Raphael Angyalhoz kit embernec itil vala lenni, felét hozot joſágnac néki ajándvan adni. Tob. 12

Zacheus monda Ieſusnac, ha kit megh csaltam, negy anit adoc helyebe. Luc. 19.

Nagy bőſéges adakozaſa mutattatéc à példa beſedből az ados ſolgahoz, kinec minden adoſſágat meg engede az Király ember. Math. 18

Az hazaſſágbeli köteleknek nagyob erőſſégere, mind az ket felnek bő kezűnek kel lönni.

RAguel mikor Tobiasnac ada Sarat, fele joſágat jegy ruhayal véle ada. Tob. 7. & 8

Aſuerus Király nagy lakodalmot kézite, mikor feleſégül véve Eſtert ſoc ajandekokat oztván. Eſter. 2.

Nagy boſéges ajandekanac kedvét mutata Ieſus az ſükölködö mennyegzöbe, vizet borra változtatvan. Ioan. 2

Felette bo kezü vala az à Király ember à példa beſedbe, ki nagy ſokakat hiva meg kézitet lakodalmara, fia menyegzöier. Matt. 22

Este. 5 *Látvan Asverus Király Ester Királyne aßßont monda: ha felet Orßagomnac kéredis néked adom.*

Az Isten ßolgalattyanak kévetesębe, bö kezűnek kel lönni, mindeneket ßegenyeknek el oßtvan.

Matt. 19 *MOnda Iesus annac az iffiunac à kit tökelletes életnec modgyát kérdi vala Iesustol. Meny el, és adgy el mindeneket, és ad az ßegényecnek, és köves engemet.*

Act. 4 *Barnabas, az Christus tanitvani ßerzeti köze akarván menni, el ada öröcséget, és az Apostoloc lába hoz vive az árrat.*

Act. 5 *Gonozul lón dolga Ananiasnac, és feleségenec Saphiranac, kic el aduán joßágokat ezen ügyekezetért, felet meg tartuán magoknac az öröcség árranac, mert hértelen halallal meg oletenec.*

Adakozonak kel lenni az jövendö jutalomért, mind ez világon mind à mason.

2 Reg. 18 *BErzellai bö adakozasáért, kit fia elöt valo futtaba mutata Dauid Királyhoz, és népehez, fiat à gyözedelem vtán Chimea nevut Király barati köze ßámlala Dauid.*

3 Reg: 10 *Sababeli Királyne aßßony soc ajandekot ada Salamon Királynac. Salamon-is Király aiandeki felet, valamit kivána tule mind megh engede néki.*

Act. 28. *Publius nagy ßeretettel fogada be hazaba Z. Pal társaival, kinec Z. Pal beteg feleséget meg gyogita.*

Iudic: 8 *Miért hogy Sochotbeli ferfiac nem lönec Gedeon keresere ßükségec be adakozoc, mind le vágatánac Gedeontul az gyozedelem után.*

1 Reg. 11. *Nabal haza népestol el veßet volna Dauid haragya miat fósvénységeért, ha Abigail feleségе eleit nem vötte völna. ßép ßavaual és aiandekiual.*

Tizedik

Tizedic Leo Papa oly adakozo volt, kivalképpen ſegény parasztokhoz, hogy minden böſéges aratasnal az ö adakozaſat nagyobra böcsülenec, kinec utonjáraſába mind iffiac, gyermeket és vén emberek hazocbol ugyan kirohannac vala értekec ſerént ajandekozvan parazti ajandekockal, az viſſontag böſéggel pénzt ozt vala nékiec, mindennél ſeretetel beſelven, kérdezkedven tülöc miból ſükölködnenec, leg inkáb ſüzeket ki hazaſitat vala, ſegényeknec, véneknec, és erötleneknec adaſſagokat meg fizeti vala. Zonius in Leone X.

Tullus Hoſtilius Romabeliec Királya, à menÿ ſánto földet az elötte valo Királyoc magoc ſükségere tartanac vala, azokat mind az ſegényeknec ozta. Fulg. lib. 4. Cap. 8. ex livio.

Romájaknac elöſör igen keves Zanto földec vala, kit annac vtánna Romulus meg bötute hadaival, mellyeket Numa Király mind az ſegény köſſégnec ozta. Plut. in Numa.

Arceſilaus Philoſophus, Cteſibius beteg ſégében meg látogatuan, és tudván nagy ſegényſéget, egy telli ſacsko pénzt reit alattomba az beteg feje alá, kit megh talalván Cteſibius, monda Arceſilaus iáteka ez. Guid: Bitur.

Midön Megarenſeſec és Corintusbeliec egy mas közöt hadakoznanac birodalom felet, foglyokat mindenic fél, nem külömben tart vala mint vendegeket, és fizeteſnélkul bocsáttyác vala el. Alex lib. 4. Cap. 10.

Bias prienæus Meſſeniabeli rab leányokat meg véſſen vala, és leány helyet fel tartya vala, kiket böſégesjegy ruhára valo költſégel atyokhoz kuld vala. Laert. lib. 1.

Pericles ezak raboc ſabadulaſára hat ſáz ezer forintot költ vala, ſántalan ſegényec ſegitſége kövul. Plut. in Comparatione pericli & Fabÿ.

Ptolomæus Ægyptusbeli Király, ſáz huz ezer rab Sidot botsáta el, mindeniknec aduán ſáz huz drachmat, mely ſumma negy ſáz hat-

van Talentumot tót, egy Talentum pediglen ezer forintot tészen. Iosephus lib 2. Antiq. cap. 2.

Ptolomæus megh győzvén Demetrius Poliorcetes Királt, Demeter Király attyafiait és bárátit kiket megfogot vala à hartzon, minden marhájockal viſza küldi. Pont, cap. 31. de lib.

Azon Demetrius meg győzven Ptolomæus vizi erejet, hartzon el eſteket el temetete, az rabokat mind el erezte. Plut. in Demet.

Cirus Perſiai Király, ſemmi adakozaſnac német hatra nem vete, hanem mindenéket barátinac ozta, monduán, azokat draga kincseinec lenni, kiknec jovait oztotta vala. Sőt nem csak barátiual cselekedic vala jol, hanem mindeneckel, io Feiedelemnec itilven tiztinec lenni, minden varoſit megh kazdagitani. Pontanus de Principe ex pædia Xenophontis.

Darius Hyſtaſpis fia Samon nevü zügetet, és minden jóvedelmet, Siloſontusnac ada, egy drága ruháért.

Cimon Athanasbeli fő Kapitán, minden prædait meg győzőt ellenſéginec városi társainac ada, Minden nap lakodalmot kezit vala házanál, hova ſeregel mennec vala az ſegényec, és ſolgainac meg hadgya vala, hogy ha mely ſükölkóde ſegént látnánac töle pénzt lopvan ſégitenec, Zanto földinec, és gyümölczes kertinec ſövenit el hányata, hogy minden ember ſabatón ennek gyümólcsebe.

Ezen Cimont követic vala tizteſſégnec okáért à tanácsba fő ruhas iffiac, kic ha náloknál óregbet látnac vala, ala valo ruhába köntöſt változtatnac vala vélek. Pénzt viven magockal, és io hirü nevü embert ſegény állapatba látuan ſemmit nem ſolvan markat alattomba megh töltic vala.

Errol mondgya vala Leontius Gorgias, hogy Cimon pénzt keres, hogy vele élyen, vele valo éledel tizteſſéget keres. Plut. in Cimone, & Athenag. lib. 12. cap. 5.

Nagy Alexander egy Perillus nevü embernek ötuen Talentumat adata leánya hazaſitaſára, holot amaz csak tizet kére.

Azon nagy Alexander Taxilla nevü Királynac ezer Talentumot ada, és arany ezüſt aſztalahoz valo edenyeket Perſiai rubackal, és harmintz fel oltoztetet lovackal.

Vgyan ezen nagy Alexander egy Kuldus alamiſnat kérven tüle, egy városſt ada néki.

Porus Királt ellenſéget ſebeibol megh gyogitatuán, baráti közé számlála, meg aduán néki orſágat nagyob tartomanyockal hogy ſem mint az elöt bir vala. Ketzer menven Perſac városába mindeneknec pénzt oztata, az terhes aſſonyállatoknac két anyt aduán.

Ptolomæus Philadelphus Ægyptusbeli Király, mikor barátit gazdagithattya vala, ackor nagy gyönyörüſéget mondgya vala lenni: Iobnac tartuan meg gazdagitani, hogy ſem meg gazdagulni. Aelianus.

Scipio Africanus, ſoha vdvartol haza nem megyen vala elöb, miglen valami baratot nem zerzene magánac. Mikor történit ſerént io cselekedet nelkül hazába tert, nagy fedeſſel panaſolkodot barati elöt, hogy azt à napot el veztette volna.

Titus Veſpaſianus, oly adakozo volt, hogy egyeſtve megh emlekezven, hogy ſenkinec ſemmit nem adot volna. Monda, baratim el veztettük ezt à napot. Monduan egyzer bizot ſolgai, hogy ſokat adna mond Titus. Nem io Fejedelemmel valo beſzelgeteſebe ſenkinec ſomoruan ki menni.

Lucius Lucullus, oly adakozo volt az tudos emberekhez, mind Deákhoz mind Gorôghoz, hogy ſabad aztallal tartot mindeneket.

Flavius Veſpaſianus békeſégh templomat megh epitete tanátsbeli Conſulſágh viſelt ſegényeket, eſtendönkent öt ſáz leſtertiumal ſegitet, az az, ſáz tizenöt forintal, ſoc városokat fold indulaſoc miat le töretetet meg epitetet.

Pont. lib. 1. de magnanimitate,

Suetonius

Galienus Császar, valaki mit kiért tüle mindeneknec adot.

Tacitus Császar minden attyatol valo ôrokséget el adta, minden pénzet vitézinec oztotta. Attya házat el rontotta, és abol mindenek közfórôdet csináltatot. Záz Numidiai ozlopot maga haza ekességere valot, Hostiajaknac ajándekon adta. Sabellius lib. 7. En. 7.

Constantius Császar sokta vala mondani, hogy iob volna à gazdagságot köz emberecknec adni, hogy sem mint egy tarhazba tartani.

Plinius Orator unokai, Historicus Plinius, Quintilianus Rhetor leányanac, ki hazasitasára ötuen ezer penzt adot, leánynac másodic attyánac nevezven magát.

Probus Császar soc jeles gyözedelmes hadakozasiba semmit nilainal, és fegyverinel egyebet magánac nem hagya, minden prædat vitézinek aduán.

Aurelianus mindennek ruhát oztot, gabonat, bort, és olayat, az Romai kósség közül.

Nerua Császar Romajaknac sükségeket, tizenötzer valo száz ezer aranyal el ségite. Romai tanáts közül valazta, kic Zanto földet vennenec, és segényeknec oztanac. Mind ezekért meg fogyatkozvan, ruhait, arany ezüst edenit el ada és zanto földeit hazaual egyut. Dion. Caspius.

Otho harmadic Császar, el aduán minden attyatol marat örócséget, soc Kalastormokat epitete Nemet Országba.

Alexander Papa mondgya vala, hogy gazdag Püspek volt, segény Cardinal, Kuldus Papa mindenet segényeknec oztogatuan.

Africabeli Z. Ciprianus, minden joszagat segényeknec ozta.

Eligius Puspek, annac elötte ötves leuen mesterséges kereseteiuel az segényeket taplalya vala.

Epiphanius Salaminai Püspec mindenjóvedelmét segényeknec adgya vala.

Athe-

Athenabeli Aegyed uton találuan à ſegént ruhaiatol magát megfozta à ſegént betakara. Fulb. Carnot.

Paula özvegy Romai gazdag Vr feleſége, mindenéket el aduán ſegényeknec ozta, és Bethlehembe holot Vrunc ſuletetet vala, ſüzeknec Kalaſtormot epite. Hieron: in vit: Paul.

Z. Miklos Püſpec, egy ſegény embernec leánynac, ki házaſitara búſéges költſéget titkon ada, ki immár gyermekit bordelyba akaria vala vinni ſegénységemiat. Ioan: Diac: Sur: Tom. 6.

Farkas Senonei Erſek ſemmi kinczet magánac nem gyüte, mindeneket ſegényeknec oztuan. Sur: Tom: 5.

Lucina ſüz Romabeli, ſegényeket taplál vala öröcſegebol.

Prudentiana és Paraxedes ſüzecskek, Chriſtus ſegénit élteték attyoktol marat joſágokbol.

Z. Erſebeth aſſony, Andras Király leanya, mindeneket el aduan holta utan vranac, ſegénynec annya lon, kiért vra attyaſiaitol joſagatol megfoztatec, tekozlonac monduan kegyes adakozaſaért. Conrad. Contion.

Paula Buſa özuegy aſſonyalat egéz Romai meg vert hadat futtaba taplala éledellel és költſegel. Livius.

Antiochus Aſiabeli Kiraly, Scipio ſzerelmes fiat el fogatuan, ajandek nélkül vizza küldi attyanac. Plinius de viris Illuſtribus.

Tiberius Csaſar Perſiai hadat meg győzuen, minden foglyot nagy ekeſen meg ruhaza, és hazaiokba viſza bocsata. Kiket hogy remenſegek fe'et lataac hazaiokba nagy ducsireteckel magaztalac Romajac Fejedelmet. Cuſp:

M. Antonius Csaſar Africabol Romaba jüven, fejenként mindenek nyo'cz aranyat oztata vacsoraiokra, kit az elöt ſoha nem vötteneke vala Xiphilinus.

Basilius Magnus, minden jóßágat el aduán, Cæsareabel: Puſpek lénen, nagy ehſégbe tarta az ßegény népet, az Sidoc ſiaiual együt. Zozom. lib: 6. cap: 34.

NEGYEDIK RESZE.

AZZONY EMBEREKNEK Czácsogaſokrol.

Gyakran az Aſſonyálatok értelemnélkül felelnek, ferfiak kérdeſere.

Gen. 18 *MIkor Saratol Abraham feleſégetül kérdette volna az Vr, miért nevetet volna: monda, nem nevettem.*

Gyakorta értelem nélkül lehetetlen dolgokat kivannac.

Gen. 30. *Rachel mondgya vala Iacobnak, adgy fiakat énnékem, mert meg haloc ha nem adz.*

Matt. 20 *Eztelen kivanſag vala kéreſebe Zebedæus feleſegenek, fiok kedveért, hogy Ieſus az ő Orßaghaba egyiket job kezefelől ültetne, maſikat bal kezefelól.*

Az ſolgalo leanynac eztelen csacsogaſa és kérdeſe lón oka, hogy
Matt. 26 *S. Peter meg tagadna Ieſust.*

Ioan. 4 *Sok héaba valo dolgokrol tudakózek IESVStol az nyelves Samaritana aſſonyallat, minek elötte megh iſmerne igaz Meſsiaſnak lenni.*

Gyakor-

Gyakorta az Aſſonyállatok értetlenül ſolanak tanaczadásba.

Bolond tanacsot ada Eva Adamnac, hogy az meg tiltot fanac gyümölcseből ennéc, mert Vra hire nélkül elöſör ſolot vala az kigyoval, és elob hogy ſem mint imadſaga altal tanacsot kérdene Iſtentül. Gen: 3.

Aman feleſége, halvan Mardochæusrol vala ſolaſat Vranac, monda ezteleníl, csinaltas egy nagy magus akazto fat és fel akaztaſſad. Kire az utan az ö ferye akaztatek. Las tob példat maſut. Eſter. 5

Bolondul ſolnak az Aſſonyallatok ſomſedſágockal habórogvan.

David nagy lelki aitatoſſaggal és vigaſſagal tanczolvan az bekeſſegnek ſekrenye elöt, meg ſola ſemébe az onen maga feleſége Michol, nevetſégel. 2 Reg: 6

Az ket tiztatalan aſzonyallat nagy zemtelenul egy mas alnatſagat veti vala Salamon elot az gyermek megh öleſebe, és az élö gyermek meg tartaſaba. 3 Reg: 3

Mikor Sara meltan feddene ſzolgalo leanyat vetkeért, vizza fordulvan aſzonyara mond, tóbe ne laſsunc ez foldön ſe fiat, ſe leant te tuled ferieidnek gilkoſſa. Talam engemet-is meg akarz olni, mint hét Vradat meg olted. Tob. 3

Tobias feleſége Tobiaſſal meg haboroduan mond: héába valovalót à te remenſéged. Tob. 2

Iobnac mondgya vala feleſége, atkozd meg Iſtent és haly megh: monda Iob: bo'ondul ſzolal. Iob. 2

Ezeken kóuül minden napi példak bizonſagot téznec kòz példa beſsed ſzerint, az aſzony embernek hozzu à haja, rouid az elmeiz.

ÖTÖDIK RESZE.

AZ BVIASAGROL.

Az bujaság sok gilkosságnak és vérontásnak indito oka.

Genes. 34 DINA meg fertezteteséért egy egéz varos népe le vagatek Iacob fiaitol.

2. Reg. 11 Dauid Kiraly Bersabe szepséget latuan, gilkossagba és paraznasagba esek miatta.

2 Reg. 3. 4 Miért hogy Isboseth meg fedde Abnert, hogy attya agyat meg ferteztette volna, erre valo bozzusagra, el hagya ötet egez Izrael fiaival együt, es Davidhoz alla.

Marc: 6 Herodes buiasaga lön oka kereztelö Z. Ianos feje vetelenek.

Az buyaság senkinek nem tud kedvezni.

Iudic: 16 AZ erös Samson Dalila szerelme miat csalalék meg.

Z. Eletü embereket-is meg ejt.

2 Reg: 11 DAvidot Istennek kedve szerint valo emberet, ki sokuldezesebe magat meg tartoztata Isten haragyatol, Bersabee tekintetibe, nagy haragyaba esek Istennek.

Az Bölczeket meg bolondittya.

Bölcs Salamon Kiràlt azzony emberekhez valo ſzerelem, Iſtentül el zakazta. 3. Reg. 11

Hadakozo ferfiakat erötlenne tészi.

Holofernes Iudith azzony ſzépſége megfogatatuan, magat nepével együt el vezte. Iudit. 12. 13

Az igaz értelmet meg vakittya.

Svſanna ſzépſége meg vakita Izrael fiainac két vén birajat. Dan: 15

Sok fele nyavalyas veſzedelem követi az buyaſágot.

Elsö az Iſtennek büntetö haragyat fel indittya, mint az elsö világh ellen, ki teſti buyaſág követeſe miat minden utait meg ferteztetuen, viz özön miat nyolcz emberen kivül mindeneket el vezte. Gen: 6 2. Pet, 3 v, 20

Másodic az buya termezetbe lakozic az fertelmeſſéghnek gonoz lelke, kit ugy bir mint ſajat megh nyert örötſéget. Ennek példazattyara kerecsenek à tiztatalan lelkek à diznokba. Matt. 8 Mar. 5

Harmadic az örök bodogságnak tekozlaſa és meg utaſaſa, kinek példazattya az à hivatalos, à ki monda hogy meg hazaſultam, és azért nem mehetek à vacsorara, ſemmi mentſégel nem igazituán dolgat az bujaſágnal. Luc: 14

Az buyaſág követöket igen meg bünteti Iſten.

Antiochus kegyetlen Király idejebe az Iſtennek temploma rakua vala buyaſágal, kiért az Iſten ſzornyü büntetéſſel meg büntete Izrael fiait. 2 Maca: 6.

Parancsolat adatot vala Iſtentül Moyſeſnek, hogy az mely aſzonyáll at paráznalkodnek, meg koveztetnek. Leuit 2

Szép Troja városánac és Orßáganac, nagy romlása páraznaságbol következék. Miért hogy Paris Trojabeli Priamus Király fia, Spartiabeli Menelaus Király felcséget Ilonat kinél zallot vala el ragada. Mely gyalázatot meg akarnan torolni Görög Orßági Fejedelmec, tiz eßtendeig ßörnyü vérontasockal mindenestol fogua foldebol ki ronták. Mely hadba à Görögöc közul nyoltz ßáz ezer és nyoltzvan ember veße, Trojaiac közül, hat ßáz nyoltzvan hat ezer.

Laius nevü Királynac meg vala hagyva az Oraculomtul, hogy feleségevel ne közösülne, kitol egy ideig magat meg tartoztatuan, réßegségebe el feleitven Oraculum ellen, cselekedek Oedipus fia ßületic, ki csudaképpen mikor fel nevekedet volna, tudatlan attyat meg öli, édes anyat feleségül véßi, végezetre foldel nieletetet el. Fiai pediglen edes annyatol kic lottenek vala, Orßágoc birodalman nem alkhatuan egy mas kárdgya miat meg öletetenec, anyoc pediglen ket sebes meg holt fiai közöt leven magat meg öli.

Sibaritac buyasága okot ada városoc romlasára Crotoniatusoknak.

Lacedæmoniac nagy veßedelmenek Leuctricanál, okot ada ket spartabeli ifiu nemesecnec páráznaságoc, kiket Scedasus hazába be fogadot vala, ezek Scedasus tauol letébe ket leányt orßág ßerént meg ßegyenituen annac utánnac darabrol darabra vágdaluan egy kutba vetek testeket. Kit atyoc meg értuen spartaba menuen, az gonoz tevö ifiakat kéri vala, hogy ily halhatatlan gonozságért meg büntetetnenek, kiktol csak meg nevetetek. Ez okon megh atkozvan óket leánynac temetese helyen magat megh öle, ugyan azon helyen hol az gonosságot cselekedek vala, Lacedæmoniakat Isten ßörnyü veßedelmeckel megh büntete. Plutarchus in vita pelopide.

Brias Görög hadnagy, mikor egy leányzo jegyese hazahoz vitetetnec, el ragadgya és vele vetkezuen mikor el alut volna, az leány raytatot kissebségért ket ßemet ki uaja, és regel raitatot gyalazatert panaßolkodvan az városbelieknec egybe rohanvan ellenek, noha sokan volnanac à vité-

zek

zek, mind az által nagy busulasoknac langiai közöt ki verik ötet városokbol. Pausanius lib. 2.

Macrinus Csáßar meg értuen ket vitézinek gazdajoc aßzonyon töt erózakot, ket ókor hasaba várattya öket, fejeket ki hagyvan, az ökör fenekibol, hogy egy másnac beßelhetnenek, és igy fergeckel emeztettetenec meg az ókör hasaba.

Vallerius Aurelianus Bassus, egy vitéz emberet haluan, hogy gazdaia aßonyt erövel megh ßegyenitet volna, két levont fanac agaira kötöztete, és à fat el ereztetven el ßagattata testet.

Ioanes Magnus

Rodericus Gottusoc Királya Spaniol Orßágba egy Comes leányat meg zeplosite, atya nagy busultaba ily raita töt gyalazattyáért, Maurusoc hoz ßökec, és Spaniol Orßágba be hoza soc verontások után meg ölic Rodericust fiaiual együt, mely hadba mind két felöl hét ßáz ezer embernel töb veßet.

Caroli Király ideiebe Siciliaba à Callusoc nagy zemtelenül, Siciliabeli embereknek feleségeckel eroza ßerént páráznalkoduan: Okot adanac nagy ellenek valo támadásra, ugy hogy egy harang zora, minden gazda vendéget meg ölne, igy veztek mind magokat, mind meg vöt Orßágokat. An: 1282.

Darius Király kôveteket külduen Macedoniai Aminthas Királyhoz, földet és vizet kivánvan magánac Aminthastol. Ez rettegven Persiabeliec nagy erejet kédves feleletet ad nékic, kiket mind vendégségbe hivata, Ezek pediglen lakodalmocba nagy kevelységel kivanasi, hogy Nemes aßonyallatok-is kòzóttöc ülnen vigadnanac, kic midôn meg kezdettek volna réßegülni, ektelenül kezdek tapogadni az aßonyallatokat, kit felette nehéz kedve lat vala Aminthas Kiraly fiaiual együt Alexanderer. Kére attyat Alexander, hogy az lakodalombol ki menne le fekünni. Alexander nagy vigan kezde tartani vendegit, kéruen öket, hogy egy kevesse ßabad lenne ki menni az aßonyallatoknac ismet mindgyart be jünenek, rendeluen azonközbe aszonyallatoc ruhaiaba ekes termetü ifiakat kic azok helyebe

be jünenek à lakodalomba fegyverek leven ruhaioc alat, kiket mikor zorongatnanac meg zaiosult Persiai követek, egyzersmind ki ki mellette valo Persat altal veri. Herod.

Thiestes paraznasaga attyafia Atræus feleségéuel zörnyü dolgoknac lön inditoia. Ez nagy gyalazatért meg haraguvan Atræus, Orszagabol atyafiat zanki vetesre küldi. Evel nem elègéduen, tettesi mind ha meg akarna véle békeleni, és fiait kivanuan tüle zalagba, orszagat véle meg oztya, kit annac utanna lakodalmaba hivan, meg ölete zalagba adatot fiait, testeket meg fözetuen, Thiestesnek eledelbe adgya, vereket borba elégituen italaba ada. Ezek utan Thiestes maga leanyat megh szegyenituen, Ægistust züli, ki Atræus Kiralt meg öle. Ezen AEgistus Agamemnon feleséget Clytemnæstrat meg zeplösiti. Agamemnon Atræus fia vala: Ez vizza terven Trojai hadbol, Clitemnestra tanacsabol megh öli Agamemnont. Seneca in Thiest. & Agamem:

Hipomenes Athenaubeli Feiedelem leanyat paraznasaghba eruen, egy haragos loval együt egy hazba rekezti semmi étel nélkül, zornyü éhségebe à lo meg éve à leant.

Ioannes Mala testa feleséget Franciscat talaluan, atyafia ölelkezesebe, mind à kettôt altal veri. Rauisius.

Zeleucus ily törvent zerzet vala, hogy valamely parazna talaltatnek paraznasagba, annac két szemet ki uainac. Elso lön maga fia, kire mikor ki adatot sententiat szolgaltatni akarna, eghéz varos esedezik vala mellette, hogy ne bantatnek, kit semmiképpen nem akarvan megh engedni: véghre maga szemet egyket, masikat fiaet ki uaiata.

Aruntius részegségebe leanyat meg gyalazvan, leanyatol megh öletic.

Cyanippus reszegségebe leanyat Cianet megh zeplösite, de ezenközbe Siracusaba nagy dog halal leuen, Oraculum altal megh értuen, hogy egyeb képpen meg nem zünnek à dog halal, hanem ha fertelmessegrol aldozat lenne, kit mikor senki nem értene, Ciane értuen egyedul à dolgot, at-

tyat

tyat üstökön ragadgya és az oltarra vonza, és öt önnen kezéuel meg aldoza, magat-is attya testen meg öli. Plut. in Parall:

Secundus nevü Philosophus, mikor tudatlansagaba anyaual vétkezet volna, anya végre eszébe veven fiaual valo vetket, magat megh öli. Secundus-is, nagy vetkeirol felette bánkoduan, es anya zörnyü halalan kesereguen, tellyes eletebe soha senkinec nem szolot.

Nausimenes Athenasbeli fó ember felesege, mikor fiat leanyaual lata volna hogy vetkeznec, nagy almelkodasaba halgatuan, az utan megh nemula, azok pedighlen fertelmessegeket halalockal büntetec. Valeri.

Papirius mikor meg értette volna, hogy fiatol leanya meg terhessedet volna, mindeniknec fegyvert küld, es igy magoc altal megh öletetnek.

Orchamus kinec leanyat Apollo meg zeplósitette vala, elevenen ö maga földbe temete leanyat.

Prognes Athenasbeli Pandion Kiralÿ leanya, Ithis fiat vraual es attiaual meg eteti Teræus Traciai Kiraljal, miuel hogy Vra Prognes nenyeuel vetkezet vala.

Hiparchus Pisistratus fia buyasagáért Athenasbeliektol meg öletetic.

Regi Saxoniaba, minec elötte Kereztyen hütre tertenenék, ha leány páráznaságaual attya házat meg kissebitette volna, auagy aßßonyállat Vra hazat, kinzéritic vala hogy magokat fel akaztanac, és azoknac megh ferteztetoit testec meg égetese felet, fel akaztiac vala. Nehul à fele tiztatalan ßemelt, özze gyulven az aßonyállatoc, falurol falura kulduen ostorozzac vala, övetol fogua mezitelen testet kesseckel gyakdosuan, minden falubol uyab uyab ostorozoc viven, ugy hogy holt elevenen hattác legyen, kibe még is holtac sokac.

Erdelybe Tordi városaba, egy városbeli ember feleséghe páráznaságba talàltatuan, város tanátsa elöt halalra itilteréc, és maga Vra fejet véßi perengel álat.

Váradon Zabo Pál feleséget hasonlo pázsnaságba erven, Váradi tánáts kézébe aduan, az aßonyállat kéresére életet, megh engedi. Az utánó maga pázsnaságba esek, és semmi okon felesége meg nem kegyelmezet, felesége burdal fejet vészi à piátzon. Ascanius Centorius lib. 4. bellorum Transylvaniæ.

HATODIK RESZE.

AZ ATOKROL.

Az Isten meg atkozza ez világi embereket kik bűnt cselekednek, és egyebeket bűnre ingerlenek.

Gen. 3. *ENnek példazattyára meg atkoza Isten à Kigyot, kioka lön első Atyainknac vétkeinec.*

Az bűnnek utálátossága cselekedi, hogy egyeb ártatlan állatokis meg atkoztassanak.

Gen. 3 *MInec utánna vétkezet volna Adam megh atkoza Isten à földet, az ö munkalkodasaba.*

Az ártatlan vernek ki ontatsat ugy gyülöli Isten, hogy azért meg atkozza az embert.

Genes. 4 *MOnda Isten Cainnac, atkozot léßé földön, à földel együt mely à te atyad fianac veret be itta.*

Meg atkoza Iſten az hivolkodokat, és az nyelveſeket.

Matt. 21

ANnac példazattyaba meg atkoza Ieſus à fige fat, kinec csak levele ala, gyümölcs nélkul.

Matt. 25

Rettenetes atokléſen az Itilet napian, kiuel megh atkoztatnac à gonozoc, kic iot nem cselekedtenec. Mikor azt mondgya, menyetekel én tülem atkozottac.

Meg atkoza Iſten az gonoz Papokat es egyházi ſolgakat.

Thren. 2

AZErt mondgya Ieremias Propheta, meg utálta Iſten az ö Oltarat, es az ö meg ſenteleſet meg atkozta.

Malac. 2

Monda Iſten Malachias Propheta által az Papoknac, meg atkozom à tü aldaſtokat.

Gyakorta Iſten halaztya az atkozáſt várvan az bünöſnek meg tereſet.

Dan. 9

MONda Daniel Propheta, csepeget mi reánk az atok.

Eccl, 39

Az Iſten aldaſarol pediglen igy ſola, bőſis az ö aldaſi, mint az meg árvat folyo viz.

HETEDIK RESZE.

AZ EMBEREK ATKAIROL.

FElette igen meg kel magokat oltalmazni az fiaknac attyoknac atkaitol, sôt azon kel ügyekezniec, hogy semmi fele dolgokba fel ne haboricsak, ki miat haragyokba eſhetnének.

Gen. 9. Mint Cham, attyanac eſetit à bor miat nem tekintuen, meg neveti, egyebeket-is nevetſéghere és megh treffaláſára akara ingerleni, kiért ſörnyü atkaba eſek attyanak, mind maradekiual egyetembe.

Gen. 27 Mit ſelnek vala Iacob és Eſau attyoknak atkatol, és ezért egy más közót veſzekedének aldaſáért, nem atkaért. Azert monda Iacob anyanac, ki attyahoz küldi vala Eſau helyét, hogy meg aldattatnek. Felik hogy ne itilye atyam, hogy én meg akartam légyen ótet tſufolni, és az aldaſért atkozon meg engemet.

Gen. 49. Miért hogy Simeon és Levi attyok akarattya ellen megh ölek Sichemet, monda Iacob: atkozot légyen az buſulas, mert gondolatlan, és az ô bozzuſágok niert kemény.

Az fiaknak nem jo attyokat meg atkozni, ſem az egy házi rendet ez világi embereknek.

MOnda Iſten Moyſeſnek à ki attyat anagy anyat meg atkozza, halallal hallyon meg.

Act. 23. Z. Palt meg feddek az Sidok, hogy à Papi Fejedelmet meg atkozta volna: mente előttök magat, monduan nem tudtam attyamfiai, hogy Papi Fejedelem légyen.

Igen kel rettegni az egyházi emberek atkatol.

Num. 22 Balam à kit meg atkoz vala, atkozot léſſen vala.

Az Iſten parancsolattyanak és az Anyaſzentegyházénak engedelmeſſégnek kel lenni az embereknek, hogy atokba ne eſſenek.

Sok

SOK atkot ira Moyſes azokra, kic az Iſten parancsolatit megh nem tartyác. Deut. 27

Ioſue minec utánna el rontotta volna Ierichot, monda, atkozot légyen az à ki Ierichot meg epiti. Ioſue 6

Mikor Saul Király üzne az Philiſtæuſokat, monda, atkozot légyen az ember à ki eſtig kenyeret éſic, miglen bozzumat megh nem állom ellenſegimen. 1. Reg. 14

Az apro Gyermekec nevetuen csuffolyac vala Eliſæus Prophetat, mondván, meny fel kopaz, meny fel kopaz, kiket Eliſæus megh atkoza és ket Medvetol kic az Erdöböl ki jüvenek, negyven ketten el ſagattatanak. 4 Reg. 2

Az atoktol magokat meg otalmazzák azok, kiknek nincsen modgyok az atokra.

A Bimelechet ſokan meg atkozac lakodalmocba. Iudas Machabæus, mikor egy erös várat meg ſallot volna, à benne valoc ſörnyen atkozac vala ötet, és gonoz ſokal illetic vala, meg vêven várakat, benne valokat meg egettete. 2 Mac. 10

Az Iſtenteleneknek atkaual nem kel gondolni az Iſten felöknek, nem advan okot atkokra.

MEG atkozac az hütetlen Sidoc az vakon ſületetet embert, kit Ieſus meg gyogitot vala, Ieſus felöl valo vallas tetelieért. Ioan. 9

Az kik felebaráttyokat meg atkozák nagy bünteteſre meltok.

ISaac mikor Iacobot meg aldana, monda: à ki téged meg áld légyen áldot, à ki téged meg atkoz légyen az atkozot. Gen. 27

Az Iſtentelen Goliath, ki Dauidot az ö Iſtenibe meg atkoza, Dauidtol meg öletek. 1 Reg. 17

2 Reg: 16 *Semei ki Dauidot futasába meg atkoza, annac utánna meg öletec Salamon Királytol.*

3 Reg. 2 *Az kic Abimelechet meg atkozac lakasocba, megh öletetenek tüle az után.*

Milles nevü Püspek, ki Perſiai Sapor Király álat Martyrumságot ſenvedet, be menven egy Perſiai városba, mikor az Kereztyen hütet prædicalana, és az városbeliec nem akarnanac meg terni, meg atkoza à városſt, nem ſoc üdö muluan, Királyoc ellen vétkezuen városſt el törete, és benne valo népet le vágata. Zozom. lib. 2. cap. 14.

Z Albert Püſpec és Martyr, ſoc üldözési miat Romaba három eſtendeig léven, mind addig Cseh Orſágba esö nem lön, ez alat minden folio vizek tokal együt ki ſáradanac. Az Csehec kovetec által viſa hivatac, és mikor nyugodnec egy falu hataraba, vaſat erkölcsebe egy Paztor kürtit fülebe meg fuva. Z. Albertol meg atkoztatek, és mindgyárt à Paztor meg süketüle, az napſágtol fogua, valaki kürtot fu azon à hátaron mindgyárt meg süketül: ez okon ſoha à paztoroc Cseh Orſági zokas ſerint nem mernek kürtot funi, mikor csordat ki haitjac, hanem oſtorral adnac jelt azon à hataron.

Vgyan azon Z. Albert, egy kazdag fö ember házaba utaba be menuen, hogy kenyeret kérne tüle, meg tagaduan hogy kenyere nem volna, holot csüre rakva vala gabonaual, meg atkoza, hogy ſoha annac az joſágnac vra, vig meg ne erne gabonaiaual akar menyt vetne: kinec ez napig-is atokbeli büntetese meg maradot. Hiſt. Boh:

Vgyan ezen Z. Albert, Prußiaba mikor à Pogánoc üldezeſe elöt lappangana, az zarkac csergeſerol feje felet à hul vala megh talaltatek, meg atkozvan az zarkakat, az üdötul fogua zarka azon à foldön meg nem maradhat.

Angliaba mikor prædikalana Z. Agoſton, kit Z. Cergely Papa küldet vala meg tereſekre, egy ember roka farkat ragazta hatul à Z. Püſpek kónróſere, kit eſébe véven az Püſpec, meg atkoza, hogy annac à nem-

zetnek farkoc kelne, az üdötül fogua mind ez napigh farkoc léßen, mind ferßaknac, mind aßonyállatoknac, mint egyeb oktalan állatoknac ki nônem hatoc gerenesi végibol. Geneb. ex Guillel. Nang.

Florentius névü ßent ember taplaltatic vala à puztaba egy Medvetol, kinec parancsol vala bizonyos orara, hogy ot hagyatot öt Iuhot meg órizne és ételekre ki haytana, kit nagy ßorgalmatoßon megh cselekedic vala à Medve, mely ßent embernek meg irigluen az ördög ki terjedet io hiret nevet ßentßégeért, negy Eutichius Z. ember tanitvanit indita, hogy megh ölnek Florentius medveet, kit megh öluen csudalya vala, Florentius hogy ßokot orara haza nem jüne, ßem az Medve, ßem az Iuhoc, ki menven kereßni, halva talallya à Medvet. Kin felette igen meg keßeredec, zánakoduan inkáb az embereknec gonoz irigyßégekbol valo cselekedetin, hogy ßem mint az Medve halalan, kit Eutiches vigaztal vala. Monda nagy keßerüßégebe Eutiches elöt: Hißem az én Istenemet, hogy it ez világon emberec ßeme elöt, az ö gonoz ügyekezerekért iutalmat veznek, à kic az én Medvemet meg öltec, ßemmi kárt nékic nem teuen. Ez után mindgyárt az à negy Barat Elephant betegßégeckel kezdenek meg emeztetni, kic irigßégbol öltek vala meg à Medvet. Mely atkot látuan Florentius, hogy volta képpen be tellyeßedet igen meg ijede, és meg bána, hogy meg atkozta volna öket, kit tellyes életebe ßirata ezeknek tőßec megh rothaduán nyomorultul mulánac ki ez világbol. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 15.

Romaba egy jeles és hires neves embernec vala, egy öt eztendös fiatskaia kéduere tartot: Ennek à gyermeknec ßokáßa ez vala, hogy valami keduenec nem tetzenec, mindgyárt az Istent méltoßágot atkozta: kit mikor attya ölebe tartana magat gyermekiuel gyönyörködtetuen: láta à gyermec, hogy az ördögöc reá rohannanac, és nagy kiáltaßal kezde mondani. Aly eleikbe atya, ály eleikbe, fejet atya mellehez haitvan, hogy ne lathatna. Kitol kérdven atya mitol rettegne, monda: ßerecsenec jüttek érettem, hogy el vigyenec, ez ßoc után kezde Istent atkozni, és mindgyárt atya ölebe meg hala. Greg. Dial. lib. 4. cap. 18.

Egy ember Aquitaniai hatarba járvan az utza közepet lábat meg ütven, egy köbe faydalma miat monda, hogy az az kö ördög nevébe tetetet

oda, azon helyen áluan nagy forroſág orczayat be fogya, és tovab nem mehetuen, ſemeiből nagy könyhullataſoc kezdenek le csepegni, ugy hogy ſemmit nem látna, maſtol hazahoz vitetic. Vincent. ſpeculo. Hiſtor. lib. 7. cap. 7.

A. D. Ezer két ſáz ötuen eſtendöbe, Eduenſis tartomanyaba, Virgiacum vár mellet, vala egy tekozlo ifiu, ki anya joſságat gonozul költi vala el à korcsomán. Egy regel anya, monda néki: Kérem Iſtent minec elötte hazajü, hideg teſtedet hozac haza ſabliaual megh koncsoltatotat. Haſonlokeppen mas tekozlo reſeges ifiu ki ſüleit felette igen keſergeti vala, atyat-is jobb kézéuel meg ütven, monda néki az attya: Kérem Iſtent, hogy ma fegyver miat kézed el vágaſſec, és harmad nap mulva, akazto fára akaztaſſal. Ezen napon törtinec, hogy mind az két ifiu egybe akadna, egyik az máſikat hivan az korcsomára, holot özze vezven fegyvereuel meg vága azt, à kit az anya meg atkozot vala, söt ſoc ſebeket rayta téven még-is ole. El akaruan futni, város népe utánna menven, magat ellenek fegyverevel otalmazuan, job keze el vágatic: törvény ſerént gilkoſſágáért fel akaztatec, az máſiknac-is meg koncsolt teſtet annya eleibe hidgen vivék.

Capadociai Cæſareaba, egy nemes és gazdag aſſonyállatnac ſok gyermeki léven, hét fia és három leánya, rettenetes atockal ſokta vala öket atkozni, kiért Iſten mindenic gyermekere nagy teſtekbeli rezketeſt bocsáta, anyoknac nagy keſerüſégere ſemei elöt. D. Auguſt.

Cæſarius emlekezic egy gyermeknec ſüleiről, kic gyermekeket atkozzac vala, hogy az órdögoktul el ragatatnec, kit el ragadvan az órdögöc ſoha tobeg nem láthatak. ſerm. 24.

Miniaba egy városba, egy haragos atya atkoza fiat, miuel hogy keſö termezetü volna: Adgya Iſten hogy labodat onnat ſoha ki ne vohaſſad. Azon oraba à fia magat helyebol ki nem nyozdithata, ſem egyeb örök által, onnat el nem vitetethetec, hanem fen ála három eſtendeigh, az után az hivek könyorgeſere, valamenyre meg hairhatta teſtet, ugy hogy valami

keve-

keveſet nyughatnec, ugyan azon helyen mas iegy eztendeigh veztegh ulue marada. 1557. Anno.

Egy aßonyállat, fia ßo fogadatlanſágáért terdre eſuen, az feßület képe elöt igy könyörge. Kérdek Vram Ieſus Chriſtus kinec képe nézem, hogy az én fiamat egeſd meg ßo fogadatlanſágáért. Azon oraba ſia meg geriede. fel kiáltvan: Oh anya imádſágod megh halgattatot, harmad napig magaba eguen ßörnyü kinlodaſſal meg hal.

Z. Agoſton emlekezic egy aßonyállatnac hét Gyermeckiról, kiket ßörnyen meg atkozot vala, és ideſtoua ez világon teſtec rezketeſivel el budoſvan, végre Z. Iſtvan elsö Martyr teteme elòt gyogyultanac meg, kiket mondgya Z. Agoſton, hogy ßemeiuel látot.

Henric elſö Csáßar idejebe, egy Pap Magdeburgi joßágba, Karácson napian Iſteni ßolgalattyanac idejen, à paraztoc tanczolvan à czinterembe, ſemmi ßép ßovaval, ſem haragyaual tánczolaſoktul el nem foghatvan, meg atkoza, hogy eßtendö az napig mind tanczollyanac. Azon oraba ugy mind minden ezek el vezvén, egéz eßtendeig azon helyen végh nélkül tánczolanac, ſem aluvan, ſem éven, ſem ivan, kiket megh, odozvan az Erſek magochoz juven, holt élevenen le eſenec és el aluvan, az után nehézen mehetenec el onnat, ſót tellyes életekbe, nagy teſti rezketeſektöl megh nem zabadulhatanac. Vincentius. lib. 25. cap. 10. Nauclerus.

NYOLCZADIK RESZE.

AZ HAZASSAGROL.

Gen. 2 Ephes. 5 AZ hazasság Istentül rendeltetet társaság, ferfiu és aßonyállat közöt. Kinec nagyob kötelere és egy mashoz valo tökelletes ßeretetnek példaiara, az aßonyállatot Adam oldala contyabol formala, ugy mint mellette levö tarsat nem fejebol, hogy Vran vralkodgyec, auagy lábabol hogy lába ala nyomattassék.

Ephes. 5 v. 23 Az hazasságba noha egy mashoz hasonlatosoc légyenec, mind az által az aßßonyállatnac engedni kel Vra parancsolattyanac mint fejenec.

Gen. 12. 21. Sara enged vala Abrahamnac nagy böcsülettel nevezuen ötet Vranac, Abraham-is Sara kivánságara hayol vala, mikor Agart Gyermekivel együt ki külde orőcségeböl, kit Isten-is jovalla.

Az igaz hazasságnak egyes kötelere kévántatik, egyes akarat, mind az ket fel közöt.

Gen. 24. MONdanac Rebeca ßülei Abraham ßolgaianac, mikor Isaaknac kérne Rebecat feleségül. Kérdgyüc meg az leány akarattyat.

Tob. 10 Sara ßülei mint kellyen magat viselni hazassághaba tanitac Sarat.

Az ferfiunak, és az aßßonyállatnak, egy aránt valo hatalmok vagyon testeken.

1. Cor: 7 ZENT Pal mondgya, hogy az aßonyállatnac nincsen hatalma maga testen, hanem az ferfinac, hasonlátosképpen az ferfinak-is nincsen hatalma maga testen, hanem az aßonyállatnac.

Noha mindenekbe az hazasságba valo ßemelynek egyeseknek.

KEL lennyek mind az által, az gondviselesbe, az igazgatasba az ferfinac kel nagyobnac lenni, azert Isten elößör terempte à ferfiat.

Mint

Mint az tagoc hűſéget tartanac az ſonec, ugy az aſſonyállatnac hünec kel lenni az ő ferjehez.

Suſanna hogy Vranac adot igaz hütit tiztan meg tartana, inkáb halalt válazta magánac, hogy ſem mint Vra agyat meg ferteztetne. Dan: 13

Az hazaſſágbelieknek maſſal valo közöſ-ſegektol magokat meg kel otálmazni.

AZErt mondgya Ieſus ketten egy teſtbe léßnec. Gen. 2.

Az viz özön elöt csak Lamechrol olvaſſuc, hogy két feleſéget vót volna, ki Iſtennec titkos itiletibol ket gulkoſſágba eſéc. Matt. 19 Geneſ. 4

Noe barkaiaba à menÿ ferſiu vala, anÿ aſſonyállatot parancsola hogy ot lennenec, hogy egynec egye lenne. Gen: 7

Mikor az Sidoc Ieſuſtol kérdenec, ha ſabad volnae feleſéget el bocsátani és máſt venni? Felele Ieſus, à mit Iſten özze adot volna, azt ember el ne válaztana. Math 19

Az hazaſſágbelieknek egy vallaſunknak kel lenni.

IOran miért hogy az Iſtentelen Achab Király leanyat vötte vala, azért mondatic Achab után járnanac. 4 Reg. 8

Izrael fiai az Babilloniai fogsagbol valo meg ßabadulas utan, idegen nemzetekbol valo feleſégeket mind el ereztek, kikért megh feddette vala öket. Nehemias. Nehe: 13.

Ha embernek ferje auagy feleſége, más törvényre akarna vinni tarſat, nem kel néki engedni.

ÆGiptusba az aſſonyallatoc magoc menteſere erötlen okot adnac vala, mert Vrokat latac halvany imadokat, kiket à gonozba követenec. Ieremia. 44

Az

Az házaſſágot kel az embereknek kiváni, nem buya termeſetekért, hanem fiaknak zaporodaſaért.

Tob. 3 *MOnda Sava Raguel leanya, ferſiat à te felelmedbe nem buyaſagomért akartam hozam fogadni.*

Tob. 6. *Monda az Angyal Tobiasnak à kic feleſégeket véznec, hogy Iſtent magoktol ki rekezzek, hogy buyaſagokba el merülyenec, az ördögnec azokon vagyon hatalma.*

Az hazaſuloknak elöſör Iſtennek kel magokat ajanlani, minek elötte egy máſt megiſmerjek.

Tob. 8. *TObias az Angyal ſava utan, tanita Sarat, mint kellyen Iſten ſerént hazaſſagokba élni veſedelem nélkül, harom eyet imadſagba foglalni, minek elötte egy maſt meg iſmernek.*

Sok képpen az Vr Iſten az hazaſſágot böcsüle mind az O mind az Vy Teſtamentomba.

Gen. 2. *AZ hazaſſagnac rendit Paradicsomba zerze, mikor Evat Adam melle ado.*

Gen. 7. *El veztven az Iſten az elsö vilagot à teſti bünért, hazaſſagba levöket zaporodaſoknac okaért meg tarta à barkaba, feleſégeuel Noet, és fiait feleſegeckel.*

Matt. 1 *Chriſtus Vrunc az ö ſent anyat Ioſephnek jegybe akara adni, batorſagos gondviſeleſeért.*

Ioan. 2 *Az hazaſſagba jelen akara lenni tanitvanival, és annac aldaſaért vizet borra valtoztata.*

Luc. 18 *Az lelki menyegzöbeli tarſaſagot pèlda beſed altal jelenti, ſok hivataloſoknak hivatalyaual és abba valo nagy kezületiuel.*

Az

Az jambor hazasság nagy ellensege â parazna életnek.

FElven Abraham Egyptusba valo budosasaba, hogy felesegeért meg ne öletetnec, huganac neveze feleséget.

Soc ostorockal meg ostoroza Isten Pharaho Királt, és Abimelechet Abraham felesegeért, kiket álmokba még-is fenyegete érette, noha nem vétkeztenek vala véle. Gen. 12. 13.

Az tiztatalan életböl ßületettek, gonoßok ßoktanak lenni, mikor felelembe fel nem neveltetnek.

AZ puztaba ki az Z. Vrat káromla, tiztatalan agybol valo vala, kit az Vr Isten meg köveztete. Leuit 24

Dauid elsö fiat kiért paraznaságba eset vala és gilkosságba, meg öle Isten. monduan, halallal hal meg à Gyermek Nathan Propheta által. 2. Reg. 12

Házasok közöt valo igaz ßeretetnek példai.

ALcestis Admetus Thessaliabeli Király felesége annÿra ßereti vala Vrat, hogy mikor betegségbe eset volna, kérdven az oraculomat mint gyogyulhatna meg? az feleletet advan, hogy ha valaki barati közül halalra adna magat megh gyogitatnek. Csak az egy felesége talaltatek minden io akaro barati közül, ki igaz hoza valo ßeretetiért meg mere halni, hogy Vra meg gyogyulna, Iuvenalis Sat. 6.

Vlysses felesége oly igaz lön Vra tavol létebe, hogy huz egèz eßtendeig ßüzen ferfiaktol megh tartotta magat, és senki kéresere ferhez nem akart menni. Proper. lib. 2

Thebaba Capanæus temetesenek nagy kezületibe, hogy testet meg egetnek, felesége Vra testehez be ugrik à lang közi, és ot véle együt megh egh. Ovid: de Am:

Artemisia Királyne aſſzony Vra halala után, mind holtaig ſira, kinek banattia miat meg emeztetvén meg hal, nagy ſzerelmenek jeleért irtac, hogy vra teſtenec hammat borba elegitven megh itta. Rauiſius. Guidon. Bocatius & alÿ.

Darius Király megh győzetetuen Alexandertol, itilven magaba hogy feleſéget le vágata volna, Alexander nagy ſiraſſal és jaygataſſal egèz tabort be tőlte monduan. Micsoda nagy vétket cselekedtem én Alexander? Micsoda atyadfiat auagy bavatodat öltem meg? Hogy illyen kegyetlenſégedet mutatod. Gyulöltel engemet okot rea nem aduan. De bár azt mondgyad, hogy igaz hadad volt ellenem, mit vétkeztec az aſſzonyállatoc. Plutarchus in Alex:

Panthæa Perſiai Abradata feleſége haluan vranac hadba veſeſet, ragadvan hanczarat magat által veri.

Hipſicrathæa Mitridates Király feleſége, vrahoz valo igaz ſzerelmeért, minden hadaiba véle együt volt, fegyverbe öltözven, és hogy könnyeben ſiſakot viſelhetne fel borotváltatta magát.

Polien. lib 8.

Val. max.

Portia Cato leanya halvan Brutus Vra veſzedelmet Philippiſnel, holtzenet even magat meg ölé.

Marcus Plautius hatuan hajoval Aſiaba indulvan, feleſéget véle viven meg betegzic, kinec temeteſekor keſerüſégebe magát meg nem birhatvan, Plautius hántsaraual által veri magat.

Iulia C. Cſáſar leánya, mikor Vra ruhajat véreſen láta volna, hogy à gyülesbol meg hoztac volna, meg ÿedven le eſec, és terhes leven hértelen valo gyermek hozaſaba meg hal.

Priſcus Nero Cſáſar idejebe, zanki vetetek alatomba valo támadaſért, feleſége Antoniana flaccilla együt akara örök zanki vetesbe vraual menni, noha nagy gyónyoruſégebe élhetet volna ſoc joſságiba Romaba.

Egnatia Maximilla, Flaccia peldaiat követuen mindeneket el hagya és zanki vetet Vrat követe.

Liga:

Ligarius feleſégetol hazaba el reitetet vala, zanki veteſenec tórvénye alat, kinec hon letet eßekbe véven, meg fogatec, és mikor halalra vitetnek feleſege, kéri vala az hoherokat, hogy ötet-is véle együt el veztenek, mert ô tartotta volna Vrat törvény ellen hazanál, de anal nem gondoluan vrat meg ólic, ó maga pedig haza menuen, eyel magat és nagy bánattal meg emezte.

Sulpitia lentulus Cruſtellio feleſége, noha anyatol erőſſen öriztetnek, hogy zanki vetet Vra után ne menne, mind az által, hogy igaz hütit vrahoz meg tartana, köz ruhaba ket ßolgalo leanyaual Vra után megyen. Guido:

Agria Adraſtes Király leanya, mikor meg értette volna vra veßedelmet Polinices-et, eyelfel kelven az mezöbe le vágat teſtek közót meg keresi, és mind virattig meg ölelne tartia és örzi.

Indiabeli aßßonyállatoknac oly ßokaſoc vagyon, hogy az à kit à töb aſonyállatoc közul Vra inkáb ßeret, élevenen véle temettetic ha Vra meg hal, auagy véle együt meg egetetic. Hiſt. Ind.

Traciabeli aßßonyállatoknac haſonlo ßokaſoc vagyon, töb feleſégek léven egynel à ferfiaknac, kit közül à kit inkáb ßeretet, attyafiainac itiletek ßerént, azt élevenen véle temetic, nagy dicsiretnek tart van magoknac Vrockal valo temeteſeket. Herodotus.

Caſtelliai Fernand és Gonzales, mikor Hiſpaniabeli Királyto? fogva tartatnek tömletzbe feleſége látogatni Vranac be kereſzuen à tömletzbe, Vranac tanácsul adgya, hogy az ô ruhaiaba öltözven, ki menne, kit meg x cselekedek, helyebe maraduan à tömletzbe feleſége, kit megh értuen à Király, felette igen dicsire vrahoz valo hüſeget, mondvan: azt kivánnam, hogy minden embernec ily igaz feleſége volna, kit Vrahoz viſſa bocsata.

Robertus Britaniabeli Király, mikor ſebbe eſet volna Siriabeli hadba, merges fegyver miat, kit egyebképpen az orvoſoc meg nem gyogithatnac vala, hanem ha ki à genietſéget ßaiaual ki ziria à ſebol, mellyet tizta mereg léven, bizonyos halal kövétne: mikor ſenki nem talaltatnek,

Viues in actis Rhoderis Toletani Archiep.

ki Királynac maga veßedelmével életet adna, feleßége Vrahoz valo ßerelmeért halalra veti fejet: mikor azért vra eyel nyugodnek, nagy laſſan kariat megodgya, kibe fel ſerkenven à Király ellent tarta ſokaigh feleßége ügyekezetibe, de végre feleßége ßép beßede által meg engede, és laſſan laſſan ki ßi van és ki pökven Vranac nagy grogyulaſara lón.

Harmadic Conradus Császar, mikor Bavariai Fejedelemre VVelphusra ßallotta volna, Veinſenberg nevezetű városſt, nem léven modgya az város meg tartaſanac Csaßartol adatot conditiokra ketelen kelle haylanioc, kibe mind az fá emberek tömlötzre itiltettenek vala, az városſt pedíglen vitézec ragadomanyára adta vala, csak az aßonyállatoknac ßabad vala ki menni gyermekeſtol, és à mit vélek el vihetnek vala: az aßßonyállatok tanacsot tartuán egymas közöt, ki ki Vrat hatara kötöze, kicsin gyermeket elobe véven, ki mennek à városbol, minden drága joßágokat ot hagyvan vitezek ragodomanyara, Császar meg értuen, nagy kegyeßegeket dicsire, és mindnyájan vendegßégbe hiuata öket.

Theſcaa Polixenes feleßége, huga Dionyſius tyrrannusnak, kinec Vra Dionyſiustol valo, feltebe el ßöket volna ßemere vetuen, hogy el zökeſet tudvan Vranac néki meg nemjelentette volna, Mond à Királynac. Oly el vetetnek, auagy alavalonac itiltel engemet Dionyſy hogy ha tuttam volna, el futaſanac ügyekezetit véle együt el nem mentem volna, és minden ßerencſeiebe társa löttem volna.

Caja Ennius leánya ki vraual Rubrius Celerer negyven három eßtendeig élt vala és nyoltz holnapig, ſoha vraual megh nem haborodot.

Haſonloképpen Terentiana Valentiniana ferieuel Albutiuſſal huzonöt eßtendeig egy harag nélkül auagy zugolodasnelkül élt. Rauiſi.

Demotion Areopagita leánya meg haluan jegyeſe ſenkihez nem akara menni, monduan, nem akaroc parazna lenni, mert ha maſhoz mennek paraznalkodnam, miuel hogy az én ßivembe él még az én jegyeſem, és hogy ketelen ne lenne mas ferſihoz menni magat meg öli.

Philo

Philo feleſegetol mikor aſſſony ember tarſai kerdenek mi az oka, hogy aranyal és egyeb drága kövecskel magat nem ekeſitene, monda: Elégh nagy ekeſſeg az aſſſonyállatnac, Vrajoſſagos cselekedeti.

Cirus Király, mikor meg fogta volna Armeniai Tigranis Kiraly feleſeget, kérde Cyrus Tigranestol, miuel váltana meg feleſeget. Bizonyára monda, életemel-is meg váltanam, hogy rabſágba ne lenne. Cyrus ily feleleten gyönyörködek, és mind attyat, feleſeget, egyeb rabockal együt fizetes nélkul el erezte. Mikor ſſabadulaſoc után, Cyrus nagy emberſégerol egymas közöt emlekeznenek, és ſſép termetit dicsirnek, kérde Tigranis feleſégetol, ha ſſép embernek tetzet volnaé nekis Cyrus? Monda bizonyára Iupiterre mondam, hogy én Cyrust nem ſſemleltem: Tehat kit néz vala, azt Iupiterre mondom, à ki azt monda, életenek arraual váltana megh, hogy rabſagba ne lennek. Xenophon. lib. 1.

KILENCZEDIK RESZE.

AZ HAZVGSAGROL.

Az Hazugſág miért hogy igazſág ellen törekedik nagy bűn Iſten előt.

AZ regiek felette nagy bünnek tartyac vala az hazugságot, ugy hogy, Iudas Iacob Patriarcha fiai nagyobnac tartia vala az hazugságot, hogy ſem mint à teſti bünt, azért monda az ſſemely felöl, kiuel vetkezet vala fogadasba valo jutalomért, kit meg küldet vala, nála hagyvan igaſſágnac biteleért gyüreiet, és ot à helyen nem találuan az ajandekal, mond: bizony hazugſagrol meg nem fedhet engemet. Gen. 38.

Az Hazugságnak nagy vétkeért, nem kel hazudni, noha néha szükségnek okáért az igazságot el fedezhetni más ra vetuen dolgat.

1 Reg. 16 *Félven Samuel Propheta Saul Királytol, hogy meg ne öletetnek, ha értene, hogy mas Király kenesere küldetnek Istentol, Bethlehembe miker kérdenek, miért jot volna: hogy az Vrnac ugy mond aldozatot tegyek, maga nem à vala derekzandeka.*

Az hazugok meg akariak csalni az kiket halgattyak.

Gen. 3 *Mint az ördög à Kigye által hazugságaual csala meg Evat, mondvan: semmiképpen meg nem haltok, hogy az embert hazugsága hitele által, bunre haytana.*

Iosue 9 *Gabaonitak hazugságal csalak meg Iosuet, miért hogy azok kéresebe nem kérde meg az Vrat, mind az által, vélek tót fogadást meg tarta biven, de sołgalat ala vete öket családságokért.*

3. Reg. 13 *Az Isten embere, ki meg jövendó lötte vala Ieroboamtol epitetet Oltarnac romlását, meg csalatek mas Propheta hazugságaual, és az erozlantul utaba meg öletek.*

Az hazugok hazugságockal meg ölik felebarattyokat.

3 Reg. 22 *Achab hamis Prophetai, hazugságockal hadba inditac vrakat, holot meg sebesedek és meg hala.*

Iudit śép hazugsági Holofernesnek fejet vévek, kit Iudit io ügyekezetel mond vala Holofernesnek.

Ester. 3 *Nagy veśedelmes hazugságot talala Amon, hogy Mardochæust meg ölhetne.*

Nagy

Nagy ſok veſedelmes hazugſágokat gonozſágnak palaſtia alat fedegetnek az emberek.

AZ Iſtentelen Antiochus nagy hazugſágoc által bekeſégnek alatta, meg csala Izrael ſiait, és Hieruſalembe nagy ſoc vérontáſt tön. 1 Macc: 1.

Meg ſege Antiochus eskűveſet, és parancsola, hogy Ieruſalem falait le törnek. 1 Mac. 6

Achimus arulo Izrael ſiai közül, ki Papi fejedelem akar vala lenni, ſok hazugſagal ragalmazza vala Iudaſt. 1 Mac. 7

Bachides és Alchimus, egy mas közt hamiſſat ſolnan, el forditac az igaſſágot. 1 Mac: 11

Sokat hazuda fogadaſaba Demeter Király Ionathannak ſabadulaſáért, kit annac utánna meg nem tarta.

Triphon nagy hazugſagal csala ki Simon kezebol attyaſia Ionatas ket fiat, és nagy ſumma pénzt, kit az után meg ölete fiaival egyűt. 1 Mac. 13

Az hazugok közönſégeſſen felebárattyok arulok, és hamis uy dolgoknak talaloi.

ABſolon Dauidnac egy ſiat, meg ölven à lakodalomba, hire jöve Királyhoz, hogy minden fiai megh ölettettenek, maga csak egyket ölette vala meg. 2. Reg. 13

Act. 16, 17, 28

Z. Pal vadoloitol ſoc fele hazugſágoc talaltatnac vala, ſ. Pal meg öleteſere.

Az hazugoknak tulaydonſagok az árultatas, és ártatlan vérnek ki ontaſa.

KET hamis bizonſágot állatuan Nabot ellen Iezabel, hazugſagh által meg ölete ártatlan. 3 Reg. 21

Hathatlan hazugſágot költenek az hamis birac az ártatlan Suſannara, kiért meg akariac vala oletni. Dan: 13

Act. 7 *Ket hamis bizonyság álla Z. Istuan ellen, kic hazugságokkal ártatlan meg ölék.*

Sok hazugság által vgyekeznek az Istentelenek magok mentesével megh czalni felebaratiyokat.

Exod. 18 SOK *hazugságot forgata Pharaho Király maga mentesere, hogy Izraelnépet el ne bocsatana.*

Gen. 18 *Sara Abraham felesége maga mentségebe hazuda Istlen elöt, hogy ö nem nevetet volna.*

Az hazugsag mind testbe mind lelekbe gyakorta meg ölí az embereket.

Act. 5 ANanias és Saphira hamissan mentven magokat Z. Peter elöt joßagok ei adasaba, és azoknak arranat elö hozatasaba, és hértelen halallal meg halanak.

Az igazságért valo hazudáséért, Isten ez világon meg ajandekozza az embereket.

Exod. 1. MInt az AEgyptusbeli babakat, kiknek Pharaho Király megh parancsolta vala, hogy minden ferfiu magzatot meg ölnenek Izrael fiai közöt, mikor ßületetnenek, azok pediglen felvén Istentol nem cselekedek, mondvan, hogy az Sidok feleségi, minek elótte mi oda mennenk, ßülnek, és tudnak az babasaghoz ö magok.

Iosu. 2, *Raab tiztatalan ßemely Ierichoba, Izrael fiai ki meit hazaba el reitven hazuda, azoknak kik halalra keresik vala, monduan: hogy el mentenek volna, kiért Isten megßabadita nemzetevel egyút Iericho veßedelmebol.*

1 Reg. 16 *Dauid meg tartasáért Chusai hazuda, Absolonnak mondvan: mint atiadal ez elót voltam, ugy leßek teveled az után.*

Azis

Az-is hazuda az aßßonyállat, ki David ßolgait hazaba el reite, Absolon ßolgai elöt: mondvan, hogy hértelen vizet ittanac, és el mentenek. 2. Reg. 17

AEgyptusbelieknek hazugßágoknac nem vala vége, mint most-is azoktol maradot maradekoknac, kiket Cziganoknac hinac. Alex. lib. 6. cap. 10.

Tiberius Csáßar, minden indulattyat ugy el fedezi vala, hogy à mit akarna mondani, ki nem mondana akarattiaval, és kivánßágaval ellenkeznek beßede, holot à mit láttatik vala kivánni azt inkáb gyülölne: és à mit gyülölne tetetesel fedegetne. Haragzik vala semmi okért, mikor haragunnek ackor itilik vala legjob kedvet. Könyörületeßéget mutattya vala azokhoz, kiket igen meg büntet vala, és kiknek megh kegyelmez vala, azokra néha feddic vala. Ellenßégit, mint baratit latatic vala ßeretni, bárátit ugy láttya vala, mint ha idegenek volnanok. Végezetre azt itili vala eßeßßegnek à fejedelembe, hogy ßenki ne tudna ügyekezetit jüvenek. Suetonius & Suidus,

Nero Istentelen Csáßar, mikor gyülößéget teteti vala, és jo akarattyat mutattya, ackor ölet vala meg sok Romai fö embert. Pont. lib. 1. de magna. cap. 8.

Domitianus kegyetlen Csaßar, ßenkit bizonyára nem ßeretet, keves aßßony emberen kövül: teteti vala mint ha attyaßiat Titust ßeretne, kit attyaual együt felette igen gyulöl vala. Xiphilinus.

Sigmond Csáßar köz példa beßede vala, hogy az à fejedelem nem tudna birni Orßágot, à ki tetetni nem tudna, Aeneas ßyluius lib. 1.

Gergely Püßpek Agrigentiniai be vadoltatek mas fel ßáz atyak elöt az gyülesbe, hogy egy Eudoxia nevü leant megh ßegyenitet volna, ßáz tiz bizonßágot hozvan ellene, Sabinus és Creßcentius. Nagy fel ßoval azt à Psalmust kezde mondani. Insurrexerunt in me testes iniqui, quæ ignorabam obiecevit mihi. Mindenek elöt azon oraba à leánt az ördögh kezde gyötreni, ki Gergely labaihoz esven, Parancsollya hogy az Sathan el tavoznek à leanytol, és hogy igazat mondana, és meg ßabadulna az ördöghtul, kezevel fel emely à leánt. Meg valla à leány, hogy Sabinus és Creßcen- Psal. 26. v. 12 Psal 34. v. 11

tius ajandekoc által vittek volna arra, hogy azt hazudna, hogy ö tüle megh zeplositetet volna. Gergely az egéz gyülekezet elöt, könyörge az hamis bizonyságoknac megßabadulasokért, és azokért kic okai valánac, ily nagy hazugságnac: azonközbe nagy sötetségh tamadvan az hamis bizonyságoc közül, nemelyeknec fele ßeme luoknac meg feketedék, nemellyeknek mind à kettö. Crescentiusnak és Sabinusnac mind à ket ajaka isßonyu feketeue lön, mely feketeségh soha el nem mosatathatek. Metaphrastes in vitü.

Z. Athanasiusra Alexandriai Püspökre, Arrianus Püspököc gyülest teven, egy aßßonyállatot ellene támaztanac, ki azt mondana, hogy ßállásara befogaduan, tüle meg ßegenyitetet volna erözac ßerént. Be viven azért Athenasiust Timothæus Presbiterrel à gyüles eleibe, Timothæus tetetven magat Athanasiusnac, kérde à gyüleközöt elöt az aßßonyállattol. En ßálottame à te házadnál? En ßegéniteteleke megh tégedet? Te ugy mond ßegenitetel meg engemet erösag által, nagy esküvessel mondvan, az biraktol igasságat kérde, hogy ily nagy gonosságot meg büntetnenek. Ez ßemtelen aßßonyállatnac látuan à gyüles nagy hazugságat, elölök kiüzetic.

Vgyan azon Arrianus Püspököc hirdetek Athanasius veßedelmere, hogy Arsenius Püspöket meg ölte volna, kit azon közbe alatomba tartanac vala, mint ha az meg öletet Arseniusnac kezet be vinnek à gyülekezetbe, ez jegy által akarvan kárhoztatni. Azon eyel el ßaladvan Arsenius, mikor másod nap à Gyülekezetbe be ment volna, megjelenti Athanasius ellenséginek ßemtelen valo gonozságokat.

Aristogiton Athenasbeli, mikor árultatasáért börnien kinzatatnek, hogy tarsait meg vallana, az pediglen csak egyet sem akara vallani társai közül: hanem, Hyppiasnac minden baratit monda, hogy társai volnanac. Az kegyetlen Hippias fejedelem, minden io akaro baratit Aristogiton hamis vallasára meg ölete. Polian. lib. 1.

Demaratus Spartabeli jeles Király, Cleomenes és Leutychides hamissan vadolac, hogy nem igaz fia volna Aristonusnac, Királyságabol le vetek, és Persiaba zanki vetesbe üzek, helyebe választvan Leutychidest, ki

Cleo-

Cleomeneſſel egyût kezde birni az Orßágot, de nem ſokaig Cleomenes tomlótzbe meg bolonduluan magat meg ôli, à máſik csalardſágaba tapaztaltatvan ſpartabol el ſökek haza le rontatek, maga idegen Orßághba hala meg. Herod. lib. 6.

Socrates Philoſophusnac jeles tudomanyat és erkölczet ſot ifiak meg kedveſven, hoza járnac vala tanuſágokért, hamis dolgot költven gonoz akaroi rea, mint ha ifiuſágnac megh ferteztetei volna, és Iſtentelennek mondvan Ariſtophanes, kinec ſemmi Iſtene nem volna, mivel hogy az ebre eskünnek, és javor fara nem akarvan Iſtent hiába emliteni beßedi közöt. kiért ártatlanul meg ölettetek mereg italaual.

Mikor Siciliai hadba, Athenaſba Mercuriusnac minden faragot balvány, az város utzain, orrok és ortzaiok metelne találtatanak volna, Alcibiades ellenſegi Alcibiadeſre költek, hogy ö cselekedte volna, hamis bizonyſágokatis állatanac ellene, kic közül egyeket, mikor à törvénybe kérdenek, mint iſmerte volna meg eyel azoknac abrazattyokat, kic à képeket meg csoukitottak volna, monda, hod világon látam, nagyot hazudvan, holot azon napon löt vala meg az Vyſág. Plut. in Alcibi.

Pheroras Herodes Király attyafia, Herodes fiaual Alexanderel titkon el hitete, hogy az ö attya feleſéget ſeretne. Alexander ily ſenvedhetetlen vetket attianac ſemere vetven, Atya magat és hamis rea valo költeſról meg tiztittya, hazug ſágban hagyvan attyaſiat, ki rea valo gyülöſégebe hamiſſan mondotta vala Alexandernek, hogy attiat fiaval gyüleſégbe ejtene. Ioſephus lib. 16. cap. 12.

Euricles Lacedæmonbeli Herodes Királynac ſolgalattia köze ingerlven magat: nagy barattyanac terete magát Herodes Király fiaual, Alexandernel, ki minden tanácsat, és panaßolkodaſat megh mondgya vala attyanac, ez okokbul fogyhatatlan gyülöſéget ſerze attya közöt, és fia közöt, mely csalardſágáért ötven Talentumot ven Herodeſtol, Antipatertol haſonloképpen. Ioſephus lib. 16. cap. 16.

Antipater Herodes Király fia, mikor meg értette volna, hogy attya felette igen rettegne arultataſoktul, attya melle adván magat, annál inkáb geriezti vala haragiat, jovalvan attianac mindenek ellen valo kegyetlenſéget, ket attiaſiat-is meg ölete véle, Alexandert és Ariſtobolust, hogy egyedül ſabadon birhattya attya Orſágat. Ioſeph.

Coloman Magyaroc Királya attyaſiat, Almust ket hizelkedö barattyanac ajanli, kic utánna leſeskednenek, hogy minden ügyekezetit ſovabol ki vennek, mert ſoc hamis vadolaſoc által el hitetetet vala, hogy Magyar Orſágh Királyſágat kivánna, ki miat retteg vala Coloman. Czak azt mondvan egyßer elöttek vadazaſaba, mikor az öluet láta volna, hogy egy variat el ragadot volna, mit nem igirne ez az ßegény varia ßabadulaſáért, az ölü körme közül. Ezt az Almus beßédet, ſoc hazugságoc által be mondvan Colomannac ártatlan attyaſianac fiaual együt, Belaual ſemeket ki toliattya. Bonf. lib. 5. Dec. 2.

Hadrianus Czáſar elöt, annira kedveſek valánac à hazugoc, hogy azoknac hiven beßedeknec, jeles io akaro baratit, kiket ö maga fel magaztalt vala tiztekre, ellenſéginek tartana. Sueto.

Vitellius Czáſar annyt ſokot vala hazug hizelkedoinek hinni, hogy az bölcs Mathematicuſokat meg ölette légyen, ſemmi helt nem aduán magoc mentſégere. Alex. lib. 4. cap. 22.

Ariſtobolus Sidoknac Királya, hazugoc hizelkedeſenek hiuen, attyaſiat Antigonust megh öleti, mint ha Orſága kivánoia lött volna alattomba.

Conſtantinus Czáſar, felette igen hizen vala az hazugoknac, de fóképpen egy Mercurius nevü ſolgaianac, ki nagy barátſág tetetesbe, fö embereknek vendegſégibe ſokot vala menni, holot ha valaki czak alom látaſat beßellenes, két képpen viſi vala be Czáſarnac, ugy annira, hogy immár ſenki idegen közöt, még czak azt ſem merne mondani, hogy jol alut volna. Ammianus lib. 14.

Domitianus Czáſar hamiſſan vadola be az Veſtalis ſüzeket, mint ha ferfiackal baratkoztanac volna, kicnek ártatlanſágokat, mikor Helvius

Agrippa egy az Papi fejedelmek közül otalmazna, az tanátsba meg öletic. Xiphilon in Domitiano.

Perſiabelieknel és Indiabelieknel, oly útálatos volt az hazugſágh, hogy ha kit háromßor hazugſágba ernek vala, tellyes életebe ſolaſtul meg tiltjac vala, és ſemmi fele tiztre fel nem vetetic vala. Alex: lib. 6. cap. 19.

Artaxerxes annira gyülöli vala az hazugokat, hogy három vas ßegel nyelveket azoknac faba ßegezteti vala. Idem.

TIZEDIK RESZE.

AZ ISTEN HATALMASSAGnak csudálátos cselekedetiröl.

CZudálatos dolgokat czelekedek Iſten Menyorßághban az Egheknek teremptefebe, és azokba valo jegyeknek változhatatlan forgaſiba, az ö akarattya ßerént, Holdnac, Napnac, és egyeb Eghi Iegyeknek üdökhöz valo rendeleſebe, kic mind az Egheket ekeſitenek, mind az Foldet világoſitanac. Gen. 1.

Ennek pedighlen csudalatos teremptefe embereknek iſmeretibe, egyeb képpen nemjóhete, hanem Iſten jelenteſe által, kivalképpen Moyſes Prophéta által.

Az is nagy csudaia lön Iſtennek, hogy Ioſue parancsolattyára, mind az Nap, mind az Hold, meg ála mig ßinte akara. Ioſue, 10

Az is nagy csudaia lön Iſtennec, hogy à Nap Ezechias Király akarattyára és kéreſere, tiz garadicsal viſſa tere. 4 Reg. 20

Mat. 2. Czudalatas lon az-ü, hogy az uy Csillagh az Maguſokat Chriſtus imadáſára hoza.

Luc: 23 IESVS ſenvedeſebe az kereztfan, az Nap megh homalyoſodek, hat oratul fogua kilentz oraig.

Act. 1 Menibe menetelibe csudálatos képpen emeltetek fel IESVS teſte Menyorſágba.

Act. 2 Pünköſt napian, ugy mint regel három orakor, nagy zugalaſſal jöve az Z. Lélek az Apoſtolokra, tüzes nyelvnek képébe.

Acto: 9 Z. Pal Apoſtolt Damaſcusba valo menetelibe, hértelen nagy világoſſág veſi környül, és Ieſusnac ſzavat hallya.

Czudálatas dolgot czelekedek Iſten az Angyalockal, kiket gyakorta emberek ſolgalattyara rendelt.

Gen. 19 Lottoth Sodoma veſedelmébol Angyali altal ſzabadita megh.

3 Reg. 10 Illyes Prophetat, Angyala altal faratſagaba Pogaczuual és vizel taplaltata.

4 Reg: 6 Eliſæus Propheta, Siriabeli ſeregtul környül vetetuen, mikor ſolgaia rettegne az ellenſégnek ſokaſagatol, mond Eliſæus, töben vadnac mi vélünc, kit az gyermek nem latvan, könyörge Iſtennec, hogy ſemet megnitna, ki mindgyart lata körülöc az hegyeken nagy ſoc tüzes ſzekereket, és lovagoſokat Eliſæus körül.

Matt: 28 Az mi Vrunc fel tamadaſakor, menyorſagbol ala jüven az angyal, el iezti à Koporſo örizöket és el kergete.

Mar. 16 Az aſſzonyallatokat vigaztallya, kic Ieſus kereſni mentenek vala az Koporſohoz.

Act: 12 Az Iſtennec angyala Z. Petert megſzabaditya eyel az tömlötzbul, ket lanczal meg kötöztetettet.

Az Apoſtolokat tömletzböl kiſzabaditya.

Czudálatas dolgot czelekedik Isten, az negy eltető állatokba.

A tüzbe mikor Izrael fiait Ægyptus fogsagabol ki hoza, eyel tüz oszlopba jar vala elöttök. Exod. 13

Illyes Prophetanac imadsagara, az Egbol tüzet ada az aldozatnac meg emeztesere. 3. Reg. 18

Illyes Propheta savara, az Egbol tüzet ada, saz ember meg emeztesere. 4 Reg. 1

Tüzet bocsata ki Isten Sodomanak és Gomorhanac el süllyeztesere. Gen. 19.

Az temienezöbol, kiket idegenek ragadtanac vala, tüz jüven ki, nagy sokat Izraelfiai közül meg egheté. Num: 16

Az harom gyermek az egbö kementzebe, semmi egetesnelkül jarvan, diczirik vala az Istent. Dan. 3

Az eltető Egbbe.

Czuda dolgokat cselekedek Isten, mikor Izrael fiai elöt fel honek ozlopaval otalmazze vala öket nappal. Exod. 13 & 14.

Fel emele Moyses kezet az Egbbe, és oly nagy kö eső lön, mint akar melyöreg kö, menenü soha Ægyptus földebe nem volt. Exod. 9.

Mikor Iosue hartzolna az öt Kirallyal nagy kö eső esék reaiok. Iosu. 10

Illyes Propheta imadsagara, harom eztendeig és hat holnapig nem lön eső à földön. Vizontag imadkozvan esöt kére à földre. 3 Reg. 17

Nagy szép és gyönyörüséges czudat, mutata Iesus harom tanitvanynac szine valoztatasaba, mikor fenyes fel ho környul véve öket. Matt. 17 Marc: 9 Luc. 9

IESVS idvezitönk tanitvany szeme elöt fenyes fel, hobe vitetic az Egbbe. Act. 11.

A Vizbe.

Nagy

Gen. 1. Nagy csudat cselekedek Isten az viznek két féle valaztasaba, mikor nagy erősséget vete közikbe az alsó és felsö viz kőzibe, és az vtan à vizbol eghi madarakat terempte, és egyeb csuzo mazo állatokat és halakat. Az eghi madarakat az elitetô egbe fel viven à vizbol.

Gen: 7 Nagy csudat cselekedek Isten à vizbe, mikoren az egéz vilagot vizel be borita, Noet feleségestol és fiastol, egyeb abba rendelt allatockal egy barkaba megh tarta.

Exod. 7. Nagy csudat czelekedek Isten Ægyptusba, mikor à vizet vére valtoztata.

Exod: 14 Nagy csudàiat mutata Izrael nepének, Ægyptusbol valo ki hozasaba, mikor à vörös Tengert két fele valazta, és népet szaraz labal közepette altal vive, ugy alvan az viz ket felol, mint ket kö fal.

Exod. 15 Moyses Propheta altal egy fat à vizbe boczatuan, meg édesite à sos vizet.

Exodi 17 Az szomnyu népnek, mikor az erös kőzalbol vizet ada italokra.

Iosue. 3 Mikor be menven Izrael siai az Iordan vizebe ket féle valazta, meg alvan foliasiba mig à nép altal menne, az viznek pediglen alsó része à holt tengerbe menne.

4 Reg. 2. Illyes Propheta ket fele ütven Palastiaval az Iordan vizet àltal menne rayta.

4 Regu. 3 Elisæus Propheta, ugyan azon Illyes Palastiaual ket fele valazta azon Iordan vizet, vizza tertebe.

Matt. 8 Luc. 5 Vrunk Iesus parancsolattyara az Tengernek nagy haboruia megh zünik.

Az Vr parancsolattyara meg vetven Peter haloiat nagy soc halat fog.

Matt. 24 IESVS üdvezitönk az viz felet jart, szent Peternek-ü szabudsàgot ad hozza menni à viz felet.

Iohani 2 A vizet borra valtoztata à mennyegzöbe.

Az Földbe.

CZudálatas dolgokat czelekedet Isten, oktalan állatot, egy ßavaual terempte, az embert is abból epituen. Gen. 2.

Nagy rettenetes csudat czeledek Isten az földbe, mikor ket fele hasit van, Choret, Dathant, és Abiront marhastol és satorostol el nyelete. Num. 6

Az mi Vrunk ßenvedese ideien, à föld meg indula, à köziklac meg hasadanac, koporsoc meg nétatanac. Math 27

AZ VR fel tamadasakor nagy föld indulas lön. Matt. 28

Mikor Z. Pal és Sillas à tömlötzbe volnanac, nagy föld indulas lön, és kötelek meg odatek. Act. 16

Az oktalan allatokbais nagy csudajat mutatta Isten,

MIkor Balam menne Izrael fiainac atkozasára, ßamaranac ßozatot ada Isten, kit ver vala, meg fedven Balaamot. Num. 22

Mikor Illyes futna Iezabel elöt, minden nap regel és estve à hollok kenyeret és hust hoznac vala néki. 3. Reg. 17

Daniel Prophetanac, az Orozlanoc vermebe, az fene vadac nagy engedelmességeket mutatac. Dan: 14

Jonas Prophetat el nyelven az Ceth hal, vißontagh à partra ki okada.

Sok csudakat cselekedek Isten az emberekbe.

ELsör ßükségeknek ideien, és remenségek felet.

Mint Isaach vén anyatol, és atyatol mikor ßülettetic. Gen. 18.

Elisæus Propheta könyörgese által, az Magtalan aßßonyállatnac fiu adatic. 4 Regu. 4

Samsonnac fogantatasa és ßületese czudalatos képpen az Angyal által igirtetic Istentol. Iudic; 13

Luc. 1 *Az Vrnac Angyala, kereztelö Z. Ianoſnac ſületeſet Zachariasnac vérſégebe jelenti.*

Luc. 2 *Minden czudai felet valo csudaia az nagy hatalmu Istennek, hogy Isten leven ſüz Marianac mehebe emberſéget vésen fel ſuztól ſüzen ſülettetic. Z. Ianoſtol még annya mehebe leven, Vrnac ismertetik.*

Az Vr Isten csudalatos dolgokat czelekedek az emberi nemzetnek taplalaſaba valo rendeleſebe.

Gen. 2. 3. *ADamnac Paradiczomba mindenfele gyümölcsnek ſabadon valo ételet paranczola, az egy gonoznac és jonac tudoiarac gyümölcze kivul: eletneku fajat terempte, kinec gyümolcsebe, ha ehetet volna, ſoha meg nem halhatot volna.*

Exodi 17 Num. 11 *Izrael fiainac à puztaba fur husſt ada nagy böſégel, és Mannat Angyaloknac kenyeret etelekre, vizet italokra.*

Deut. 29 *Negyven eztendeig tartuan Isten Izrael fiait à puztaba, ruhaioc meg nem kopek: ſem meg nem ſakada, oſag miat.*

3 Reg. 17 *Etelt kezite Isten, éhſegebe Illyez Prophetanac, Sarepta városba, az ſegény özvegy aſſony által, kinek egy aroklizti, es egy font olaia meg nem fogyatkozek.*

4 Reg. 4. *Eliſæus Propheta által, meg ſaporita az ſegény ados özvegy aſſonyállat olajat, kibol minden adoſſágat meg fizete.*

Iohan. 2 *Az bor el fogyvan à menyegzöbe, à vizet borra változtata.*

Matt. 4 Ioan. 6 *Keves hallal és kenyerrel à puztaba ketzer ſok ezer embert taplala.*

Czudalatos dolgait mutatta Isten az bűnöſoknak büntetesebe.

Mert hogy az elsö világi emberek fertelmes éledeckel utokat az életre meg veztettek vala, az egéz világot viz által tiztita megh, az gonoſokat el merituen. Gen: 7

Az kevélyſégnek vétkeért, mikor nagy fel ſualkodaſotba Babilloniai tornyot az felhok járaſaig akarnac epiteni, nyelveknek változtataſaval büntete, egyk az máſic ſavat nem értven. Geneſ. 11.

Sodomabeliek ündok vétkeit, rettenetes büntetéſevel büntete meg, el ſüllyeztven ôket. Gen. 29

Czuda büntetéſſel büntete Iſten Choret tarſaiual együt, Moyſeſre valo tamadaſokért. Num: 16

Az bekeſég ſekrenyenec fogſágba valo vitelebe, ſoc czuda büntetéſit mutata Iſten à Philiſteuſokon. 1 Reg: 4

Sinai Király népet Eliſæus könyörgeſere meg vakita, és ellenſégek kezebe vive. Samaria városaba Heliodorus meg akaruan Hieruſalem templomat foztani, czudálatos képpen veretek meg az templomba. 4 Reg: 6
2 Mac, 3

Az fuge fa meg átkozaſaba, mely azon ſempillantásba megh ſarada. Matt. 21

Z Pal Elimas ördöngöſt, ki az Apoſtoloknac tanitáſa ellen tuſakodik vala, vakſágal buntete meg. Act. 12

Czudalatos dolgait mutata Iſten hadak közöt otalmazvan híveit.

Iericho városának falai mind le romlanac hetzer valo meg kerüleſekbe Izrael fiainac. Ioſue. 6

Ionatas Inaſſaual, együt ſokat le vága, az Philiſteuſoc ſtrája állóiba, ki miat nagy kiáltas lön taborokba, es Saul ſerege erkezven, mind meg győzetteténeke egéz taboroſtol. 1. Reg. 14

Nagy csudaiat mutata Iſten Dauidba, mikor gyermek leven nagy erős és fegyveres Goliatoth Parittyajabol foldre le vere, és önen fegyverevel fejet veve. 1 Reg. 17

4 Reg. 19 *Mikor Sennacherib Hierusalem városat megh ßálotta volna, egy eyzel taboraba Angyala által, ßáz nyoltzvan öt ezer embert vágatale.*

2 Par. 20 *Iosaphat ellenségi magoc fegyvereckel egy mást le vágac.*

2 Mac, 8 *Nagy czudaiat mutata Isten Iudas Machabæus hadakozaſaba, mikor Babilloniaba az Galatiabeliek közül, ßáz buz ezert vagtanac vala le, hat ezeren leven.*

Czudálátos czelekedetit mutata Isten, az teſti nyavalyaknak meg gyogitaſaba.

Num. 21 *Mikor Izrael fiai felette igen vétkeztek volna Isten ellen, à puztaba tüzes kigyokat bocsáta reaioc, kiknek mordoſaſi miat megh halnac vala, kinek meg gyogito orvoſſágara, ertz kigyonak képet öntette te Moyſeſſel, kit fel magaztala egy kereztre, hogy à kic azt látnac meg gyogyulnanac sebekbol.*

4 Regum. 5 *Eliſæus Propheta, Naman Siruſt az Iordan vizebe hetzer valo fórödeſeuel tiztita meg belpokloſſágbol.*

Tobi. 11 *Tobias het eſtendeig valo világtalanſágatol, hal epieuel ßemet meg kenuen, az Angyal mondaſabol meg ßabaditatic.*

Mat. 9. *Chriſtus Vrunc ſoc ßántalan betegeket gyogita meg, ſok fele nyavalyas betegségekbol.*

Matt. 19 *Nyoltz órdöngoſt ßabadita meg ellenſégekbol.*

Tiz Belpoklost egyzerſmind, Luc. 17.

Luc 7 8 *Magdolnabol het órdöget üze ki, az az, halalos bünt.*

Matt. 8. 9 *Betegeket gyogitot: Z. Peter napat, hideg leleſtol, az gutta ütöttet, kit az ház padlaſáról boczátanac agyba eleibe.*

Luc. 14 *Az vizkorſaba levö embert.*

Marci 3 *Az keze meg ſugorodot embert.*

Ioan. 5 *Az beteget à tonál.*

Az meg görbet aßßonyállatot. Luc: 13
Az ßazados ßolgaiat. Matt. 8
Az beteg Királyocska fiat. Ioan. 4
Az süketnek hallaſt ada, és à nemanac ßolaſt. Matt. 9
Az verkorſágba levö aßßonyállatot. Luc. 22
Malchusnac fulet, kit Peter el vágot vala.

Z. Peter pediglen à benna embert.
Az agyba fekue gutta ütöt embert. Act. 3. 9 5. 8.
Z. Peter ärnyeka betegeket gyogita.
Z. Philöp prædikalaſan ſoc betegek gyogitatanac. Act. 14.

Z. Pal Listrà névü városba egy bennat gyogita meg, ki annya mehetul fogua benna vala.

Az ßolgaloleánt az ördögtül meg ßabadita. Act. 16. 19. 28
Kit kezkeneie Z. Palnac betegeket gyogit vala.
Publius attyat hidegleleſbol meg gyogita.

Czndalátos dolgáit mutata Iſten à holtakal, öket meg élevenitven.

ILLyes Propheta által, özvegy gazdaia aßßony megh holt fiat, fel támazta. 3. Reg. 17

Eliſæus Propheta gazdaia aßßony meg holt fiat, fel támaztuan, kit imadſága által kért vala Iſtentül à Propheta, gazdaia aßßony véle valojo teteért. 4. Reg. 4

Eliſæus csontyait illetuen, egy meg holt ember teſte fel támad. 4 Reg, 13

Az mi Vrunk Ieſus Chriſtusnac harom halottot támaztot fel. Matt. 9.
Az fó gyülekezöt fejedelmenek leányat attya házaba. marc: 5
Az özvégy aßßony fiat város kapujan kövül. Luc. 7.
Az meg döglöt Lazarnac teſtet à Koporſobol. Ioan 11

Az mi Vrunc ßenvedeſekor, ſok egyeb csudak közül az-ü lön, hogy ſok koporſok nittatanak meg, fel támadaſakor pediglen fel támaduan, ſo Matth. 27

Ioan. 20 kaknac megh jelenenek Ieruſalembe. ¶ Ayto beſárva tanitvanyhoz be ment.

Acto: 9 Z Peter fel támazta az megholt kegyes Tabita nevü aſſonyt.

Act. 20 Mikor Z. Pal prædikaluna le eſék egy ifiu zuniadaſába à háznac harmydic epületinec ablakarol, és megh haluan, az Vr Ieſus néveben fel támazta.

Gregorius Ponticus, egy Sidot, ki magat meg holtnac teteti vala, ſokakat hogy meg czalhatna, bizonyára meg öli imadſágaual. Nicephor. lib. 6. cap. 8.

Alexander, Conſtantinapoli Püſpöc, egy Philoſophuſoc fejedelmenek parancsola à Ieſus Chriſtus neveben, hogy ne ſolana, és mindgyárt meg nemula.

Domitianus Tungriajak Püſpöke, Aurélianenſis Gyülösbe kezet fel emelven, meg vakita az Eretneketket.

Leo negyedik Papa, imadſága által, nagy haborut indita à Tengeren, és az Saracenuſoc hajoit mindel borita.

Agapetus Synadiac Püſpökerol, Euſebius Pamphili emlekezik, ſántalan czudairol mondvan, hogy hegyeket mas helyere koltoztetet imadſágaual, és folio vizeket, halattokatis támaztot fel. Kit Maximianus Csáſar meg akar vala öletetni, ſántalan csuda tetelyért. Suidas.

Z. Benedeknek annÿ csuda teteli voltanac, hogy Iuſtinianus Csáſar réghi ſentekhez haſonlitotta légyen, ugy mint Apoſtolokhoz. Leo Hoſt. Greg. Tur. lib. 2.

Z. Marton Püſpök, csuda tetelirol egéz könyvet irt Greg. Turon. mind eletebeliekrol mind holta után valokrol.

Z. Agoſton Doctor Z. Iſtvan elſő Martyr csontyai elöt valo czuda teteliról, ir lib. 22. decimt. D. cap. 8.

Z. Erſebeth aſſony csuda tetelirol, holta után ir Bonfinius lib. 7. Decad. 7.

Z. Lazlo Királyerol azonképpen ir Bonf. lib: 4. Dec: 2.

Z. Stanizlo püſpek czuda teteliről ir Cromerus in Cronico Polon: lib: 4. mind holta elöt mind holta után.

Végezetre ugyan azon ſenteknek czudálátos czelekedetekrol és életeckel együt, egynéhány könyvet irt Surius. D. Hieronymus, és többen nagy ſokan.

Apoſtoloknak czuda tetelekrol, ir Abdias egy az Chriſtus Vrunk tanitvány közül Babilloniabeli Püſpek.

Iacobus Niſebenus Püſpek. Sapor Perſiabeli Király hada népere imádſága által, lodaraſt, és ſunyogokat boczáta, kik miat megh győzetetek.

Z. Benedék Apatur kereztet vetvén az mereg el elegitet Pohárra, el haſadoztattya.

Z. Celemen Papa és Martyr, mikor Trajanus Czáſſartol Cherſonai ſügetbe zanki vettetet volna, holot ket ezer rab Kereztyeneket találá, marvany kövek zegeſebe, kik mikor ſomju hoznának. Imádkozek Z. Celemen közel valo halomra fel menven, lata egy baránt iob lábaval kapálni à földet honnat io édes viz ku folyvan, mindnyáian ivának.

Anthonius Apamiaba, ki Martyrumſágot ſenvedet, midön uton jártaba meg fáradván ſomiuhoznek, és vizet nem találvan, imádkozék és palczátskaiaval megh ütuen à földet, mindgyárt ſép forras kezde folyni. Mar: lib: 4. Cap: 8.

Z. Benedék imádſága által az üres edent meg tölte olayal. Greg: Turon: lib: 2. Cap: 29.

Z. Ferentz, egy ſegény parazt ember ſomjuſágan ſánakoduau à puztaba, le terdepelven imádſágaual egy forraſt kére Iſtentol, kiuel à parazt ember holt éleuen léven nagy ſomjuſág miat, meg elevenedek. Mar: lib: 4. cap. 2.

Dunſtanus Cautauriai erſek, egy ſentegyházat akarvan meg ſentelni, mikor vizek nem volna, bottyaual meg üte à foldet, és boſéges forraſt ada, mely ez mai napig-is böven ku foly. Vincent: lib: 24.

Bassolus Apatur Remensis, Gallianak hataraba, mikor egyedul puzta hegyeken laknek viz nélkül, kônyörögven Istennek, nagy bô forrast nyere à kozalbol.

Z Lazlo Király midön à Bessasokat magyar orßágbol kergetne, meg fogyatkozvan hada ehseg miat, konyörge Istennek és nagy sok zarvasoknak és bialoknak seregire akad, kiknek husaiual ehezet népet meg elégite. Bonf: lib: 4. Dec: 2,

Z: Miklos Püspek Myrai midön nagy ehségh volna Lycia tartomanyaba, halvan hogy hajok jöttenek volna, ki fogo helyekre raknak gabonaval, hozzaiok menven kéri vala öket, hogy ki ki mind az ô hajoiabal valami gabonat adna az népnek ßükségere. Az hajosok pediglen magokat mentven hogy kobôl ßamot kellene adni azon mérteckel kivel à gabonat mèrtek volna hajoiokba Czaßar emberi: Z. Miklos pediglen solicitalia vala öket, hogy à menire tölök lehetne segitenek à népet: Mondvan, ime én fogadom tü néktek, hogy az Vr Isten azt czelekedi, hogy semmi gabonabeli fogyatkozast nem lat az Czaßar ßamventeie. Holot az Vr à ki mondotta: adgyatok és adatik tü néktek, meg czelekedheti, hogy semmi fogyatkozas ne légyen à Gabonaba. Az hajosok ezt haluan, ki ki mind hajoiabol gabonat ozta, az ßegény népnek ßükségere, semmi fogyatkozast nem làtvan sem ismerven Gabonaiokba, sem pediglen meresebe. Gilbert: Cog: lib: 6, Nar:

Libentius Püspek Daniai Kiralt Suenonest kegyetlenségeért, excommunicala, holta utan hetuen eztendegh koporsoiaba el nem rothadhatot. Annak utanna meg odoztatvan koporsoiaba azon oraba porra lön. Cranzius lib: 3. Cap: 42 & 48 in Metrop:

Z: Bernard Apaturtol megh aldatot kenyer, minden pénztol, és egyeb rothadastol meg tartatot. ki Æschillus Daniai Puspeknek à fele kenjeret aduan, monda: ime ezt à kenyeret ved el, es semmit ne ketelkedgyel allandosagarol.

Henricus és Gerardus Apaturok Sueciabeliek bizonsagot tônek, hogy à fele kônyer ô nalok tizenegy egéz eztendeig allot volna eppen.

Z: Bernard mikor Guillelmusnak az vduaron level irasra dictalna, nagy szapor esô le zakadvan papirosara czak egy czep sem esék.

Kunigundis masodic Henrich Czaszar felesége, az keserto ördöget kenszerite, hogy czudalatos nagy marvany köveket hozna Bambergai templom epitesere. Vgyan azon Kunegundis templum epitesere valo dolgosoknac egy medencsebe pénzt teven, senki tobet el nem vehete abbol, annal à mi azo munkaiara valo szerzetsége volt. Cron: Saxon:

Edmundus Cantauriai Ersek, Galliaba prædicalvan Zentegyhaz kövül meg otalmaza halgatoit az esotul. Mar: lib: 3. cap: 4.

Z. Benedek egy meg kötöztetet parazt embert, Arrianus Gallus eretnektol czak egy tekintetiuel meg odozza kötelitol. Greg: Turon: lib: 2 cap: 31.

Germanus Galliabeli Püspök, mikor Ravennaba mulatna, és Placidatol vendègségbe hivattatot volna, ßokot ßamaran Kiraly vduaraba menvén, ebéd felet nagy fugua kezdic az vduarlo ßolgac mondani, hogy nagy hértelen Germanus ßamara le esvén meg holt volna. El végezven az ebedet à Kiralyne aßßony egy szelig erkölczü lovat hozat nékie. Germanus nem véve el à lovat, ha nem az ó szamarat kin oda jöt vala azt akara elö hozatni, el hozvan szamarat és latuan, hogy à földön fekünnek, monda: Kely fel muscio és az szallasra mennyünk, erre à szora mint egy alombol fel serkent volna, à szamar fel kél, es szallasara vive Germanust. Bonf: lib: 4. Deca: 1.

Hieremias Propheta Ægyptus varosabol ki neveztetik Taphnasnac az merges aßpis Kigyokat ki üzi, kiért Ægyptusbeliek Ieremias Prophetanac, holta utan-is Istent tizeleteket zoktanak vala adni. Eusebius de vitis Prophet.

Regulus Püspöc ki Z. Ianos Apostol tanitvanya volt, ez mikor Galliaba prædicalana à népnek egy to mellet, ßántalan Bekaknac rekegesektol nem halhatuan à nép à tanitast, paranczollya hogy halgassanac, az oratul fogva, semmi beka rekeges ot nem hallatik à toba, noha ßántalan beka légyen berne. Mar: lib: 3. cap: 4.

Donatus Epirusba Eureai Püspök, mikor egy rettenetes sarkany χαμαιγέφυρας *névu helyre jöt volna, sok embert és barmokat meg emez-*

tene, ki oly zörnyü nagy volt, hogy nyolcz iga barom helyebol kü nem mozdithatot. Ez Z. Püſpec eleibe menven, és uyjaual zent Kereztet rea vetuen, és nyalat fel tatot torkaba pökven megh óli: kinec nagy undoc teſſe, hogy az eghet megh ne dögletne, megh egetek azon helyen. Niceph: lib: 12. cap: 45.

Leo negyedik Papa imadſágaual Baſiliſcus, mérges Kigyot, ki ſok embert meg ölt vala mérges tekintetivel ki üze, Z. Lucza aſſßony boldogattanac haſadekibol. Platina & Erfordienſis.

Fuſniacumba egy uy kapolnaba ſántalan legy be gyult vala, kic az embereknec felette nagy bántaſokra valánac, és modot nem találuan mint el veztenek. Z. Bernard ez communicala azokat és azon eijel mind megh halánac. Vgyan azon Z. Bernard, mikor tatalaunumbol vtra indulna gonoz üdöbe, egyk lo zekerbol ki ßabadulvan, és ſokaigh kergetuen meg nem foghatanac, monda Z. Bernard imádkozzunk: Miatiankat még el nem végezven, ö magatol nagy ſiligien à lo az ßekerhez jöve. Auctor vitæ.

Patricius Hibernia Zigeti Püſpök, imadſágaual minden merges állatot ki üze à Zigetbol.

Benno Oſnaburgi Püſpök egéz Püſpekſegébol az egereket zan ki vete, holot három ßáz eztendeig egy ſem lattatot.

Claudianus Mamertus, Püſpök Zentegyháznac egéſet imadſágaval meg olta.

Marcellinus Anconitai Püſpök, közvénybe feküven városnac egeſekor zekbe magat ki vitetuen, és à tüz eleibe tetetetven, mindgyárt az eges meg ál. Mar: lib. 5. cap: 4.

Leo negyedik Papa, Romába inditatot nagy tüzet, ki ſoc hazakat meg emeztet vala, és immár Z. Peter egy házahoz közelgetne, Z. Kereztnek jegyevel meg állata. Platina.

Capua városa, mikor tüz mia meg emeztetet volna, és immár à tüz az városbeli Kalaſtoromfele ſietne, az otvalo barátok az kebelj alat valo corporalt véven, mihelt à tüzbe vetek, mindgyárt meg ála, meg ſem egven az Corporale. Cron: Caſinen: lib. 4. cap: 74.

Vil-

Vilfridus Liudefarnai Püſpök, három eztendeig valo ſár aſſágba midſága által à del felé lako zazokanac bóeſót kéri.

Dunſtanus Cantauriai Erſek, egy templomot akarvan meg ſentelni, és látuan, hogy nem volna epitet nap kelet felé, batat à falhoztéven nap keletre fordittya. Vinc: lib: 24.

Gregorius Neocesareenſis, egy nagy kö ſalat imadſága által tovab helyheztet, ki miat alkolmatos helyen az Zentegyház nem epitetheticc vala. Ruffinus.

Vgyan ázon Z. Gergely Licius folyo viznek, nagy árradaſat palczaiat partian fel ütven meg tartoztattya, ki nagy kárt ſokot vala tenni ſanto foldekbe, mely páltza mindgyárt zöld faclon, és nagyon felnevekedek. Ruffinus.

Sabinus placentiai Püſpök padus folyo viznek nagy arádopſat czak ſaavval el rekezte.

Conradus Conſtantiai Püſpöc, Acronius nevezetü tön ſaraz labal járt.

Capiſtranus Iaros, és Iacobus Piceus, Magyar orſágba küldetetven, mikor Padus folyo vizen által akarnanac menni, nem leven pénzek mint Z. Ferentz ſzerzeteſinek, kiuel à hayo bórt meg fizethetnek, és az hajoſok nem akarvan be venni hajoiokba, palaſtiokat à viz tetejere teritven nagy czendeſen reá álvan, által mennek, ſok emberek czodaiára. Bonfin: lib: 8. Decad: 3.

Formoſus Papa, teſtet kit Sergius koporſojabol ki vonatatvan, Tiberis folyo vizbe vettetet vala, es annac utánna az halazok meg találták volna, mikor Z. Peter egyházaba vitek volna temetni, az Zentek képei tiztesſégeſen fó haytaſſal fogattac az egyházba. Vinc: lib: 24. cap: 53.

TIZENEGYEDIK RESZE.

AZ HALALROL.

Sap: 2 *AZ ember halalnac keserü sententiajaba esék Isten paranczolattyanac meg utalasáért, kire okot ada az ördöghnek irigysége.*

Gen: 2 *Az emberek közül sokan ket halallal mondatnac meg halni, testivel és lelkivel, az Isten ki adatot igaz sententiai ßerént, mondvan: valamely oraba éßel az jonac és gonoznac fajanak gyümölczebol, halallal halz meg.*

Az testi halaltol rettegni kel az embereknek rettenetessegeért.

Genes. 19. vers: 19 *LOTH Sodomaba fel vala az halaltol, sietven az veßedelembol oly helyre, holot meg tarthatna életet.*

Deut. 4 *Moyses Propheta tób ideig akarvan élni, az mint jelenti, mondván: Tü érettetek haraguek meg Isten én reám. Es ime ezen à földön meg halok.*

Esai 38 *Halván az Istenfelö Ezechias Király, Esaias Prophetatol halalanac jelen voltat, keservesen sira életenek hozzabitasáért.*

Ierem. 38 *Ieremias Propheta soksor kére Sedechias Királytol, hogy meg ne öletetnek, és hogy à tömletzbe meg ne halna.*

Matt. 26 *Az Apostolok, minek elotte az Z. Lelek reaiok nem zállot vala, rettegnek vala à halaltol, és ez okon Iesus mellol mindnyáian el futanac.*

Az testi halalt sok Istenfelö emberek nagy kivánsággal uártak.

Num. 23 *BAlaam mondgya vala, látvan Izrael fiainac Satorockal megh rakodot taborokat, hallyon meg az én lelkem az igazaknac halalaval.*

Tobi. 3 *Tobias igaz és Istenfelö leven, vária vala halalat mondván, paranczold az én lelkemet bekeségel el venni.*

Acto. 3. 4 *Az Apostoloc, az Z. Lelek el joveteli után, ugy meg erössitetenek, hogy sem vénségtol, sem halaltol nem félnenek vala.*

Z. Pal

Z. Pal nagy kiuánſágal mondgya vala: kiuánoc el zakadni à teſtol philip. 1
és Chriſtuſal lenni.

Viſſontag mondgya vala: nem czak kez vagyoc megh kötöztetni, Act. 21
hanem még is hálni Ieruſalembe, az én Vram Ieſus Chriſtus neveért.

Vgyan azon Z. Pal mondgya vala: ha mit czeleketdem halálra Act. 25.
méltot, kèz vagyoc meg halni.

Mikor az emberek ſok kŏſerŭſegekbe uadnak, az halalt kiuânyak.

ILLyes Propheta Iezabel uldözeſebe ülven az fenyö magu fa alat, kére 3 Reg. 19
Iſtentöl, hogy meg halhatna.

Minek utánna Sara Raguel leánya, ſolgalo leányatol ektelenül ſi- Tob: 3
dalmaztatot volna, fel menven felſö házaba ſiráſſal imadkozéc: kérlek vram, hogy ebol az ſidalomnac kötelebol vegy ki engemet.

Az mi Vrunk Chriſtuſunc, az ö halalanac kinſenvedeſevel példat matth. 27
ada, az halalnac bekeſegel valo váraſara, mindenfele nyavalyac közöt.

Noha Z. Pal, gyakorta az Sidoknac ellene kezitetet leſeket el ta- Act. 18
voztatna, egyik városbol máſikba menven elöttek, nem az halaltol valo féltebe czelekede, hanem, hogy az Sidoknac ellene valo duhoſſégeket megh oltana, hogy Iſtennek haragiat ellenek gonoz czelekedetek miat fel ne gerieztenek, és hogy ſokaknac haznos tanitáſára magat meg tartana.
Lustob példat, folio 278 az halalnac meg utalaſárol.

TIZENKETTEDIK RESZE.

AZ ISTENTELENEKNEK rettenetes Halalokrol.

Gen. 4. AZ gyilkosoc rettenes halállal halnac meg, Cain ki attyafiat Abelt meg ölte vala, Lamechtol ölettetek meg az után.

Exodi 14 Pharaho Király, ki Izraeli fiainac gyermekit az vizekbe hányatta vala, ő-is annac büntetéséért az vörös tengerbe merítetek.

Iudic: 1 Adonibezech ki hetuen Királynac vágattatta vala el kezek, és labok uyjat, hasonlóképpen vágattatek el néki-is.

Iudic. 8. 9 Zebe és Salamana Királyot, kic Gedeon attyafiat megh öltek vala, Gedeontol meg öléttetenek.

Abimelech Gedeonfia, ki hetven attyafiait ölte vala meg egi kövén egy vár oßromlasaba egy aßßonyállatol kövel veretik agyon.

2. Reg: 1 Az ifiu monda, hogy ő ölte megh Saul Királt maga kéresere, Davidtol le vágatic.

2 Regum. 4 Az tolvayjok kic Isbosethet házaba meg öltek vala, és fejet Davidhöz vitek vala, kegyetlen halállal meg öletenek Davidtol.

3. Reg. 2 Ioab ki Izrael fiainac ket jeles hadnagyat arultatasbol ölte vala meg. Salamon Királytol le vágatek.

3. Reg. 16 Zambri ki Fejedelmét meg ölte vala Helas Királt, maga palotaiaba tized nap mulva meg egettetek.

3 Reg, 22 Achab Király ártatlanul megh öletetuen Nabothot, az ő véret-is az ebek nyalac fel.

4 Reg: 9 Az Istentelen Iezabelt, kit Iehu paranczola, hogy az ablakrol le vetnenek, lovak lábai alat meg töretteték, és az ebektol megh emeztettetek teste.

2 mac. 4 Az kegyetlen Atalia, ki minden Király maradekit meg öletetet vala, ő is le vagattatek, Ioiada papi fejedelem parantzolattyara.

Andronicus azon helyen ölettetic meg, mellyen meg ölettette vala, az Istenfelö Onias Papi fejedelmet. 2 Mac. 4

Az kegyetlenek rettenetes halallal halnak meg.

Szara kegyetlen ember, aßßony ember keze mia hala meg, fejet nagy vas ßegel altal veruen. Iudic. 4

Kegyetlen Saul Kiraly, ki Dauidot kergete oknelkül, és az Istennek papiait le vagatta vala varoſockal egyetembe, maga fegyvereuel veri altal magat. 1 Reg 31.

Az Istentelen Benadab Király, maga ſolgaiatol öletetik meg. 4 Regu. 8

Az kegyetlen és Istentelen Ioas Király, megh öletven Zacharias Prophetat, ö maga ſolgaitol meg élettetic. 2. Par. 24 4 Reg. 12

Holofernes ſok tartomanyoknac és Orßágoknac puztitoia és rontoia, egy aßßonyállat miat veze. Iudit 13

Az Istentelen Aman, ki magat imadtattya vala, fel akaztaték, azon akazto fara, kit másnac czináltatot vala. Este. 7

Az kegyetlen Antiochus Király, ki ſokaknac beleket ki tekertette vala, belinek iſſonyu fáiaſaual hala meg. 2 Mac. 9

Iaſon Papi fejedelem, ki attyafiat tißtibol ki üzte vala, ßanki vetetuen idegen foldon hal meg. 2 Mac 5

Az teſti bűnbe heverok ſörnyű halallal mulnak ki ez világbol.

Az elsö világbeli fertelmes életü emberek viz özön miat megh halanac. Gene. 7

Az VR Isten, Sodomara ken köves tüzes eſöt boczátuan, undok vétkekért el ſüllyezte. Gen. 19

Benjamin nemzetſége, à teſti bünek oltalmazaſáért, kevestol meg valua, mind meg öletek. Iudic 2

Ammon

2. Reg. 13 *Ammon, ki hugat meg zeplöſitette vala erôzakal, báttyatol megh öletetik Abſolontol.*

Az kik Iſten ellen ſolának káromláſokat ſörnyű halallal öletetnek meg.

Leuit. 10 *NAdab és Abiu Aaron fiai, Iſten paranczolattia ellen, idegen tüzet akarvan Iſten eleibe vinni Iſtentül hértelen halallal meg oletetenek.*

Levit. 24 *Az Iſten káromlo, az Vr paranczolattyabol meg kövezteti c.*

Num: 16 *Chore Datan, és Abiron Moyſes ellen valo morgaſokért, él evenen boczátattanac pokolra.*

1 Reg. 17 *Az káromlo Goliatnak Dauid feje véve.*

4. Reg. 19 *Az káromlo Sennacheribet, Izrael földeröl valo futaſa után, önön fiai vágiak le, templomaba.*

4. Reg. 25 *Az Iſtentelen Sedechias gyermekit ſeme elöt láta meg öletetni, ö magánakis az után ſemet ki tolyatnac, és igy nyavalyaſſul hala meg Babilloniaba.*

1. Mac. 9 *Iſtennek nagy ellenſége az Alcimus, nagy gyôtrelembe hala megh.*

Acto: 12 *Herodes Király, ki Z. Iacabnak fejet vetete, az angyaltol meg veretven, nagy gyotrelembe hal meg.*

Az Iſten temploma puztitok és foztok rettenetes halallal halnak meg.

Iosue. 7 *ACham, ki az Iſten paranczolattya ellen, az meg átkoztatot Hiericho vároſanac joſſágabol el lopot vala mindenjoſſagaual együt meg egettetik.*

2. Mac. 4 *Liſimachus az Iſten egy hazanac puztitoia az templom tarhaza elót öletetic megh.*

2. Mac. 13. *Haſonloképpen az atkozot Menelaus templom ellenſége, egy uagy magos toronyrol vetetetic le,*

Anani=

Ananias és Saphira meg akarvan czalny Z. Petert, az Zanto földnek eladot arrabol, zörnyü halallal öletetnek meg Z. Peter elöt. Act 5.

Attiokhoz engedetlen fiák sörnyü halallal öletetnek meg.

Helyfiai Attyokjo inteset meg nem fogaduan, Isten haragiaból az harczon meg ölotetenek. 1 Reg. 2 3 & 4

Absolon nem czak engedetlen fiu, hanem vén attya kergetöie is, gyalazatos halallal meg öletik. 2. Reg 18

A gonozul tanitatot gyermekek, kik az kopaz Elisæus Prophetat meg czufolak meduektöl zagattatanak el. 4. Reg. 2

Samariabeli Kiraly fo hadnagya ki Elisæus Propheta ßavanak nem hün, Samaria kapuiaba lenyomattatek és meg hala. 4 Reg 7

Boldisar Kiraly ki attya peldaia altal eletet meg nem iöbitotta vala meg öletek. Dan. 5

Az gonoz tsnaczadok sörnyü halállal hálnak meg.

Architophel gonoz tanaczot adva Absolonnak attya ellen, magat fel akazta. 2 Reg. 17

Siba, ki David ellen az kösseget fel tamaztotta vala, meg öletik Salamon Kiralytól. 2 Reg. 20

Kik Danus Kiralynak Daniel Prophota veßedelmere tanaczot adtanak vala, az orozlánoktól el raggatátának. Dan. 6 14

Az hamis birak kik artatlánul Susannat elakarak vezteny, Daniel itiletivel meg öletenek. Dan. 13

KVLSÖ PELDAK.

Theophilus Czàßàr verbe feküven, kiböl ismerven halalanak közelgetesét, tanácz vrakat hozza hivattia és megesketi, hogy fiat és feleße-

Cuſpinianus

get Királyoknak valaztanak. Ezek vtan egy Theophobus neuü fejedelem felol kezde ketelkedni, kit Perſiai fejedelemmetot vala hogy holta vtan Czáſsárra ne valaztatnek, hozza hivatvan meg hadgya neki, hogy Czáſsári vduarabol ki ne menne es mikor vonagnek paranczollya hogy Theophoeusnak feiét vennék, kinek feiét mikor eleibe vittek volna kezeivel tápogatuan: ez után sem te Theophobus, nem lez, sem en Theophilus, ezt mondvan mindgyart meg hal.

Cajus Marius hetßer conſulſág viſelt fejedelem, mikor halálanak jelen voltat erzene kezde panazolkodni ßerenczeje ellen, és kegyetlennek mondvan, hogy tanáczat és ügyeközetit Sylla meg nyomaſara veghez nem vihetne. Sab. lib. 10 cap. 1.

Catulus libiabeli tiztartoſok ſidokat artatlanúl meg ülven, ßörnyü betegſegel Iſtentól meg veretetik, haſabol kiindulvan bely Ioſeph. lib. 7 cap. vltimo belli Iudaici.

Conſtantinus Copronimus ßentek képeinek nagy ellenſege, mikor vralkodot vólna Conſtantinapolyba fene beteg ſegel való ßornyugyetrelemel meg emez tettetik, és hálála oraian azt mondotta: az örök tüzre ítéltettem. Hotta vtan Irene Copronimus menye teſtet meg egettete, és hammat à tengerbe vettete. Theodorus Conſtantinapoli Patriarcha tanáczából. Cuſpinianus.

Theodoricus Király ki Arrius eretnekſeget követivala, ennek Diaconuſſa az kereßtyen hutrol Theodoricus kedveért el ala feiét veteti mondvan. Ha Iſtennek hutödet meg nem tartottad, hogy tartod meg emberhez igaz lelki iſmeretedet. Suidas & Cedrenus.

Arrius Iſtentelen eretnek Camara ßekre menvén, budos ganeaval belitü lelkeuel együt ki ada.

Theodoricus Oſtrogottuſok Királya, meg öletven Smiaſhus tanacz vrat artatlanúl és Botuiſt mikor vaczoraiara egy nagy halnak feiet eleibe vittek volna lattatek neki aba à hál tobe Smimathus feie, az fo alat alſo aiakat mozgatna mintha fenyegeteſere mordoſna.

Drahomira Czeh Orßági Királynè Aßßony, Vranak annyat meg öletven, és kissebik fiat Z Venceslaus ellen ingerlven hogy battyat meg ölne, sok egyeb paraßna elete vtán ki akarvan menni mulatasert Prágá varából ßekeren, utaba à varba halvan kocissa à templomba az vy fel mutasára valo czenditest, le ugordván lova hatarol ostorát lovaknal hagyvan templomba be fut, ez dologért atkozodvan drahomira pogán Királynè Aßßony, mind lovastol ßekerestol el sollyed, kün maradvan az ostor és à templomaba az koczis, kinek sullyedesenek heliè most-is meg teczik. ex Cronico Bohem.

Phalaris tyranus Agrigentinusoktol erczböl ontotot bikaba zegeztetik kibe sokakat megemeztetet vala, aba eo-is meg egetetek. Ovid in Ibin.

Nero kegyetlenseget, és undok életet tovab nem ßenvedhetven Romaják Salbatspaniol Orßágba à had nepe Czáßárnak emeli. Romai tanacznak ez vala vegezese felole, hogy mezitelen vitetetnek mind enek lattara, vas borgot vetven nyàkaba mind halalig vezzövel veretetnek és ugy kößalrol levetetnek. De ezeket ertvén negyed magaval eielki megyen Romabol és ßabadosahoz tervén, város hostatiaba maga fegiverivel általi veri magat, holot senki tarsai közül nem akarna le vagni, kialtvan: erre jutote dolgom hogy sem ellensegem, sem baratom nem talaltatik? Rutul eltem, rutabul el vezek. Suetonius. Eutropius.

Theodorus kegyetlen tiztarto, kit Iustinianus Czáßár baratból tiz tartova tót vala, ki tizt viselebe sokakal kegyetlenül czelekedet vala kiert à Czáßártis meg utala à nep, à kössegtol tamadas leven Constantinapolyba meg ragattatik az utzan, az ertz bikaig vonvan, be ßegezik, és elevenen meg egetik Pau. Diac. lib. 19.

Phocas Mauricius Czáßart nagy kegyetlenül meg ölven, birodalmat maganak tulaydonita. Ki midon hasonlo kegyetlenseget czelekednek Mauriciushoz maga vei ellene tamadvan töb tanaczal egyetembe, Vranak Heracliusnak ki ackoron Africaba nagy hadal vala, hogy Romai nepet ßabaditana meg Phoca kegyetlensegetól. Heraclius nagy erövel külde Phoca ellen fiat kit meg gyözven, elößör kezeit és labait el vagata. Annak felette mivel

hogy tiſteſeges ſemelieket Orſag altal meg ſegyenitet vala, vgy mint könzönſeges buiaſagnak büntetesere ſemerem teſtet agyekabol ki meczete, az vtan feiét vetete, teſtet az ertz bikaba be tetetven meg egettete. Niceph. lib. 18. cap. 56.

Iuſtinianus mikor tiz eſtendeig nagy kegyetlenſegel vralkodot vólna; és egy eiel Iſtvan nevü tiztartoia és Theodorus barat tanaczabol Conſtantinapolybelieketle akarta volna vagatni, Leontius vitezek kapitania Napkeletbe, egez koſſegel fel tamadvan ellene, meg fogya, nyelvet ki meczetven, fulet, és orrat Cherſoneſumba küldé. Iſtvant és Theodoruſt nagy ſok kinok vtan, az ertzbikaba ſegeztete és meg egettete. Nem ſok üdö mulva egez had nepetol Abſimarus Czaſsarre valaztatek lenotiuſt haſonlo kegyetlenſeggel meg czonkitvan, kalaſtoromba küldete. Iuſtinianus Bolgarok Kiralya ſegitſege altal kinek leanyat hazaſtarſul akára venni Conſtantinapolt zenkiveteſenek tizedik eſtendeiebe meg veve, varos nepe közul ſokakat fel akaztata, és le vagata. Abſimaniſt és Leontiuſt meg fóga feieket labanal, niomodvan, az nep kedüglen kialtvan az orozlant és az Sarkant labaidal niomodgyad; végre feieket vetete. Cherſoneſusbelieket kik ötet Abſimanuſnak akariak vala el aruln., kegyetlen halallal meg ólete még gyermeczkeknek ſem engedven. Vala mikor el meczet orrabol takinat el torly vala mindenkor egy Conſtantinapoly embert olet vala meg. Végre mindeneknél kegyetlenſegeért gyüloſeghe laven Philippicius had nepe had nagyatol hatodik birodalmanak eſtendeiebe meg olettetik. Paulus Diac lib. 19. & 20 rerum Rom.

AZ IGAZAKNAK DRAGALATOS HALALOKROL.

AZ kik az Iſtennek tiſteſeges duczöſege mellet halnak meg avagy az igaſſagért azoknak halalok drága Iſten elot.

Pſ. 115 Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius,

Az Istentelenek Ioiada papi Feiedelem fiat meg kövezek Zachariast, az Isten Propbetaltatasa mellet. 2 Par. 25

Abel Canitol igazan valo czelekedetiert óletetik meg. Gen. 4.

Monda Iudas Machabœus, ha el jot halálunknak ideie, hallyunk meg vitezul, atyanfiáért. 1 Ma. 9

Nagy sok gyötrelmek után, meg hala az Eleazarus, ki tökelletes peldat ada az Isten paranczolattyanak meg tartasaért halalaval. 2 M. 6

Het egy atyafiak, egy anyatol ßületettek mind annyockal együt ßörnyü kin ßenvedesek vtan meg halanak az Isten törvenye mellet. 2 M. 7

Kereßtelö Z. Ianos az bünnek meg feddeseért ölettetek meg Herodestol. Mar: 6

Z. Istvan tellyes levén Z: Lelekkel, mikor hamissan vadoltatnék à gyülekezetbe, lata Iesust meny Orßágba allany Istennek ereienek jób keze felol. Act. 7

Az kik nyavalyajóknak bekeseg ßenvedesebe mulnak ki ázoknak halalok Isten elöt kedves.

Mikor ßent Iob, Istentol rea boczatatot sok keserüsegek által meg probaltátot volna, nagy sok jokal látogata meg Isten, azoknak bekesegel való ßenvedeseért, az jovendo bodogságnak peldaiára. Iob. 2 42

Szegeny Lazar, rákva fekelyeckel meg hálvan, Abraham köbelebe vitetik az Angyáloktól. Luc. 16

Christus job keze felöl meg fezitetek toluaynak igaz vallasáért, fele bárattya feddeseért, és bunejert melto ßenvedesenek bekesegeert, paradiczom igirtetek Iesustol. Luc. 23

Ioan 19 *Christus Vrunk nagy sok haboruság és keserves kin ſenvedeſibe, békeség ſenvedeſebe, menyei attya kezebe ajanlyá lelket.*

Luc: 24 *Christus feltámádása után monda tanitvanyinak: igy kellet ſenvedni Christusnak, és be menyi az ő dicziőſegebe.*

Az kik ez világon Isten ſerént elnek ázoknak halálok diczíretes.

Gen. 5 *Enoch Istennel járván tőle elvitetik.*

Gen. 25 *Abraham jó venſegebe hala meg, és tőkelletes ideiébe.*

Gen. 35 *Isaac ſaz nyoltzvan eſztendos korába hala meg.*

Aaron levetvén papi kontoſet, és fiát Eleázart bele öltoztetvén meg hala.

Deut. 34 *Moyſes Prophéta meg hala Moab töldebe az Vrnak paranczoláttya ſerént, és az Vr temete el otet, és az ő temeteſet nem tutta ember.*

4 Reg. 2 *Illyes Prophetat, Eliſæustol el valázta az tüz es ſeker, és à lovak fel vivek Illyeſt.*

Ió halállal holtak meg ázok kik házok nepet jora tanitottak.

Genes. 49. *Iacob Patriárcha meg ſedven fiait gonoſſágokrol, ezendez halal áltál vétetik attyokhoz.*

Gen: 50 *Mikor Ioſeph attyafiait Istennek hozzájok való jovoltarol és jövendő meg látogatáſárol, ki be meg hagya hogy czontyait velek el vinnek, attyok temeteſe helière, tánitotta volna, békeſegebe meg hala.*

1 Par. 29 *David Királyfianac tánitása, és neki hagyot teſtamentum vtan, venſegebe hala meg.*

Tob. 14 *Tobias ſép inteſe vtan fiainak, és unokainak annak felette Prophetalaſa vtan Ninivè Város veſedelme felöl, meg hal venſegebe.*

Az Istenfelo Matthatias minek vtanna fiait jo rendeleſekbe hatta volna attyaihoz tetetek. 1. Mac. 2

Z. Ianos Evangeliſta értven az Vrtol teſti halalanak jelen voltat venſegenek ideien, Epheſusba vermet aſata maganak, és imadſagi vtan, önen maga özze teven tagait és magat be fedveu à verembe Chriſtusba el nyugovek. Abdias in vita ejuſdem.

Maria Ægyptiaca nagy kietlenbe egyedöl laktoba hogy üdvöſſeges uti kölczege nelkul ki nemulnek ez világbol, Isten jeleneſe által zozimus Apatur hozza megyen. Holta vtan teſte elot ezt à verſet irvatalalya à korba: zozima temeſd el Maria teſtet, és à foldet földel be fedgyed, és én erettem imadkozzal. Egy nagy oroßlan elö jüven à barlangbol körmeivel vermet aſvan el temeti zozimus. Surius.

Nurſiabeli Vrſinus presbiter mikor vonagnek köſſöntö beſédel ßolvala azokhoz kiket lat vala, hogy hozza jünenek, és nagy örömbe leuen monda: jokor jottetek én Vraim, és közönöm hogy jelenletetek el engemet vigaztaltok ßolgatokat. El megyek, el megyek. Kerdven azok kik elötte allanak vala, kikel beſellene. Monda: nem latatoke Z. Palt. és Z. Petert, kik moſtan ide jöttek vala? azonközbe nagy czendeßen lelket ki boczata.

Ianos Ægyptius Remete ki ſok jövendö dolgok felöl Prophetal vala, értven halalanak jelen voltat, harmad napig ſenkit hozza nem boczata, az ö teremtö ievel akarvan beſelleni, ezek vtan maga kezeit özve teven, lelket Istenuek ada.

Remete Z. Palt terden alva kezei özze teven Z. Antál talalya Cellaiba. Kinek temeteſere nagy Orditaſal elö jüven két orozlan, vermet az, és Z. Antal eltemeti. Z. Athanaſius neki adot palaſtiaval teſtet bet akarvan. D. Hyer: in vita Pauli Erem.

Z. Antál minek elötte meg halna, meg monda halalat kinek el jöven napia, valo zerzetes baratoknak Z. eletekre valo tánuſagot advan, meg hagya nekiek hogy teſtet à földbe temetnek ſemmi jelt temeteſere nem advan.

Hiliarion Apatur Heſichius baratnak teſtamentomba egy levelet ir, minden gazdagſagat neki hagyvan az Evangeliomotſakbol czinalt dolmanyat czukliaiat es palaſtoczkaiat kihez ſok ſzerzeteſek gyulven betegſegebe meg hagya atokalat, hogy teſtet minddyart holta vtan el temetnek, es foldel befednek azon ruhaba kibe fekzik vala czukliaba tziliciumba es paraſt palaſtba. Es mikor immar halala oraian volna, meg nyitvan ſemeit monda: menyi ki mit felz? menyi ki en lelkem mit ketelkedel? kozel hetven eſtendeig ſolgaltal Chriſtusnak es haláltol felz? ezek közet lelket ki boczata. D. Hyer. in vita S. Hilla.

Onophrius Ægiptusbeli nagy kegietlen puſztaba világi ember nem tudúan lakik vala mezitelen minden ruhai le ſakadozvan. Végre Iſten akar attyából Paphnutuis Apatur rea akadvan halálá elöt. Kital mikor tudakoznek ki volna neve, meg monda nemſet ſegetu. Kihez Iſtentol kuldetet volna hogy el temetne ki mikor meg holt volna, láta lelket Paphnutuis, az Angyáloktol menyorſágba vitetni. Kinek teſtebol nagy gyonyoruſeges illat ió vala ki és mikor gondolkodnek Paphnutuis mi modal kellene el temetni teſtet nem levén kápaia, két oroſlan elő jöve kormekel egy embernek valo vermet aſának és odá be tevén földet felyül re hánya, kinek temeteſe vtán celláia mindgyárt le romla és az melyete valo fel nyót palma fa tövebol ki dole

Probus Reatinabeli Püſpökhoz lata à gyermek ki elötte ül vala, hogy két ember feiér ruhába be menne, fenyes orczával, és meg jedven kialtani kezde, kérdeſebe kik volnanak. Kinek à Püſpök monda hogy ázok volnanak Iuvenalis és Eleutherius Martyrok kik Chriſtusert vereket ontottak. Ezzok vtán ki futvan à gyermek à hazbol hogy egyebeknek meg jelentene, bejüven vele egygyut à ſolgak halva találak à Püſpöket.

Paulinus Nolai Z. eletö Püſpök halálan, az egez haz meg zendule, nagy rettegeſekre azoknak kik jelen valának.

Donatus Præsbiter Aureliaba mind addig imadközek betegſegébe mig lelket ki boczata.

Z Hieronymus mikor meg akarna halni leteteti magat á foldre, és sakal kibe jár vala magat be takartattya, özze hivan tánitvanyit paranczola, hogy Isteni ßolgalatba alhatatosok lennenek, annak vtanna meg Communicalvan térden alva, kezet ki terieztvén földet tekintvén, monda. Mostan boczatod el Vram à te ßolgadat à te beßeded ßerént bekesegel, mert lattac az én ßemeim à te üdvezitódet, mellyet kezitettel minden nepeknec elötte, pogánsagnac vilagossagara és à te nepednek Izraelnec düczösegére. Ezt mondvan nagy világossag kornyül véue. Nemelliek Angyalokat-is látak, és závokat hallyac vala tánitvani közül kic hijak vala, kitöl el tavozvan lassan az vilagossag lelket Isten markaba aianla, kinec menenü koronara lelke ment legyen soc Z. embereknec latasoc bizonyittyak.

Eusebius Cremonensis Z. Hieronymus tánitvanya, halala orajan kezdé nagy busulassal kialtani, Nem cselekedém, nem czelekedem, feiet el kezdven fedezni, és à mint tóle lehet vala kialtani mondvan. Ne hadgyatoc atiam fiai, ne hadgyatoc el veznem. Az ßerzetesec kic jelen valánac felette igen meg ijedven, mondanak neki. Mint vagyon dolgod atiam? Miert busulz? Mitöl felz? Nem lattyatoke ugy mond, az órdögöknec scregit, it engemet eröltetni karomlasra, és eretneksegre, kic közül egyk oly rettenetes, hogy nem merec rea nézni. Kit halvan az atyafiac imadkozanac, azonba Z. Ieronimus-is meg jelenec, kinec jelen löten: meg vigaztaltatvan ki mulec ez vilagbol.

Z. Agoston Doctor halala orajan nagy sirassal mondgya vala az het Psalmus Pœnitentialest, senkit hozza nem boczatvan Doctornal tóbet, és egy gyermec inassánal, hogy ily vtolso hadakozasaba ne haborgatatnec sokac latogatasival; Végezetre meg Communicalvan aytatoson, lelket Istenhez boczata: de minec elötte meg halna vtolso beßede ez lön, hogy senkinec akar menenü Z. eletet viselne-is, nem kellene ki mulni ez világbol, Pœnitentia tartasnelkül, és Communionelkül. Ha ki nem akarna meg gyünni kerkedö volna, ha ki Communiot nem venne engedetlen volna.

Z. Ambrus Doctor halála orájan meg Communicalvan, és kezeit ki erießtvén imadságaba lelket bekeſeggel Iſtennek ajanla.

Z. Ferencz halála orája elöt magat az tißta földre mezitelen tette, ſerzetes tánitvanyit meg aldvan mindeniknek aldot kenyeret oßtván, annak vtánna meg Communicalvan, az Vrba el nyugvek.

Z. Damocos halála orájan özze hivan tánitvanit meg aldaſa vtáu Teſtamentomba, ſeretetet, alazátoſſágot, és ſábád akaratbol valo ſegényſegét hagy nekik.

Antal Hiſpániai baratnak hal ala orájan Ieſus meg jelenik kinek, tekintetivel meg vigaztaltatvan nagy fel ſoval enekelven, lelket ene kleſe közöt ki bocsáttya, annak kezebe kit ſemeivel láta.

Z. Marton Püſpök teſt ſerént valo attya fiai Celemen, Primus, Theodorus, Gaudentius, Cyriacus, és Innocentius, mikor hozza mentenek volna, és baratta löttenek volna, huſon ot eſtendovel Z. Marton halálá vtán, mondanak Ricardus Apaturnak, hogy ök rövid nap meg halnanak, és nem ſok üdo mulvajo egeſſegek, leven meg Communicalanak és az Apatur elöt terden alvan, egyzerſmind az vrba el aluvanak. Haſonlo abrázátnak leven az elökhoz. Fulgoſius lib. 9 cap. 11.

Odilo Cluniacumbeli Apatur eleibe nagy rettenetes abrázatba alvan az órdög, de nagy hamar mint iöt vala præda keresni, latvan haßontálan ügyekezetit el mene.

Z. Marton Püſpök halala oraian-ü meg jelenik az órdög. Mond Z. Marton, mit allas it fertelmes fereg, ſemmi prædadra valot nem kapz it. las ehez tob tartozo peldat fol. 279.

TIZENHARMADIK RESZE.

AZ GONOZOKNAK SOKASAGAROL.

Sockal töben vadnak azok kik az gonoz ördögtol el hitettettenek és gonozt cselekednek, hogy sem mint az Istен felök kik iot czelekednek.

Kinek peldaz attyaba sokkal töb fiái valanak Abraham ßolgalo leányatol valo fianak Ismaelnek, hogy sem mint igaz agyabol valo Isaacnak. Gen. 25

Israel fiai kik Ægiptusbol ki jövenek huz eßtendös felet, kik fegyver foghatok valának és hadakozasra meltok, hat ßaz harom ezer, öt ßáz és otven, kik kösül czak ketto menebe az igi rethnek földebe: Chaleb és Iosue Istenfelök, à tobi kulömb kulömb halal általl Istен ellen valo sok ßugolodasokért és egyeb testi vetkekert, és balvanyoßasért à pußtaba halanak meg. Num. 3 Num. 13

Ennek peldazattyaba Izráel Istentelen Király birodalma alat töben valának Sámariàhoz tartozok, hogy sem mint Iuda Királyának Ieruſalemhez, holot az Istени tißtelet bövolkodik vala. 3. Reg. 12

Sokkal töben vadnak ez világon testi bujásagaba élök, hogy sem mint tißta életbe.

Az elsö világ veßedelmekor, nyoltz tißta eletü embernel töb nem talaltatek, az tobi mind fertelmes eletü-ek valának. Gen. 6

Annak peldazattyara Abrahamnak Sárá holta után, Cethura nevü feleſegetol töb magzati lönek hogy sem mint Saratol. Gen. 25

Gen: 18 *Sodomaba és Gomorraba tiz embernel tőb nem talaltatek ki tißta életet viselt volna.*

Sokkal tőben vadnak Istentelenek, minden fele rendek kőzül, hogy sem mint igaz Istenfelők.

Genes. 37. *IOseph tizenket attyafia közül kettönel tőb nem talaltatec, ki neki ßabadulassara ügyekezet volna, à tobi halalat zomjuhozvan.*

Num. 13 *Moyses Propheta Isten akarattyabol tizenket kimet külde az igiret földenec latasara, kic közül kettönél töb nem talaltatéc, kic hivec és patrac lennenec Isten igiretihez, és à foldnec ellensegektol valo meg vetelere Isten által Chalebnel és Iosuenel.*

2. Reg. 25 *Absolonnal sockal tőb nép vala, ki attya ßekit el vôtte vala hamissan, hogy sem mint Davidal, ki igaz valaztatot Királyoc vala.*

Ioan 19 *Mikor Iesus Pilatos kezebe volna, nem talaltatéc czak egy is ki Iesus mellet ßolana anni özzegyült sokasag közül, hanem tolvai Barlabasért.*

Act. 28. *Nemely Sidoc Romaba mondanac Z. Pálnac, nyilvan vagyon nalyunc, hogy mindenüt ellene mondanac ennec à vallasnac.*

Sokkal tőben vadnak az hamissagnak otalmazoi, hogy sem mint az igassagnak.

3 Reg, 20 *IZrael népe ellen annyi nepet giüytöt vala Benadab Király, hogy azt merne mondani, hogy Samarianac fö Izrael Királya lako vár osanac czak fel kezebe valo pora sem lenne eleg.*

Holofernesnek anni sokassagü nepe vala, mint az saska, el lepven á földet.

1 Mac 9 *Iudas Machabæussal nem marada tôb nyoltz ßáz embernel, Bachiadessel kediglen, és Alchimussal az aruloval huz ezer hadakozo ember vala.*

Minden napi peldak ezeket bizonittyac.

TIZEN

TIZENNEGYEDIK RESZE.

AZ ENGEDELMESSEGRŐL.

Istennek inkab kel engedni hogy sem embereknek.

Monda Mathatias az Istentelen Antiochus Király követinec, kit Izrael fiai el forditasara küldöt vala à Király. En és az én fiaim Istennec engedunc, ha mindnyajan à többi Királynac engednek-is. 1 Mac. 2

Monda egy az het attyafiak közül, kiket Antiochus az disznó hus etelre kinszerit vala; kezes vágyunc meg halni, hogy sem mint az Isten törvenyet általl hagni. 2. Mach. 7.

Z. Peter és Z. Ianos, mikor az papi fejedelmektol tiltatatnanac prædikalani Iesus nevebe, felelenec. Ha igaze tünektec inkab engedni, avagy Istennec itilyetec. Act. 4

Engedelmeseknek kel lenni az egyhazi embereknek, ha sinte gonozok-is eletekel, avagy erkölczel.

Monda Iesus. Az Moyses szekibe ülö Irastudoc és Pharisæusoc, valamit mondanac meg czelekedgyetec, de az ö czelekedetec szerént ne czelekedgyetec. Matt. 23

Monda Cæsareaba Cornelius szazados Z. Peternec, kit Isten hozzaia igazitot vala. Ime mi mindnyajan te elotted vagyunc kezec leven engedni, valami teneked paranczolva vagyon az Urtol. Act. 10

Az atyaknak engedni kel à fiaknak.

HOgy ha az Attyak Istẽ ellen valo dolgot fioknac nem paranczolnak, mindenekbe engedelmeſſegel tartoznac nekiec à fiac.

Col. 3 Azért mondgya Z. Pál fiac engedelmeſec legyénec à tü attiaytoknac.

Gen: 37 Ioſeph attya paranczolattyara nagy engedelmeſſegel el mene batyai latogatni, noha az elöt be vadolta vala öket bünökrol.

1 Reg. 10. Davidnoha immár Királyſagra valaztatot és kenetetet vala Samuel Prophetatol, mind az által attya paranczolattyara eleſit vüw atiafiainac Saul táboraba.

Tobi. 5 Monda az Ifiu Tobias attya paranczolattyara: mindeneket à mit paranczóltal meg czelekedec.

Tutorinknak-is kik atyank helyen vadnak engednünk kel.

Eſter. 2 ESter Királyne Aßßony mindenekbe engede Mardochæusnac, mind ſinte mikor kiczin koraba tartya vala.

Luc. 2. Ala menvén Ieſus Mariaval, és Ioſephel Nazareth be, engedelmes vala nekic.

Az igaz engedelmeſſeg nem nyelvel jár czak hanem czelekedettel-is.

Exod. 34 MOndarac Izrael fiai Moyſesnec, mindeneket meg czelekedünc, valamit nekünc paranczolt az Vr: kit ottan hamar czelekedetekel meg ſegenec.

Matt. 21 Ieſus üdveßitönc mind az nyelvel valo maga ajánlaſat, mind az czelekedetnek, ket fiak által valo pelda beßedbe jelenti, kik közul egyic attya ßolöbe valo küldeſere nagy örömeſt igire magat, de el nem mene, à maſik magat nem igirvén el mene.

Az jo

Az jó engedelmesseg kez czelekedetet kesedelem nelkül kivan.

NOE Patriárcha kez lön Isten paranczolattyara mindgyart az barka epitesehez. Gen. 7.

Az tiztekre való engedelmessegnek hivatalyara és paranczolattyara alazatos maga mentseget mutathattya ember, kivaltképpen egy hazi méltoságokba.

MOyses Propheta ötßör mente magat Isten elöt Izrael nepenek Ægiptusbol valo ki hozàsara, latvan az vtán Isten akarattyat alázatoson engede. Exo. 3 & 4

Izrael fiai az Vr paranczolattyara satorokat fel vonßág vala, vißontag paranczoláttyara le boczattyoc vala. Num: 9

Kesedelem nelkül engedénec azoc az Apostoloc, kik Iesus ßàvara mindeneket mindgyart el hagyanac, és Iesust követec. Matt. 3

Hasonlo képpen Mathe Iesus hivatallyara mindeneket el hagyvan követe ötet. Matt. 9. Luc. 5

Z. Pál halvan Iesus ßávat. Keß feleletet ada mondvan: mit akarz Vram hogy czelekedgyek. Act. 9

Akar mely nehez dolgoknak paranczolattyara keß engedelmesseget kivan Isten.

ABraham atyanknac noha nehez dolgot paranczolt vala Isten, hogy magat kornyül metelne és haza nepet: mindazáltal engedelmessegel mindgyart kez lön meg czelekedni. Gen. 17

Nehez dolog vala az-is, hogy Isten paranczolattyara fiat meg kel vala aldozni: mind az áltál arra-is, maga mentsege nelkül kez vala. Gen. 22

Naman

4 Reg. 5 *Naman Sirus ßolgai mondgyak vala uroknak, ha az Propheta nagy dolgot paranczolt volna teneked-is hogy meg czelekedgyed, meg kel vala czelekedned.*

Ierem. 35 *Czudalatos engedelmec lön az Rechabita nemzetſegnec attyoc paranczolattyahoz, hogy ſoha eletekbe bort ne innanak, ſe hazat ne epitenenec, hanem ſator alat laknanac.*

3 Reg: 9 *Salamon Királynak igirte vala Iſten, hogy ha az ö paranczolattyat meg tartana az ö Király ßeki, mind örocke meg maradna.*

Luc. 2 *Noha az környül meteles nehez parancsolat vala, mind az áltál Vrunk-is magara fel veve.*

Az igaz engedelmeſſek ez világon-is fel magaztaltatnak, az maſikon-is jutalmat veßik.

Rom. 21 *VIr obediens loquetur victorias.*

Num. 31 *Ennek peldazattyara, mikor Izrael fiai Iſten paranczolatinac engedelmeſec valanac, ſokßor czak keveſenis ßántalan ellenſegeket meg gyößik vala veßedelem nelkül.*

Ioſue. 1 *Mint Ioſue és Chaleb Iſtentöl fel magaztaltatanac igaz engedelmeſſegekert.*

Phil. 2. *Azért Z. Pál Ieſus üdveßitönk engedelmeſſeget ajanlvan. Mond factus obediens vſq; ad mortem, gyümölczet-is engedelmeſſegenec meg mondgya: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur Cœleſtium terreſtrium & infernorum.*

Az engedetlenek kemeny bünteteſſel büntettetnek meg.

Gen. 3. *AZ mi attyainknac elſö engedetlenſegek, nagy atkockal meg büntetetêk.*

Izrael

Izrael fiai Isten paranczolattya ellen, és Moyses tiltasa ellen, ellensegekre menvén harczolni, nagy gyalazatokra meg gyözetetnek: Num. 14

Miert hogy Acham Isten paranczolattyat, és Iosueet meg ßegte vala, minden joßagvaal meg egettetek. Iosue. 7

Saul Király miért hogy tißti ellen aldozatot tôt vala, nem varhatvan Samuel Prophetat. Agag Királynac, és ellensegetol vöt jeles barmoknac, meg kegyelmezet vala Isten paranczolattya ellen, az Vrtol el vettetëk. 2. Reg: 16

Monda Isten Salámon Királynac hogy ha az Vrnac paranczolattyat meg nem örizne, el torlene az fold ßinirol az ô Király ßekit. 2 Par. 7 3 Reg: 9

Az Isten embere Isten paranczolattya ellen even à Prophetaval, az orozlantol vtaba meg öletetik. 3 Reg, 13

Hasonlo képpen egy nem akarvan vagni az Vr paranczolattyara egyet à Prophetak ßolgai közül az orozlántol meg öletetik. 3 Reg. 20

Ionas Propheta nem akarvan az Vr paranczolattyanak engedni hogy Niniuebe prædikalana à tengerbe vetteték, és à czeth hál gyomraba hármad napig lon. Ionæ. 2

Paulus simplex Z. Antál tanitványa, mikor elsö meg terese vtán kerdette volna Z. Antaltol. Ha Christus elöb valo volna az Prophetaknal? Ez modnelkul valo kerdesért, halgatassal búntetteték meg, harom eßtendeig magat meg tartoztatvan hogy senkinek semmit nem ßolana. Annak vtanna soc engedelmessegnec próbai alá lelki attiatol vetettetetek, vgy mint vizet meriteni és ki önteni, ruhakat el feiteni, meg ismetlen özze varrany, kiket nagy ßorgalmatosságal meg czelekedek. Pallad. Laus. Hist. 28.

Ianos Apatur Scytiba kinec az nap haragiat nem latta, mikor halalahoz közelgetne, legb fö tánuságot ezt hagya tanitvanynac mondvan: soha én magam ertelmebol semmit nem czelekedtem hanem az én elötem járokebol, senkit semmire nem tányitot kit ô maga elôßôr meg nem czele-

kedet legyen. Ez vala maga akarattyának meg vtalasa tanitasanak-is alazatossága. In vitis par.

Masodik Ianos Apaturt ki Thebais tartományba Levolicus neuü varas mellet lakik vala, az Z. engedelmesseg anyira fel magaztala, hogy jövendö mondasnak tudományara tánitana, kinek probalásáért paranczolá lelki attya, hogy egy földbe fel veretet azzu fa karot ötözne ketßer minden nap vißel, mely az kalastoromtol két ezer lepesni földön vala. Ki midön látna hogy sem munkalkodassaba meg nem faradna, sem pediglen, az azzu fa meg nem zöldülne, sem remensegebe meg nem fogyatkoznek: Eßtendö mulva kerdi, ha à fa immar gyökeret vert volna? mond az, én nem tudom, ki véven azért à karot el hagyata ötözesset. Cassian. de instit. lib. 4. cap. 23.

Vgyan ennek paranczola azt Apatur sok barátok jelen letebe, hogy peldaiül adatatnec, az igaz engedelmessegnek modgya, mondvan, az mely korsoczkába, az pinczebe olai vagyon, hoßd ki és vesd ki az ablakon, kinel pußtába laktokba töb olaiok nem vala, sem pénzen nem talalhatnac vala, mindgyart semmi ßüksegeket nem tekintvén, ki veti az ablakon.

Vgyan ezennek azt paranczola Apatur, hogy egy nagy követ hellyebol ki mozditana melyet, nagy sokan meg sem mozdithattanak volna, ez minden ereiet rea vetvén lelki attya paranczolatyat meg czelekede, nagy izzádassaig valo erölteteſſeuel.

Ezen engedelmessegnek erdemeért Prophetalasra valo ajándek adátek neki Istentol, ki Theodosius Czáßárnac nagy hadaknac kiket visel vala gyözedelmet jövéndólne bizonyoson. Vgy hogy soha à Czáßár hadba nem menne az ö tanaczanelkül. Ezokert ki az ö lelki attyanak mindenekbe ketelkedes nelkül engede, Czáßár-is engedne akarattyanak és tanáczanak. Mar. & Cassian.

Albinus Andegaviai Püspök mikor ifiuságaba Kalastoromba laklaknec, és lelki attyanac paranczoláttyából bizonyos dolgoknac czelekedetire kelletnec meny, nagy hertelen zapor tamadvan, egyebeket nem kevesse

meg

meg vizesitvén mig hazac ala erkeznenek, ötet egyedül az elö nem ere, kit mindenec az engedelmessegnek tulaydonitánac.

Guillelmus nevü bárat, ki meg terese elöt Aquitania tartomanyanac feiedelme volt, Kalástoromba sütöe levén, midón egßer kenyéret kelletnek sütni és penetebe kiuel à kemenczebol ki tißtitana à tüzet, nem volna be menvén hertelen à kemenczebe, kodmonevel ki sepri à zenet, minden faydalom nelkül, és ruhaia egetese nelkül, és váczoranac ÿdeiere jo kenyeret keßit. Greg. Tur. de gloria conf. Sur. Tom: 2.

Z. Ieronimusrol olvassük, hogy az kalastorom ßüksegere ßolgalo ßámart egy orozlan gondviselesere adta vala, ki legeltettesre, ki keserne; meg ßuksegre be haytana. Kit mikor el veßtet volna az orozlan, paranczolaneki, hogy azon terheket hordozna, mellyet ßokot vala hordozni à ßámar, egyeb kalastoromba valo ßukseges terhek alat, nagy és engedelmessen ßolgal vala, mind addig miglen meg talalnac à ßámart. In vita D. Hieronymi.

Hasonlo dolgot oluashatni Z. Columbanus eletébe, kinec ki tanitvani menvén pußta helyékre, öt által folio vizbe keves halaczat fogvan tarsaual együt, és nem leven fajok kinel meg sütnec, Gal neuü barat paranczol egy nagy oktalan medvenek kire utokba talalanak hogy tüzre valo fat hozna, kit nagy engedelmesseggel meg czelekedec az fene vad. Sigeb. de viris Illust. cap. 71.

Mas Zerzetesrol emlekezik Cassianus, ki hertelen lelki attyatol hivatatuan à pinczebol, mikor bort venne czapon az hordobol, nitva hagyvan az hordot czapnelkol, kiból meg telven az alatta valo edeny foliasatol meg al.

Z. Columbanus tanitvanyanak Gál nevünek ßemere vetven, engedetlenseget hogy elötte jaro lelki attyanac mondasa ßerént nem engedet volna, hogy tudnya illik nem aba à vizbe halazot volna kibe paranczolta volt, itilvén azt magaba hogy ackor mely vizbe halaßna, mind egy volna és eleget tenne az engedelmessegnek, ezokokáért magaban gondolkodvan hazonnelkül való halazasanac okat azt talala, hogy nem

igazan töltötte volna be à paranczolatot el menvén azért arra à helyre holot paranczolrac vala neki az halazatot, nagy soc halat fega. Sigebertus de viris Illustribus. Beda

Mutius Apatur, ki kiczindet fiaval együt Z. Zerzetes atyaknac nyomdoki követesére kalastoromba ment vala latvan fiánac sokaktol valo ektelen rongalasat, és nyomorgatassat, sot neha nagy jaygatasat-is veresege miat, kinec semmi könyoruletessegere nem inditathatik vala.

Egy ßer probalni akarvan lelki attya engedelmesseget, mond neki, vid el fiadat és vesd az folio vißnek koßepibe hogy el meritessec, az elöt bizonyos ßemelieket rendelven az Apatur kik az viz parton kezeból ki ragadnac à gyermeket. Mihelt hallya paranczolattyat nagy sietseggel fel ragadgya gyermeket az viz fele menvén vele az Apatur hagyasa ßerént ki veßik kezebol à gyermeket. Kiért az Apatur jelenseget veßen Istentol, hogy Mutius igaz Abraham követeie volna az engedelmessegbe, és ezert holta vtán helyébe Apatursagot viselne. Cassianus de instit. lib. 4. cap. 29.

Venerius baratnak jeles peldaia tükört mutat sokaknac engedelmesseg követesre. Ez Apatur hirenelkul holot barata lot vala, egyedül kietlenbe valo menetilibe meg kesertetek. Ezt talalvan Romoaldus Apatur meg feddi hogy lelki attya hirenetkul kalastormat el hatta volna azért hijaba munkalkodnec menyorßág fele vala ügyekezetibe, valamig engedelmessegnek terhe alat meg nem nyomattatnec. Ezt halvan Venerius, mindgyart vizza tere lelki attyahoz á Kalástoromba vetkeit meg vallya, és kietlenbe valo maradasra ßábadságot ker. Mindeniket meg nyervén nagyob aytatossaggal, és ßüvenec czendessegevel ßolgala Iesusnac à pußtaba. Marul. lib. 4 de obed.

Z. Ersebet Aßßonynoha Magyar orßági Király leánya volna, és nagy feiedelemnec hazas tarsa, ki maga ßabádsagaba elhetet volna, mind az általt hogy az Z. engedelmessegnec gyümolczenek-is iutalmat vehetne. Vdvarába egy vén orvos ßolgaia birodalma ala ada magat, kinec bátorságosb igaztatasa általt, az Vrnak akarattyat jo kelletesben követhetne.

Tőrtinek

Történec egyßer hogy Conradus paranczolna neki hogy bizonyos orara à templomba menne, azonközbe vdvaraba erkezek egy Miſniabeli Marchionac feleſege ki miat meg tartoztattatec templombavalo menetelitol, hogy ne latatnec oly fö aßßony-allatot el hadni, kiért emberek ragalmazáſába eshetnec: ezec meg leuen lelki attya ez ok adaſſal meg nem elegedven oßtorozasra itile engedetlenſeget, ki mindgyart ruhait le vetvén czak egy ing belevén addig oßtoroza magat miglen Conradus mondana eleg immar. In vita ejus ex Marulo.

Euphroſina Alexandriabeli ßüz Paphnutius leanya, hogy ßüzeſeget meg tarthatna ferfi ruhaba öltözik Smaragduſnac neuezvén magat, baratoc kalaßtormaba megyen, holot ekes abrazattya tekintetibe nagy ſoc ßerzeteſeknek ßemec meg akad vala. Ezt veven ezebe az Apatur, hogy cellaiaba ulne és ki ne jüne, paranczola: kit ragy jo kedvel harmintz nyoltz eßtendeig meg czelekedek, In vitis Patrum.

Egy baratrol iria Caſsianus Nemes nemzetrol, ki minec vtánna az czalard vilag alnakſágat meg utalta volna, és ßerzeteſſegre magat atta volna, hogy nagiob engedelmeſſege és alhatatoſſága probaltatatnec lelki attyatol, koſarokat ketvén városba küldi vala tole, hogy piaczon hordozvan arulna, kit nagy alazatoſſágal és lelki buzgoſſágal czelekedik vala ſemmit nem gondolvan iſmeretivel, auagy nemeſſegevel.

Franciſcus Borgias Gandia tartomanianac feiedelme Ieſus tarſaſaga ßerzetibe vénſegebe menvén, mikor az rendnek ßozakſa ßerént mindenfele ala valo tiztekbe gyakorlattatnec: Szákacz inaſſa leuén, paranczol neki az ßákacz, hogy ket Condérvizet vinne be à konyhara, oly terebnek egy-ßerſmind viſeleſere erötlenſeget mikor egy az ßerzeteſek közül latta volna, hozza futvan ſegitſegel akára lenni, de Borgias ellent tarta mondvan: ezt à terhet ennekem az ßákacz paranczolta. Akar czak mond az, az egiket vigiem, mond, ennekem az ßákacz mindeniket paranczolta.

betegés levén

Vgyan azon ßolgalatba egy Luſitaniai feiedelem aßßonytol levele jüve, hogy bizonyos okokokért akarna vele ßembe lenni. Mond az kovetnek,

az ßákacztol kery ßábadsagot. Kinec mond az ßákacz meny el atiam de haza sies, mert à konyhan ennekem ßükseges vagy, meg mondgyad az feiedelem aßßonynac mi tißted vagyon hogy hamaréb el boczásson. In vita ejusdem.

POGANOKNAK PELDAI.

ERectens Athenasbeli Király midön hadat inditot volna Eupolæmus ellen, feleletet vön, hogy egyeb keppen gyözedelmes nem lehetne hanem ha leányat aldozatra adna, kit mihelt halla meg aldoza, és igy diadalmot vön ellenseger. Eurip. in Erecteo.

Cajus Mariusrol hasonlo peldat olvashatni, ki midön meg gyözetet volna Cimrikai hadba, feleletet vön almaba, ha leányat aldozatra adna gyözedelmes lenne kit meg czelekedven ellensegit meg vere. Dosit. lib. 4. rem Italicarum. Plut. cap. 51.

TIZENÖTÖDIK RESZE.

AZ ISTEN à CZELEKEDETET TEKINTI.

Gen. 4 *MInd Cain, mind Abel mukalodik vala, és Istennec mindenik ajandékot ad vala munkaiabol. Isten Abelre tekinte és az ö ajandekira, Cainra pedig és az ô aiandekira nem tekinte, mert tißta ügyekezeti nem vala Isten tißtesegére, Abelnek pediglen tißta vala mert jo ügyekezetbol, jo aiandekot ad vala.*

Exod. 7 *Czuda dolgokat czelekedék Moyses és Aaron Ægiptusba, hasonlatos keppen az ßemfeny veztô ordöngösök-is: Azoknac czuda tetelek*

igaz

igaz vala és Isten elöt kedves, ezekrec pediglen nem, mert ördögök segitsege általvalo vala, és hamissac valánas.

Bethsanitak látvan az Vr bekessegnek ßekrenienek fogságbol valo jövetelit az Philisteusoktol, nagy örömek lon, és aldozatot tonek neki mind az általaz Vr Isten közülök hetven fö embert öle meg, és ötven ezeri az kösseg közül az ö bünokért. 1. Reg. 6

Az Vr Isten az egyßer paranczolt aldozatot Izrael fiainac meg veti, az aldozoknac gonozsagokért, kit tißtessegére kedvesen ßokot vala latni, mikor tißta ßubol leßen vala. Esai. 1

Az Isten inkab tekinti az czelekedetnek ügyekezetit, hogy sem mint à czelekedetet.

Abraham mikor Isten magßatot igire neki Sáratol, nevetei Sara-is nevete, Abraham meg nem feddetik Sara, mert lehetetlen dolognak itili vala, hogy immár vensegebe magot fogadna Abraham pediglen nagy örömebe neuete. Gen: 18

Aaron és Maria Moyses ellen töbet vetkezet vala, ßidalmazvan ötet, hogy sem mint Chore dathan és Abiron, kiket földel elnielete, amazokat pediglen meg tarta mert nem gonoz ügyekezetbol ßármazot vala az ellene valo támadas, mint az Chore tamadasa, Num. 16

Christus Vrunk az ßegény özvegi Aßßony ket fillerenek ajandekat, nagyobra böczülé, hogy sem mint soc gazdag ember nagy ajandekit, az ügyekezetert.

Zachæus jo ügyekezettel akara Iesust latni, és ezökön hazahozter. Luc. 19

Herodesis akara Iesust latni, de nem jo ügyekezettel, azért nem ßola egyetis kérdesere, mert nem itile meltonak. Luc. 23.

Isten

Isten az czelekedetet kedvesen veßi, mikor tißti ßerént ki czelekedik, de ha mas hivatallyaba elegiti magat nem kedves.

2. Reg. 6 *OZa illetvén az Isten békeseg ßekreniet mikor el akarna dólni, Istentól mindgyárt meg ólétek, mert nem ó dolga vala.*

2 Par. 26 *Ozias Királyt belpeklossagal vere meg, mert Papok tißtibe elegitette vala magat, akarvan az Vrnak aldozni á templomba.*

Hatodik Gergely Papa minek vtánna soc Istenteleneknec kezekbol Romai Anya ßent egy haznak joßagit meg ßábáditotta volna, és Roma kôrul valo tolvajokat, kit ßép ßovaval le nem czendezithete, hadat inditvan ellenek mind el veztette, kiért soc embereknek gyulósegebe esek, ezokokért vér ßominhozonac, kegyetlennek, és Istentelennec neveztetik vala, mêg soc Cardinaloktol-is. Ki minec vtánna halalos betegsegbe eset volna, özze hivan Cardinaloknac Collegiomit meg fede öket, gonoz itiletekért, okait-is ada czelekedetinek hogy igazan czelekedte volna. Es hogy bizonyoson tudhassatok czelekedetemnek igassagat holtom vtán, az én testémet helyheztessetek à templom elôt be ßegezvén à templom aytaiat zarokal és retezekel, ha Isten akarattyabol magatol meg nittatik az ayto tudgyatok hogy jol czelekedtem, és mélto vagyok kereßtyeni temetesre: Hogy ha pedig, az nem következik tudgyatok lelkem el karhozot, testemet akarhova vessétek. Meg czelekedven holta vtán az Cardinalok, nagy ßel támada, ázonba és meg nitatanak à templom aytai, és sokaknak nagy czudaiara be vitetek teste à templomba, Platina.

TIZENHATODIK RESZE.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ IO

AZ IO CZELEKEDETRŐL.

AZ Isten elöt felette igen kedves az jo czelekedet, kit minden üdöbe páranczolt az embereknec.

Az artatlanſágnak állapattyaba.

Isten helybeztete Adamot páradiczomba, hogy munkalodnec és ôrizne azt. Gen. 2

Az vetek vtannis.

KI külde Isten Adamot paradiczombol, hogy az fóldön munkalodnec. Gen. 3

Monda Ieſus az Sidoknac, ha Abraham fiai uattoc Abrahamnac czelekedetit czelekedgyétec. Ioan. 8

Azért mondgya Z. Peter, minden nemzet kôzöt, à ki Istent feli, és igaſſagot czelekedik, Isten elöt kedves. Acto. 10

Z. Pál hogy Istennec tetzenec Aquiláſſal márada. Act. 18.

Az jó czelekedet Iſtennêl igen kedves, kivaltképpen templom epites.

AZ Vr Isten Sálamon Király Isten tißteſſegere valo fö ügyekezetit à templom epitéſebe ſegite, és hamárſagal el vegeze, oly nagy ßép és hires álkotmane, kinec maſſa nem vala ez világon, ſem bölcz epuletibe ſem ekeſſegébe, ſem edenynec drága voltaba. 3 Reg. 6. 7

Izrael fiai Babilloniai fogſágbol valo haza jövetelec vtán, mindeniket hátra hagyvan, az templom epiteſehez kezdénec. Neh. 2. 3. 5. & 7.

Darius Király páranczola, hogy à Ieruſalemi templom meg epitetnec, Király tarhazabol koltſeget rendelvén epületire. 1. Eſd. 6.

Az jó czelekedetnek ſok fele ellenkezö akadali tálaltatnak.

IZrael fiai mikor Istentol az igiret földere hiuatatnanac, utiokba soc ellenſegec tálálkozék, kic ſokeßtendeig meg tartoztatac oket.

Neh. 4. 1. Eſd. 6. Bábilloniai fogſagbol mikor viſſa jöttenec volna Izrael fiai, és az Isten templomat kezdettec volna epiteni, ſoc ellen tarto ellenſegi tálláltátanac.

Mar. 14 Magdolna jo czelekedetinec, mikor Ieſus fejére az drága kenetet önte, még az Apoſtoloc közötis tálaltatanac ellenſegi.

Az jó czelekedet meg mutatrya ki legyen az ember mint à jo gyümölcz à fat.

IEſus mondgya vala az ö gyümölczekrol iſmeritec meg öket.

Matth. 7 Az mely czelekedet én czelekedem, az én atyam nevébe, azoc teſznek bizonyſagot én felólem.

Ioan 10 Ha énnekem nem hiztek, akar czak az czelekedeteknec hidgyetec.

Luc. 24. Az két tánituani, nem iſmere meg Ieſuſt az utba valo beßélgeteſebe ki legyén, hanem czelekedetibe az kenyérnec meg ßegeſebe.

Az jó czelekedet, jó hirt és nevet ad az embernek, és fizeteſt szerez.

2. Par. 3 EZechias Király ſoc jot czelekedec Isten elót kiert fel magaztaltatec, és io ßerentzeie lón.

Ionæ 3. Lata Isten Niniué városbelieknec czelekedeteket és könyörülraytoc.

Matt. 25 Ieſus pelda beßédebe az ßolgac kik uroktol, joßágot vettenec vala jo kereskedeſec meg ajándekoztatánac vroktol.

2. Cor. 9. Háſonlitya Z. Pál az jo czelekedet à földbe vetet keves maghoz, kiböl az után ſoc gyümölcz ßármazék.

Az ki

Az ki keueſet vet, ugy mond keueſet arat, à ki aldasba vet aldasbol-is arat. 2. Cor. 9.

Tabita kegyes özvegy Aſſzony álat, ſegényekhez valo io czelekedetiért erdemle, hogy hálottaibol fel tamaztatnec Z. Petertol. Act. 9

Az reſtek, és tunyak meltan megfeddetetnek, és bűnteteknek.

Dauid tunyaſaga, és hiuolkodaſa hazaba, okot vön paraznaſagra, és gyilkoſſagra, kiért Náthan Prophetatol meg feddettetec. 2 Reg. 11

Az hiuolkodokat meg feddi, Ieſus pelda beſédebe az czeledes ember, és munkara hÿa. Math 20

Az ſolga à ki el reitè ura talentomat, nem akarvan munkalodni, külſö ſötetſegre vettetik Vrátol. Matt. 25

Z. Pál, erössen meg feddi az hiuolkodokat mondvan, à ki nem munkalodic ne egyec. 2. The. 31

Corinthusbeliec mikor Athenasbeliektol ugy mint társoktol huz hayot kernenec, és törvenek ſerint aiandékon nem adhatnac mindenik hajot öt drachman adac, az az, tizenket pénzen nekik. Herod. lib. 6.

Maſsiliabeliek halvàn Romai hadnac meg vereteſet à Gálluſoktol, azoknac holt teſtek nagy tiſteſſegel közönſegel el temeték, áranyat-is küldenec az Romai ráboknac, kivel magokat kivaltanac à Galluſoktol, noha Romajakal ſemmi frigec, ſem tarſaſágoc nem vala, ſem egyéb ſövetſegec. Fulgo. lib. 4. cap. 8.

Neapolbeliec mikor még Romabeliec Amibalal hadakoznanac, negyven arány tálakat küldöttenec volna követec által, és azokal együt minden egyéb joſagokat nekik igirtec volna. Az Romabeliek, noha nagy fogyatkozasba volnanac, ſoc vitezekre valo fizeteſec miat, mind az által mind anni ſükſegekbeis leg kiſſebik talnal ázoc közül, el nem vönek, aztis nagy halaadaſſal vevek, az töbit meg küldek. Fulg lib. 4. cap. 6.

Hiero Siracusabeli Kiraly, ertven Romai hadnak meg vereteſet, három ſáz ezer köböl buzat küld nekiek, arpat két ſáz ezer köblöt, két ſáz és negyven pondo aranyat, az az, fontot.

L. Silla mikor Aſiából egéz haddal győzedelemmel vizza terne olaz orſágba, Cinna és Marius ellen hádat akarvan vinni, kik házáiok ellen kardot vontánac valo, mikor felne azon, hogy mihelt Oláz orſágba hadaval erkeznec népe el ozlána. Szábad akarattyok ſerént à vitezek mind egyg meg ésküuenek néki, hogy el nem hadnak az Zazlot. Annak felette tudvan, hogy pénz nélkül ſükölködnec Silla, kiki mind erteke ſerént ezüſtöt vön neki, kit Silla el nem vön, hanem diczirven vitézek jo akarattyat, altál mene tizenöt ellenſeginek hadnagy ellen, Plut. in Silla.

Lucianus Auria. Genuai vizi erőnek hadnagya, mikor Velenczeſek ellen hadakoznék, és tellyeſſegel el fogyat kozot volna költſeg miat, jollehet ő nem maga háſnat kereſne, ſem tengeri toluaiſagot nem akarvan czelekedni, kivel bada népenek böſeget adhatna, haza-is térhetet volna győzedelem nelkül, mind az álta! nem akara gyalazatyara viſſa terni, minden ezüſt és arany edenit vitézek köze ozta, végezetre mikor egy vitéz pénzt kerne tőle, ſáblia zian fügö ezüſtit-is kiuel töb nem vala le ſákazta és neki ada. Fulg. lib. 4. cap. 8.

Liguſticami hadba, mikor Velenczeſec hadnagya Celodia város viſſa vetelere ügyekeznék, kit az Genuaiac meg vöttek vala, egéz városul nagy böſegel aranyat és ezüſtöt adanac, és minden egyéb hadi ſükſegre, hogy Velenczeſeknec io hirek neuek és méltoſagoc ſábadſagockal együt meg tartatnek. Mely nagy ſumma pénzt bekeſeg ſerzeſec vtan, az tanacz à Patrinuſoknac ozta, és főképpen Iacobus Caballusnac, ki földi erenek jeles had vèſele hadnagya vala. Egnat. lib. 4. cap. 8.

Pelopidas Hipocleſſia, Thebanuſoc közöt Nemes ſemely leuen, ki nagy ſoc gazdagſag kozöt fel neueltetet vala, kik mind rea maradvan ſuleitol, hogy ifiuſagara meg mutatna, hogy nem ſolgaia, ha nem Vra

volna

volna joßaganac, zukölködö iambor embereknec ügyekezec ki oztani. Plut. in Pelopida.

Tiberius Czáßar-is ſoc meg nyomoritatot Varoſoknac, és köz embereknek-is nagy ſegitſegel ßokot vala lenni, és ſoc Conſulſag viſelt embereket-is, kik ßegényſegre jutottanac vala meg gazdagit vala, és maga ßemei elöt tőle rendelt pénzt ßámlaltattya vala nekik, hogy valami czalardſagot ne tennenek az komornikoc magoknac, tulaydonitvan az rendelt pénznek reßet, mint Auguſtus Czáßár ideiebe történt vala. Zonaras.

Æſchines, mikor Socrates tanitvanya akarna lenni, és nem volna mit adni meſterenek ßegényſege miat, mikor latna hogy egyéb barati ajandékoznac. Æſchines magaba meg haborodék, és kezde magat ßegényſege miat Socrates elöt menteni, hogy neki ſemmie nem volna. Monda Socrates, nem ertede mely nagy aiandékot adtal énnekem? hanem ha te magadat ſemminek alitod. Es nagy jo kedvel fogada ßegény tanitvaniat, kitől ſemmi fizeteſt nem kivana, kinek tudgya vala ßegényſeget. Laertius.

Lucius Taberius ßanki vetet fö embereknek fiait, Romaba Sillatol aiandékon tanita. Sueton. de Grammaticis Illuſtribus.

Cyrus Kiraly ki Perſiai birodalmot Meduſokhoz foglala, hadaval mikor egy nagy puſtaſagra jutot volna, holot nagy ßükſegnec ideien vitezi egymas teſtet megennek, ily utolſo ßükſegenek ideien, mikor Arimaspiuſoc harmintz ezer ßeker buzat hoztanac volna, reménſegek felet Cyrus nepe meg elegedven, azt az nemzetet Cyrus Kiraly minden ado fizeteſtol megmente, annak felette nagy aiandékokal meg-is aiandékoza, neueket-is megvaltoztata, Euergetuſoknac nevezuen. Diodo. lib. 17.

Demetrius Poliorcetes Antigonus fia, mikor Athenaſt meg vötte volna, mely nagy ßükſegbe vala eleſek miat, mindgyart gyuleſt hirdetven, gabonat ingyen ozta nekik. Plut. in vita Demetry.

Alexander meg győzven Darius Királt Perſepolis fele közelgetven, eleibe jövenek könyörgeſel, ugy mint nyoltz ßáz Görög, kiket Perſia-

beli Karthagoc ektelenul megrutitottanac vala, kikhozul nemelyek venek-is valanac, labokuyait el vagvan, nemelynec kezeit, orat, fulét meg ezonkitvan, kiket latvan Alexander könyhullataſtol magat meg nem tartoztathata. Könyörögven azoc, hogy ily nyomorult allapatokba lenne ſegitſegel. Kiket vigaztalvan Alexander monda: hogy gondgya lenne reaioc, hogy házaiokba tißteſſegel vitetetnenek, kik egybe gyulven inkab itilek, ot Aſiaba valo meg maradaſokat jobnac, hogy ſem mint ki ki hazaiaba oztatvan nagy ßemeremel barats közöt rut abrázátokal forgáni.

Ezokért viſſontag Alexanderhez menvén, mit végeztenek volna egymas közöt meg mondak, hogy mint együt akarnanac maradni Aſiaba, czak azon könyörgenenec, hogy ſegitſegel lenne nekik ot valo lakaſokba. Ionac itilven a Király tanaczokat, harom ezer drachmat adata nekik, (minden drachma pediglen negy garaſt tezen Budæus ßámlaláſa ßerént) öt ferſi ruha, mindennek meg anni Aſſßony embernec valo ruhat, mindennec negy ökrôt, ötven juhot mindennec, ötven ueka buzat adata ajandékon, annac felette ßábadoſoka tőue öket minden ádo fizeteſtol; Es tiztartoinac meg paranczola, hogy jo gondgyokat viſelnec, hogy ſenkitol bozzuſagöt ne látnanac. Diod. lib. 17.

Cimon Athenasbeli minden nap hazanal főzet vala váczorara, houa minden ſegénynec ßábád vala be menni, fizetesnelkül elegedendö etelre. Plut. in Cimone.

Lucius Paulus Æmilius meg győzuén Perſeuſt Görög rephez menven, meg batorita öket es meg aiandekoza, nemelynek buzat oztuán Király czuribol, nemelynec olajat. Holot anni böſeget tálalt vala, kiket Philop és Perſeus el reytettec vala, hogy embert kinec ki oztánac nem talalhatnanac. Plut. in Æmilio.

Adrianus mihelt Czáßárra lön, ferſi gyermekeknec, és leányzoknac Traianuſtol rendeltetet eleſt meg jobita. Suetonius.

Longobarduſoc mikor Romat meg ßallottac és fel koborlottac

vol na

volna, gabona miat felette nagy ßükſegbe leven az Romaiak, Tiberius Czáßár ſoc ezer hiokal gabonat kulde, és nagy ehſegtol ßábadita meg az varoſt. Paulus Diaconus lib. 17. reium Romanarum de geſtis longobard. lib. 3. cap. 5.

Baſilius Macedo Czáßar ßokaſa ßerént, az Apoſtoloc templomaba menuén, láta nemely városbelieknec nagy ßomoru abrazattyokat. Kérde mi oka ßomoruſagoknac, mondanac. Oh Vram mit ne ſomorkodgyunc, ha jelen valo halalunkat gyermekeſtol lattyuc, holot ket veka gábonat egy aranyon vezünc, és miuel hogy pénzünk el fogy, rövid nap elecünk-is el fogy. Ezt haluan à Czáßar fel fohazkodék, kiknec jelen valo ßomoruſagokat pénzeuel meg vidamita. Azokat pediglen kic gondviſeloc valanac à városba tiztekbol le vete, hogy elób neki meg nem jelentettec volna. Cuſpinianus in Nicephoro.

Romanus Argiropolitanus Czáßar idejebe, nagy ehſeg és dög halal miat Capadociabeliec, Paphlagoniabeliec, és Ormeniec, annira meg keſergetetenec, hogy házaiokat el hagyvan mas Orßágba költöznenec, kiket Czáßár elól talalvan kenzerite öket hogy vizza mennenec, pénzel és gabonaual ſegitven öket. Cedrenus.

Velenczeſec vizza veuén Clodiat à Genuaiaktol, holot ſokan az Genuaiac közul rabſagba eſenec, kik Genuaiakal valo hadakig fogua tartatanac, le ßákadozvan ruhaioc értven nyomorult allapattyokat az Velenczei kegyes aßßonyallatoc, egy mas közöt anni pénzt zedenec, hogy rabſagbol ki ßábadultaknac kik ßám ßerént tizen öt ßázan valanac, ruhakat czinaltattanac, és mindennec ſzükſegére valot adanac, annac felette uti költſeget mindeneknec anynit hogy ne kelletnek kuldulnyok mig házaiokba mennenek. Sabellicus lib. 9. Ennead 9.

Xerxes Király el puztitvan Phocideſt, Athenasbelieket Themiſtocles tanaczabol, nagy ſokak városſt el hagyuan Tröczenaba koltozenec, kiket nagy io keddel fogadanac Trözenabeliec, eleſt rendelvén rekiec, és mindennapra ket ket filvert gyermekeknec pediglen ſzábadſagot adanac ſza-

badon

badon almara, annac felette meſtereket fogadánac ő magoc költſegeken à gyermekek tanitaſara. Plut. in Themiſtocle.

Ptolomæus öreghik Ægyptusbeli Király, mikor Cleomenes Spartabeli Király Orſágabol ſanki vetetvén futot volna, nagy ſeretetel fogada, rendeluen neki ezendonkent huſſon negy talentumot, kikel magat baratinal egyűt taplalya vala, és több Görögöket kic Antigonus elől futottanac vala Ægiptusba, Igirvén annak felette magat arra, hogy haiokal és pénzel Orſágaba viſſa küldi. Plut. in Cleomene.

Negyedik Henrich Czáſar Mágyar Orſág Királyné aſſonyat fiaual Salamonnal, és menyeuel egyűt jo akarattal veſi, kiket Mágyaroc ki üztenek vala, Bavariába helt aduan nekic, és Orſág jouedelmebol költſeget rendeluén. Auent. lib. 5.

Xixtus IV. Papa Törököktől ki üzetetet feiedelmeket és Királynè aſſonyokat, Orſágokbol költſegeuel kegyeſen taplala. Volat. lib. 2. Anthropo.

Tizedik Alphonſus Spániol Orſági Király, Conſtantinapoli Czáſárt nagy ſumma kinczen valta meg Soldanuſtol. Pontanus.

Tribunus Paleſtiniabeli orvos, mikor Coſro és Perſiabeli Királt beteg ſegebol meg gyogitotta volna, egyebet nem kere töle, hanem egy nehany Romai foglyot, kinec kereſere többet erezte el harom ezer rabnal. Suidas.

TIZENHETEDIK RESZE.

AZ ISTEN

AZ ISTEN FELÖKNEK NYOMORGATASOKROL.

A gonozok az igazakat habergatuan el nyomiak irigyſegbol, látvan azoknac elömeneteket.

Cain irigyſegbol nyoma meg attya fiat Abelt. Gen. 4

Eſau miert hogy Iacob attya aldaſat el vötte vala, meg akara ölni, Iacob attya hazabol ki budoſic duhöſſege elöt. Gen: 28

Ægiptusbeliek látuan Izrael fiainac neuekedeſeket és zaporodaſokat, irigyſegbe meg nyomak öket nagy kemény ſolgalatockal. Exod. 1

Saul Király, czak nagy irigſegbol kergeti vala Davidot, hogy Goliath gyözedelme Davidnac tulaydonitatik vala. 1 Reg, 1 & 18.

Chriſtus Vrunc, czak irigyſegbol ölettetek meg az Sidoktol. Matt. 27

A gonozok meg nyomiak az igazakat buſaſagoknak nagyob ſábadſagaért, kiért meg fedettetenek az igazaktol,

Puthiphar feleſegenec gonoz ſándekanac, miert hogy az tizta erkölczü Ioſeph nem engede, hamis vadolaſokal meg ſányargattata, tomleczneknek kemény fogſagaba. Geneſ. 39.

Sodomabeli fertelmes népec lothot ſok képpen keſergettec, erozakot akarvan hazan tenni. Gen. 19.

Az ket hamis bironac teſti óuiaſaga Suſannat el akara vezteni. Dan. 13

Herodeſnek mas ember feleſegeuel valo paraznaſaga, vétete feiet kereztelö Z. Ianoſnac. Mar: 6

Az gonozok nyomorgattyak az Iſtenfelöket, Vraſagnak kivánſagaért.

Iudic: 9 *ABimelech Vrasag kiuansagaért hetuen attyafiat öle meg nagy Istentelenül, hogy egyedül vralkodhatnec.*

2. Reg: 15 & 16 *Az Istentelen Absolon Vrasag kiuanasaért, kergete ki vénsegebe edes attyat Király ßekibol.*

Esther. 3 *Mardochæust nagy keuely Vrasag kiuanasabol akaria vala meg öletni Aman az sidokal együt, kic Asuerus Király birodalmi alat valanak.*

Az harom gyermeket, Nabugodonozor az eghe kemenczebe vetette, hogy az ö Istenit nem imadnac nagy kegyetlenseböl. Las tob peldat erröl oda fel à keuelysegrol.

Az igazakat meg akariak sanyargatni és ölni à gonozok, ßűvőknek dűhőssęgebol.

3 Reg. 19 *AZ Istentelen Iezabel, kergeti vala Illyes Prophetat nagy ok nelkül valo duhôssegebe.*

4 Reg. 6. *Ioram Király Samariába valo nagy ehseg miat, hogy gyermekeket meg ôttek volna az Aßßonyallatoc, Város meg ßáliasanac ideien, Elisæus artatlan Prophetanac feiet akara vetetni.*

Iudit. 2 *Az Istentelen Holofernes, Izrael fiait el akaria valo vezteni nagy dühössegebe, hogy ellene allottanac vala.*

1 Ma. 1 *Antiochus Király, nagy keuely duhôssegebe menvén Ierusalembe, izhonyn verontast tön.*

Matt. 2 *Nagy dühössegebe kergete Christust Herodes, kiert sok gyermekeket meg ölete.*

Acto: 12 *Hasonlo képpen, Herodes Agrippa meg öle Z. Iacab Apostolt, és Petert à tômleczbe vete.*

Az igaz

Az igaz mondaſert, kergetik és vldözik az igazakat á gonozok.

Ioas Királynac igazat monduan Zacharias Propheta az Vr akarattyabol, tóle megölettetik. 2. Par. 24

Ieremias Propheta-is à tömletzbe vettetek igaz mondaſaért Sedechias Királytol. Ier. 38

Ananias hamis Propheta hazugſagaval akara Ieremias Prophetanak igaz mondaſat meg gyalazni. Ier. 38

Haſonlóképpen Achab hamis Prophetai czelekedenec Michæus Prophetaval. 2 Par. 18

Az Papi Feiedelmek, meg tömletzezek az Apoſtolokat igaz mondaſokert. Act: 5

Az Sidok meg kóuézek Z. Istvant, miert hogy nem ſolhatnac vala ellene, à leleknec á ki ſol vala Istuan általereie miat. Act. 7

Z. Pál Apoſtol ſok keſerüſeget, vereſeget, és tömletzet ſenvede à Sidoktol az igaz mondaſért. Act. 13. 14. & 16.

Maximianus kegyetlen Czáſár à kereſtyeneket nem czak kirok és gyötrelmek által akaria vala el veſteni, hanem karomlaſokal és hamis czalardſagoknac gondolati által, vallaſokat akaria vala meg ferreztetni, hogy minden embereknel gyülöſegbe lennenek. Sok ſantalan könyuekeket irat vala rakva nyiluan valo hazugſagokal, atkokal, és karomlaſokal, ugy mit kikbe irata Christus Vrunknac és Pilátoſnac egymas közöt valo beſſelgeteſeket, kit Romai birodalomba mindenüt el oztat vala. Tanito meſterekneк meg hagyvan, hogy azokat olvaſnac és tanitanac à gyermeczkeknec, kic által az ar tatlanokat-is meg czalhatnak. Haſonlokeppen czelekedik vala. Hadnagya Damaſcusba az Phenitiai aſſzonyallatokal, kic tiztatalan ſemelieк valanac, fenyegetven öket vereſegeckel, ha azt nem bizonitanak iraſokal hogy ok kereſtyenec voltanac, és ázokal paraznalkodtanac kic fö emberec voltanac közöttök, és ezeket mind irua kuldi vala fejedelmenec

Romaba. De nem sok üdö mulua az-is melto Isten büntetese áltál magat meg öle. Eusebius lib. 9. cap. 5.

Commodus Czáßár ideiebe, Apollonius kereztyén fö és tudos embert, egy ßemtelen ember, tonyveny eleibe vizi vadoluan ôt: de miert hogy az à vadolo modnelkül uadolasat és tôrueny ellen inditotta volna, meg sententiaztatek zarai meg töreseuel Romaiac törvenyekbol, ki masnak oknelkül ügyekezik valala veßedelmere.

Persiabeli Sapor kegyetlen Király ideiebe decretum adatek ki, hogy egyebeket az kereztyenek közül meg ne ölnenek, hanem czak Puspökö-ket és Pápokat. Vgyan ackor Acepsimas Püspök harom Papiaiual egyut, hogy Király paranczolattyanak nem engedenec, ki meg hatta vala hogy az napot imadnac, ßántalan kinoc ala vettetenek. Kic közöt Acepsimas lelket Istennec ada, à töbinek testeket inakal veruén meg zagatatak, egÿknek nagy czigazas miat, kariai helyebol ki zagatatanac, ugy hogy tellyes eletébe velek nem elhetet, mas adot enni és inya.

Hormisdas fö ember Persiabeli Király udvaraba, Goronares Kiraly tiztartoia levén. Ezt értuen à Király hogy kereßtyén volna, paranczola neki hogy üdvezitet meg tagadna. Monda Goronares Királynac Hormisdas, ez Király paránczolattya nem czak hamis, hanem hazontalan-is. Mert ha ki vakmero képpen, ez egéz világnac Istenet meg tagadgya, ez illyen ember, akar mi kiczin okbol-is Királyat el arulya, és mashoz rágazkodic. Hálvan à Király ily bátor feleletit Hormisdasnak meg haborodik, minden joßagat el veßi, tiztitol meg foztya, mezitelen és czak egy also inneghe udvarabol ki üzeti és udvara népe teueinec páztoraua teßi. Egy nehany nap mulva palotaiabol ki tekintuen à Király láttya Hormisdasnac meg feketült testet az nagy melegseg miat, és porral meg rakodottat Attya méltosaga ezebe iutvan, udvaraba hiuatya es gyolcz ruhaba öltözteti, monduan neki akar czak mostan elöbi tudatlan bolondsagodat vesd ki, és az Aczi fiat rekezd ki ßüuedböl Hormisdas ezt haluan, magaba meg geri-

ede el

ede, el zagatvan ruhajat kit Király neki adot vala, és el vetuén, monda. Ha azt itiled, hogy ezert az én jeles vallasomat meg tagadom, ne meg ajandékod, legyen tied Istentelenségedel együtt. Ki vetetven azért Király palotaiabol feie vetetetic mezitelen. Hist. tripar. lib. 10. cap. 30.

Diocletianus Istentelen Czásár birodalmanac tizedik eztendeiebe husuet napian, ily decretumot irata à kereßtyenec ellen, hogy egez Romai birodalomba minden templomok földig lerontatatnanac, minden könyvek kikbe Euangeliomok és Prophetaknac iraßi talaltatnanac meg egettetnenec, és hogy Christus kouetöinek semmi tißteßegek ne lenne, ezek vtan sok külömb, külömb helyeken, nagy kinzasockal sok ezer kereztyént ölete meg.

Vgyan azon üdöbe Maximinus Czásár nap nyugati birodalomba Nicomediánac meg egeteséért, kit az kereztyenekre hamißan költöttenek vala, harmintz napig külömb külömb helyeken, tizenhet ezer kereztyent nagy gyötrelmek utan ölete meg. Damaßcenus auctor.

Iulianus Apoßata kereztyenek ellen valo ßörnyü dühößeget, kiuel tellyeßegel magaba el tökellete vala, hogy hadbol valo vizza tereße vtan, el törlene birodalma alat leuöket azon hadba meg sebeßeduen és nem tudvan kitöl eßet volna, nagy karomiaßßal fel kialt, veret markaba veuén, és az egh-re vetvén, monda: meg gyöztel Galileabeli Christuß neuezuén Galilæusnac.

Claudius Herminianus feleßege meg tereßet à kereßtyen hütre ertvén, kereßtyénec ellen nagy kegyetlen üldözeßt indita, kiert egyedül torvény ülö hazba mirigyekel veretetec meg Istentol, ugy annyra hogy még éluen fergek forrananak ki testébol. Meg tiltuan hozza jaro ßolgaitol hogy senkinec ne jelentenek, hogy à kereßtyenek ne örülyenek.

TIZENNYOLCZADIK RESZE.

AZ IMADSAGROL.

AZ igaz Istenfelö egyhazi embereknec imadkozni kel az olatok valo juhoknac meg tartasokért, és Istennec haragianac rolok valo el tauoztasáért.

Exod. 32. Moyses Propheta, tizti szerént, ki Izrael nepenek vezerül, és Paztorul adátot vala Istentol, sokszor buzgo könyorgesi által, Izrael fiai ellen fel geriedet haragiat el terite.

Num. 11 Moyses imadsaga által szünék meg Isten haragianak tüze, à mely meg emezte az zugo lodoknac taborat, à munkaért.

Num. 12 Moyses imadsagaért, Marianak belpoklossaga meg gyogittatek, ki ellene morgot vala Aaron Pappal együt.

Num. 21 Az tüzes kigioknac el tavoztatasáért, kiknec mordosasaval büntete Isten Izráel, fiait imadkozek Moyses, és meg szabadula à nep.

1 Reg. 12 Monda Samuel Propheta Izrael fiainac, táuol legyen én tölem az à bün, hogy tü erettetek ne imadkoznan.

2. Tim. 1. v. 3. Z. Pál Apostol mondgya vala Thimothæus Püspöknek. Szünetlen emlekezem te feléled az én imádságimba eyel és napal.

Imádkozni kel, jó és igaz egyhazi embereknek valaztasáért.

Monda

MOnda Iesus az ö tanitvaninac, imádgyatok az aratasnac vrat, hogy munkasokat küldgyen az aratasra. Matt. 9

Chriſtus tanitvani, Iudas helye be maſt akárvan valaztani, elöſsör imádkozanac mondvan. Te Vram ki mindeneknec ſiuet iſmered mutaſd meg kit valaztottal è kettö közül. Act. 1.

Mikor mondotta volna az Z. Lelek, valazzatok ki Pált, és Barnábaſt, az munkara kire öket fel vöttem. Imádkozanac vala, és kezeket reá teuen el boczatac öket. Acto. 13

Imádkozni kel az bünösökért, és gonoszságba el merült ellenségünkert.

ABraham nagy alázatos aytatoſſagal imádkozék, Sodomabeliek veſzedelmenek el tavoztataſáért. Gen. 18

Sokſor imádkozék Moyſes Iſtennec Ægiptusba valo oſtoroknac meg büneſeért. Es noha gonozok valának az Ægiptusbeliec, mindazáltál Moyſes imádſagara meg kegyelmez vala Iſten. Exod. 8. 9. & 10.

Onias Papi fejedelem imádkozék Heliodoruſert, ki Iſten egyházának tarhazat meg akaria vala foztani, hogy vereſege után meg gyogitatnec, 2 Mac. 3

Az mi Vrunc Chriſtuſunc gyakorta tanita tanitvanit ellenſegekért valo imádſagra. Matt. 5.

Eö maga-is imádkozék azokert kic ötet megh fezitek. Luc. 23.

Nagyob aitatoſſal imádkozek ellenſeginek büneinek meg boczanattyaért Z. Iſtvan, mikor köveztetnek, hogy ſem mint magaért. Act. 7.

Z. Pál Apoſtol-is üldözöjért imadkozek, hogy Iſten azokat à pœnitentiara hozna. 2. The. 1

Az jó imádſágnak valaztot ideienek kel lenni.

Miért, mint, és mikor,

Iudit 13 *Mikor utra akarnac indulni ackor imádkozni kel, hogy az Iſten békeſeges utot adgyon, és hogy az ô Z. Angyalat mi velünk el boczáſſa, mind meneſünkbe, mind vizza jovetelünkbe.*

1. Eſd. 8. *Eſdras imadkozek az Vriſtennec, hogy jo ſerenczet adna nekiek Ieruſalembe valo meg tereſekre.*

Iudit. 8. *Iudit Aſſſonynac, nagy bizodalma vala az imadſagba mikor monda, én erettem ſemmi egyéb ne legyen, hanem czak imadſag.*

Act. 20. *Z. Pál mikor Achaiabol el akara menni ſok ſép beſzedi utan, ſokaig imadkozek.*

Rom. 1. verſ: 10 *Z. Pál jelenti az Romabelieknek imadſagat, kivel az Vr Iſtent keri vala, hogy ſerenczes utat adna neki hozzáioc valomenetelre.*

Imadkozni kel ſolaſanek elötte, föképpen Prædikalas elöt.

Neh. 1. & 2. *Mikor Nehemias Artaxerxes Királynac inia adna, és hogy kerdeſere alkolmatos feleletet adna, imadkozek Iſtennec.*

Eſter. 4: *Minek elötte Eſter Királyné Aſſſony Aſuerus Királyhoz be menne nemzete ſzábadulaſanac könyörgeſeért, kere Mardochæust és Suſaba lakozo Izrael fiait hogy imadkoznanac erette.*

Col. 4 *Z. Pál Apoſtol-ia, haſonlo képpen keri vala, az Coloſſa Varosbelieket, hogy imadkoznanac, hogy az Iſten igye nevekednek és dúczöitetnek.*

Etel elöt imádkozni kel, és etel utan hálat adni.

Iesus Vrunk, Martha, és Maria siralra tekintvén, negyed napi halottat à koporsobol fel támaszt. Ioan. 11

Z. Peter és Z. Ianos fel menvén Ierusalem templomaba imadságra, egy benna embert gyogit meg, ki anya mehetöl fogva santa vala. Act. 3.

Z, Peter és Z. Ianos imádkozanak Sámariabeliekért, és kezeket reá teven Z. lelket vönek. Act. 8.

Publius attyat Z. Pál, hideglelesbol és verhasbol meg gyogita. Act. 28.

TIZENKILENCZEDIK RESZE.

AZ ELMEKEDESNEK IELES HASZNAIROL.

Z. Agoston Doctor egyedül házáczkaiaba ülven és Z. Háromságnac titkos dolgairol magaba gondolkodvan, sem látta, sem erzette mikor tánacz kerdeni hozza be ment volna egy Aßßonyallat, noha gyakorta ßolot volna néki az Aßßonyallat. Sabellicus lib. 2. cap. 6.

Z. Ieronimus Doctor maga felöl igyir. Sok könyhullataßim utan, ßemeimnekaz eghekre fel emeleße és nezeße után, neha lattatom vala jelen lenni az Angyaloknac ßeregi közöt, és vigadvan eneklek vala, te utannad futunk à tejoßagu keneted vtan. &.

Vgyan azon Z. Ieronimus irvan à ßüzeknek. Hidgyetek én nekem leanim, vén probalt embernec, ha egyßer meg koßtollyatok mely gyönyörüßeges legyén az Vr, az az elö kö ki az emberektol megvetetet, és az 1. Pet. 2

Exod. 13

Istentol valaztottatot, ö tole azt halhattyatek, jövetekel, és minden iot meg mutatok tünektec. Kit nem lathatnac hanem czak à tiſta elmek.

Tudom mit mondok ſzerelmeſim. Hogy az én halgatagſagomrol, ſollyak ily el vetet embereczke, az Vrnac hazaba ily ala valo levén, még é teſtbe elven gyakorta az Angyaloknac ſeregi közöt voltam, egéz heted czak à teſtem taplalaſarol ſemmit nem erezvén az Isten látaſáért. Soküdö mulua meg adátvan teſtemnek, ſirok vala. Mikor ot valek, meny bodogſagom vala, meny meg mondhatatlan gyönyöruſeget érzek vala, bizonſágom az Z. Háromſág kit látok vála: Bizonyſagok az bodog lelkek-ü, kik jelen valanac: bizonyſagom az én magam lelki iſmereti, ki anni jokal elek vala, kit nem tud meg mondani az én lagy teſtem.

Z. Thamas Aquinas, mikor Istenfelöl nagy ſokat elmelkednec lattatik vala fel emeltetni à foldrol egy ſingnire, és ugy állani magaba, kinek Istennel valo lelki beſſelleſe uig abrazattyanac nagy jelét adgya vala. Gyakorta el ragadtatvan elmeie, gyortyaia kezebe leven kezet meg egétven nem erzette Sabell. lib. 2. cap. 6.

Z. Istvan Magyarac elſö Királya, mikor etzakai könyörgeſi közöt, az Istenbe egyetül volta, teſte egyut elmeievel az földtöl fel emeltetik vala. hayléka alat, holot ſokot vala imádkozni, nagy buzgo elmelkedeſevel, véle egyut fel emeltetik vala az eghbe. Kit mikor eſsebe vöt volna, hogy tobek láttak volna, jelentvén egy Z eletü embernek, meg tilta hogy ſenkinek ne mondanak eletebe Bonf. lib. 1 dec. 2.

Z. Láſzlo Király mikor ſok ideig varna komornikia, hogy templombol kijüne, és ſokaig ot valo mulataſat nem ſenvedhetne, templom aytaiaboz menvén, láta az Királt az egbe függeni buzgo imádſágo közot fel emeltetven. Bonf. lib. 4. dec 2.

Romoaldus Apatur mikor Sutriai hegyen valo kalaſtoromba ment volna, és ot Miſet mondana, elmeiebe el ragatatec. Azon el ragadaſa után David Pſalmuſinac magyarazoia lön, kit az elöt elig tud vala olvaſni. Mar. lib. 2. cap. 4.

Z. Bernard

Z. Bernard Apatur látogatni menvén Nema baratoc Calaſtormat, kit mikor latot volna azot valo Præboſt, feddeni kezde hogy ily ekes nyé regbe ult volna, kerdvén Z. Bernard menenü nyereg volt az kibe ö ült, uti tarſaitol, holot ſem ſel ülven, ſem benne ülven, ſem le ßalvan nem latta volna.

Arſenius Apatur felol iriak, hogy mikor munkalodnec ſirt legyén, mely jel altal bizonitatik, hogy ſokal egyebet gondol vala elmeiebe, hogy ſem mint kezebeli munkaia mutatna, kinec elmeie, keze munkai közötü Iſtennel mulat vala. Mar. lib. 3. cap 9.

Z. Maria Ægyptiakat Zozimus Apatur talalta egy ſingnire à foldtöl fel emeltetue imádſagaba.

Z. Erſebet Aſſony Magyar Orßágy Andras Király leánya elmel kedeſebe el ragattatik vala gyakorta, ki magahoz viven, abrazattyanac vig voltaval ßuvenek, és elmeienek vigaſágat, nem fedezhete el, ha kivel beßelgetet vala.

Vgyan azon Z. Erſebet nehez munkai után meg faradot teſtet le ülne nyugtvan, az eghbe nézven gondolkodik vala, neha vigh orczaval, néha ßomorván, kirol maga bizonſág tetele által Ieſuſt vig orczaval lattya vala à felbökbe, mikor magat el reitene akor meg ßomorodik vala, mondvan néki Ieſus, legy jo ßüvel leányom, én te veled vagyoc. Kire fele vala Z. Erſebet, ugy legyén Vram, te én velem, és én te veled. Mar. lib. 3 cap. 9.

Pogánok Példaia.

Hermotimus Calazomenes lelke, mint Ariſtæus proconneſiuſeis, el hagyvan teſtet gyakorta, ſok dolgokat meg mond vala, anni elmelkedeſe be levén foglalatos, hogy ellenſegitol teſte minden erzekenyſegtol el hagya tatvan meg egettetet. Sab. lib. 2. cap. 6.

Pithagoras egéz eßtendeig föld alat valo barlangba halgatot, hogy embereknek jövendöbe haznalhatna, Iſtenekel az ideig valo beßéde altal. Laert. lib. 6.

Chriſippus Stoicus ſokta vala mondani, ha magamat ſok ember közöt gyakorlanam, ſoha nem Philoſophalnek. Ludovi. Viues de diſciplinis.

HVSZADIK RESZE.

AZ IMADSAGNAK HASZNAIROL.

Z. Imreh Herczeg meg gyermet korába keves alomra magat ſokrata, eſeli utan két oratol fogva egéz virratig, David Pſalteriumat olvaſſa vala, és mindenik felet magaba elmelkedik vala, és tunyaſágaért olvaſaſába bo czanatatot kér vala Iſtentol.

Didymus Alexandriai vak levén, tanuſágnac ſerelmere fel geriedven, ſünetlen valo könyörgeſi altál, oly dolgot kivana Iſtentol kit termeſet ſeréntt nem czelekedhetet volna, megis nyere Iſtentol, nagy bólczeſegel annac vtánna ſokakat tánitvan (noha vak volna) az Z. Irau igaz magyarazattyara. Ruffi. lib. II. Hiſt. Eccl.

Avicenna Poganok közöt fö Orvos Doctor, valamikor tanuſagi közöt nehez dologra akad vala, kit könyen meg nem erthetne, regel mindgyart à templomba megyen vala, imádſagi után iſmet eſtve ſokot tanuſágara tervén, oly nagy hazonnal, hogy eyel almai közot nagy ſok nehez dolgoknac ertelmere tanitatnec. Sorzanus in vita ejus.

Hor nevü Apatur ſemmit nem tudot olvaſni, egy könv akadvan kezébe Iſtennec imádkozéc és mindgyart jol el tuda olvaſni.

Z. Baſilius imádkozec Z. Ephremert Siriajért, hogy Görög nyelvet tudna, és meg adatec néki.

Theodosius ifiabik Czáßár gyakorta imádkozic vala mind maganal, mind közönseges helyen nenye jo tanitasabol, és ezokért, nagy sok hadakat meg győzót, és ellenségit Istten meg gyalazta. Socrates lib. 7. cap. 43.

Ægiptusba Ammon nevü Apatur imádsaga altál egy iszhonyu sarkant kette hasitta, ki embereket és barmokat sokot vala el nyelni. Vgyan azon sarkannac mérges lehelleti miat meg óletet gyermeket fel tamazta

Rophilus és Mercurialis nevü Püspökök egy kegyetlen sárkant stolaval niakon kötvén ez utánnos vonvan, egy mely kutba vetic parancsolvan neki hogy soha onnat ki ne jüne.

HVSZONEGYEDIK RESZE.

AZ IMADSAGOT NEM MINDENKOR HALGATTYA MEG ISTEN.

VAndalus Arianus evetnekeknec fejedelme, Crocus mikor Galliat pußtitana, meg ßalla lingon nevu Városi, holot Desiderius Városbeli Püspöc nagy ßorgalmatos gondot visel vala, meg nyomorodot nyainac meg maradasara, ßünetlen-ü nagy aytatos könyörgeseket teßén vala Istennec, annak felette Város kőfalairais fel megyen vala, könyörögven az Istentelen Király elót, Város nepe ßábadulasáért, onnat visontag templomba be megyen vala ßokot imádsagira, holot nagy buzgo ßuból könyörege Istennec Városbeli népnec bünök meg boczanattyaért, de az Vr Istten kinec jo akarattyaba mindenec helyheztetvén vadnac, tudgya vala mi volna hiveinek leg ßuksegesb, és hogy ez világi eletet az mas világi bodogságnac kivansagáért hatra kellyen vetni, teßi könyörgeseknec kivanságáért lelkit

ada nekik, hogy ne ugy czelekednec mint ök kivanyac vala, hanem min Christus példája által meg tanultac vala, nem ugy attyam mint én akarom hanem az mint te akarod: meg vevén erövel az Várost az ereknek, mind az kereßtyeneket sok kinzaßók által meg ölek. Desiderius Püßpökot templomabol Crosius eleibe vonßac, holot nagy alhatatoßagal hütirol vallaßt tevén feje vetettetik.

Vgyan azon ßörnyü kereßtyénec üldözeßében Vesontiumbeli Antidius Püßpök-is martyrumßágot ßenvede, kinec orrát, fület, ayakat el metzvén, annak vtana kariait tabaival együt, vegezetre ezek utan feje vetetteték Sigebert. in Cronico An.

HVSZONKETÖDIK RESZE.

AZ ASZONYALATOKNAK EKESITÖ RVHAIOKROL.

GYakorta az Aßßonyallatoc ekeßitik magokat, hogy ferßiakat meg czalhaßanac.

Mint Thamar az ö Ipatol akarvan magzatokat fogadni, kinec Vra meg holt vala, özvegyßegbeli gyöz ruhaiabol ki öltözek, es fel ekeßite
Gen. 38 *magat, és igy czala meg Iudaßt Iacob Patriarchaßiat, kitöl ket magzattya ßületec.*

Az Iſtentelen Iezabel, Iehu jövetelit halvan meg kene ßemeit
4 Reg. 9. *feßtekel.*

Iudith Aßßony ekes öltözeti czalak meg az hatalmas Holofer-
Iudit 13 *neßt.*

Iſiunac meg czalaßara keziti az aßßony ember magat.
Pro. 7.

Nemis

Nemis oknelkül intetekis az ferfiu, hogy magat meg otalmazza az fel ekesitetet aßßonyallatol. Eccl. 9.

Az mely aßßonyallatok Isten elöt kedvesek akarnak lenni, nem kel magok fel czifrazasara vgyekezni.

Ester Királynè aßony mikor Asuerus Királyhoz be akara menni, nem kerese czifra köntöst avagy egyéb ekesseget: hanem ßemelye ekessegevel meg elegedek. Ester. 2.

Az Vr haragyaba valo fenyegetessel mondgya vala, hogy el venne aßßonyallatoknac ekessegeket Esaias altál. Esa. 3

Z. Peterus arra inti az Aßßony allatokat, hogy ne lenne külsö hajoknac ekessege, avagy aranyal valo kórnyül vetele, avagy ruhazatoknac ekessege. 1 Pet. 3.

Editha Angliai Királyoc nemzetebül valo Apacza, mikor ßüzek közöt Kalastoromba ekesb öltözet bejarna, hogy sem mint à töb, Apaczaknac törvenye volna, meg feddetven Etheluoldus ersektol ez czifrasagáért, mond Editha, czak Isten tudgya az fel öltöztetet lelki ismeretnec titkait. Vgy itilem, hogy az arany kontös alat-is, olyßent, és tißta elme halgat, mint à te hasadozot köntösöd alat. Ranulphus lib. 6. c. 9. in policro.

Nero Istentelen Czáßár felesegé, vrahoz hásonlo czifrasagnac ektelen edenye vala, ki midon vala hova ki menne mulatni, mindenüt vtanna nagy sereg ßamarokat vitet vala, hogy azoknac tejekbe magat mosna, lovait kik neki ßolgalnac vala arany patkokal patkoltattya vala. Fulgosius lib. 9. cap. 1.

Siracusabelieknec törvenyec volt, hogy egy aßßonyallatis drága ruhaba ne öltöznec, hanem ha elößör magat, meg zeplositetetnec vallana. Ferfiaknácis törvenyec vala, hogy senki nagy aru öltözetbe ne öltöznek, hanem ha faytalanaknac akarnac magokat mutatni. Cælius lib. 7. cap. 10 Antiquam lection.

Zeleucus Locrenſis ily törvént ada az aſſzonyallatakrol, hogy az nemes aſſzonyallatnac czak egy ſzolgalo leanyanac kellene lenni, hanem ha mikor rezeg lenne, ſem eyel Városbol kinelenne ſabad menni, hanem ha paraznac kereſni, ſem arany lánczot avagy fügöket viſelni, avagy drága öltözetek öltözni, hanem mikor teſti bün czelekedete akarna magat fel geriezteni. Sem ferſiaknac uyait gyürſokel meg ekeſiteni, ſem czifras öltözetet viſelni, hanem czak à végre hogy paczna termeſeteket mutatnac. Diodorus lib. 12.

Az aſſzonyallatok ſokſor czeſſegbol még valtoztattak ruhaſokat.

Diodorus lib. 3.

SEmiramis Aſiriuſoc Királynè aſſzonya tudvan, hogy nehez volna à ferſiaknac aſſzonyallat birodalmat alat elni, ferſiui ruhaba öltözec. mig kiczindedſia fel nevekednek.

Laſthenia, Mantinea, Axiothea Plato ſcholaiaba jarvan, ieczkere ferſiui ruhat veznek vala rea.

Phocion feleſege Vra ruhaiat viſeli vala mindenekbe, ſemmi aſſzonyallat ekeſſeget nem kiuanvan, ſem fö fedelet nem viſeluen.

Pluſ. in Mitridates

Hypſicratea Mitridates Király feleſege, Perſiabeli ferſiac ruhazattyokba öltözvén, feiet fel borotvaltatuan Vrat hadakba kèueti vala, és ſiſakot feiebe tevén Vra mellet harczol vala, kit meg gyözvén C. Pompejus ſoha futtaba Vrat el nem hagya, véle együt akaruan elni, és halni.

Iacobus Diaconus Heliopoleos Surius Tom. 5.

Pelagia Antiochiai hires tiztatalan ſzemelynec ſemmire oly gondgya nem vála mint teſte ekeſiteſere. Ez nemüdö korba magaba tevén, veſzedelmes lelki allapattyat ertuén, el vetuén minden fertelmes teſte ekeſitö ruhait, ferſiui ruhaba öltözec és nagy uadon erdoknek barlangit kereſuén Sanyaru pœnitentiat tarta, elobi gonoz eleterol.

Eugenia Romai fö tanacz Vrleanya, ferſiui ruhaba öltözec, ferſiunac teteven magat, kalaſtoromba mene, hogy nagyob czendeſſegel Chriſtusnac ſzolgalhatna. Mar. lib. 1. cap. 2.

Marin

Marina ſüz Görög nemzet firſiui ruhaba öltözven, baratoc kalaſtromaba menvén tiztaés Z. eletet uiſele mind halalaig. Volat. lib. 17.

Theodora ſüz Antiochiai Diocletianus Czáſzár ideiebe Antiochiaba bordely hazba vitettetek, hogy ott kereztyeni hutiért meg ferteztetnek, kihez egy Vitez elſöbe be menvén, mintha vetkezni akarna vele à vitéz, Theodora ruhaiat magara vevén, amaz pediglen à vitéz ruhaiat, az bordely hazbol ki megyen helyebe maraduan à vitéz. Es mikor más teſti vetekért hozzaia be ment volna, ferſiunac iſmervén lenni itilven à poganoc hogy ördöngeſſegevel czelekedte volna feie vetelre itiltetik à vitéz, aſzſzony ember ruhaba. Feie vetelekor oda futvan Theodora monda, hogy ö volna à Theodora amaz ferſui. Igy mind ketten ketten à kereztyén hutert fövetel altál Martyrumſagot ſzenvedenec. D. Amb. lib. 2. de Virginibus.

Euphroſina Alexndriabeli ſzüz hazaſſag elöt el futuan, ferſiui ruhaba öltözek és baratoc kalaſtromaba mene, holot attyais baratta lot vala Smaragduſnac neuezvén magat, harmintz hat eztendeig ſzentül viſele magat, halala oraian edés attyanac ki legyen magat meg jelente. Volat lib. 15. Antrop

Padvai aſzſzonyallatoknac ſzokaſok volt, hogy ſoha horzokbol ki nem mentenek miglen ortzaiokat be nem fednek.

Az Ægyptusbeli el ado leanyoknac nem ſzábád vala házbol ki menni, ezokon ſarut nekik nem adtanak hogy ki ne mehéſſenec. Alexand. lib. 5. cap. 18.

Iulia Auguſtus Czáſzár leánya mikor nagy gazdag ekeſitö ruhaiba attya eleibe ment volna, felette igen meg haborita à Czáſzárt, másod nap ſokot ruhaiaba eleibe menvén monda Auguſtus, ez à ruha inkáb illik Auguſtus leányahoz. Monda Iulia. Ma attyam kedveért ekeſitetem magámat. tegnap feriem ſemeinec.

Poſthumia Veſta ſüzek közül egik, teſte ferteztetéſerol vadoltaték fel ekeſitetet ruhazattyaért, és batrab maga viſeleſeert, hogy ſem mint fele ſerzetes Pogán ſüzhoz illenec, kiért gonoz hireis kezdet vala

lenni, magat meg igazitvan az fó Papi rendek elót, meg hagyak neki hogy à fele maga mutogato óltözet nelkül és hasonlo szüzec erkolczhez nem illendö czelekedetol el lenne, ki miat gonoz hirbe eshetnek. Lasd tób példat fol. 291. cap. 81.

HVSZON HARMADIK RESZE.

AZ BEKESEG ZENVEDESRÖL.

AZ attyafiaknac egymás közöt törtint bossuság teteleket békessegel kel el turni.

Gen. 22. Isaac mikor attya Abraham meg akarna aldozni békessegel szenvede.

Gen. 37. & 55. Ioseph békessegel szenvede attyafiaitol vót bossuság teteleket, kit annac utánna magok-is meg ismerven, jo akartbol nekik meg boczáta, annak felete vigaztala öket Isten akarattyaval.

Num. 12 Moyses mindenekrol el feletkezec kikel zidalmaztatot vala hugatol Mariatul, nyavalyaiat látvan, imadkozek Istennek meg gyogulasáért.

2. Reg: 15 Nagy bekesegel szenvede David Király fiatol valo kergeteset, sót halvan halálat keserveseu sirta.

Tob. 2. Tobias békesegel szenvede ronkonsagi, és felesege szidalmazasat:

Az szolgak Vroktol vöt bossusagteteleket békesegel szenvedgyek.

2 Reg. 16. MIphiboseth békesegel szenvede mikor attyatol marat josságat David Király arulasáért adta volna szolgainak.

Az

Az harom ifiu Nabugodonozor ſententiaiat békeſſegel ſenvede. Dan. 3.

Az Vrak és egy hazi emberek mikor ſolgajoktol avagy alatok valoktol boſſuſágal illetetnek békeſſegel kel ſenvedni.

Moyſes Propheta Izrael fiainak ellene valo morgaſiért, tamadaſiért meg nem haborodék, ſót Aaron Papnac paránczola hogy erettek imádkoznec. Num. 16

Sara aſſony békeſſegel ſenvede ſolgalo leányanak oknélkül valo zidalmazaſat. Tob. 3.

Békeſſeggel kel ſenvedni Iſtentöl boczátator oſtorokat.

Tobias vakſagat békeſſegel ſenvede. Tob. 2. & 3.

Nagy békeſſeg ſenvedeſnek tukőre lön Z Iob, ki mind joſágat, mind fiait elveztvén, annak felette maga teſtebeön ſornyü gyötrelmeket ſenvedvén, zugolodasnélkül beſélle baratival. Iob. 2 & 3.

Nágy békeſſegnek ſenvedeſet mutata, az harom ifiu mikor az eghö keménczebe vettetenek. Dan. 3.

Az vén Eleazaris kit Anthiochus Király ſoc gyötrelmek altal meg ölete, Iſten törvenyenek megh tartaſaért. 2 Mac. 6

Haſonloképpen az het atyafiak is annyokal legyetembe ſörnyü halálokat ſenvedvén az igaſſagért. 2 Mac. 7.

Az békeſſeg ſenvedeknek nem kel meg állani boſſuiokat.

Saul nem engede meg öletni azokat kiköket ſidalmaztac vala. 3 Reg. 11

Eliſeus Propheta nem engede meg öletetni az Siriabelieket kik az ő fogſágara jöttenek vala, hanem inkáb jol tartata és vgyboczatata el. 4 Reg. 6.

Nem czak meg nem kel embernek torlany rayta tot boßßuſágot, hánem ßűből meg is kel boczatani.

Matt. 18 *MIkor Peter kerdene Ieſuſtol, hanyßor kellene fele barattya vetket meg boczátani, ha hetßere? monda Ieſus, nem mondom hetßer, hánem hetven hetßer.*

Az békeſſegnek ßenvedeſe, és álazatos felelet nagy háßnothoz embernek.

Pro. 15. *AZ lagy beſzéd meg töri az haragot.*

1 Reg. 25 *David Nabal bolond feleletibe meg haborodot vala, de feleſege álazatos beßédebe megh enyhitetek.*

Iudic. 8 *Efraim fiai Eyedonnal feddödvén, megh enyhitetenek ßép ßova által.*

3 Reg, 12 *Ha Roboam czendez feleletet adot volna Izrael fiai kônyôrgeſere, tiz nemzetſege Iacobnac el nem ßákadot volna tole.*

Bekeſſęg ßenvedeſnek Peldaia.

Luc. 4 Ioan. 8 *AZ mi Vrunk peldáia altal intettetünk à békeſſeg ßenvedeſre ſokßor noha ßenvedeſre jot vala, mind az által el allot az ſidok dühöſſegek elöl.*

Matt. 27 Mar, 14 *Nagy békeſſeg ßenvedeſnek Peldáiat mutata kerezt fan valo, ßenvedeſeknek-is ßórnyü kiniai közöt, ſok ellene valo ßidalmokat atkokat, és karomlaſokat békeſſegel ßenvede ſenkit nem fenyegetet.*

Z. Marton Püſpök ßámaron ülven, utaba egy néhany lovagot elöl talal kiknec lovok, ßokatlan ßamar tekintetibe megyedven, nagy hanikodas miat ki vetetek vrokat mergekbol, ez törtinetbol raitoc eſet gyalazatért az ßamar miat Z. Marton nagy ektelen ßidalmazaſockal illeretek,

De ki

De ki töltöt boßßuſág tetelek után lovok hatara fel fordulvan, ſemmi okon lovok helyekbol ki nem inditathatanac Z. Martón ellen valo veteteket mikor bizonyoſon ezekbe vöttek volna, boczanatot kerenek tőle, meg-ü engede kegyes ßokaſa ßerént, és aldaſt vetvén reaiok, bekeſſegel el menenek.

Z. Benedek Apaturt, Florentinus nevü egyhaziember mikor irigyſegbol etetes által el akarna vezteni, néki küldöt kenyerbe merget elegitvén ſemmit nem ßola, az Pap ßolgainac kik az kenyéret hoztac vala. Paranczola egy hollonak hogy az kenyéret orrába fel venne, és oda vinne holot ſenki ne illethetne, kit nagy engedelmeſen fel vön és el viue.

Vgyan azon Iſtentelen Florentinus latvan hogy az ő alattomba valo ügyekezetibe elö nem mehetne. Sok tiztatalan ßemelt külde kalaſtormába, és annac kertibe, hogy azoknac fertelmes czelekedetet miat Z. Benedek ßerzetes tánitvanit faytalanſagra inditthatna. Latvan Z. Benedek hogy tánitvanynac ßuvok meg ſebeſitetnek ha enni gonoſſág közöt maradnanac, el mene az kalaſtorombol minden tanitvanival együt mas helyre. Florentius ezt értven nagy örömel házahoz menvén pavimontomra le eſik és ßornyu halállal meg hal. Halvan ily Iſtennec boßßu állaſát Florentiuſon Maurus nevü tánitvanya, nagy örömbe kezde lenni, de meg feddetek Z. Benedektol Chriſtus tanito példaia által, ki azt mondgya tanitvaninac ßereſſetek ellenſegteket, és jot czelekedgyetek azockal kik tükököt gyülölnek. Greg. Dia. lib. 2. cap. 7.

Z. Chriſtoph martyr életébe olvaſſuk, hogy mikor Samiai tiztartotol fogſágaba nyakon veretet volna mondotta legyén; ha kereztyén nem volnek viſzſza útnem. Surius. Tomo. 4.

Agilius Z. Columbanus tánitvanya utaba találá egy embert, ki ellene tamadván fegyveret ki rantya keze azon ſzempillantásba meg ßarada. Ez vetket meg ismervén könyörge Agiliusnac hogy kéze meg gyogyittatnek, kit nagy ßeretettel meg czelekedec Agilius meg-ü gyogyittaték. Greg. Dia.

Libertinus baratot, Fundaba lako Apatur mikor labas alat valo ſékel arczul verte volna, ily ektelen czelekedetért lelki attya elót czak fohazkodaſt ſem mutata, hánem nagy czendezſegel Cellaczkaiaba be menvén imádkozék. Maſod nap Prioltol bizonyos dolgokért városba küldetetvén Apaturhoz megyen ki meneteliro valo ſábadſágért. Itilven az Apatur magába hogy az ó vereſegeért akárna ki menni, kérdi mi okbol akárna Városba menni, tiztit jelentven Prior paránczolattya ſerént, kinec nagy békeſſeg ſenvedeſen czudalkozék az Apatur, és elótte térdre eſék, boczánatot kervén modnélkül valo vereſegeér: Ezek után ki menvén az Városba ſok iſmert emberi kerdik mi lelte volna fel dagadot, és meg kekült orczáiat: mond Libertinus, lab alat valo ſekbe ütköztem, nem akárvan elóttejaroianac ektelen czelekedetit bir detni. Marul. Greg. Dia. lib. cap. 2.

Pál Apatur ſok vendég baratockal azon kívül-ú maga alat valo ſerzetes atyafiak együt ebelvén, egy ifiu tünitvanyat arczul czapia, ugy hogy az egéz le ült ſokaſſág meg hallana, ezokért hogy keſóbeden hozta volna el az etket: kit az ifiu nagy alhatatoſſon és czendez ſuvel ſenvede, vig orczával lelki attya elót alla kinec nagy békeſſeg ſenvedeſet mindnyaian czudalaka, jo példa adaſaval epiteténec. Ezt czelekede az Apatur mindenec láttara, és hallatara, hogy minemü békeſſeg ſenvedó volna ez ifiaczka példaiokra ezekbe vennek.

Paphnutius Apatur ifiuſágaba Scithioticai puztába egy kalaſtoromba lakván. Szerzetes baratoc közót, azok közúl egik nagy ellene valo irigyſégre inditaték, hon nem letebe Paphnutius cellaiaba reiti könyvet. Ki nagy panazt tón templombeli hala ádaſſoc után az egéz ſerzetes atyak elot, hogy az ó könyvet valaki el lopta volna. Halvan az atyac közótök ily ſokatlan dolognac eſetit, mindnyaian czudalkozanac. Mond ezec közót ez irigy ſerzetes, minden ſerzetes baratnac hanyataſſek fel cellaiaba valo ez közi á Paphnutius kamaraiat-ú fel hanyatvan koſárokalat kit ſokat ſerént kót vala meg talályac. Kit elő vivén közönſeges gyülekezetekbe, és nyilvan valo bizonyſágoc altál Paphnutiusra bizonitvan, hogy cellaiaba talaltatot legyen, ſem tagadhata, ſem vallaſt rola nem tón,

hanem

hanem büntetéséért pœnitentiat kére, fel menvén azért hazaczkaiaba nagy keserves siraſt tön rayta tot gyalazatért, és két hetig böytöle imadſagaval és ſiraſaval együt. Ez után az egyhaz aytaia előt földre le borulvan boczanatot kére az atyaktol artatlan voltara. Azonba az boſſu allo hatalmas felség az irigy ſzerzeteſt ſatan hatalmaba vete, hogy ez alatomba czelekedet gonoſſagaért gyötrötetnek. Kit nagy ſok ideig gyötörven semmi modon tőle meg nem ſabaditathatek, hanem czak Paphnutius imadſága altal, igy adata meg Iſten ez Z. eletü iſiunac tizteſſeget. Caſsian. Coll. 18. cap. 15.

Eulogius egy hazi ember, egy meg nyomorodot belpokloſt házába vivén, maga ad vala neki eledelt, tizenöt eztendeig nagy békeſſeg ſenvedéſſel: kitöl oknélkül gyakorta ektelenül ſidalmaztatik vala, ily halaadatlanſagat tovab nem ſzenvedhetvén, megyen Z. Antalhoz tánaczot kerni, mit kelleſſek ez ſzenvedhetetlen beteg emberrel czelekedni. Mond Z. Antal vary egy keveſet hogy mind te kegyes el kezdet dolgodban jutalmad vehéſſed, amaz-ü hogy halaadatlonſagat meg iſmerhéſſe, hogy lelki veſzedelmetol meg tartataſſek. Ezek meg levén Eulogius negyven nap mulva, ez világbol ki mulek, az belpokloſis hármad nap mulva megh hala. Palladius Hiſt. 26.

Z. Alexius Romabeli fő ember gyermeke, minec utánna attya hazat elſö menyegzöie napian el hatta volna, és Siriaba budoſot volna, holot tizenhet eztendeig küldulaſaval elt vala ſamaru eletbe, vizza jüven iſmeretlen attyahazahoz mint ſzegény küldus arnyekoczka ala be fogattatik, holot még tizenhet eztendeig attya ſzolgaitol ſzörnyü ſzidalmat nagy gyalazattal együt ſzenvette. Ezek után halalahoz közelgetvén, meg iria minden budoſaſat és ki legyen meg jelent, kinec nagy békeſſeg ſzenvedeſet, és Zent életet ſoc czudac altál meg jelente Iſten. Metaphraſtes.

Remete Pál ki együgyünec nevezetic, miker hazaſſágba elne ez vilag ſzokaſa ſzerént, feleſeget paraznaſágba tapaztalvan, mindgyart el hadgya, és puztaba menvén Zent Antal ſzerzetes tanitvani kö-

ze ſzamaltatec, ki kezet feleſege, és parazna ferſiu veretol meg tartoztata, ſzantalan ſoc czudakat czelekedek puztaba laktaba. Pallad. Hiſt. 28. & Hiſt. Tripar. lib. 1. cap. 11.

Macharius Alexandriabeli Scithiotica, puzta helyen valo lakaſaba történetből egy vere ſzipo zunyogot teſten mikor meg nyomot volna, oly nagy banatba kezde lenni, ezert az keves türhetetlenſegeért, hogy hat holnapig mezitelen jara à puztaba hogy ki egy zunyognac czipeſet békeſſegel nem ſzenvedhette vála, ſoc ezer zunyognac czipeſet ſzenvedne. In vitis Pat.

Caſsianus iria egy vén remeteről ki midön egy-ſer Alexandriaba ment volna ſok poganoktol környül vetetetvén, mondanac néki. A te Chriſtus Iſtened mi czudat czelekedet. Mond az Remete azt hogy az mely boſſuſágal engemet illettek ſőt még ennelis nagyobat békeſſegel ſenvedgyek.

Tob. 3 Sara Raguel leanya mikor ſolgalo leanyatol ſidalmaztatnec ſemebe, felſő hazaczkaiaba fel meuvén Iſtenhez fohazkodéc és ſiraſſal könyörge.

Canaan földeből valo aſzſzony áliatnac békeſſeg ſzenvedeſe leanyanac meg gyogyulaſat niért Chriſtuſtol.

Euphiax nevü ſüz, ſzerzetes tarſatol kitől ſoc ſzidalmat méltatlan ſzenvedet vala, mintha mindenekbe bünös volna térdre eſven előtte, boczanatot ker vala töle, ſőt könyörge erette az fejedelem aſzſzony elottis, hogy meg ne büntetetnek. In vit. Pet.

1 Cor. 14 Z. Paula Romai fő özvegy aſzonyallat, noha mindenektol ragalmaztatnec, és ſzidalmaztatnec, ugy mint ki boczülheteten joſzagat Chriſtuſért el hatta vala, fel nem haboritathatec. ki mikor bolondnac mondatatik monda: Czudai vagyunc ez világnac az Angyaloknac, és az embereknec, mi bolondok à Chriſtuért. D. Hyeron. In Epitaph. Paulæ.

Z. Erſebet aſzſzony Vra holta vtan minec utánna joſzágat ſzegények kézi oztotta volna magatis ſzolgalattyokra adta volna tellyeſſegel, egy

ßoros paloczkan menvén ki mellet nagy fertos moczolia vala, elol találvan ott egy aßßonyallatot kincl nagy ſoc jot tőt vala régen, ez Z. Erſebethez erkezvén palorol à ſarba tazittya, honnat nagy ferteztetve ki juven, czak nevetſegel mulata, őrülven még azoktol-is meg utaltatni kickel jot czelekedet vala. Conrad. Contion.

Caſsianus iria egy fő nemes Alexandriabeli aßonyalatrol, ki Athanaſius Puſpokhöz menvén, hogy egyet kerne az aßonyalatok kozul kiket tartánac vala közönſeges anya ßentegyhaznac jövedelmebol, ki vele jol czelekednek. Ki annak kereſere egy jeles és Iſtenfelő aßonyallatot ada athanaſius: De nem ſok udö mulva nagy pánaßolkodaſal monda: hogy nem kedve ßerint valo aßonyt adot volna néki. Vißßa kulde es egy nehez erkolczut kuldenek hozza; kinec mikor nagy kegyeſen kezdet volna ßolgalni, ez à fo aßonyalat, ſoha kedvet nem talalia vala, ſőt jo teteért zidalmazza és atkozza vala, à mellet megis veri vala. Athanaſiushoz menvén nagy hala adaſſal közöne, hogy immár kedve ßerént valo özvegyre talált volna, kinec gonozért jot tudna adni, boßßuſág tetelertjo czelekedetet. Caſſ Collat. 18. cap. 14.

HVSZON NEGYEDIK RESZE.

AZ SZEGENYSEGRŐL ES SZŰKŐLKŐDESROL.

AZ lelki ßegényeknec ſemmi tulaydonoknac nem kel lenni. Kinec jeles példaiat régen Iacob Patriarcha mutata.

Ki mikor Eſau előt budoſnek, czak egyedul, egy bottyaval mene altal az Iordan vizen labanhoz ßolgalni, ßolganélkül, és utyaba nyugodni akárvan, követ tön feie ala. Gen. 28

Exod. 3: *Moyses Propheta Ægiptusbol valo ki futasaba Iethro Ipa juhait örizi vala à puztaba, mert ő magánac nem vala juha.*

Ier: 35. *Rechab fiainac, nem vala sem Varoſoc, sem faluiok, sem hazok, hanem Sator alat laknac vala.*

Matt: 19. *Monda Iesus az ifiunac. Ha tökelletes akarz lenni, menyel és adgy el mindeneket à mid vagyon, és ad az ſegényeknek.*

Act. 4. *Az Apoſtoloc idejebe mindenec köz vala az kereztyéneknel.*

Act. 3. *Monda Z. Peter az ſanta embernec, aranyam és ezüſtöm ninczen à min vagyon azt néked adom, az Iesus neve be kel fel és jary.*

Act. 20. *Monda Z. Pál az Achiai kereztyén atyafiaknac, ſenki aranyat, ezüſtet, és ruhaiat nem kivantam.*

Az lelki ſegényeknek, keveſſel kel meg elégedni.

Ruth. 2. *Ruth keveſſel él vala mikor czak az aratastol maradot hulladekot ſedi vala fel.*

3 Reg. 17 *Igen keveſſel eri vala meg Illyes Propheta, Iezabel elöt valo budoſaſaba, mikor Sarepta Varosbeli özvegy aſſonyallatol, egy falat kenyéret, és kiczin vizet kér vala.*

4 Reg. 4. *Az Prophetaknac fiai ſegenyül elnek vala, mert czak k.. s kenyèret, és pepet eſznek vala.*

Z. Pal pediglen batran mondgya eheztünk és ſomjuhoztunk.

Szegényſegnek nemes példaia' az mi Vrunk Chriſtuſunk.

Luc. 2. *AZ hatalmaſſagnac Vra ſegény anyatol ſületetik, ſegény Acztol tartatatik, ſegyén helyen fekzik hitvan poztoba takartatik, ſegeny aldozattal vitetik attya eleibe à templomba, ket galambal, avagy egy bokor görliczevel.*

Szegény menyegzőbe hivattatik, holot borok el fogyot vala,
Hova feiet haytana nyugodalomra, nem találá. Iohan. 2 Luc. 9 Matt. 4
Szegény és együgyű tánitvani valának.

A kereztnec kinyaba, mezitelen füget, és meg holt, idegen ember koporsoiaba temetetet holta után. Matt. 27

Az lelki ßegények fel magaztaltatnak mind ez világon mind az maßikon.

Saul ezak máſod magával el tevelyedet attya ßámarit keresven Iſrael fiai közül leg kiſſebik nemzet, Királyſagra valaztaték Istentol. 1 Reg. 10

David Iſai fiai közül leg kiſſeb és el vetetteb, Királyſagra kenetik Samuel Prophetatol. 1 Reg. 16 17

Enek jelenſegre Nabugodonozor Izrael fiai közül gazdagbakat le vagata avagy rabſágra vitete, meg hagyvan az ßegényeket. Ier. 39.

Az bodogſágok közül leg elöl neveztetik Chriſtustol, az lelki ßegényſeg. Matt. 5.

Czuda igiretet tön Ieſus azoknac kik joßagokat el hadgyak azö nevébe, it ez világon ßáz annit, az mas világon örök eletet. Matt. 19. Luc. 18.

Az ßegény lázar lelke holta után, az Angyaloktol Abraham kölelebe vitetik. Luc. 16.

Ennek nagy bizonſagara Ieſus pelda beßéde altal az ßegények és erötlenek, ſantak és vakok az Király ember menyegzöibe hivatatnak. Luc. 14.

Abraham remetenek Ægiptusba mi fogyatkozaſa lön, noha be ßegezet cellaczkaba laknek, kinek egy tálaczkainal töb nem vala, Cilicium imegnel, és laſnac kontöſenel, ki ötven eztendeig igy elt, ugy hogy ſoha többet ſem kivánt volna Attya joßagat taväl letebe ki rea maradot vala, paránczola hogy ßegényeknek oztánac kiból czak egy fillyért ſem engede

hogy hozzáia hoznanac. Ki nagy ßegényſegbe ſenki gazdagſagat nem kivanta, nagy gazdagſagaba mindeneket el oztot. Effrem in vita Patrum.

Mennas Remetenek Samnitum tartomanyaba, keves koſar meheczkeienel töb nem vala, kivel életét taplalna. Kihez egy longobardus tolvai menvén mehet fel vere, noha intetetnec hogy ne bantana. De mint Eſaias mondgya, Iay ki prædale, nem de teis nem prædaltatole, mindgyárt Iſten ez feſlet erkolczu latrot az ſathannac ada hogy gyötrene. Kinec latvan Mennas gyötrelmet ßanakodvan rayta inkáb akarta volna hogy mehe ſe lót volna, hogy ſem mint ily gonoz ellenſeg kezébe akadot volna gonoz akaroia. Ki magaba vegezte vala hogy életèbe ſemmit ne birna, kozel valo falubeliec kiket lelki dolgokra tanit vala, kenyéret hozvan táplalyac vala. Greg. Dial. lib. 3. cap. 26.

Vgyan ezen ßegény Remeterol iriac, hogy Palczaiaval kihez vénſegebe jarvan ßokot vala tamazkodni el kergeti vala mehektol à medvet.

Hillarion Apaturat mikor etzaka à tolvaioc kereſnec, hogy hazaczkaiat fel vennec, egéz etzaka budoſvan ideſtova nagy ſaratſaga meg nem találac, noha ol tudnac hol laknec. Meg virradvan környul veßic veletlenül, nagy batorſagal közötöc alvan, mordanac neki. Mit czelekednel te ifiu ha az tolvaioc read utnenec? mond Hillarion. Mezitelen nem fel à tolvaitol. Azoc vißontag mondánac, ha eleted veßedelembe forgana? Mond Hillarion, atol ſem fel az ki mindenhor kéz à halálra Ezeket halvan, az ifiunac, czudalac nagy albatatoſſagát, és Iſten be valo nagy hütit, meg nallac neki ellene valo ügyekezeteket, és miképpen ejel budoſtanac legyén, kinec foztaſara jöttenec vala, és retlenteſere á tol boczanatot, kérnec kit megh nyerven töle bekeſſeggel el mennec. D. Hyeroni.

Ezen Z. Hillarion Sicilia orßágba tanitvanyaval együt haioiabol ki ßalvan, mikor ſemmie egyebe nem volna Evangeliomi konyvenel kit maga irt vala, akar van adni azt haio bövert, látvan à haios hogy raitoc valonal és az konjvenel ſemmi egyebek nem volna, azt ſem akara tole el venni az haios meſter.

Es noha ßegény Hillarionnak semmie nem volna, mind az altal ßegény eletébe semmi fogyatkozasa nem vala. Siciliaba egy reytek barlangba lakik vala, onnat ki jüven bizonyos üdöbe, és fat ßedegetven el adgya vala, hogy annac az arraval eledelt vehetne. Ez czelekedeti vtán erdemle hallasat Z. David mondasanac. Miért hogy kezed munkaiat ezed bodog vagy. Felette igen utalvan azokat à ßerzeteseket, kiknec bizodalmoc nem latatik vala lenni Isten gondviselesebe, jövendöre valo gyüytemenyekbe, költsegekröl és ruhazatokra ßorgalmatosoc levén, melyek nem feletteb ßüksegesec, mint ha az Isten ßolgainac ßüksegekre valo nem adatatnec, holot ez alnac világ ßolgainac semmi ßuksegec ninczen. Idem. Ps. 127.

Egy az ßerzetes attyafiac közül, kinec gondviselese ala adatot vala az kerti gyümölczöknec beßedese, feletteb valo ßorgalmatos levén kerti vetemenyec körül, kiböl penztis gyuitot vala. Ezt Hillarion el vete tarsasagi közül. Ez egy üdö mulva meg akarvan engeztelni Hillariont, az attyafiaknac egy nehany kotes nyers bagoly borsot külde, kit mikor Hillarion eleibe tötténec volna tánitvani, selette nagy buzit erze az bagoly borsonac, mondvan, à ki ezt kuldette annac fösvenysege doglot meg az bagoly borsoba. Kit elole el vetvén monda: még az oktalan allatoc sem ennec meg ezt az meg doglot eledelt, ugy-is tôrtinec az mint monda: mert mihelt az borso koteleket jazolyokba vetéc, nem czak meg nem euék, de nagy bôgesel feieket el forditvan töle jazoltol nagy busulva ki menvén paytaioc aytatat ki tôrec, mint ha nagy veresegek altal üzetettenec volna ki az istalobol.

Ezen Z. Hillarion nyoltzvan eztendös koraba halalához kezülvén, ily testamentomat ir egy tanitvanyanac. Az én gazdagsagimnac örökösseve tezlec az pedig vala Evangeliom, sate modra czinált ruhaia czuklyáia, és röuid palastoczkaia.

Alexius fó Romai Vrfi titkon attya hirenélkül Siriaba budosik, örülvén, és vigadvan azon hogy attya ßolgaitol meg nem ismertetet volna, kiket vtánna kuldot vala, fót alamisnatis attanac néki mint ßarándoc jaronac. Czak náprol napra kuldulasaual él vala, hany etelitol az náp meg marad vala, ßegényeknec ozta, nem gondolvan holnapi ßüksegiröl. Ily

eſetnec modgyaval taplaluán mágat Siriaba tizenhet eztendeig Romaba viſzſza jüven, attya hazahoz iſmeretlenül tervén, nagyob ſegényſegbe éle hogy ſem mint idegen nemzetec közöt, kuldus ruhába ſállaſt tartvan, attya hazanal meg tizénbet eztendeig ki holta elöt egy czedulaczkába meg ira, ki legyén mikor halua fekünnik az czedulat meg olvaſván, attya illi halhatatlan Z. életen fianac czudalkozéc egéz Roma Városával együt, ki világi uraſágnal el vetet és meg nyomorodot eletet, nagyobnac böczülöte legyén, menyorßágnac örök lako helyeért. Surius Tom. 4.

Z. Ferencz háſonlo ſegényſegnec ſzerelmenec követeſere geriezterven, ſem attya üldözeſebe, ſe attyafiai czufolaſaval, és neveteſevel nem gondola, mezitelen Chriſtuſat, mezitelen köuete. Ki egy Romabeli utába elöl találvan egy ſegény kulduſt ruháiat ruhaiaval valoztata, kulduſoc közibe üle, és az nap vélek együt kuldula.

Ki noha minden napi kuldulaſaval elne és nagy ſegényſegbe, mind az altal ha nalanal ſegényebet lát vala, banya vala hogy ſegenyſegbe attol meg gyözetetnec, aßonyanac nevezvén à ſegényſeget.

Mikor aztalánal ſzerzetes attyafiaival együt ülne, és az aztalhoz valo olvaſaſba hullotta volna Bodog aßony Bethlehembe menetelibe valo nyomorult ſállaſat, mindgyárt fel kelven aztalatol földre üle, mondvan. En nékem kelle ülnöm bünös embernec, és roznac aztalnál? holot Iſten ſülö ſüz Marianac helye nem volt az vendég fogadoba? holt ez világnac teremtöie és Vra, az Iſtaloba ſületet, jazoliba fekütetet? ezeket mondvan nagy fohazkodaſſal eue kenyéret à földön ültebe.

Vgyan ezen Z. Ferencz mikor Vrac és fejedelmec aztalahoz hivatatik valo, ſoha aztalokhoz nem ment, banemelob az ſomſedoknal egy néhány darab kenyéret küldul uala, kit az után nagy vigyan ſokot uala meg enni az aztalnal.

Romába Hoſtienſis Cardinal, ki annac utánna Honorius nevezetü Papa lön, panaßolkodék aztala felet, hogy gyalazatot czelekedet volna aztalan. Mond Z. Ferencz, ſöt ezzel te néked nagy tiztezſeget tötteni, holot ez czelekedettel nagob Vrat te náladnal tizteltem. Ez énnálam bizonyos dolog, hogy ezt az Király méltoſágot ſemmiképpen hatra nem vetem ez hámis gazdagſágnac rövid ideig engettetet tekintetyért.

Ez ßegény életnec böczületes méltoſaga felöl, igy ßol Nazianzenus. Szegény életnec követeſet gyalazatal ßemünkre vetik. En pediglen azt mondom, hogy ez ßegényſeg engemet nem czak diczekedöie, hánem kérkedekenye-is teßen. Holot énnekem láttatnac ellenſegim azt hánni ßememre, hogy annac nyomdokit követem, az ki mi erettünk ßegénnye lőt, holot gazdag volna. Vay ha ki öltózhetnem è pozto ruhábolis, kivel környül vetettetem, hogy mezitelen valhatnam meg ez világi töviſſek közül, kik meg tartoztattac és viſzſza hijak az Iſtenhez menöket, örömeſt meg czelekednem.

Z. Erſebeth aßony Magyar Orßág Királya léánya, Mikor Vra Turingyabeli feiedelem házabol ki megyén vala, ßolgalo leány kőzöt, nagy ala valo ruhazatba jar vala, ezel ßegéneknec akárvan kôvetöie lenni, magába mondvan: Ha az irgalmas Iſten mas életemnek modgyat rendelne, ennel külömb öltózetbe nem jarnek. Mikor pediglen templomba Prædicatio hallaſſára megyen vala, ßegény renden valo aſzonyallatoc közi ül vala. Vra halála vtán mindeneket el ada, és ſzegényeknek ozta. Annak utánna vendég fogado házat czinaltatvan, ſok ſzegényeket gyüytvén, azoknac magat ſzolgalattyara ada. Ki mikor attyatol magyar orſzágba hivatatnek, inkáb akara ſzegényekel együt ſzegény életet viſelni, hogy ſem mint orſzágaba viſzſza menni.

Pogánoknak Példai.

ARiſtides fö Athenasbeli Vr, oly nagy ſzegényſegbe él vala, hogy ſzakadozot ruhába jarna, éhſeget és hideget nagy ſokzor ſzenvedne hazanal Ennek attyafia felette gazdag levén, Athenasbeli tánacz elót Perelvén ellenkezö feltöl pirongattatot, hogy Ariſtideſt ily fö ember attyafiat nem ſegitene. Ezt ertvén az törvény ſzekbe ülö birak, nem keves idegenſeget törvénye kôzt mutatanak Calliashoz, kiert Callias Ariſtedeshez menvén bizonyſagul kére, hogy ez gyalazatatnak el törleſere menne à tánacz eleibe, jelentvén meni ſokſzor tóle küldetet pénzt és gazdagſágot nem akarta volna el venni, mondvan azt, hogy ô az ô ſzegényſegébe inkáb diczekednek, hogy ſem mint Callias az ô gazdagſágaba, kinek bizonyſág tetelit halvan az ſzek ülö birak, ſenki az jelen leuok kozül, oly ertelemel

tanaczbol ki nem ment, kinkáb nem kivánna Aristides ſegenyſeget ily ügyekezettel, hogy ſem mint Callias gazdagſágat.

Diogenes Cinicus ſegényſege mindeneknel nyilván vagyon, kinec kádba valo lakaſához Királyok ſokſanac vala menni, bodognac itilvén Alexander Diogenes ſegény allapatyat, hogy ſem mint az o hatalmas földi Vraſágat. Egyßer Alexander hozza menvén, mond néki keri kirot tolem, mond Diogenes ne tegy ennekem arnyekot. Ezen Diogeneſnek mond Alexander. En vagyoc Alexander Király, mond néki Diogenes. En pediglen Diogenes eb.

Crates Philoſophus el hagya minden joßágat, hogy magánac abol diczirétet venne, egyedul valo lákaſára nagy magas helyet valazta, és kiáltya vala mindenek hallattyara, Crates Crateſt ßábadſágal megajándékozza. Mely ſententiat Aranyßaiu Z. Ianosbe hoz, az ßerzetes eletnek ßidalmazoi ellen: Egy be vetven elöſor, Platot Dioniſius Tyranuſſal. Socrates Archelauſſal, Diogeneſt Alexanderrel: Kiket az ßegényſeg ſockal méltoſagosba töt hogy ſem mint azokat nagy orſzági birodalmok. Vgyan ottan Példaiul hozza be Thebaibeli Epaminondaſt ki fo had viſelö fejedelmek levén, mikor hivattatnek az tanácznak gyulekezetibe, és nem mehetne, mivel hogy ruhajat ackor moſta volna meg, mas ruhája nem levén, kibe ily hatalmas tanácz eleibe tiztеſſegel mehetne.

Antigonus Ftorentiai fö ember, minden joſzágat ſzegényekre oztvan, oly nagy ſzegényſegre juta, hogy temeteſere valo költſege nem találtatnek.

Lamachus oly ſzegény volt, hogy vala meniſzer Athenasbeliek fejedelemſegre valaztottak pènzt ſzedtenek közöttek ruhaiara és ſolyajara, Plut. in Nicea.

Ariſtides kiröl ez elöt-ü emlekezetet töb oly ſzegény volt, noha Athenasbelieket nagy ezevel birta, és igazgatta fejedelmek levén: hogy bolta ytán ſzükſeges temeteſere valo költſege nem találtatot hazanal.

Epaminondas Thebasbelieknek ſöt nagyob részere Görög birodalomnak fejedelme leven egy öltö ruhaianal tobet nem tartot, kinek jeles hireért neveért, és vele valo iſmeretſegeért Perſiai Király nagy ſumma aranyat küldvén el nem veſzi. Raviſ.

Roma-

Romabeli Ælius nemzetſegi oly ſzegények voltanak előſzör, hogy tizenhet atyafiak egy házba laktanak, és egy ſzantofóldet birtának. Ravi.

Paulus Æmilius ki ligurokat meg gyózte, és Perſeus Macedonia Királt meg verte egéz hadával, oly ßegény volt hogy holta utan el kelletet adni joßágat, hogy ßokaſoc ßerént valo fö Vraknac és fejedelmeknec tiztesſeges temeteſe lehetne.

Menemus Agrippa-is ki ſabinuſoc ereiet meg rontvan Triumphalt gyözödelmeſſen, ßegényſege miat kellettetet Romabeli nép kozót adot vetni hogy tiztesſegel temetetnec, holot hazánal ſemmit nem taltanac.

Háſonlo képpen publicola Valeriusnac temeteſere valo költſege hazanal nem volt. Livius

Marcus Pompilius Andronicusnak nagy ßegényſege miat, kelletek el adni maga irt könyvet ez világon tórtint dolgokrol, tizen hat ezer pénzen.

Plautus Comedia iro Poeta oly ßegény volt, hogy kezi molnot forgatot fizeteſért, kiből teſti taplaláſára valo eledelt ßerzene, mikor munkaiatol üreſſege volt verſeket irt.

Horatius nagy ßegényſege miat, inditatot vers iráſra mint ö maga bizonyſagot teſzen. Et laus & fundi Paupertas impulit audax, ut verſus facerem. Lib. 2. Ep.

Irus felette ßegény ember volt, kiröl példa beßéd költ, Irus gazdagſagaval bir, az az igen ßegény.

HVSZONÖTÖDIK RESZE.

AZ BEKESEGRÖL.

ISTEN elöt felette igen kedves az emberek közöt valo egyéſſeg, és békeſſeg.

3 Reg. 5. & 6. Kinec nagy példáiaért nem akara Iſten Dávid jo akarattyat kedveſen venni, mikor az Vr nevere templomot akara epiteni, miért hogy ſok verontot vala, hanem Salamon által ki békeſſegeſnek hivattatik.

Az Vr Iſten az békeſſęges ſzivet ſzereti, és abba lákozik.

3 Reg. 19 v. 11. ENnek példáiaba mutattaték Illyes Prophetanac hogy az Vr Iſten nem nagy indulasba, ſem kö esöbe, hanem vékony ſzavoltesbe mutata magat.

Luc. 2 Chriſtus idvezitönknek ſzületeſebe, ez Vrnak békeſſeg ſzereteſe, Angyaloc által hirdetteték.

Luc. 10. Vgyan ezen békeſſeget Apoſtolinak-is paranczola hogy prædikalanac.

Ioan. 13 Ezent ajánla à tanitvanyoknak-is, hogy egy mas közöt meg tartanac.

Ioan. 21. Luc. 24. Fel tamadáſa utánis ezen békeſſegel kößöne be tanitványhoz.

Kiknek ellenſęgek vagyon kiváltképpen ha nagyobnak náloknal békeſſęget kel tölök kerni.

Gen. 26. ABimelech meg békelek Iſaackal, kit látvan hogy minden dolgaiba ſzerenczes volna, nem akara vele veſzekedni el mulando dolgokért.

Halvan az Gabaonitak mit Ioſve czelekedet volna Iericheval, meg távul letébe békeſſeget akaranac véle tartani. Ioſue. 9

Ionatas követeket külde Bachidesher, hogy békeſſeget ſzerzene véle, noha Iudas az ő attyafia az ő hadatol oletetet volna meg. 1 Mac. 9

Demeter Király levelet küld Iudashoz hogy békeſſeget tartananac egy mashoz. 1 Mac. 11

Az emberek kŏzt valo békeſſęg ſzerzeſnek nagy czkŏze az engedelmeſſęg, auagy fele barattya dühŏſſęgenek el távoztataſa.

MInt Iacob Patriarcha Eſau elŏt el budoſek idegen foldre, hogy ellene valo gonoz ügyekezetis tavol letebe meg enyhitetnek. Gen. 27

Phinees és tŏb Izrael fiai kŏzul hozzatatot követek Ruben nemzetſegehez küldetetvén, ſép beſédeckel ellenec valo haragyokat meg enyhitek. Ioſue 22

Az attyafiui békeſſęgnek ſok fele ellenſegi vadnak.

AZ irigyſeg, mint Ioſeph attyafiai, irigykedven Ioſephre, nem ſolhatnac valanéki békeſſegeſen. Gen. 37

Az foſvenyſeg, nagy viſzſza vonasnac lŏt vala oka, Abraham Paſztori kŏzŏt, és Loth paſztori kozot. Gen. 13

Haſonlo egyenetlenſeg tamada Iſaac kŏzŏt kutaknac el vetelyért, és ſomſedok kŏzŏt. Gen. 26

Kevélyſeg és Vraſág kivanas, mint David kŏzŏt és Abſolon kŏzŏt valo vizza vonasnac és ſok verontasnac oka lón az Vraſág kivanas Abſolonba. 2. Reg. 15

Az ſinel valo baratſagis nagy akadatvet emberek kezibe, hogy egymas kŏzt békeſſeg ne lehęſſen.

1 Mac. 11 *Mint Demeter Király közöt és Ionatas közöt, ki csak ſinel mutattya vala békeſſeg kivánaſat.*

Az igaz békeſſęg az Iſtennek kiválképpen valo kegyelme altál erősitetik.

AZ Iſtenfelö egyházi rendeknek, fejedelmeknek, és egyéb gondviſelőknec kegyeſſegekbol, és aytatoſſágokbol Iſten kegyelme altal, tartatik meg az koſſeg kozt valo nagy békeſſegel vala egyéſſeg.

2 Mac. 3. *Mint az kegyes, és Iſtenfelö Onias papi fejedelemſegébe, nagy békeſſeg vala Izrael fiai közöt.*

Ezokaért Z. Pal az ö leveleibe, mint leg fö Iſtennec ajandékat az kegyelemmel egyut kiván à hiveknec mondvan: kegyelem és békeſſeg legyen tinektek.

Nagy Iſtennek kegyelme az emberbe, mikor ellene vetetnek bűből meg enged.

2 Reg. 18 *Mint Davidba, ki noha fiatol Király ſekibol ki üzetet volna vénſegebe, meg-ü az harcz utan kérdi ha békeſſege vagyonè Abſolonnak.*

Z. Vbaldus Püſpök, latvan varoſabeli népnek, egymas kozt valo nagy viſſávonaſokat, kiböl nagy támadaſok-ü inditattanac vala fel indult haragioknac, ſép ſávaval meg nem engeztetteſet, fegyvereſec köteſſet ki terieztvén ket fel közöt à földön, fel ſem kele miglen mind az ket fel ſtilvén ſebeſitetetnek, egy mas kozt fel indult duhoſſegeket puſpókon valo könyörületeſſegen meg egyeſulenec.

Vgyanezen Vbaldus mikor ertette volna, Varoſanac nagy ketelenſegét, Friderik Cáſárnac reáioc valo haragiaert, kiért nagy ſaczot veret valo reaioc, kezeſeket-ir fogva tartvan miglen reaioc vetet ſummat megadnac, nagy bizodalomal Cáſárhoz megyen, könyoregvén varoſnac eſe-

tyért és haragianac meg enyhiteseért kinec könyörgese, oly tekintet be lön Csáßár elöt, hogy mind à kezeseket el boczatana mind pediglen az adot meg engedne.

Hivo nevü Pap, ki életebe sok czudakat czelekedet uala, nagy banattal látvan fiu és anya közot valo gyüloseget, és egyenetlenseget, kit meg nem enyhithete közöttök valo jo intesevel, aldozatot revén erettek az Z. Oltáron senki kezbe jarasa-nélkül, lássan lássan egy mas közót meg egyesülenec.

Paphnutius Apaturnac, meg jelenek lelki látasaba, hogy Heraclea Városba hozza hásonlo eletü és erdemü ember volna, noha ö puztaba laknek. El menvén azert Paphnutius és meg találvan az embert, kinec felesege és gyermeke vala, ki egy gyermec attya levén, felesegetol magat meg tartoztatta tizta életbe, igasságba és kegyessegbe rendelte vala életet, kinec fö ßokasa vala, hogy ha kiket egyenetleneknec ért vala à Városba lenni, azokat ßép ßávaval és törekedesevel egyésse teßi vala.

Agathon Apatur ßokta vala mondani, hogy soha addig nyugodalomra testet nem adta miglen maga haragiat egyebek ellen, avagy pediglen, ellene valo haragyok az le nem ßállitotta volna. Ezen Z. ßokta vala mondani, az haragosokat Isten gyuloli, az embereknelis utalátosoc. Mert miképpen az alazatosság békesseget ßeret, igy az harag tartas per patuari indit.

Ianos Apatur Scithibeli kalastoromba laktaba, mikor egyßer ment volna Pesius neve Remetehez látogatasnac okáert, és kerdette volna tőle, meni ideig lákot volna à puztaba, és ez ot lákasaba meni háßnot vol volna. Mond az, negyven eztendete hogy à puztaba lakom, ez udotol fogva az nap az én etemet nem látta sem haragomat.

Pastor Apatur Scythibe lákozotol mikor kerdetet volna egy embertöl az Evangeliomnac ertelme felöl, ha ki attyafiara ok nélkül haragßik, azt feleli. Ha ki attyafiara haragßik oknelkul, Istentöl valo el ßákadas. Egyeb boßßuság tetelnek ßenvedeset ok nélkül valo haragnak mondgya lenni. Mert semmi oka haragunknac nin-

czen azoc ellen, kiket Isten paranczolattyabol tartozunk ßeretni, és azokért imádkozni tánitatunk. Mondvan az Vr ßeresſetek az tü ellenſegteket, és azockal jot czelekedgyetek kic tütöket gyülölnek, és imadkozzatoc azokért kic tutoket uldoznek.

Luc 6.

Beno Apatur ezt volraképpen be tellyeſitete bolot ſoha nem lattatot háragunni. Ez az oka hogy à ki ſenkire nem haragzik nagy békeſſegbe lakik mindenkor. Es noha üldözeſeket ßenved, faradozvan mágokba az üldözök gyulóſegekbe, az pediglen nagy békeſſegel mindeneket ßenved, mennyei jutalomnac remenſegel valo el vetelyért az Vr mondaſat, ennekem tarczad az boßßu allaſt és én meg alom, be tolti.

Deut 32. & 35. Rom. 12 v. 19.

Nagy Conſtantinus Cáſßár Nicenábeli gyülekezetbe jelen levén, kibe karboztattatec Arrius eretnekſege, mikor kivalképpen valo Puſpokoc közót valo egyenetlenſegert ſupplicatiokat adtanac volna néki, mindenec láttara olvaſatlan meg egete, méltatlannac mondvan lenni az atyafiaknac egy mas közöt valo veßekedeſeket, ki miat az eretnekeknec nagyok adatnec az Iuboc aklaba valo rohanasra, meg ſem czelekedne azt, hogy az Vrnac ßolgalattyara meg keneteteket itilvén, Iſtentelennek itiltetnec. Euſeb.

Iovinianus Cáſßárnac, mikor az Macedonianus eretnekec, az igaz kereztyénec ellen valo könyvet adtanac volna, egyebet nem felelt hanem ezt, hogy az vetölködeſt ö feletteigen gyulolne, az egyeſſeket és egy mas ßeretöket ßeretne és tiztelne. Es az okat nagy ßeretettel fogadna es otalmazna egyebec fe'et, à kic az anyaßentegyhazba valo békeſſeget és egyeſſeget meg tartanac. Vgyan ezen Cáſßárnac panaſolkodvan Lucius Præsbyter. Georgi Puſpöc ßenteleſe ellen, kic közül egyic vala Athanaſius, nagy fenyegetes alat paranczola néki hogy veztegſegbe lenne. Zozomenus lib. 6. cap. 5

Iuſtinianus Cáſßár miképpen hogy békeſſeges birodalmot vöt vala Iuſtinuſtol, háſonloképpen ügyekezec, az Anyaßentegyhazba minden tehetſegevel hogy egyeſſeget ßerzene. Szanki vetven Alexandriai és Conſtantinopoli Puſpökoket, kic Calcedon Z. gyülekezetnec Arrius eretnec ſepreie.

követesebe, nagy ellensegi valanac, mas Püspökóket rendelvén helyekbe. Eztendeienec pediglen harmadikba birodalmanac, ily decretomat hirdettete, hogy birodalmaba se Pogan ne maradna, se eretnec, hanem czác regi igaz kereztyénec, harom holnapot hagyvan és engedven az eretnekeknec meg teresenec, Libiaba Bellissarius had viselö fejedelem altal Vandalus eeretnekeket meg gyözven, ki uze az arrianus eretnekeket Cyprianus martyr jóvendolese ßerént, kereztyeneknec el vót templomokat meg adata kiket az arrianus eretnekec kilentzven ót eztendeig birtanac vala. Evag. lib. 4 cap. 9. 11 & 16. Paulus Diaconus lib. 16. Procop. lib. 3.

Pogánok Példai.

AGesilaus Király noha egyeb dolgaiba kemény volna, és ßokot tórvenyeknec igassaginac meg tartoia, mind az altal barati dolgaiba és tiztessegekbe magat meg vonni embertelensegnec itili vala. Ezokert ir Hidreus Caresnec. Niceas hogy ha semmit nem vetet boczasd el, ha vetet ennekem boczas meg, de tellyessegel el boczasd. Plutarc.

Cherophon Philosophus attyafiaval nagy haragbol valo gyülöseget üzven, mikor Socrates egybe akarna bekeltetni, mond. Sem à keznec, sem az ßemnek hazna nem lehet, ha egyet nem ertenec. Xenophon.

Egy fó ember Persiai Királytol el ßókven, Demaratus Lacedemoni fó ember tanaczabol viszsza megyen Királyahoz, kit meg akarvan ólni à Király, Mond à Királynac. O Király rut dolog mikor ellenseged volna töled valo el ßakadasaért meg nem büntetetheted, mostan pediglen baratodda levén meg akarod ólni. Halvan ezt à Király haragiat kit ellene gerieztet vala meg enyhite, ezzel mind az tanaczadonac bizodalmanac és bóczuletinec hitelet meg tarta, mint pediglen, Király kegyelmessegének méltosagat magaztala. In Apophtegmatibus.

Darius Királynac ki menyült labat, mikor Ægyptusbeli Doctoroc meg nem gyogithattac volna, és fezitesre itiltettenec volna à Királytol,

Democedes Crotoniabeli Doctor meg gyogitvan halältol könyörgöse altal meg mente. Herodotus lib. 3.

Az Romabelieknel ßokas vala, rokonſagoc és attyaſiac közöt, nagy lakodalmat ßerzeni, kit Chariſtianac nevezenec, hogy ezec közöt hami gyuloſeg avagy igyenetlenſeg tamadot volna, vigan valo lakaſoc közöt meg engezteltetnenec. Val. Max. lib. 2. cap. 1.

Vgyan azon Romabelieknel templomot epitettenec vala, kit egyéſſegnec nevezenec, hogy aba emberec közöt valo gyuloſegec, és haboruſagoc az koſſeg közöt, aldozatoc altal le czendezitetnenec. Ez okon Severus Czäßär halala után, ket atyaſiac egy mas közt veßekedven az birodalom felét, az Romai tánácz vegeze hogy az Iſteneknec aldozatokat tennenec, kival keppen az egyeſſegnec Iſtenecnec Dion Niceus & Xiphilus.

Romaba vala mikor hazas tarſoc közöt valo gyülöſeg, avagy egyenetlenſeg inditatic vala, Viri placæ Iſten aßßonynac egy hazába mennec vala ot lereven kozottök valo haboruſagot, kit ezokon nevezenec ferfiu engezteló Iſtenaßßonynac, mint ha ennec jo akar attyabol bekeſſeg adatot volna. Val. Max. lib. 2. cap. 1.

Hannibal ellen Romai tánacz Clod. Nerot és Livius ſalinatort hadviſeló fejedelmeknec valozta, latvan közöttök valo nagy ellenkezeſt, minden ügyekezetec azon lón hogy egy be bekeltetnec öket, hogy ket ember veßekedeſe miat az Romai kozonſeges jo meg ne fogyatkoznec. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Auguſtus Czäßär oly kegyelmes elmeiü ember volt, hogy magahoz kivánna, mindeneket haſonlatoſoknac lenni. Ki midön pollional fó Romabeli Vrnal vaczoralnec törtinetbol ßolgaia egy drága Criſtaly poharat el törne, kiért Pollio paranczola hogy az menni haláknac tavába vetettetnec hogy ót meg emeztetnec az halaktol, kit töb ßolgai mikor Vrok paranczolattyabol vinnenek kezekbol ki ßaladvan és Auguſtus Czäßär labaihoz eſven, könyörge néki hogy Vra egyeb halálnac nemevel öletetne meg. Ezt értven Auguſtus, minden Criſtály edenit pollyonak özze töretete, halu to-

vatis mind el puztitata. Mondvan, hogy ezzel à czelekedetel el akarnovenni minden hertelen elmeienec indulattyat, hogy ennec utánna ßolgait el ne vezteneály rettenetes halallal, kik vala minemu volnanac, mind az altal emberec levén nagyob boczületre meltok volnanac, hogy sem mint ez világon valo edenyec. Fulgo. lib. 5. cap 6. ex Sueto. & Diane.

Tiberius Czáßár, hogy minden tolvailasoknac, ragadozasoknac, és haborusagnac okait el veßtene, egéz Olaz orßágba népet grüytete, Romaba hásonlo képpen nagy sereget ßerze, hogy az vandorlo sokasagnac gonoz czelekedeteket meg tartoztatna, minden viteznek udot rendelvén zallasan nyugodni. Suetonius.

HVSZON HATODIK RESZE.

AZ BŰNRŐL ES AZ BŰNNEK IVTALMAROL.

AZ bün felette artalmas az emberi termezetnec, ugy mint ki minden undoksagnac mosleka, mely meg fertezteti és el rontya az Istennec emberbe volo ßép ßemelyet. Mely el veßi embernec batorságat, és ßemeremel kornyül veßi.

Mint az mi elsó atyainkba ki teczik, kik az artatlansagnac kedves kegyelmebe mezitelen jarvan semmi ßemermet nem ismerenec, mihelt pediglen vetkezenec, ottan fedezgetni kezdek ßemermeket. Gen. 3.

Annac felette el veßi à bün az emberi ertelemnec drága kegyelmet, és meg bolonditta, ugy hogy mit czelekedgyec ne tudhassa.

Mint Adam, nagy batorságal ál vala az Vr elot, mikor minden allatoknac Vrasságaval fel tizteltetek Istentol, és minden allatoknac el nevezetit néki ada Isten, az után pediglen ugy meg fogyatkozek ertelmebe, hogy itilne magat Isten elót el reyteni. Gen. 3

3 Reg. 11 Bölcz Salamontis meg bolondita à bün, jo birebe revebe meg gyalazvan.

Eccl, 27 Az embert rettegone teßi, és minden batorßágat el veßi.

Gen. 4 Mint Cain mikor attyaßat meg ölte volna, és Istentol feddetenec, monda, minden à ki engemet talál meg öl, vißontag nagyob az en alnakßágom hogy ßem mint kegyelmet erdemlene.

Eccl. 2 El veßi embernec belßö lelki ißmeretinec czendezßeget, és nem hadgya nyugodni.

Pßal 50. Mint Z. Davidnac mikor monda, az én bünöm mindenkor èn ellenem vagyon.

Az bün felette nagy artalmara vagyon az embernek, ßok mélto büntetes miat.

Adam és Eva à bün ért paradiczombol ki vetetenec és ßok atoc ala adatanac.

Adam büntetese az lön, hogy munkaiaval és verei tekevel enne kenyèret.

Gen. 3. Eva büntetese nagyob, ugy mint ki az bünnek nagyob oka volt, egyik az, hogy faydalommal hozna magzatot, maßik az, hogy Vra hatalma ala vetetnec, miért hogy Vrat ingerlette à bünre.

Gen. 14 Loth feleßege, miért hogy parancsolat ellen nezet vala hatra, ßo ozlopa valtozek.

Exod. 11 Pharaho Istentol mélto büntetesét erte, és erze Istten akarattyanac meg utalaßaért. Azért monda vetkeztem.

Num: 2 Izrael fiai ßokßor Istten ellen valo vetkekert meg büntetenec.

Ier. 44. Egèz ßido orßág ßokßor el puztitatek, nèpe-is rabßagra vitetetec à bünért.

Az embere

Az embernek vetke fel kialt Istenhez à bűntetesért.

ISTEN monda Cainnak, az te atyadfia vére Abele, fel kialt én hozzam à földrol. Gen: 4

Háfonlo képpen monda Isten Abrahamnac, Salomanac kialtasa én előmbe jot. Gen. 19.

Az munkafoknac berek, à kik à tü tartomanyotokat meg arattac, mely meg czalattatot kialt, és az ő kialtafoc az Istennec fulebe be ment. Iacob 5. v. 4.

Az bűn felette artalmas az embernek, mely termeßetinek folyafàt fok fele arkollya, egy allapatban nem maradhatvan.

AZért mondgya Ieremias Prophcta. Peccatum peccavit Ieruſalem propterea inſtabilis facta eſt. Tren. 1

Salamon Király vetkeinec meg büntetefere, alhatatlan levén gondolatiba és Istenhez valo igaz tizteletbe, ßolgaia ellene volo tamadaſſal büntettetik. 3. Reg: 11

Veßedelmes allapattya vagyon annak, à ki gyakorta azon vetekbe eſik, kiből egyßer ki tißtult vala.

EZT jelenti Chriſtus példa beßéde, az tiztatalan leleknec ki menetelirol, ki ha vizontag vizza tér, ſockal gonozabul leßen dolga, hogy fem mint az elöt volt, mikor à tiztatalan lelek het maganal gonozab lelket vezen melle annac à haznac romlafára. Luc. 11.

Azért monda Ieſus az meg gyogitatot erötlen embernec, kit meg gyogita, meny el, és többe ne vetkezzel, hogy gonozabul ne legyén dolgod. Ioan 8

Vgyan azont monda az paraznafagba találtatot aßßonyallatnak-is, mikor tőle el boczata: menyel vgy mond Ieſus és többör ne vetkezzel. Ioan. 8.

Christus Vrunk ßületese után ugy mint 1080 eztendö korba. Egy hires neves és böczületes Parisbeli Doctor felette nagy betegsegbe esek, kibe nem sok ideig feküven meg hal. Kinec ki nyuitatot testenel mikor ßokas ßerént hallottakrol valo ßolgalatoc löttenec volna. Másod nap egez Vniversitasokbol, és Scholakbol özze gyulenec Doctoroc, es deákoc ugy mint ily fö és tudos ember böczülletel valo temetesere. Kit mikor ladastol fel akarnanac emelni hogy temetni vinnec, nagy hertelen feiet fel emele, nagy czudaiara mindeneknec, és nagy hangos és rettenetes ßoval monda mindenec hallatara.

Igaz Isten itileti ßerént vadoltattam. Ezt mondvan, fejét vißontag le teßi mint az elot. Mely ßó után közonsegel vegezék, hogy azon a napon nem kellene el temetni, hanem holnapra tartani, vißontag másod napis nagy sokan özze gyulenec, és mikor hásonloképpen templomba akarnac vinni temetesre, megint feiet fel emelvén, nagy keserves, és rettenetes ßoval monda. Igaz Isten itileti ßerént itiltettem Mely ßozat ót mindnyaian halvan, felette igen czudalac inkáb hogy sem mint az elöt valo napon. Nagy sokat tánáczkozvan egymas közöt mit kellyen vele ezelekedni, meg harmad nápra halaztyac temeteset. Ez czudalatos dolog az Városon el hirhedven, közel egéz Paris Városa ozze gyüle temetesere, kit mikor ismet fel akarnanac venni, mint az elöt valo napokon nagy ßomoru ßoval kialta. Igaz Isten itileti ßerént karhoztatattam. Mely rettenetes sententiat mindnyaian halvan, felette igen meg remulenek. Ily fö embernec maga nyelve vallasabol, értven örök karhozattyat, ugy mint ki à töb Doctoroc kozöt láttatot volna tiztessegesb eletunek, böczuletesbnek és hiresbnec nevesbnec, ugy mint ki sok feie bolczesegnec tudomanyaval meg ekesitetet volna.

Ezt halvan Bruno nevü hires Doctor Coloniabeli, ki immár Remensis Canonoc köze-is ßamlaltatot vala, és ugyan ottan Scholabeli fö mesterseget visel vala, felette igen meg felelmec: és egy nehany baratit özze gyüytvén, mond nekik. Mit mivelyunk ßerelmesim, mindnyaian együt el veßünk Ha az nyers fanac igy tórtint dolga, mi leßen az azzunak? Ha ily méltosagbeli ember ily bolcz, ki láttatik vala nagy tiztesseges ele-

tünek.

tünek. Ki ily hires neves levén, igy bizonyos képpen karboztatot, mint leßen nekunk dolgunc, el vetet nyavalyas embereknec? Ha egy embernec keserves ßovaval igy magunkba meg jettunc, ackor mit czelekedunc mikor az orozlan orditani kezd, az utolsó itiletkor, és az trombitanac ßává fülenkbe kezd harsogni. Mikor mindnyajan azt az ßot hallyuk. Kellyetec fel halottac, jovetek az itiletre? Mint leßen dolugnc ackor, mikor az Istennec rettenetes itiletikor az egheknec ozlopi rezketni kezdénec, és az Angyaloc meg jednek? Ackor hova reytezünc? holot lehetetlen leßen az el reytezes, az elö allasis turheretlen. Fussunc el azert most az fegyver elöt, az Vrnac orczajat enyhitsúc konyorgesunkel. Iertec imádgyuk az Vrat, és essunc le az Isten elöt. Siriunc az Vr elöt ki minket teremptet. Kinec minec utánna ßavat hallotunc, meg ne keményczük ßüvünket, hanem menyünc ki Babilloniabol, menyünc ki Sodoma és Gomora tartomanyabol, az Remete Z. Pál peldaiat követvén, Z. Antalet, Arseniuset, Evagriuset és à tob ßenteket, kereztelö Z. Ianossal puztakbeli barlángokat keressünk, hegyeken tarczuk meg eletünket, hogy az örök bironac haragiat el tavoztathassuc, hogy az békességes ki fogo helyre békéssegel juthassunc. Es igy el hagyvan minden gázdagságokat, hires tudomanyokat Carthusianasoc ßerzetit ßerzek Bruno fetedelmet levén ez Z. ßerzetnec, Z elethe mulik ki ez világból. Hæc ex libro de ortu Carthusiensi breviter vide copiosius ibidem. Iob. 9 & 26.

Agathias de moribus Persarum iria, hogy mikor Ægiptusbol Görög Philosophusoc junenec hazajokba, egy holt testet találvan az uton, kegyessegre inditatvan el temetik, harmad nap mulva mikor vissont azon uton egyut mennenec, azon testet látac ismet a földzinen fekünni. Két ismet el akarvan temetni, egy abrazat meg jelenic nekik, mondvan, hogy az à test nem mélro temetesre, mert édes anyaval verkezet.

Erdelybe vén emberektol hallottam, hogy egy faluba holta után egy ifiat el temetvén, kezet mindenkoron az földzinen koporsoiabol ki mutattya vala, noha mindenkor el takarnac, végre ily tánaczot adánac az annyanac, hogy ki nyuitot fianac kezet meg verne erossen vezzövel, mivel hogy annya valiast tön, hogy ötet meg verte volt egyßer. Kit meg czelekedvén tobßor kariat ki nem nyuitotta.

Egy leanyßonak teſterol háſonio dolog törtint magyar orßagba ki édes annyat meg verte vala, kit halála után el temetvèn, ſoha à fold be nem fogadot akar mint temetetneku el, hanem egyeb tetem czontok ala vetetet.

Egy gazdag emberröl iria Manl. in Collect. ki meg venhedet attyat, igen nagy ßegényſegebe meg utala, ki midön utolſo ßukſegebe fiatol el hagyatot volna, kuldulasra ada magat, kit nagy gyalazatyara latván hogy hazrol hazra jarvan eledelt kuldulna, emberektol valo ßegényletibe házához vive. Ez egyßer nagy jeles borſos etket fózetet vala, es feleſegével aztalanal ezik vala, azomba be menvén vèn attya fel fele tetete az etket, hogy attya ki menetele után elö vevèn meg ennec. Attya aztalatol ki menetele után, paranczollya ßolgajanac hogy az etkét elö hozna, ki fodö talaz, fel emelvén láttya nagy izhonyuſágal, hogy à tál rakva kigyokal, mely czuda dolgot jelentvèn Vránac, nagy álmèlkodaſſal oda fut Vra, hogy ily ßokatlan czudat lásſon, de igaz Iſten büntetеſe ßerént az kigyoc közöt, mellyik lég nagyob vala ra ugordvan ßajaba be megven, ugy hogy vala menyßer enni akarna az kigyotùs ßajaba levén táplálni kelletet, mely Iſtennec rettenetes büntetеſet tellyes életébe ßenvedni kelle.

Antiochiat az Iſten ſok külömb külömb büntetеſivel oſtoroza ſok eretnekſegeknec otalmazaſáért, mely városbol minden dögleletes tudomany ßármazik vala, Iuſtinus Csáßár hetedik eztendöiebe az egbol tüz boczatatec le, ki miat az Varosnac fele meg ege, annac felette nagy föld indulas miat nagyob réſſe le rontátek, ßantalan embert meg ölvén, Euphraſius Püſpökel együt. Paulus Diaconus lib. 5.

Iuſtinianus Csáßár eretnekſegbe eſvén, mikor az igaz kereztyènec Püſpökit Anaſtaſiuſſal együt akarna ßanki veteſre kuldeni, és ellenec valo levelet dictalna és ſententiakat, nagy hertelen meg hal, láthatatlan vereſegel Iſtentol büntetetven. Niceph. lib. 23 cap. 31.

Daphida Sophiſtarul iria Val. Max. ki ragalmazo vala, és egyebeket ßokot vala neveteſſel trefalni, hogy egyßer Apollohoz Delphubе menven, ezt-is meg akarván trefalni, kerde tóle, ha lovat találhatnae? Felele Apollo, hogy találna de ollyat kiröl le vetetvén el vezne. Mikor azért onnat-is nevetſegel el menne, meg nevetvèn Iſteneket, utába Attalus Királyra akad, kit nagy ſokßor iraſival ragalmazot vala, kinec paranczolattya-

bol egy kozalrol kinec lo vala neve le vettetec, trefainac, és czel czápaſi nac igaz erdemet vevén ſürnyü halalaval, lib. 1. de Miraculis cap. 8.

Neſtorius eretnec, ki tagadgya vala ſüz Mariat Iſten ſülönec lenni, nagy ſok ez vezeſnec lön oka hamis velekedeſe miat az anyaſentegyhazba: végre az anyaſentegyhaztol ki atkoztatec, Ægiptusba fergektol nyelve meg emeztetetec, kivel karomlaſt tët vala, undoc halállal-ü mulik ki ez világbol.

David Ferencz, ki nagy okalön Erdelybe ſok undoc eretnekſegeknec, és Chriſtus Iſtenſege ellen valo karomlaſoknac, Orſág tanáczitol fejervarat meg ſententiaztatec ez, ugy mint uy tudomány indito eretnec, ö rok tömleczre Deva várába foßságaba meg holondul, és tetvektol emeztetik meg.

Blandrata Doctor ennec tarſa az Iſtentelen tudományba, hazaba halva találtatic Fejervarat.

Servetus eretnec ezeknec fundamentomi Calvinus tanaczabol Genevaba meg egettetik.

Iulianus Iſtentelen Annya battya, mikor Antiochiaba az Z. Oltárt vizelletivel meg undokitotta volna, ily undok czelekedetyért Euzoius Püſpökrol meg fedetetven, Püſpökör ártzul czapia. De nem ſok üdö mulva nagy betegſegbe eſven, belei meg rothadanac, minden ganciat vizelletivel együt ßaian ki advan ſokaig gyötrötetec, végre izhonyu halallal meg hal.

Az Iſtentelen és hüti hagyot Iulianus Apoſtata birodalma ideien, egéz Romai birodalom nagy ſok veßedelmek ala vetetek Iſtentol, föld indulaſoc miat nagy epületek varoſokal együt le töretetenec, ugy hogy ſenki ſohult bizváſt nem merne maradni. Nagy ßaraſſag miat minden foldi vetemenyec meg ßaradanac. Innet következek, hogy Alexandriaba és Ægiptusba czak huſſal elnenek. Theodoret. lib. 4. cap. 4.

Valens eretnek Cſáßár ideiebe, oly nagy kö eſo lön Conſtantinapoliba, hogy azok közül egy embernec markat betöltene, mely kö eſö miat ſok embernec meg halanac, és oktalan allatok-ü meg öletenec, miért hogy

Csaßár az kereztyeni egyhazi embereket ßanki vettette vala, hogy eretnek Püßpökök hamis velekedeßenec nem engednenec. Nicea jeles Város, föld indulas miat tellyeßegel el rontatek, és egyéb ßok helyeken valo Városoc.

Vgyan azon Istentelen Csáßár, nyoltzvan Papot egy haioba rakatvan mikor meg egettetet volna, egéz frigiaba nagy ehßeg következec.

Constantinus Copronimuſt, mikor feddene eretnek Istentelenßegeuel, az Constantinapoli Patriarcha kegyetlenul tüle meg öletek, az egyhazbeli kepek ellen ßörnyü dubolßeget mutatvan mindenut le törete, ßerzetes egyhazi rendekat izhonyu képpen kinzarata, Anaſtaſius Istentelen és eretnec Patriarcha tanaczabol, ki bußon negy eztendeig nagy kegyetlen üldözeſt czelekedek az kereztyénec közöt, kit Isten ßörnyu betegßegel meg vere, minden ganeiat ßaian tolti vala ki. Copronimuſt pediglen taborába Bolgarok ellen indulvan pokol vár kelvén ravta, nagy hideg lelesbe eſven kialtya vala, hogy még el venne tüzre vettetet volna. Zonaras.

HVSZONHETEDIK RESZE.

AZ POENITENTIAROL.

AZ Pœnitentia kivel emberßüböl valo banattyat, és töredelmeßeget Isten elot akaria jelenti, azokért valo teßti ſanyaruſágat nem kel halaztani niprol náprа az bölcz inteſe ßerént, hanem mig ideie vagyon addig békellyek meg Istenevel, ne jarion ugy mint az ſilo tornyaba Levők, kiknec nyakokba ßákadvan à torony egyßer ſmind meg eletenec, kiknec példaiat ó maga az mi urunk elo hozza mondvan, hogy ha pœnitentiat nem tartotoc mindnyajan el kel vezrek.

Eccl. 5

Luc. 13.

Vgyan

Vgyan ezen kesedelem nélkul valo ßorgalmatos gond viselebe int az mi üdvezitönk azoknac az ßolgaknac példaioc altal, kik Vroknac menyegzóbol valo meg tereset vigyazvan variak. Matt. 14 Luc. 12.

Kérdven az Sidok Z. Petertol, mint kellyen czelekednyek az Christus artatlan halalarol, mond, tarczatoc pœnitentiat, és kereztelkedgyek meg ki ki mind kôßületec à Iesus Christus nevebe, az tu büneiteknec meg boczanattyara. Act. 2.

Az igaz pœnitentia tartasnak könyhullatassal, és ßünek tôredelmevel kel lenni.

HAlvan Izrael fiai az Vrnac morgasoc ellen fel geriet haragiat á puztaba, igen siranac, és regel tôbet akaranac czelekedni, hogy sem mint paránczolta vala nékik Isten. Num. 14

Az Angyal feddesere Izrael fiai fel emelek ßavokat egyßersmind, és siránac. Iudic. 2

Magdolna pœnitentia tartása, sok vetkeirol bizonyságot tön Iesus lábainac kônyhullatasával valo mosasába. Luc. 7.

A pœnitentia tartasnak magába valo helyen kel lenni.

MIkor Z. Peter haromßor Christust meg tagadta volna, ki mene à pitvarbol és keservesen sira. Matt. 26.

Az pœnitentia tartas után, igazan valo gyonas kivántatik.

MIért hogy David Király Nathan Propheta feddesere monda, vetkeztem. Monda Nathan az Vr-n el halaztotta büneidet, meg nem halz. 2. Reg: 12

2 Reg 24. *David Király népe meg ſamlalása után, kiért az Vr dogbalaual vere meg népet, látvan az öldöklö Angyalt, monda: én vagyok az à ki vettem, és én czelekedtem álnakul.*

Pſal. 31. *Monda ugyan azon David, meg vallom ellenem az én álnakſagomat, és te meg boczatottad az én büneimnec Iſtentelenſegét.*

Luc. 17. *Ennec példazatyara külde Ieſus à bélpokloſokat az Papokhoz, hogy meg mutatnac mágokat.*

Az pœnitentia tartashoz elegtetelis kivantatik.

AZ pœnitentiaba valo elég tetelnec modgya, az teſtnec ſenvetetese, hoytelesec, veresegec, ſtarandoc járaſoc, ſanyaru eletnec fel vetele. Imadság, alamusnalkodas.

1 Reg. 21 *Ennec példazatyara az Iſtentelen Achab Király, mikor Illyes Prophetatol hallotta volna kemény fenyegeteſet Iſtennec, az artatlan vernek ki ontaſaért, mindgyárt magát meg alazvan Ciliciumba hala, ſakba öltözvén, feie le haytva jara, kinec pœnitentia tartaſara, halazta Iſten büntetö oſtorat, kivel meg fenyegette vala.*

Iudit. 4. *Holoferneſtol valo feltekbe à papoc Ciliciumba öltözenec, böytölvén, és imádkozvan, kegyetlen kezébol valo meg ſábadulaſokért.*

Ionæ. 3 *Az Ninive Városbeliec pœnitentia tartaſocba, ſakba öltözenec, és hammuba ülenek böytöleſekel.*

1 Mac. 3 *Machabæus és à kikvele valának, az Vrnac kónyörögnec vala, ſejekre földet hintvén és agyekokat Ciliciumal be éveczvén, az Oltár elot leborulvan.*

Még az igazaknakis pœnitentiat kel tartani nagyob jutalmokért és egyebek példaiaért.

Z. Iob.

Z. Iob nagy Istennec valaztot igaz embere noha, mint sokszor maga felol mondgya, hogy Isten ellen nem czelekedet volna, se fele bar attya szeretet ellen: mindazaltal maga felol meg-is azt mondgya: pœnitentiat tartoc, az perie és hamma kozot. Iob. 42.

Kereztelo Z. Ianos még annya mehebe meg szenteltetven puztaba mene attya házától, holot anni sanyaru eletet vise ha szinte nagy fertelmes bünos lot volna-is meg erte volna vele, nem even, sem ivan mint Ieſus mondgya felele. Matt. 11.

Az mi Vrunc Christus-is, kinec száiaba álnakság nem találtatot, puztaba mene, és ot negyven eiel, és napal böytöle. Matt. 4

Az pœnitentia tartokat kedvesen hozza fogadgya Isten.

MAnasses Istentelen Király, sok Isten ellen valo czelekedetyért ellensege kezebe adaték, és Babilonianac sanyaru tömleczebe magat meg ismervén és pœnitentiat tartvan tellyes szivbol büneinec meg boczanattyat kivánvan Istentol, kegyelmesen tekinte, és rabságából meg Király szekibe ültete. 2 Par. 33.

Ennec bizodalmara, hogy az bünöſöket hozza fogadna, pœnitentia tartaſt prædikaltata kereztelö Z. Ianoſſal. Eö maga-is üdvezitönk elsö prædikatioiat pœnitentiara valo intéſſel kezdi. Mar. 1 Matt. 4.

Magdolnat nagy szeretetel hozza fogada, és sok képpen pœnitentiatartasnac czelekedetit ajaula. Luc. 7

Vgyan ezen Istennec meg tért bünöſökhoz valo kegyelmeſſeget jelenti Ieſus, az tekozlo fia példaiaba. Luc. 15

Végezetre oly szerelmet jelenti Ieſus attyanac bünöſokhoz valo meg tereſebe, hogy ezokért még az Angyaloknak-is nagy örömöket mondgya menyországba lenni. Mat t. 18

Ioan. 21.

Z. Peternek-ü haromßor való meg tagadaſa után kit ſiraſával el törle, ſel tamadaſa után Iuhainak gondgya viſeleſet ajanlya menyorßágnac kolczaval, és bünnec meg boczanattyaval együt.

Marcellinus Papa Diocletianus Cáſßár ideiebe, teſte gyötrelmenec felelme miat, meg tagada hitit, és balvanynac áldozék. Meg ſanvan és banvan nagy vetkeit, Cilicziumba öltozék és feiere hammat vete: nyolczvan egybegyult Puſpök elot, meg valla nagy eſetit, pœnitentiat kérven tölök, kik egyhazi fejedelmec ellen nem akarvan itiletet tenni, mondanac, Peterü vetkezec de pœnitentia tartaſával meg viſſontag halalaig hive lön Chriſtusnac, te magad itilyed magádat, mert az elſo zek ſenkitol nem itiltetik. Ezt balvan ki mene à gyulekezetbül, Papaſágat le tevén, nagy atoc alat meg tilta, hogy boltaita teſte el ne temetetnec. Viſzſza menvén azért Romaba, Diocletianuſt kémenyen meg fedde, hogy ötet ily halhatatlan Iſtentelenſegre vitte volna, hogy igaz Vrat és Iſtenet meg tagadta volna, kin meg buſulvan Diocletianus feiet veteti. Kit atka miat nem merenec el temetni, de Marcellusnac Z Peter meg jelenik, mondvan, hogy Marcellinuſt az ö teſte melle temetnec.

Bonifacius Romai midön ſáfara volna egy Aglaia nevezetü özvegy aſzſzonyallatnac, teſti vetekbe egy ideig együt vele elvén. Diocletianus Cáſßár ideiebe egy akarattal fertelmes eleteket meg banvan, Romabol Tarſusba megyen minden jovait elöſzör ſegényec közibe oztvan, pœnitentia tartaſa mellet kereztyén hityért feie vetettetik. Aglaia aßony-ü nagy ſanyaru pœnitentia tartasba elvén, mikor teſte Bonifacusnac Romába hozatnec, Angyal altal meg jelentetic, ezt értven teſte eleibe megyen és nagy tiszteſſegel temetetti.

Scithioti cumbeli Kalaſtorombol, egy az ſzerzeteſek közül ki menvén betegſege miat a városba, hogy ot meg gyogyitatnec, meg gyogyulvan teſti betegſegebol, nagy lelki betegſegbe eſek; ki parazna ſáganac nagy buntetéſet elmeiebe forgatvan, maga iſmereti utan, nagy ſirással kalaſtormba viſzſza megyen, ſüvenek nagy keſeruſegebe, egéz ſzerzeteſekre gyüleke-

zetibe.

zetibe meg vallya. Ezt halvan Moyſes nevü Z. Apatur ſira annac eſetin, és cellaiaba be rekeztvén egy néhány napig, meg viſſontag elöbi helyére allattya.

Vidforinus Püſpök puztaba láktaba meg czalattatéc ördögi keſertetöl, ki magát ekes termetü aſſzonyallat abrazattyaba tüntette vala vetekre inditvan. Ily ſörnyü eſetit ezebe véven, harom eztendeig egy fat meg haſitvan kezet kozibe cziptetven czak fuvet öt: ſok egyéb pœnitentia tartaſa mellet. Ez oly kegyelmet nyere Iſtentol, hogy ſok czudaknac czelekedöie lenne, ezek után Nerva Czáſzár uldözeſebe Martyrumſágot ſenvede.

David nevü barat tellyes eletébe tolvayſágal elven, végre meg utalvan ſörnyü gonoz czelekedetik kalaſtoromba megyen, holot oly pœnitentiat Z. életel együt tarta, hogy Angyalatol bizonyoſon ertette büneinek meg boczanattyat.

Háſonlo képpen Moyſes nevü Maurus barat-is meg tereſe elöt, egéz Ægyptuſt nagy tolvayſágaval ſokta vala keſergetni, ſok kartetelivel és gilkoſſágaval, látvan egyſzer Remeteknec ſanyaru eleteket, magába tervén ſokot gonoz eletét meg utalya, à puztaba egy cellaczkaba hat eztendeig magat be zárlata egéz etzaka álvan imádkozik vala, czak vizet és kenyeret advan néki à töb Remetek.

Ez be toltot ſanyaru eztendök után minden Remetenec ejel à puztaba vizet vizen vala, ki hetven öt eztendeig Iſteni ſolgalatba magat gyakorlvan, hires ſzenti lon Iſtennec.

Galliabais Báron nev ſzerzetes, ki erdökön ſokta vala fel verni az utonjarokat, nagy Iſtennec irgalmaſſágabol magat meg ismervén kalaſtoromba mene, holot vaſat verete lábaira, arpa kenyéret even, hamuval meg biniti vala, ſem bort, nemjut, ſem huſt nem öt, agya czilicium, vankoſa feie alat kö, mely vánkoſt mikor imádkozik vala vallara veſſen vala, és ſok egyéb pœnitentia tartaſinac utánna, ſzentek közi ſamlaltatek Iſtentol.

Albanus bavagiaba meg ölven édes attyat, kit nagy sok ßuvenec töredelmeſſegebe meg banvan, tellyes életebe budoſaſſal vetkeinec nagy voltat ſirata, annac utánna kereztyéni hütiért Martyrumſagot ßenvede. Kinec teſte illeteſével hélpokloſoc meg gyogyulnak vala. Ennec példáiat értven ſenki büneinec boczanattyarol ketſegbe ne eſſék, mert oly ßernyü gonoſſág nem czelekedtethetik, kit Iſten meg nem boczát igaz pœnitentia tartaſért.

Iulianus nevü ember tudatlanſága miat inkáb hogy ſem mint dühöſſegebe, egy zerſminá attyat és annyat egy agyba meg öli aluua, ſaiat hazaba, itilven hogy hon nem letébe feleſege paraznaval együt fekünnec. Kinec feleſege jo regel templomaba ment vala imádkozni, kit látvan az Vra ottan ezebe veſi, hogy édes attya és annya lót volna, kit altál vert vala, agyaba. Ez nagy keſerves ſiraſſal hazat el hadgya, egy folyo viz mellet vendeg fogadot czinaltata, holot minden jövevent kégyeſſen be fogad vala és ö maga fizetesnélkül hajoczkan altal vizi vala. Sok üdö mulvan ily kegyes czelekedetibe foglalatos levén, meg jelenti Iſten büneinec bocznattyat.

Genebandus Laudunumbeli Püſpök feleſegevel végezet vala, hogy egy máſtol Iſteni ßolgalatnac tekintetyért el távoznanac, és teſti czelekedetektol mágokat meg tartoztatnac. Fogadu tetele után feleſeget meg iſmervén, het eztendig ily alhatatlanſágat ugy meg ſanyargata, hogy egy ßentegyházba nagy ſiráſſal be ßárva lakek. Annac utánna Angyal által érte buneinec bocznattyat. Vgyan azon Angyal jeleneſebol Remigius Püſpöktöl viſontag Puſpökſegebe helyzetteték.

Pſal. 36 v. 24

Evagrius Pap Z. életet viſelvén à puztaba, történetbol egy vagalmázoſot eyte ki ßájabol, kiért ugy meg ſanyargata magat, hogy negyven napig cellaiaba ſem ment, ſem annyek ala. It be telvén Z. David mondaſa. Az igaz ha el eſik meg nem töretik, mert az Vr alaia teſi kezet.

Metro Confeſſor, kinec teſte Veronaba fekßik, pœnitentiat akarvan tartani, elöbi ſok alnakſagirol, vas beköt verete lábara, kinec lahattyanac kolczat, ily ßoval vizbe vete, ackor hiſem büneimnec meg bocza-

nattyat, mikor látom ezt à folyo vizbe vetet kolczot, két ſok eztendeig valo pœnitentia tartaſa után egy halnac gyomrába meg találá, ez után le veve lábairol à békőt.

Arnulphus nagy Caroli Czáſárnac jób attya, Vraſagat el hagyvan puzta helyre mene, hogy büneinec boczanattyáért rövid ideig valo életébe ſányaruſágot ſenvedne, és Iſtent ſolgalatra adna magat, Arany gyüreiet Moſa nevü folyo vizbe vetvén, monda: valamikor ez az én gyürüm meg találtatik, és ennekem meg adatik, akkor hiſzem büneimnec boczanattyat. Nem ſok üdo mulvan Melinai Püſpökſegre hivatatek, és hivatallyaba ſentül elven ſok eztendeig, egy halat hozánac néki, kinec gyomrába gyüreiet meg találvan, Iſtennec nagy halákat ad: mind az által ſokot teſzi ſanyaruſagat meg nem hagya, ſot Püſpökſeget el hagyvan, viſſont puztaba mene, holot nagy Z. életbe Iſtennek ſolgalvan, ki mulik ez világbol.

Ha ki azon czudalkozik miképpen nyelte legyén el az hal à gyürüt, avagy à kolczot, holot efele eledelel nem ſokot elni, ſükſeg hogy czudalkozzek, az két garaſt kiért Ieſus, külde Z. Petert az tenger partyara, hogy az hal ſzajabol ki venne, és azokat Ieſuért, és magáért adna à vamosnak. Mate. 17. v. 27.

Z. Ianos Evangeliſta életebe iria Abdias maga tánitványa, hogy röle meg teritetet ifiat ajánlot legyén egy Püſpöknek, mint draga kinczet, hogy gondgiat viſelne, Mely ifiu Z. Ianos távol letebe ſzábad eletet vevén magának, minden fele fertelmes életbe be merittetek, végre tolvayſágra advan magat nagy ſokaſat meg fezt vala. Viſſa tertebe Z. Ianos kérdi á Püſpököt hul volna az ifiu: és mint viſelne magat, meg értvén el vetekedeſet, nagy ſokogaſſal lova hatara fel fordulvan keresni indul, mint el veztet juhat, végre távol föld látvan az ifiu, és meg iſmervén futni kezde elotte, de Z. Ianos lovanak ſerenyſege által hozza közelgetven, kialtya vala, ne fus fiam, ne fus atyad elöt, én te eretted Iſten elöt ſámot adok, ha viſſa terz. Ezt halvan az ifiu viſſa tere, vele együt, és buneirol pœnitentiat tarta, ki annak utánna Z. életéért Püſpökke valaztatek.

Z. Andras életébe iria azon Abdias Babylloniai Püſpök, hogy egy Miklos nevü vén embernek halvan parazna életit, nagy banatba eſik, ha-

rom oratol fogva kilencz oraig, ßünetlen könyörge Istennec ez emberért nagy sirassal, annac felette testetis ehseg altal sanyargata, ötöd nap mulva zozat adátik néki az eghbol. Te munkadert ó Andras Miklost kit el veztettem vala meg talaltam.

Z. Basilius Püspök könyörgese altal, egy embernec maga keze irásat kit az ördögnec adot vala, ki be magat az ördögnec adta vala, viszsza veve az ördögtol, és az embert meg ßábadita az ördög rabsagabol.

Ciliciaba Theophilus Pap, Esperestsegebol irigysegért le vettetet vala, nagy gyalazattya és boßßusaga miat, magát az ördognek keze irasávaval koteleze ily ockal hogy vißontag elobi tiztibe helyheztessec. Midön tiztit meg talalta volna, maga ismeretire tervén, felette igen kezde ßüvebe kesergeni ily halhatatlan vetkeiért, hogy Istenet meg tagadvan magat az ördögnek adta volna. Szüz Marianak azért kegyes segitsege keresehez folya modvan, negyven napig nagy sirasba és ßüvenec toredelmessegeben könyörge buneinek boczanattyaért ßüz Maria esedezesevel. Ez napok be telven meg jelenik ßüz Maria vigaztalvan nagy banattyat, és udvessege felöl biztattya, hogy legyen jo reménsegel. Vißont harmad nap mulva meg jelenik, mondvan: az te buneid meg boczatattanac, kinec keze irasatis az ördogel meg adata, kibe Christust meg tagadta vala. Ily halhatatlan vetkeinek meg boczanattyat, és bünbe valo esetit nagy ßive keserüsegebe meg valla à Püspök elot, és nagy sok emberek elöt. Metaphrastes.

Hásonlo dolog törtint Græczbe Styriaba egy Prussiai ifiuval, ki keze irasaval magat az ördögnek kötelezte vala, kinec nagy ekesen valo ßolast az Német nyelvbe adotis vala, ugy hogy czudalkoznanac mindenec, de sok Istenfelö embereknek és ßerzeteseknec aytatos könyörgesekre, és erette valo boytölesekért, és egyeb testi sanyargatasokért Isten meg kegyelmeze az ifiunac, és meg adata keze irásat ekesen valo ßolasa ßokot pruzziai nyelvere forditatik mindeneknek nagy czudaiara. An. 1600. Kinek egéz historiaiat bö beßédel ßámlalya elö lib. 6. disqui. Magicarum cap. 2. afect. 3. quæst. 3. Martinus Delrius.

HVZON

HVSZON NYOLCZADIK RESZE.

AZ VTON IARASROL, AVAGY ZARANDOK IARASROL.

AZ uton járokat be kel embernec hazaba fogadni nagy ſzeretettel és jo keddel, holot gyakorlatoſſagál mikor idegen uton jarokat hazokba be fogadnac, ő magat az Iſtent fogadgyac, avagy pediglen az ö tagait, avagy Angyalit emberi abrazatokba.

Mint Abraham három uton jaro embert fogadvan be egyßerſmind ſatoraba, Angyaloknac végre iſmere lenni, mikor el akaranac tole valni. Gen. 18.

Loth uton jaro embereknec itilven lenni, ket Angyalt kik ſodomaba mennek vala, nagy ßeretettel házaba fogadgya, kik másodnap jo regel, ſodoma el ſullyeztesebol kezen fogva vivek ki gyermekivel és feleſegevel egyut. Gen. 19

Vgyan ezent bizonittya Vrunc Ieſus mondvan, à ki tütöket házaba fogad engemet fogad, és à ki tütoket meg utál engemet utal meg. Matt. 10

Ezen kegyes gazdalkodasrol ſol Z. Pál Apoſtolis az kereztyéneknec, mondvan: az gazdagſágrol el ne feletkezzetec, mert ez altál tetzetenec az Angyaloknak-is kiket ßalaſokra be fogattak vala. Héb. 13

Az jövevenyeket és uton jarokat jo keddel és ßeretettel kel ßallaſokra be fogadni.

Gen. 24 *Rebeca laban huga monda Abraham ſolgaianac ki faratton à kuthoz erkezet valo minaluuc monda bo Polyva, és ſena vagyon attya házaboz kegyeſen nitven hogy nyugodalomra be menne.*

Madianitak földön Ietro Pap Moyſes Prophetat budoſaſába Égiptumbol örömeſt be fogada házába.

Ioſue. 2 *Moyſes Propheta kimeinec, kiket az igiretnec földebe küldöt vala, hogy meg latnoc Ierichoba Raab örömeſt házába ſálaſt ad: ſőt meg-is otalmaza, azok ellen kik házanal őket kereſik vala.*

Iob. 31 *Igen jo vendeg fogado vala Z. Iob ki maga felől bizvaſt mondgya vala, az jöveven házam kövül nem maradot, és az én aytom, uton jaroc elől be nem tetetet.*

Luc. 10. Ioan. 1 *Ieſus üdvözitlönket Martha nagy ſeretetel fogadgya vala be házába, kit ez világ nem akara be fogadni.*

Az jo keresztyén vendég fogadonak erőltet mis kel az uton jarokat, hogy hazokba be menyenek.

Luc. 24. *Az két Emausba menő tánitvany, Iſmeretlenül Ieſuſt fel tamadaſa után kenſeritek eſtve levén, ſallaſokra valo be menetelre.*

Act. 16. *Z. Palt Lida Aſſzony erőltete, hogy házába be menne tarſaival.*

Az jövevenyeknek és uton jaroknak, kik jol gazdalkodnak, Istentől bőſeges jutalmat vesznek.

3 Reg. 17 *Illyes Propheta az mely özvegy aſſzonyhoz be tőre, Iſten meg alda, keves liszteczkeiet, és olajaczkaiat.*

Vgyan azon özvegy aſſonyfiat halottaibol fel-is tamazta.

Elisæus Prophéta gazdáia aßonynak, jo kedvel valo hazaba fogadáſáért, magzárot kére Istentol, ugyan azont mikor annac utánna meg holt volna imádſaga altal meg elevenite. 4 Reg 5.

Zachæus, nagy örömel, és vigan fogada be Ieſus üdvezitönket házába, kinec nagy örömeért hogy ily kivánt felſeget házaba be fogadot volna, felét joßaganac, jo akarattyaval együt, ßegényeknec kez lon oztani, ha kit eletébe meg czalt volna negy anynit igire eretté. Luc. 19

Publius, minda tarſaival együt Z. Pált haio vezeſe után, házába fogada, kiért Z. Pál, Publius attyat verkorſágtol meg gyogita. Act. 28

Az ßegények és meſterſegekel elö emberek, inkáb adnak az uton jaronak ßállaſt, hogy ſem minta nemeſek, és gazdagok.

Benpamin Gibaa nevü Városaba, nem találá ßállaſt az Levita, hanem egy munkaiarol meg tert fogada be hazaba. Iudic. 19

Illyes Prophetat, Sarepta Városba, egy ßegény özvegy aßony fogada be hazahoz. 3 Reg. 17

Z. Peter Apoſtolnak Ioppe Városba egy' ßigyarto gazdalkodék. Act. 10.

Z. Pál lakik vala Aquillasnal, és Priſcanal, kik egy meſteriſeget mivelnec vala, Z. Pal Apoſtollal, az az ſator kötök. Act. 18

Lida neü özvegy barſony ßövö aßony, kére Z. Pált tarſáival együt, hogy nala maradnanac ßallaſon. Act. 61

Z. Ianos dicziri Gaiust, mondvan: ßerelmeſem hiven czelekedel, valamit az atyafiakal czelekedel azis az jövevenyekel. Ioan. 3

Epheſusbeli Oneſiphorust, meg aldgya Z. Pál ki Christus tanitvanit ßokta vala házaba fogadni, kivel ketſeg nélkul örök életre valo jutalmot kezitet. Kiról Z. Pál. igy ßol, adgyon irgalmaſſagot az Ur, Oneſi- 2 Tim. 1

phorus hazanac, ki gyakorta engemet meg hiveſitet, és az én lánczomat nem ſegyénlette.

Z. Gergely Papa nem czak könyen hozza valo meneteket engette az jövevenyeknec, hanem piatzokon, és utzakon is kereſtette, kiknec onen maga aztala elöt ſolgat. Mely alazatoſſágával azt erdemlette, hogy Chriſtuſt-is az jövevenyec közöt aztalánal vendéglette. Ki egyſer aztalhoz valo ſolgalattyaba egy keveſsi taulab menvén, és vizza tervén, egyet azle telepedet közul nem lathata. Kin felette igen czudálkozék, de azon eyel meg jelenec néki az Vr, mondvan. Miért hogy az elöt valo napokon, az én tagaimat ſallasra be fogadtazot, és aztalodnal táplaltad, mélto lol, ki tegnap azoknac feretü hazadba fogadnad. Ez el nilvan meg jelente üdvezitönk az ki mi fejünk, ó magát jövevény abrázatba be fogadni, kiket magá tagainac monda lenni, és hogy valamit ezekel czelekednenec véle czelekednec. Mar. lib. 1. cap. 3. Sabel. lib 7. cap. 6.

Gerbonius Populoniabeli Püſpök meg öletethetek, de nem kenſeritethetec, hogy nala valo vendegit el arulna. Ki Totilla Király baragos fenyegeteſet meg utálva, ſemmiképpen ázoknac reytec helyeket ki nem jelenti, kik hozzáia folyamodtanac vala. Kit mikor az kegyetlen medvek ſaggataſára vetteted volna à Király, és ázoc közöt minden bantasnélkül, avagy ſerelemnélkül forgana, magát meg ſegyénlven à Király, hogy annac nem akarna engedelmes lenni, kihez az vadak-is engedelmeſek volnanac, paranczola mindgyárt hogy békeſſegel el ereztenek. ibidem.

Marinus nevü barathoz, ki az puztaba egy kiczinded czellaczkaba lákik vala, egy vádkan mikor az vadazoktol kergetetnec folyamodat volna békeſſegbe meg tartaték, miglen viſſontag ſokot helyére felelemneku viſſza mehetne. Ibidem.

Dorotheus nevü Ægyptusbeli barat noha puztaba laktaba, feletre nagy ſegényſegbe elne, mindazaltál köveket egybe hordvan, az jövevenyeknec cellaczkakat epitget vala. Volat. lib. 2. Anthrop.

Leo kilenczedik Papa-ú, nagy adakozo volt az ßegényeknec, ki midön aytaia elöt egy ßegény nyomorult belpokloßt talált volna, és ßajat agyaba helyheztette volna: regel hazat meg nitvan az ayton allo az ßegent nem találá, itilvén azt hogy az ßegény abrázatba ö maga Chriſtus löt volna. Platina in ejus vita.

Ludgard nevü Z. elétü aßßonyallat, minden joßágat el advan, ſok helyekre ozta ßegény jövevenyeknec ßállas fogadaſokra, minden nap ßegényeket táplálvan, és azoknac ßolgalvan. Cranzius lib. 1. cap. 21.

Dorothæus Ægiptusbeli barat, noha felette ßegény volna, és keves eleſegel elne, mindazaltál eztendönket uyab uyáb tellaczkat rak vala jövevenyeknec be fogadaſara. Volat. lib. 2. Anthropo.

Negyedik Xiſtus Romai Papa kegyes és Iſtenfelö, az Törököktol Orßágokbol ki üzetet feiedelmeket bö költſegevel tarta Romaba, ugy mint Boſnai feiedelmet, Királné aßonyokat, Paleologus Andraſt Peloponeſumbol. Lenart Toccuſt Epirusbol. Volat. lib. 22. Anthrop.

HVZONKILENCZEDIK RESZE.

AZ ISTEN ENGEDELMEROL.

AZ Iſten az jokat meg engedi ideig hogy keſergetteſſenec, de annac utánna fel magaztalya.

Meg engede Iſten Eſaunac, hogy Iakobot gyülölne, és halállal fe- Gen. 27
genetne, kiért atiya hazat el kelle hadni és budoſni menni, de annac utánna nagy ſok jokal meg aldvan, viſßa háza ßületet földebe.

Tob 2. 12 & 13. *Tobiast meg hagya vakulni, kit annac utánna meg világosita, és sok örömel meg látogata.*

Iob. 1. 2. 3 & 41. *Z. Iobot felette igen meg engede az satantol sányargatatni, és meg segényedni, mind fiaiba és marhaiba, de annac utánna két anni aldassal aldatatek meg Istentol.*

1 Reg. 16. 2. Reg. 5 *Davidot nagy sok eztendeig meg engede, hogy ellensegetol üldöztetnec Vratol, és Ipatol, kit annac utánna Király sekbe fel magaztala.*

Iudit. 13. *Izrael fiait Holofernes altál meg sanyargatata, kiket az után vayta valo nagy győzedelemmel meg vigaztala.*

Gyakorta meg engedi Isten még az igazaknak is sokfele vetkekbe valo eseteket.

Iudic. 16 *MInt Samsont meg engede tesli vetkekbe keveredni.*

2 Reg. 11 3 Reg. 11. Matt. 26. *Z. Davidot el esni; Bölcz Salamont asony emberec miat meg bolondulni. Z. Petert el esni és sokakat többeket, mint oda fel az Istenazuda ittletirol példakat vehecz.*

Meg engedi Isten hadaknak romlásokat, fejedelmek, egy házi emberek, és köz nép vetkeertis.

Iudic. 20 *BEnyamin romlását, tulaydon attyafia altál meg engede Isten, nagy bünokért.*

1. Reg. *Heli Papi fejedelem fiainac nagy vetkekért, meg engede Isten az békesség sekrenyenec poganoktol rábsagra valo vitelit, és Izrael fiainac ugyan akkor nagy veszedelmeket.*

1. Reg. 6. v. 19. *Bethsamitak közül, mikor az békesség sekrenye viszsza hozatatnek fogsábol, ötven ezert olete meg okosság közul. Isten Angyala altál.*

Flandriába

Flandriaba egy aßony állatnac két fia levén, nagy kedvekre fel tarta, titkon Vra hire nélkül pénzt advan nékik, kartya, és koczka jaczasra. Attyok holta után, egy knec feiet annya ßeme láttara hoher az perengernel el czapya vetkejért meg ſententiaztatvan: az máſikat vißontag mikor fel akaztanac háſonlo képpen nezte: Ludovicus vives de Inſt. Chriſt.

Lucretius fia mikor halálra vitetetnec az höhertol, tetetven ez ifiu, mintha attyaval valo titkos beßéde volna, hogy ſugaſat hallana attya, hertelen orrat attyanac el harapia, mondvan: ez legyén iege à te kedvezeſednec, ki oka vagy, hogy ily ßidalmas halállal meg öleteſſem. Guido Bituricenſis.

Egy emberrol bizonyoſon iriak, ki ifiuſágaba édes attyat haianal fogva az kuzebre vonta vala. Hogy ki mikor meg venhedet volna, ſokal kemènyeben fia banek véle, mert küzöbön küul hajanal fogva à ſarba vondozvan ketelen lónfel kiáltani, elég immár fiam, én-is az én atyamat czak à küzöbig vontam vala haianal fogva.

Z. Gergely iria in Dialogis egy Romai ember fiarol, ki öt eztendös levén gonoz ßokaſabel è gyermeczke minde ßova után karomlaſokat, és ßidalmazo beßédeket mond vala, kinec ily gonoz ßokaſat ßülei meg nem feddek. Történék egyßer, mikor attya olebe vötte volna à gyermeket, nagy hertelen à gyermec kezdene kialtani, hogy öt fekete nagy abrazatu férfiac akarnanac reá rohanni. Kit attya biztat vala, mondvan hogy ſemmi nem volna, halgatna kiáltaſától, de czak hiába, mert erövel attya öleböl kirantac à gyermeket, és attya ßemei elöt izrol izre ßágatak.

Iria Diſcipulus de tempore Serm. 16. egy emberöl ki rèßegſegre advan magat, egèz nap eſtig kartya és koczka jaczasba foglalya vala magát, ki mindenkor küded fiaczkaiat véle ßokta vala el vinni az korczoma házhoz, laſſan laſſan attya mellet fel nevekedven, ſemmit egyebet nem tánul vala rèßegſegnel, kartya, és koczka jaczasnal. Ez költſeget elößör attyatol lopogat vála, az után ßomßedſágitol, ketßer attya akaztofatol pénzen meg valta, harmadſzor azon ſzokot bunbe eſven, mikor akaztani

vitetetnek, nagy sok esedezesi altál kére hogy attyaval ſembe leheſſen, minec elötte fel akaztatnec, kinec jelen valo gyalazatos halálot, mikor nagy keſergeſſel látna fiatol hivatatik közeleb, hogy utolſo czokot adgyon néki. Azonba hertelen orrat megragadvan fogaival mindeneſtol fogva ki harapa. Mely nagy Iſtentelenſegeért, mikor fedetetnek az kornyul alloktol mond: az én veſſedelmemnec atyam az oka, mert ha gyermekſegembe Iſteni felelembe tartot volna fel, és az én gonoz ſokaſomat meg feddette volna, erre nem jutottam volna.

Mas iſmurolis háſonlo dolgot irnac, kit annya gyermekſegebe apro lopaſoktol meg nem fedde, végre meg öregedven, ſok lopaſi miat akaztofara itéltetek. Ez mikor à hobertol akaztani vitetnec annyat hozza bivattya, mint ha valamit jelentene titkon néki, fogaival annya fulet el harapia mondvan, hogy az ö nagy engedelme volna oka az ö halálanac.

HARMINTZADIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK ENGEDELMEKROL.

GYakorta az Iſtenfelö emberec ſok gonozt meg engednek, nagyob gonoznak el tavoztataſaért.

Gen. 43. Iacob Patriarcha noha akarattya ellen, mindazaltál meg engede Benyaminnak Ægiptusba valo meneſet hogy Simeon Iacob fia fogſágbol meg ſábaditatnék, és hogy ebel meg ne halnanak.

Gen. 13 Abraham meg engede lothnak tőle valo él ſákadaſát, felvén hogy pazterok közöt gilkoſſág ne eſnek.

Moyſes meg engedé Izrael fiainak feleſegektol valo el valaſt' hogy feleſegek ellen valo gyuloſég ne nevekednec, kiből több gonoz következhetnek. Deut. 24.

Hogy az embereknek kedveket kereshesſek ſokat meg engednek az emberek.

Dávid értvén Izrael fiainac zugolodaſokat, hogy nagy veſedelembe forgana ügye, maga hadba valo letevel, engede kivánſágoknac, mondván: az mi tünektek igaznac lattatik azt czelekedem. 2 Reg. 18

Eliſæus Propheta meg engede az Prophetac fiainac, hogy Illyes Propheta kereſni menneneki az eghbe fel vetetet vala, noha tudna hogy héába faradnanac. 4 Reg. 2.

Tudvan Simon, hogy Triphon álnakul kerne Ionatas fiat kezeſegre, kinec attyat fogva tartya vala, nagy ſumma pénzel együt, és el nem boczátana, attyafiat, hazink mindenéket meg czelekednek-is kivánſága ſerént, mindazaltál hogy ne adna okot több ellenec valo morgaſra Izrael fiainac, mindeneket meg czelekedek. 2 Mac. 13.

HARMINTZEGYEDIK RESZE.

AZ EMBERI GONOZSAGROL.

Az embereket gonozokba teſi az kevélyſég, és Vrálág kivánas.

Moyſes hivatvan Choret, Dathant, és Abiront kevelyen felelenec

Num. 16. neki, meg utálvan parancsolattyat, annac felette meltatlanis vagalmazac, hogy ökel ki hozta volna az tejel, mezel folyo földrol.

Gyakorta egy boßßuſág tetellel meg nem elegeznek az emberek, hanem tőbrol tőbre vgyekeznek.

2 Reg. 10. MInt Ammon fiai, nem elegedenec meg David követinec ektelen czufolaſával, hanem annac felette, hadatis indıtánac ellene, nem hogy elöbi boßßuſágtetelekrol meg engezteltek volna.

Akevélyek oly gonozok, hogy czak valami vyſágot gondolhaſſanak minden gonoz czelekedetre kezek.

3 Reg. 13. IEroboam ſolgabol Iſten akarattyabol Királyſágra valaztaték. Ez Iſten ellen uy Iſteneknec tizteletit gondola, maga akarvan azoknac aldozni, ki ez vndok gondolt vyſagért, mikor Iſten Prophetaiatol feddetetnec ßemebe meg akara ölni à Prophetat. Las töb peldat oda fel à kevelyſegrol.

Az gonoſſág czelekedi az emberek közöt, hogy az termezetnek rendit meg valtoztaſſak.

MEly gonoſſág közöt elſó lón paradiczomba az torkoſſág, kinec fundamentoma lón az aſonyallat, advan Adamnac az megh tiltot fanac gyumolczebol, holot az ferſiunac kellet volna elößör adni az aßony alatnac etelt.

Num. 11. Izrael fiai puztaba letekbe Ægiptusbeli fazek husokrol emlekeznec vala gyakran, torkok kedve kereſeſeert, nem az ot valo kemény rabſágoknac meg ſabadulaſárol.

Exod. 17. Vgyan ezen torkoſſágoknac gonoſſágarol emlekezik vala Izrael nepe à puztaba, mondvan: emlekezunk à halakro', kit eſünk vala Ægi-

ptusba,

próbába, de à mannanal az Angyalok kenyerével, kivel minden nap tartatnac vala nem gondolnac vala.

Gonozza tesi az embereket az az bujaság.

Nagy gonosságból inditaték Amon, hogy hugat megszeplósitene erővel, buiaságába. 2 Reg. 13

Nagy gonosságot czelekedek Iacobfia Ruben édes atya agyat megferteztetven, kiért attyatol meg athoztatek. Gen. 35 Gen. 49

Nagy halhatatlan gonosságot czelekedek Absolon buiasagabol, attya agias hazan, mikor mindenec lattara be mene. 2 Reg. 16

Nagy gonoz buiaság miat, inditatanac az vén birak Susanna szegyénitesére, kit halálra-is itilenec. Dan. 13

Gonozza tesi à harag az embert.

Saul Király nagy haragiaba, mikor David hegeduievel vigaztalna, dardaiaval altal akara verni. 1 Reg. 18

Az Istentelen Antiochust meg kergetven az Persipolúbeliek minden dúlösségenek haragiat az Sidokon akara ki tólteni. 2 Mac. 9

Herodes Király Christusra meg haragvan, hogy születeset hallotta vala, minden ápro gyermeket mególete Bethlehembe, és annac tartomanyaba. Matt. 2

Gonozza tesi az embert az irigyseg.

Izrael fiai keredzvén Edom Királytol és Seon Amorreusok Királyatol, hogy bészessegel semmi kar nelkül földökön altal mennenec, kik nem egedven mind Orszagokat, mind magokat el vezték. Num: 21

Num. 22 *Balaam noha bizonyal tudna Izrael fiainac Istentol vala aldasokat, megis egynehányszor, modot kerese hounat alkozhatna oket.*

1. Reg. 20 *Saul, Davidra valo irigyseghe magafiat, Ionatast, meg akara ütni, hogy az artatlan Davidot otalmazna.*

Dan. 6. & 14 *Darius Király fö fö ßolgai irigykedven Danielre, bevadolac à Királynac, hogy Király paranczolattyat meg nem tartana az imádsagrol, hanem hogy haromßor minden nap könyörgene az ö Istenenec.*

1 Mac. 7 *Istentelen Alchimus Sido nemzet ievén, gyüloli vala saiat nemzetet, és irigyseghol à Király elot gyakorta be vadolya vala öket, kiket otalmazni kel vala.*

Az Majusfalis gonoz irigyseghol minden jo törvént és ßokast fel forgatnac az emberec.

Matt. 11 *Az hütötlen sidok kereztelö Z. Ianosnac testhe valo ßenvedeseth ragalmazzak vala, Christus etelet, és italath boczmerlik vala.*

Matt. 12 *Christus czuda tetelit karomlyak az irigy sidok az ördögök kiüzesehe, és mondgyak vala, hogy Belzebub altal üzi ki az ördögöket.*

Az tunyaság és restseg gonozza tesi az embert.

Iudic. 12 *Ephraim fiai hivatatanak Iephtetol az hadba, és nem akaranak menni, ki nagy gyözedelemel vißßa tervén az hadbol Iephte ellen zugodalanac, hogy oket el nem vitte volna vele.*

Iulianus Apostata Isten tiztesseghe ellen ßünetlen hadakozék, kereztyének ellen valo irigysehe, forrasokat balvanyoc aldozatival meg ferteztet vala, piatzokon kenyéret, hust, gyümölczöt, paret, és egyeb eledelre valo allatokat meg undokitat vala, hogy azok altal meg fertezteth lennenec.

Dædalus Telon tanitvanyat meg öli, czak ez okért, hogy elsö gonpia volt az fazakasok korongyanac, és lahatnac.

Cato uticensis, Iulius Czáßár gyözedelmet felette igen banvan, magát meg öli.

Egy Romabeli Mutius nevü ember volt, oly gonoz akaro, és más ember elömenetinec irigie: hogy mikor azt latta volna Publius ßokaßa felet ßomorkodni, mond: Avagy Mutiusnac valami nagy nyavalája történt, avagy valakinec jo ßerenczeiét értette.

Caligula Czáßár oly irigy volt, hogy Torquatusnac arany lanczat honnat nevezeti volt, el vötte Cincinnatusnac à haiat el meczetette. Cn. Pompejus nemzetßegnec, à nagy nevet meg tiltotta, Eßius nevü felette ßép termetü ifiu legént le vagatot. Adrianus Czáßár, az meg holt Trajanus Czáßár jo hiret nevet annira iriglette, hogy L. Armeniat, Aßiriat, Meßopotamiat kit Trajanus haddal Romai birodalomhoz haytot vala parthußoknac engette. Es az Dunan czinaltatot nagy költßegel hidat dühößegebe mind el hanyatatta.

Gonoz fiaknak attyok ellen valo dühößegnek.

NEro Istentelen Czáßár édes annyat, egy néhanyßor mereg altál meg akarta ölni, annac utánna haznac reáia valo romláßa altal-is, kinec czalardßagat ezebe vevén, egy vizen altál üz. Végezetre hogy ßemmi álnakßaganac ügyekczetit nem latna foganatosnac lenni, egy hadnagyanac paranczola, hogy erozag ßerént meg ölne, ki mikor vitezivel házát környül vötte volna, és aytaiat réa rontotta volna, látvan az aßonyallat ellene, ki rantot fegyvert, fel fedven haßat mond az ßolganac, haßamba veried eles fegyveredet, mert ez az oka ki ily oktalan czudat hozot. Cornel. Tacitus lib. 14. Suet. in Nerone cap. 33.

De meg ezeknél is rettenetesb dolgot irnac, ki mikor annya halálat értette volna, holt teßte latni menvén, minden teßtet tapogatta és meg latogatta, nemelyet diczirvén, nemelyet zidalmazvan, ázonba meg ßomjuhozvan jutis.

Ioannes Maria Mediolanomi Hertzeg, édes annyat egy toronyba rekezti, gonoz czelekedetyért fedven, és ot nyomorultul hal meg. Volat.

Tizedik Török Czáſsár Selimus Attyat Baiazetest birodalmatol meg foztvan meregel meg öli, ket attyafiat minden pareputtiostol kegyetlenül el vezte. Ki mineh utánna nyolcz eztendöt uralkodot volna, veſete fene miat meg rothada és izhonyu halállal meg hala.

Carolus junior vezetek nevén Craſſus, attya ſemei elöt, és nagy ſok Vr jelen letébe az ördögtol környül vetettetek okat gyötrelmenek megis valla, hogy gonoz ügyekezetyért büntettetnek, mert attya ellen nagy ſokakkal tanáczot tartot volna.

Coſroes Perſiai Király meg foga fia, attya ſemei elöt attyafiat meg öle, annac utánna attyatis.

Nicomedes, attyat Pruſiaſt orſága birodalma kivánſagaért meg öle.

Mitridates Király oly kegyetlen ſtentelen ember volt, hogy annyat, és attyafiat, harom fiaval meg annyi leanyval meg öle. Cœlius.

Priſcus, Ferrariai fejedelmet Actiuſt tömleczbe veti, és ot meg hadgya halni, hogy moſtoha anyat vöte volna. Volat.

Egy Cyrillus nevü Hipponumbeli embernec vala egy fia Z. Agoſton ideiebe, kit attya feletre kedvere fel tarta. Ez buja életnec magát advan réſeg ſegebe terhes annyat meg ſegyéniti, Attyat meg öli, ket hugait meg ſebeſite, neviet meg akara zeplöſiteni D. Aug. Tomo 10. Serm. 33.

Egy aſsony pomeraniabeli Városba tizenket eztendös fiat meg fedvén gonoz czelekedetirol, harmad nap mulva mikor alunec agyaba, à gyermek annya mellyet keſſel altál véri.

Magdeburgi határba, egy embert à berekbe fia és leanya meg öl. Manl. in Collect.

Ptolomæus Epiphanes fia, annyat Cleopatrat halálra adgya,

Oreſtes

Oreſtes annyat Clitemneſtrat meg öli, attyaért valo boſſzuſágaba, kit annya meg ôletet vala Heraclius Czáſzár, attyat Phocas Czaſzárt, nagy ſok ſzidalmazaſok után meg öli, uráſagnac kivánſagaért. Volat.

Publius Malleolus annyat meg ölven elſő lón Romaiac közül, ki tömlöbe varratatnek és à tengerbe vetetnec. Livius.

Fabricianus annyat meg öli Fabiat, attya halaláért, kit annya meg ôletet vala latraval, hogy nagyob ſzábadſágal latorkodhatnek, Petronius ſiuval. Doſitheus apud Plutarchum.

Guillermus Iacobinus Carrarienſis fia, attyat meg öli, azért hogy fattyunac mondana.

Apetrus Saturnus édes attyat meg herelte maga fiait meg ölte, attyafiai ellen hadat inditot. Annius in Beroſum.

Atyaknak fiokhoz valo kegyetlenſſgek.

Volt egy Mardus nevü ember, kinec het fia levén, leg kiſſebiket ſemmi jo erkölczre nem tanithattya vala nagy ſok inteſi altál, végre oda menvén birák, holot az az ember lakik vala; meg foga fiat, és keze hatra kötve birák eleibe viſi, kik elöt vadola engedetlenſegerol, es eleitol fogva valo gonoz czelekedetirol. Kérven à birakat hogy halálra itilnek. Ezt halvan à birak, el czudalkozának, mindazaltál nem akarak meg itilni ügyeket, hanem mind à kettot Artaxerxes Király eleibe vivek. Mardo haſonlo képpen Király elotis fiat vadola. Kérdi Artaxerxes Mardotol, el ſzenvedhetede hogy ſzemed elot fiad meg öleteſſek? Igenis. Mond Mardus. Mert mikor kertembeli ſalatanac keſerü jöveſet el torom, mely nem hogy ezert valamit ſzenvedne, de ſokal inkab viragzik és tob édeſſeget veſſen. Háſonlo képpen ó Király mikor latom azt à ki az én hazam népet gyalazza, és attyaſiainak harczra vagyon, azt ha tölem el vetem, annal inkab kiterjedek, és à többi vélem egyut jo ſzerenczével nevekedni látom. Ezt halvan à Király diczire

Marduſt, és az itilő biraknak gyülekezeti közi rendele, igy ſolvan az jelen valoknak. A ki ily kemény ſententiat mer maga fiai ellen mondani, bizonyos dolog az hogy az idegenek vetkek ellenis fegyhetetlen itiletet teſſen. Az iſiat elöbi vetkeirol keményen meg fedven, és ha tóbe vetkeznek rettenetes halallal, monda, hogy meg öletetne, és tóle ſábadon el boczattya. Ælian. lib. 1.

Dioſcorus pogan fő ember leanyat Z. Barbarat kereztyén hütyért meg öli, feiét veven.

Ptolomæus Evergetes Orſágabol nagy kegyetlenſegeért ki üzettetek, ez fia meg öli Cyprusba, feiet és lábat ajandékúl küldven annyanak ſületeſe napianac örömere. Livius.

Deiotarus Királnak, mikor ſok fiai volnanak, egyken kövül mindeniket meg öle, hogy gazdagb lenne az. Cælius.

Tyberius Czáſár attyafia ket fiat, fianak fogadvan, mereg altal mindeniket meg öli.

Aulus Iuluius Romabeli tanátz Vr, jeles tudomanyü és termetü fiat meg öli, mikor eſsebe vötte volna, hogy Catillina partiat követne hazaia romlaſa ellen: mondvan, En tegedet nem hazad ellen Catillinanak nemzettelek, hanem Catillina ellen hazadnak. Val. Max.

Darius Király Ariobarſanes fiat meg öli, ki Alexandernek igirte vala hogy attya ellen tamadna. Plut. in Paral.

Artaxerxes Mnemon Perſiai Kiraly, Darius fiat ötven fiaival együt meg öleti, értven ellene valo arultataſokat. Trog. lib. 10.

Hippomenes Athenasbeliek feiedelme, leanyanak értven paraznaſagat, egy fenelovat egy házba rekezti mindeniket etelnélkul. Az fene lo nagy ehſege miat leanyat meg eſsi.

Ariſtippuſt fedven egy ember, hogy fiara ſemmi gondot nem viſelne, mint ha nem tóle valo volna. Monda Ariſtippus valyons à takniot, és

tetűet kik mitőlünk ßarmaznak, nem el vettyüke mint utalatoßokat. Ert ven ez fő ember azokat fiak gyanant nem kellene tartani, kik ßemmibe attyok jo tanáczat nem kövétnec. Laert. lib. 2.

Irene aßony, mikor Conſtantinus gonozul czelekednec birodalmaual, ßemeit ki vaia.

Lacena neü aßßonyallat fiat meg öli, ki az harcz elöt haza futot vala, mint hazataboz méltatlant mondvan: ez nem én magvám.

Eriſtheneſt ebel öli megh annya, hogy nem jol harczolt volna. Raviſius.

Damatria mikor hallotta volna, hogy fia nem ugy viſelte volna magat, hogy ily anyahoz mélto lenne viſſa jüvenà hadbol meg öli fiat.

HARMINTZ KETŐDIK RESZE.

AZ IOBA VALO ALHATATOS MEG MARADASROL.

NOha embernec ſok fele akadali találtatnac kik miat az el kezdet jo ügyekezetbe meg keſeltetnec, mindazaltal jo reménſegnek bizodalmaert álhatatoſoknac kel lenni.

Nehemiasnac, noha ſok ellenſegi találtatanac, kik Ieruſalem Városanac epiteſebe nagy ellen tartoc valanac, mindazaltal, nagy bator ßivel mindeneket meg utalvan, meg nem ßünek miglen el nem vegeze tellyeſſegel minden epületit. Nch. 4. & 6.

Luc. 14. *Az mely ember el kezdet ügyekezetibe alhatoſſon meg nem marad háſonlo ához az epitohoz, ki felöl Ieſus monda, hogy meg kezdik nevetni, ez ember el kezdette az epületet, és véghez nem jühette.*

Az jonák el kezdeſebe meg nem kel fogyatkozni, ha ſínte ellenkező haboruí találtatnak is.

Tob. 2. *Tobias noha meg vakult vala jo czelekedeti közöt, mindazaltal ſokot Iſteni felelmet, hatra nem hagya vakſagabais.*

Iudit. 4 *Ez illyen alhatatoſoknac imádſagokat halgattya meg Iſten, mint Eliakhim mondgya vala. Meg halgattya Iſten à tü könyörgeſteket, ha böytölesbe és imádſagba alhatatoſok léztek.*

Dan. 6 *Daniel Propheta ſokot imádſagat el nem hagya, Darius Király ellenkező decretuma ellenis.*

Act. 14. v. 21 *Z. Pál és Barnabas, intik vala az hiveket, hogy alhatoſon meg maradnanac à hütbe, mert ſok keſerüſegek altál kellene be menni menyorßagba.*

Az ßüzeſegbe és tißta életbe alhatoſon meg kel maradni.

Noha embernec czak egy oraig valo nyugodalma ſem adatik az ördögtol, hogy teſti kivánſagoknac ſok fele ßeleitol ne ingadoztaſſek, mindazaltál, minden gondolati abba forogianak, hogy à mit fogadot, avagy czak magaba el tökelletis, tizta életenec még tartáſáért aba alhatatos legyen.

Gen. 39 *Mint Ioſeph, noha erőſſen aßonya altál izgattatnek teſti bünnek czelekedetsre, mindazaltál el tö kellet tiztaſágaba meg akara maradni alhatatoſon, még ruhaia el hagyaſabais, aßßonya kezébe.*

Az tißta

Dan. 13

Az tizta erkölczü Susanna noha mezitelen czak egyedul volna, à ket fertelmes vén birak kezébe, mindazaitál, maga tizteſſeget meg otalmaza

Luc. 1.

Szüz Maria fogadot ſuzeſegebe alhatatoſſon meg akarvan maradni, monda Gabriel Angyalnac, mikor fiu fongatataſarol emlekeznek előtte, hogy lehet az, ha ferfiat nem iſmerec: és mind addig nem engede az Angyal ſavanak, miglen nem hallana, hogy ferfiu magnélkül ſogadna mehebe, az Z lelek altál.

Mind teſti lelki ellenſeggel valo hadakozasba alhatatoſſon kel meg maradni.

2 Tim. 2

Niſi quis legitime certaverit non coronabitur.

1. Reg. 17

ENNek jeles példazattya Davidba ki teczik, ki noha maga attyafiaitol hadba valo menetelyért ſidalmaztatnek, és Saul Királytol tartoztatnek iſiu voltara az Golyattal valo bay viváſtol: mindazaltal alhatatos lön à Goliat ellen valo fel vot gondolatiba, kit meg-is győze az Vr ſegitſegevel.

2 Reg. 11 & 2 Reg. 20

Miért hogy Ioab David Király hadviſelő fejedelme, alhatatos lön az erős Raabath Varosnac oſtromlaſaba meg veve minden eroſſegit.

2 Reg. 18.

Háſonlo képpen Abſolon ellen valo harczolaſaban, alhatatoſſagaba meg gyoze ellenſeget.

Az keſerüſegeknek ideien alhatatoſoknak kel lenni.

Iob. 1. 2.

IOb halvan mind marhainak, és mind gyermekinec veſzedelmeket, békeſſegel ſenvede, annak utánna maga teſten valo fekelyek miat valo gyötrelmeis.

Chriſtusért valo ſenvedesbe alhatatosnak kel lenni.

1 Mac. 6. Eleazar Izrael fiai közöt elemedért és bóczületes, az Istentörvenyenec meg tartasaban oly alhatatos lön, ki czak tetetesre barati altál mikor intetnekis, hogy az diznohust meg enne, nem akara engedni, hanem halálra, és minden testbeli kinyara kez lön menni inkab, hogy sem mint Istenellen veteni, és egyebeknec gonoz példat adni.

2 Mach. 7 Hásonlo képpen az het attyafiak, mind annyokal egyetembe, közek lönec sörnyü testekbe valo kin szenvedeseket fel venni, hogy sem mint Istenparanczolati ellen vetenenek.

Act. 7. Z. Istvan, alhatatos lön Christusrol valo vallasteibe mind halalaig.

Az Vrnak valo halaadasba vélünk valo jo teteért alhatatosnak kel lenni.

Ioan. 9 AZ vakon szuletet ember, minec utánna Iesustol meg gyogitatot volna, noha sok alnak kérdesekel untattatnek az Sidoktol, hogy meg tagadna Iesustol valo gyogulasat, mindazaltal alhatatosson meg marada, annak felette, halakatis ada Iesusnac à templomba meg gyogitasáért.

Mar. 7 Noha az mi üdvezitönk mondana az süketnek és nemanak, hogy meg gyogulasokat senkinec ne jelentenek, azok mindazaltal annal inkab hirdetik vala, diczirvén Iesust.

Act. 1. Az Apostolok az asszonyallatokal, és szüz Mariaval együt alhatatosok valanac imádsagokba és dicziretekbe, Iesus menybe meneteli után.

Az gonoz ügyekezeteknek és czelekedeteknek el tavoztatasaba alhatatosnak kel lenni.

Gen. 19 HOgy Istentol meg ne büntetteseк az ember engedetlenségeért, mint Loth felesege, nem engedvén az Angyal intesenek, hatra tekintvén

sodoma

Sodoma fele, ſó balvanyane valtozzek, alhatatosnac kel lenni az gonozok tarſaſágabol valo ki menetelbe, viſſſa ſem kel tekinteni, el hagyot veſſedelemnek helyére.

Mardochæus noha eſſebe vôtte volna Amamnac ellene valo haragiat, Eſter 3. *hogy Iſteni tizteletet néki nem adna, mindazaltál, feie és élete vezteſe alatis alhatatos lón igaz ügyekezetibe,*

Hásonlo képpen az harom ifiu Nabugodonozor balvanyanac nem Dan. 3. *imadaſába, noha ſemekel latnak az meg gerieztetet keménczet kibe be vetetnenec, mindazaltal inkab akaranac halált ſenvedni hogy ſem mint hütok ellen vetkezni.*

Benevolus nevü, Valentinianus Cząſár fó kincz tartoia, az Z. atyaknas bütők és vegezeſek ellen, mikor Valentinianus annyatol Iuſtinatol paranczoltatnek, hogy decretumat dictalna, monda: Iſten ellen valo ſokat én nem mondhatok. Hogy pediglen Czăſár annya akarattya ellen ne lattatnek czelekedni, nagyob tiztbeli méltoſſagot igir néki ez eretnek aſſonyallat, ha paranczolattyanac engedne. Benevolus pediglen, nemesb akarvan és böczületesb leuni hütibe, hogy ſem mint ez világi tiztekbe, mond Iuſtinanac. Mi haznom énnekem, Iſtentelenſegért nagyob tiztre valo menetelembe. Ez tiztemetis vegyetek el tölem, ezak tartczam meg vetek nelkül lelki iſmeretemet. Ruff. lib. 2. cap. 16.

Victorianus Adrumetenſis, Carthagobeli Conſulſag viſelt fó embert, kit az Iſtentelen Honorius Király nagy bölczeſegeért, és eſſeért minden czelekedeti kózót, fó fó tiztekre fel magaztalt vala, mikor bizelkedeſe altál, az eretnek Arius tudomanyanac követeſere akarna vinni, mond Victorianus. Minden dolgokat probali meg ellenem, gyötrelmekel öli meg tüzre ves, és hammue tegy, oktalan allatoknac ves, tudgyad bizonyal, hogy mindeneket inkab el ſenvedek, hogy ſem mint az én fogadaſomat meg ſegyeny, kit Chriſtusnac fógattam az kerezt viz felet. Kit halvan az eretnek Király, rettenetes vereſegek altal elöſſór kinoztata, vége-

zetre ßantalan kinoc altal meg ölete. Victor. lib. 3. de Vandalorum persecutione.

Valentinianus fő vitéz ember, ki Iulianus Apostata Capitania vala, mikor Iulianus után ördögök templomaba be ment volna, és vizel balvany imadok ßokasa ßerént meg ottöztetet volna, balvanyok egyhazi ßolgaiat arczul czapia, mivel hogy mondana, hogy az altál nem meg tiztitatot volna, hanem inkab meg ferteztetet volna, mindgyart vitézi ruhaiat el vetvén laba alat meg nyomoda. Mely czelekedetyért Iulianus Istentelen Czáßar, ßanki vettete egy puzta helyen valo varba, holot életet kelletik vala el vegezni, De ez Isten akarattyabol Iulianus halala utan, eztendö mulva, Czáßári méltoságra valaztatèk. Ruff. lib. cap. 2. Theodoretus lib. 3. cap. 15.

Midôn kegyetlen és Istentelen törvenyek ßolgaltatnanac pogan Czáßárok ideiebe az kereztyénec ellen; az fejedelmek itilö ßeki elöt allanac vala gyakorta nemelyek, az vitezlö rendek közülis, kik közul valanac Ammon, Zenon, Ptolomæus, Ingenes az vén Theophilussal együt. Kiknec jelen letekbe mikor itiltetnec egy kereztyén, ki meg tagadasara hütinec akarna haylani, kezekel intenekes vala, orczaioknak valtoztatasaval hütibe valo álhatatossagara, kikre mikor az jelen valok tekintettenek volna, és kereztyéneknec ismertettenec volna jelekrol, minec elotte egyénkent meg fogattatnanac, magoc indulattyabol az itilö ßek eleibe allanac, és magokat kereztyéneknec vallyak, ugy annira, hogy az fő biro assessorokal együt felelemel együt czudalkoznanac azok pediglen az kereztyénec kik itiltetnec vala, nagyob bizodalmat véßnek ßenvedesekre. Eusebius lib. 6. cap. 41.

Simeones nevü fő ember, kereztyén vadoltatek Persiabeli Sapor Kerálynal, mint ha Romai Czáßárnac barattya volna, ki minden dolgait Persiabelieknec el arulna. Kit mikor Király eleibe vittenec volna, nagy batran és ßokas ßerént Királt nem imadta volna. Felette nagy haragra inditatec Sapor. Kerdvén nagy haragal tole, mi dolog legyén az, hogy öte nem akarna imádni, mint az elöt: Felel Simon, az elot igaz Istenemrol nem teßék vala vallast, és ezokaért mint Királyomnac mélto tizteletet

teßek

teßek vala: de moſtan méltatlan dolog azt czelekednem, holot moſtan kegyeſſegért és igaz vallaſomert bay viadalra jövök. Király paranczola hogy az napot imádgya, mely Iſtentelenſegre igiretekel és fenyegeteſekel, mikor ſemmiképpen nem vihetne, feie vetettetik, és ugyan azon hütért, azon napon ßaz kereztyénnec veteti feieket, kik közul nagyob réz Püſpökök, Papok és egyéb egyhazi ßalgak valanac. Zozom. lib. 2. cap. 9.

Vandalus eretnekek kereztyénec üldözeſebe, ket attyafi találtaték, kik egy mas akarattyabol meg eskünnec, hogy minden kinokat ſöt halatis kezek lennenec ßenvedni, hogy ſem mind kereztyeni hütot meg tagadni. Kik mikor ozlopokhoz kemény idegek altal kötöztettettenec volna, és nagy követ labokra kottenec volna, hogy ez altál ßörnyen czigaztatnanac egez nap eſtig, egik nagy kinyanac miatta ßábadulaſt kivánvan, hogy valamenyre lélekzetet vehetne, és elet'ról rövideden végezhetne, ezt latvan és halvan az maſik, mond: mit czelekedel atyamfia? bizonyara mas fogadaſt kiván tölünk az mi üdvezitönk, kit néki fogatnac. Ennen magám vadollac tegedet az fö biro ßeki elöt, az mi Chriſtusunknac ßent teſte, és vere hozzank valo vetelevel fogadaſt töttünk egy mas közöt, hogy minden kinokat el akarunc ßenvedni, halállál együt, az egy Chriſtus dücözöſegeért. Ezt halvan attyafia, nagy batorſágot vevén fel, kiált valamit akartoc mindeneket czelekedgyetek raytunc, fegyvert fegyverre horgyatoc, kinokat kinokkal elegitſetec, az én atyamfianac batorſágal valo inteſet és példáiat követem. Kit halvan az kegyetlen hoherok, teſteket egö vaſákal ßággatac és egetec, ugy annira hogy ö mágokit az hoheroc izhonyodnanac raytoc, és ßemeket rolok el forditanac, mondvan, közettök bizonyara ezekhez ragazkodic az egéz nép az mi hitünket pedíglen ſenki nem követi. Victor. lib. 3. de perſecutione Vand.

Vitus tizenöt eztendös gyermec, pogan attya birenélkül meg kereztelkedec, be vadoltatik Diocletianus alat valo Valerianus tiztartonal, hogy kereztyén volna, monda à tiztarto atyanac, mit hallok fiad felöl, Chriſtuſt imádgyana fiadnac ßereted életet, elete bolondſágtol el vonyad. Kit attya ſok képpen akárvan el valaztani Chriſtus ßeretetitol, de héába

munkal-

munkalkodék. Söt jeles és üdvösseges okait ada vallasanac, sok czudakatú czelekedec, vakokat gyogitvan, korokal és betegekel együt, ördögeketis ki üze. Mind ezeket halvan à tiztartoia, gyermeket hozza hivattya, mondva néki. Mi okon nem akarz áldozni az halhatatlan Istenecnec? Nem tudode, hogy az mi Feiedelmünk meg paránczoltac, hogy ha ki találtatic tiztelöie, annac az meg fezitettetnec, külömb külömb kinokal meg ólotessenec? Monda Vitus nagy batorságal, magát Z. Kereztnec jegyevel meg jegyezvén. Ennekem semmi közöm ninczen az ördögeckel, sem az balvanyokat nem tiztelem, vagyon ennekem élö Istenem, Istennec fia, kinec hiven solgal az én lelkem: Ezt halvan az tiztarto, palczakal farattig verete à gyermeket, az után monda néki, engedgy immár paranczolatomnac és áldozal az Istenecnec? Monda Vitus, egysser mondam teneked tiztarto, hogy Chriſtuſt imádom. Visontag uy kinokra vonvan, az hoheroknac kezek meg sárada és az tiztartoe, kinec imádsaga altál meg gyogitatanac, kit attya házához viven, sok képpen ügyekezec el sakaztani hütitol: de hasontalan lön minden ügyekezeti, söt soc czudac altal utat mutata néki-ü az üdvösségre, ki mind testébe, mind lelkebe meg vakula, testi vaksagatol Vitus meg gyogittya, de lelki vaksaga meg marada, ki midön gondolkodnek mint fiat kinoztathatna. Az Isten Angyala meg jelenik Modestusnac, ki à gyermekec gondriseloie vala, hogy fel venne à gyermeket, és à tenger fele vinne, kit midön meg czelekedet volna, kez haiot találvan à parton, egy sügetbe mennec, holot sok czudakat czelekedec az ot lakos nép közöt. Azonközbe Diocletianus leányat meg kórnikezte vala az ördög, kiböl solvan mondgya vala, èn innet addig ki nem megyec, miglen Vitus Lucanus ide nem jü, kérdven töle à Czásár, hol tudgyuk fel találni, monda az ördög. Syllerus folyo viz mellet. Kit vitézi Diocletianushoz vivén, kérdi à Czásár töle, ha léányat meg gyogithatna, monda Vitus, Chriſtus az Isten fia meg gyogithattya, kineken solgalot, kezet rea tevén, monda Vitus. Tiztatalan lelek, az mi VRunc Ieſus Chriſtus nevebe meny ki ez Isten teremptet állattyabol, ez sok után mindgyárt ki mene.

Ezek után sok sép sovai altál ügyekezek, Diocletianus balvany imádasra ingerleni à gyermeket, sok igireti altál, kike felel Vitus Orssá-

god, ruhaid, gazdagsagid tüled legyének, vagyon élö Istenem, kinec ha hiven szolgaloc, fel öltoztet engemet. Kit halvan Diocletianus, sotet tömleczbe vetteté Modestussal együt, annakutánna olvaztot onba fenyö viazal együt vetteti, mely forodobe az Urnak halaadassal enekel vala minden faydalom nelkül; onnatis ki vetetvén orozlánoc szaggatasara vettetik, kik magokat meg alazvan az Z. gyermek elöt, lábat nyulogattyac vala. Annakutánna czigara vonattya Crescentiaval, ki ez czudakat latvan Christusba hit vala, kibe Modestussal együt sörnyen czigaztatanac, ugy hogy testek czyottyoktol el szakadozna, mely kinzasba nagy dörgessec, villamasoc és föld indulásoc lönec, kibe ördögöknec templomi le töretenec, és sokak meg öletenec. Surius 12 Rom. Breviari. in ejus vita.

Victoria nevezetü kereztyén asszonyallat, Honorius legyetlen Arianus eretnec üldözesebe, mikor az anyaszentegyhaz sörnyen kesergetetnec, sok kinzasokat testebe szenvede, kinec Ura nagy felelem miat hütit meg tagada, ügyekezvén feleségenekü élete meg tartasára szép zavai altál erölködik vala, hogy ö-is hütit meg tagadna, de mint erös közalon epitetet erösség, alhatatosson Ura hizelkedeset meg utala, minden kinzasokal együt meg marada hütibe, minden gyötrelmibe czak Christusrol gondolkodik vala, és nyelvevel rola mindenec elöt valasl tön. Ki mikor az czigazarol holt elevenen le vetetet volna, itilven az hoherok, hogy meg holt volna el eresztetec. Mindenec elöt egességere meg gyogulvan, beszélle miképpen egy mellete allo szüznec illetesevel, mind lelke, mind tagaiba valo epség meg adatot volna. Victor. lib. 3. de persecut. Vandalica.

Dionisia kereztyén asszonyalat, noha sok jeles magzatinac szerelmes anya volna, mindazaltal mind azoknac szerelmeknel fellyeb böczüle Christus szerelmet. Alexandriaba Décius alat sok gyötrelmi után igaz Istenhez valo szeretetit, feie vetelevel bizonita. Euseb. lib. 6. cap. 34.

Lucia Romabeli özvegy asszonyallat fiatol Eutropiustol be vadoltatik, hogy Christust sok eztendötöl fogva tiztelte volna, olvaztot onba

fenyö viazzal együt vettetetik, honnat minden nyavalya nélkül kivetetet ven, mikor az Városon, vassal, és onnal meg terheltetvén vitetetnec, Geminianus nevü nemes embert kereztyén hütre terít, hütibe valo alhatatosságaval, kit háfonloképpen sok kinok altál kinozvon az kegyetlen hoberoc tarsa lön fó vetelébe.

Crispina kegyes és Istenfelö aßßonyallatoknac tüköre, Diocletianus és Maximinus alat sok ideig kemény tömleczbe valo fogságot ßenvede: holot nagy gyakorta izhonyu kinzasoc altál gyötretetik vala, végezetre mind Czáßároc paranczolatinak engedetlen aßonyallatot, ki Isteneknec ßokot tiztesseget nem akarna tenni, biro ßeki elöt vadoltatec. Ezekre az vadolasokra nagy alhatatosságal meg felelven, sem gyermekinec sirasokra és ohaytasokra, sem attyafiainac, sem jo akaro baratinac keresekre ßive meg nem esek, hanem egyßer adot Christusnac hütiért, nagy batran feiet ada D. Aug. in explicat. Psal: 137.

Regina nev ßüzeczke pogan atyaktol ßületetet, kiczinsegebe kereztyéneknec tarsasagokba nagy ßeretettel adgya vala magát, kiktol meg tanitatec az kereztyéni hütre, és meg kerezteltetic, kit sokképpen az pogan tiztarto akara el ßakaztani hütitol, és semmi modgyat nem latvan ügyekezetinec véghez vitelere meg haragvan, sok külömb külömb kinokal kinoztattya kariainal fogva fel akaztatik, eghö ßövetnekeckel egettetic, mely kinok közöt, à kinec tiztesseget halálig otalmaza, lelketis annac ajanla.

Dagilla nemes Istenfelö aßßonyallat, kinec Vra Honoricus kegyetlen Arianus Király fó udvara tiztartoia vala, nilvan valo igaz hütinec vallasáért, sok ßörnyü kinokat ßenvede, végre ßanki vettetec nagy puzta helyre, holot minden emberi segitseg nelkül Christusba örvendezven halalaig álhatatoson marada. Victor. lib. 4. de persec. Vand.

Theodosia ßüz, Cæsareaba sok ßörnyü kinokat ßenvede, az pogan tiztartoktol, hogy az balvanyaknac nem akarna tiztesseget tenni, végre tenger be vettetik Euseb. lib. 8. cap. 17.

Potamiæna Alexandriai ßüz, meg mondhatatlan bay vivaſokat ßenvede ßeretöitol, teſte czudalatos ßépſegeért, ellenec tuſakodvan, annac utánna ßornyü kinokatis kelletek fel venni kereztyén hütyért, Aquillas nevü tiztartotol, kit gyakorta forro fenyö viazzal mezitelen öntöztete tetejetol fogva talpaig, mely gyötrölmekbe ez világbol ki mulik Euſebius lib. 6. cap. 4.

Piroſca ßüz Romai, miért hogy nem akara imádni Apollo balvanyat, mezitelen ßörnyen meg vezzóztetec Claudius Czáßár paranczolattyabol, az után tüzre vettetik, holot nagy vigan Iſtennec könyörögven meg adá lelket álhatatos hütibe.

HARMINTZ HARMADIK RESZE.

AZ ASZSZONYALLATOKNAK KEGYESSEGEKROL.

Mind az O, mind az uy Teſtamentomba jeles emlekezeti vadnac az aßßonyallatok kegyeſſegenec, hogy az keményßüveknec meg lagito példaiara adatatnanac legyén.

Mint Rebecanac kegyeſſege meg farat Abraham ßolgaianac, mely kutbol valo innya meriteſebe, annac felette, ßomjuhozo teveinek-is nagy ßeretetel innyoc adaſaba. Gen. 24

Az Serapta Városbeli ßegény özvegy aßonynakis kegyeſſege, mutattatik Illyes Prophetanac ßeretettel valo taplalaſaba: ki budoſo vala és idegen. 4 Reg. 17.

Eliſæus gazdaia aßony kére Vrat, hogy Eliſæus Prophetanac czendez, és álkolmatos hazat czinaltatna hazoknal, hul megh nyugbatnes, mikor hozzáioc terne utába. 4 Reg. 4

Luc. 10. Az mi üdvezitönknec, ugy mint uton járo ßegénynec, kedves ßallast keßite Martha.

Luc. 8. Nagy kegyeßegeket mutatac azoc az aßonyallatok, kik Ieſus üdvezitönket joßagokbol tartyak vala.

Luc. 21. Az ßegény özvegy aßonyallatnak is kegyeßege inkáb diczirtetik Ieſustol, ki, ket fillyért botzata az Iſten templomara rendelt peſſelybe, ſok fo emberecknec gazdag ajandekinal.

Act. 16. Az Lyda barſony ßovo aßonyallatú Z. Pálhoz és hozza tartozokal hazába valo fogadaſaba nagy kegyeßeget mutata.

Az Aßßonyallatoknak kegyeſſegek mutattatik az artatlanoknak otalmazaſába.

Exod. 1. Az Ægyptusbeli babac nagy kegyeßege meg teczik az Sidoc gyermekinec meg tartaſaba, kiknec noha Pharaho meg paranczolta volna, hogy mind meg ölnec à Sidoc ſiu magzattyat nem akarac meg ölni, felvén Iſtentol.

Exod. 2. Latvan Pharaho Leanya Moyſeſt, egy ſotyorba kiczin koraba az folyo viz partian ſirni, konyörulvén rayta, ſiaua fogada, és egy Sido aßonynak ada, hogy fel tartana.

4 Reg. 11. Mikor az kegyetlen és Iſtentelen Athalia meg öletne minden Király magzatot, Ioaſt el reyte nenye elölle.

Az atyaknak és anyaknak kegyes aßßonyallatoknak példaiabol kegyeſſeknek kel lenni attyokfiaihoz.

Num. 16. Aaron latvan Izrael fiainac az Vr haragianac, tüze miat valo meg emezteſeket, az ſokaſag közibe futvan, az Vr erölöt áldozék erettek.

Az tiz=

Az tiztatalan ſemelyeknec egike, à kie à gyermec vala, kit Salamon paranczolá hogy ketto vagatatnek, meg eſven ſiue gyermeke halalan, monda, adgyatoc neki az gyermeket, és ne oletteſſek meg. 3. Reg. 3

Az Cananeabeli aſſonyallatnac, nagy anya kegyeſſege teczek meg Ieſus elöt valo könyörgeſebe, leanya nyomoruſágan. Matt. 15.

Nagy kegyeſſege mutattatéc Szüz Marianac Z. fia halála oraian, holt az kereszt fa alát alvan egéz nap eſtig keſerge. Ioan. 19

Nagy kegyeſſegeknek kel lenni az embereknek egyebek nyomoruſágat latvan, az aſſonyallatok példaiabol.

Latvan Roab tiztatalan ſemely, hogy Izrael fiainac kimei halálra keresletnenec, házaba el reyte oket. Ioſue. 2

Nagy kegyeſſege lön David ſolgaihoz Sauri feleſegenec, ki latvan, hogy Abſolon ſolgaitol halálra keresletnenec el reyte oket. 2. Reg. 17

Nagy veſedelemre vete feiét Eſter Kiralyne aſſony, hogy Mardochæuſt, és à tób Izrael ſiait Aſuerus Király birodalma alat valokat, haláltol meg otalmazna. Eſter. 5

Nagy kegyeſſegec teczec azoknac az aſſonyallatoknac kik Ieſuſt követven az kereztnec helyére ſirattyac vala, kit az Apoſtoloc el hattanac vala. Luc. 23. Ioan. 19

Ieſus temetese után-is koporſoba fekuesebe, nagy kegyeſſegec lattatec az harom Marianac, kik jo reget harmad napian temetese után, koporſohoz kenetekel menenec, hogy meg kennec ótet. Mar. 16 Luc. 24

Io hirnek és nevnek fele barattyok gyalazattyaba példak az aſſonyallatoknak kegyeſſege.

Luc. 11 CHRIstus Vrunc czudatetelit karomlvan az hütetlen Sidoc, egy aßßonyallat az sereg közül fel emelven ßávat monda: Bodog az à meh à ki tegedet hordozot, és az cecz à mellyet ßoptal.

Matt. 27. Az Sidoc vadolván Pilátos elöt Christust sok hamis vadolasokal. Pilatos felesege ßánakodvan Iesus hamis vadolasan, és halálra valo sententiaztatasan: Izene Pilatosnac, hogy semmi közi ne lenne az igaznac halalaba:

Az kik követik az kegyes aßßonyalatoknak példáiokat, azok mágok életet és egyebeket meg tartyak.

1 Reg. 25 ABigail kegyes és Istenfelö aßonyallat, mikor nagy bolond beßédet ertette volna Vranac, David követsegere, meg terhelvén jeles elesegel ßámarit David eleibe megyen, aytatos esedezesevel, mentvén Vra bolondsagat, mind magánac, mind Vranac, és egéz háza népenec életet meg tarta, kiket le akar vala David azon nápon vagatni, nagy busulasába.

Ioan. 11 Martha kegyes gazdalkodasa, érdemle battyanac lazárnac fel tamaztasat Iesus altál,

Act. 9: Tabita kegyes özvegy aßßonyallatnac, sok ßegény nyomorultakhoz valo alamisnalkodasa, erdemle az özvegyek könyörgesere, hogy holta utan fel tamaztatnec Z. Petertol.

HARMINTZNEGYEDIK RESZE.

AZ KöSSEGNEK ALHATATLANSAGAROL.

Az

AZ kőſſégnec tulaydonſaga az, hogy hamar mindenfele haylando legyen.

Izrael fiainac mikor mannaioc vala, huſt kérnec vala, hnſoc leven, fok hagymat, par hagymat, ugorkat, és dinyet kivánnac vala. Exod. 16. Num. 11

Szokaſa à kőſſęgnek Vrok előt valo mágok ajánlaſa, kit az után meg nem ál.

MOnda Moyſes előt Izrael népe, valamit paránczol nékünk az Vr, mindeneket meg czelekedünk, Moyſes távol letébe pediglen, el álla Iſten tizteleti mellől, és borui halvánt czinaltata magának. Fxod. 24 & 32

Halvan az pogan kőſſeg Z. Pal és Barnabas prædikalaſat, nagy örömel fogadak, de viſſontag egy keves vartatua, nagy gyalazattal határokbol ki üzek. Act. 13

Liſtriabeli kőſſeg Z. Pal czuda tetelit latvan, Iſten gyanant akarak imádni őket, de az után igen hamar meg kövezek. Act. 13.

Mondanac Izrael fiai Ieremias Prophetanac, minden beſzédet à mire küldöt tegedet az Iſten meg czelekedgyük, kik viſzontag tized nap mulva mondanac nem küldöt tégedet az Iſten. Ier. 42.

Háſonlo képpen czelekedec Ieſuſal az Zidó kőſſeg, ki Ieruſalembe valo menetelibe kiált vala dúczőſſeg David fianac. Előtod nap mulva, nagy kiáltaſſal mondanac, fezits meg, fezits meg őtet. Luc. 23.

Az kőſſęg hamar inditatik, mind ſomoruſágra, mind vigaſſágra.

IZrael fiai Moyſes Prophetanac Ægiptusba valo meneteliri nagy örömbe lönec, meg beſzelvén nékik Iſten akarattyat, hogy Pharaho rabſagabol ki akarna vinni. Exod. 5

Abrahamnac meg igirt teiel mezel folyo földere, de igen hamar el feletkezenec, nagy panaſzolkodaſokal Moyſes, és Aaron elöt, mikor Pharaho ſzolgaitol meg ſanyargattattanac volna.

Haſonlo

Iudit. 7 *Hásonlo képpen czelekedenec Izrael fiai Bethuliaba, kik Holofernes ellen kozitvén magokat nagy batorsagal, de egy nehány náp mulva Városoknac meg ßallasaba, meg ßorongattatvan, Osias Papi fejedelem ellen tamádast tonec, és mondanac, legyén itiletet Isten mi kőzottunc és te közotted, mert mi reánc gonozt hoztal, nem akarvan békesegesen ßolani az Assiriabelieckel.*

Az alhatatlan kössegnek nagy oka alhatatlanságanak az halaádatlanság.

Iudic. 9 *Mikor Izrael fiait Gedeon meg ßabaditotta volna az Madianitac kezekbol, mondanac te uralkodgyal mi raytunc, és à te fiaid, kik holta után mind azokrol el feletkezvén, czak egy fiat hetven fiai kőzul, sem akarak fejedelmeke valaztani.*

1 Reg. 8 *Samuel Propheta, az Philisteusoc kezebol ki vevén Izrael fiainac Városit, czak egy fiat sem akarac attya holta után elottöc jaroknac valaztani, hanem Királt kérenec mágoknac mégh Samuel eletébe kiért Isten réájoc meg haraguec.*

1 Reg. 28 *David noha gyakor győzedelme altal Izrael népe ellensegin, sok*
2 Reg. 15. *jot czelekedet vala Izrael fiainac, mindazaltál, mindenekrol el feletkezvén, megis ellensege kezebe akarac adni: annac utánna pediglen Absolonhoz ragazkodanac David ellen.*

Ioan. 6 *Mikor Iesus üdvezitönc, öt ezer embert meg elegite à puztába keves kenyérel, és halaczkaval, Királya akarac tenni raytoc, de hamar el feletkezvén jo tetemenyeról ellene tamadanac.*

Az álhatatlan kössęg, hamar fel indul Vrok kemény beßédere és feddesere.

3 Reg. 13 *Izrael fiai nagy békesegbe és bősegbe tartatanac Salamon Király ideiebe, holta utan pediglen fianac kemény feleletire tiz nemzetsege partot ute és mas Királt valaztanac magoknac.*

Az

Az Sidok, ſép ſoval mondgyak vala Ieſusnac, hogy az ő hazaiba-is Nazarethbe czelekednec czudakat, kiknec meg feddeſe után, nyakal akarac le vetni az hegyrol. Luc. 4.

Az álhatatlan kŏſſęg, neha gonozrol jora forditatik. Neha jorol gonozra.

LAt van Babyloniaba à kŏſſeg Daniel gyermeknec nem jo vallani Suſanna halalara adot ſententiaiokat, az ket hamis biro bizonyſagara, viſſa bozák Suſannat, és az ket hamis birot meg kövezec. Dan. 13

Mikor Izrael ſiai nagy gazdagſagal és fegyverrel Ægiptusbol ki indultanac volna; és Pharaho Királynac népevel egyŭt utánoc valo menetelt lattak volna, Moyſes és Aaron ellen morgani kezdenec. Viſſontag mikor ſaraz lábal az veres tengeren altal mentenec volna, és Pharaho Királt népevel egyŭt lattac volna az tengerbe be boritatni, hünec Iſtennec. Exod. 14.

Mikor Z. Pal. kezet latta volna az pogan kŏſſeg, hogy az merges kegyo meg morta volna, gondolác hogy nagy gilkos ember volna, de az után mivel hogy latac, hogy ſemmit néki nem artana, czudalvan Iſtennec tilec lenni. Acti. 28.

HARMINTZŎTŎDIK RESZE.

AZ ISTEN PARANCZOLATIROL.

Az Isten paranczolatit meg kel tartani, mert jo akáratbol könyen meg tarthatni.

Gen. 2 *IGen rövid, és könyü paranczolatot adot vala Isten Adamnac, hogy az jonas, és gonoznak tudoia fainac gyümölczeből ne ennek.*

Exod. 19 *Mikor Izrael fiainac ki akara Isten paranczolatit adni, meg hagia annac elötte, hogy meg ſenteltetnenec, hogy könyeben bünöknec nehez terhetol meg menekednenec, és érthetnec az Vr akarattyat.*

Num: 15 & 39. *Hogy Izrael fiai ſünetlen meg emlekeznenec, az Isten paranczolattyanac meg tartaſárol, paranczola nékik, hogy ruhaioknac præmire Hyaczint ſinü gombokat varratnanac.*

Ier: 35. *Ez ellen panaſzolkodik Isten Ieremias Propheta altál, hogy Rechab fiainac paránczolati, kit attyoktol vöttenec, noha nehezec volnanac, meg-ü meg tartattanac nagy hiven, azö paranczolatit pediglen meg nem tartanac.*

Az Isten paranczolatit meg kel tartáni mint Solgaknak halalig.

Num. 22 *MOnda Balaam, noha gonoz vala Moab Királyanac. Mondam teneked, hogy azt czelekedem à mint ennekem mondand az Vr.*

Dan. 13 *Suſanna inkáb végeze magába embereknec kezekbe eſni, hogy ſem mint Istent törvenyet el hadni.*

1 Mac. 1. *Mikor az Istentelen Antiochus Királytol meg ölettetnenec, az Isten törvenyenec meg tartoi, ſokak inkáb halált valaztanac magoknac, hogy ſem mint életet, Isten törvenyenec meg ſegeſeért.*

2 Mac. 6 *Antiochus Király eleibe ket aſſzonyallat viteték, kik gyermekeket környül meteltetek vala, kiknec nyakokra kötetvén az gyermekeket, az Város falan ki vettetenec.*

Az ven Eleazar, kegyetlen kinokat ßenvede az Isten paranczolattyanac meg tartaſa mellet. 2 Mac. 6

Háſonlo képpen az het atyafiak-is anyokal együt. 2 Mac. 7

Az Istennek paránczolattyara intettetnek az emberek egyén teremptet állatoknak példájok által.

Isten paránczolattyanak az Angyalok engedelmesek.

Mikor David Király népet meg ßamláltatna volna, paránczola Isten az Angyalnac, hogy vagna á népet kit mégis czelekedec, nagy engedelmeſen. Annac utanna paránczola, hogy meg ßunnek az oldokleſtol, és meg ßunok. 2. Reg 24. 1 Pár. 21.

A gonoz Angyalok-is engednek.

Paranczola Ieſus az tiztatalan lelekneck, hogy ki mene az emberbol, és mindgyárt ki mene. Luc. 8.

Az oktalan állatok-is engednek.

Paranczola Isten az holloknak, hogy Illyes Prophetat etellel tartanac es mindgyárt engedenec, minden náp eſtve és regel kenyéret és huſt hozvan néki. 3 Reg, 17

Az Tenger.

Paranczola Isten az tengernec, hogy rendelt hatarabol ki ne menne, és ki nem megyen. Pſal. 148.

Mint Z. Davidis mondgya, à tüz, à kô eſó, à ho, az jegh, és az haboruknac ßelei az ö akaratyat czelekedik.

Paranczola Iesus à tengernek, és az ſeleknec és nagy czendeſſeglön.

Az Iſten paránczoláttyat fejedelmeknek, és egyházi embereknek egyebek példaiara meg kel tartani ſorgalmatoſon.

Ioſue. 1. IOſvenak kiváltképpen valo emlekezetet tön Iſten, az ö paránczolattyanac elmelkedeſerol, mikor ötet fejedelemre teve Izrael népen.

Ioſue. 11. *Annak felette Ioſve, Iſtennec paranczolati közül, czak egy igit ſem hagya el.*

1. Par. 13. *David Király tanitvan Salamot ki ö utánna urálkodnek, mondgya vala. Ackor leſſen elömeneted, ha meg orized az paránczolatot, melyet paránczolt az Vr Moyſesnec.*

2 Par. 23 *Ioiada Papi fejedelem rendeleſebol ki hozák à Király fiat, és meg koronazak, és kezébe adac hogy tartana az törvenyek könyvet, és igy ſentelek fel à Királyſágra.*

1. Eſd. 1. *Cyrus Perſaknak pogán Királya, nem ſegyénli vala mondani. Az Vr paránczolt ennekem, hogy meg epitſem Hieruſalem Templomat.*

Luc. 1. *Zacharias Pap, kereztelö Z. Ianos attya, feleſegeſtol járnac uala az Iſtennec minden paránczolatiba, és igazulaſiba panaznélkul.*

Az Iſten paránczolatit meg kel tartani, az atoknak és Iſten haragianak eltávoztatasáért.

Pſal. 138 Z. *David mondgya, atkozotaknak azokat kik az Vr paránczolatitol el hatolnac,*

Gen: 3 *Adam igen nagy atokba eſek az Iſten paranczolatinac meg nem tartaſáért, mind maradekival egyetembe.*

Isten Prophetaia, ki az Vrnac paranczolattya ellen öt vala, az orozlantal utába meg ölettetec. Vgyan ezen példarol las tob helyet oda fel. Az engedetlensegrol. 5. Reg. 13

Az Isten paranczolatit meg kel tartani az jutalomért.

Z. *David mondgya, az Isten paránczolatinac meg tartasaba sok jutalom vagyon.* Psal. 18

Miért hogy Noe hiven meg czelekedéc, mindeneket à melleket néki paránczolt vala az Vr, egéz haza nepevel meg tartatec à viz özönbe. Gen. 7

Kerdvén Christustol egy ifiu, mint üdvezülhetne, monda Iesus, ha az életre be akarz menni, tarcz meg az paránczolatot. Las tob helt az engedelemnec jutalmarol. Matt. 19.

HARMINTZ HATODIK RESZE.

AZ IO FEIEDELMEKNEK ES EGYHAZI RENDEKNEK TIZTEKROL.

AZ *feiedelmeknek és egyhazi rendeknec ßeretni kel, az ô birodalmoc alát valo népet.*

Movses Propheta annira ßereti vala az ellenkezö Izrael fiait, kiknec veßere vala Ægiptusbol valo ki hozásra, hogy noha Isten néki annal à nepnel nagyob népet igirne, mindazaltál annac meg maradasáért imádkoznek, noha gyakorta rea támadnanac, ugy hogy megis akarnac olni. Exod. 32

Az jo fejedelemeknek alatto valokhoz ßereteti abba mutatatik meg, ha tißteſſęgeket azoknak ugy otalmazzák mint magoket.

Num. 11 *MOyſes kiványa vala, hogy mindnyaian Prophetalnanac mint ô, noha az ô hire és neve abalatatnek-is meg kiſſebedni.*

Num. 14 *Meg haraguan Iſten Izrael fiaira, az igiret foldenec meg utalaſáért, és hogy annac meg vetelet lehetetlen dolognak itilnek kardgyokal, az benne valo erös nepért, el akara mind vezteni, és Moyſeſt nagy nemzete akara tenni. De nem akara Moyſes, hanem egyût élni és halni akara vélek*

Ioan. 10 *Az mi Vrunc Ieſu Chriſtusunc az jo paztornac igaz jelenſeget mutata, az jo paztor ugy mond, az ö életet juhaért adgya.*

Ioan. 13 *Mága példáia altális ugyan ezent tanita, kiket mondgya Z. Ianos, hogy ßeretet volna, mind vegig ßerete.*

2. Cor. 12. *Z. Pal mondgya vala az Corinthusbelieknec, én örömeſt adom magamat à tü lelketekért, noha az én ßeretetemért, tü töletek kevesbe ßerettetem.*

Az jo egyházi embernek és fejedelemnek vígyazonak, és titkos tánaczoknak viſgaloinak kel lenni.

3 Reg. 3 *BEölcz Salamon, hogy igaz törvént ßolgaltatna az ket tiztatalan aßßonyallat kôzöt, nagy bölczen akara bélſo titkokat ki venni, mely legyén igaz annya à gyermeknek ki felet vetekedes vala.*

Iele az Iſteni ßeretetnek à néphez, mikor jo fejedelmet és egyházi embert ad kôzikbe kik altál jol vezerlettesenek.

Monda

MOnda Sababeli Királyne aßßony Salamon Királynac. Miért hogy Izraelt ßereti Isten, azert adot tégedet Királya raytoc, hogy itiletet tegy es igaßagot. 2 Pro. 9.

Illyen vala Z: Pal-is, kit Isten az poganoc Doctorava valazta, ki az harmadik egig ragattatot volt Istentol, holot titkos dolgoknac ertelmet tanula. 2. Cor 12

Ugyan azon Z. Pál mondgya, hogy az ô halgatoinac teiet ádot, nem kemény kenyéret. 1 Cor. 3

Az jo egyházi embernek otalmazoianak kel lenni az ô juháinak.

MOyses Propheta Aegiptusba valo lakasaba meg otalmaza nemzetet az ellene tusakodo Aegiptustol. Exod. 2

Illyen jo otalmazo fejedelem vala Gedeonis, ki Izrael fiait Madianitac ellen meg otalmaza. Iudic. 7

Igy otalmaza Iesus Magdolnat, Simon gonoz gondolatitol. Luc. 7.

Hásonlo képpen otalmaza Z. Peter Christus tánitvanit az Sidok ragalmazasatol pünkösd napian, az Z. Lélec malaztiaval be telvén, kiket az Sidok reßegeknec alitanac vala lenni. Act. 2.

Az jo egyházi embernek tudosnak kel lenni, hogy az alatta valokat tudgya tánitani szükséges dolgokrol.

AZért mondgya vala Isten Izrael fiainac, adok tü nektec paztorokat, ßüvem ßerént, és legetetnec tütöket tudomanyal, és tanusagal. Ier. 3.

Monda Artaxerxes Esdrasnac, és az kösseg közt valo biraknac, tániczatok az tudatlanokat batorságal. 1 Esd. 7

Iosv. 24 *Igen jo és tudos fejedelem vala Iosve, kinec eletebe Izrael fiai Istennec szolgalanak panaz nelkül,*

1 Tim. 2 *S. Pal apostol irással, szoval, és példaval tanita az poganságot, és ez okon poganoc Doctoranac neveztetik.*

Matt. 5 *Az mi üdvezitönk fel menvén az hegyre, tánittya vala tanitvanit.*

Luc. 5 *Az sokaság reá rohanvan tanittya vala oket az hatobol, ö maga példáia altal-is, tanullyatoc én tolem, mert én egyugyü és alazatos szivv vagyoc.*

Az jo egyházi embernek és fejedelemnek tizteket kel rendelni az allatok valoknak.

Exod. 18: *Moyses Prophéta Ietro tánaczából rendele az kösség közi, tizedeseket, ötveneseket és hadnagyokat.*

Exod. 17 *Moyses ugy rendele Izrael fiai közöt à tiztet, hogy Iosue lenne hadnagy az hadakozasba, és ö maga Aaronnal együt foglalatos lenne Istennec áldozattyaba, és győzedelmekert valo imádságba.*

Az fő egyházi embernek távol letében helytartot kel rendelni.

Exod. 24 *Mikor Moyses az Vr akarattyabol siria hegyere menne, Aaron Papot, és Hurt rendele heteibe, hogy á nép elöt lennenec, mondvan az sokaságnac, Aaron és Hur, ti veletek lésznec, ha mi szükseges kérdes esik kozottetek, ö tölök erczetek.*

Tit. 2 *Monda levele altál S. Pal Titusnac, à mi kivántatik rendeld el, és egyházi embereket rendeli à Városokon.*

Az egyházi fő embereknek és fejedelmeknek batoritani kel az felelmeseket.

Moyses

MOyſes biztata az felelmes Izrael népet mondvan, ne felyetek, mert az Vr hadakozik tü erettetek. Exod. 14

Halvan Eliachim Papi fejedelem Holofernesnek ellenec valo jövetelit nagy hatalomat, biztata, es ellene keſite Izrael fiait. Iudit. 4

Az kereztyéneknec felelmes ſüveket batorita Z. Pal mondvan, erősſedgyetek meg az Vrba, és az ő hatalmanac ereiebe. Eph. 6.

Az fő egyházi embernek és fejedelemnek ſábaditoinak kel lenni nyomoruſágba levőknek.

MOyſes Propheta, meg nem ſünec mága élete veſedelmevelis, Pharaho elibe menni Izrael népenec meg ſabadulaſáért. Ex. 6. 7. 8. v. 9.

Mikor Iſten Izrael fiait morgaſokért tüzel egetne, Moyſes külde Aaront a ſokaſag közе, hogy imádkoznec erettek és áldoznec. Num. 16.

Paranczola Iſten Izrael Királyanak az Propheta altál, hogy Siriabeli Király ellen hadat inditana, és meg ſabaditana kezéből Izrael fiait. 3 Reg. 20

Szomoruſágba levőket vigaztalni kel.

ELiſæus Propheta vigaztala az ſegény özvegy aſſonyallatot adoſſágaba. Es gazdaia aſſonyt gyermeke fel tamaztaſába. 4 Reg. 4

Az mi üdvezitönk vigaztala az özvegy aſſonyt, kinec fiat halva viſik vala ki, fel támaztvan néki. Luc. 7.

Az paraznaſagba találtatot aſſonyallatot, vigaztala Ieſus nagy irgalmaſſága altál, hogy nem lenne itilöie és karhoztatoia, ugy hogy többe ne vetkezzec. Ioan. 8

Az jo egyházi embernek ſerkegetni kel à tunyakot az ioságos czelekedetekre.

Gen. 43 IAcob Patriarcha halvan, hogy eledelt arulnanac Ægiptusba, ſerkegete reſt fiait, hozy gabona venni mennenec.

4 Reg. 12 Mig Ioiada Papi feiedelem éle, mind addig Iou Király jo vala, mert jotol jora intetetik vala, kinec holta után ſok gonozt czelekedek.

Rom. 13 Illyen jo paztor vala Z. Pal Apoſtalis, ki az ſunyadozo kereziyéneket ſerkegeti vala, moudvan. üdeie az alombol mar fel ſerkenni.

Az jo egyházi embernek legeltetni kel az alatta valo ſegényeket lelki és teſti eledelel.

Gen. 41 IOſeph nagy kegyeſſegel ſükſegnek ideien, megh nita Pharaho Király gabonas hazait, minden Aegiptusbelieknec, korul valo tartomanyoknakis.

4 Reg. 4 Illen kis kegyes jó paztor vala Eliſæus Prophetais, ki kenyéret à oztata Prophetac fiainac.

Matt. 14 Ioan. 9 Latvan Ieſus à ſokaſágot, hogy meg fogyatkozot volna harmad nap is valo mellete letébe, keves kenyérrel és halaczkaval, meg elegite.

Ioan. 21 Mikor Ieſus Z. Petert juhainac gondviſeleſere rendele, haromſor mondanéki, legeltesd az èn juhaimat.

1. Cor 16 Z. Pal Apoſtolnac oly nagy gondgya vala az ſegények taplalaſara, hogy egyebektol arra vala ſükſeges alaminat gyüytene.

Az jo egyházi embernek az alatta valo kevély és fel fualkodot népet meg kel dorgalni.

Num. 16 MOyſes Propheta meg fedde és dorgala Chore, Dathan, és Abirion kevelyſeget.

4. Reg. 16 Ezechias Király Iuda nemzetſegebeli balvanyokat, mind le rontata, hogy az kevély nemzetſeg azoknac ne aldoznek.

Samuel Propheta meg fedde, az magaba fel fualkodot Saul Királt, hogy engedetlen volt Isten paranczolattyanac, kit néki paránczolt vala. 1. Reg: 15

Az kevély Heliodorusnak ellene alla Oniac Papi fejedelem, ki à templom kinczeinek el vitelére kuldetet vala. 2 Mac. 3

Erről tanita Z. Palis Timotheust, hogy paránczolna à gazdagoknac hogy ne lennenec kevély ertelembe. 1 Tim. 6

Az jo egyházi embernek távul valo birodalma alat valokat gyakran kel látogatni.

Samuel Propheta, Izrael fiai közót valo Városokat jaria vala, hogy jelen letébe fukségekrol ertekezne.

Hogy ha az fejedelem nem mehet Városok látogatására, rendelyen arra valo emberecket.

Ezechias Király, minden féle el izene Izrael fiai köze-ü, hogy az Vnac ünnépe ßentéleſre fel mennenek Ieruſalembe. 2 Par. 30.

Minden Városba és faluba be megyen vala Ieſus, és ahul ö mága ßemelye ßerént jelen nem lehet vala, tánitvanit küldi vala. Luc. 10

Az vetkeſeket meg kel büntetni az jo fejedelemnek.

Moyſes Propheta, igen meg büntete Izrael fiait, az borju balvany imadaſért. Exod. 32

Ieſus üdvezitönk, ki üze Ieruſalem templomabol az vevöket, és árulokat, oſtor czinálvan kötelból. Ioan 2

2. Cor. 10 *Z. Pal mondgya vala az mi vitézségünknec fegyvere, nem testi hanem Istennec hatalma, veſſővel megyek hozzátoc.*

Az jo fejedelemnek, és egyházi embernek kikel az gonoſokat gyomlalni, hogy egyebeket meg ne ferteztesſenek.

Moyſes Propheta, Izrael fiai kőzül az viſzſza vonasnac feieit ki gyomlaltata Istennel, egyebek példáiara.

2. Mac. 9. *Iudas Machabæus ki gyomlala az kőſſeg közül az gonoſokat. Kinec halála után, megint támadanac hamiſſak Izrael fiai közül.*

2. Cor. 5. *Z. Pal Apoſtol, paránczola az Corinthusbelieknec, az fertelmes életü embernec közülöc valo ki üzeſet, ki attya feleſeget magánal tartya vala; és azt az embert ördög hatalma ada, testi veſedelemre.*

Act. 5. *Z. Peter, Ananyaſt, és Saphirat czaladſagokért kemény ſententiaiával meg öle, ſokak lattara.*

Az jo egyházi embernek imádkozni kel mind magáért, mind az alatta valokért.

Exod. 32. *Moyſes Propheta alazatoſon imádkozék Isten elöt Izrael fiainac vetkekért.*

1. Reg. 12. *Monda Samuel Propheta Izrael fiainac, távol legyén én tölem az, hogy én meg bünnem tü erettetec imádkozni.*

2. Reg. 24 *Latvan David az öldöklő Angyalt, monda fordulyon én ream à büntetes, mert én vagyoc az à ki vetettem.*

Az jo egyházi ember magá példáival, egyebeket indit az imádſagra.

1 Eſd. 9 *Mikor Eſdras imádkoznec, az egéz kőſſeg ſira és imádkozec.*

Az jo egyházi embernek tizt viseleseket, mélto személyeknek kel adni, nem nezvén à testet, avagy à vért.

MOyses Propheta, mikor el oztana az barmos ßekereket, czak egyet sem ada az ő rokonságinac. Num. 7

Mikor Moyses halálahoz kesülne, senkit tiztibe attyafiai közül nem rendele, hanem aytatoson könyörge Istennec, hogy jo vezert rendelne eleikbe. Num. 18

Az mi üdvezitönk-is egik attyafiat sem rendele helyébe az Apostoloc közül, hanem Petert, mondvan néki: ßeretze engemet Peter, mond Peter, te tudod Vram hogy ßeretlec, legeltesd az én juhaimat. Ioan. 21

Régi Pogánok.

Az ßereczének mágok közül valaztanak Papokat.

HA ki azoc közül nyughatatlannac lattatnec lenni, ez valaztyac vala Királyoknac, és mindgyárt terdén alua imadgyac vala, mint Istentol adatot Királyokat, és mint Istent ugy tiztelic. Kit minec utánna Királya valaztottac törvényec rendi ßerént valo eletet követet, és mindeneket hazaia ßokasa ßerént czelekedet, senki meg sem büntetet, meg sem ajándékozot törvenyet küül. Diodorus lib. 3. cap. 1. Bibliotheca.

Aurelianus Romai Czásár meg öletec à vitézektol, azon vitézi rend ira Romai tanácznac, hogy à kit ők valaztananac azt tiztelnec, és Vralnac. A tanacz pediglen tudvan vitézi rendeknec albatatlan elmeieket, hogy az ö nékik nem teczenec, kit ők valaztananac, és ez okon iránac az had népenec, hogy ők valaztananac à ki nékik teczenec, ez egymas közöt valo veßedekes hat hol napig tarta. Végre az Romai tánacz nagy örömbe lön, hogy lata vitézeknec könyörgeßekbe valo albatatoßagokat, kit

annac elötte valo üdökbe nem czelekedtenec vala, kik magokba valo partuteſek altál, fejedelmet kößulok valaztanac vala.

Athenasbeliec nem czak mágoc közül valaztanac vala hadviſelö fejedelmeket, hanem idegenekbol-is, kik mágokat jol viſelik vala. Mint Apollodoruſt gyakorta emelec hadviſelö fejedelme, noha nem Athenasbeli vala, háſonlo keppen Helaclites Clazomoniabelit Ael. lib. 14. de varia Hiſt.

Cretabeliec az idegeneket, nem czak nagy emberſegel tártiak közöttöc, és lakodalmokba akar mely fö emberneli foveb helyre ültetec, hanem tizt viſeleſekre fel emelik vala. Heraclides de Politys.

Perſac közöt valo Király birac eltekig biriac vala tizteket, hanem ha valami vetkekbe találtattanac volna, azoc mondanac vala törvént, és azoc magyarazoi valanac à torvenynec Herod. lib. 3.

Jo egyházi paſtoroknak példáia és tükőre.

Valentinianus Arrius eretnekſege otalmazo, paránczolya Z. Ambrus Puſpöknec, hogy Mediolanumi ſentegyhazát az eretnekec kezébe ereztene, kornyül vevén vitézekel az ſentegyhazat, hogy templombol ki jüión paránczolya. Mond Z. Ambrus, azt ſzábad akaratom ſerént nem czelekedem, el ſem ádom az én juhaimnac aklait az farkaſoknac. Sem az templomot nem adom ázoknac kik karomlyac az Vrnac nevet. Mindazaltál, ha engemet meg akarz ölni, it az templomba fegyveredet és dardadat verd altál bennem, ily halálom ennekem gyönyorüſegem. Theodoretus lib. 5 cap. 13.

Z. Stanizlo Püſpöc és Martyr Cracai, gyakorta meg feddi vala, az Iſtentelen Boleſlaus Lengyel Királt gonoz czelekedetirol, végre ki-u atkoza az kereztyénec gyulekezetibol, kiért nagy haragiaba eſek à Királynac, és az Z. Oltáron miſe mondaſakor à Királytol meg öletetik. Cromerus

Z. Thamas Angliaba Cantauriai Püſpöc, mikor Heinrich máſodik Angliai Király, az egyházi méltoſag és rendec ellen valo dolgot akarna ſzerzeni, oly alhatatoſon Király akarattya ellen otalmaza az egyházi ſzabadſagot, hogy ſem fenyegetes altál, ſem igiret altál, egyſzer vegezet ſententiatol el nem vitetethetec. Kiért elöſzör ſzanki vetteteс, minden attyafiai és baratival egyetembe kit viſzontag ſzanki veteſebol viſſza hivatata à Király, Romai Papa törekedeſere, és Galliabeli Lajos Király kereſere. De nem ſok üdö mulván, be vadoltatec à Királynal viſzontag az hizelkedöktol, mint ha à Király ellen és közönſeges békeſeg ellen törekednec, kiröl ſokta vala mondani à Király panaſzolkoduképpen, hogy orſágába egy Papal békeſſege nem lehetne. Kit halvan udvar népe közül, mint ha Királynac kedves dolgot czelekednenec, templomaba veczernye enekleſekor feie vetettetik. Vrunc ſzületeſe után ezer ſzaz és hetven egy eſtendöbe.

Királyoknak és fejedelmeknek tükörök.

Galliabeli Királyoknac ſokaſoc volt, hogy orſagokbeli Canonoc közé magokat iratatnac: kik mikor templomokba mennec vala, Király ruhaiokat le teſzik vala, és Canonoc modgyara Cumſat veſznek vala magokra, Canonoc ſtatuſaba alvan enekelnec vala velec együt. Itilvén nem czak méltatlan dolognac lenni, ily tiztekbe valo mágoc ingerleſet, hanem regi ſokas ſzerént Király méltoſagoknac Papi tiztek altál nagyob elö menetinec lenni. Fulg. lib. 1. cap. 1.

Ruberthus Franciai Király öli aytatos ember volt, hogy nem czak minden orakon jelen volna az enekleſekbe, hanem hymnuſokatis enekelne, mint egy azoc közül kik Papi rendre fel ſzenteltetteneс. Innet lot hogy Városoknac falai melyeket meg ſzal vala erozag nélkül le omlananac, mikor ily aytatoſſágba foglalatos volna.

Nagyobik Alfonſus Király, ö ideiebeli Királyokat, ſöt elötte valokatis, aytatoſſagaval felyul haladta, ki az anyaſzentegyhazba valo Cæremoniakat, oly nagy böczulletbe tartya vala, hogy még az egyházi rendektol ſem gyözetetnec meg. Pontanus lib. de Princ. is inſtitutione.

Bathori István, kit Isten Lengyel országi Királyságra fel emelt vala, oly kegyes Vr fi volt, hogy saiat Városaba Somlyon batyaval együt Bathori Christophval, karba alvan nagy aytatoſon enekletec az miſet, oly veſſedelmes üdöbe, mikor Iſiu Ianos Király Arrianus eretnekſegebe dühösködnec, az anyaſzentegyhaz ellen Baratokat Városokbol ki üzetne, Vraknac birodalmokbol ſzemtelen prædikatoroc altál egyházi embereket kergetetne. Sőt annac utánna-is, mikor Király méltoſſagra valaztatot volna, ſokot aytatoſſágat ſoha el nem hatta, ſemmi dolgahoz addig nem kezdet regel fel keleſe után, miglen miſet nem hallana. Mikor történet ſerént oly helyre keiletet menni, hogy másnap meg nem johetet volna, Papiat Miſe mondashoz valo ekeſſegekel véle el vitte, háſonlo képpen vadazaſokba valo menetelibeis. Vrac közöt lova hatan mulatni, ha ki megyen vala ket avagy harmad magánal, külön valvan à több Vraktol, nagy aytatoſon proſakat enekel vala ſzüz Mariarol, és egyéb ſzentekrol, mellette levö Vrákat, hogy véle együt eneklenec kéri vala.

Alfonſus Aragonia és Sicilia Királyanac, mikor nagy hertelen hire jot volna, ket ellenſegenec reá valo rohanaſokrol, ackor Isteni ſolgalatba foglalatos levén karaczon napian. Isten tizteſſeget nagyobnac böczülvén, hogy ſem mint maga elete meg tartaſat, ſemmi mozdulatot nem tön, miglen mindenec el nem végeztetnenec. Az után vitézinec parántzola, hogy harczhoz keſzitenec magokat. Kinec Isten igen keveſed magával, nagy gyözedelmet ada ellenſegin.

Theodoſius Czáſár, huſvet napian Mediolanomi templomba, Papok közi à karba menvén, Z. Ambrus Doctor mond néki, hogy az à hely nem barſonyba jaroke volna, hanem Papoke, és parántzollya, hogy onnat fel kellyen és ki menyen, kinec nagy engedelmeſſegel engede és ki mene. Egyſzer az után Conſtantinapolyba à Patriarcha, mikor be ment volna à templomba, Czáſárt kezde hini Papok közibe à karba ſemmiképpen nem akara menni, inkáb követvén és jovalvan Z. Ambrus Doctor ſententiaiat, ki még Czáſárokat ſem itile méltoknac Papok közöt valo üleſre. Mar. li. 3. c. 5.

Edgarus Britanniai Király, mikor egy ßüz után vetette volna magát, hogy meg zeplősitene, à ßüz ezebe vevén, Apaczak közе mene. Apatzak fejek fedelével akarvan magát otalmazni, az Király dühös fertelmes czelekedeti ellen, de mikor nagy dühősségebe onnat-is ki vonatta volna. Dunstanus Centauriai Ersek, Nathan Propheta példáiat követvén, Királyhoz megyen, és mikor à Király az Ersekнec kezet meg akarna czokolni, nem engedi, ugy mint méltatlannac, ki ily nagy erozakot czelekedet volna, mely gyalazatot nem czak gonoz nevén nem véve, hanem vetkeit meg ismervén, kibe nagy buiaságatol meg gőzetetvén el eset vala, az Püspöc labai elöt terdre esvén, nagy könyhullatasokal engedelmet kér vala, kinec büntetéséért bet eztendeig meg hagya à Püspöc, hogy Király meltosagos koronaiat ne illetne, és az ßüzeknec kalastormat czinaltatna, kit nagy engedelmesen meg czelekedec. Fulg. lib. 1. cap. 1.

M. Iulius Philippus Elsö kereztyén Czásárt, Gordianus ellen valo gonoz arultatasért, Fabian Papa az Vr testenec hozza veteletol meg tilta, mind addig, miglen mind azockal az kereztyénec templomaba gonoz czelekedetekért pœnitentiat nem tartatanac, kik tarsai voltanac, és magokat meg nem johitanac. Nagy alazatosan engede à Papanac, nem itilvén abbol Czásari méltossaga ellen valo czelekedetit, hul kereztyéni törvénynec engedne. Fulg. ibidem.

Laios Galliai Király, el ereztvén feleseget aytatossagaért, kit annac utánna elsö Philöp Király, azon aytatossagaért feleségül vot vala maganac, ki avagy bu bay altal, avagy egyéb buiaság altál feleseget meg utalvan, és tole el uzven, mas Andegauiai Comes feleseget tartya vala nala, Orban Papatol ki atkoztatik az kereztyéni gyulekezetbol, mely atoktol meg iedven elobi feleseget hozza fogadgya. Ibidem.

Philippus Deodatus Galliai Király, mikor feleseget tole el küldötte volna, kit nem kedvel vala, tetetvén véle valo atyafiusaganak kötölet, és ezert nem igaz feleségenec lenni, ki helyébe Czeh orßági feiedelem leanyat vötte vala hazastarsul, noha nem örömest czelekedne, hogy harmadic Hono-

rius Papa akarattyara követinec engedne, hogy előbi feleséget hozza venne, és az után valot el ereztene, mindazaltál engedelmesnec kellette lenni. Idem.

Fejedelmeknek tudományrol.

COsroes Perſiai Király, noha egyeb képpen kegyetlen és Iſten telen barbarus fejedelem vala, mindazaltál oly értelmes tudomanya volt, hogy Görögöknek mindenfele tudomanyaba, anni bölczeſege volt, hogy akar mely Philoſophuſalis, könyen meg vetekedhetet. Agatli.

Claudius Czáſár, Görök és Deák nyelvbe felette bölcz volt, ugy mint ki negyven könyvet irt vala, Titus Livius inteſebol. Homerust egéſſen tutta könyv nélkul. Volateranus lib. 23.

Nagy Caroli Czáſár, oly ekeſen ſolo volt, à déáki nyelvbe, hogy valamely dolgokrol kivántatnec ſolani, nagy ekeſen és bolczen ſolana deakul, jeles verſekétu irna.

Negyedik Caroly Czáſár, ki az Pragai Academiat fundalta, mindenfele tudomanyokba bolcz volt, ki tudos és bölcz emberecknec felette igen gyönyörködik vala tarſaſagokba. Es mikor egyſer fundalt Academiabament volna, bolot negyoraig valo diſputatiokat hallana faradhatatlan, aztánacz Vras pedíglen nehezen varhatnac, mondanac néki, el jöt az vaczoranac ideie, mond az Czáſár. Még azén üdom el nemjöt, azén vaczoram ez. Aen. Silvius.

Nagy Alexander, jol lehet nagy ſok jeles bölczeſeget tanult volna Ariſtoteleſtol gyermec koraba, mindazaltál mikor nagy hadakat viſelnéi, Homerus verſeit vele hordozta, és mikor Darius Czáſárt meg verte volna, több gazdag prædak közöt találá egy aranyal és drága köveckel meg ekeſitetet ladat, kit mindgyárt mihelt lata Homerus, iraſinac jeles tartaſara rendele. Sab. lib. 2. cap. 7.

Robertus Hieruſalem és Sicilia Királya, azt meri vala mondani,

hogy

hogy ha valaztas adatnec, orßágatol kellenee meg valni, avagy tudomanyatol e inkab kéz lenne orßágatol meg valni, hogy sem mint tudomanyatol. Petrarcæ.

Mitridates Pontus és Bithinia hives Királya, hußon ket külömb külömb nemzetnec Vra levén, mindenknec külömbözo nyelvet, oly ßorgalmatoßon meg tanula, hogy feleletbeli oratioival mindeneknec eleget tenne, mint ha czak az ö nyelveket tánulta volna. Plin. lib. 25. cap. 2.

Aragonia Királya Alfonßus oly követöie volt, az jo tudomanyoknac, hogy annac ßeretelmeért, nem czak nagy költßegevel Academiakat fundalt, kikbe Z. iraßt olvasnanac, de gyakorta ö magais Doctoroknac leczkeit halgatta, Disputatiokba nagy sokßor jelen volt. Az egéz Biblianac minden Historiait tutta, és eginkint egymas után mi következnec tutta, fogyatkozas nélkül. Panorm. lib. 2.

Virgilius verßeit annira böczülötte, hogy meßanaba gyakorta köz gyermekek melle ült Scholaba, és annac magyarazattyat gyönyörußegel halgatna panormitanußtol.

Vgyan ezen Király, Istent bizonyßagul hitta, hogy inkab akarna orßagatol meg foztatni, hogy sem mint tudomanyatol.

Halvan egyßer, hogy Spaniol Király mondotta legyén, hogy nem illenec feiedelmekhez a nagy tudomany, mond ez a ßo ökörtol adatot nem embertol.

Kerdvén töle, kinec tulaydonitana többet fegyvereneke, avagy könyvenec? Mond, könyvekbol vadnac a fegyvereks, és az fegyverneks törvenyet az könyvekbol vöttem.

Mikor ezen Király egyßer olvasna Cicero iraßit, és trombitaßoc ßokaßoc ßerént trombitalnanac, monda. Hadgyatoc el moßtan a tü Mußikatokat, mert moßtan it vagyon az a kißokal gyönyörüßegesben és basnosban éa vélem beßél. Cicero Romai nyelvnek ekeßen ßolo kut feie.

HARMINTZ HETEDIK RESZE.

AZ GONOZ FEIEDELMEKROL, ES EGYHAZI EMBEREKROL, ES azoknak vetkeinek okairol.

AZ fejedelmec felette igen vetkeznec alattoc valoknac gonoſſaganac tetetéſerol, és el ſenvedéſerol, avagy gonozra valo ügyekezetekel egy és értelmeckel.

Exod. 32. *Mint Aaron, az kóſſeg kialtáſara haiolvan borju balvant ötte nékik, kit à kóſſeg Iſten gyanant imada. Azért monda néki Moyſes, mit vetett te ellened ez à nép, hogy büneinec oka lennel.*

1 Reg. 2. *Heli Papi fiedelem, miért hogy fiainac vetkeket büntetetlen el ſenvede, Iſtentol meg öletenec ellenſeget fegyvere miat; noha lagy ſovaval dorgalta vala öket.*

Ier. 38. *Gonoz és Iſtentelen vala Sedechias Király, ki Ieremias Prophetat, fő ſolgainac kivánſagokra meg tömleczeztete.*

Ioan. 19. *Pilatos tudgya vala, hogy irigſegbol arultac volna be Ieſuſt à Sidoc, még-is kialtáſokra feziteſre itile.*

Gonoz fejedelmek ázok, kik az jo czelekedettol el vonyak az alattok valokat, és gonozra viſik.

IEroboam arany borjukat czinaltata, kik altál el vona Izrael fiait az Isteni ßolgalattol, és balvant imadtata vélek. 3. Reg: 12

Manasses Király, Iuda nemzetseget gonozra vitte vala, és Ierusalem lakoit, és igy oka lôn nagy romlasoknac maga fogságanak-is. 2 Par. 33.

Gonoz Papi feiedelmec valánac, kik az vakon ßületet embert Christusrol valo vallasteteltol el akariac vala vonni, ki ötet meg gyogitotta vala. Ioan. 9

Hasonloképpen gonozoc valánac ázok-is, kik tiltyac vala Z. Petertol és Z. Ianostol, hogy Iesus nevet ne prædikalanac. Act. 4.

Vgyan azon Papi fejedelmek, tômlöczezessel akariac vala meg tagadtatni az tanitvanyakal Iesus nevet. Act. 5.

Felette igen vetkeznek az fejedelmek, mikoron alattok valoknak mentsegeket igazba elö nem veßik.

ROboam halvan Izrael fiainac panaßolkodasokat, de helt nem advan néki, oka lon ellene valo tamadasoknac, és töle valo el ßakadasnac. 3 Reg. 12.

Z, Pal Apostolnac nem vévek az Philippis Városbeliec igaz maga mentseget, hanem az kössegrohanasara meg tömleczezék, és meg verék sillassal együt. Act. 16

Z, Pal Apostolt elsö ßávara à Papi fejedelem, ßörnyen meg verete. Act. 23.

Felix és Festus tiztartoc, Z. Pal. Apostolnac igaz maga mentsegét nem vevèk, és azért ketelen Czáßár eleibe kelletik apellalni.

Az gonoz fejedelmek, és egyházi emberek az alattok valoknak joßagokat ragadozak mágok háßnat keresvén.

EZekrol panaßolkodik Isten Esaias Prophetanal. Az te fejedelmid mindnyaian az ajandékot ßeretik, hütotlenec, és orroknac tarsai. Act. 15

Esa. 14 *Nabugodonozorrol mondgya Isten Esaiasnal, az egéz folded el veztetted, és à népet meg ölted.*

Ezech. 33 & 34 *Vgyan ezen nyuzo fozto egyházi emberekrol panaßolkodik Isten, Ezechiël Prophetanal-is, hogy czak mágokat legeltetik. Teiét eßitek vala, gyapiaival takarocztok vala, és à mely kover vala meg ölitec vala, &c.*

Az gonoz egyházi emberek és fejedelmek mágokhoz hásonloknak adnak tizteket, pénzre, avagy ajándékra valo tekintetekbe.

1 Mac. 7. *ILLyen vala Demeter, ki az Istentelen Alchimusnac ada à Papi fejedelemseget pénzen.*

1 Mac. 9 *Hásonloképpen czelekedec Bachides-is, ki Istentelen tiztartokat rendel vala Izrael fiai koze, kik Iudas Machabæus attyafiait fogva küldik vala Bachideshez.*

2 Mac. 4 *Az Istentelen Iason Onias Papi feiedelemnec attyafia, pénzen véve meg Antiochus Királtol, az Papi feiedelemseget, és poganyßer tartasra vizi vala Izrael fiait.*

A gonoz fejedelmeket és egyházi embereket-is tiztelni kel, engedelmessęget kel nekik mutatni tiztik ßerént.

1 Reg. 24 *DAvid ßive meg esek, hogy Saul köntösenec also réßebe meczet vala, kötet ackor halálra kergeti vala, noha Istentol-is el vetetet vala.*

Matt. 23 *Monda Iesus az ö tanitvanynac. Moyses ßekibe ülö Phariseusoc és Irastudoc, à mit mondandnac tü nektec meg czelekedgyetec, de az o czelekedetec ßerént tü ne czelekedgyetec, mert mondgyac és nem czelekedik.*

Az go-

Az Gonoz fejedelmek és egyházi rendek Istentol sőrnyen meg bűntetetnek, mind it ez világon mind az masikon.

Num. 25

MOvsesnec parancsola Isten, hogy Izrael fiainac fő fő emberit fel akaztatna akazto fara az napnac fenyere. 1 Reg. 31

Miért hogy gonoz vala Saul Király, Isten az egéz hadnac ereiet ellene indita. 3 Reg. 22

Siriabeli Király meg hagya, hogy czak Izrael Királya ellen harczolnanac népei, holot meg sebesedven az Istentelen Achab Király meg hala, és az ebek nyalac fel veré.

Sobna nevü, Ieruſalem templomanac fő gondviselöie, itili vala, hogy Ieruſalembe ſokaig elne, és ot nagy tiztesſegeſen temetetnec. De az Isten maſt mondata néki, mit mivelz te it. Es egy keveſſel az után mondgya, ki verlek tegedet az te allaſodbol. Esa. 22

Az hamis vén birak, kik Suſannara hamiſſan esküttenec vala, az Vr ſententiaia altál meg öletenec. Dan. 13

Gyakorta Isten az kősseget-is meg ostorozza az gonoz fejedelemért és egyházi rendért.

DAvid az Vr akaratiya ellen meg ſamlaltatvan népet, az együgyü kősségre öntetec ki Isten haragia. 2 Reg. 24

Pogánok Példái.

BVſiris Ægiptusbeli fejedelem, vendegit meg aldozza vala, mely kegyetlenſegért, Herculestol Ægiptusbeli Királytol meg oletetik. Diodorus Siculus lib. 5.

Szaz és hat eztendeig Ægiptusbeliek meg mondhatatlan keserüſe-

geket ſenvedenec Cheope és Chephrene Királyſagaba. Kiket az Aegiptusbeli Királyok ingyen ſem akarnac gyülöſegec miat nevezni.

Cheope minden templomokat be ſegeztete, és meg parántzola, hogy ſenkinec áldozatot ne tennenec, hanem czak Király dolgaiba lennenec foglalatoſok, Arabiabeli hegyekrol köveket hozatvan Aegiptusba, mely munkaba ſaz ezer ember foglalatos vala, minden harmad holnapba meg anni ſamu nép. Herodot, lib. 2. Lasd üdö Püſpök ſörnyü példaiat.

HARMINTZ NYOLCZADIK RESZE.

AZ ARVLOKROL ES ARVLASOKROL.

Az árulok még jol tŏt embereknek ſem engednek.

1. Reg. 18 SAul Király, mikor az ördöktol gyötrötetnec David előtte hegedülvén, el üzi vala az ördögöt, annac utánna meg győzvén Goliatot-is, mikor háſonlóképpen előtte hegedülne, dardaiat hozzá hagitvan altál akara verni.

1 Reg. 23 Ceilan Városſt meg ſabadita David az Philiſteuſoc kezéből, ezek el feletkezenek vélec valo jo czelekedetirol, Saul kezébe akarak adni.

2 Reg. 11 Nagyjo és hü ſolgaia vala az hadba Davidnac Vrias, kitöl mind azaltál magától halalara valo levelet kulde Ioabnac.

Az arulok mĕg ſajat vereknek ſem engednek.

Cain

Cain magába forralvan Abelnec Istен elöt valo kedves voltat, czalárdul ki hitegetvén à mezöre agyon veri. Gen. 4

Iacob Patriarcha, Isaactol, Esaunac rendeltetet áldaſat tetetеſſel el vévе Istен rendeleſebol. Kiert halra gyuloltetek Esautol. Gen. 27

Ammon hivata hugat betegſeget tetetvén, hogy kezebol ennek, eroßag altal meg zeplöſite, ez okon az aßſonyalatoknac nem kel hinni megh attyokfiainak-u. 2 Reg. 13

Abſolon hivata Ammont öczet lakodalmaba, kit huga meg zeplöſiteſeért rézegſegebe meg ölete. 2 Reg 13

Az arulok kűlſő tettetö jelek altal, belſő arultataſokat fedegetik.

SAul, Davidnac ada leanyat, hogy az altal oka lenne David veßedelmenec. 1. Reg. 18

Minec utánna Saul meg iſmerte volna David artatlan voltat, hogy ötet nem akarta volna meg ölni, noha kezébe volt elete, ſira rayta, és meg es küuek, hogy tobe nem kergetne, mindazaltal meg nem alla, hanem az utánis halálra kergete mig éle. 1 Reg. 24

Dalila Samſon feleſege, ſok könyhullataſi tön elötte, hogy titkait ki vehetne ellenſegitol kiztetetvén, kibe meg czalatek Samſon. Iudic. 16

Ioab, nagy ßeretetnec, és baratſagnak jelere meg akarvan czokolni Amaſat altál veri. 2 Reg. 20.

Az arulo Iudasnak ßemtelen arulaſa, mikor Ieſus üdvezitönk à kérbe meg fogaték, czok altal lön, mint ha ßeretetnec jelet mutatna bozza. Matt. 26.

Z. Pal Apoſtol ellen arultataſi tötték vala az Sidok, baratſagos jel alat, meg akarvan ölni. Act. 26

Az arultatok fele baratyok ellen gyakorta Vrasag kivanasert arulkodnak.

4 Reg: 16 *Zambri Helam Királt meg ôle, hogy helyébe vralkodhatnec, de czak heted napig vralkodhátec, annac utánna magat meg egete, palotaiat ki rea ßallottac vala meg egetvén.*

4 Reg. 15 *Sellum arultatasbol ôle meg Vrat Zacharias Királt, ki után czak egy holnapig uralkodec.*

4 Reg. 19 *Sennacherib, mikor az ö Istene templomaba imádkoznec, ket fia meg ôle, hogy helyébe uralkodhatnanac.*

1 Mac: 13 *Triphon jarvan az Ifiu Antiochus Királyal Vrával, meg ôli, hogy helyébe uralkodhatnec.*

Az arulok békeßegnek ßine alat fele baratyokat meg ôlik.

Neh. 6. *Nehemiast ellenßegi baratßagot akarvan véle és békeßeget ßerzeni, meg öltek volna, ha Hieruſalembol ki czalhattac volna.*

Ier: 41. *Iſmael, és hozza háſonlo Istentelen emberek, baratßagot akaranac ßerzeni Godolias fejedelemel, kit czalardul meg ölenec.*

1 Mac. 6 *Antiochus békeßeg alat be boczatatek Hyeruſalembe, kibe ſokezer embert le vagata, és falait le torete.*

1 Mac. 1 *Iuda Városiba küldven Antiochus adozedo fejedelmet, nagy bekeßeg ßine alat, kit Városokba be boczatvan le vagattatanak.*

1 Mac. 12 *Triphon békeßeg ßine alat, Ionatast hozza hivata és meg foga, népet Varoſaba levagata.*

2 Mac. 5 *Apollonius békeßeget tetetvén Ieruſalembe ßombatig, fel gyúlvén à Sidok az innépre, le vagattaanac az arulotol.*

Az árulok nagy bűnteteſek altál bűntetnek meg Iſtentol.

Zambri Vra halála után, ezak het napot uralkodék és magat meg egete. 3 Reg. 16

Aſuerus Királt meg akarok ólni az ayton allok, és fel akaztatanac. Eſter. 2

Az Iſtentelen Antiochus kegyetlen gyötrelmek altál végeze életet

Iudas ki Chriſtuſt el árulo, azon napon magat fel akazta, mellyen el árula. Matt. 26.

Caria Peloponeſusbeli Város, Perſiabeliekel egyebe ada magat Görög orßág ellen, hazaiokrol, nemzetekrol, ßentſegekrol, törvényekrol, es ßövetſegekrol el feletkezvén, mely Város egéz Görög orßágot Xerxesnec el árulta vala, Xerxes meg gyozetvén á Gorôgôktol: Ezt értven Görög Orßág, köz akarattal Cariatûbe lakoc ellen hadat indita, kiknec Városokat meg vevén, minden ferfiat benne meg ölenec, Városat földeboi kirontac, aßßonpallatokat rabſagra vünek. Annac felette, ezeknec leanyrol azt végezek, noha ßolgalaira adatattanac vala, hogy ſe palaſtokat, ſe aßony ember rubaiokat lene tehetnec, ugy hogy nem czak egy triumphusba latatatnanac vitetetni, hanem ez ßokatlan példa altal, mind örücke gyalaztatatnanac, és mind örocke büntetetnenec. P. Aerod. ex M. Vitruvio Pollione.

Athenasbeliec Chio ßügetbelieknec baratſagockal elven, mikor ezekbe vottek volna, bütöknec meg ßegeſet, minden baratſagokat meg vetek, pénzeket u, al pénznek itilec, és X. betüt nyomanac rea.

Carthagobeliec, mikor hetven ezer magockal, Annibal és Amilcar hadnagyokal, mennenec Timelen Chorintusbeli ellen Siracuſaba. Ez nagy ſokaſagnac jo vetelinec hire miat annira meg iedenes Siracuſabeliec, hogy hatvan ezer fegyver foghato ember közül nem talaltatec, toô ki Timeleon után ki merne menni hatom ezernel, fizetet népe vegy ezer vala, de meg azok közül-u ezeren el maradanac, mindazaltal mind ani ero ellen

keveſed magaval batorſagal meg via és győzedelmes lön; fizetet népenec engedvén Carthagobeliec birodalmanac puztitatáſt, ő maga viſſa tervén Siracuſaba, áz ezer fizetet népet kik tőle el maradtanac vala, meg hagta, hogy nap haladatig Városabol ki mennenec, kik Olaz orſágba menvén, arultataſokért meg öletenec. Plutarchus in Timeleonte.

Mikor Rheginum ellen Campaniabeli legio küldetetét volna, Decius Iubileus Capitanſaga alat, latvan à vitézec Rheginumbelieknec nagy gazdagſagokat hütőket meg ſegec, és Capitanyokat meg ölék, és annac helyébé M. Cœliuſt valaztac elöttöc jaronak, és Rhegiumot meg vevén, Városbeliec közul nemelyeket ki üzenec, nemelyeket joſagoktol meg foztanac: nemelyéket le vaganac. Illyen hütötlenſegekért és minden nemzeteknec törvényec ellen valo czelekedetekért, kik magokat meg adgyac, Romai tánacz meg paranczola Genutius Conſulnac, hogy ez nagy halhatatlan gonoſſagot, kemény en meg büntetne. Genutius meg ſalvan ujalag magoc vitezire à városſt, és meg vevén, meg fogata öket, nemelyeket erdemec ſerént meg büntete ugyan ottan, harom ſazat azoc közül, kik Romajac valanac, fogva vün Romaba. Ez noha ezeket tizti ſerént M. Furius Flaccus Tribunus plebis otalmazna, hogy régi ſokaſoc ſerént, mint Romabeli emberec meg ne büntetetnec: mindazaltal à tánacz igy büntete, hogy azok közül mindnn nap ótven meg vezzöztetnec, és az után feiek vetetnec; és hogy ſenki azok közül el ne temetetnec, ſe ne ſiratatnec, Val. Max. lib. 2. cap. 2. Paulus Oroſius li. 4. c. 3.

Mikor Annibal olaz orſágba altal jót volna, és egy néhány ellene valo harczokba az Romaiac meg győzetenec volna, elſők lonec Brutiuſoc, kik Annibalhoz allanac, kit az Romaiac felette gonoz nevel vövek. De minec utánna, Annibal olaz orſágbol ki ment volna, és az pœnuſoc meg győzetetenec volna Brutiuſoknac gyalazattyokra, ſem hozzáioc tarta köze nem veteténec, ſem vitézék közibe nem iratatanac, hanem tiztartoknac ſolgalok helyen lönec, kik ſok fele tartomanyokba küldetetnec vala. Aerodius ex Strab. lib. 5.

Az Gottuſok ſok képpen probalac, mint lopua meg vehetnec Romat,

de min-

de minden ügyekezetekbe meg czalatatanac, végre ket Romai embert pénzel arultatásra vónek, hogy azoc altál az eyeli ſtraſakat meg czalhatnac, de ez arultatas ki jelentetvén egik altál bizonyos jelekbol, Belliſſarius orrat és fulet el-meczete, és ßamarra ültetvén, Gothuſoc Királyahoz taboraba kuldetik, hogy abol-is ezebe venne czalardſaganac vegére valo menetelit. Sab. lib. 3. En. 8.

Baſilius Conſtantinopoli Czáßár, Leo Macedoniabeli és Thraciabeli tiztartot, noha Saracenuſoc ellen jo ßerenczével hadakozot vala, de mivel hogy Procopiuſt nem ſegittete vala, egymas közöt valo gyülöſeg miat, ßanki vetette. Cedrenus in vita Baſilij.

Diodorus Triphonnac minden czelekedeti, és egéz elete hütötlenſegnel és arulaſnal egyéb nem volt. Holot ez Demeter Siriabeli Király hada népenec fo generaliſſa volna, mikor parthuſoc ellen hadakoznék, Vra ellen kardot vona, és Antiochushoz ki Iſtennec neveztetik vala ragazkodek, kit Siriai Királyſágra fel emele. Ki minec utánna hallotta volna, hogy Demeter Király parthuſoktol meg öletetet volna, maga közével Antiochuſt meg ölé. Fulgoſ. lib. 9. cap. 6.

Darius Alexandertol meg győzetetvén, maga vitézitol Király ruhaiaba öltöztetvén meg öletetik, könyörögvén az Iſteneknec, hogy Alexandernec jo ßerenczét adnanac, ki noha ellenſege volna, mindazaltal nagyob kegyelmeſſeget hozza ertette volna, hogy ſem mint tulaydon vitézinec. Volat. in Alex. vita lib. 13. cap. 3. Ant.

Galbat ki minden tiztekbé maga jo viſeleſe altal, nagy méltoſagokra emeltetet vala. Kit Romai tanacz, Hiſpaniabol vitézekel együt hivattarot vala, hogy Nero kegyetlen és Iſtentelen Czáßár birodalmatol meg menekednenec, ſaiat teſte örizö vitézek meg ölik: nem egyebert, hanem czak hogy fizeteſec felet valo adakozaſat nem latnac, tulaydon czak magoc jutalma kereſeſeért, az piacz közepet kegyetlenul meg ölenec. Fulg. lib. 9 cap. 7.

Mihály Vayda, kit Bathori Sigmond Tórők kegyetlen birodalmatol sok hadakozasival meg ßabadita, és maga orßágabol bő udvarnépel böczületesen tarta, Erdelyekre saiat orßág fiaival tamada, és Bathori Andrakeves hadat meg vervén, sok Istentelen kegyetlensegi után, orßág népe fel tamadvan udvara lovagyaval és Romai Czáßár nepeivel meg verek, és Erdelyból ki üzek. Az utan Romai Czáßárhoz esek sokalnac hizelkedesi után, népet ada melle Georgi Bastaual együt, hogy vißontag Erdelt Czáßár ßamara meg vennek, kik meg gyözvén Bathori Sigmondot ßokot kegyetlenseget akarvan kovetni, Basta ellen arultatast teven, minden lövö ßerzamit satora ellen igazgatvan, maga satoraba Basta akarattyabol Balonoktol meg ölettetek. A. 1601. Tordanal.

Erdely fejedelmet Bathori Gabort, meg ölek maga fizetet vitézi Varadi Istvan prædikator kiztetesebôl, sót ugyan kenßeritesbol mint Szilasi és Ladani fó gyilkosi meg vallottac, kiket Megyesen orßág gyülesenec ideien, egy Bastyaba ßoritvan ßornyü halallal meg öle az udvar népe, 1614

HARMINTZKILENCZEDIK RESZE.

EZ VILAGI IO SZERENCZES ALLAPATROL.

Ez világy ßerenczes állapat sok fele bünnek nyugoto parnaia.

Gen. 19. Ezec. 16. *SOdomabeliec, ßornyü veßedelmenec nagy oka lôn az kenyérnec és bornac bösege, ki miat fertelmes vetkekbe meritetenec.*

1 Mac. 9 *Zambri fiai nagy hires menyegzöiöknec, nagy örömebe le vagatatanac Iudas Machabæustol, vigasagoc siralomra es jaygatasokra fordulvan.*

Iob fiai és leany, mikor kedves vendegſegekbe mulatnanac, nagy hertelenſegel reaioc ßakadvan à haz meg öletenec. Iob. 1.

Izrael fiainac nagy gyönyörüſegbe valo életec oka lön, ſok bünnec czelekedetire, és azokért nagy romlaſoc és rabſagoc következek. Neh. 9.

Az gazdag embernec jo lakaſi és gyönyörüſegi, karhozattyanac okai lönek. Luc. 16

Az embernek kedve ßerént valo élete, és gazdagſagbeli gyönyörüſege meg bolondittya, és karhozatra viſi.

SAlamon Király ideiebe, ſemmi bóczületi nem vala az ezüſtnec, mert anni böſege vala az ezüſtnec Hyeruſalembe, mint à könec Mely kincznec böſege tobet arta veßedelmere, hogy ſem mint bölczeſege Iſteni ßolgalatba valo meg maradasra. 3 Reg. 10 3 Reg. 11

Ez világi gazdagſagnak és gyönyörüſegnek ßereſme, nagy oka az lelki veßedelemnek.

CHriſtus Vrunc jeles példaiat adgya az gazdagrol, kinec gabonaia böven terem vala, és mikor azon volna ßorgalmatos, hogy czurit meg tagaſitana, monda néki az Vr, bolond, ez eyel meg keriktöled lelkedet. Luc. 14.

A gazdag ifiu ki udveſſege felöl valo ertekezeſre jot vala Ieſushoz, monda néki Ieſus, hogy mindeneket el adna, és oztana az ßegényeknec, nagy ßomorun mene el Ieſus elöl. Matt. 19.

A gazdag ki biborba és barſonyba öttözik vala minden nap, és ugyan lakik vala, oly nagy ßegényſegre juta holta után, hogy czak egy czep vizet kivel nyelvet meg huveſitene, ſem találna. Luc. 16

Ez világi kedü ßerént valo elet, ſok vetkekbe keveri az embert.

Saul

1 Reg. 9 & 15. *SAul minec-elötte Királysagra valaztatnec, igen jambor vala, minden Izrael fiai felet, de annac utánna el hiven magat, Isten paranczolatit meg utala, ki miat Istentöl még ez világon az Satan gyötrefere veteték.*

2 Reg. 24 *David Király népenec sokasagaba fel fualkodvan, népet meg ßamlaltata, ki miat Isten az öldöklö Angyal altál, sok ezert népe kôzul meg öle.*

3. Reg. 12 *Ieroboam minec elötte Királya valaztotatnec Istentol, Izrael fiainac tiz nemzeti közi, jeles és sereny ifiu vala. Királya levén el ßakada Istentol, népet-is Isteni ßolgalattol el ßakazta, és balvant imada.*

2 Par. 26 *Mikor Ozias Kiraly hatalmassa lót volna, fel fualkodék ßüvebe veßedelmere. Mert Isten templomaba aldozatot akárvan tenni Isten tôrvenye ellen, bélpoklossagal veretec meg Istentol.*

2 Par. 33. *Manasses felette gonoz vala, Király méltossagaba, kiért Isten büntetesеért Babillonia tömleczebe vitettetec, holot mélto pœnitentiat kelletek tartani büneinek sokasagaért.*

Keves ideig tart az világi Vrásag, és aba valo maga vigaztalas.

Ester. 5. & 7 *AMan ki masodik Király vala, Asuerus Király ideiebe, ugy hogy mindenektol imadtatnec, hamar üdön mindenektol meg foztatatek, es fel akaztatek.*

Dan. 7 *Nabugodonozor ozlopa, kit latot vala álmaba, hogy az magatol el valt kôzal le töröt vala, jegyzi ez világi jo ßerenczénec rövid ideig valo gyönyörüseget, minden ßépsegevel, draga voltaval, hatalmaval, és ereievel.*

Matt. 21 Mar. 11 *Nagy tiztesseget tónek à Sidok Iesus üdvezitónknek halála elót, mikor Ierusalembe nagy pompaval be mene, de ki juven Ierusalembol, nem kóvetek, hanem estvere, keves minden napi tanitvanyval mene Bethaniaba nagy ehen, mert Ierusalembe nem talála ßallast.*

Vgyan

Vgyan azon Sidoktol, hatod nap multa meg feziteték, kik nagy diczíretel be vittek vala Ieruſalembe. Ioan. 19

Mikor az kosſeg Iſtent diczíretet adot volna Herodesnec ekeſen valo ſolaſaert, az Angyal to! meg veretek. Act. 12.

Ellenſegeken valo győzedelem gyakorta nagy ok az veſedelemre, mikor, aba el hiſi magat az ember.

Gedeon, mikor buzat czepelne ſerüiebe, igen jo vala, ugy hogy az Vrnac Angyalanac jelen voltaba gyönyörkodtetnec, és ô altala Izrael fiainac ſabadulaſa igirtetnec: de ellenſegin valo győzedelme után, el tavozek Iſtentol, hazanal prædabol Ephodot czinaltatvan. Iudic. 6

David iſmſagatol fogva Z. életet viſele, ſok haboruſagi közôt, de minec utánna egéz Izrael nepet birodalma ala hivta, és tunyaſagba hazaba hivolkodnec, paraznaſagba, és gilkoſſigba eſek. 1. Reg. 18 2 Reg 11

Keveſet tart effele győzedelem.

Ptolomæus minec utánna veit meg győzte volna orſagaval együt, és birodalma ala hayrotta volna, czak harmad napig ele. 1 Mac. 13

Amaſias Király, minec utánna meg győzte volna Edomot, győzedelmebe fel fualkodek, Ioas Király ellen valo utközete veſedelmer elón. 4Reg. 14

Ez világi győzedelemnek és jo hirnek nevnek ez jutalma, hogy baratinak ſokaſagat gyüti, kik anak utánna nyavalyaiaba el hadgyak.

Tobiasnac ſok barati valanac jo egéſſegebe, vakſagaba pediglen, keves ſegitö barattya talalkozék. Tob. 2.

Tob. 11

Vgyan ezen Tobiasnac szegény koraba, keves barattya találkozék, de mikor meg gazdagodék sok ismerui találkozanac.

Iob. 3.

Iob. 42.

Z. Iobnac keves barati talaltatanac nyomorusagaba, sőt à ki latogatni jotek vala-is nehezsegere valanac, vére valo vetelkedesekbe, de nyomorusaga után minden felol hozza gyulnek vala atyafiai és barati.

Dion hadat inditvan Dionisius kegyetlen Tyrranus ellen, nem annira bizik vala vitézi ereiebe, mint sokaknac Dionisius ellen valo gyülölsegekbe, ötven fegyveres birodalom ellen, kik öt ßaz hozzu haiokal meg erősitetenec vala, tiz ezer lovagal, és ßaz ezer gyalogal, mind ezekne: ostromlasara és meg vetelére, czak ket terhes hajoval megyen, kinec bator czelekedeti annira minden nemzetnel czudalatosnac lattatek, hogy en keves erövel, ily nagy erot meg vőt, ki minec utánna, harmad nap mulva, Siciliaba be erkezet volna, Siracusum Városha-is be mene, Király fő lako helyére. Honnat eßebe veheti minden ember, hogy egy birodalom sem batorsagos, hanem czak az, à mely jo akaratbol erősitetik. Vgyan azon Dion ki Dionisius Tyrranust ki üze Királysagabol, mikor modnélkül latatnek magat viselni à birodalomban, nem talala otalmot, mikor ellensegitol környül vetetet volna, hogy meg ne öl tettetnec, sőt inkáb oly talaltatec, ki ablakrol fegyvert vete ellensegenec, kivel meg öletetnec. Ludovicus Vives de Concor. & discordia lib. 3.

Trasibulus mikor Sicilia orßágat jo modal Gelontol nemzetinec meg vötte volna, latorsaga miat, és vetkeivel ruiul el vezte, ki üzetetvén Siracusabeliektol, locrusokhoz futvan, és magánac lakvan életet ßegenyül vegeze. Diodor. lib. 11.

Tarquinius, superbus első lón Romaiac közül, ki fejedelemsegetol meg foztatec, magába valo fel fualkodasért, és hazaia ellen valo sok ektelen czelekedetyért, ki Romaiaktol feleségestől és gyermekestől örök ßanki vetesbe vettetec. Livius lib. 1. decadis primæ.

Martianus, Anthemius Czáßár fia, Zeno Czáßar ellen hadakoz van meg győzi, de mivel hogy dolgat holnapra halazta, lassan, lassa

mindenek

undenektol el hagyatek, egyedul futa be az Apostolok templomaba Constantinapolyba kegyelmet kervén, onnat ki vonatatvan, Capadociaba küldetek az után Tharsisba, holot Pappa lön. Niceph lib. 16. cap. 22.

Leontius Czászár, mikor harom eztendeig uralkodot volna, Tiberius Apsimarustol, kenszeritetek kalastoromba valo menetelre, holot barata lön.

Harmadik Theodosius Czászár birodalmabol le vettetek, Leo Cononeustol nap keleti orszagoknac hadnagyatol, meg eskûvén néki, hogy barattá lenne. Cuspinianus.

Anastasius Arthemius, Theodosiustol ki ado Zedo szolgaia vala Czászárságabol le vettetik, és Papa szenteltetik, hogy birodalomrol ne gondolkodhatek tobe. Constantinapolbol Thessalonicaba küldetec, holot mikor tamadasokrol gondolkodnec, és Bolgarokhoz futot volna segitségert, harmadik Leotol meg ölletik. Cuspinianus.

Romanus Lacopenus, fiatol Istvantol kivel az egéz birodalmot huszon harom eztendeig birta vala, erövel kalastoromba tazitatek.

Rancabes Mihály, mind fiaval együt, birodalmanac eztendöie után, ötödik Leo Czászártol, erösszagal kalastoromba küldetetik. Zonaras.

Ezen Rancabes Mihály, Stauratius Nicephorus Czászár fiat, birodalmanac hetedik eztendeiebe, le vete szekibol, kalastoromba kulde, hogy barata lenne, kit ö maga baratoknac epitetet vala. Zonaras.

Hetedik Mihály Czászár, birodalmanac hatodik eztendöiebe, le vettetek szekibol, Nicephorus Botamatestol, barata lészen és Ephesusba Metropolitana szenteltetik, és kalastoromba hal meg. Zonaras.

Basiliscus Czászár, Püspöke szenteltetik.

Nicephorus, Christophorus és Nicetas, hatodik Constantinus Copronimus Czászar fiai, kik atyokal és Leoval batyokal tiz eztendeig uralkodtak

kodtac volna, unokaioktol hetedik Constantinustol ßekekbol le vetetetnec és Papa léznec.

Lampertus meg gyözven, Luitperdus tutorat Ausprandot, longobardusoc orßágat magánac foglalya, ki eztendô mulva ki üzetik orßágabol. Ennec Aripertus nevü fia hadat kezitvén ujonan, Luitperdust meg gyözi, és à herczon elevenen meg fogya, kit fóródöiebe az után meg foitata. Ausprandus Bavariai herczeghez futa, kinec fia Sigiprandus nevü Aripertustol meg fogatatvan, ßemet ki vaiac, és tôb attyafiai sok kinzasoc altál meg oletenec. Masodik Ausprandus fia ßábad örizet alat tartatatvan, fejedelemsegre emeltetec, kinec anyanac és nenyenec orrat, fulet el metzetec vala. Bonf. lib. 8. Dec. 1.

Harmadik Caroly Czáßár, vezetek nevel Crassus beteg sege miat, nem czak testi fogyatkozasokba esek, hanem, elmeiebe-is meg fogyatkozec, ki midôn orßág gyüleset hirdetet volna Francofordiaba, mindon fo emberitol el hagyatatec. Caroly huga fiat Arnulphust Olaz orßági Carolomanus fiat, Czáßársagra hivatyac, ki ellen huga fia hadat akarvan inditani, mindenektol el hagyatatik meg saiat ßolgaitol-is, harmadnapig, ki ehel-is meg holt volna, hogy ha Moguntiai Püspök egy néhany napig nem taplalta volna, meg esven ßüve rayta, gondolvan ßerenczeienec nagy valtozasat, egéz nap nyugati orßagoknac hatalmas fejedelmenec, ily külsó ßegénysegre valo menetelit. Ki magat meg alazvan fiaval együt, nenye fia elót, czak taplalasara valo eletet kivana tole. Arnulphus mint batyanac egy falut ada Sueniaba Nidiga nevüt, kinec jôvedelmebol elhetne. Aventinus lib. 4. Annalium Boiorum.

Margareta Norvegiai Királnè aßony fia halala után Naupolensis Albert Herczeget hadal meg gyozven, és gyözedelemel fogva vivén, ö utánna valo Királysagra valaztya Pomeraniabeli Henrich Herczeget. Ki midôn Danyaba Norvegiaba, és Sueciaba lótven öt eztendeig uralkodot volna, Bavariai Herczegtol orßágabol ki üzetetec, czak egy ßügeteczkebe maradasa engedtetec, holot mint nagy Vrasagatol meg foztatvan, egy ideig

lakik

lakek Bavariai Christoph eleteig. Vißontag holta után Carolytol vénségenec ideien onnat-is ki üzetetik, és elobi Herczegſegere gyalazatal Pomeraniaba megyen. De Carolynac ſem ſokaig ſolgala à ſerencze, mert ſok gonoz czelekedetyért, mind Iſten ſ-mind emberec ellen, ſanki vetetetek, holot egy kiczin ſügeteczkebe nyavalyaſul mulik ki ez világbol: Fulgoſius lib. 6. cap, 11.

Venceſlaus vezetek nev Ignavus, az az tunya Czáſárſagra ajandékok altal fel emeltetek, ez bornak advan magat, és paraznaſagra, ſemmi gondot orſagara nem viſelvén, fó Vraktol meg fogattatik; kit Lujaciai Ianos Herczeg attyafia levén meg ſabadit, de magat meg nem jobitvan, Attyafiatol Sigmondtol vißontag meg fogatatik, és Auſtriai Herczegnec fogva küldetik, ki fogſagabol el ſaladvan, és orſágat vißſa vevén, végezetre az Electoroktol birodalombol ki vettetik Æmil. lib. 10. & cuſp.

Eötödik Alexander Papa, Neapol orſáganac hatalmas Királyatol fejedelemſeget el veſzi, és Andegavi Laios Herczegnec adgya, miért hogy Papaſaghoz valo joßagokat hatalmaſul el vón vala. Platina.

Baiazates Török Czáſár, mivel hogy termezeti ſerént békeſeg ſereto fejedelem vala, hogy ſem mint hadakozo, fiai közot valo veßekedeſebe, Ianczaroktol birodalmatol meg foztatik, kibe feletteigen biſik vala Török ſzerzeteſec közi mene, nagy banattya és keſeruſege miat, ki nem ſok üdo mulva kiſſebik fiatol mereg altal meg öletik, birodalmanac harmincz egy eztendoiebe. Cuſpinianus.

Szerenczes fejedelmekrol és egyéb köz rendekr l.

POlicrates Samiabeli Tyrranus fejedelem, oly ſerenczes allapattal elt ez világon, hogy egéz eletebe ſemmi fele banattya nem volt. E magat akarvan valami ſzomoruſagra inditani, nagy drága gyureiet à tengerbe veti, de rövid nap, egy halat fogvan gyomraba meg talályac à gyurüt, végre mindazaltal meg fezitetec.

Gyges Lydiai Király, oly drága gyürüt viselt ujaba, hogy azatal valakit akarna latni, lathatna otet, pediglen senki nem lathatna, ez okon gyüreienec drága voltaért mindenec, kedve szerént tortinnec vala.

Xenophilus Musicus, száz őt eztendeig élt minden testi nyavalyak nélkül. Plin.

Enhippus Arginusoc Királya, czuda szerenczes volt minden ügibe: Ennec payſat az hordozza vala, nagy pompaval az Városon, ki vala mi nagy jeles dolgot czelekedik vala, nagy fő tiszteſſegért.

Athenasbeli Timothæus hadviselő hadnagy, minden hadakozaſiba oly szerenczes volt, mint ha mindenkor bizonyos volna győzedelme felől. Kinec nagy szerenczeienec irigy tamadvan, kik az szerenczet ugy irak, mint ha Timothæus aluvan varſaiaba menne, es városokat szábad akarat szerént boczatana halotaba. Kit latvan Timothæus, monda, ha alua Városokat megh veszek, mit itilnetec, hogy czelekednem ha vigyaznek.

Apollo bodognac mondotta lenni Aglaus Pſophidiust, ki jol lehet Arcadianac, czak egy szegeletzkeiebe venhedet vala meg, maga kerti gyumolczevel élven.

Egy Datilus nevü ember volt Athenasba oly szerenczes, hogy minden nap ujab, ujab tiszteſſege nevekednek.

Plinius nagy bodogſaganac itili, hogy Lampedo Lacedæmoni aſszonyallat Király Leanya, és Király feleſege volt.

De ſockal bodoghnac méltan itilhetni, maſodik Rudolphus Czáſzár annyat, ki Czáſzár leanya volt, Czaſzár feleſege és Czaſzárfia volt, ki szentül maganac valo helyen elven Hiſpaniaba ez elöt harom eztendovel mult ki ez világbol, mindeneket ſegényeknec oztvan halala elot.

Marius hetszer valo Romai Conſul levén, vénſegeben hazaba hal meg.

Q. Metellusnac, minden ez vilagon valo kivánſaga be tellyeſedek, tudnya illik az kivánvan, hogy első hadakozo lenne, jeles Orator, erös Im-

perator

perator, és maga ßerenczeievel nagy dolgokat végezne, nagy tiztesseg be lenne, fó bolcz, fo tanacz, nagy kinczet jo modgyaval találna, sok fiakat hadna holta után, és az Városba hires neves lenne. Ravisius.

NEGYVENEDIK RESZE.

AZ ESZESSEGRŏL ES ELMEnek gyorsaságarol.

Nagy eßessęg, neha ugy ßolani, és tetetni magat, hogy ki legyen ember, el titkolhassa.

ABraham Egyptusba menvén, el titkola magat élete meg tartasáért, hogy Sara nem felesége volna, hanem huga. Gen. 13

Hasonloképen czelekedek Abimelech Királyal-is. Gen. 20

Nagy eßessen czelekedék Iosue Hai városbeli nép elöt futásat jelentvén, hogy öket városbol kü czalhatna. Iosue 9

Aod tetetvén magat, mintha nagy ajándékot vinne Eglon Királynac, és titok dolgot mondana néki, Isten akarattyabol, el reytet törivel altal véri. Iudic. 3

Achis Király elöt, David bolondnac tettete magat, hogy ki ßábadulna kezébol. 1. Reg. 21

Iehu nagy eßesen czelekedék, és ravassagal özve gyüitven, minden Bal Prophetait, mintha nagy aldozatra hina oket, kivel Balt akarna tiztelni, és mind egyg le vagata öket, Bal Templomaba. 4 Reg. 19

Nagy

Luc. 16. *Nagy eßeſen czelekedék az gazdag ember Satara-is, ki uranal be vaſoltatéc, mint hael tekozlotta volna uranac jovait, hogy tiztibe meg maradhatna, elő hivan Vranac adoſit, és ßamot vetvén véle.*

Eßes emberhez illik az viſavonokat egyéſſe tenni, az haragoſokat meg bekelletni édes beßédek altál.

Gen. 13 *ABraham nagy eßeſen bekeltete megh Loth paztorit az ő paztorival.*

Ioſue. 22 *Ezeſen ſolanac Izráel fiainac követi, Ruben nemzetſegenec és meg czendezitek.*

Iudic. 8 *Gedeon ellen fel zendult Ephraim nemzetſeget nagy lagy beßédel le czendeſzite.*

1 Reg. 25 *Abigail aſzſzony, nagy ezeſen czendezite David fel geriedet haragiat Nabal ellen.*

2 Reg. 24. *Az eſzes azzonyalatnac ſzava lagita meg David ſzivet, Abſolon ellen, ki öczet meg ólette vala lakodalmaba.*

2 Reg. 20 *Abela Városi, egy eſzes aſzzonyallat mente meg veßedelemtol, mikor Ioabtol meg ſzallattotot volna.*

Iudic. 20 *Izrael fiai futaſokat teretvén Benyamin nemzetſegi elől, vizza tervén ellenek le vagac öket.*

Nagy eßeſęg fel geriet harag elől el menni.

Gene. 27 *REbeca minek utána Iakobnak tanátſul adta volna, hogy attya áldaſat elób el venne Eſaunal: tanácsul ada viſſontagh, hogy el menne Eſau haragya elot.*

Ioſue 2 *Az mely kimeket bocsátot vala Ioſue az igiret földenek látaſara, eßeſen reitezenek el Ierichoba, Raab házanal.*

Nagy eßesen tilta meg Ezechias Király az Város falain vigyazo népnek, hogy semmit ne felelnenek az haromlo Sennacherib követinec, kiket kuldet vala hozzáiok. 4 Reg. 18

Az eßes ember ßávabol itiltetik meg kerdeßre valo feleletbol, és jo tanacz adasbol.

IOseph minec utánna nagy eßesen Pharaho Király almait meg feytette volna, tanaczatis ada Pharahonac, mit kellene czelekedni. Gen. 41

Eßes tanaczot ada Ietro Moyses Ipa, pogan levén Izrael népének, jo mogyaval valo gondviseleseie. Exod. 18.

David Király feddeßere jeles háßonlatoßagot gondola Nathan Prophet a. 2 Reg. 12.

Achab Királyt eßesen meg akarvan feddeni egy az Prophetak fiai közül, jeles példa beßédet hoza elö az emberrol, kit mas kezebe bizot vala ö meg nem örizte volna. 3 Reg. 20

Nagy eßes beßédet ßola Zorobabel Babilloniai Király elöt, az igazßagnac, és az aßßonyallatnac erößegérol, 2. Esd. 9.

Nagy eßesen tanittya vala Tobias az ö fiat, hogy eßes embertol kérdene tanaczot. Tob. 4

Daniel Propheta Nabugodonozor almait nagy eßesen magyaraza meg. Dan. 2

Nagy eßes beßédi lönek ßüz Marianac Gabriel Angyalal és Erßebethtel. Luc. 1.

Nagy eßeßeg az boßßußag teltelt el halgatni.

SAul, mikor Ißentol Királyßagra valaztatéc, ßokaknac halvan vagalmaza ßokat, és meg utalaßokat eßesen el halgata. 1. Reg. 11

Eßebe veve Nicanornac alnakßagat Iudas Machabæus, és eßesen el vona magát töle. 2 Ma. 7

Act. 25. Z. Pal eſsebe vevén Siriaba valo menetelibe, hogy leſeket vetetienec volna elötte, eſsesen el kerule.

Pogánok példái.

REgen Ægiptusbeli Papoknac bölcz tudomanyoknac oly hire volt, hogy Gorog orſságbol ſó ſó bolczek tanuſsagnac okaért hozzájok mentenec.

Plín. lib. 7. cap. 2. Indiabeli Brachmaneſek, kik Gymnoſophiſtaknac neveztetnec, ezudalatos tudomanyu bolczek voltanac kivaltképpen, az eghnek forgaſsiba, és termeſzet ſzerént valo dolgoknac tudomanyhakit naturalis magyanac ſoktac nevezni.

Ennek igaz volta bizonyoſon czak ez elöt 1593. eztendöbe, Sina. orſságbol kuldöt levelbol is meg tecznik, mely nagy boczuleti legyen közötök az tudos embereknec, holot czak azok altal egéz orſságnac jo modgyaval valo birodalma igazgattatik Király utan, mely orſságnac czak egy tartomanyaba hatvan ezer Doctor vagyon. Ez egéz orſsag pedigien tizen harom tartomanybol al, innet gondolhattya minden ember, mi boczuleti legyén az eſses embernec. Közöttök Gorög orſságnac het fő bölczinek tudomanya az vad termeſsetü elmeknek, anni ſselig és minden joſságos czelekedeteknec követeſsen valo utat mutatot, hogy azok altal jo Városoknac törvény iratattanac, gonoz és feſslet erkölczök, ſok helyeken meg ſsuntenek, ez világi Pompak meg utaltattanac, mint Diogenes laertius azoknac eletekbe bizonſsagot teſsen.

Pythagoras Samius bölczeſseg tanulaſsáért ez világon budosvan, anni tudonyant hoza Gorög orſszágba, hogy nem czak azokért bölcznek neveztetnec, hanem meg Iſtennek-is mondatnec. Socrates Apollo oraculumia ſserént bölcznek itiltetet, talam ez egy okért, hogy maga felöl azt merne vallani, hogy o ſemmit nem tudna. Mely bizonyſagtetel altal, az alnak órdög nagy irigyſseghe hoza az emberek közöt, kinec ſok haboruſsagi miat, alhatatoſſagat felette igen akaria vala meg rontani, hogy ily nagy dicziretit halvan magaba hü duczóſsegnec ſszeretöl fel emeltetnec, hogy igaz Philoſophushol maga hanyo vetö, és kerkedö Sophiſta lenne. Laert lib. 2.

Cyrus

Cyrus Persiabeli Király, mikor Cræsus Lidiai Királt orßágatol meg foztotta volna, mindazáltal nagy eszeiért felette igen tiztelte és tanácz adasáért, kik sok ajandékokalis meg ajándékoza. Herodotus lib. 1.

Darius Király, Mitileabeli Cœst, Mitilleniai fejedelme teve, miért hogy jo tanáczot adot vala néki, hogy az Nezteren czinaltatot hidat el ne hanyatna, mely tanacz meg otalmaza Dariust, hogy az Scythiabeliektol környül vetetetvén el ßaladna nilvan vala veßedelme elöt. Herod lib. 5.

Lacedæmoniak Városa, mikor nagy földrendules miat le töretet volna, öt hazon kövül. archidamus latvan, hogy az emberec futnanac hazokba marhaioknac ki ragadasáért, feltvén, hogy az hazaknac romlasi miat Városbeliec el ne veßnenec, kürtit meg futattya jelentvén, mintha ellensegec raytoc volnanac, és igy ôzze futvan, meg tartatanac nilvan valo veßedelmektol.

Cræsus Királt, mikor Cyrus Persiai Király meg fogta volna, és látna, hogy Sardis nevü Városat Cyrus vitézi foztanac. Monda Cyrusnac Gyozedelmes Király, mit czelekednec azok. Mond Cyrus, az te városodat dullyák. Monda Cræsus, régen enim volt, mostan tyedet. Kit halván Cyrus, meg tilta vitézit az Város dulasatol, Polyen. lib 8.

Azon Cræsus ertvén Cyrus Királynac nagy haragiat Sardis Város ellen, hogy földebol ki akarna töretetni, miért hogy támadast inditottanac vala Cyrus ellen, tanaczul ada, hogy pactiast ki fó oka vala à támadasnac meg ôletetne, az Városbelieket pediglen hadakozasra haßontalánocka tenne ily modal, hogy paranczolna nékik, hogy fegyvert ne hordoznánac, hogy dolmányokon felyul palastot viselnenek, czizmaba járnanac, hegedulvén tanczolnánac, es kufarkodnánac. Cyrus ily tanaczat halvan Cræsusnak, meg fogada, és czak hamar nagy erös hadakozo ferfiakbol tunya, ßünetlen és rest embereket ßerze. Igy jo tanáczaval Cræsus régi birt városanak-is otalma lôn, Cyrus birodalmának-is engedelmes népet ada. Ibidem:

Arany zaiu Z Ianos iria egy orvos Doctorrol, kitől mikor egy beteg nagy hideglelesbe levén, bort kivánna, és semmi egyéb orvoſſagara valo italt nem akarna be venni, egy uy fazak iczkat jo eros borba meg aztatatá, ki az jo és erős bornac ereiet hozza vonvan, ugy hogy meg tartana bor ſagat, orvos itallal meg töltven, itilvén à beteg, hogy borral volna teli mind meg izza, melynec italа után mindgyart meg konyebedek. In fine lib. 1. de ſacerdotio.

Taxiles egy az Indiabeli Királyok közül, nagy Alexander eleibe jüven, igy ſol. Alexander én tégedet baira hilak, nem harczra, ſem hadra, hanem mas fele viadalra. Ha alab valo vagy nalunknal vegyed jo akaratunkat, avagy adomanyunkat. Ha nagyob vagy czelekedgyel jol velünk. Mond Alexander. Bator ez legyén közöttünk à harcz melnik halad huttya meg az maſikat jo teremenyel. Kit nagy emberſegel fogadvan Alexander, nem czakorſágat el nem veve, hanem megis tobite. Plut. in Regum & Impe. Apoph.

Meton jeles egh forgasanac tanito meſtere, mikor Görögökel Sicilia ba haion ment volna, ertvén nagy veſedelmeknec következeſet, bolondnak tetete magat ſallaſat meg gyuytvan, ez dolgaért bolondnak itiltetuen el boczatatik, Aelianus lib. 13. de var. Hiſt.

Apuleius és Aruntius, ſanki vetettek, hogy haláltol meg menekednenek, ily okoſſagal élenek, hogy ruhaiokat meg valoztatak, ſolgaiokat-is felſégyverezeztetek. Városbol ki menvén, tettetik magokat mint ha ſanki vetetteknek kergetoi volnanac. Valahul el mennec vala, mindenüt rabokat ſabaditanac vala, nagy ſereget gyüytvén Siciliaba együt altal menenek. Fulg. lib. 7. cap. 3.

Marcus Volſius Romaba ſanki vetetven kuldus ruhaba öltözek, uczakon ſerrol ſerre kuldul vala, és egy békeſegel halatol meg menekedik, ki menven laſſan az városbol.

Athanaſiuſt Alexandriai Püſpöböt, mikor Iulianus Apoſtata ſanki vetette volna, haioba ülven Nilus vizen Thebaüba akárvan menni, egy hadnagyot utánna küld à Czáſzár, hogy utába Athanaſiuſt meg ölne.

Kit

Sőt mikor gyors haion üzne és látnak, hogy előtte el nem ßaladhatnának, meg forditvan haiotokat, viz ellenebe kezdenek menni, kiket elől találvan à Czáßár embere, kerdi ha Athanaßiuß láttac volnae? mondanac: hogy czak nem régen ment volna ot elő egy haioha. Es igy menekedek meg, nil-van valo halaltol. Ruffinus lib. 1. cap. 33 & 34.

Thaßus nevü Városi, meg ßallottak vala az Athenasbeliek. Kik ily törvent adtanac vala, hogy valaki azt irna, hogy Athenasbelieket frigyet kellene vetni meg öletetnek. Hegyetorides Thaßius, látvan az Városnac meg ßallaßaba, ßok Város népenec halalat ebßeg, és fegyver miat, kotólet vétven nyakaba tanaczhazhoz megyen, mondvan. Városbeli népek én vélem az mint kedveteknec leßen kivánßaga, ugy czelekedgyetec, de czak azon kérlek, hogy az én halalomal tarczatok meg az Város népet, és az végezet törvént el törölyetek. Azt halvan à Városbeliec törvenyeket meg vetek Hegyetoridesß-is meg tartac Polyæn. lib. 2.

NEGYVEN EGYEDIK RESZE.

AZ IO ERKŐLCZŰ GYERMEKEKROL.

AZ tizta erkölczü gyermeket, könyen meg iſmerhetni, ha gonoz tarßaßagtol magokat el vonßak, és fertelmeßeget gyulölnec.

Ioseph tizta erkölczü levén, attyaßainac fertelmes vetkeket, meg monda attyanac. Gene. 37

Tobias gyermec koraba, oly jeles erkölczü volt, hogy ßemmi gyermeki dolgot nem czelekedet. Tob. 1

Az bet attyafiaknac, oly gyülöſegek vala az fertelmes etel ellen, kit Iſtenmeg tiltot vala, hogy kezek lonek halat ſenvedni, hogy ſemmit vetkezni.

Az jo erkŐlczŰ gyermekek attyoknak engedelmeſek.

Gen. 22 — *Isac nagy engedelmeſſeget mutata attya akarattyahoz, mikor meg akara áldozni.*

1 Reg. 16 — *David, mikor Iſtentol Királyſagra valaztaték gyermec koraba, attya Iuhait orizi vala.*

1 Reg. 17 — *Vgyan ezen Dauid attyafiainac eledelt vŭn Saul taboraba, attya paránczolattyara.*

Gen. 37 — *Ioſeph nagy engedelmes lón attya paránczolattyara, mikor battyai latogatni kulde à puztaba.*

Az jo erkŐlczŰ gyermekek Iſtennek aytatoſon ſolgalnak.

1 Reg. 3. — *Samuel kiczin gyermec koraba ſolgal vala Iſten elŏt à békeſeg ſekrenyebe.*

4 Reg. 12 — *Ioas, het eztendŏs koraba koronaztatek meg Ieruſalembe, és à mi kedves vala Iſten elŏt azt czelekede.*

Dan. 1 — *Daniel tarſaival egyŭt meſter nélkul meg tartyac vala az Iſten törvenyet, és ſentŭl éltenec az pogan gyermekec kozŏt.*

Luc. 2. — *Keresztelo Z. Ianos, kiczin ſegetol fogva à puztaba lakik vala, míg Iſtentol prædikalasra nem kuldetnek.*

Luc. 2 — *Ieſus ŭdvezitŏnk tizenket eztendŏs korába, Ieruſalem templomaba találtaték à Doctorok közŏt. Es ſuleivel ala menyén Nazarethbe engedelmes lón.*

Romabeliecknel, noha ſenkinec ſerént Conſulſag tizt viſeles nem adatik vala negyven eztendŏ alat, mindazáltál ha ki magat jol viſelt vala, ideie elŏt-is fel vetettetik vala tiztekre,

Vallerius Corvinus etenec hußon haetrmadik eztendeiebe jeles erkölczeért, és ezeért Consulsara valaztatik. Vŏal. Max. lib. 8. cap. 16.

Háſonlo keppen, ſiabik Marius, Scipio Africanus, Pompejus magnus. Octavianus Auguſtus.

Quintus Metellus, pius, olyjo erkölczü iſiü volt, hogy biroſag viſelö tiztet, és Papi fejedelemſegnek kereſebe, ſok Consulſag viſelt embereknel felyeb böczültetet. Plinius de Viris illuſtribus.

Octavius Auguſtus, Romaiac közöt valo hadakba, oly vitézül viſele magat, hogy ideie elöt tiz eztendovel Consulſag kereſre tanacz akarattyabol ßabad kereſe volt, és ſok egyeb tizteket adot legyen néki à tanacz. Appianus in tertio Civillium.

Alexander Severus, Siriabeli Arcena városbeli, még gyermec koraba Czáßárſagra valaztatik. Lamp. & Volat. lib. 23. Anthrop.

Nyolczadik Karoly, Király Franciábeli, jeles erkölczet, és jo maga viſeleſet muratvan, tizen harom eztendos koraba Királyſagra valaztatik. Ritius. lib. 3 Franc. Reg.

Raymirus, harmadic Spaniol orßágbeli Király, öt eztendós koraba valaztatik à Kiralyſagra. Ritius lib. 2. Regum Hiſpaniæ.

Alfonſus Calabriai Király, még iſiatzka levén attyatol orßágnac gondviſelö társanac valaztatik, kinec oly kegyes maga viſeleſe vala, hogy minden népeknel jeles erkölczeért tekintetekbe vala. Pont. de Principe.

NEGYVENKETŏDIK RESZE.

GONOZ ERKŏLCZŏKNEK MEG VALTOZTATASIROL.

Cimon gyermekſegebe fél bolondnak lattatot modnélkul valo czelekeletyért, de ideie ezevel egyût nevekedven, minden elöbi gonoz hiret nevet nagy diczíretre fordita, ugy hogy Athenasbeliec közöt, leg fövebnek latatnec adakozaſſal, és minden joßagos dolgoknac tudomanyaval, kiért Themiſtocleshez haſonlitatot, ki Görög orßágnac meg tartoia, és otalmazoia volt. Sabel. lib. 8. cap. 8. Val. Max. lib. 6, cap. 11.

Agis Eudamidas fia, gyermec koraba nagy gyönyörüſegebe tartatek fel, ki mihelt feiedelemſegre valaztatek, czudalatos valtozaſaval gyonyörüſeges eletet, nagy ßorgalmatos gondviſelesre fordita, hogy ſpartabelieknec el fordult régi jo ßokaſokrol, ſok idegen nemzetſegeknec peldaiokat kovetvén erkölczeket meg jobithatna. Plutarchus in Lacon.

Themiſtocles ifiuſagaba tellyeſſegel réßeg ſegnec, és parazna életnec adta vala magat, ugy annira, hogy attya hazabol és örekſegebol ki vetete gonoſſaga miat, édes anya pediglen, nagy gyalazattyaért magat fel akaztotta. Mint Val. Max lib. 6. cap. 11 iria. De minec utánna Miltiades hadviſelö feiedelme valaztatot volna, és az barbaruſokat meg gyözte volna, tóbe ſoha Themiſtoleſt nem lattak ektelen dolognac czelekedetibe, hanem mindenkor tiztesſegeſekben. Kerdvén egyßer barattya töle, mi dolog inditotta legyén erkölczenec, ily hertelen valo valtoztataſara, mond. Az viteſſeg nem enged hivolkodaſt, ſem aluvaſt. Plut. in Apopht.

Vgyan ezen ifiunac alhatatlan és valtozo elmejenec, nagy tökelleteſſeget és alhatatoſſagra valo valtozaſat, mikor ſokan czudalnac, ßoktac vala mondani, az kemény és ßeligiteſre nehez gyermec lovakbol ßoktanac lenni jeles lovak, ha ki azokat tudgya igazgatni modgya ßerént, és tanitani. Plut. in ejus vita.

Alcibiades Athenasbeli ifiuſagaba, töb ßodasba és egyéb gyönyörüſegekbe el vala meritetve, kit Socrates jeles erkölczve ton. Mivel hogy bölczeſeg tanuiaſanac ßerelmet kezde kedvelni: ez okon minden egyéb heaba valo dolgoknac ßeretetit, kibe annac elötte gyönyörködik vala, meg utala,

Socra-

Socratesbez adván magat, ki mellöl soha el nem zakadhata, nagy gyülölségel gyülölven az aßonyállatokat, mint Euripides Tragædus zokta vala gyülölni. Guido ex plut.

Macedoniái Philóp Király zokta vala mondani, Athenasbeli fó tanács Vraknac, hogy nékie felette igen kóßonne, hogy az ó ßidalmazások által, azt czelekedtek volna véle, hogy ó mind beßédebe, mind erkölcsebe, meg jobitatot volna, mikor tudnia illik, ßomal és czelekedetemel ügyekezem azon, hogy hazugságba találtaßanac. Eras. in Apoph:

Plato Aristones fia, felette idegen leven minden jeles tudományoknac, tanuláßitol vitezségre ada magat. Socrates tanátsából katonáságot el hagyván, és vitézi fegyveret el adván. Socrates tanitványa leven, oly ßorgalmatos és álhatatos lón bölcseség tanuláßába, hogy Philoßophußoknac, nem csak fejedelmének neveztetnek, hanem Istenekneks, Ælian: lib 3. de varia Hiſtor.

Aristoteles attyától maradot joßágit, el tekozolván vitézekhez ada magat. De mikor latna hogy kedve ßerént néki nem ßolgalna az vitézi kenyér kereset, Baticariushoz al hogy orvoßaghoz valo ßerzamoknac kéßitését tanulna, azomba gyakorta járvan az Philoßophußok közi-is tellyeßségel annac tanulására ada magat, kibe megis vénhedek nagy jo hirel nevel ez egéz világon bölczeßege hirdettettek. Aelia. de Var. Hiſt. lib. 5.

Antigonus Macedoniai Király birodalmanac elsó eztendeibe nagy keményßegel biria vala orßagat, de annac utánna meg venhedven, nagy kegyesen mutata magat fejedelmeknec. Kitól kérdven mi okon valtozot volna meg erkölczebe, mond. Elóßor ßükség vala az orßágnac a keményßeg, moßtan pedig lendületet és jo akarat, kivel az meg niert orßág meg tartaßek. Plut. in Apoph. regum.

Manlius Torquatus, fó Romabeli tanacz Vrfi, mivel hogy ifiuságaba oly bot elmével és ßüvetlenßegel környül veretet vala, hogy attya itileti ßerént közönseges hazainac gondviseleßere hazontal annac latatek, ßanto vetó munkara boczata maiorságaba. Ki annac utánna attyat ſententiatol

birac elöt meg otalmaza nagy eßesen. Ez én Manlius edes gyermekenec feier vetete, hogy hire nélkül ellensegel meg harczolt vala à hadba, hazaiat latinusok tamadasa ellen jeles gyözedelmevel meg mente. Val. Max. lib. 6. cap. 9.

Publius Scipio Africanus kiröl azt mondgyac vala az Romaiac hogy azt az embert az halhatatlan Istenec adtak az emberec közibe, hogy meg teczenec minden emberek felet valo josaga az joßagos czelekedetnec, ifiusagaba vasot erkölczunek iriak, az buiasagot el tavoztatvan. Val. Max. lib. 6. cap. 9.

Quintus Fabius ki Galliat Romai birodalom ala hayta oly undok eletü, és gonoz erkölczü volt, hogy annal senkit nem irnac fertelmesbnek, meg öregedven pediglen, senki tißtessegesb és böczületesb nalanal nem volt Idem Val.

Henrich ötödik Angliai Király, vele együt fel tartot nemes urfiakat, kikel gyermeksegebe minden faytalansagba nevekedet vala, mihelt Királysagra emeltetek, palotaiabol minden ifiakat ki külde, és azok helyebe eßes és bölcz hadakozo ferfiakat tarta, kiknec tanaczaval igazgattatek.

Mediolanumi Mainus nevü ifiu nagy költsegel Papiaba küldetek hogy törveny tudomanyba magat gyakorlana, azonba minden fele fertelmessegre ada magat, de fó képpen kartya jaczasra és igy koltseget el veztegete, ugy hogy meg irt törvény dolgarol valo könyvet-is nagy ßegénysege miat zalagba kelletet vetni. Végre el uetet ruhaba, nirt fövel sok serke miat, mindeneknec nevetsege lön. De ily nagy ßuksegebe valo undoc elobi eletet meg utalvan, sót nagy ßegénysege miat kenßeritetek ugy magat à tanusagra adni, hogy mindeneknec czudaiara lenne, Doctorsagra fel emeltetvén, nagy diczíretire tanita az Iurisprudentiat mind halalaig tökelletes életevel együt. Ionius in elogijs.

NEGY-

NEGYVEN HARMADIK RESZE.

SZEGENYSEGBŏL NAGY VRASAGRA, FEIEDELEMSEGRE, ES Királyságra valo fel emelések.

Demosthenes fő Athenasbeli orator ßegény kovacz fia volt.

Agatocles Siciliabeli Király, fazakas gyermeke volt.

Thelephanes ßekér gyártó, Lidiai Királyságra valaztattatek.

Darius Király, Cyrus Királynac tegez hordozoia és porozloia volt, ki Perßiat birta.

Prolomeus lagus fia Alexander kúz vitézi közül Ægiptusbeli Királya valaztatik.

Rodope közönseges tiztatalan ßemely, teßti fertelmes kereßetivel Ægiptusbeli Királyne aßßonya koronaztatot.

Viriatus Lußitaniabeli, paztorbor vadaz léßen, vadazasbol tolvai, az utan egez Lußitaniat birta.

Euripides hires Poeta, ßegény pare arulo anyatol ßülettetet.

Adrianus és Marcus Antonius Romai feiedelmek Arrianus nevü Hiſtoricuſt Conſulßagra emeltek.

Licaſtus és Parraſius annyoktol el vetetetvén paztortol neveltettenec fel, kik Archadiai fejedelmekke lőttenec.

Tullius Hoſtilius ßegény mezön valo kalibaba ßülettetet, barmok paztorßagabol Romai fejedelemßegre valaztatot.

Gadareus Sophista ki kuldusok modgyara budosik vala. Roma Consulsagot visele.

Cajus Marius nagyobik, igen ßegény nemból valo, Romaba het ßer volt Consul.

Lucius Tarius ßegény ember gyermeke levén vitézsegevel Romai Consulsagra ment.

Venditius Bassus igen ßegény ember levén özver vakarasaval elig eßik vala elege dendö kenyéret C. Czáßár jo akarattyabol fö tiztekre valaztatek, és Consulla levén ßerenczes hadakat nagy gyözedelemel visele, kiért az Romaiaknal nagy irigysegbe esek.

Valentinianus Czáßár attya kötelverö volt.

Iustinus Czáßár dizno paztorbol vilag biro fejedelme löt.

Bonosus Czáßár schola mester fia volt.

Aurelius Czáßár attya, jobagi fia volt.

Basilius Macedoniai rabsagra Constantinapolyba vitetetvén, ugyan ottan Czássárra valaztatik.

Primislaus Czeh orßág Király barom paztor volt.

Gordius ßanto emberbol Királysagra emeltetet ex Ravisio.

NEGYVENNEGYEDIK RESZE.

KIK NAGY VRASAGBOL SZEGENYSEGRE IVTOTTANAK.

Dionisius Siracusabeliet feiedelme sok kegyetlensegi után ßanki vetetvén, Corinthusba oskola mesterseget viselt.

Xerxes hatalmas Király, ki Aegiptusi birodalma ala vetette vala Themistoclestol meg győzetetik és Artanustol meg ölettetik.

Legitimus nevü Perseus Macedoniabeli Király fia, oly szegénységrejutot volt, hogy minden napi szükségeért kovacz miet kelletet tanulni.

Az öregbik Marius ki hetszer viselt vala Romaba Consulságot, végre Sillatol meg győzetetuén, egy néhany ideig lappungot felelme miat venségének nagy gyalazattyara. Minturiai tokba.

Cassius is hetszer győzedelmet vót vala ellenségin, haromszor Romai Consul levén, végre fele vetettetik.

Nagy Pompeius sok szerencses győzedelmi után, Iulius Czászartol meg győzettetik Ptolomeus Kiraly paranczolatttyabol fele vetettetik, kihez biztaba folyamodot vala ellensége elöt valo futtaba.

Iulius Czaszar, hires nagy győzedelmes hadviselésivel. Cajus Cassiustol és L. Brutustol hazaba husson harom szebbe esvén meg ölettetik.

Cyrus hatalmas Perssiai Kiraly, Scithiabeli Thomiris Kiralyne asszonytol meg győzetetek és meg oletek fia halalaért, kit Cyrus meg ölt vala Herodotus. lib. 1.

Bellisarius fö hadakozo vitéz fejedelem, meg győzvén az Vandalus eretnekeket, part husokat hasonlo képpen, és Roma Varosat sok ellenségektol meg otalmazta és sok egyeb szerencses győzedelmenek utan, Iustinianus Czaszar paranczolattyabol ket szeme ki tolyatik és minden napi elédelere valo koltséget kuldulasaval ker vala.

Baiazetes Törökök fejedelme, meg győzetetvé Tamburlantol vala menyszer lovat hatara akart ulni Tamburlan, mindenkor vallat Baiazates meg haytotta és vallarol ült lovara.

Hasonlo képpen Valerianus Czaszár-is rabsagba esvén, Sapor Perssiai Királyelöt meg haytya vala magat mikor lovara fel ült.

Suadocopus Czeh orßág és Morva Királya meg gyózetetven Arnulphus Czáßártol ruhait meg valtoztata, és nagy kietlen erdőbe, ket Remetevel lakek vénſegeig.

Cœleſtinus ötödik Papa, Ianos elſő és tizen negyedik Papak tömleczbe holtanac meg. Hæc Raviſius in ſua officina.

NEGYVEN ŐTŐDIK RESZE.

AZ BŮNŐSŐKNEK BŮNTETESERŐL.

Meg bünteti Iſten az bünöſöket paranczolatinak meg ßegeſeért.

Gen. 3 *Az elſő atyaink erős büntetéſſel meg buntetetenec Iſten paránczolattyanac meg ßegeſeért.*

Num. 15 *Szombat nap az mely ember forgaczot ßed vala à puztaba, Iſten paranczolattyarr à néptol kovel veretek agyon.*

1 Reg. 15 *Saul Király, miért hogy nem lön engedelmes Iſten paránczolattyanac, Amalech ellen valo hadaba, el vettetek Iſtentol.*

3 Reg 13 *Az Iſten embere, ki az Vr parránczolattya ellen öt vala, mas Propheta hazanal meg öletek az Orozlantol.*

4 Reg. 25 *Ieruſalem Városat le törettete Iſten Izrael fiainac engedetlenſegeért, és Templomat meg foztata, és meg ferteztete.*

Meg bünteti Iſten az bujaſágot.

AZ elsö világot buiasag miat ezen vizevel el bonta nyoltzembertöl meg valva. Gen. 7

Az öt Várost büdös kinkeves tüzmia à testi buia eletért el sullyezte. Gen. 19

Az Levita felesegen töt testi fertelmessegért, közel mind le vagata Benyamin nemzetseget az önen attyok fiaival. Iudic. 19 & 20.

Az kevélyseget meg bŭntteti Isten.

PHaraho Király mind népestol á kevélysegért, az veres tengerbe meritetek. Exod. 14.

David kevélysegeért Izrael fiai közül, hetven ezer ember hala meg Isten Angyala köze miat. 2 Reg. 24

Az Istentelen kevély Antiochus Király nagy ostorral verettetek meg Istentol, ugy hogy fergek maznanac ki testebol. 2 Mac. 9

Az kevély Herodes Isten Angyaltol verettetek meg, és az fergektöl meg emeztettetek. Act. 12

Az balvany imádast meg bŭnteteti Isten.

IZrael fiai közül az balvany imadasert Moyses paranczolattyara levi fiai, ugy mint harminez harom ezer embert le vaganac. Exod. 32

Miért hogy Nadab, és Abiu idegen tüzel aldozni akaranac Isten elöt Aaron fiai levén, meg emeztettenek à tüztöl. Levit. 10

Az haragot meg bŭnteti Isten.

AZ ifiat à ki haragiaba Isten ellen karomlozot mondot vala, kövel verete Isten agyon Izrael fiaival. Levit. 24

Az haragtarto ſolga Chriſtus példa beſédébe, ki nem akarta megengedni, ados attyafia könyörgeſere, tömleczbe vetteték kulſö ſötetſegere.

Az morgaſt meg bünteti Iſten.

Num. 11 IZrael fiainac morgaſara tüz jöve ki az Vr paranczolattyara és megemeszte taborokat.

Num. 12 Maria, Moyſes huga bélpokloſſagal veretek meg, miért hogy Moyſes ellen morgot vala.

Num. 21 Izrael népe morgaſaért tüzes kigyokat boczata Iſten, kikötet mardoſſak vala.

Az fösvenyſeget meg bünteti Iſten.

Ioſue 7 ACham minden marhaſtol meg egettetek lopaſaért, Iſten tilalma ellen, kit Iericho városa meg vetelèbe ſatoraba el reytet vala

4 Reg. 5 Geyzire Eliſeus Propheta ſolgaiara, Naaman Sirus bélpokloſſaga ragada, miért hogy öttö ruhakat és pénzt vot vala el Eliſeus ſuvaval Naman Siruſtol maga öltözötire.

2 Mac. 3 Heliodorus igen meg veretek Iſten Angyalitol az Hyeruſalemi templomaba, ki el akaria vala vinni az özvegyek le töt kinczet à templom tarhazabol.

Act. 5. Ananias és Saphira fösvényſegek, hertelen halallal büntetteték meg.

Az tobzodaſt meg bünteti Iſten.

Gen. 2 AZ elsö atyaknac tobzodaſokat keſerves atokal büntete meg Iſten.

1 Reg 2 & 4 Heli fiainac tobzodaſok, halalokkal büntetteték meg.

Num. 11. Izrael fiainak husra valo kivánſagok, és mikor ſaiokba kedvesen ennek, nagy ſokan meg öletenek Iſtentol.

Az Isteni és emberi tizteletlensegért, meg bűnteti Isten az embert.

BEóczületlen illetven Oza az Isten békessegenek ßekrenyet, hertelen halállal hal meg. 2 Reg. 6

Negyven ket gyermec ßaggatatek el az medvektol, Eliseus Propheta czufolasaért. 4 Reg. 2.

Ozias Király, tiztelelenül nyulvan az Papok tiztibe valo aldozatra, bélpoklossagal veretik meg. 2 Par. 26

Az hű dűczőseget meg bűnteti Isten.

EZechias Király, meg mutatvan kinczeit Babilloniabeli Király követinek, maga mutatasbol, fia mindeneket el vezte, és Babilloniaba vitetek. 4 Reg: 20

Meg bűnteti Isten az tunyasagot.

AZ haßontalan ßolga, Christus pelda beßéde ßerént, ki munkalodni nem akara Vra talentomaval, külsó sótetsegre vettetik. Matt: 15

Nagy Caroly Czáßár, mikor egy jeles nap Miset hallana, és maga Diaconussa ßokas ßerént ßolgalna az Oltar körül, és Evangeliomot eneklene, egy nagy pok feiere erezkedven haromßor, és azt meg czipven az Czáßár láttara, az oraba meg hal, ki az elót valo eyel testi vetekbe ferteztetet vala. Ex lib. exemp.

Ket ßerzetes atyafiak, nagy ßeretetbe elnek vala egy mas közöt, és Isteni felelembe, kik közül meg halvan egik, meg jelenik attyafiainac, nagy ßomoru abrazatba és alavalo ruhaba: kitöl kérdvén attyafia, miért volna ily ßomoru, és ektelen öltözet be mond az haromßor. Senki nem hißi senki nem hißi, senki nem hißi, mely kemény itilettel itilyen Isten, és mely kegyetlenul büntet. Ezt mondvan attya fia elöl el enizik és nagy felelembe

Kiggemed egy ne ijarjon mint. udo gergely uram

hagyatik Doctor Iacobus de Paradiſo Carth. in lib. de mortalibus Criminibus.

Vrunk ßületeſe utan kilentz ßáz és nyolczvan ötödik eztendobe, harmadik Otto Czáßár ideiebe, Magdeburgumba Saxoniaba, vala egy ßegény tanulo Deák. Ki mivel hogy böt elmeiü vala Vdonak nevezteték, ez nagy ſokßor tudatlanſagaert oſtoroztatik vala meſteritol. Egyßer ekteles vereſegi után, Scholabol ki menvén Z. Mauritius egy hazaba megyen, es ßuvenek nagy keſerüſegebe kezde imádkozni, ßüz Marianac eſedezeſe altal, és Z. Mauritius közbejaraſa altál, hogy elmeie világoſitatnek meg. Ki midón könyörgeſi után, vala menyre el ßunyadot volna, meg jelenikneck ßüz Maria mondvan. Hallottamá te imadſagodat, és láttam keſerüſegedet: Ime nem czak tudomanynac ajándékat adom te nèked, hanem, meg az Puſpök halala után-is, ki biria az en fejedelmem Mauritius egyhazat te huſeged ala adom. Kit ha jol birand az nagy jutalmat vez, ha pediglen gonoßul, mind teſtedbe, ſ. mind lelkedbe meg halz. Ez mondaſok után ßüz Maria el mene, és az iſiu fel ſerkenvén, ßokaſa ßerént ſcholaba mene. Ki minec utánna ßolani kezdet volna, mindeneket diſputalaſaba meg gyöz vala, mindennemü tudomanyoknac nemelibe. Mindnyajan czudalkozvac ily nagy tudomanyan, mondvan egymas közöt. Nem de nem ezè az Vdo, ki tegnap veretik vala mint az barom, ime ma Philoſophuſa lòt.

Ket eztendô mulva, meg hal azon városbeli Erſek, és közönſeges akaratbol Vdo valaztatik helyebe. De mivel hogy az tiszteſſeg meg ßokta valtoztatni az erkölczet, Vdo laſſan, laſſan kezde meg vetni ßüz Maria tanaczat, maga üdveſſeget-is hatra hadni, gyönyörüſeges életre advan teſtet, egyhaz joßagat kezde tekozlani, és nem czak köz aſzszonyalatokat meg ferteztet vala, de még kalaſtorombeli Apaczakat-is meg ßegyéniteni, minden Iſteni felelmeket hatra hagyvan, ſenkivel ſemmit nem gondol, vala noha mindeneknel, ily gonoz czelekedetyért gyuloſegbe forgana. Ez undok Vdo, mikoron fertelmes életével az egheket es ez világot meg dögletette volna. Egy ejel, mikor fekete Apaczaknac feiedelmek aßonyat nala tartana, ily zozatot halla, Hadgy béket à jareknak Vdo, mert eleget jadozotal. Mely zozatot halvar, czak neverſegre veve. Regel meg ßokot gyönyörüſeges

életre

ſletre ada magat, meg ſem emlekezet, az rettenetes intö zozatrol. Máſod eyelis háſonlo zozatot halla, de aval ſem gondola, keményſegebe meg maradvan harmad eyel mikor az Apaczak féjedelme aßonyel együt fekünnek, rettenetes zörduleſſel meg hozat adatek. Hadgy beket à iateknak, mert eleget jadczotal Vdo. Ez ßo halvan czudalkozek, és valamenire fohazkodék, de magat meg nem iobita, hollo modra Craſt, Craſt emlegetvén pœnitentia nélkul laſſan laſſan közelgetven karhozattyara.

Czudalatos dolgot mondok, kit ha az Szazok tagadnanak-is az kövek bizonyſagot teznek.

Ez után harom holnap mulva, egy az Magdeburgiai Canonok közül, Fridericus nevű, Z. Mauritius egyhazanac Choruſaba, könyörög vala eyel, Iſtennek az egéz anyaßentegyhaznak meg tartaſaért, de fóképpen az Z. Mauritius egyhazánac elomenetyért, és hogy ennec az egy haznac meg dögletet feiet Vdo Püſpököt ki venne, ez vilagbol, avagy job életre teritene. Megis halgata Iſten, mert ez könyörgeſek után, ily rettenetes lataſok következenek azon oraba. Elößör nagy zugo ßel tamada à templomba, mely meg olta minden eghö lampaſokat: kit latvan à Canonok, magába felette igen meg ijede, debeliebol ki nem mene. Ez után elö jöveket ifiu ket ßövetnek levén kezekbe, és az Oltar ket ßegere terdeplenek. Meg ezek után ketten jövenek, egik ßönyeget leteritvén az Oltar elöt nagy ekeſen, az maſik az zönyegen felyül, ket igen ßép ßeket helyheztete. Ezek után, egy jöve mint egy hartzhoz kezült eles fegyvere kezebe levén, és meg alvan à templom közepet, nagy eröſſen kiálta. Minden ßentek kiknek tetemi vadnac it az templomba jertek az Iſten itiletire. Ez ßo után nagy ßenteknec ſeregi mindenrend k közül elö alla, nemélyek vitézi öltözetekbe, neméllyek Puſpöki zkophiumökba, kik mindnyaian be menvén à Chorusba rendek, és erdemek ßerént magokat helyhezteték. Azonba be jöve tizenket ferfiu, kik közöt megyen vala egy az napnalis fenyesb. Király méltoſagot ruhaiaba, kezébe levén Király palczaia, kit mindnyaian latvan alazatoſon imádak, és az meg kezitetet ßekbe ültetek. Elö jöve ßüz Maria-is, Czillagoknal és holdnal ekesb nagy ßüzeknec ſeregivel, kit az ſzentek nagy tizteſ-

ſegel latanac és térd haytaſſal böczülek. Kinec eleibe menvén Chriſtus, és kezet fogvan böczületeſen mellete ültete. Végezetre Z. Mauritius Martyr egéz legyőjaval elöjove, az az 666. kik egy ſzerſmind le borulvan, imadac az Vrat mondvan. Igaz biro, ki ez világ és nagy teremtöie adgy itiletet. Ezt mondvan meg allanac varvan az Z. Vr akarattyat, az Vr monda: En ſentim mit akartok? hozzátoc ide Vdot. Ezt halvan az környül allo közül, nemelliyek el menenec, és Vdot az Apacza feiedelem aſsony kariai közül ki vevén, nyomorultul elö hozak. Kire Z. Mauritius, kemény ſemeckel tekintven monda. En Vram tegy itiletet. Ime ez az Vdo nem Puſpok, hanem farkas, nem paztor, hanem tolvay, tenyaiadnac ferteztetöie és meg emeztöie.

Ez az kinec az én aſsonyom à te anyat tudomant ajándékozot, kinec ezt az én tiszteſſegemre és tar ſaimera epitetet egyházat gondviſelesre biztvala, meg mondvan néki, ha tiztibe jol el jarna örök elete leine, ha pedigien gonoz lenne, teſtebe és lelkebe meg halna. Ez az nyavalyas ember, egyßer, ketßer, haromßor intetetven mágat, meg nem jobita. Ki nem czak ezt az egyházat, hanem egyebeket-is, kiket birt meg puztitot. Annac felette à te jegyeſidet ektelenül meg ferteztette mindenut, azért igaz biro tegy itiletet felöle.

Ezek után forditvan ſemeit az Vr körüle allo ſentire, monda: mi teczik tü nektek? Monda az hartzhoz kezült eles törivel, mélto az halálra, Eözze gyüytvén az Vr elötte valo ſentit végeze velek, mi halállal kellene meg halni. Ez után monda à biro feie vezteſet erdemlette, à ki feiet meg nem böczülötte, hanem rudokſagba hevert. Ezt halvan az eles törü, monda Vdonac: nyujcz ki nyakadat, ki mikor kezet törivel fel emelte volna, hogy feiet venne, egy kialta mondvan, tartoztad meg kezedet, miglen nyakabol ki veßik az Z. erekliet. Ez után ez à feie felet allo baynak ökievel, nyakat vervén, minden ütes után az urtartoba meg ferteztetet Vrnac teſtet ßaiabol ki vetne, kiket vevén az irgalmaſſagnac annya, nagy böczületeſen meg tiztogata, és az oltarra teve, ezek után ſeregivel el mene. Végezetre ragadvan à baynac Vdot feiet veve. Es igy az egéz gyüleket el ozlek.

Fridericus Canonoc, ki ezeket nem álmaba, hanem vigyazasaba ſemeivel letta vala, nagy felelemel helyerol, fel kele, és az egyházbeli lampaſokat meg gyuitya. Mind ezek közot, mikor magába ketelkednec, magat megbatoritvan az itiletnec helyére megyen, és lata az oltaron az Vrnac teſtet az kehelybe, és Vdo feiet teſtè tol kulon lenni nagy mezze, és à templom padimentomat vereſnek lenni, minden lataſat bizonyosnac itile. Ezek után be ſegeze à templomnac minden aytait, és nap keletkor özze gyüytvén minden egyházi rendet, és külſö Városbelieket, meg nita à templom aytaiat, és meg mutata ne kik az Iſtennec rettenetes boſſſu allaſat, teſtet Vdonac, és feiet verbe kevertetetet, mindeneket à miket latot vala, meg beſſelle nékik.

Azon napon egy az Vdö Caplani közül, Püſpöc paránczolattyabol követſegebol viſzza tervén, jü vala Magdeburgum fele, ſolgait elöl boczata ázomba utába, nagy alom erkezekrea, és egy leveles fürü agu fa ala menvén, lovanac fekit kariara tekere és el aluvek. Es ime nagy ſokaſagu tiztalan lelkeknec ſeregi trombitakal, dobal, ſipockal, fegyverekel, és dorongockal nagy ſietſegel azon helyre ſietenec. Es mikor mindnyaian egy helyre jutottanac volna, az à ki fönek lattatic vala közöttöc, rettenetes tekintetü, és magos allapatu ſeket kezitvén néki le ulteteték. Az után nem ſök üdö mulvan, mas ſereg erkezec, nagy nevet ſegel és habotaval, kik közul ſuſkeſelüknel gyorſabac erkezvén, nagy eroſſen kiáltanac, mondvan. Adgyatoc helyet, adgyatoc helyet. Ime az mi ſzerelmes feiedelmünk az Vdo közelget.

Ezt mondvan ime az nyomorult Vdo lelket tüzes lanczal kötözve emberi abrazatba, elö hozac az Satan ſolgai az ö feiedelmekhez. Kit hogy láta az fö Satan, fel kele ſekiböl elötte közöntvén, békeſeges közönetel. Sokzor jöttel mi fejedelmünk otalma, és mi orſágunknac ſzaporitoia. Ime kez vagyoc teneked, és minden baratinknac fizeteſeket meg adni. Es mikor ezekre Vdo hallgatna. Monda à Satan az körül álloknac. Meg farado ez az mi ſzerelmeſunk ide valo jövetelibe, azért vigaztaltaſſek akaratunc ſzerént. Adgyatoc etelt néki. Vdo pediglen rezketvén, és feievel ellene tartvan, az kegvetlen ſolgac kigyokat, és bekakat tolyanac ſaiaba, és ez után kenköves italt adánac. Mind enni gyötrelmi közot ſem ſolvan.

Parántczola azonba az Satan, hogy förödöbe vitetetnec. Es ime nem mezze levén egy mély kut kinec fedele vala, kit fel vevén oly ßörnyu nagy láng latatek ki jüni az kutbol, hogy az eghet lattatnek fel erni: mely láng nem czak fakat, és hegyeket, de köveket-is, és mellette valo vizet-is, mint egy pozdoriat ugy meg emezt vala, és oda be vetec bodogtalan Vdo lelket: Honnat egy keves vartatva, ki vevén nagy ßüzeßen fejedelmec eleibe vißik. Ki moßolyogvan monda. Nem de gönyörüßeges förödöd volte? O ßeicdelem. Ackor latvan Vdo bizonyos karhozattyat, kezde karomlaßokat ßolani. Atkozot legy te Sathan, és minden hozzad tartozo, minden kizteteßed, és minden birodalmod. Atkozot legyén az Iſten ki engemet teremptet. Atkozot az föld mely engemet hordozot. Atkozottac az én ßuleim, kik engemet ßultenec. Legyén atkozot minden teremptet allat az eghen és à földön. Halvan ezeket az ördögök, kezdének kezeckel tápßolni fejedelmeckel együt mondvan. Bizonyara alkolmatos ember ez mi közöttünk valo lakara, mert jol tudgya az mi tiztünket. Azokaert boczataßßek moßlan az karhozottaknac fó Scholaiaba, hogy laßßon, hallyon, erezzen, és többet tanullyon mind örökke.

Ezeket mondvan, mindgyárt nagy rohanaßßal ragadac, és ugy bevetek az pokolbeli mélyßeghe, mint ha az egh, és az föld hegyeckel együt özze töretetnec.

Mind ezeket az Vdo Sacellanußßa, álmaba halvan, és latvan felette igen meg remüle. Kit uiaval mutatvan az pokolbeli fejedelem, monda az kornyül allo ördögeknec, meg laßßatoc, hogy ez az Pap ſe ßaladgyon el, à ki mi reánc néz, mert ez-is minden gonoz czelekedetinec tarßi volt, és oltalmazora. Ez okon à mint oltalmazoia volt vetkeinec, igy legyén réße büntetéßében is. Mely ßora meg akarac ötet-is ßogni az ördögöc, azonba el akarvan futni, lova meg ijed, kinec feket kariara tekerte vala, ideßlova vondoza, ugy hogy kariai helyébol ki mennenec. Vegre nagy nehezen fel ülvén lova hatara, Parthenopolúba mene, holot Vra halálat meg ertvén, igaz latáßat meg iſmere: kit mindeneknec meg beßélle, az mint hallotta és latta vala. Az Város népe latvan, és halvan ily rettenetes Iſtennec itiletit meg felelmec, és undoc teſtet Városon kövül valo toba vetec. Kit az oktalan allatoc nagy jo kedvel latvan, fogokal meg ßagatac, és az ot közel valo lakos embereknec nagy ßok karvallaßokra lonec, de végre onnat-is ki vonak

az atkozot testet, meg égetek és porat Albu folyo vizbe vetek. Czuda dolog, az egéz folyo vizbe levö halak, ez atkozot hamvu elöt, mind az tengerbe menenec, végre tiz eztendö mulva, imádságok, lytaniac, és Psalmusoc altál, az meg haragut Isten meg engeztelretec, és igy az halak vizza jövenec.

Ez rettenetes dolognac jele mostannis, meg tetzik az fejer marvany kövön Vdonac vere bizonysagul, kit semmiképpen el nem moshatnac, azon pediglen à helyen holot feie vetettetet mindenkor szönyeg ál. Holot, mikor Püspököket szentelnec, fel emelik az zönyeget, mikor Te Deum laudamust enekelnek, hogy latvan felyenec, hogy ök-ü kikarra à tiztre hivatattanac el ne vezzenec. Trithemius in Cronico Hirsagiensis, Monasterÿ Nauclerius generatione 34. Fol. 111. Fulgosus lib. 9. cap. 12. Gostalcus & alÿ.

NEGYVEN HATODIK RESZE.

AZ FELELMES ES GYENGE SZÜV EMBEREKRÖL.

AZ gyenge szüvek, és gyenge hütüvek kiczin dologtol meg ÿednec, és nagy veszedelmekbe esnek.

Loth ki haláltol fele az hegyeken, az barlangba nagy fertelmesseget czelekedek részegsegebe, maga gyermekevel vetkezvén. Gen. 19

Sedechias Király, hogy fö emberi kivánsagoc ellen ne veteni, Ieremias halalaba rezesülni akara. Ier: 38.

Darius Király vitézlö rendek ellen, nem akarvan veteni, Daniel Prophetat az orozlanoc vermebe boczata ártatlanul. Dan. 6

Z. Peter egy szolgalo leány kerdesere, felelmebe haromszor tagada meg Christust. Matt. 26.

Az felelmes szüvek morgasra haylandok.

IZrael siai latvan Pharaho Királynac nagy nepel utanoc jövetelit, meg ÿedenec és Moyses ellen morganac, nem gondolvan Istennec sok czudai kit szemekel lattak vala Ægiptusba. Exod. 14.

Mer

Nu. 13. &14 Meg jüven az kimec, kik az igiret földe kim'eni mentenec vala: és meg beßelven menenü erös nep birna azt à földet. Moyſes ellen morganac.

Az felelmes ßűvek ot-is felnek à hul ſemmi felelmek ninczen.

Exod. 20 Hallvan Izrael fiai Iſten ßovat Sina hegyeről, meg ijedenec és mondanac Moyſesnec: ne ßolyon nekünk az Vr, hanem te ßoly nékünk.

Num. 22 Balach Király meg remüle Izrael fiaitol, és Baalamhoz külde, többet bizvan annac atkozaſaba, hogy ſem mint fegyverebe Izrael ellen.

Ioſue. 9 Gabaonitac, hogy hallac Ierichonac, és Hai erös városoknak ßörnyü romlaſokat meg ijedenec és követeket küldenec Ioſuehoz, hogy békeſeget nyernenec.

Matt. 14. Latvan Z. Peter az kemény ßelet, meg ijede mikor az tengeren járna és Ieſushoz akarna menni.

Ioan. 3 Nicodemus fel vala az Sidoktol, és ez okon jöve Ieſushoz eyel.

Matt. 8 Meg fedde Ieſus tanitvanit felelmekről, az o jelen letebe, tengeri veßedelemtol.

Mar. 14 Meg ijedenec à tánitványoc, mikor Ieſuſt à kertbe meg fogac, és el futanac mellole.

Ioan. 9 Az vakon ßületet embernec ßülei felenec az Sidoktol Ieſus felol valo vallas tetelekbe, hogy gyülekezetekből ki nevetetnenec.

Hadakba veßedelmes az felelmes ßű.

Ioſ. 7 Mikor Izrael fiai vetkeztenec volna Iſten paránczolattya ellen, el reytven fatorba Ierichobol vöt prædabol. Hai Vávosbeliec ki ütenec Izrael fiaira, és harmintz hatot bennec le vágánac: ezt látvan, Izrael fiai ßüvök meg felelmec, és mint à viz meg olvada, Ioſueis ruháiat meg ßakazta.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Nu: 13. & 14 *Meg jüven az kimec, kik az igiret folde kim'eni mentenec vala' és meg beßelven menenü erös nep birna azt à foldet. Moyses ellen morganac.*

Az felelmes ßűvek ot-is felnek à hul semmi felelmek ninczen.

Exod. 20 *Halvan Izrael fiai Isten ßovat Sina hegyeról, meg ÿedenec és mondanac Moysesnec: ne ßolyon nekünk az Vr, hanem te ßoly nékünk.*

Num. 22 *Balach Király meg remüle Izrael fiaitol, és Baalamhoz külde, tőbet bizvan annac atkozasaba, hogy sem mint fegyverebe Izrael ellen.*

Iosue. 9 *Gabaonitac, hogy hallac Ierichonac, és Hai erös városoknak ßörnyü romlasokat meg ÿedenec és követeket küldenec Iosuehoz, hogy bekeseget nyernenec.*

Matt. 14. *Latvan Z. Peter az kemény ßelet, meg ÿede mikor az tengeren jarna és Iesushoz akarna menni.*

Ioan. 3 *Nicodemus fel vala az Sidoktol, és ez okon jöve Iesushoz eyel.*

Matt. 8 *Meg fedde Iesus tanitvanit felelmekrol, az ö jelen letebe, tengeri veßedelemtol.*

Mar. 14 *Meg ÿedenec à tánitványoc, mikor Iesust à kertbe meg fogac, és el futanac mellole.*

Ioan. 9 *Az vakon ßületet embernec ßülei felenec az Sidoktol Iesus felol valo vallas tetelekbe, hogy gyülekezetekbol ki nevetetnenec.*

Hadakba veßedelmes az felelmes ßű.

Ios. 7 *Mikor Izrael fiai vetkeztenec volna Isten paránczolattya ellen, el reytven satorba Ierichobol vöt prædabol. Hai Városbeliec ki ütenec Izrael fiaira, és harmintz hatot bennec le vagánac: ezt látvan, Izrael fiai ßuvok meg felelmec, és mint à viz meg olvada, Iosueis ruháiat meg ßakazta.*

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Monda

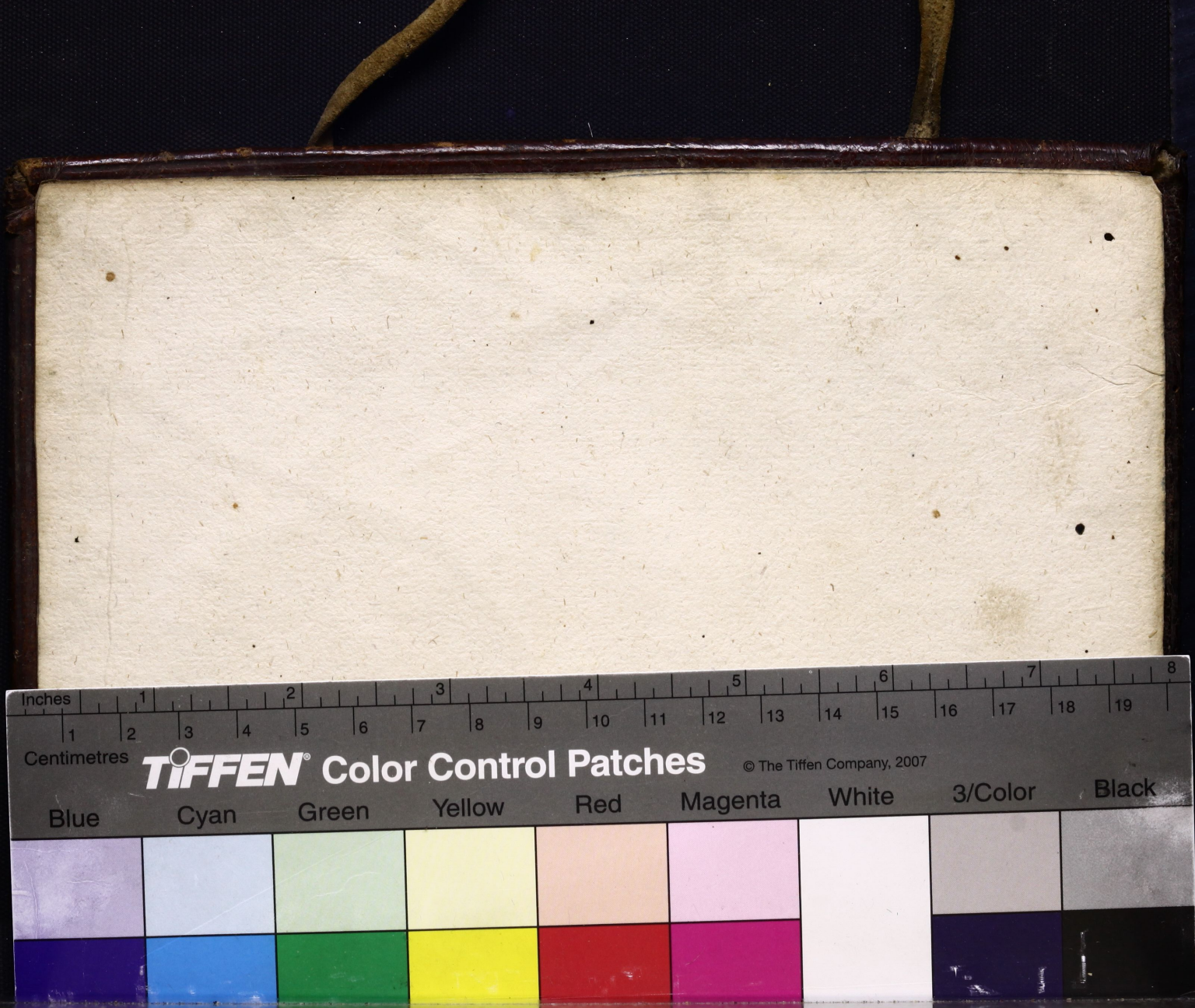
Inches
Centimetres
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

